

P42/7/34

SB 27.619

H-2945

A. 1. 1. 12

8072

B. M. V. Schol. J. P.
**CONSIDERATIO
RELIGIOSI STATUS
TRIPARTITA,**

*Per Patrem MICHAELEM à Visitatione
B. M. V. Scholarum Piarum.*

Spirituali fructui & vsui publico
PORRECTA.

*PER ILLUSTRIS
& REVERENDISSIMO DOMINO,*

**D. JUSTINIANO
BERNARDO
ZARUSKI,**

Sacri Ordinis Cisterciensis
ABBATI SVLEIOVIENSI,

S. R. M. Secretario
CONSECRATA.

Anno Domini 1698.

VARSAVIÆ, Typis Collegij Scholarum Piarum.

EPIGRAMMA
Super Gentilitia ZARUSCIORUM Rastra.

Rastra super ternos surgunt ZARUSCIA colles,
 Et veluti celebri funcla labore vacans ;
 Nam sortis a suis illis implevit acervos ;
 Gargara virtutum sunt opulenta domi.
 Totaq. iam campo collecta est messis honoris:
 Et sic sunt Rastris ocia facta tuis.

PROOEMIUM.

Ssi plurima jam existent passim ac circumferantur Sanctorum Patrum ac Doctorum Opera, quæ palam Religiosæ vocationis viam non docent tantum, sed etiam quasi intento digito demonstrant unicuique nostrum, & qua sit eundem & qua sedulitate, fervore, ac spiritu pretiosus hic thesaurus (idest Religiosa Vocatio) in vasis verè fictilibus, habendus sit, tamen nescio, quam nam id fiat infelicitate nostrâ, quod in tanta doctrinæ & instructionis vbertate, nihilominus errare gravissimè contingat, ita ut ex innumera multitudine vocatorum à mundi vanitate, vanaque conversatione in admirabile Dei, Statuque Religiosi lumen, & gratiam, multos invenias, in quibus: *⁊ Fascinatio nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentie transvertit sensum, etiam illum qui fuit olim sine malitiâ.* Et cum Spiritualium exercitationum Religiosæ vocationi plurimum fervientes libri libellique Bibliothecas occupent omnes, semper tamen repertiuntur, qui sensa quoque sua depromunt & scripto consignant, non tam in humano sensu suo, quam Divino Spiritu afflati, sibi magis, quam alijs eam, quam ad profectum suum ex librorum hauriant lectione, doctrinam tradituri; nec

ad eruditionis ostentationem (quæ cæteroqui foret extrema quædam infania) sed ad suammet ipsorum vel institutionem vel non inutilem recordationem: ut videlicet in ijs, quæ laudabiliter, & sanctè facta sunt, ac fiunt ab alijs, ad DEI gloriam; Dominum DEVM laudent; eadem imitentur, & quantum per humanam imbecillitatem licet, ipsi quoq; strenue exercent. In alijs autem, quæ perperam facta religiosa Professioni minimè conveniunt, & humanâ miseriam dolere, sive (quod vulgo dicimus) compati discant, vel ad cautelam suam illa fugere vel iudicia DEI, quæ sunt abyssus multa, ad servorum suorum humilitatem, & eruditionem similia permittentis admirari, ac venerari: vel deniq; ut in religiosa professione, dum aut ob ætatem ingravescentem, aut ob virium tenuitatem gravioribus, qui sine notabili defatigatione non exercentur laboribus animum & corpus amplius applicare non possunt, honestè se se occupent; otiumq; tam senibus, quam ijs qui corporis viribus invalidiores sunt, perniciosissimum à se proseribant.

Cæterum ego ad huius opellam argumenti, quod hic tripartitò distribuendum, scribendo suscipio; duabus impulsus sui causis. Prima fuit; quòd, cum oblatus mihi fuisset libellus, à *P. Carolo Rosignoli Soc: IESV* de prudenti electione sapientissimè sed Italico conscriptus idiomate, & non inutile theorema Latine ut redderem rogatus à quibusdam, operam non detrectassem; Italicæ linguæ licet parum peritus, non tantum

lectione I belli delectatus sum ; sed etiam admiratus spiritum, prudentiam, & energiam, quâ de Prudenti Electione prudentissimè scripsit. Sed quia plerumq; , postquam statum religiosum (ad hujus enim electionem inter alios omnes totus ille collineat, & inducere conatur) postquam Statum, inquam religiosum quis sibi sapienter elegit, magnoq; spiritu suscepit, insuper ad eligentem ac profitentem animadverti pertinere, vt susceptam electionem custodire studeat diligenter; & si per conditionis humanæ inconstantiam (vix passim videmus) à statu suo contingit religiosum deficere, rursus resipiscere, frugiq; fieri conetur, Deo præsertim ad pænitentiam nunquam non vocante: ideo nonnulla quæ ad electionis susceptæq; vocationis custodiam spectant, duxi colligenda collectaq; omnia ad primam huius argumenti referenda partem. Ad alteram vero causas quæ vocationem religiosam evertunt adferre conabor. In tertiâ parte ea, quæ ruinam religiosæ vocationis instaurent, adnotare incitamenta. Et ideo quoq; huic opellæ Tripartini titulum præfigo, tanquam tribus in patinis ad mensam Spiritualium ferculorum spiritualiter mandeatorum, triplex vnicuiq; genus propositum Religioso considerandum.

Altera quæ me ad hæc notanda, scribendaq; impulit, causa est; vt ætatem meam supra sexagesimum quintum annum & Menses octo iam ad occasum declinantem, & à communibus instituti laboribus, laborio-

usq; ministeriorum functionibus vacantem, feriantemq; nihilominus ab otio qualitercunq; vindicem, alias otii semper inimicus.

Itaq; DEO per omnia, non autem ingenio, scientiæq; (quam ego per exiguam in me reperio) confusus aggredior propositum argumentum: quod qualecunq; demum est, probandum aliis, aut improbandum, nihil anxius, libens suscipio. Et cum alii multo præclariora, verè spiritum religiosum doctrinam, & sanctitatem spirantia scripserint iam, & adhuc in hac materiâ sint scripturi, plerumq; propterea de religiosis Ordinibus in Ecclesia meriti sint beneq; meritori; ego postremam hanc opellam si forte in Lectoris cuiuspiam inciderit manum, nullius alius operi vel præfero, vel æquiparo: tantum cum Sancto Hieronymo concludo: *b In templo DEI offert unusquisq; quod potest. Alij aurum, alij argentum, & lapides pretiosos; alij byssum, & purpuram, & coccum offerunt, & hyacinthum. Nobiscum bene agitur si obtulerimus pelles & caprarum pilos.*

b S. Hier. in Prof. Galeato,

Facultas Ordinarij loci.

TRipartitum Religiosi Status opus à Theologis examinatum, probatum, immò & à Superioribus ipsis, Nos autoritate Nostrà Ordinaria probamus, & typis dari permittimus in Dioecesi nostra Posnaniensi.

Warsaviae die 26. Julij 1695.

Stanislaus Episcopus *m.p.*

Censura, & Facultas
Reverendi Patris Provincialis.

Librum, cui Titulus: *Triparsita Religiosi Status, consideratio*, per P. Michaelem à *Visitatione B. MARIAE Virginis* in Religione nostra Professum, conscriptum, & cum à me, tum à Theologis nostris, (quibus id muneris commissum fuit,) censum, & examinatum, quoniam nihil in se Catholicæ fidei, & Theologorum placitis adversum continet; imò religiosam studiosè perfectionem consuetantibus admodum serviat, parando nimirum, tenendo, restaurandoq; per accomodus spiritui; dignum luce publicà judico, & respectivè datà mihi potestate ab *A. R. P. Nro Francisco à S. Petro Praeposito Generali* imprimendi facultatem, si ijs, ad quos spectat, ita videbitur, libens impertior. In cujus rei fidem has manu proprià, & Officij Sigillo munitas dedi Podolinij die 12. Maij 1695.

Vincentius à S. Iosepho
Praepositus Provincialis
mmp.

Theo-

Theologorum Nostrorum Censura Examinatorum.

EX commissione P. N. Vincentij à S. Iosepho, Clericorum Regularium Scholdrum Piarum per Poloniam Praepositi Provincialis, Opus, cui Titulus: *Triparsita Religiosi Status Consideratio*, per Patrem itidem nostrum Michællem à Visitatione B. M. V. ex Provincialem conscriptum, diligenter perlegimus; in quo nihil non sanam doctrinam, & verbum irreprehensibile continens reperimus. Totum itaq; non minus eruditè, quàm sanctè, & vtiliter, ac planè ad Authoris sui maturum sensum, multamq; , & longam experientiam, concinnatum recognoscimus; proindeq; dignissimum iudicamus, & optatissimum habemus, vt, (si ijs, ad quos spectat, videbitur.) typis mandetur. Dat. in Collegio Nostro Scholarum Piarum Variaviensi die 17. Iulij Anno Domini 1695.

*Benedictus à S. Catharina V. & M.
Professör Theologie.*

mm. pp.

Samuel à S. Anna Profes. Theol.

mm. pp.

Perillustri & Reverendissimo Domino,
DOMINO

JUSTINIANO BERNARDO
ZARVSKI,

Sacri Ordinis Cisterciensis Abbati
Suleioviensi,

S. R. M. Secretario,

Domino & Patrono Nostro Colendissimo.

T*Ripartitam Religiosi Statûs considerati-
onem Tibi præsentamus, Abbas Reve-
rendissime. Michâel à Visitatione Be-
ate Mariæ Virginis in Provincia no-
stra Decanus, & de Scholis Pijs, tum ob doctam ju-
ventutem, tum ob optimè gestos Rectoratus, & ter
administratum prudentissimè Provincialatum me-
ritissimus Pater, Operis hujus est author, quem cò
libentius statuimus, quò ætatis septuagesimum pri-
mum,*

num, Religioſæ verò vocationis ultra quinquageſimum annum agentis, eadem ætate & Religioſi Statûs professione equalis, aut ſuperior es. Non reſpues veteranum militem, utpote in Sanctiſſimo Ciſterciensium Ordine ipſemet anteaſignanus. Multùm ille ſumpſit ex melliflui Bernardi doctrinâ, ad Bernardum ergo pertineat, quidquid eſt Bernardi. Diu luclabamur cum illius modeltia, ut cum ſuo Opere in publicum prodiret, ſed modo promptè Tibi ſiſtitur, poſtquam, quas exercuit & docuit dignas Religioſo Viro virtutes in Te ſtupet. Quanquam non ad illum tantùm Religioſitatis Tuæ pervenit fama, quæ omnibus abundè eſt nota: nec Gentilitij Tui colles in tam declivi poſiti, ut unius ſpectentur oculis; Orbem univèrſum in ſui admirationem evocant, & quò cultiores omnium conſpectui pateant, circumferunt avitum Raſtrum. Pulcherrima hinc non natalium tantùm, ſed & omnigenæ virtutis cultura, eòq; glorioſior, quò nec generis nobilitas virtutem nauſeat, nec virtus à nobilitate nauſeat. Annos vix quindecim natus Ciſterciensi militiæ nomen dedifti, ubi Tyro adhuc, et iam in fervore Spiritûs Giganteâ currebas viâ. Unde Suleioviensis Communitas Te ad exteras nationes miſit, ut

fit, ut non politioris tantum, sed & sanctioris vite normam disceres, & non memoriae soli, sed & jugi exercitio traditam, in Poloniam adferres. Norunt, & sepius indolent ordinatissimi alias Religiosorum cætus, qui postquam ex alumnis suis peregrè in Regiones longinquas expediverunt, ab ipsiq; reducibus correctiores præstolantur mores, & vel Benedicti Cassinum, vel Bernardi Claram-Vallem cum illis venturam existimant; inveniunt tandem quantum ad politiam & exterarum linguarum peritiam optimè illos profecisse, sed è contra omnem Religiositatis concinnitatem dedidicisse; ut Religiosi Spiritus aut nihil collegerint extra, aut si quem è domo eduxerint, in via totaliter perdidierint. Tu è contra Religiositati doctrinam, doctrinæ Religiositatem junxisti, & his bigis vectus, ita Cisterciensem Orbem peragrasti, ut ubiq; Bernardi virtutum non testis tantum esses, sed & heres. Suleioviæ Tuam redux, sine mora admotus es regimini: quandoquidem Sanctissimus loci istius Cætus optimè prævidit, Religiosæ vitæ leges sibi dici, & jura scribi à nullo melius potuisse, quàm à Justiniano. Ibi quis fueris, ipsam etiam modestiam Tuam fama prodidit. Contribulis Tuus & idem tecum Grabita Casimirus lo-

annes Szczuka, Abbas Paradisiensis & Episcopus
Culmensis, quanti virtutem & eruditionem Zaruscianam estimavit, continue testabantur literæ, quas
ad invicem scripsistis eâ styli elegantia & verborum
pondere, ut vel Joannem Lipsium, vel Justum
Lipsium revixisse crederemus. Processit ulterius
Tua, Abbas Reverendissime, Suada, & ad Divina
se contulit, ubi amores JESU, & devotissimo, & e-
ruditissimo stylo tractare cepisti. Vix alius melior
in hac arte amandi Magister, quàm Tu; nisi quòd
castissimus ille amor, non filium Veneris Cupidi-
nem, sed natum de Purissima Virgine JESUM
spirabat. Quantum Reginali Mariæ Casimiræ
Majestati, quantum Principibus in Polonia Ma-
tronis, tam sanctæ cum delectabili JESU delicia
placeant, vel hinc colligendum, quòd omnium
prensentur manibus; & nulla se in amore erga
DEUM profecisse existimat, nisi prius Zaruscij
incitamentis allecta. Nec aliena hæc à prove-
ctæ ætatis Senæ occupatio: cum benè scimus, &
Bernardum habuisse Christi Sponsas, quibus de
modo benè vivendi libros inscriberet; & Senio-
rem longè Bernardo Hieronymum, è Bethleemica
etiam specu ad Paulam & Eustochium toties scri-
psisse,

pfisse: ut postquam abnegaverint omnem mundi
 voluptatem, in unico JESU delectarentur. Faci-
 le JESUM conciliat, qui nullo libidinis aestu
 aduritur; & optimè sanctum amorem suadet, pro
 quo non veneranda tantum canities, sed probata
 per integrum vitæ cursum verecundia validissi-
 mè pugnant. Sed parum Tibi fuit, fortissimis
 etiam Amazonibus arrisisse, nisi Hectoris vel A-
 chillis pectus occupares: neq; satis visum ab u-
 nica Maria aestimari, nisi à marito quoq; Hono-
 rio obtinueris palmam. Is fuit Serenissimus
 Ioannes Tertius, qui non contentus liberis Sule-
 ioviensis Cistercij Suffragijs Te in Abbatem ele-
 ctum, etiam suum calculum addidit; & quò ci-
 tius Te suum sortiretur Præsulem, Regium, & si-
 mul egregium adhibuit conatum. Nec satis e-
 rat Maximo Monarchæ, Te Suleioviensibus ad-
 movisse Vittis, Pontificiæ quoq; Insula, & Sena-
 toriæ destinabat Purpure, nisi Tua omnis hono-
 ris fuga Regiæ inclinationi obstaculum fecisset.
 Absq; Præsuleis tamen Scipionibus Tu stas in
 sublimi, quem & Ordinis Tui meritissimi Abba-
 tes, & Insulata Poloniae capita, & omnes Regni
 Proceres ubiq; suspiciunt & venerantur. Sed

Panegyricum Tibi texere videmur, cum Tu ab omni encomio alienus laudanda agere mavis, quam acta laudari. Nihil ergo palpo, nihil fuco damus, solum cum Religioso Michàelis nostri opere ad Te accedimus, ut si ille inter nos aliquis Guilbertus est, Tu peritior Bernardus eundem in societatem & similitudinem scriptionis Tue admittas. Non solus ille Te convenit, sed nos omnes, quos Varsavia simul & Petricovie amplissimis beneficijs cumulas. Accedit & id ad Nominis Tui famam, quòd Illustrissimus Antonius Stanislaus Szczuka ex Regni Referendario, & Comitiorum Marechalco, Magni Ducatus Lithvanie Procancellarius Szczuciniy nos fundat, ubi intra triennium non planè integrum, Collegio munificentissimè erecto, & Basilicæ fundamentis positis, coloniam nostram deducit. Non possumus sub tanto Triptolemo desides esse operarij, à cuius Gentilitio Rastro & culturam libenter discemus, & amœnitate avitorum illius Collium capti, eam aggrediemur messem, ex qua & Masoviae Juventus nobilis, & Brandeburgie vicinia non inuberem proventum expectet. Equidem solius Szczukovii opus id est, & benefici in nos affectus

*affectus perpetuum testimonium, sed cum benefici-
centia tanta ex Grabitarum procedat Domo, ad
Te quoque pertinere hanc laudem credimus, qui
non Insignium tantum societate, sed & Sanguinis
cum Grabitis nexu, quia Grabita simul Zarusci-
us, simul Szczukovius es. Finem tandem De-
dicationi ponimus, nec aliud à Te petimus, nisi
ut huic Tripartitæ Religiosi Status considerationi
Patronum agas: melius patrocinium sperare non
possumus, quam à Te quem in hac sacra mi-
litia iam pridem agnovimus, auctoritate Impe-
ratorem, pugnandi peritiâ Antesignanum.*

Perillustri & Reverendissimo
Nomini Tuo

Devotissimum

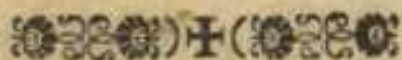
Collegium Scholarum Piarum
Varsaviense.

afflictis perpetuum testimonium, sed cum bene-
centia caritatis ex Gubernatione procedat Domini, ad
Te quod pertinet bene laudem credimus, qui
non indignum tantum faciat, sed & laudamus
cum Gubernatorem, qui Gubernat sicuti Gubernat
et, sicuti Gubernatorem et. Finem tandem De-
dicationi ponimus, nec aliud & Te petimus, nisi
ut bene Tripartita Religioe Status considerentur
Patronumque & melius patrocinium sperare non
possimus, quibus & Te quibus in hac facta mi-
sera non pariter agnomus, antequam Impu-
norum, pugnantibus peris Antiquitatem.

Petillisti & Reverendissimo
Nominati Tuo

D:vinissimum.

Collegium Scholaram Pinarum

TRIPARTITA
Religiosi Statûs
CONSIDERATIO.

In qua

*Primò, ea, quæ vocationem religiosam custodiunt ;
Secundò, quæ vocationem eandem evertunt ;
Tertiò, quæ ruinam ejus instaurant ,
proponuntur.*

P A R S I.

De

Religiosæ vocationis custodia.

HAc primâ parte, quantum fieri poterit, auspice DEO, colligemus ea, quæ pertinent ad religiosæ vocationis, professionisq; custodiam. Quia sicut in omni statu lucris, & rerum accessioni destinato

*Non minor est virtus, quàm querere, parta tueri ;
sic & in religiosa vocatione, quæ quædam ad æternæ salutis acquisitionem accessio est, non minor est virtus eandem in se tueri, diligenterq; custodire vocationem ;
quàm Deo, qui ex infinitâ miseratione suâ vocationis*

A

opera-

operatus eſt opus, ad religionem vocanti conſenſiſſe. Imò dicam; majoris aliquando virtutis eſt, vocationem & profeſſionem religioſam ſedulò custodire, quàm electum ſibi ſtatum antea ſuſcepſiſſe. Nam incipere, hoc in genere, multorum eſt; perfeſſerare paucorum. Ille tantum perfectus, & beatus eſt, qui ad finem uſq; conſtanter perfeſſerat.

CAPVT I.

§ I.

Non ſatis ſit ad religionem vocatum eſſe; verum & vocationis adſit accurata custodia.

I. **N**on fruſtrà Dominus Epiſcopum Eccleſiæ Philadelphiæ monuit per Apocalypſeos ſcriptorem: *Tene, quod habes; ut nemo accipiat coronam tuam.* Eſt enim ſuſcepta vocatio theſaurus inimico generis humani tam invidioſus, ut nullum non moveat lapidem ad eum eripiendum. Confunditur ille, victum, ſubaſtum, & conculcatum ſe conſtantia ſeculo jam expediti. Sed quãtò majorem ille reportavit ignominiam; tantò majores ad-movet machinas; ſubſidiarias

a Apoc. 3 11.

plures conſcribit copias; callidiores ſtruit inſidias; ut fraudem inferat; dolo capiat, offam ſibi ſapidiffimam rapere, theſaurum pretioſiſſimum ſuſfurari; vocationem, jam & per vota firmatam, ſi non ſtatim à fundamentis evertere, ſaltem majori ex parte primò inſirmare, deindè magis, ac magis convellere, tandem penitus in ruinam pertrahere, poſſit. Et quia vocatio religioſa corona quædam eſt, pignoris ad æternam vitam olim poſſidendam vices, & locum ſuſtinens; ideò vult eam Deus accuratiſſimè custodiri: *Tene, quod habes; ut nemo accipiat coronam tuam.*

2. Cogita namq; , ſi princeps aliquis, vel auri notabile pondus, vel gemmam omni præſtantiorem auro, fidei turæ

traderet custodiendam; quantâ sollicitudine, quantâ curâ, quo studio (quamvis alioqui nullius præmij certus, sed tantum ut principi gratificeris, quid si & jus in te habentem timeas?) quo studio, inquam, traditum tibi depositum servares! quàm sedulò, quàm firmo, tantum non centum clavibus aut seris ocluso, quàm occulto scrinio reconditum custodires! omnis cogitatio tua nusquam magis esset defixa; quàm in unius hujus conservatione depositi; forsitan & somnum non unius noctis ea tibi eriperet cura; & vix aliquem cibum cum voluptate caperes; donec denuò, quod tibi traditum est, restitueres principi; teq; tanti præmij custodiendâ re liberares.

3. Jam religiosam vocationem, thesaurum non in æneis, ferreis, aut adamantinis, sed in *vasis fictilibus*, habemus absconditum, non terreni principis auctoritate, sed summi Dei gratiâ liberalissimè creditum, charitatis erga nos suæ, & beatitudinis æternæ pignus, non frustra, nec mercede vacuum, sed inestimabilis spe-

randi præmij vinculum (o! Dei erga hominem liberalissimus amor, & amoris incomparabilis arrhabo!) quâ curâ, labore, & studio veniet custodiendum? Hujus conservationi dies omnes, noctes, & momenta singula, curæ, & cogitationes omnes impendendæ sunt. Et quantò majoribus insidijs, ac machinationibus hic thesaurus expositus est; tantò majore vigiliantia, sedulitate, & sollicitudine ad ejus custodiam est opus.

4. Undè recitata superius Apocalypseos verba Cornelius à lapide dum exponit paraphrastice, *Retine constanter*, sensum suum scitâ ratione sic confirmat: significari videlicet eâ cautione non tam initium, quàm assiduam benè coepti continuationē: id est; ut nullam diem, horam, ac momentum elabi sinas, quo tam pretioso thesauro custodiendo non advigiles: * *Significat enim* (doctissimi viri sunt verba) *actum non inchoatum, sed continuatum*. Per coronam autem non permittendam, ut aliis obnoxia

* *Cornel. in Apoc. cap. 3. v. 10.*

fiat rapinæ, sanè spiritualis, ac religioſæ vitæ ſtadium, quem ſemel quis electum prudenter apprehendit, intelligunt Interpretes non pauci: inter hos (ut alios omittam) Joannes de Sylveira religione ſimul, & doctrinâ ſpectatiſſimus, poſtquam locum eundem ex Syriaco citavit, *6 Cave; ne quis accipiat coronam tuam, ſapienter addit, celeſtis ſcilicet converſationis, per quam æternæ gloriæ ſplendore condecorabitur, evidenter innuens; vocationē nomine celeſtis converſationis explicatam, eſſe coronam temporaneam quidem, ſed quæ diligenter cuſtodita, ſine dubio æternæ gloriæ, quæ demùm ultima, cōſummataq; ſanctæ converſationis eſt corona, pondus operatur. Sed advigila ſedulò; ne primam hanc coronam, ſuper quâ fundatur altera, tibi eripiat inimicus, vocationis, & profeſſionis tuæ perpetuus inſidiator.*

5. Et licet cōmunis Theologorum ſententia ſit; cum, qui prædeſtinatus eſt ad gratiam, & ad gloriam, poſſe quidem ejuſmodi prædeſtinatione

6 Ioan. de Sylveira to. 5. lib. 7. cap. 3. num. 25.

ne excidere, & fruſtrari; cū gratia prædeſtinationis etiam ad gloriam ſit accidentalis: ordinariè tamen non fieri. nihilominus quia ſuſceptæ vocationis gratia (cujus aliquomodo jam certus es) quoddam eſt fundamentum gratiæ perſeverandi, atq; coronam illam alteram, id eſt, prædeſtinationis ad gloriam (cujus adhuc incertiſſimus es, niſi divinâ revelatione edoctus) æternæq; vitæ, ſeu gloriæ premiū promerendi; ideo, *Tene, quod habes; inſtituti ſuſcepti coronam non perfunctoriè, ſed magnâ cuſtodi vigilantia; Vi nemo eam tibi ſeciſt. Non curat inimicus; an alius, & quiſnam alius coronæ tuæ ſucceſſor, & poſſeſſor futurus ſit; ipſe modò deturbet te de ſtatu tuo: contentus uno te nunc eſt; de alio, & de alijs machinabitur alias, & alibi: tu verò Tene, quod habes, & retine conſtanter.*

§ II.

Duo precipua cuſtodiende vocationis præſidia: Quotidie pro beneficio vocationis agere

DEO

DEO gratias; & ab ipso perseverantiae donum implorare.

I. SANCTUS Joannes Chryso-
stomus super caput secū-
dū Geneseos sic ait: *Ita liber-
ralis est Dominus noster; ut, quando
videt nos bene, & cum gratitudi-
ne uti his, quæ jam nobis concessit,
ultra nos potioribus, majoribusq;
muneribus impleat. Et Doctor
Angelicus Divus Thomas:*
*Qui gratus est, inquit, beneficio;
meretur secundum quandam con-
gruentiam, ut sibi beneficium con-
servetur. Horum Doctorum,
primi quidem eò tendit sen-
tentia; quòd DEUS ex infinita
bonitate sua moveatur erga
gratos, alia majora ut illis con-
terat beneficia: alterius autem
eò; quòd concessum semel be-
neficium non jam auferat illi,
qui gratus est; sed illud ex cō-
gruo conservet; quæ conser-
vatio non minùs & ipsa pecu-
liare Dei beneficium est. Igi-
tur vocationis, & electionis
susceptæ jam consecutus homo
gratiam, cum pro creatione*

*a S. Ioan. Chry. citatur in mensa spiri-
tualium ciborum verbis Gratitudo.*

*b S. Thom. q. 922. a. 5. ad 2. citat.
ibid.*

fui, pro redemptione, pro il-
luminacione, proq; alijs innu-
meris in se collatis agere Deo
gratias obligatus sit beneficijs;
cum præcipuè, & quidem cre-
brius in die, gratias agat, o-
portet, pro gratiâ, seu benefi-
cio vocationis ad religionem,
eò, quòd donum hoc, alia quo-
dammodò jam coronet benefi-
cia, hominemq; constituat in
eo gradu, in quo & ipse Dei
liberalitatem erga se corde, &
opere cōmendet; & Deus ad
exercendam ultrâ bonitatem
suam in opere pro gloria sua
facto provocetur. Hujus rei
typum habemus in libro Gene-
seos. Nòc Patriarcha cum fa-
milia sua servatus, & vindica-
tus ab interitu, quem universis
in arcam non ingressis viventi-
bus intulit cataclysmus: *Cō-
sumptaq; est omnis caro (sacer hi-
storicus ait) quæ movebatur su-
per terram, volucrum, animanti-
um, bestiarum, omniumq; reptili-
um. Et delevit omnem substanti-
am, quæ erat super terram, ab ho-
mine usq; ad pecus. Servatus, in-
quam, ab interitu Nòc solus,
& qui cum eo erant in arca,*

c Ge. 7. 21. & seq.

postquam egressus est ipse cum uxore, cum filijs, & cum uxoribus filiorum, cum jumentis, & reptilibus ex arca, in tanti beneficij gratiarum actionem ^a *Ædificavit altare Domino, Deo liberatori, & tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis obtulit holocausta super altare.* Quid autem Deus iterum gratissimo patriarchæ? Non tantum liberationis in eo conservaturum se promittit beneficium; sed etiam novo quodam obstringit se vinculo posteritatis ipsius multiplicandæ. Atque ad primum quidem, postquam ^b *Odoratus est Dominus odorem suavitatis, ait: Nequaquam ultra maledicam terræ propter homines: non ultra percutiã omnem animam viventem.* Quod certè manifestum conservationis in posterum beneficium est, gratiarum actione partum, & secundum quandam congruentiam conservandum. Ad alterum verò dicit: ^c *Crescite, & multiplicamini, & replete terram.* Id quod novum priore majus est beneficium; quando non so-

lum patriarcham cum suis servaturum se pollicetur Deus; sed etiam fore, ut posteritatè suam videat multiplicandam, in eadem ipsa posteritate perenniter jam victurus. Idem jam unusquisq; Religiosus vocationis gratiã consecutus expectare debet; si memor, & gratus sit beneficij, Deoq; largitori misericordissimo quotidie gratias agat. Optimus opifex non deerit operi suo conservando, quod viderit bono collocatum operario: neque permittet destrui, quod in lingulos dies impensã gratitudine fulcitur, & munitur.

2. Et verò non satis etiam sit gratias agere; sed orationis quoq; studio necesse est perseverantiam implorare. Dat misericordissimus Deus, & impertit beneficia, gratias, & dona; sed vult rogari. Nam prædestinatum te quidè, postquam Divinæ vocationi obedivisti, & te ipso fortior (quod ipsum quoq; Dei miseratio fuit) propter Deum relictis omnibus, in Dei domum adscriptus es, jam aliquam habes certitudinem. Sed quia donū

perfe-

^a cap. 8. 10.

^b v. 21.

^c cap. 9. 1.

perseverantiæ, quantumcunq; jam in tuto collocatum, & gratia prædestinationis ad gloriam nec certa tibi, nec in potestate tua est, verum in Dei miserentis, æquissimi dispensatoris, & absolutissimi Domini liberali voluntate: ideo quod jam tenes; ora, ne tibi accipiat, quod speras, ut concedatur. Sicut enim vocationis beneficium Deus aliquo fortasse orationis, aut alterius pij operis, seu sollicitudinis suffragio, tibi contulit: quamvis & hoc non tibi, nec alicui merito tuo tribuas, sed totum miserationi Divinæ: sic & perseverantiam, & gratiam finalem oratione implores oportet; ut benè monet Concilium Araucanicum secundum, cùm ait: *a* *Adjutorium Dei etiam renatis, & sanctis, semper est implorandum; ut ad finem bonum pervenire, & in bono possint opere perdurare.* Et Concil. Tridentinum: *b* *Verum tamen, inquit, qui se existimant stare; videant, ne cadant; & cum timore, ac tremore salutem*

suam operentur, in laboribus, in vigilijs, in elemosinis, in orationibus, in oblationibus, in jejunijs, & castitate.

3. Ad hoc propositum scitè S. Gregorius: *c* *Ea, inquit, quæ sancti viri orando efficiunt, ita prædestinata sunt, ut precibus obtineantur.* Ac prosequitur deindè: *Nam ipsa quoq; celestis regni prædestinatio (quæ est perseverantiæ parata ad gloriam corona) ita est ab omnipotente Deo disposita; ut ad hanc electi ex labore (benè hic observa, ex labore, non ex otio, & socordia) perveniant; quatenus postulando mereantur accipere, quod eis omnipotens Deus ante secula donare disposuerat.* Ita Sanctissimus Pontifex. Igitur & vulgò dicitur benè: *Ora & labora, & dabit tibi Deus omnia bona.* Labor continuat gratiam vocationis; oratio operi continuato finem implorat, & impetrat. Sed Apostolus id ipsum urget nervosius, quàm ego, cùm ait: *d* *In omni oratione, & obsecratione cum gratiarum actione, petitiones vestræ innotescant apud Deum.*

a Concil. Arauc. 2. Can. 10. Cuz.

b Salmantic. Carm. tract. 14. quæst. 119. disp. 3. de necess. grat. num. 238.

c Concil. Trid. Sess. 6. cap. 11.

e S. Greg. lib. 1. Dial.

d Philip. 4. 6.

Et alibi: *a* *Sine intermissione, inquit, orate; in omnibus gratias agite. Hæc est enim voluntas Dei in Christo IESU*; tanquam gratiarum actio pro beneficijs semper esse conjuncta debeat orationi; & actioni gratiarum oratio cum pro conservandis in nobis Dei donis, & beneficijs; tum pro alijs usq; ad finem perfectum impetrandis: secus alterutra sine altera vel parum, vel nihil valitura. Ab his, & in his duabus Divina providentia voluit prædestinationis tam ad gratiam, quam ad gloriam, esse præsidium: *Hæc est enim voluntas Dei in Christo IESU*. Verum, misericordissime Deus, quia demum *b* *omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum*; tu & perseverantem in voluntate tua tribue famulatum; & spiritum orationis cum gratiarum actione propitius infunde, accende, & inflamma; & ad ultimum vitæ punctum conserva.

CAPVT II.

§ I.

Religiosam vocationem, sin-

a 1. 2b. 5. 16. *b* Luc. 1. 17.

gulare Dei beneficium agnoscere, multum confert ad ejus custodiam.

1. **N**ON sine causa beatos prædicat regius Psaltes illos; quibus, Deo miserante, Divino cōtingit obsequio consecrari, cōsecratosq; cum Dei servis in claustris semotos à mundi strepitu cōmorari. Dicit itaq;: *c* *Beati, qui habitant in domo tua, Domine*; beati, inquam, illi; qui Divinæ ad statum religiosum vocationi respondent. Sunt enim verè jam in domo Dei, peculiari quadam gratiâ suâ tam claustra, quam habitatores eorum protegente. Et quamvis S. Hieronymus hanc Dei domum, de qua Psalmus hic agit, accipiat anagogicè (sicut & interpretes alij S. Hieronymum secuti) cœlum videlicet ipsum intelligendo, quod verè beatorum est domus; ubi verè beati fruuntur incōmutabili, summoq; bono, quod solus Deus est; ac propterea *In secula seculorum*, in æternum, ac sine fine, sicut jam laudant, sic & laudabunt Deum, Quia tamen Psalmus

c Psal. 83. 5.

idem

idem præscribitur *Pro torcularibus filiis Core*; id est, filijs resurrectionis de Calvariâ, resurrectionis loco, (ut idem Doctor maximus interpretatur) potest etiam metaphoricè re-ctè accipi pro domo terrenâ, per imitationem quandâ æmulante domum illam cœlestem: pro domo, inquam, terrenâ illâ, quæ in Dei maximi honorem ædificata in terrâ è luto est, è lateribus, aut lignis; nihilominus supernæ Sionis magnam habet similitudinē, cum propter opportunū, idq; continuum quoddam cum Domino Deo commercium per Psalmorum, hymnorumq; officij Divini seu cantu, seu quovis alio modo pensitationem sinceram, per preces, per devota ad Deum suspiria, per cœlestium, Divinarum, spiritualiumq; rerum, Sacræ Scripturæ, quatuor novissimorum, & aliorum, quæ mentem ad Deum, & ad ejus amorem, ad mundi, rerumq; mundanarum contemptum mirificè inflammant; per meditationem, commentationem, & per alia, quibus Religiosus nunquam est vacu-

us, ut verè dicere possis, ejus conversationem esse in cœlo: tum propter animi pacem, & tranquillitatem; quam in præfenti vita, multâ licet misericordie corporis, & sensuū afflictatione, sibi comparat; tum ob peculiarem gratiam, & curam, quâ Deus claustra, personasq; degentes in iisdem complectitur, fovet, & protegit.

2. Est igitur Religiosus etiâ dum mortalis inter mortales in domo Dei, & nihil ab illâ dissimili, quam Patriarcha Jacob appellavit domum Dei, & portam cœli; in quâ per protensam à terra usq; ad cœlum scalam ascendunt, & descendunt Angeli; alij quidem, ut Deo preces, ac pia suspiria fervorum ejus offerant; alij, qui præsidium, auxilium, Divinæ providentiæ dona, gratiasq; deferant iisdem Dei servis, ac ministrent. Quòd si Apostolus Ephesios, & consequenter omnes Christi fideles appellavit *¶ Jam non hospites, & advenas; sed cives Sanctorum, & domesticos Dei, super ædificatos su-*

¶ Gen. 28.

¶ Ephes. 2. 19.

per fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo IHS; cum tamen certum sit, sæculares circa plurima distentos negotia, non posse tam assiduè, intimèq; divino intentos esse obsequio, sicut vellent; eò quòd eorum exigente statu, necesse sit etiam temporaneis occupationibus plus impendere temporis, & operæ, quàm divinis laudibus, & orationi; & nihilominus etiam sic occupatos, à civium, & domesticorù Dei municipio non excludit gentium Magister; quantò potiori jure *Croes*, & *domestici Dei* sunt illi, qui deposità temporanearum sollicitudinum sarcinà, negotijs expediti sæcularibus, se totos, & omnia sua dicarunt Deo, reputent in domo Dei se habitare? sunt igitur hoc nomine beati; quòd Deus segregatos à filijs hujus sæculi vocaverit in sortem filiorum Dei non omnibus impertitam, sed ijs tantum, qui præter ordinariam miserationem Divinam fidelibus omnibus exhiberi solitam, alià peculiari Dei providentià * *Præordinati sunt*

ad vitam æternam.

3. Quòd beneficiù quàm sit magnum, quantèq; debeat esse Religioso æstimationi, facillè cognoscet; quisquis oculum mundi cordis in illud defixerit accuratius. Est enim religiosa vocatio non tantum ad gratiam gratum facientem, quàm Deo redditur charus, & gratus homo, operando videlicet ea, quæ informata à charitate non possunt non placere Deo, sed etiam ad gloriam, seu ad vitã æternam possidendam arra quædam, si nimirum sic electus non ponat obicem, operetur autem constanter secundum vocationis suæ statum; est, inquam, arrhabo quidam beatitudinis illius æternæ, quàm Deus præparavit diligentibus se, paratam omnibus, at non omnibus in Ecclesiã Christi Deo militantibus acquirendam, non quòd Deus eam dare nolit, (est enim fidelis in promisso) sed quòd non omnes ad eam commerendam allaborent, vel cæcitate cordis in transversum, vel erroris etiam cogniti pertinaciã, vel animi quadam hebetudine, ignaviã, sôcordiãq;

abrepti. Et cum secularis semper in solo quodam tempestuoso navigans, periculo sit obnoxius, Religiosus in portu non jam expectat aliud, quam ut depositis mortalitatis exuvijs ingrediatur in illam civitatem * *Dei viventis Ierusalem caelestem*; in qua Sancti, & electi Dei in clara Divinae essentiae visione fruuntur immutabili felicitate. Cum ergo religiosa vocatio tam nobili destinata sit fini, qui est, uni Deo familiarum, & domesticum, futurae vero beatitudinis in caelo jam tantum non certum esse; non invenio beneficiū majus, quod in presenti vita possit optare sibi Religiosus, quam sit ejus ad Religionem vocatio; non quod aequè maximum non sit, Divinissimi Eucharistiae Sacramenti participium, quo Christus vita nostra dignatur omnem animam Christianam spiritualiter pascere, seq; illi intimè communicare: sed quod religioso statui sit facilius, frequentior, & securior tantae dignationis usus, in quo tam praesentanae vitae, certiorē custo-

diam, quam aeternae beatitudinis amabilissimum accipit, & habet pignus.

§. II.

Religiosae vocationis beneficium est tam praesentium beneficiorum, & gratiae Divinae, praestandorum, quam beatitudinis aeternae fidejussio.

I. **E**t si superius hic innuerim religiosam vocationem esse futurae beatitudinis indubitatae arram: tamen quia brevissimè perstrinxi materiam istam; idè non nihil fustus id ipsum persequar; jam promissi, quo Christus Dominus illis, qui reliquerunt omnia, secutiq; sunt ipsum, obligavit se, Religiosus est possessor. Accipit enim re vera centuplum in hac vita: nimirum accipit cumulatissimè gratias, & plurima bona spiritualia (ut temporanea, quae & ipsa in aliquam veniunt remunerationem, taceam) *b* *Quae comparatione, & merito sui, teste S. Hieronymo, ita sunt, quasi si parvo numero centenarius numerus comparatur, sed, quod addi-*

* Hebr. 12. 22.

b S. Hieron. in Matth. c. 19.

dit Incarnata Dei sapientia, *Et vitam eternam possidebunt*, in hujus possessione licet nondum est, jam tamen ipsius Incarnatæ veritatis interposita fide, certus etiam est hæreditatis æternæ; certus, inquam, est non quidem certitudine supernaturali, fidei claræ evidentie, tanquã adhuc falli non possit; sed certitudine supernaturali fidei in speculo, & in ænigmate adhærente, quã promisso Christi Religiosus innitens non fallitur, nec frustratur spe suã, si in sua vocatione semel apprehensa sedulo perseveret, & ex regulæ sibi præscriptæ proposito cõstanter vivat. Deus itaq; vocavit ad Religionẽ, & hoc beneficio dignatus est eos, quicũq; sæculo renũtiarunt, nõ ut illos in statu jam apprehenso relinquat tanquam ultimo fini cuidam inhærentes, cum status hic sit tantum peculiare medium ad consequendum ultimum beatitudinis æternæ finem; sed ut pluribus semper, majoribusq; cumulet ipsos beneficijs, & gratijs, quibus Religiosi cooperando, tandem aliquando, quod sperarunt, etiam possideant. Unde subti-

liter Eusebius Emisenus super illud in symbolo fidei, *Car-nis resurrectionem*, philosophatus, inquit: *Deliberatum, ac propositum Deo est, ut facturam subiecti sibi hominis semper in melius pro exercenda bonitatis sue virtute promoveat. Novum fecit; perditum renovavit; & cui primum imaginem suam dedit, in seculũ (aliter in ferculum) seipsum pro eo tradidit: ut cum jam tanta per-ceperis, per ea, que agnoscis præstita, dicas sperare promissã.*

2. Hujus sententiæ singula verba magnam habent certitudinis, & sperandæ beatitudinis, æternum duraturæ, energiam. Illud enim, *Vt facturam subiecti sibi hominis semper in melius pro exercenda bonitatis sue virtute promoveat*, quid aliud indicat Religioso; quã, ut credat, certoq; persuasum habeat, sic Deo se curæ esse, ut infinite bonitatis suæ opus, quod est ipsa vocatio, quam consecutus est homo, semper non tantum esse velit perfecti-ùs; sed etiam ad ipsam usq; consequendã æternæ vitæ possessionem promoveat, perfici-

¶ Euseb. Emis. homil. 1. Citat. à Corderio in Job. c. 19. v. 25.

atq;? *Novum fecit*, quando creavit; *Perditum renovavit* non solum, quando redemit; sed etiam quando ex mundi periculis in tranquillam claustrī securitatem asseruit; ex homine carnali spiritualem, ex peccatore justum, ex inimico familiarem amicum, ex filio perditō feliciter inventum, ex homine veteri novum prorsus, qui secundum Deum creatus est, spiritu mentis renovavit, & in sortem filiorū Dei denuō vindicavit; ut vel hinc *Per ea, quæ agnoscis præstita, discas sperare præmissam vitam æternam*. Vides in te certum exercendæ bonitatis Divinæ argumentum, quo semper in melius, perfectiusq; proficias opus. De futuro quoq; non debes jam desperare; cui fidejussor Deus & bonus, & verax est: * *Fidelis est* (apud Isaiam habes) *qui elegit, & vocavit te*. Et Apostolus: † *Fidelis, inquit, est Deus; per quem vocati estis in societatem Filij ejus IESU Christi Domini nostri*. Certè quod est ex parte Dei beneficii, non fallit; cujus implendæ promissionis

* Isa. 49. 7.

† 1. Cor. 1. 9.

præcipuum beneficiū, pignus est vocatio religiosa. Concludit igitur idem Eusebius: *Prius beneficium quasi dato pignore ad ulteriora benevolentius excitat*; nempè tam Deum ipsum beneficium ad opus suum perfectissimè provehendum; quàm hominem beneficiariū ad strenuè cum fiduciā pro beatitudinis æternæ consequendo sine laborandum. Vocatio, quæ Deus hominem in seculi renuntiatione constituit, est illius hæreditatis arra, in quâ *Mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & supereffluentem dabit in sinum ejus, qui vocatus est*. Hæc vocatio reddit securos Dei servos; ut, dum sperant in extremo iudicio à Christo Domino se coronandos æternā beatitudine, jam quodammodò sentiant se coronatos.

3. Nam audite, quid Apostolus gentium audeat in hoc genere. Deus autem, ait ille, *qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem, quâ dilexit nos, & c. convulsificavit nos in Christo, & confusificavit, &*

c Lu. 6. 38.

d Ephes. 2. 4.

confedere fecit in cœlestibus in Christo IESU. Quæ verba S. Gregorius magnus in hunc interpretatur sensum; quòd Paulus adhuc inter innumeras hujus vitæ calamitates, & ærumnas, imò fortasse jam & in vinculis, in futurum resuscitandus, & collocandus in throno gloriæ, jam se ob certitudinem spei suæ resuscitatum, & collocatum cœlestes inter cives existimabat. Do summi Pontificis verba: *a Tunc Paulus fortasse in carcere versabatur, cum se confedere Christo in cœlestibus testaretur. Et paucis interjectis: Sic sciunt, inquit, justi, Religiosi, & Dei obsequio dicati, presentis vitæ iter carpere, ut per spei certitudinem noverint jam se ad alta pervenisse. O! pignus æternæ beatitudinis indubitatum! in religioso statu depositum! & quidem verbo fideq; firmatum illius, qui nec falli, nec fallere potest, fidelis Deus. Igitur anima religiosa, agnosce felicitatem tuam, & incomparabile vocationis beneficium consecuta, spem tam auxiliorum divinorum, quibus sem-*

a S. Greg. lib. 31. moral. c. 19. etat. à Corder. in Job. ubi sup.

per in melius promovearis, quàm æternæ beatitudinis, ultimi tui finis, qui te inter Sanctos, & electos Dei coronet, firmam concipe; beneficijs Divinis impræsentiarum cumulatâ, beneficium in cœlis immutabile consecutura.

CAPVT III.

§ I.

Vt benè quis in religiosa vocatione progrediatur, bonum ponat principium.

1. **P**ASSIM decantata vulgo parèmia est:

Dimidium facti, qui benè capit, habet

adeò vera, ut non tantùm Instituti suscepti dimidium, sed etiam totum illud, quod Deus est concessurus, vitæ spatium benè currendû, decurrèdumvé pendeat à benè cœpto. Virtus enim, & omnis honesta actio licèt non repenti transcat in aliquam consuetudinē, habitum, & naturam; vitium autem seipso, quia congenitum homini jam in natura corrupta, celerrimè prodeat in usum, quidquid sit de illo Ho-

ratij,

Nemo repente fuit turpissimus, quasi verò & vitia paulatim, non autem ipso nature quodam impulsu celeriter addiscatur: est tamen verissimū, difficilium in animum induci prohibitatem, in eum præsertim, qui sæculi vanitatibus aliquantum jam innutritus, & eas expertus est periculo suo; quam non disci vitia. Siquidē hæc ob congenitam homini concupiscentiā magis familiaria sunt, & domestica, quam virtus. Hinc etiam longè pronius est, ex bono fieri malum, (utinam non pessimum!) à malorum exemplo; quam ex malo non fieri bonum ex bonorum confortio. Discet adolescens turpitudinem, & quamcunq; licentiam, ac malitiam, non dico, anno, mensē, hebdomadā, addo, & die uno; sed una sufficit hora nequitie magisterio.

2. Et quamvis in Religione, Dei gratiā, non habeatur occasio facilis, aut exemplum, ex quo disci possit malum; tamen saltem in dediscendis, & oblivione obliteratedis, quæ in sæculo visa, audita, forsitan &

experientiā cōperta sunt, multum est laborandū; plurimum autem in nature semper ad malum ab adolescentiā suā, seu à nativitate, pronæ, frenando impetui defūdandum. Ideoq; jam Dei miseratione ⁴ *Eritus de potestate tenebrarum, translatus autem in Dei lumen, & regnum*, ut huic lumini Divino det locum ad majus incrementum usq; in diem perfectum, ea ponat est necesse principia, quæ respondeant tam medio, quam proposito fini; quæ sunt, illud quidē, in Religione prohibitatem, ac omne honestum exercere; hinc autem, feliciter, & cum animæ cōsolatione terminare vitam, cœlestemq; gloriam adipisci. Principium verò, totiusq; ædificij, religiosæ vitæ probè transigendæ radix, ac fundamentum, est disciplina. Ad hanc hortatur Spiritus Sanctus (& quidem cum energia quadam) per Salomonem, tanquam ipsa sit sola quoddam vitæ totius, quam in Religione acturus es, nutrimentum. Di-

⁴ a S. Leo serm. 1. de nativitate.

cit itaq; : * *Teno* (id est, exerce) *disciplinā, & ne dimittas eam: custodi illam, quia ipsa est vita tua*, aded quidem, ut, quod à medicis appellatur humidum radicale (idem calidum innatum) quo deficiente, vitam quoq; demum hominis extinguvi sit necesse; sic disciplinam, si principio conversionis ad Deum non statim suscipiat, vel eam languidè quis adeat, vel exosam habeat, vix expectandus sit progressus (multò minùs finis) ejusmodi Religioso bonus. Verùm ex hisce dictis, ne diffidas omninò, vide dicenda inferiùs cap. 14. §. 1. num. 2. & 3.

3. Et quia nomen disciplinæ generalis est virtutis exercendæ significatio; non potest ad certam, & peculiarem contrahi speciem, in qua possit, debeatq; præcipuè ejus constitui ratio: sed satis sit, unicuiq; præscriptam Instituti, quod quis suscepit, & proficitur, regulam diligenter inspicere, servare, veterem hominem, qui secundum Adam in concupiscentia natus est, exuere; mores, & vitā anteaçtam

filijs hujus sæculi conformem ex animo eliminare; & illam induere, quam superior, tyrocinij magister, pater spiritualis, regula, & eorum, cum quibus vivitur, proborum Religiosorum exemplum instillant, docent, & præscribunt. Quidquid autem ab his in bonam venit eruditionem, à Spiritu Sancto, fonte bonorum omnium, promanare certum est. Igitur moliturus ædificium vitæ spiritualis in hoc totus sit; ut bonū, firmumq; jaciat fundamentum non in arena, nec in cænosa sæcularium affectuum, quibus ex diuturna consuetudine quadam imbutus animus est, continente: sed in disciplinæ, virtutum, probitatis, & omnis honesti petra, ita, ut, quidquid sæculum, & sæculi vanitatem seu verbo, seu opere vel minimū sapit, prorsus ab eo sit alienus: nec aliū sibi præfixum habeat scopum, quàm Christum Dominum, ejusq; vitam sanctissimam imitari, in cujus imitationem omnes electi Dei conspirant. Disciplinæ verò, probitatisq; ducē, ac magistrum habiturus est o-

ptimum unusquisq; Spiritum Sanctum, orationis studio crebrius implorandum: qui dein- de piæ meditationis, & spiri- tualium librorum adminiculo, desiderijs adspirabit, docebit, & erudiet ad religiosæ vitæ, perfectionisq; vestigia strenuè prosequenda.

§. II.

Exercitia Spiritualia, princi- pio conversionis tradi solita, non persunctoriè, nec cum tæ- dio; sed ferventer, & notabi- li spatio temporis, agenda.

1. **V**T autem ad boni princi- pij quædã peculiaria de- scendamus, ea præcipua sunt; spiritualia (sicut communiter appellamus) exercitia. In qui- bus præter aliquot hebdoma- darum spatium meditationibus impendendum, orationi voca- li, spiritualium lectioni libro- rum, instituatür etiam consci- entia per generalem omnium totius antea vitæ peccatorũ confessionem in exercitiorum fine, vel paulò post eorum ini- tium (sicut visum fuerit com- modiùs) expiatio. Quo fit, ut

cor ad Divini luminis excipi- endos radios, quos Deus ex liberalitate sua cum inexplica- bili quadam animæ dulcedine principio conversionis infun- dere solet, reddatur capacius, ita ut vel tardè, vel nunquam, si per superiorem & Instituti rationem liceret, avelli cupe- ret ab iisdem. Sed verò da- tum id spatium temporis ad vacandum solis ijs, quæ perti- nent ad formandum spiritum; ut animus in ea quiete, spiritu- alium contemplatione rerum imbutus, & inescatus istis po- tiùs, quàm quæ vitæ commu- nis officium ad misero corpori, dum vivit, tam in publicis, quàm in privatis ministerijs serviendum attinent, sensim assuescat, ac discat, omnia præ- sentis vitæ ministeria tempo- ranea in Dei obsequium, glo- riam, & honorem convertere; Deũ & semetipsũ cognoscere Deo Creatori suo placere; illi se per omnia, & in omnibus unire.

2. Et quoniam hæc exer- citia sunt quasi primi quidam lapides, & spiritualis vitæ fun- damentum; idcirco duo (sicut præfert paragraphi titulus)

Pars I. de Relig. vocat. custodia

nic principaliter advertenda sunt. *Primum*, ut omne, quantum fieri potest, arceat à se tedium, & horrorem erga solitudinem, quam tunc ad vacandum, & videndū, *Quoniam servus est Dominus*, ad cujus obsequiū accessit, suscipit adendum, incolendamq; . Quo tēpore plurimū laborat inimicus humani generis, ut tam relictī sæculi, temporaliū commoditatū, parentum, amicorum & sociorum jam separatorum, pœnitentiā; quàm vitæ spiritualis, orationis, & meditationis, ac præcipuè solitudinis horrorem, & tedium suggerat. Scit enim omnis animæ boni veterator hostis, in hoc maximum positum esse momentum, & utilitatem hominis; quòd sensibus, per quos ille cordi lenocinatur, hic potissimum, & per hæc, imponatur frænum; ejusq; fraudibus importunior aditus præcludatur. *Alterum* advertendum hic est, ut notabile spatium temporis, à quo reliquæ totius vitæ pendet cursus, huic impendatur exercitio. Nec octo, vel decem dies huic sufficere puten-

tur operi, quòd ad maximum animæ spectat negotium. Sed quantumcunq; concessum fuerit, illud breve quidem, & exiguum existimet: attamen in Dei, superiorisq; manus desiderium suum, quo cuperet diutius mentem delicijs spiritus saginare, libentissimè resignet.

3. Existimet nihilominus, quòd diutius concessum sibi fuerit huic immorari solitariæ vacationi, & faciliorem, & ampliozem sibi fieri viam ad in spiritu proficiendum, & ad vitæ spiritualis in Religione firmius extruendum ædificium. Populum Isràeliticū Ægypto, duce Moysè, eductum non triduum, aut unam, alteramvè septimanam, aut mensem (etsi dies pauciores ad terræ promissæ limina contingenda suffecerant) sed annos admodum quadraginta Deus in deserto morari, detineri, variè circumduci, voluit: intereà veri Dei cultu, Divinisq; legibus erudiri, & assuescieri, non aliam ob causam, quàm gentium ritus, ac mores, quos in Ægypto nati combiberant, ut dederent, & eorum penitus o-

Caput III. §. II.

blivifcerentur. Quod autem admireris amplius; ^a Omnis populus (testatur sacer historicus) qui egressus est de Ægypto generis masculini, universi bellatores viri, mortui sunt in deserto per longissimos via circuitus. Et rationē Divina subdit historia: *Donec consumerentur, qui non audierant vocem Domini.* Extincti videlicet sunt omnes (Josue tantum, & Caleb exceptis) olim in Ægypto gentium moribus innati, & inveterati, ad obsequendum difficiles, & voci Divinæ refractarij.

4. Typus in Religionem ex mundo migrantibus ut esset evidens; antequā communibus Instituti ministerijs adhibeantur, & vitā agere spiritualem ad Dei gloriā tam in privato, quam in publico, ritē ut assvelescant, aliquantō diutius immorandum esse spiritualibus exercitijs in solitudine; donec sensuum appetentiā, & impetum, spiritui semper contrariorum saltem majori ex parte premere discant, & suppressere. Hinc scitē S. Bernardus: *Quantumlibet, inquit, in hoc corpore*

^a Ios. 5. 4.

^b S. Bernard. serm. 58. in Can.

manens perfereris; erras, si vitia putas emortua, & non magis suppressa. Velis, nolis, intra fines tuos habitat Iehusæus; subjugari potest, sed non exterminari. Cum vitijs ergo negotiū etiā totā vitā futurum sit succidendis; nihilominus hoc exercitiorum tempus est spiritualis pugnæ toto vitæ tempore depugnandæ peculiare quoddam, etiā pro tempore magis imaginariū, quàm in rei veritate, præludium non tribus, sex, aut decem diebus, sed integro mense, quin & amplius, si id magistro novitiōrū videbitur, exercendum.

5. Sapienter idē felicis recordationis Venerabilis Patriarcha noster P. Joseph à Matre Dei, pro cuius apothefi, seu beatificatione processus, qui per id tempus hucusq; formabantur, jam approbati sunt, mediocritati prospiciens, præscripsit tyronibus nostris nec longum nimis ad tedium, nec breve nimis ad tanti momenti negotiū, indulgendum tempus; sed mensem unum, vel amplius, ad arbitrium magistri novitiōrum. Habetur itaq; constitutionum parte pri-

mâ, capite secundo: *a* Primò illis exercitia spiritualia tradantur, saltem per mensem, & amplius; si id expediens Magistro novitiorum videbitur. Ubi advertendum benè, clausulam istam: *Si id expediens Magistro novitiorum videbitur*, sic intelligendam esse, ut Magistri novitiorum arbitrio stet, ultra mensem exercitia spiritualia prorogare, non autem ad brevius, quàm sit mensis unus, v. g. ad octo tantum, vel decem dies, contrahere tempus. Non enim frustra præmissum est vocabulum hoc, *saltem*. Idem enim innuit ista particula, quod dicere: *Si non diutius, hoc saltem servetur tempus, idq; diligenter, ut per unum mensem Novitij exercitia spiritualia tradantur*. Nempè superiorem, aut Magistrum Novitiorum adedò spirituali cōmodo Novitij pronum, & additum esse debere, ut mensis unius spatiū tyroni, animæ suæ in totam vitam prospectura, non invideat; nec aliquid de uno mense ipsi adimat; multò minùs ipsum pigeat curæ, studijq; impendendi neoptolemo salutis suæ principia ponenti.

a *Constit. P. 1. c. 2. circa finem.*

Nam tempus illud à Venerab. Patriarcha nostro præscriptum est instinctu Spiritus Sancti; cujus infinitam sapientiam vel le corrigere, videat unusquisque, quàm sit consultum.

§. III.

A primo spiritualium exercitiorum impendio pendet tyronij compendium, & profectus.

1. **C**ùm in omni ferè statu cōmune sit bono Christiano (Religioso multò magis) negotijs distento, semel saltem in anno colligere se, conscientia suæ scrutari latebras; affectus animi, propensionesq; penitus inspicere, eosq; sapius ob naturæ humanæ imbecillitatem exorbitantes, in meliorem orbitam flectere, ac reducere; eò nimirum proposito, reliquum vitæ cursum ut aciore studio tam animæ fructui, quàm Divinæ gloriæ (nisi prorsus creationis suæ finem pensi non habeat) impendat circumspectivus; ab eaq; vel horâ, vel die, vel triduo, quod tribuit ejusmodi recollectioni, sepositis alijs,

alij, quantū patitur ejus conditio, vel status, negotijs, & curis, sperat non modicā Christianæ suæ professionis accessionem, esto non tam rigidē (nisi quoddā tam legi Divinæ, quā Ecclesiæ præceptis adstrictus sit servandis) incubere debeat perfectioni, sicut Reliosus. Cum, inquam, in omni ferè statu commune sit bono Christiano subinde tempus aliquod examinandæ vitæ suæ, moribusq; in meliùs reformandis impendere, per accuratiorē inspectionem conscientiæ: tum præcipuè religiosam viā, & vitā ingredienti negotium hoc incumbit; quoddā ad Divinæ legis accuratam custodiam magis jam sit obligatus, quā sæcularis, etsi nec huic liceat eam infringere: sed etiā quoddā ad Evangelica consilia, quæ Christus ipse proposuit, sedulo servanda, & ad vota religiosa nuncupanda, per religiosi susceptionem habitus se disponat, viamq; perfectionis ingressus omni studio pergat, animum suum ad vitam novam, & ad virtutum exercitia, formare; ut ita tyrocinio suo, ac demum, ubi Deus ad votorum

nuncupationem sanctum ejus promoverit desiderium, toti vitæ suæ tempori prospiciat benè.

2. In quo cogitare ipsum necesse est, non aliud se vel aggredi, vel facere debere; quā quod ille, qui seu vastū, longumq; mare sit navigaturus, vel longissimum terrā peregrè peragraturus iter. Prospiciendum est in eo casu cōmeatui, qui sufficiat itineri spatiosissimo: ne postmodum annonā deficiente, vitæ discrimen sit subeundum; sicut contigit Agari matri Ismaëlis; cui tenuiter nimis in viām expeditæ, perq; Barsabæ desertū erranti cum aqua deficeret in utre, tantum abfuit, ut filij sui præfitis ariditate jam ferè animam agentis infelix deploraret mortem, ut abjecerit puerum, seq; desolatam, & omne subsidium desperantem è regione prolis abjectæ totam in lacrymas effuderit. *Abjecit puerum subter unam arborem, quæ ibi erant; & abiit, seditq; è regione procul, ne morientem illum videre cogeretur.* Itā diuturnum (si qui-

a Ge. 21. 16.

dem omnes, * Dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino) religiosæ professionis acturus iter haud equidem ad solum peragendi, tyrocinij tempus; verùm ad totam vitam, ad ultimum usq; vitæ punctum benè sibi prospiciat, oportet, per exercitia spiritualia, à quorum accurato impendio totus in reliquam vitam pēdet profectus. In quibus exercitijs si nauseare cœperis ea, quæ sunt spiritus, & nauseabundus, oscitanter, ac perfunctoriè illa peregeris, nec studueris hunc veterum partim carnis, ac sensuum propensione, partim diaboli machinatione propositum tuum infringere conantis, invalescētem excutere, timendum est vehementer, non tantum ut bonus futurus sis Religiosus; sed etiam ut in vocatione suscepta perseveres: imò dico amplius; etiam postquam religiosā vota nuncupaveris, ut ad ignominiosam electi statūs abjectionē, desertionemq; non descendas.

3. Enim verò sicut fabrica quantumvis ex solido marmore constructa, sed malo funda-

a 2. Cor. 5. 6.

mento locata; semper est obnoxia certæ ruinæ: sic vitæ spiritualis ædificium, persuade tibi, minimè duraturum est ad propositum finem, si principio, quod religiosæ vitæ, professionisq; basis est, non sedulò prospectum eas: id quod totum nititur primis exercitijs spiritualibus, ut ea gnavo, ferventiq; studio peragantur. Aristoteles ut Philosophiæ suæ scita firmaret solidius, principia quædam, quas & maximas vocamus, constituit æternæ cujusdam veritatis, & immutabilis; à quibus recedere, vel ea non admittere, non tantum nefas sit, & absurdum in Aristotelica schola; verùm etiā ipsa nobilissimæ scientiæ moles pulcherrima debilitetur, & corruat. Hoc ipsum de spiritualium exercitiorum in tyrocinio primordio censendum est usu. Sunt hæc exercitia prima, ceu primum quoddā cœlestis Philosophiæ, quam professurus es, principium; quod si langvidè, parum constanter, vel tanquā minus necessarium apprehendas, & agnoscas; nec illud admittas, idem prorsus fuerit,

quod

quod gratiam vocationis, & religiosæ vitæ progressum flocci facere, minusq; pensi divinam Deo placendi scientiam, quæ scientia Sanctorum est, habere.

4. Hæc scientiâ Deus eruditurus Patriarchâ Jacob, quid fecit? Primâ peregrinationis ejus in Mesopotamiam nocte statim apparuit ipsi, *Et ostendit illi regnum Dei* (sicut describit sapiens) *& dedit illi scientiam Sanctorum*. Quid opus erat, primâ statim abitus è paternâ domo nocte Patriarcham tantâ regni cœlestis, & Sanctorum scientiæ instruere disciplinâ, tamq; sublimibus divinitatis suæ mysterijs instruere? Nam ibi Majestatis suæ dignatus est ipsum aspectu; ibi administratorum Dei spirituum ascendentium, & ante Dei conspectum desideria, preces, & merita piorum hominû offerentium; ac descendèrium, auxilia, gratias, & dona Dei mortalibus è cœlo adferentium ministeria vidit: ibi salutiferæ Crucis, in quâ futuris sæculis ipse Dei Filius æterno Patri semetipsum pro generis humani salute sa-

crificium oblaturus erat, in scalæ typo mysterium contemplatus est: ibi Dominus infudit, ac *Dedit illi scientiam*, seu cognitionem, *Sanctorum*; videlicet, ut sciret, *et Quæ res ad sanctitatem animi sui* (doctissimè Pererius ait) *& cultûs divini pertinerent*; quomodò virtutum, honestatis, ac rectefactorû instructus satellitio ad Deo placendum incedere, Deum Creatorem suum amare; benefico Domino gratum exhibere se; tantam majestatem colere, venerari, semper honoris ejus habere curam deberet, ipso Deo docente didicit: ibi deniq; Dominum Deum erga se munificum, providum, liberalemq; vidit; consolantem audivit; omnium tribuum terræ benedictionem in se, & in semine suo firmatam accepit; inter Christi, veri Messiæ, majores se præcipuè numerandum divinâ pollicitatione confirmatus est: *Benedicentur in te, & in semine tuo cunctæ tribus terræ*. O! incomprehensâ Divinæ dispositionis ad omniû hominum salutem mysteria! ô liberalis-

b Perer. Comm. in Ge. c. 28.

c Ge. 28. 14.

simam Dei erga Patriarchā peregrinationi accinctum munificentiam! o scientiæ Sanctorū ad Dei cultū, animiq; sui sanctorum testimoniam communicatæ sibi divinitus amplitudinem unā, eaq; primā susceptæ peregrinationis nocte cumulatissimè collatam! At quare statim ad ea principia tam liberalem illi se Deus exhibuit? Dicam. Ne Patriarchæ virtus in Mesopotamia viginti annos apud focerum suum Laban idola colentem habitaturi, postmodum in terrā Chanaan; ad extremū in Ægypto ad mortem usq; inter idololatras, inter innumera vitæ præsentis adversa exercitandi vacillare, aut quocūq; modo vel modicum infringi possēt, necessum erat istis occurrere inter tot rerum humanarum vicissitudines, in multiplici varietate versandi principijs; & Patriarcham ad Abrahamicæ propagandæ prosapiæ stirpem perfectissimè jam tunc firmare; nec dubitaret Jacob ex cujus stirpe Christus Dominus nasciturus erat, virtutis, ac perfectionis in stadio perseverare, tantis undiq; promissis ad summi Dei gloriam circum-

vallatus; ut itā tam se, quàm filios suos imbueret sanctorum testimoniā, divinæ quondam claræ visionis particeps, æternā beatitudine fruiturus.

5. Hoc ipsum Spiritus Sāctus in tyrone, religiosæ vitæ statum adeunte, videtur intendere. Vult in ipso principio miris eum illustrationibus ad Divinorum cognitionem, ad antea vitæ, cōmercijq; detestationē, fastidium, & oblivionem; ad rerum cœlestium amorem, ad statū sui jam suscepti diligentē curam; ad virtutis, ac vitæ religiosæ cultū, quo Dei gloria mirificè propagatur; super omnia verò ad Dei solius amorem, & ad sui metipsum despicientiam excitare, erudire, in rerum spiritualium æconomia solidare. Per id tempus, & in hoc solitario recessu docet Deus, & dat *Illi scientiam Sanctorum*, qualiter ad Divinum cultum corpus, & animam aptare, consecrareq; debeat: hic orandi studium, frequentes ad Deum aspirationes seu voce, seu mente facere; Sanctorum, ac super omnia amabilissimi JESU, Beatissimæ Virginis ejus Matris

Marix, patroni, vel patronorum suorum tutelarium sibi jam electorum, vel exercitij tempore eligendorum vestigijs constantiter insistere; Instituti, quod aggressus est olim professurus, regulam magnifacere, & accuratè servare discat, firmiter proponat, & svavi quadam animi voluptate illectus assuescat virtutum exercitia frequentare; sensus à temporaneorum illicio sensim submovere; sacrorum librorum lectionem; orationis tam mentalis quàm vocalis usum, & frequentationem diligere; cætera, quæcunq; seculum vel in minimo sapiunt, fastidire; Dei dona tam in se, quàm in alijs amare, æstimare magni; Deum in his omnibus laudare; Deum esse omnia, seipsum nihil; alios, uti bonos Dei servos omni reverentiâ, & honore dignos; seipsum immunditiæ vas, & ignominix scopulum agnoscere jam assuescat.

7. Quæ omnia non unius, aut duarum hebdomadarum spatium; non (quod adhuc minus est duabus hebdomadis) decem dies; sed notabile tempus evidentissimo requirunt argumen-

to. Nam etsi certum sit, quòd a *Iustorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit usq; ad perfectum diem*; hoc est; illustrationes, admirandorum operum & virtutum exercitia magis ac magis in animis eorum proficiunt, & lucis instar majoribus ac majoribus incrementis assurgunt; donec perfectum illum contingant diem, quo corporis expediti exuvijs ad beatam migrent æternitatem: Hoc benè verum est de justis in gratiâ confirmatis; sed cum id de se nemo sciat, nisi peculiari Dei revelatione certus, arreptumq; propositum semper obnoxium sit periculo, & ipse pariter animus ad vires corporis ingravescente sensim ætate solet obtorpescere; *Quoniam superveniet mansuetudo, & corripiemur*; qui Psalmi versiculus ad aliam quidem pertinet intelligentiam, sed potest non incongruè sic etiam accipi: quòd in ætatis anno v. g. sexagesimo, septuagesimo, vel octogesimo, de quo Psaltes hinc agit, *superveniet mansuetudo*, ita ut homo in frenandis sensibus

a Prov. 4. 18.

b Psal. 89. 10.

fuis, in carne per varias afflictiones ad virtutis stadium alacriter currendum incitanda fiat mansuetior, ac remissior, etsi coeptum in juventute traxerit Instituti non deserat; nihilominus ob attritas laboribus, & ætate, vires aliquantum languidior, sit saltem insipientium * (*opprobrium insipienti dedisti me*) cavillationi, quæ nomine correctionis hic accipi potest, obnoxius; quæ ob rem tantò majore studio spiritualibus exercitijs probè sunt munienda principia, tam ad sedulam ulteriori profectui provisionem, quàm ad promerendû majorem Dei gratiam; & hac auxiliante, ad vocationem solidius firmandam. & *Magis* satagite (Princeps Apostolorum hortatur) ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis.

8. Jam ad illud quid dicam, quod *e* *lustus* morte præoccupatus in immatura ætate raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus? Quia fieri potest, ut juvenis in viâ Domini benè currentis animum malitia mutet ob fasci-

a Psal. 38. 9. b 2. Pe. 1. 10.
c Sap. 4. 11.

nationem quandam nugacitatis obscurantem bona, & ob inconstantiam concupiscentiæ homini cognatæ transvertentè sensum, etiam malum aliquod hucusq; non expertum: idè Deus optimus ætatem ingravescentem prævenit, & celestibus donis amplissimè cumulatam ante tēpus coronare vult, & coronat. Beatus quidem Religiosus, quem hæc Dei misericordia juvenem, ac tempestivè de tantis eripit malitiæ, fascinationisq; periculis: ideoq; per exercitia spiritualia bonû pone principium; diuturnitate stabilire perge, ut propositum firmes, & finem optatum feliciter assequaris.

CAPVT IV.

§. I.

Celle, seu solitudinis cultus, apprimè custodit vocationem.

1. **R**eligiosus sive tyro jam à spiritualibus exercitijs ad reliquorum tyrocinij commilitonû consortium adlectus, sive per votorum nuncupationem, exacto tyrocinio, in commune professorû commercium admittitur, solitudinem præci-

puum statûs à se suscepti custodiam esse persuasum habeat; modò semper, & in omnibus, omni privato negotio, vel occupationi, vel desiderio quantumvis utili, bono, & sancto præponat virtutem obedientiæ tam arctè, seduloq; custodiendam, ut ne in minimo quidem violetur. Jam quod ad solitudinem spectat; eam sibi duplicem, utramq; verò maximè necessariam, unusquisq; potest ædificare. *Prima* sit in corde; in quo sive domi, sive foris, in cella, in templo, sive solus, sive cum alijs occupatus sit, semper habet Deum intimè residentem, cum quo conversari, sive occupari, nec unquam latum unguem ab ipso recedere cupiat, sed & studeat. Est enim cor, ille nidulus; in quo magnus olim Patriarcha Job mori constituerat, & instar palmæ dies multiplicare: *a* *In nidulo meo moriar* (dicebat) *& sicut palma multiplicabo dies.* Est cor, *b* *velut caverna maceris* (locum hunc interpretatus Corderius ait) *ad quam dovolet è caelo columba, ut Divini Spiritûs nidum, & diversorium*

a Job. 19. 18. *b* Corder. hic

opportunitum. In hoc nidulo non secus, ac hirundines, aut aviculæ, ab omni rapaciû avium, aut bestiarum rapina securissimè fideles animæ requiescunt. *Extra nidum autem* (idè author prosequitur) *præda exposita sunt, & cupiditati.* O quoties extra nidum hunc ad modicum in mundi vanitates evagata spatium anima religiosa, itatim aliam se experitur, quàm optarat, & optat! sequitur eo casu curiosam, vanamq; cogitationem cor, & animus; & jam pediolus inhæsit vanitatis alicujus visco, à quo expedire se adnitenti negotium intercedit non mediocre.

2. Non tamen adedò sit semper intenta mens, ut nihil nisi Deum intimè cordi præsentem contempletur. Hoc enim nec imbecillitas humana sustinet in hac mortali vita, quantumcunq; foret hoc optabile; nec consultum valetudini judicatur, ut forti quadam imaginatione Deum vel in corde, vel hic, aut ibi, ubi quis versatur, semper contueatur præsentem. Sed sive sive, ac sine omni imaginativæ potentis violen-

tia, quidquid occurrat menti, instar ignis in cōtinuo quodam versanti motu, nec unquam à cogitatione, vel rei cujuscumque consideratione vacanti, semper ad Deum omnium fontem, & ut talem intimè præsentem tam sibi, quam rebus omnibus, omnia referat. Ut, si de cœlo, de Paradiso, de Angelis, de astris, & alijs rebus creatis (quæ quodammodo sunt infinitæ) suboriatur cogitatio, ad Deum tam admirabiliū rerum, & humanis ingenijs haud equidem comprehensarum, Creatorem adspiret; ipsam laudet, admiretur; imò & gratuletur tam ipsi opifici maximo, qui ad gloriæ suæ amplitudinem ab infimis nobis hominibus contemplandam ea creavit; quam ipsis operibus tam pulchrè, tam speciosè, tam mirū in modum & ordinem ad Dei gustū creatis. Si de astrorum, ac siderum, aut terræ situ; de maris elementis liquidi continuo fluxu, & refluxu, de plantarum, & arborum qualitate, decore, venustate, fructificandi indole; de radicum, herbarū, frugum, & aliorum, quæ Deus in hominum, jumentorum, anima-

lium, volatiliū, & reptiliū, omnium deniq; viventium usum, alimentum, & vitam liberalissimè ordinavit, utilitate, & usu. De toto terraqueo globo tam mirabiter sibi cohærente si cogitatio mentem subeat: etiam in his omnibus ac singulis Deum factorem humiliter adoret; ac partim in immensæ sapientiæ divinæ defixus admirationem, partim infinitæ thesauro bonitatis delectatus, exclamet cum Apostolo: *O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei! quam incomprehensibilia sunt iudicia ejus, in ijs ad pulcherrimum universi totius ordinis, & harmoniam conservandis; & investigabilis via ejus in ijs ordinatissimè gubernandis!*

3. Si de ipsius Sanctissimæ Trinitatis immensâ gloria, sapientia, majestate, æternitate, providentia; vel de quocumq; sapientiæ Divinæ mysterio, si de beatarum mentium in cœlo felicitate, gloriâ, inexplicabili gaudio offerat se cogitatio; ibi quidem cum omni veneratione in sui nihilum se recipiens obstupescat, & cū regio Psalte

ſacclamet: Ah! a Domine Deus virtutum! quis ſimilis tibi? Potens es, Domine; & veritas tua in circuitu tuo. Quis Deus magnus, ſicut Deus noſter? b Tu es Deus, qui facis mirabilia: facis, inquã, c Magna & inſerutabilia, & mirabilia abſq; numero. Hic autem gratulari poteſ etiam electorum in cœlo felicitati, totoq; cordis affectu ad eorum aſpirare conſortium, ac dicere: ô ſanctæ vos, & electæ mentes! d Quis dabit mihi pennas, ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam unã vobileſum in laude, continuã, & amore e Dei mei, Regis mei, qui eſt in Sancto? Si interorum locus, ſi piaculares animarum ignes; ſi perſona quæpiam, ſi homines vel olim tibi viſi, vel quibuſcum nunc tibi conſortium, & commercium intercedit; ſi locus, ſi campus, hortus, & aliarum rerum; quæ prorsus innumeræ ſunt, occurrant ſpecies; in hiſ omnibus & ſingulis, ſi bonæ ſunt bonitate ſeu phyſicã, ſeu morali, Deum laudabis; & tamen ſuper hæc omnia in Deo conquieſces: ſi

a Pſal. 88. 9. b Pſal. 76. 14.

c Job. 5. 9. d Pſal. 54. 7.

e Pſal. 76. 25.

malæ, & alijs noxiæ, pro ratione præditis, ad Deum ſuſpirabis, & ipſis implorabis gratiã, ut ad optimi Dei Creatoris ſui, ejuſq; bonitatis & miſericordiæ cognitionẽ veniant; ipſum ſolũ ut ament, timeãt, eiq; ſerviant; maleſicia ſua deteſtentur, & ad viam, veritatem, ac vitam, quæ amabiliſſimus JESUS eſt, pervenire contendant. In brutis autem animantibus, aut in rebus inanimatis, hominum tamen uſui; ſanitatiq; pernicioſis, etiam humiliter admiraberis Divinam providentiam, quæ plerumq; diſpoſitione mirabili per hæc aut hominum peccata caſtigat; aut virtutem exercet, & acuit: & tamen in bonum omnia dirigit finem, cognitum ſibi ſoli. Deniq; ſicut divinorum operum, & rerum crearum infinitus eſt numerus; ipſã quoq; mens hominis omnium, quæcunq; per ſenſus aliquando percepit, capax eſt, & perpetuã mobilitate veluti mola circa ea verſatur; ſic in omnia, & ſingula, quæcunq; tandem ea ſint, dum, & quãdocunq; incurrit cogitatio, ſemper ad Deum, cum quo in

corde nidulum suum habet anima, omnia referre studeat, & pro temporis, ac rei opportunitate noverit aspirationem facere; cum Deo, & in Deo statum, conditionem, negotia, ministeriaq; sua reputare; meditari quatuor novissima; fallaciam, & vanitatem mundi; vitæ mortalis infirmam basim; rerum humanarum vicissitudines, & inconstantiam, finem, & alia his similia considerare. Hic status est solitudinis, & niduli in corde ædificati.

4. Alteram solitudinem anima religiosa constituere sibi debet in cella. In hac Religiosus nunquã solus est, quantumcunq; solus, ac solitarius alijs videatur. Unde S. Ambrosius ad Sabinum scribens: *Nunquam, ait, minus solus sum, quam cum solus ipse videor.* In cella sanctissimus hic Præsul Deum, & paradysum habuit, ab omnibus hujus mundi rebus, & extraneis (quantum videlicet ejus patiebatur officium) alienus. Sed & Venerabilis ille Thomas à Kempis non alibi, quam in solitaria cella reperit animæ suæ requiem, ait enim:

• S. Amir. to. 3. ep. 41. ad Sabin.

^b In omnibus requiem quæsvi; & non inveni, nisi in angello cum libello. Cellam igitur unicè Religiosus amet; eam sibi per continuam habitationem (nisi cum devotio in templum, in oratorium, in aliquem alium locum, & angellum, in quo sit vel Christi in Crucem acti effigies, vel Beatissimæ Virginis Mariæ, vel peculiaris alicuius sancti Icon, amabiliter trahit; vel cum ministerium, aut commune cum alijs officium aliquod avocet aliò) per continuam, inquam, habitationem cellam sibi reddat familiarem, eamq; sibi dulcem reddere studeat, sicut idem religiosissimus asceta monet, cum ait: *c Cella continuata dulcescit; malè custodita tedium generat. si in principio conversionis tuæ* (notet hic novitius, quale conversionis suæ principium ponere debeat) *si, inquam, in principio conversionis tuæ bene eam incolueris, & custodieris; erit tibi postea, quamdiu vixeris, dilecta amica, & gratissimum solatium: non tamen in eâ dormitans, aut dormiens, nisi cum tempus ex cõmuni regulæ præscri-*

b Thom. Camp. c Idem lib. 1. c.

20. de imitat. Christi.

p 10

pto moderatam aliquam miscro corpori quietem permiserit: nec deses, & otiosus; sed semper honestè juxta instituti, vel impositi muneris, ac ministerij necessitatem occupatus. In cella cum Apostolo nunc *operet spiritu, oret & mente: nunc psallat spiritu, psallat & mente, & ore: nunc preces suas cum divinæ præsentis preces excipientis adoratione persolvat: nunc libros spirituales, Sanctorum vitas, & sacras historias legat; nunc literis, quibus incubuit olim, vel adhuc incumbit, studeat; Theologiam, Sacram Scripturam, scripta Sanctorum Patrum evolvat, ut ita scientiam comparatam servet in se, provehatq;: jam scribat, vel scripta sua recognoscat; aliena (modò procul absint à curiositate mundana; vel non sint parùm honesta) transcribat, vel in compendium redigat; inter quæ tamen, ac præsertim sacrum codicem cum legit, Deum semper præsentem, occupationis suæ speculatorem, seu spectatorem intuebitur, & quodammodò sentiat tanquam in Pa-*

a 1. Cor. 14. 15.

radiso deambulantem. Hinc iterùm S. Ambrosius: *Et nunc, inquit, deambulat Deus in paradiso, quando Divinas scripturas lego. O beatum Religiosum illum! quem sic occupatum etiam ipsa mors inopinata (quamquam bono, veròq; Dei servo nunquam inexpectata mors est) deprehendit. Non enim illum fallet æternæ veritatis Christi Domini promissum dicentis: e Beatus ille servus; quem, cum venerit ejus, invenit sic facientem. Quid autem ipsi faciet? Audi: Super omnia bona sua constituet eum. Id est: In Dei gloria collocabitur, S. Hilarius ait: a quia nihil sit ultra, quod melius sit. Videlicet in illa claræ visionis omne bonum aliud superantis felicitate. Hic est fructus solitudinis in corde, & cella sedulò cultæ, & habitatæ.*

§. II.

In hoc solitudinis diligenti cultu secum quoq; Religiosus ha-

b S. Ambrosius in sup. c Matth. 24. 45. d S. Hilarius. comm. in c. 26. Matth.

bitare, *

bitare, loqui, & agere, non
intermittat.

I. **E**T in superiore paragra-
pho pertractata probo
Religioso sufficiens sint occu-
patione, præsertim quia *a Dili-
gentibus Deum omnia cooperantur
in bonum*; dantq; materiã con-
tinuè seipsum inspiciendi, su-
um nihilum considerandi; af-
fectum, & spiritum ad Deum
elevandi: tamen peculiarem
præterea ratiocinationem su-
per suimetipsum frequenti con-
templatione, vocationem mi-
rum in modum promovente,
stabiliente, & ad Deum super
omnia diligendum, seipsum
verò contemnendum inflam-
mante, hic instituemus. Igi-
tur illa superiora mentem sua-
viter ab omni parte delectant,
& quendam in cordis intimo,
& in cellæ diligenti cultu pa-
radisum constituunt ita, ut il-
lis affectum Religiosum vel ra-
rò, vel difficilè mundi vanita-
tes, & illicebra possint, aut so-
leant in sui desiderium aliquod
allicere; imò, ut nec videre,
nec de ipsis audire, nec scire
velit, contentus interim hoc

a Ro. 8. 28.

quodam terrestri cœlo, & be-
atitudinis illius, ac beatæ visi-
onis in cœlo vero promulside;
quam intra semetipsum in cor-
de, inq; cellæ suæ quatuor pa-
rietibus abundanter habet; do-
nec in illam evocetur patri-
am, & in consortium beato-
rum, ubi jam extra corpus,
post œcumenicam autem ana-
stasim etiam in corpore clari-
ficato, nihil amplius humani,
totus in eâ viva, veraq; con-
templatione non jam per spe-
ciem, & in ænigmate; sed (si-
cut magister gentiũ ait) *a Fa-
cie ad faciem*, vel sicut dilectus
Christo discipulus; *a cian ap-
paruerit in cœlo* Deus, similis ei
futurus, ipsumq; clarè visu-
rus, *sicuti est*, absorptus in cla-
ritate Divina, experietur. Jam
autem cùm ea, quæ sunt dicta
superius, occupatio sint homi-
ni satis ampla, non minor eti-
am ipse sibi magna est respu-
blica; in qua secundum S. Am-
brosum *a Solus sibi abundat;*
*quia ipse sibi satis est: nec solus a-
liquando est, cui præsul Dominus
est.* Nimirum quantumcunq;

b 1. Cor. 13. 12. c 1. Jo. 3. 2.

c S. Ambr. 10. 4. lib. de Isaac. &

anima c. 3.

solus

solus esse videatur homo, nunquam solus est. Quia sibi præfidem, & præsentem habet Deum, sine quo nec vivere, nec moveri, nec esse potest. Habet inspectorem, & tutorem illum, qui regit, dirigit, & ad finem bonum omnes actiones ejus exteriores æquè, ac interiores promovet, ad exercendam virtutem excitat; à vitijs, & ab omni eo, quod divinis oculis illius displicet, dimovet, & avertit.

2. Sed ad propositum ut veniam, omittam autem alia; tria potissimum Religiosus habet in uno se non perfunctoriè peragenda. *Primo*, plurimum ut laboret in sui cognitione; quam magna quondam apud Græcos, & clarissima sapientiæ lumina brevi quidem, sed nervoso, magnaq; cum energia inculcaverunt Philosophi documento: *Nosce teipsum*. Hanc sui cognitionem Clemens Alexandrinus appellat *a* *Omni-um disciplinarum maximam*. Et S. Dionysius eam vocat *b* *Primum sanctum munus*. Et verè cognitio sui *Primum*, ac præci-

puum *sanctum munus* est à Deo singulariter infusum probo Religioso. Quia enim vocatus est ad Divinæ Majestatis obsequium, ut in eo constanter perseveret; in seipsum quàm profundissimè descendat, est necesse. Igitur in hac cognitione sui considerabit etiam quatuor. *Imprimis* quidem; secundum carnem se nihil aliud esse, quàm verè turpitudinis massam, & cum S. Francisca Romana loquendo, *Immunditiæ vas*; ut alia taceam ab alijs fuffissimè, nec sine gravi emphasi, quæ & nauseam, abominationemq; movent, descripta. Deindè secundum spiritum, ex nihilo nihil, solà Dei miseratione formatum ad imaginem Creatoris sui; sed, eheu! quantis vitijs imaginem deformatam! nec aliter, nisi Dei gratià denuò reformandam. Cui reformationi ut respondeas, & Divinæ gratiæ volenti reformare in novum hominem, *c* *Qui secundum Deum creatus est*, coopereris; inspicere, & scrutare benè vitia tua, miserias, afflictiones, & inclinationem: vi-

a Clem. Alex. l. 3. Pedag. c. 1.

b S. Dionys. catest. Hierar. c. 3.

c Ephes. 4. 24.

tia quidem, ut emendes; miseras, & peccata desleas; affectiones, & inclinationem, homini veteri cognata ceu freno quodam ut cœrceas. Quam in rem sapienter, ac rotundè Seneca: ^a *Deprehendas, inquit, te oportet, antequam emendes.* Deus enim ad hoc te vocavit, ipsòq; duce statum tibi religiosum elegisti, non ut perfectum te jam esse censeas, & in tranquillo quodam portu constitutum te putes, ubi nullam incursionem ampliùs, impetumquè sustineas: sed ut instar militis armati benè, semper hostem, quamdiù vivis, è specula quadam circumspicientis paratus sis & pugnare, & vincere, Deo videlicet non tantùm spectatore, sed etiam auxiliatore. In hoc ergò labor non modicus sit, advertere, & videre vitia sua; è mentis edito carnis, & affectuum inclinationem, impetus, & motus inordinatos animadvertere. Nec enim incursiones ejusmodi retundere posses, & eliminare, nisi notum habeas; quid, ubi, quomodò, undè, te oppugnet. Hinc iterum alibi præclare Se-

^a Sen. ep. 24.

neca. ^b *Hoc, inquit, argumentum est in meliùs translatis animi, quòd vitia sua, quæ adhuc ignorabat, videt.* In hac republica sua vitijs insurgentibus imperet, ea frenet, & opprimat Religiosus; uti sanctius Mediolanensium Præful Divus Ambrosius ait: *c* *Præsides unusquisq; sibi quadam potestate regali; si cœrceat in se corporis luxus, & servitutis redigat carnem suam.*

3. Præterea ex hac cognitione sui dum causam arripit humiliandi se profundissimè, seq; despiciendi; tunc majorem habebit ansam ex considerata antea vita sua, ex peccatis, & iniquitatibus olim à se patratiss, usq; ad inferni profundum se se abijciendi; quando, tanquam si Deus non esset, licentiosissimè ruebat de scelere in scelus, & summam illam bonitatem Dei non mente quidem, aut verbo; hoc enim extremæ fuisset genus impudentiæ, & impietatis: sed ipsò quodam pravorum operum clamore contemptum, & offensum ibat; iniquitates suas videns, videre noluit; Dei vo-

^b ep. 6. ^c S. Ambr. lib. de Iust. ac. & anima. c. 4.

cem, vel instinctum suaviter monentem interius, & à peccato dehortantem, aut etiam deterrentem audiens audire contempsit, & minimè licitum, imò illicitissimum, titulo fragilitatis aliquam necessitatem, quæ tamen nonnisi turpis erat, eaq; momentanea voluptas, ipse tibi licentiosus magister, nequidquam reclamante conscientia, voluntaria cæcitate, cæcâq; contumaciâ, interpretatus. O quantâ per fas, & nefas impudentiâ non jam ibatur, sed ruebatur impetu cæco in Dei contumeliâ! sæpè quoq; cum alterius offenculo, & ruinâ, sic, ut alter malum, quod ignorabat, didicerit te magistro. Mirum certè, quomodò vel ipsa natura tanti contemptus erga Creatorem vindex non undiq; in ultionem armaverit se; hostem, & inimicum Dei quòd terra non absorberit; cælum fulmina quòd ejaculatum non sit; Angelus Custos ultor non oppresserit; ferocissimæ belluæ, venenosissimæ bestię non extinxerint; ipsi spiritus infernales ad inextingvibiles ignes non

rapuerint. Sed ea fuit Dei benignissimi patientia, & mansuetudo; ut conversionem & pœnitentiam tuam præstolaretur; paternè semper moneret, excitaret, & duceret ad frugè. Horum, & his similium, non oportet immemorem vivere, quantumcunq; jam Dei misericordis auxilio, gratiâq; conversum: sed cum regio Psalte dicat, & occinat sibi crebrius, ex una quidem parte. *a Cogitavi dies antiquos vitæ meæ pessimè transactos; ex altera verò Annos æternos in mente habui, illos, inquam, annos, alios, qui sine mensura, sine omni termino puniunt, torquent, & examinant improborum scelera; alios, qui sine fine, sine mensura, veram pœnitentiam, virtutem, & probitatem remunerantur, & coronant. Igitur æternos illos tormentorum annos ut evaderem, misericordissimus Deus ex infinita bonitate sua convertit me; viam ad probitatem ostendit; ipse quodammodò manu prehensum in viam rectam, & bonam deduxit me: b Eduxit me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi*

a Psal. 76. 6. b Psal. 30. 5.

hostes animæ meæ; liberavit, & extraxit me *a De profundis aquarum.* Quid igitur ad hæc ego? Ah! Deus meus! facio, & faciam, quamdiù vixero, quod idem bonus ille pœnitens de se testatur: *b Meditatus sum nocte cum corde meo: & exercitabar, & scopebam spiritum meum.* Exardeſce contra te, peccatrix olim anima; sed jam Dei gratiâ de peccatorum tenebris *In Dei lumen, & regnum vocata* apprehende disciplinam; exerce, purga, & veluti scopis expurga non solum carnem ab immunditijs concupiscentiæ tuæ, sed & spiritum ab iniquitatum fordibus, abnegatione propriæ voluntatis emunda; diligenti in conscientiam inquisitione, sincerâ peccatorum confessione, seriâ pœnitentiâ, quidquid immundi reperis, elue, & deterge.

4. *Postremò;* considerabit imbecillitatem suam in hac sui cognitione: se videlicet naturæ viribus adversus vitia, sicut & in virtutum profectu, nihil posse; nisi purè Dei gratiâ (quâ se reputet indignissimū) excitante, auxiliante, comitan-

a Psal. 68. 14. b Psal. 76. 7.

te, & protegente. Et hanc notitiam, cognitionem; ac scientiam Divus Augustinus anteposuit omni rerum aliarum scientiæ; sicut ipse de viro probo testatus, ait: *c Præposuit scire infirmitatem suam magis, quam scire mundi mania, fundamenta terræ, & fastigia cælorum.* Huc etiam collineare videtur religiosissimus ille spiritus magister Thomas à Kempis, ubi dicit: *d Hæc est altissima, & utilissima lectio, & scientia, sui ipsius vera cognitio, & despectio.* Dum enim homo seipsum cognoscit integrè, non potest etiam non statim semetipsum despiciere: cognoscere verò, solum Deum esse omnia, super omnia; per ipsum, & propter ipsum esse omnia; propter ipsum, inquam, non quòd Deus his omnibus, imo vel minimo istorum, opus habeat: Deus enim seipso totus est gloriosus, nullius indigens, ipsi sibi per omnia sufficientissimus, uti benè divinus Psalter ait: *e Dixi Domino: Deus meus es tu; quoniam bonorum meorum non eget.*

c S. Aug. lib. 4. de Trinit. in Præmis. d Tho. Camp. de imit. Christi lib. 2. cap. 2. nu. 4. e Psal. 119. 2.

Sed alia quidem, puta Angeli, & homines, ipsum & cognoscerent, amarent, & in ipso beati essent. alia verò, uti brutæ animantes, & res inanimæ; ut ex admirando ad totius universi pulchritudinem opificio, & ordine, creatoris sapientia, providentia, ars, & artificium commendaretur, atq; predicaretur. Atq; hæc de cognitione sui, primâ solitarij occupatione.

5. *Alterum*, quod in cordis, & cellæ solitudine contempletur Religiosus, est: Dei beneficia, donâ, & gratias in se collatas ut expendat; non ad superbiam, & aliquem animi fastum; sed magis erga Deum munificentissimum largitorem ut accendatur, & ardeat amore, seq; profundius, quàm aliàs unquam humiliet, atq; tam benefico datori suo continuè gratias agat. Non est hic mei propositi vel in genere omnia, vel in specie singula recensere, pro quibus agenda sint gratiæ. Nam res in immensum excreveret; & ab alijs habentur a libi fusissimè recensita. Sed unusquisq; seipsum, conscientiamq;

suam conveniat, deprehendet certè omnia, & singula magna esse; si Deum largientem, & se beneficiarium in comparatione tanti datoris, omnium indignissimum accuratè dispiciat, & consideret. Quantis periculis tam animæ, quàm corporis, & quoties ereptus sit hucusq; , Deo videlicet semper auxiliarem manum porrigente; quàm male meritum, & ab omni parte vilissimum terræ filium, incolumem ad hæc usq; tempora servavit Deus. Quid dicam de vocationis ad fidem, ad Sacramentorum usum, ad poenitentiam; ad Religionem, gratia? Quid de dotibus, & qualitatibus animi, de ingenio, de scientia, de doctrina, de optimi Dei qualiquali cognitione, de ipsis etiam honorificis in Religione (non enim hic ad solum tyronem sermo est) ministeriis, quibus nunquam dignus eras, ob inordinatissimam vitam tuam? Invenies & alia plura, quæ hic enumerandi nec locus, nec tempus est. Pro quibus omnibus nusquam opportunius, quàm in cella solitaria humili-

are te, & Deo gratias agere potes, & debes; & crebrò per spiritum in hæc erumpere verba: *a* *Benedicam Dominum in omni tempore; semper laus ejus in ore meo. Vel: b* *O Domine! Quia ego servus tuus; ego servus tuus, & filius ancillæ tuæ. Vel; c* *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Ah, Deus meus! non meis ego cõfusus viribus, sed tuo nixus auxilio, & gratiâ, d* *Calicem salutari accipiam: libenter, inquã, alacriter, & cum omni patientia Instituti suscepti rigorem tolerabo, sed & alijs supererogatorijs carnem macerabo; aut quæcunq; supervenerint sensui meo contraria, adversa, & ærumnæ, promptus accipiam omnia toleranda. Subindè poterit etiam tardum suum ad conversionem consensum reprehendere, ac dicere cum S. Augustino: Serò nimis amavi te, lux mea: serò nimis cognovi te. Plura docebit Spiritus Sanctus, cujus dona non possunt unquam omnia enumerari. Jam verò Divinæ Majestati innu-*

a Psal. 61. 1. *b* Psal. 115. 16.

c v. 12. *d* v. 13.

meris titulis obligatus homo, Deoq; afflatus facillè reperiet, quid dicat, quid confiteatur, & quid ad Dei laudem, gratiarum actionem, sui verò contemptum, ac despicientiam ex cordis intimo depromat.

6. *Tertium*, quod in hac solitudine pariter non intermittatur, considerandum venit; videlicet Christi Domini servatoris nostri, Beatissimæ Virginis Mariæ, Electorum quoq; tam eorum, quorum animæ jam in cælo sunt, quàm eorum, qui nobis ignoti, soli Deo cogniti, vivunt in terris, virtutes, heroica opera, perpeffiones, merita, & gloriam, meditari, imitari, ipsi amabilissimo JESU, ejusq; Sanctis omnibus, ac præcipuè Beatissimæ Virgini Mariæ gratulari, & gaudere de tantis eorum bonis: sicut & de ipsius æterni Dei incomprehensibili sapientia, omnipotentia, providentia, incomprehensibilitate, alijsq; bonis, & (sicut vocamus) attributis, ac perfectionibus, voluptatem in animo excitare: vel aliàs conceptam voluptatem crebrius renovare; omni

studio per intenta suspiria in se accendere; semper autem cum summa quadam animi submissione, ita, ut ne oculos quidem in cœlum audeat elevare. Hæc tam paragrapho præsentis proposita, quàm his alia similia plurima solitudinem in cella mirificè consolantur, & recreant; intellectum semper magis illuminant; affectum, & voluntatem ad virtutis, ac super omnia ad Dei amorem excitant, accendunt, & inflammant; vocationem, & statum electum in Religione reddunt amabilem; Deum ad dandum perseverantiæ donum, ad dandas & iam alias ex liberalitate suâ gratias suscepto statui necessarias, opportunas, copiosas, & efficaces, atq; alia præstanda beneficia, provocant; & datur sensim quidam aditus ad impetrandam à Domino Deo, *Cujus misericordiæ non est numerus, & bonitatis infinitus est thesaurus,* in gratia confirmationem.

CAPUT V.

§. I.

Religioso semper occupato securam manet vocatio.

I. **E**X hoc superiori Capite satis constat; Religiosum verum vocationis suæ custodem otiosi debere nunquam, adeò quidem, ut assiduâ jam lectionis (sed utilis, & quæ deceat statum ipsius) jam scripti-
onis, jam piæ meditationis alicujus, aut cujuscunq; tandem operis honesti occupatione distineatur; sciatq; vocationis suæ negotium non in eo consistere, quòd inchoaverit benè; sed ut assiduitate quadam continuet semper. cùm illud Apocalypseos: *Tene, quod habes,* significet (uti jam alibi dictum est) *Actum non inchoatum, seu continuatum,* sive perpetuò continuandum. Unde S. Hieronymus ad Rusticum scribens sapienter ait: *« Semper aliquid boni facito; ut te diabolus inveniat occupatum.* Quia enim omnis boni, sed præcipuè religiose vocationis inimicus diabolus nullum intermittit momētum, quo Religiosos infestet; idè tunc illum impugnat vel maximè, quando nec corpore, nec animo benè reperit occupatum. Non sine causâ Doctor maximus hac usus est phrasi:

a S. Hieron.

Semper

Semper aliquid boni facito. Non simpliciter dicit: *Aliquid facito*; sed, *semper aliquid boni facito*. Nam aliquid facere, quod bonum non est, perinde est, ac otiosi, & nihil facere: & hoc est verè solum, & solitarium esse, nullà scilicet bonà re occupari; sine bono opere, nec sibi, nec alijs utili, vitam agere.

2. Nunc primùm intelligo meliùs, quod olim secularis adhuc annis ab hinc octo supra quadraginta memini me non sine admiratione mea, quoties illac transire me contigerat, in templi cuiusdam pariete lectitasse scriptum: *Homo solitarius, aut Angelus, aut diabolus*. Putabam ego tunc, insignem hanc esse blasphemiam, vel saltem politicorum in Sacerdotes, eremicolas, & Religiosos solitarios sarcasum: hominem habitantem solum, uti curatum in parochiæ suæ ædicula, vel tenui cubiculo in pagis, aut villis; eremitam in silvarum, aut montium deserto; Religiosum intra quatuor angulos habitantem, diabolum (quando non potius Angelum appellari. Postea Divinà miseratione Religionem

ingressus, veritatem ejus sententiæ tanquam in umbra quæpiam animadverti; nunc in ejusdem consideratione dicti clarum mihi fit, in veritate rei sic esse; quòd *Homo solitarius, aut Angelus, aut diabolus est*. Nam si corpore solus, at non solus animo, sit in cella, sit occupatus benè, semper aliquid boni faciat; oret, meditetur, legat, scribat, exscribat, opus aliquod honestum faciat, verè Angelus est: quia ministerium, & negotium cum Deo, cum Angelis, cum justis exercet. Si verò non agat aliquid boni; si actiones suas etià indifferentes non ad Dei gloriã & honorem; sed ad sensuum suorum geniù convertat, si (quod foret pejus) aliquid perperam, ac perversù cogitet, agat, & exercent: jam iste sicut agendo malè, nihil agit, & totus otiosus est; sic & talis solitarius, quia non cum Deo, nec cum ejus Divina gratia agit, non jam homo, non Angelus, sed diabolus est.

3. Itaq; boni Religiosi studium esse debet, actiones etiam adiaphoras in bonum per intentionem, quæ sola judicat actus

actus, convertere: id est; in cella dum scribit, legit, deambulat, etiam ab opere non nihil respirat, & quiescit; & dum id vel necessitas, vel tempus exigit, jacet, aut dormit; vel quodcumq; tandem impositum sibi negotium exequitur seu privatim, seu publicè, ita ad Deum Creatorem suum, & ad ejus gloriam singula referat, ut ex indifferentibus, & aliàs vix aliquod meritum habituris actionibus, reputentur bonæ, laudabiles, & Deo gratæ. Atq; hoc erit *semper aliquid boni* facere. Super omnia verò, dum omni occupatione vacat exteriore, negotium ipsi præcipuum sit illud, à quo sapientissimus Salomon fortem mulierem commendat. Nimirum quòd *a Consideravit semitas domus sue, & panem otiosa non comedit.* Quam sententiam Interpretes sacri tropologicè referunt alij quidem ad conscientiam; eò quòd hæc sit certa quædam animæ domus, quam ipsa speculetur non per otium, & perfuntoriè; sed seriò per assiduum studium omnes ejus inspiciat latebras, exploret, ac

a Prov. 31. 27.

perscrutetur. Alij verò ad ipsam animam, seu mentem; quæ pariter domus quædam est hominis, assiduà consideratione diligenter pervestigandam. Jam quòd ad primam hujus sententiæ pertinet intelligentiam; Vatablus eam sic exponit: *b Speculatur statum domus sue, & panem ignavie non edit*: tanquam velit innuere Spiritus Sanctus; animam fidelem adeò sedulam esse debere in perscrutanda conscientia sua, ut vel etiam tunc, dum panem comedit, ab inspectione sui minimè serietur; vel in semetipsam tam anxie semper inquirat, ut ne cibus ille, quo corpus vescitur, sit otio, seu non suo, sed alieno labore, comparatus; ita ut de Religioso dici possit: *c Labores manuum tuarum quia manducabis; beatus es, & benè tibi erit.* Hoc autem est labores manuum suarum manducare, occupatione continuà in obsequio Divino, etiam tunc, dum manducat, honestè distineri.

4. Nervosius hoc ipsum comprehendere videtur San-

b Vatablus.

c Psal. 127. 2.

ctus Augustinus, ubi sententiam superiorem exponens, ita dicit: *a Severæ conversationes domus ejus: cibos autem pigros non comedit. Severæ, inquam, fortes; & districtæ, non est, ubi diffluatur; non amat dissolutionem. Et merito tantum acquisivit; quia cibos pigros non comedit. Quasi velit hoc inculcare flagrantissimus amore Divino Doctor: Animam fidelem, ac præcipuè religiosæ suæ vocationis studiosam, severum semper, & rigidum esse debere conscientia suæ judicem, ac censorem ita, ut nunquam permittat ipsam in aliquam dissolutionem, ne tunc quidem, cum manducat, diffuere; nec patiatur eam in aliquam consentire licentiam, aut indulgentiam; & jam huc, jam illuc in sensum aliquem, aut affectum inordinatum, vel pravum distrahi; sed semper ipsam gravi severitate sub ferula teneat. Quæ sanè cum salutaris, tum ad Divinæ legis, ac voluntatis regulam est digna religiosâ mente occupatio, per quam actiones suas ad ultimum, qui Deus est, dirigit finem. Quam in rem præclare*

a S. Aug. serm. 45. de diversis.

S. Gregorius, aut ejus verbis Venerabilis Beda: b Semitas, inquit, domus suæ considerat; quia cunctas suæ conscientia cogitationes subtiliter investigat. Paucem otiosa non comedit: quia hoc, quod de sacro eloquio intelligendo perceperat, ante æterni judicis oculos exhibendo operibus ostendit. Et post pauca: Quæ profectio semitas anima bene considerat, cum & diligenter; quibus actibus ad superna pervenire debeat, inspicit; &, quæ agenda didicit, sedula exercere non desinit. Itaq; Religiosus etiam tunc, dum nihil videtur agere, abundè factis occupatur; quando conscientia suæ speculatur, & explorat omnes semitas, easq; diligenti peruestigat indagine; quatenus, quod minus rectum, & corrigendum advertit, illud corrigere non intermittat; quod inordinatè per pravos affectus in quosdam veluti colles assurgit, certa nimirum conscientia rectè dirigendæ impedimenta; id totum, tanquam semitarum aspera, mortificationis sarculo complanet.

5. Ad sententiæ superioris alterum sensum quod attinet;

b S. Greg. lib. 35. moral. c. 19.

nempè quòd anima, seu mens ipsa, sit hominis quædam domus, cujus semitæ debeant considerari; habet similiter in hac domo Religiosus sufficientem occupandi se materiam; dum in ea tanquam in speculo quotidie cõsiderat semetipsum, in eaq; consideratione sedulus operator, animæ statum diligenter explorat, eam exercet, purgat, virtutes inserit, extirpat vitia, & ipsam ita formare studet, ut ad finem suum, id est, ad Deum, ipsam dirigat.

Quam quidem animæ considerationem S. Bernardus alicubi graphicè describens ita commendat: *Et primum quidem ipsum fontem suum, id est, mentem, de qua oritur, purificat consideratione. Deinde regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vitam honestat, & ordinat. Postremo divinarum pariter, & humanarum rerum scientiam confert. Hæc est, quæ confusa determinat, hiantia cogit, sparsa colligit, secreta rimatur, vera vestigat, veri similia examinat, ficta, & fucata explorat. hæc est, quæ agenda præordinat, acta recogitat, ut nihil in mente resideat a-*

a S. Bern. de considerat. lib. 1. ante finem

ut incorrectum, aut correctione e-
gens & c. Hucusq; S. Bernardus. Subdit deindè, ab hac consideratione pendere omnes virtutes, earumq; concentum; & pervideri clarum in anima: quomodò singula sese completantur invicem, sibiq; conveniant. Pulchra videlicet, quavis irrequieta, sed religioso viro digna, in solitudine occupatio; quæ minimè fatigat, et si continuè verset, utiliter exercet, in opus ex opere ducit, benè semper ad Dei gloriam occupatum.

6. Illa quatuor Apocalypseos animalia licet *b In medio sedis, & in circuitu sedis* immensæ majestatis ambirent thronum; nihilominus *Et in circuitu, & intus plena sunt oculis*, idèd, ut ab incomprehensi Dei constituta ministerio circumspicerent ad amussim, ac viderent omnia, & in omnes ad tam sublimis obsequium ministerij partes obversis, neq; die, neq; nocte requiem sibi permitterent ullam; sed continuè laudarent viventem in sæcula sæculorum: *Et requiem non habebant die ac nocte dicentia: Sanctus,*

b Apoc. 4. 6.

Sanctus, Sanctus, Dominus Deus omnipotens. Jam autem hinc quæri potest. In cœlo cum summa sit requies, illa tamen animalia cur nec die, nec nocte requiem habuerunt? Responderi quidem posset: sicut animalium illorum, quæ typus erant obsequentium Deo, sic & omnium beatarum in cœlo mentium, sed & omnium Electorum, fervorum Dei adhuc in terra commorantium, quantumcunq; Dei laudibus insistant tam in cœlo, quam hic in terra similiter in Divinis laudibus, & in omnibus alijs actionibus suis ad honorem & gloriam Dei exhibitis ambulent, laborent, & occupentur, cum tamen occupationem, & laborem, veram esse quietem; cò quòd in Deo solo toti conquiescant, & in ipso solo beatitudinem suam omnè collocent; omnes etiam labores, perperfectiones, & miseras, quas in hac mortali vita sustinent Electi, quin & prosperos successus, ac solatia, quibus ipsos Divina gratia dignatur, ad Deum referunt. Interea S. Augustini responsio plus hic habeat au-

thoritatis, propositam quæstionem ita solventis: *Esse quidè Sanctis in cœlo requiem summam; sed nullam prorsus à Divinis laudibus, in quas iidem Sancti decantandas excurrunt assidue. Do Sancti Doctoris verba: a De Sanctis, ait ille, animalibus dicitur; & requiem non habebant die, ac nocte dicentia: Sanctus, Sanctus, Sanctus, id est: Non cessabant hæc semper decantare. In cælis namq; requies est maxima Sanctis.*

7. Hanc verò Sanctorum animalium, Angelorum, omniumq; beatarum mentium in cœlo sine cessatione Deum laudantium assiduitatem æmulantur etiam in terra omnes boni Christiani, sed præcipuè Religiosi in spiritu exercitati, & (verbis utar Cornelij à lapide) *b Py, & Sancti, qui semper corde, & ore canunt: Benedicam Dominum in omni tempore. quorum vita est continua Dei laus.* Sed & S. Basilius id ipsum expressit graphicè, dum explicans illum Psalmi versiculum, *semper laus ejus in ore meo*, quærit:

a. S. Ang. super illud Ge. 2. *Et requiescit Deus die septimo.*

b. Cornel. comm. in Apoc. c. 4. v. 8.

Quanam ratione fieri possit, ut Deum semper homo laudet, in somno, in cibo, in omni alio opere, ad humanam vitam, & officium necessario? Et respondet; duobus id fieri posse modis: *a* *Primo: Cogitatio*, inquit, *quæ de Deo semel impressa est, & velut sigillo obsegnata in præcipua animæ parte, nimirum in mente, potest laus Dei rectè appellari, semper in anima existens.*

Secundo; si cuncta faciat ad Dei gloriam ita, ut facta, dictaq; hominis omnia, omnisq; spiritualis operatio vim laudis habeant. Itaq; Religiosus sic occupatus, etiamsi dormiat, cum id necessitas, & ratio temporis exigit; scribat, legat, deambulet, tempore Deum laudat. Nam ejus *Vita est continua Dei laus.*

Facit enim secundum Apostoli doctrinam: *b* *Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quidpiam facitis: omnia ad Dei gloriam facite.* Et hoc est, quod superius inculcat Divus Hieronymus: *Semper aliquid boni facite.* Sic etenim occupato Religioso nec otij tinea vocationem, & institutum susceptum demoli-

ri poterit; nec facile tentare diabolus; imò nec tentatum vincere. Quia talis hæc assidua Dei laus, & ad Dei gloriam operatio, validissima sunt arma; quibus hostis iniquissimi retunduntur, & eluduntur tela; & vocatio Religiosa tanquam in præsidio inexpugnabili protectionis Divinæ manet securo.

§. II.

Occupatio continua, seu labor, est certus vocationis custos.

I. **A**fferit S. Ambrosius, homini soli non sine causa præceptum esse laborem, & quasi continuam quandam occupationem, non autem belluis, & ratione carentibus animalibus. Hæc enim contenta ministrato sibi de terra pabulo, vitam sustentant suam: at homini labor impositus est, non tantum propterea, quod non possit esse contentus eadem ultione, quam terra producit, in animalium nutrimentum esse; sed etiam, quod industriâ, labore, & in sudore vultus comparato pane debeat ita sustentare se, ut laborando non

a S. Basilii.

b 1. Cor. 10, 31.

solùm corpus in vitam hanc e-
nutriat caducã, sed etiam eam
alat in æternam vitam; uti be-
nè Christus Dominus ex Deu-
tèronomio reposuit tentanti
diabolo: *a Non in solo pane vi-
vit homo, sed in omni verbo, quod
procedit de ore Dei.* Quasi dice-
ret esuriens Dominus: Apage
tentator nequam. Non panem
seu verbo meo de lapidibus
istis, seu manibus humanis, aut
labore quocunq; factum, mi-
hi obtrudas. Illo pane vivere
debet homo, quem ipsi Deus
ordinavit: & ego panem come-
dam illum, quem mihi Pater
meus mandaverit manducan-
dum, facturus juxta manda-
tum, & voluntatem illius. Et
hæc ad Dei nutum obtempera-
tio nutrit, non solùm corpus,
verùm & animam: Et quidem
diabolo responsum hoc fuit
perobscurum. non enim in-
telligere potuit, quorsùm Do-
minus his collinearet verbis;
multò minùs & conjectare po-
tuit, an esset ipse Filius Dei;
secùs à tentando cessasset. Cæ-
terùm incarnata Dei sapientia
satis indicavit illã responsione:
Dominum Deum quidem sic

a Matth. 4. 4.

ordinassè vitam hominis, non
ut viveret communi bellua-
rum escã, quod est gramen, &
herbæ, sed ut compararet sibi
panem labore. Nam panis su-
stentat corporis vitam tempo-
raneam; sed labor ex Dei su-
sceptus ordinatione, dum obe-
dit homi voci Dei, nutrit a-
nimam in vitam æternam.

2. Sed jam S. Ambrosium
audiamus: *b Animalibus*, ait
ille, *que naturã irrationabilia
sunt, jussu Dei terra pabulum mi-
nistrare præcepta est, soli autem
homini, ut rationabile, quod accep-
pit, exerceat, vite cursus in labore
prescribitur. Qui enim non est
contentus animalium pabulo cete-
rorum, recusare non debet, qui la-
bore victum requirit brevem, si
laborem pro vita subeat æterna.*
Tanquam aliã re non pateat
aditus (sicut verè non patet)
in æternam vitam homini, nisi
labore; qui solus exturbator o-
tij virtutes inserit; animam ad
disciplinam erudit; mentem ad
in bono perseverandi studium
exercet; virtutes immortalis
fructu nobilitat, & coronat;
ut rectè Sanctus idem Ambro-

*b S. Ambros. 10. 5. Præfat. in ex-
planat. Evang. Luca.*

fius:

fius: *Bonorum, ait, laborum nobilis fructus est; & quanto plura certamina, tanto præcellentior corona virtutum.* Et premendum hic est benè, quod dicitur: *Quanto plura certamina, tanto præcellentior corona virtutis.* Quia quò est quis plus occupatus, & pro virium facultate laborat in studio religiosæ disciplinæ; eò major ipsum, & illustrior, expectat merces. Qui plus in hoc agone certat per occupationes honestas, & religiosâ professione digna; illum præcellentior virtutum ornat corona. qui nullum diem, nec horam ullam permittit effluere vacuum; ille profectò plus etiam certat: quem semper Dominus honesto labore invenit occupatum; illum pluribus inundat gratijs, virtutum decorat ornamentis, majori beatitudinis æternæ destinat præmio; paratur ei præcellentior pro virtutum exercitiis corona. Religiosus, alius à choro ad exercitia domestica; in ordine, & Instituto nostro, ab oratione mentali matutina ad studium alij, alij (ut in tyrocinio) ad officij divini pensum,

alij professi ad exercitium aliquod scholasticum formandum; hinc ad gymnasium; alij ad sacri codicis, aut Sanctorum Patrum, aut alterius historici Sacri, vel etiam pro scholastici ministerij necessitate profani lectionem; ab hac ad scriptionem alij, deniq; ad opus aliud alij vocantur; & beator ille, cui semper hic occupato tempus non suppetit otandi. Nam ita spiritus ad exercendam virtutum disciplinam, & ad vocationi suæ diligentius advigilandum aptior, & alacrior est, & Deus assiduo labori semper est inclinior. *Quia Quanto plura certamina, tanto præcellentior corona virtutum.*

3. Qui labor assiduus, & exercitatio sicut disciplinæ frequentationem magis acuit; ita spiritum quoq; ad Deum studiosius inquirendum impellit; &, quod religiosæ vocationi maximè necessarium est, Divinam opem experitur presentiore, quam alias otiosi vel difficile, vel minimè experiuntur id, quod in Israëlítico populo satis compertum constat. Nam a *Cum deprimerent Ægy*

a S. Ambr. 10. 4. de Cain & Abel lib. 2. c. 3. ad initium.

ptij Iudeorum populum (ait iterum S. Ambrosius) in operibus varijs, & luto ac lapide, ingemuerunt filij Israël, & Domini provocaverunt in se misericordiam. Et paucis interpositis: Ecce, quomodo, inquit, populus Hebræorum fructu mutavit laborem; ut, qui luto operabatur, spe regni operaretur æterni. Quasi diceret: Quamdiu populus ille Pharaonis antecessorem habuit additum sibi, & otiosus in optima terra Gessen manebat; tamdiu parum, aut nihil, memor æterni regni, nihil etiam videbatur ejusdem regni spe operari. Sed ubi successor alius Pharaeo cæpit populum opprimere; per præpositos operum magistratos ad assiduum laborem adigere; gravissimis eos oneribus affligere; ^a *Vitam eorum operibus duris, omniq; famulatu, quo in terræ operibus premebantur, ad amaritudinem perducere;* ò quàm illi statim ingemuerunt, & Dominum, ejus implorantes misericordiam, quæsierunt! Initio tanquam Divinæ misericordix minùs indigi siluerunt Iudæi: sed laboribus, & oneribus pressi, ò quàm sedulò Deum

^a Exo. 1. 14.

requisiverunt! quantis suspirijs ad Deum ingemuerunt, orarunt, & clamaverunt! ^b *Clamor filiorum Israël venit ad me* (Deus ad Moysen ait) *vidiq; afflictionem eorum, quâ ab Ægyptijs opprimuntur.* Non audivit Deus, nec vidit otium eorum: sed laborem, & afflictionem audivit, & vidit. Labor enim *spe regni operabatur æterni*; otium autem in Ægypti delicijs vix ad suspirium unum gratiarum actionis etiam pro temporarijs commodis, ac beneficijs excitavit. Habet itaq; labor assiduus, & occupatio peculiare privilegium; quòd mentem in cœlum erigat; memoriam conditionis, in qua quis versatur, refricet; Deum vestigare doceat; animam religiosam in suæ vocationis studio faciat exercitatum; ad constanter in proposito persistendum inflammet. Quod otium, nisi potius instillet segnitiam, inconstantiam, & omnia vitia, nunquam præstat.

4. Est autem adhuc amplius, & proposito nostro accommodatius; quod in labore venit considerandum. Deus non

^b Exo. 3. 9.

animalibus (uti jam dictum) sed tantum hominibus laborem præcepit; ut assiduus labor, & occupatio, quidam esset hominis custos, inspector, & excubitor, qui mentem illius vellicaret; eamque Creatoris sui, sed & servitij, quod eidem optimo Deo suo debet, admoneret. Hinc illa Jobi verba: *a* Numquid mare ego sum, aut cætus; quia circumdediti me carcere? septuaginta sic exponunt: *Quia statuisti super me custodiam?* Quasi Deus non tantum Iob, sed etiam unicuique Viro iusto, cuius ille personam referebat, præsertim Religioso, professionis suæ, seu votorum suorum, obligatione quodammodo compedito, custodes, & satellites addat, qui ipsum custodiant, ne per fossis parietibus elabi possit è carcere. Et licet hæc expositio nihil inferre videatur ad id, quod intendimus; infert tamen plurimum, si mentem ad Olympiodori versionem applicemus. Hæc pro *Custodia*, habet, *labores*. tanquam labores sint custodes, & excubitores, qui non permit-

a Job. 8. 12.

tunt virum iustum, sicut & professione Religiosum, extra vocationis suæ terminos excurrere, & evagari; sed ipsum ex opere in opus, ex una occupatione in aliam vocant, & impellunt, ac intrâ professionis, & instituti spheram, continent, non secus ac ipsum mare, quod intra littoris terminos conclusum non potest ultra proferre tumentes fluctus suos, quam sicut ipsi Deus præstituit: *b* *Circumdedit illud terminis meis* (ait Dominus ad Iob) *& posui velicem, & ostia, & dixi: usque huc venies, & non procedes amplius: & hic confringes tumentes fluctus tuos:* ita labores à Religiosis exhiberi soliti, & occupationes, continent ipsos in suæ vocationis terminis, & custodiunt eorum spiritum ad perseverantem in Dei obsequio voluntatem. Quod otium (sicut iam diximus, & Deo si visum fuerit, adhuc dicemus) haudquaquam præstat. Quòd si nihil agat Religiosus aliud, quam ut non solum divinam legem, sed etiam instituti sui præscripta, triumque

b Job. 38. 10.

votorum observantiam studiosè custodiat, & in iis religiosè meditetur die, ac nocte; hoc ipsum illi pro omni stat labore, diligenter vocationem eius custodiente.

5. Enim verò non vocatur Religiosus ad stivam, aut ad aratrum, cui continuè manus admoveat, ac terram sulcet; non ad flagellum, ut asfiduè more mancipij frumentum tribulet, ut quidam auctoritatis equidem magnæ vir, cuius hic & nomini, & dignitati parco, sed in hoc genere parùm prudenter ad publicam mensam in statum Religiosorum debacchatus est verbis; non ad incudem, ut totà die ferro, vel chalybi malleo operosas inducat formas. Sed labor illius est, sub suavi Christi Domini iugo servire Deo; incedere ^a *In omnibus mandatis, & iustificationibus Domini* (sicut de Sanctis illis coniugibus Zacharia, & Elizabeth sacra testatur historia) *sine querela*; vota, & Instituti sui regulas integrè custodire. Hoc opus illius, hic labor est, æternæ vitæ

^a *Lu. 1. 6.*

præmio destinatus. Labor, inquam, est; & quidem operosus, & tamen amanti animæ nequaquam onerosus. Quia Deus animum, vires, & gratiam suggerit, ac largitur; qui (sicut divinus observat Psaltes) *b* *Fingit laborem in præcepto.* id est: etiam *c* *Mandata eius gravia non sunt*; invenit tamen Deus in illis homini laborem, & occupationem; per quæ custodiat ea non in otio, sed in perpetuo labore, sine quo non datur merces operario; nec miles sine certamine coronatur. ^d *Nemo dormiens* (ait super recitatum hic Psalmsi versum Divus Hieronymus) *coronatur: nemo securus possidet regna Cælorum: nemo referto ventre potest dignè de ieiuniis disputare: sed fingit Dominus laborem in præcepto.* Omnia præcepta Domini, addam ego; omnes Instituti religiosi leges, laborem habent. *Sine labore non possumus possidere Regna Cælorum. Qui vult consequi regna Cælorum, diebus, ac noctibus oret, vigilet, ieiunet; iaceat in sacco, non in*

^b *Psal. 93. 10.*

^c *1. Jo. 5. 3.*

^d *Hieron. 8. in Psal. 93.*

pluma, non in serico. Pœnitentia non amat delicias. Hucusque S. Hieronymus. Igitur & vita religiosa, quia pœnitentia est; habet Religiosus in ea laborem sufficientem; quo tamquam excubitorum stipatus satellitio firmiter in suæ vocationis permaneat domicilio.

6. Nec verò tantum habet in labore custodiam; sed habet etiam certum ex eo luctum, quo magis, ac magis illustratur mens eius, ad perspiciendum ea, quæ sequi debet, quæ fugere, ad pervidendum etiam, quid sibi desit, quid super sit; quid, & quantum amet; quid oderit. In hoc labore, *a* *Cum didicerit* (ait S. Bernardus) *quid intersit inter mundum, & immandam, redditur sibi, & remittitur ad mundum cor, ad visionem; ad aptandum animum ad similitudinem: ut si aliquando rursum admittatur, sit purior adhuc ad videndum, & stabilior ad fruendum.*

Quæ S. Doctoris verba, licet in alio sint prolata sensu, nimirum de visione ecstática; possunt tamen etiam ad laboriosam religiosæ vitæ referri

professionem, sive ad assiduum in Religione laborem, & occupationem, lumen ad virtutum certamina, & ad vitiorum propulsandos incursum, ac pericula præferentem. Hinc quod de Deo sapienter dixit Iobi amicus; quod videlicet

b *In manibus abscondit lucem, & precipit ei, ut rursus adveniat, de viro iusto, deq; omni bono Religioso, tropologicè potest accipi. Nempè iustos habere lucem in manibus suis, quam & abscondere possunt, & proferre: abscondere per intentionem, ne videantur ab hominibus, & laudentur, & recipiant hinc mercedem suam; proferre per charitatis ardorem, ad aliorum exemplum, iuxta Christi Domini hortationem dicentis: *c* *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.* Et discretius alibi. *d* *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in Cælis est.* Vbi certè lucernas, & lucem, ex ipsius Christi Domini mente non intelligitur aliud, quàm*

b Iob. 36. 32.

c Luc. 12. 35. *d* Matth. 5. 16.

labor in bonorum operum exercitatione susceptus; siue ipsa opera bona, quæ sine labore non exercentur.

7. Iam quod lux est oculo corporis; hoc opera bona, labores, & occupationes in religiosa professione sunt oculo mentis: & sicut ad videndum opus est luce corporis oculo: sic mentis oculus opus habet labore, quo virtutum attingere possit actiones. Pulcherrimè Philo Iudæus id expressit, cum ait: *a Labor inter præcipua bona numerandus, bellum cum voluptate gerit perpetuum. Hunc enim omnis felicitatis, omnisq; virtutis principium (Deus) hominibus declaravit: sine quo nihil honestum apud mortales esse invenies. Nam sicut sine luce videre non possumus: quia nec colores, nec oculi ad videndum sufficiunt: eodem modo animæ oculus nullam virtutis actionem potest attingere, nisi à labore, seu luce, adiutus. Hactenus elegantissimè Philo. Igitur homines in manibus suis lucem & abscondunt, & lucem ostendunt (ait quidam Interpres in superius recitata scripturæ*

a Philo lib. de Sacrif. Abel & Cain

verba) *Tunc abscondunt lucem, cum operantur quidem, sed labores suos tegunt, tegunt opera, nolunt videri. Ostendunt autem Et lucem in manibus habent laborantes: quia ipsi luce perfunduntur, dum laborant, & ceteros quoque luce perfundunt, dum videntur.*

8. Ex hac doctrina satis intelligi potest ille Psalmi versus, quem de se vel ipse David, vel Asaph de Davide populum Israël pascente, & gubernante sic cecinit: *b Pavit eos in innocentia cordis sui, & in intellectibus manuum suarum deduxit eos.* Iam quis unquam diceret, intellectum in manibus, & non potius in capite, ubi mentis est sedes, illuminatorem animæ præfidere? Et tamen constanter asseritur: *In intellectibus manuum suarum deduxit eos.* Sanctus etiam Hieronymus hunc versum ex Hebræo sic exponit: *Pavit eos in simplicitate cordis sui, & in prudentia manuum suarum dux eorum fuit. Quis intellectus, quæ prudentia, in manibus? sed ad propositum nostrum, aptissimè dictum. Quia enim*

b Psal. 77. 72.

David, sicut in corde, & intra conscientiæ arcana gerebat simplicitatem, & custodiebat innocentiam: sic & ex intentiore bonæ conscientiæ lumine prudenter operabatur foris, & laborabat pro Israëlitiçi populi salute: ^a *In omnibus vijs suis* (habet pro se testimonium David) *prudenter agebat; & Dominus erat cum eo.* Et alibi tribus Israël universa sic ad Davidem: ^b *Sed & heri, & nudius tertius, cum esset Saul Rex super nos, tu eras educens, & reducens Israël.* Strenuus videlicet miles, ac postea Rex, & Pastor populi diligens, non in otio, sed in manuum pugnacium assiduo labore, qui fuit ipsi ad benè operandum lux, & intellectus, prælium Domini præliabatur; ducebat, & reducebat Israël non simpliciter in prælijs, sed in prælijs prudenter, & cum innocentia cordis exercitatis ita, ut simul & cor ipsius à laborum assidua disciplina illuminaretur; & ad maiorem erga Deum exarsceret charitatem; & per eam sui cordis innocentiam, ope-

rumq; bonorum exercitacionem universo populo Rex præiret, ad Dei gloriam, eiusq; cultum sinceriorè, exemplum. Atque hoc erat, *in intellectuibus, & in prudentia manuum suarum,* id est, bonorum operum, educere, & reducere, & deducere populum Israël. Nam innocentia cordis eius, & opera bona, lucebant in Davide tanquam lucernæ quædam lucem ad eruditionem populi manibus præferentibus. Lucernæ, inquam, quas ipsa divina lux Christus Dominus ardere voluit in manibus Discipulorum: *Sint lucernæ ardentes in manibus vestris.* In quæ Christi Domini verba S. Gregorius: *Lucernas, inquit, ardentes in manibus tenemus, cum per bona opera proximo nostro lucis exempla monstramus.* Opera bona, labor, & omnis otij propulsatio tam ipsi operanti lucem præbent in via ad perfectionem tendenti, atque ad cœlestem patriam pergenti; quàm alijs videntibus quamdam quasi facem præferunt, cuius luce ipsi quoque pervideant alij, qualiter ad be-

^a 1. Reg. 18. 14.

^b 2. Reg. 5. 2.

atitudinis æternæ bravium progrediantur; ac demùm unusquisque in benè operando stabilis, Religiosus autem in vocatione quoque sua constans perseveret.

§. III.

Vocationi religioſe vadimonium ad gratiam, & gloriam, eſt labor,

I. PRÆter custodiam, & lucem, quam adfert labor, & occupatio continua in prosequenda feliciter vocatione, hoc etiam sequitur, quòd Religiosus impigrè labori occupationiq; perpetuæ insistendo, certum quoddam divinæ gratiæ, quâ summoperè semper indiget, & æternæ gloriæ, quam post mortalem vitam expectat, iam in manibus habeat pignus, & vadimonium. Certum enim est; Dominum Deum, quamvis in donis, & in gratia sua, dispertiendis liberalissimus sit, non tamen gratiam, præcipuè gratum facientem, dare; nisi dignis (ut docet * S. Thomas) id est, illis; quos Deus ipse prius

* S. Tho. 1. 2. q. 114. a. 5. ad 7.

per gratiam suam primam dignos facit. Equidem non est huius loci, sed neque propositi mei, dissertationem ut instituiam, quosnam Deus dignos faciat; mihi sufficit hic, ad Divi Ambrosij me referre sensum, luculenter docentis; Gratiæ Cœlestis alimentum à Christo Domino impertiri, sed quibus? *Non otiosis* (oraculum ait Mediolanense) *non in civitate, quasi in Synagoga, vel seculari dignitate residentibus: sed inter deserta quærentibus Christum.* Quasi dicat Sanctus Antistes: Nemo Christi gratiâ dignus efficitur otiosus; nemo laboris impatiens, & occupationis fastidio torpidus, nemo inter civium, aut Synagogæ supervacuas, vanaq; de rebus sæcularibus, & inutilibus quæstiunculas intricatus, gratiam sibi conciliat divinam: sed ille tantum, qui semper occupatus honestè, vel laboriosâ virtutum exercitatione, vel rerum divinarum utili contemplatione, seu legendo, seu scribendo, seu quidpiam aliud, quod vel ad Dei gloriam, vel ad utilita-

b S. Ambros. 10. 5. lib. 6. in Lu. c. 9.

tem proximi, vel ad honestam animi culturam faciat, exercendo, laborem non subterfugit. Hæc est divinæ gratiæ comparandæ via; imò hæc est instrumentum, quo divinæ gratiæ thesaurum fodit, & audit homo.

2. Quam in rem Sanctus idem Ambrosius, expendens Esau maioris natu pigritiam, quâ perdidit primogenita: minor autem natu Iacob diligens, sedulus, impigerq; labori deditus eadem primogenita lucratus est, egregiè docet; ea iure cessisse minori natu: quoddam hic non otiosus animi sui cultor, in continua se se cum passionibus exercitaverit pugna: ille torpidus, ignavus, & illecebrarum in otio sectator à virtutum exercitatione vacuus delitescerebat. Dicit igitur: *a* Divina scriptura docet, Esau, cognomine stultitiæ virum, cessisse patienter primatus suos Fratri suo Iacob, ita, ut diceret: *ut quid mihi primatus? sed quos iste posthabuit; hos vir, cognomento exercitationis præditas, quaesivit mereri.* Subdit promittè: *Nonne tibi videtur E-*

a Idem, 10. 4. lib. 1. de Cain, & Abel, c. 4.

*sau tanquam in agone victus, & propriæ mentis infirmitate impari se existimans, cessasse victori coronam, quem videbat nullis passionum illecebris inflecti, quarum ipse pulverem sustinere non poterat? Aptissime profectò. Quia videlicet ignavorum, & otio deditorum, est; mentis infirmitate, scilicet pigritiâ, victos, cæteris impares se censere virtutum impigris quaestoribus, & vel pulverem laboris exiguum pertimescere; gnavorum autem, & strenuorum, nulli parcere studio, & labori; quo passionum expugnent & vincant, illecebras; idè Deus his quidem gratiam libenter, & liberaliter impertit; ab illis autem etiam id modicum, quoddam habent ad virtutis exercitationem, aufert mediû, illudq; dat abundantanti. Concludit ergò Sanctissimus Presul: *Itaque sicut bellator sine armis esse non potest; ita nec sine exercitatione virtus.**

3. Iam sicut sine exercitatione non acquiritur virtus; ita nec virtutis exercitio gratia; cuius adipiscendæ labor indefessus interponit se quo-

dammodò, & intercedit vadium, & pignus. Hic autem labor non in laboriosa corporis, & virium defatigatione (quamvis etiam neque corpori, suavia semper & blanda, quietemq; sectanti par citur ob virtutis consecutionem, tutelam, & conservationem) non in assidua ponderis, & æstus diei sustinenda molestia; non in perpetua cum immanibus bellis lucta; vel in arena cum robustissimis luctatoribus gravi certamine, consistit: sed in sedula virtutis adversum vitia exercitatione. Hic labor, hæc occupatio religiosi viri debet esse continua; strenuè contra cognatos affectus, & vitia depugnare; virtutem animo inferere. Hinc iterum Mediolanense lumen Divus Ambrosius, ubi disputat super illud Deuteronomij, quo præcipitur viro duas uxores habenti, unam sibi charam, alteram odiosam, si filius odiosæ fuerit primogenitus, hunc in divisione substantiæ ut præferat filio genito ex dilectâ, illumq; agnoscat primogenitum, & ei det * *De his,*

* *Deut. 21. 17.*

*quæ habuerit, cuius duplicia, docet allegoricè; duas istas mulieres intra unumquemque hominem tanquam in domo quadam habitare: videlicet; unam voluptatem; alteram, virtutem. hanc sensibus humanis odiosam, illam verò dilectam. Harum igitur causâ non deesse laborem, & luctam continuam. Siquidem hæc duæ perpetuis inter se rixis altercantur. Do Sanctissimi Doctoris verba: *b Quam profunda latent, inquit ille, mysteriorum secreta in literis! Recognosce anima, partus tuos, & odibilis istius mulieris quære mysterium. Intra te ea invenies, si queras. Repete cogitationes, relegere sensus tuos; & cui primitiæ debeantur, agnosces. Duæ enim mulieres unicuique nostrum cohabitant, inimicitijs, ac discordijs dissidentes, velut quibusdam zelotypiæ contentionibus nostræ replentes animæ domum. Una earum nobis suavitati, & amoris est, blandæ conciliatrix gratiæ, quæ vocatur voluptas: hanc nobis opinamur sociam, & domesticam; illam alteram inimicem, asperam, feram credimus, cui nomen virtus est.**

b S. Amb. ubi sup.

Hucusque

Hucusque S. Ambrosius. Itaque sicut odiosæ mulieris filius gratiam meretur, & omnia substantiæ paternæ duplicia, quia primogenitus est; non item filius dilectæ, quia secundò genitus est: ita virtus etsi parùm mitis, severa, aspera, exercendo fera, duraq; sit, & adversa; tamen huic datur tantum, & est in lucro, & gratia, tanquam inter habitus animi primæ, & principi: non autem voluptati, instar blandæ mulieris, & domesticæ sociæ, suaviter adulanti. Virtuti, inquam, licet asperæ, severæq; labor impensus ad consequendam gratiam interponit se vadimonium; non vitio, nec voluptati per sensum illecebras lenocinans otium, omni primogenitorum gratiâ destitutum.

4. Enim verò nunquid gratiæ tantum, non autem & gloriæ quoddam pignus, & arrhabo, labor est? Imò & gloriæ. tanquam cœlestem illam hæreditatem, vitam & gloriæ non aliud promittere possit; quàm assidui certaminis exercitatio, quod Religiosum tanquam strenui milites Chri-

sti pro Dei gloria suscipiunt, & sustinent in religiosæ disciplinæ palæstra, vel potius in castris ipsius supremi ducis Christi Domini contra carnem, mundum, & dæmonem; quamdiu sagum huius vitæ mortalis circumferunt. Nam etsi Deus ad gloriam illam beatitudinis æternæ non eligat quemquam, ac prædestinet ex meritis suis, ut potior pars Theologorum docet; eam tamen nequaquam confert adultis, nisi merentibus, & indefesso certamine coronam vitæ consecrantibus, uti sensus est universalis Ecclesiæ, & Concilij Tridentini sessione 6. cap. 16. can. 26. & 32. * Unde Theologorum Angely Divus Thomas egregie docet: Prædestinationem iuvari precibus tam Sanctorum, quàm suis, & alijs bonis operibus, ut in prædestinato suum consequatur effectum; sicut etiam appositè princeps Apostolorum in secunda sua Canonica: *b* *Magis, inquit satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis.* Nec o-

* 3. The. p. 1. q. 23. a. 8.

b 2. Pet. 1. 10.

biter prætereundum est, quod dicit: *Magis satagite*. Hæc namque phralis, *Magis sagitte*, significat, & inculcat indefessum studium, quo Christianus homo, sed præcipuè Religiosus, qui iam vocationis, & electionis, consequenter etiam prædestinationis suæ quoddam in statu consecranda perfectionis habet Symbolum, debeat allaborare pro certo prædestinationis effectu per opera bona, quæ profectò non per quietem, & otium; sed per occupationem, & laborem assiduum exercentur; ut sine intermissione semper ab uno opere bono laborem suum extendat in aliud; ab uno certamine protendat manus, & conferat in aliud; nec unquam locum det quieti, cuius occasione palmam referre possit inimicus. Atque hoc est, quod Apostolus urget: *Magis satagite*.

5. Hanc laboris assiduitatem quatuor illæ quadrigæ videntur figurasse, quas Propheeta Domini Zacharias in ecstasi vidit: *⁊ conversus sum*, inquit, *⁊ levavi oculos meos*; *⁊ ecce*

⁊ Zach. 6. 1.

quatuor quadrigæ egredientes de medio duorum montium. In quadriga prima equi Rusi: in secunda, equi nigri; in tertia, equi valbi; in quarta, equi varij, & fortes. Ostentum hoc diversa denotabat Sanctorum opera, quibus instar irrequietorum equorum adnituntur æternæ gloriæ metam contingere; nec unquam cessant ad propositum currere bravium, nisi cum illud fuerint consecuti. Planè ad hoc propositum occurrit hic S. Stephanus Abbas, & dicit: *⁊ Equi quorlibet Sanctos designant; qui Christum in corpore suo circumferunt, ⁊ honorant. Siquidem unusquisque electus corpus suum divino mancipat officio, aut honore virginitatis candidum; aut triumpho Martyrij rubicundum; aut humilitatis exercitio nigrum; aut diversarum virtutum varietate decorum. Eques itaque Dei, animus est, devotè supernis intentus obsequijs; qui castra virtutum sollicitis perlustrat excubijs, ut victorum ab eis retundat impetus, accessus propellat. Quà quidem sententiâ satis inculcare videtur Sanctus ille Pater idem ipsum, quod superius*

⁊ Steph. Abb.

urget

urget Divus Petrus Aposto-
lus: *Magis fatagite*. Cum enim
animum *castra virtutum sollicitis*
perlustrare dicit excubijs, *ut vi-*
tiorum retundat impetus, accessus
propellat; certè nemo sollicitam
excubiaram perlustrationem ex
pediverit benè; nisi qui quo-
tidie, quinimò singulis horis,
ac momentis, magis, ac magis
fatagat, & labore affiduè; nec
sibi quietem aliquam permittat
vel otium; donec vocationem,
& electionem suam in cœlesti
patria consummet.

6. Nec aliò respexerit
Magister gentium Divus Pau-
lus ad Timotheum scribens,
ubi militem Christianum com-
parans in agone certanti pye-
tæ, dixit: *a Qui certat in ago-*
ne, non coronatur, nisi qui legiti-
mè certaverit. Certum est e-
nim; nequaquam illum coro-
nari luctatorem, qui non iux-
ta legem stadij, & agonis de-
pugnaverit; cùm iubeat lex
non solum, ut athleta sit un-
ctus oleo, certetq;: sed etiam
constanter, heroicè, genero-
seq; depugnet, omnes ut an-
tagonistas vincat, si coronâ,
præmioq; potiri velit. Ità Re-

a 2. Tim. 2. 5.

ligiosus est iam in arena; iam
certamen suscepit; iam anta-
gonistas habet in luctam pro-
vocatos; superest, ut certet
legitimè, si coronam, & præ-
mium discupit adipisci. Cer-
taminis in palæstra spiritali
susceptus labor, indefessus,
nec ullo quopiam otio inter-
ruptus, hic solus promittit
palmam, coronam, & gloriam.
Non coronat certantem in-
cepta pugna; sed constanter
continuata, heroicè finita; sed
sine quiete depugnata, sed vi-
ctoriam feliciter consecuta.
Nam, ut rectè apud S. Augu-
stinum Auctor in quodam ad
fratres in eremo sermone:
b Non est magnum, inquit, inchoa-
re, quod bonum est; sed consum-
mare; hoc solum perfectum est.
Et S. Hieronymus in epistola
quadam ad Furiam: *c Non que-*
runtur, ait, in Christianis initia,
sed finis. Paulus malè cœpit; sed
benè finivit. Iudæ laudantur
exordia; sed finis proditione damna-
tur. Itaque præmium in Cœ-
lo, corona in æterna beatitu-
dine, triumphus in Beatorum
consortio, paratus est; sed illis,

b S. Aug. serm. 8.

c S. Hier. ad Furiam.

qui certamen non detrectarunt unquam; qui laborantes non defecerunt; qui nullum in religioſe præſertim vitæ ſtadio ſibi otium permiferunt; hi tantum accipient coronam vitæ.

7. Ad hoc propoſitum noſtrum Apoſtolus iterum, ut doceat, quidnam huius vitæ labores in nobis operentur; & ut oſtendat, quantum in his ad beatitudinis æternæ gloriæ conſequendam poſitum ſit momenti, demonſtretq; labores in ſpirituſali vita ſuſceptos ærumnis, & afflictationibus plenos, eſſe gloriæ cœleſtis interpoſitum quoddam pignus, cui beatitudo ſempiterna deſtinata eſt, diſertè ſic ait: *a* Id enim, quod in præſenti eſt momentaneum, & leve tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternæ gloriæ pondus (hæc obſerva, æternæ gloriæ pondus, id eſt, vadimonium quoddam & pignus) operatur in nobis. Quæ Divi Apoſtoli verba S. Bernardus expendens, Religioſum pigrum, deficientem, & otio volentem indulgere, ſic perurget: *b* Perge murmurare,

& dicere: *longum eſt; grave eſt, non poſſum tam immania, & tam diuturna portare. Apoſtolus momentaneum, & leve perhibet eſſe, quod tolerat. Et certè necdum à Iudæis quinquies quadragenas unaminiſ accepisti; necdum plus omnibus laboraſti; poſtremo, necdum uſque ad ſanguinem reſtitisti. Vide ergo, quàm non ſint condignæ paſſiones ad gloriam.* Sententiam hanc ſuam pergit mox à tribus præcipuè circumſtantijs exaggerare. Primo, à rerum præſentanearum, quas hæc patimur, fluxa celeritate, à futurorum autem immutabili, & interminabili diuturnitate, cum ait; *Quid in incertum dicis, & horas numeras? Tranſit hora, tranſit & pœna; nec accedunt ſibi, ſed cedunt, potiùs, & ſuccedunt. Non ſic gloria, non ſic remuneratio, non ſic merces ipſa laboris. Neſcit viciffitudinem; neſcit finem; manet tota ſimul, & manet in æternum.* Secundo à paſſionum exilitate, & remunerationis abundantia, cum ait: *Guttatim pœna bibitur, quando ſumitur; per minutias tranſit. In remuneracione torrens eſt, voluptatis, & fluminis impetus;*

a 2. Cor. 4. 17.

b S. Bern. ſerm. 1. de Diſerſis.

torrens inundans letitiæ; flumen gloriæ, & flumen paciæ. Tertiò denique, ab ipsius gloriæ magnitudine, totaq; substantia; cùm ait: *Non nobis gloriosa vestis, non gloriosa domus; sed ipsa gloria promittitur. Nam in veritate, iustorum expectatio non aliquod letum, sed ipsa letitia est.* Ex dum ità recenset multa perfectæ voluptatis, ac lætitiæ bona, perfectissimum horum omnium complementum ipsum esse Deum, summam voluptatem, sicut est verissimè, concludit. *Et hæc, inquit, omnia unum, ut sit participatio Ierusalem in idipsum. & hoc unum, & idipsum non nisi ipse (Deus est noster) dicente Apostolo: Quoniam erit Deus omnia in omnibus. Hæc merces nostra, hæc corona nostra, hoc brævium nostrum.* Ità S. Bernardus, certaminis, laboris, & exercitationum nostrarum finem, præmium, & brævium, quod ipse super omnia Deus est, graphicè describens.

8. Ex omnibus ergò, quæ iam dicta sunt, satis concludi potest, certaminis laborem, quem in religiosa professione

suscipimus, esse certum quoddam non tantum gratiæ, sed etiam gloriæ vadimonium, spondens nobis æternam, beatamq; vitam. Quod pignus sufficienter unicuique manet, in laborum assiduitate constanter perseveranti. Sed bonè Divus Gregorius hæreditatis illius æternæ possessionem, ad quam tendit Religiosus, æquè non nisi ad laboriosam certaminis exercitationem refert, docetq; non alio duce, viâ, & vade gloriam adiri cœlestem, quàm labore. Postquam enim exposuit, quàm inenarrabile sit illud in cœlesti patria præmium, gaudium, & voluptas, subdit deindè: *Ad hæc audita inardescit animus; iamque illic cupit assistere, ubi se sperat sine fine gaudere. Sed ad magna præmia perveniri non potest, nisi per magnos labores. Undè & Paulus egregiè prædicator dicit: Non coronabitur, nisi qui legitimè certaverit. Delectat ergo mentem magnitudo præmiorum, sed non deterreat certamen laborum.* Quasi dicat unicuique nostrum: *Vis, ô Religiosè, cum Christo regnare? Non deterre-*

* S. Greg. hom. 37. in Evang.

at certamen laborum. Vis in illa interminabili gloria Angelorum choris interesse; cum Beatissimis spiritibus glorie conditoris assistere, præsentem Dei vultum cernere, incircumscriptum lumen videre, nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuæ munere letari? Non deterreat certamen laborum. Denique vis in illa beatitudine felici vocationem, & electionem tuam perfectè consummare, & bonum illud immutabile, quod ipse Deus est, possidere? Non deterreat certamen laborum, nec unquam otium tibi permittit. Labor enim, non quies & otium, certanti tibi gratiam, & coronam conferet. Labor, inquam, & continuata certaminis exercitatio victoriam, præmium, & coronam parabit, non citiùs coronando, quàm post durum agonem victoriam consecuto.

9. Audi super hoc vetustissimum Tertulianum eleganter differentem: *a Pythes, inquit ille, post difficilia certamina consecutus victoriam, sævi doloris, iniuriarumq; non meminit: sed coronam premit vulnera, palmam sanguinem obscurat. Sed quid dici-*

a Tertulian.

tur; Palmam sanguinem obscurat? imò potius ipsa dura, & aspera, quæ propter virtutis, & pietatis affectationem exantlavit, summæ lætitiæ materiam, & inexplicabilis claritatis serenitatem exhibent, ut rectè hanc Tertulliani sententiam paraphrasticè elucidans in commentario suo Corderius ait: b Coronam, & gloriæ sertis premit vulnera, & palmæ folio inaurato sudorem extergit; & in ægritudine aliquando fuisse molestiamq; letabitur. Vix satis mirari poterit supereffluentem Dei bonitatem, atque magnificentiam in minimis compensandis, quorum vix habenda ratio videbatur. Iure propterea Divus Paulus Apostolus, omne, quod hic aut agimus, aut patimur in Christiana, sicut & in religiosa professione, Momentaneum, & leve tribulationis appellat, idq; in nobis Supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operari. O momentaneum, & levem religiose professionis in claustro laborem, & asperitatem! ò æternum cælestis gloriæ pondus, & dulcedinem! ò finem, sine fine laborum felicissimū!

b Corder, in Job elucid. c. 11. 16.

Quid

Quid dies & horas numeras?
*Transit hora, transit pœna, sed
 merces laboris & gloria, nescit
 vicissitudinem, nescit finem.*

CAPUT VI.

*Vocationem mirificè fovet,
 exercitiorum spiritualium tam
 communium, quàm priva-
 torum sedula frequen-
 tatio.*

I. SAnctus Ambrosius ex-
 pendens illud, quod de
 Christo Domino tradit Evan-
 gelij Scriptor S. Lucas, * *Et
 erat pernoctans in oratione Dei,*
 sic ait: *Pernoctabat Dominus in
 oratione, non ut sibi met pro-
 dedit, sed ut nos doceret.* Ni-
 mirum ab oratione, meditati-
 one cœlestium, alijsq; spiri-
 tualibus exercitijs adeò ces-
 sandum non est; ut ne noctem
 quidem ab ijs elabi vacuum
 permittat Religiosus; quanto
 magis & diem ipsum exerci-
 tijs ijsdem libenter impendat.
 Semper tamen intellige; nisi
 ad aliud obedientia vocet: se-
 cùs nullà ratione prætermittat

* Lu. 6. 12. § S. Ambrosii. to. 4.
 lib. 2. c. 6. de Cain. & Abel.

ea, quæ semel partim instituti
 regula, partim Spiritus sancti
 ductus ipsum edocuit. Imò
 quantum fieri potest; viribus,
 & occupationibus alijs ex In-
 stituti ratione sibi incumben-
 tibus prudenter expensis,
 commensiq; etiam augeat: ut
 ita consequatur, quod idem
 S. Ambrosius addit: *Frequens
 enim oratio quamdam operatur
 disciplinam orandi. Quia ipse u-
 sus docibiles Dei facit, indocibi-
 les ne li entia.* Et brevi deni-
 que concludit epiphonemate:
Bona igitur exercitatio. Tam-
 quam tota boni Religiosi re-
 ètè vivendi ratio, cumq; Deo
 se se coniungendi stylus in eo
 consistat; ut continuè exerce-
 atur, & de opere ad opus ab
 una spirituali occupatione ad
 aliam procedens, animam quo-
 dammodò Spiritus ardore, &
 pingvedine continuè saginet,
 semperq; vividam in obsequio
 Dei conservet. Siquidem *Ani-
 mæ fortitudo* (rursùm addit
 Divus Ambrosius) *exercitati-
 onis assiduitate solidatur, ut labor
 ipse & disciplina sit non oneri futu-
 rus, sed usus. Hunc cibum men-
 ti nostræ deferamus, qui multà*

attritus meditatione, ac politus, cor hominis, sicut illud caeleste manna, confirmat.

2. Hæc & alia plura prorsus in rem nostram divinissimè Sanctus Præsul. Nimirum tam vocalis, quàm mentalis orationis, meditationis, examinationis conscientiæ, privatarum quoque devotionum, mentis ad Deum per Sancta suspiria elevationum, quæ omnia nomine spiritualium exercitationum veniunt, frequentatio, est certa disciplina precandi; per quam animus exercetur in divinis illustrationibus; in religiosæ vitæ vivido profectu, in Scientia Sanctorum practica, quâ mens, & totus homo discit, discendoq; se perficit in Dei amore, timore, omniq; cultu, & veneratione; Sicq; *Ipsè usus docibilem Dei facit.* Hinc in singulis religiosis Ordinibus, etli varix sint in unoquoque exercitationes, etiam ad officia temporanea exhibendæ, tamen omnis eorum in eo cura est, ut spirituales ipsis sint, & habeantur præcipuè; quibus animam per usum quemdam continu-

um exerceant, & tanquam disciplinæ labore suaviter ad in divino perseverandum obsequio reddant facilem, & assuetam. Est igitur frequentatio spiritualium exercitiorum, quæ vel ex instituti, vel ex privatæ devotionis usu, animus in primordijs imbibit religiosi statûs assidua disciplina, & nutrimentum.

3. Nec aliundè spiritualibus exercitijs est sua (persvadeo mihi) nomenclatio, quàm quod vel spiritui, in quem formare se studet homo religiosus, & per quem cum Deo conatur unus effici, fovendo, vegetandôq; serviant; vel quod gratiam Dei gratum facientem, cui nonnisi cum hominis anima communicatio est, exercitationes eiusmodi concilient; ipsa vicissim gratia spiritum hominis, seu animam, libenter inhabitet, foveat, vegetet, solidet, atque conservet in finem perfectum. Opportunè occurrit hîc expendendum quod patiens ille Iob, de exercitationis suæ theatro, Deo collocutus ita depromptit.

* *Vitam, & misericordiam tibi*

• Iob. 10. 12.

isti mihi

isti mihi; & visitatio tua custodivit spiritum meum. In qua sententia, tria veniunt consideranda, quæ Iob clementissimo Deo confitetur se accepisse: *Vitam, misericordiam, & visitationem.* Quamvis autem tres hi divinæ beneficentiæ gradus in literali sensu pertineant magis ad vitæ naturalis peculiare quoddam ornamentum, quo Deus Patriarcham suum dignatus est, ipsi tribuendo vitæ, quæ communis omnibus est, principium: sed alterum ei gradum largitus est, solis iustis, electisq; tribui solitum; qui est, *misericordia*, liberalitas, & largitio. Tertium, *Visitationem*; id est, prosperitatem, quæ describitur alibi, & clauditur illo prosperitatum compendio: *a Eratq; Vir ille magnus inter omnes orientales. Fecunditatem, quia Nati sunt ei septem filij, & tres filia. Felicitatem, quæ erat in liberorum stabili concordia, nulli patriarcharum, quantum lectione divini codicis assequi possum, concessam tam perfecta, firmaq; ; ut Origenes ad hunc locum scribens idem au-*

a. Iob. 1. 3. v. 2.

deat de ipsis affirmare, quod de credentibus in Ecclesiæ primordio, spiritu sancto afflatis, scribit historia: *b Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una.* Dicit enim vetustissimus ille pater: *c Fuerunt Iobo septem filij, & tres filia, numero decem, animo verò unus erant. Numero plurimi erant; consensu & concordia quasi unus.* Quamvis, inquam, tres hi divinæ beneficentiæ gradus ad vitæ naturalis peculiare pertineant subsidium, & ornamentum in sensu literalis; tamen etiam in sensu mystico referri possunt optimè ad vitam spiritualem, & omnis alijs, solam hic expendo *visitationem*; de qua dicit Patriarcha: *Visitatio tua custodivit spiritum meum*; id est, assidua inspiratio tua spiritum mihi infusum, & à te donatum custodivit: spiritum, dico, amandi te, timendi te, colendi, & honorandi. Nisi enim instar avis, aut, gallinæ (Corderius hic ait) *d Mihi incubares, intellectum edoceres, voluntatem as-*

b. Act. 4. 32.

c. Origen.

d. Corder. in Iob. 1. 10. 12.

ficeres; & ad opus roborares; iam pridem vitam spiritualem perdidissem. Ità planè Religiosi quæque vitam nisi misericordissimus Deus assiduâ gratiâ suâ mirabiliter irroraret, oratione, cæterisq; spiritualibus exercitationibus invitatus, ò quàm languidus, quàm flaccidus, quàm remissus ageret vocationem suam! verè, ò Deus meus! *Visitatio tua custodivit spiritum meum.*

4. Est igitur Dei Visitatio, id est, continua gratiæ divinæ infusio, perpetuum spiritus, ac vitæ spiritualis quoddam vehiculum, quo Deus hominis ad Religionem vocati spiritum suaviter provehit, perficitq; , sicut benè S. Augustinus: *Gratia est, inquit, quæ ipsam animæ naturam perficiens, eam facit veluti Deiferam, participemq; & consortem Divinæ naturæ.* Et paucis interiectis: *Hæc est, cuius presidio iustificamur, & Deo grati, accepti, & amici reddimur.* Iam verò bonum hoc tam excellens, uti est gratia, vicissim ut teneat in anima sedem suam, foveri debet continuâ spiritualium exercitiorum ad hoc

a S. Aug. in Psalm. 30.

peculiariter ordinatorum frequentatione, non secùs, atque lumen in facula, candela, vel lampade fovetur materiâ & ellychnio; sic divina gratia, quæ lumen est animæ divinitus inditum, (*b Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine*) foveri, nutririq; debet, ac veluti materiâ quâdam ad arandum, lucemq; suam diffundendam apta, sanctis precibus, meditatione, cæterarumq; spiritualium frequentatione, quam Religiosus in primordijs imbibit c (*si tamen gustavit, quoniam dulcis est Dominus*) custodiri, & conservari.

5. Non aliò spectare videtur illa Venerabilis Patriarchæ nostri Iosephi à Matre Dei cautio; quæ in primis illud constitutione firmavit; ut d *Si quis de licentia superioris orationi mentali non interfuerit, eam tempore opportuno persolvat.* Quia enim bis singulis diebus, manè videlicet semel, ac iterum ante refectionem vesperi, solent ad eam omnes Religiosi nostri convenire, nec ulli sine superioris facultate licitum est

b Psal. 4. 7. c 1. Pe. 2. 3.

d Constit. P. 1. c. 5.

ab ea mentaliter orandi, seu meditationem faciendi (sicut nec ab alijs exercitijs spiritualibus) horâ, & tempore abesse; idcò si contingat casus, ut quis adesse nequeat; id, sicut sine superioris facultate noluit Venerabilis Pater fieri, ita nec voluit intermitteri; sed opportuno tempore tanquam divinæ gratiæ sibi demerendæ tributum omninò pendendum esse. Quia sancti spiritus edoctus instinctu scivit benè, quantum momenti positum sit in eiusmodi spiritualis exercitij, sicut & in aliorum, frequentatione sedula, vel temeraria intermissione. Deinde, Religiosos nostros ut magis ad spiritualis exercitationis assiduitatem excitaret, omnes hortatur ferriò; *a* *Vt quoties eis in cella permanere licuerit, ibidem nonnullos actus, tam externos, quam internos, humilitatis, gratiarum actionis, & alios, prout spiritus sanctus dixerit, exercere nitantur,* continuum hac ratione quemdam inculcans orandi, gratias agendi, mentem ad Deum elevandi, per varios virtutum actus externos, & internos,

a *Ibid in fine.*

usum; quo sensim *Ad solidarum virtutum perfectionem* exaltentur. Sic enim *Ipse usus docibiles Dei facit.* Postremò, Superiori domùs, in qua studium est pro nostris, vehementer commendat vigilantiam superijs, qui studijs operam navant; *b* *Ne tempus aliquod extra recreationes ordinarias, otio absument; nevé orationis assiduitatem, & animi modestiam negligant. Verum ita studia cum pietatis ardore conjungant, ut alterum alteri emolumento esse possit.* Ex quo satis est colligere; quanto studio, fervoreq; spiritum exercendi per orationis assiduitatem religiosissimus Pater voluerit esse commendatam, ut hac ratione tanquam exercitationis perpetuâ disciplinâ excitatus animus, divinis illustrationibus, & perenni quodam gratiæ fluxu suaviter animam irriganti (modò nullum sit obstaculum) sit apertus; & ita vocatio religiosa seduliorè studio, custodiâq; nutriatur.

§. II.

Exercitiorum spiritualium fre

b *Par. 2. c. 10. ante finem.*

quentatio, est vocationis,
& vite religioſe incre-
mentum.

I EX hæcenus dictis abundè ſatis intelligitur, quantum ad vitæ ſpiritualis, quæ per gratiam habetur, conferat nutrimentum ſedula tam communium, quàm privatorum exercitiorum ſpiritualium frequentatio. Hic autem peculiariùs oſtèdendum eſt: exercitationum ſpiritualium, quibus animus, aspirante Deo, ſenſim imbutus aliquem huius diſciplinæ contrahit uſum, frequentationem, eſſe religioſe vocationis, & ſpiritus, incrementum. Cuius rei typum Divus Ambroſius obſervat diligenter in Abraham Patriarcha: quem Deus abundantiffimà benedictione cumulaturus, ex Haran terrà patrià, vocavit in terram Chanaan, proceſſu temporis eius ſemini dandam in poſſeſſionem. Igitur in regionem poſtquam pervenit peregrinam, divinis illuſtrationibus aptiùs, quàm in patria, erudiendus, *Pertranſiit A-*

Gen. 12. 6.

bram (Sacer historicus ait)
terram uſque ad locum Sichem,
uſque ad convallem illuſtrem,
Quod expendens Mediolanenſium lumen S. Ambroſius, pro,
Ad convallem illuſtrem, legit, *Ad quercum altam*. Et ex loci Sichem nomenclatura, tum & ex quercus altitudine ratiocinando dicit: Neutrum in ſacro codice poni ſine myſterio. Nam *in Sichem* inquit, *vel bumerus, vel cervix, ſignificatur, quod eſt laboris, vel exercitatio- nis indicium*. Ex quo manifeſtum ſit; Patriarcham ad quercum altam nonniſi exercitatio- nis pervenire beneficio potuiſſe. Sic & virum iuſtum, (Religioſum, inquam) qui formatur ad imitationem Abrahamæ, labore, & exercitatio- ne ſolidari, fieriq; excellum, ut ad altitudinem divinæ cognitionis elevetur. id quod ex ipſius S. Doctõris ſententia, quam hic totam profero, luculenter elicitur, ita dicentis: *Ergò quia neque ſine dote nature exercitatio ipſa per ſe perfectionem conferre poteſt; & nature gratià deſtituitur, ſi deſit exer-*

b Ambr. 10. 4. lib. 2. de Abraham. c. 3. ad initium.

citatio

citatio (est enim ingeniosi administriculum diligentia) inducitur à vir, ad cuius imitationem formari, ad nature gratiam adiuncta exercitatione ita fundatior, & excelsior factus, ut usque ad quercum altam transfiret. Quæ arbor ut alta, ita etiam robusta, indicio est non facile animam Abrahamæ seculi huius procellis esse curvatam: sed mansisse sublimem, ut se æternis inquisitionibus ad altitudinem divine cognitionis elevaret. Hucusque Divus Ambrosius. Quæ sententiâ confirmatur, quod est in proposito. Nimirum sicut à Deo vocatum Abraham ad cognitionem sublimiorem, mysteriorum diligentia, & exercitatio robustiorem, & solidiorem effecit, ut iam nullis huius seculi procellis curvari potuerit ad Chaldæorum, à quibus exiverat, falsas, & erroneas opiniones circa divinitatis cognitionem; ita religiosi viri (cui æquè dixit Deus, atque alteri Abrahamæ: *a* Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui) ita, inquam, religiosi viri vocatio totum haurit incrementum vite spiritualis à diligen-

a Gen. 12. 1.

tia (Est enim ingeniosi administriculum diligentia) & à frequentatione spiritualium exercitiorum; quorum sedula frequentatio quamdiù Religioso curæ est, tamdiù quoque statum suum habet ita solidatum, ut instar annosæ quercus ad illicientis seculi vanitates, illecebras, & nugas, nullis suffurrantis dæmonis artibus, nullis carnis illectamentis inflecti possit.

2. Igitur ea sit oportet Religiosi circa spiritualium exercitiorum tam communium, quam privatorum frequentationem constantia; ut, quæ semel benè cœpit, non modò non intermittat; sed etiam, quantum stat per ipsum, adiciat plura, quò semper suum habeat electa semel vocatio nutrimentum, & incrementum. In quo genere quam sedulus fuerit, diligensque divinus Psaltes, ne vel dies, vel illa diei pars, aut nox effluxerit ipsi sine spirituali exercitio, contestatus est egregiè, cum dixit: *b* Vespere manè, & meridie, narabo, & annuntiabo, laudes tuas, ut addit Hugo Cardinalis.

b Psal. 54. 18.

Quod idem est, ac tota die divinis in laudibus, in eliciendis amoris erga Deum, timoris, humilitatis, aliarumq; virtutum externarum, & internarum actibus non cessare. Sicut & alibi protestatus idem Psaltes regius ait: *a Septies in die laudem dixi tibi super iudicia iustitiæ tuæ.* In quæ verba scribens S. Ambrosius ait: *b Et numero quidem studium sanctæ devotionis, exprimitur: sed puto magis purus, & quietus, ac vacuus ab omni onere delictorum declaratur affectus.* Et paucis interpositis: *Non sit anceps (inquit) & dubia sententia, non discolor mentis intentio, non materialibus negotijs occupata à proposito spiritualis executione defleat.* Quibus verbis innuitur animæ religiose; non ei cessandum esse ab occupatione spiritualium exercitiorum, propositum spirituale (quod est religiosa vocatio) vegetantium, eiq; vitam adaugentium. *septies* enim, id est, sæpius in die divinis laudibus applicandus est animus; ut ita frequentatum sanctæ devotionis studium solidet spiritua-

le vocationis propositum, si-
vè professionis. A quo, licet
subindè materialibus occupa-
tus negotijs, non tamen defle-
ctat ab eiusdem sanctæ profes-
sionis executione, perpetuà
munitus custodia, *Non otio feri-
ato.* Pulchrè & S. Hierony-
mus ad rem nostram versum
eundem explicans *c Septies,*
inquit, *Deum per diem laudat.*
Quia mens eius in pleno splendore
perdurans ad illum septimum diem,
id est, Sabbatorum Sabbatum, qui
est requies æterna, festinat. Ad
quod æternitatis beatæ Sabba-
tum non perduceretur anima,
religiosa, nisi *Mens eius in pleno*
splendore, id est, in exercitio-
rum spiritualium illustratione
continua, quam adfert eorum
sedula frequentatio, ad per-
fectum perducta diem, quo
Deus illam ad Sabbatum Sab-
batorum evocet, perduraret.

3. Ut autem ad propositum redeam, non satis erat sanctissimo regi sæpius in die divinas frequentasse laudes; seq; ad Israëlitiçi populi salutem, ad regni scepra electum, & vocatum, hoc frequenti devotionis exercitio Dei gratiâ

a Psal. 118. 164.

b S. Ambros. hinc serm. 21.

c S. Hieron. com. in Psal. 118.

stabilivisse: noctem etiam ipsam pijs impendebat exercitationibus, tempus aliàs quieti corporis destinatum: & quod amplius est, tempus, quo principes in nocturna quiete vel regni, subditorumq; suorum accuratius examinant statum; vel hostium, & inimicorum improbitatem, malignitatemq; ponderant; vel vindictam, & ultionem machinantur, & parant; vel (quod peius, & perniciosius, ac principe quocunque indignissimum est,) corrogandis ad avaritiæ cumulum pecunijs inhiando, de subditorum accidendis fortunis, subtiles ad eorum oppressionem, ad deglubendum miserum gregem, modos, & rationes ineunt; vel denique, fugiente somno, omnia plerumque negotia agitant alia, quam ut exercitatione spirituali se tunc occupent: ipse nihilominus totâ mentis intentione, non materialibus occupabatur negotijs, sed propositi spiritualis exsecutioni sedulus insistebat: ut, cum in eodem memorato superius Psalmo sanctæ devotionis nocturno

tempore crebrius à se frequentatæ faciat mentionem, puta; *a Memor fui nocte nominis tui, Domine. Et: Mediâ nocte surgebam ad confitendum tibi;* tùm alibi acriorem huic exercitio operam se impendisse testatur in hæc verba: *b Meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam spiritum meum.* Super quo Psalmsi versiculo scribens S. Hieronymus utitur hac pulchrâ paraphrasi: *c Non cogitabam de iracundia, non cogitabam de inimico meo. Sed tota mea cogitatio de Deo erat.* O felicem principis animam, ne nocte quidem à spiritualium rerum exercitio, a memoria Dei, à confessione, piaque meditatione feriantem! confundere tu, & erubescere, anima religiosa; quæ statum spirituales professâ, quieti corporis, & somno potius impendis tempus: vel, fugiente somno ab oculis, de latere in latus, huc, & illuc versata, heu, quam avidè quietem, & somnum tibi conciliare studes magis, quam ut mentem divinis exerceas cogitationibus, &

a v. 55. & v. 62.

b Psal. 76. 7. *c* S. Hier. hic.

in Dei laudes excurras! Non sic in posterum, non sic: sed tota cogitatio tua de Deo sit. Audi plura dicentem in persona Davidis Hieronymum: *Nox, quæ solet esse ad quietem, mihi erat cogitatio de virtutibus. scopebam spiritum meum, hoc est, fodiebam, quasi agrum, ut ibi mitterem semen doctrinarum Domini.* Hæc spirituales exercitationis frequentatio perpetua interdiu, & nocte, virum religiosissimum in regni solio confirmavit, & illustriorem semper gratiâ coram Deo, reddidit perfectum; hæc & in Religioso vocationem vegetat, custodit, auget spiritum & ad beatam deducit æternitatem.

CAPVT VII.

§. I

Studium in extirpandis vitijs est certa vocationis custodia.

I. **E**T si materia, quam hoc capite tractandam suscipio, magis ad ipsum huius oppellæ videatur spectare principium, quàm huc primùm inferenda; præsertim quòd ac-

cedens ad servitutum Dei, fundamentum ibi ponat necesse est, ubi diuinæ gratiæ percipiendæ præcipuus est obex, qui est vitiorum in homine, perpetuo veluti æstu tumultuantium, & illuminationes cœlestes, quibus in principio Religiosus habet opus, impediendum turba: tamen quia negotium succidendi vitia, continuaq; cum ijs pugna, magis arduum est, quàm ea, quæ precandi studium, cæterasq; spirituales exercitationes ad spiritum pijs affectibus imbuendum, attinent; cum hæc syavi quodam illicio mentem suaptè naturâ videantur ad religiosæ professionis initia inescare; illa verò laborem, & irrequietum studium non sine quodam etiam horrore, & fastidio adferunt, & incipientem quodammodò terrent; progredientem non rarò fatigant; ac nonnisi victorem in fine coronant; ideo satis sit, hoc loco materiam ipsis etiam veteranis, & in religiosa vocatione provestis, necessariam brevibus pertractare, quæ principio, devotionis dulcedi-

nem aliquantum inhibuisset. Præmonéo autem, sicut in tota hac opella, sic multò minùs in hac cum vitijs pugna, propositi mei non esse, ut tam nobilis militiæ magistrum agam. Sed innuere tantùm volo: Re. ligioso vocationem suam, super omnia verò Deum, amanti, cum vitijs edomandis pugnandum esse. Pugnae magisterium peritioribus in hoc certamine strategis, maximè verò, supremo militantium adversus animæ hostes agone theæ Spiritui Sancto, eiusque divino instinctui, gratiæ, virtuti, ductui, & sapientiæ, permitto.

2. Igitur stabile fundamentum vocationi suæ ad finem, auxiliante Deo, duraturæ quis ut ponat, certumque prælidium ei constituat, quantumcunque se in spiritu vel profecisse, vel semper adhuc proficere velle, debereq; deprehenderit; tamquam in ipso vitæ religiosæ limine primo stare se certò putet, aut certè nec limitem adhuc primum contigisse; nisi vitijs suis oppugnandis, undique cir-

cumstrepentibus, & affectibus (passiones vocamus) inimicis domesticis, quia cognatis, debellandis, succidendis, & edomandis non segniter incubuerit. Dico, non segniter. Quia bellum hoc, & pugna, homini præsertim religiosum institutum profitenti, perpetuum est, intestinum est, etiam pugnam, aut periculum aliquod minimè cogitanti. Nascuntur hostiles hæ turmæ cum homine; nutriuntur, succrescunt, & educantur domi cum homine; nec moriuntur, nisi cum homine. Qui dum vivit, potest eas cum auxilio divinæ gratiæ suppressere; sed occidere (sicut iam alibi dictum est) nequaquam potest. ac propter hoc ipsum semper spiritualibus armis accinctum, ad pugnam stare paratum, & expeditum, quin & manus conferere, & pugnare fortiter, est necesse.

3. Inimici verò domestici, quibus utitur tenebrarum princeps ad faciendam adversus animas impressionem, innumeri ferè sunt. Quorum præcipui quatuor sunt veluti

tribuni militares, *Gaudium*, *Tristitia*, *Metus*, & *concupiscentia*. Hos deinde turmatim comitantur satellites alij; nempe *Gaudium*, seu lætitiã, malevolentia gaudens alieno malo, iactantia, desiderium gloriæ, dignitatis, honoris, adulatio &c. *Tristitiam*, æmulatione, invidia, odium, ira, exandescencia, &c. *Metum*, inanis sollicitudo, pervicacia, discordia, inimicitia, pigritia, terror, &c. *Concupiscentiam*, inordinata familiaritas, mulierositas, oblectatio, temeritas, impudentia, &c. Quæ omnia, singulaque distingvi difficillimè possunt, adeo quidem, ut hoc enorme vitiorum satellitum vexilla sequatur promiscuè, iam huic, iam illi tribuno stipendiarium, homini semper infestum, diabolo federatum. Undè Clemens Alexandrinus appellat has animi perturbaciones (tales enim sunt ea, quæ hic enumeravimus) *a Obligationes potestatum spiritualium*: adversum quas nobis assiduà colluctatione, & (idem Clemens ut ait) *Exercitatione magna, & pugnâ opus est*. Deniq;

a Clem. Alexan. lib. 2. Strom.

li uspiam verum est illud Deo probatissimi Olympionice dictum: *b Militia est vita hominis super terram*, Religiosum maximè tangit hæc clarigatio; quam Deo duce, prior ipse carni, mundo, ac dæmoni denuntiavit. Sapienter idcirco monet Ecclesiasticus: *c Fili, accedens ad servitutem Dei, sta in iustitia, & timore, & prepara animam tuam ad tentationem*.

4. In quo Spiritus sancti per Ecclesiasticum monito tria notanda sunt. *Primum*; ut Religiosus, sive tyro sive iam professus, Dei servitio dicatus, stet in iustitia, hoc est, ut memor vocationis suæ, meminerit etiam semper colere iustitiam. Quæ virtus hic accipitur universaliter, in quantum significat virtutum omnium amorem, cultum, & exercitationem, ita, ut nunquam à iustitiæ via recedere, nec ulli peccato, vel ad peccatum aliquod invitanti suggestioni consentire velit. Sed, Deo gratiam, & auxilium præstante, constans virtutem & probitatem colere, & exercere perseveret. Id, quod nihilominus sine perpe-

b Job. 7. 1.

c Eccl. 2. 1.

tuo contra motus insurgentium passionum certamine fieri non potest. *Alterum*, ut stet in timore, non in illo, qui carnis affectum cognatum homini, sollicitudinem, suspicionem, pervicaciam, & innumeros alios habet pravorum affectuum satellites; sed in illo timore bifariam accepto, primo quidem, qui Dei timor est castus, filialis, & dulcis animæ rector, in servandis Dei mandatis; in sedula regularis instituti custodia, in plena regularum observantia. Secundo autem; qui primum comitatur, oppositus nimæ securitati, semper inimicum, eiusq; dolos prospiciens, adeò, ut non tantum in gravibus, & directè contra Dei legem, ac regularis observantiæ statuta manifestè pugnantibus; sed etiam in vel minimis, ac levissimis, quin et in operibus alioquin bonis, honestis, & licitis, hostem habeat suspectum. At singulari divinæ protectionis gratiâ, deindè propriâ industriâ, & vigilantia, quam Deus excitare, comitari, & promovere non desinit, est opus. *Ter-*

tium, ut præparatus sit ad tentationem; quod idem est, ac continuè militis instar in excubijs induti lorica, muniti galea, accincti gladio, scuto armati, hastam in manu tenentis; & auribus, oculisq; dolum, incursionem, & conflictum intentissimè præstolantis, advigilare.

5. Igitur ut & iustitiam in Dei servitio sedulo colat Religiosus, & timorem hic descriptum adversus passionum satellitium & cohortes, habeat assistentem; & ad pugnam omni momento incundam sit expeditus; huc omne studium ipsius, labor, & industria debet intendi; ut vitia, quæ sunt affectuum, & passionum præsidia, magno animo premere, etiam opprimere, & tanquam à radice evellere adnitatur. Et quamvis certum sit; non fore, quamdiu vixerit, ut eà penitus extingvat, nisi Deus in gratia confirmatum iam ad quamdam affectionum apathiam, & (ut ita dicam) insensibilitatem evectum in hac etiam vita mortali ad unionem secum admisserit; quod in plu-

rimis Sanctis, ut in S. Francisco Seraphici Ordinis auctore, in S. Theresia, in S. Catharina Senensi, in S. Philippo Nerio, in S. Maria Magdalena de Pasis Virgine, alijsq; docuit experientia: qui omnes per indefessum laborem, per carnis afflictationes, & per continuum precandi studium ad vitam, quam Patres spirituales vocant unitivam cum Deo, pervenerunt: tamen (sicut & isti omnes hic enumerati, alijsq;) nihil unquam securitati permittendo, ad mortem usque in operibus pœnitentiæ, in pugna contra pravos affectus, est assidue desudandum ita, tamquam aliud non velit, nec debeat assequi, quam eos ad interuersionem delere.

6. Iam si illi, qui Deo tam chari, & per charitatis coniunctionem tam erant familiares, atque in hac etiam dum mortali vita summo bono iam fruebantur, & beatificæ visionis aliquatenus participes effecti, passionum perturbationes iam minimè sentiebant, & tamen affectibus humanis, validissimisq; tribus hostibus mû-

do, carni, & dæmoni semper obijciebant vitiorum extirpandorum (sicut persvasum oportet habere) studium; quid illum facere convenit, qui vel recens ad Dei servitum accessit; vel continuam carnis, & affectuum rebellionem, ac hostium animæ incursionem experitur; vel penitus, quid secum futurum sit, an ad finem sit perseveraturus, ignorat? Huic opus, huic labor sit; ut omni die, hora, momento scrutetur domesticorum hostium latebras; animum, cor, & conscientiam, tamquam agrum aliquem fodiat; & ubi minimum adverterit assurgentem alicuius affectûs inordinati motum, non concedat spatium aut moram ullam adreptandi propius, assiliendiq; sed statim, invocato Dei auxilio, sine quo vincitur, & cadit imbecillitas humana, generoso resistat animo, pugnet, & opprimere pergat. Hæ namque boni militis partes sunt; non admittere hostem, ut vel ad unum passum appropinquet; vel speculam contingat; vel in castra se se inclinuet; vel postes te-

neat; vel laciniam apprehendat. Ad minimam eius, ubi comparuerit, animadversionem arma sumit, invadit, retundit, & fugat. Ita Religiosus tot intestinorum hostium obvallatus infidijs an dormiet? suffodientem cuniculos adversarium non observabit? procurforios ad minimam incursionem non obruet velites? Inò tam sedulus ad omnem advigilabit partem, ut rebellium cuneos antevertat ipse; passionum affurgentes motus occupet; quam primum obviam passionem fortiter adoratur, & opprimat; alium abstinentiã catenet; flagrorum in carnem animadversione sternat alium; alium precum assiduitate iugulet; alium humilitatis, obedientiæ, suimet ipsius cognitionis actibus retundat. cilicio, propriæ voluntatis abnegatione, strati mollioris subtractione, succidat aliorum vires, ita quidem, ut nullam quietis alicuius à pugna, vel securitatis admittat indulgentiam.

7. Enim verò non turmatim, aut tumultuariè, nec uno

die simul omnes, & viribus omnibus unà ruendum est in eiusmodi pugnam; sed singulatim, & ordinariè, certis, ipsq; continuis diebus, quin & hebdomadis, mensibus, & annis, illi vitio succidendo studendum accuratius est, quod importunius, & crebrius infestat; acrius oppugnat; maiore vi facit impetum. Singulis etiam singula opponenda sunt arma. Ut, si concupiscentia carnis urgeat, duriore flagri, ieiunij, cilicij asperitate, crebriore chameuniã, arctiori quoque sensuum custodiã prematur caro. Si superbia; si honoris, aut gloriæ, vel laudis appetentia; si ambitio, iniuriæ vindicta, seu vindicandi desiderium caput attollat; hic silentio, solitudine, cognitione, summissioneq; sui contra nequitiam hanc spirituales depugnandum est. Si desperatio quædam, ac dissidentia vel de peccatorum venia, vel de divina providentia, vel de ulteriore in virtute profectu animum pulsât; etsi maior in Deum fiducia, & vivus aliquis actus eliciendus fidei locum hic ha-

bere præcipuum debeat; tamen etiam in hac tentatione humilitas, despicientia sui, nihili sui contemplatio, integra in Dei voluntatem etiam ad inferos usque miserum hominem detrudentis, resignatio plurimum valeat, non tantum verbis exprimendo, sed etiam mentem sæpius in hoc occupando cum Israëlitiçi populi summo sacerdote Heli suspiret, ac dicat: *a Dominus est; quod bonum est in oculis suis, faciat.* vel cum fortissimo depugnatore Iob *b Etiam si occiderit me, in ipso sperabo.* Si prurigo foras expatiandi, cum alijs, aut cum alio propter animi diverticulum colloquendi impugnat; tunc ad laboris alicuius honesti manualis occupationem, puta ad scribendum, ad libros in cella, vel etiam ad ipsum cubiculum expurgandū, vel ad arctiorem cultum solitudinis, & cum Deo, cum sanctis eius per aliquam meditationem commercium; ad deambulationem per cellam, vel per domesticum hortum, aut alium locum solitariæ deambulationi commodum, vel ad

sacræ scripturæ, aut Ecclesiasticæ historiæ lectionem, tamquam ad certam adversus huiusmodi supervacuum in religioso viro pruritus panopliam confugiendum est. Denique sicut plurima sunt, etq; diversa, quæ perpetuò infestant hominem, vitia, & affectus inordinati, cum quibus sine intermissione depugnandum est; ita diversa quoque in promptu habenda, & adhibenda sunt arma. Nec illud etiam dubium est; sicut virtutes (ut docet Divus Thomas) ceu catenā quādam sibi connectæ sunt, ita, ut, qui perfectè possidet unam, cæteras omnes possideat; sic & vitia, saltem aliqua, catenatim se se mutuò, complectuntur; & qui uni succidendo sedulus operam dederit, illudq; domuerit; is edomita, vel saltem viribus accisa plurimum, omnia cætera faciliè experietur. Hoc tantum inter virtutum acquisitionem, & suppressionem vitiorum discrimen est; quod horum uno succiso mox insurgat aliud, & infestet, at faciliore iam vincendum negotio, cum

a 1. Reg. 3. 18. *b* Iob. 13. 15.

propter Dei gratiam assistentem athletæ suo, tum propter pugnandi experientiam. Virtutes autem sicut honestate trahuntur, sic & ultroneo se se complexu, & ordine, consequuntur, atque ita vocationem, & susceptam instituti professionem mirâ suavitate delectant, roborantq;.

§. II

Vitij uniuscuiusq; principijs obsistendum præcipuè.

I. **I**mmortalia licèt, quia quasi cognata sint homini vitia & affectus inordinati; tamen ijs edomandis si nullum intermittatur studium, possunt adiutore Deo, gratiam, & auxilium suum minimè negante, compesci, superari, viribusq; sic exui, ut postea vel raro (saltem id, quod multo, magno, diuturnoque labore suppressum est) vel difficilè audeant infestare. Non secus ac hostis aliquis semel, iterumq; victus, & profligatus, inferre metuit arma: sic natura, quam in affectibus inordinatis insolentior, carnem-

que spiritui refractariam, validioribus armis semel iterumque retuderis, afflixeris, & invalidam reddideris, demùm cedere, succumbere, & vel in obsequium rectæ rationis venire tota cogitur, vel timidior facta ad omnem in posterum inferendam vim pavida, non nisi tardè, segniterq; ad ingenium redire parat, idque per certos, occultosq; cuniculos, obtentu cuiusdam utilitatis, necessitatis, aut quovis alio titulo non statim, quoniam collineet, apparente. Ideoq; sicut nihilominus assidua, summaq; vigilantia Dei servo necessaria est; ita diligenter advertenda sunt motuum, & affectuum naturæ principia, ijsq; statim obsistendum est acerrimè sic, ut eius cœptis etiam minimis obvietur. Nam spatium, mora, locus, & tempus si vel modicum cuiuscunque vitij rebellantis naturæ detur infestationi, iam fortius, alijs etiam pluribus adstipulantibus, armatum vehementius urget impetum, & negotium facessit operosius. Et tantò magis, quòd, divina gratia plerumq;

se subtrahit negligentiam, & contemnti, & cuiusmodi negligentiam vel difficultate resistendi, vel etiam permissio lapsu, egregie castigat.

2. Hanc ut auerteret à se negligentiam, & obsisteret alicui veterano, David Israëliti populi Rex, doctus experientia, damnoq; suo, post illum solennem lapsu, cuius imminentis non antevertit, nec oppressit principia, post hac iam cautior factus, ne facilem haberet aditum non tantum illud, in quod graviter impegerat, vitium; sed etiam omne aliud quodcumque, tempestive semper retundebat, & in herba (quod aiunt) suffocabat. Dicit itaque: *a* *In matutino interficiebam omnes peccatores terre.* id est: ad insurgentem aliquem affectum in corde meo pravum, non expectabam, nec ei permittebam tempus ad meridiem, ut nimirum veluti sole semper altius ad meridianum accedente, radijsq; vehementius adurente, vitium quoque viribus invalesceret, meque tandem ad vesperam usque moratum e-

a Psal: 100. 8.

tiam penitus opprimeret, & occideret: verum *In matutino* illius exortum subodoratus, confestim spiritualibus arreptis armis, illud occidi. Et in hunc sensum S. Hieronymus explicat hunc Psalmi verliculum, dum ait: *b* *Hoc vult docere: quod summisionem diaboli, qui mihi suggererat, eiciebam de corde meo, & non suscipiebam.* Quod ipsum erat *In matutino* diabolium humiliter se insinuantem per pravam aliquam sub specie boni suggestionem, manè, tempestive, & omni morà remotà retundere, & occidere. *Nam cogitationibus malis eiectis* (ait adhuc S. Hieronymus) *dæmones occiduntur*; 103 quod interneccione perimantur; sed quod fracti viribus, quarum incrementa sumere volunt per cogitationum pravarum insuffurationem, tamquam mortui propolitu suum pessimum promovere non possint.

3. Occupationis, & ocursionis tempestive contra subdolum veteratorem, exemplum ferè est in magno Patriarcha Abraham. Hunc Deus

b Hieron. hic.

facturus

facturus certum promissi sui, quo pollicitus ipsi fuerat hæredem non vernaculum suum, sicut existimabat ipse; sed egressurum de lumbis eius filium, in signum huius certitudinis iussit ipsum sumere. *Vaccam triennem, & capram trimulam, & arietem annorum trium, turturem quoque, & columbam.* Fecit, Abraham, sicut iussus erat; & tollens hæc omnia *b* *Divisit per medium, & utraque partes contra se altrinsecus posuit.* Cum ecce carnivoræ volucres super cadavera descēdebant, quas *Abraham abigebat.* Certum est; secundum literam, volucres illas ad cadaverum odorem advolasse, famentes ventriculos ut carnibus exsatiarent. at ab earum rapina, simul & sacrificio paratas victimas ne fiedarent, defendit industrius Patriarcha. Verum summus Ecclesiæ Romanæ pontifex Divus Gregorius hic observat mysterium à proposito nostro non alienum. Qui mysticè explanans historiam, per volucres accipit cogitationes à dæmone suggeri solitas, & dicit:

a Gen. 15. 9. *b* v. 10.

c *Sepè etiam corda iustorum subortæ cogitationes polluunt, cum terrenarum rerum delectationibus tanguunt.* Nimirum quantumcunque iustus, (idem existima de omni pyæta Religioso) pugnet, affectus, & vitia domare studeat; diabolus tamen non dormit, & eorum infestat corda; cogitationes illicitas suggerit, ut Deo dicatas animas sensim polluat, sicq; pollutas divino sacrificio reddat parùm gratas. Sed quid agunt acres isti, velocesq; ad resistendum athletæ? Non expectant, dū cor in cogitationes immisfas inquinari possit consensu! stygij veteratoris antevertunt impetum, & celerrimè principijs occurrunt. Atque hoc est, quod idem sanctissimus Pontifex hanc profecutus materiam ait: *Dum citius manu sanctæ discretionis abiguntur cogitationes eiusmodi, festinè agitur, ne cordis faciem caligo operiat, quæ hanc illicitâ delectatione tangebatur.* Ubi observandum benè, quod dicit Magnus Doctor: *Citius abiguntur, festi-*

c *S. Greg. lib. 16. moral. in Job. c. 23. citat. à Perer. in. Ge. c. 15. dicitur. 5. Num. 64.*

nè agitur. hoc est: maturant diligentiam, & ad abigendas suggestiones malas festinant boni servi Dei, ne, cum delectatio sensum infestat, consensus vel levissimè cor, ac mentem commaculet.

4. Et hæc quidem boni Religiosi festina diligentia sicut continuam eius erga Deum commendat charitatem, nolentis in illam peccare bonitatem, quæ ipsum ad religiosum vocavit statum; ita vicissim divinam sibi Majestatem devincit, ut ipsum in vocatione gratiæ suâ stabiliat, reddatq; tenebrarum potestatibus formidandum; non tamen propterea securum. Nam adeo ferox, & pertinax diabolus est, ut adversum, & à quibus vincitur, exardescat, armetur acrius; quàm in eos, qui parùm de statu suo solliciti, cedunt suggestionibus impostoris. Hinc Ennodius in vita S. Antonij scitè admonens, ait: *Acrius circa robustos diaboli certamen est, & majoribus copijs illos aggreditur. Quia enim superbissima bestia dæmon est; ideo magis exacerbatur irrogatâ sibi per constan-*

a Ennod. citat. à Corder. in Job. c. 41. 20.

tem herois victoriam ignominia. Divus etiam Cyprianus, aut quisquis alius à Corderio citatus in suo Job elucidato: *b Fortiorem, ait, quemque magis aggreditur, & acrior factus hoc ipso, quòd victus est, superantem superare conatur, adeo quidem, ut ante S. Cyprianum Tertullianus de pertinacissimo humani generis inimico scitè pronuntiârit; quòd c Tunc maximè sevit, cum hominem sentit plenè liberatum. tunc plurimum accenditur, cum extingvitur. Extingvitur, inquam, eius audacia; extingvitur & eius instrumentum, quod est suggesta perversa cogitatio; sed eius malitia magis accenditur ad nocendum. Ideo legitimè certanti non tam antea cogitanda victoria est; quàm meditanda continua pugna. Inimici malignitatem non extinxit; sed irritavit, redituram ad certamen iterum non tam fortiorem, quàm peiorem.*

5. Sed in quo spem, tutelam, & robur certaminis, ac certæ victoriæ contra Dei servos iste præstigiator promittit

b S. Cyprian.

c Tertullian.

sibi ?

sibi? Non in ferocia sua, nec in pertinaci malitia: sed in ipsis hominis affectibus, & passionibus etiam si debilitatis, & attritis; quas ille nihilominus instar validissimi satellitij stipendiarias habere conatur semper, quas non immerito superius velut obligationes potestatum spiritualium ex Clemente Alexandrino diximus: & S. Augustinus eas alicubi vocat *Regium characterem*, eò quòd nomen expriment imperatorum. In his etenim dæmon sua quædam veluti impressit stigmata, quorum adminiculo per occultissimos aditus in animum se insinuat nequam inimicus: ideoq; vitia domare, vincere passiones, superare naturam non aliud est, quàm de ipso satana trophæum statuere; cuius robur, & arma in affectibus, & in naturæ domicilio coortis, ac Dei gratiâ superatis, compescuntur.

6. Hinc & Apostolum gentium Angelus satanæ vexabat sæpius, & acrius exercebat, non alio certè usus satellite, quàm stimulo carnis, domestico videlicet inimico: a

a 2. Cor. 12. 7.

Datus est mihi, inquit ipse, *stimulus carnis meæ, Angelus, & minister satanæ, qui me colaphizet.* Quæ Divi Pauli verba, scio, à maiori Interpretum parte longè exponi aliter, quàm ex eius sensu possit intelligi, minimeq; probari; tantùm Apostolum alicui carnis obnoxium fuisse tentationi. Sed inhærendo sensui Divi Augustini, Theophylacti, & aliorum, certum est: aut Deum id ex proposito permisisse quidem, ut tentaretur, & indè sumeret occasionem humiliter sentiendi de se, nec extollendi se propter cælestium revelationum magnitudinem, sed tamen gratiâ suâ munivisse certantem, ne caderet, vel delectaretur, vel consensum etiam minimum præberet: aut Satanam peritissimum naturæ scrutatorem novisse benè, quâ parte tam insignem gentium Magistrum oppugnaret; ideo perpetuâ suggestionem importunissimam illi fuit; ut quem vanæ gloriæ, propriæq; laudis vincere non potuit ambitione, illum carnis incitamento superatum prosterneret. Nam b *Diabolus*

b *Estis hic.*

huiusmodi stimulo tamquam angelo, seu ministro, atque instrumento suo utitur ad regnum peccati propagandum, inquit in hunc locum sapientissimè Guiljelmus Estius.

Quod cum ita sit; tam huic tyrannico vitio carnis, cuius stimuli ne principium quidem aliquod, si id per corruptæ naturæ conditionem fieri possit, experiri deberet homo; quàm omni alteri minus ordinato affectui se se infinuanti, celerrimè semper obviandum est, & In matutino interficiendus.

§. III,

Ad vitiorum oppressionem plurimum confert oratio.

I. **C**um omne bonum à Domino Deo non nisi precibus implorari debeat, & impetrari possit; tum præter adhibita contra rebelles sive animi, sive carnis insitos in natura corrupta motus, & affectus inordinatos remedia, quæ sunt (uti vocamus) mortificationes, & afflictationes, ad frenandos omnes importunissimos passionum impetus, insistendum est præci-

pue orationi; nec unquam ab ea cessandum iuxta consilium Apostoli, & *Sine intermissione orate*, etiam in summa animi tranquillitate, tentationumque malacia; semperq; dirigenda, & tamquam necessitatum nostrarum ad Deum interpres in cælum est mittenda oratio; eo proposito, ut gratiam, & auxilium divinum tam ad pugnandum fortiter, quàm ad vincendum impetremus. Oratio autem hac intentione, ut vitia frenentur, ad Deum transmissa hæc refert commoda.

Primò, lumen advertendi laqueos adversarij. *Secundò* imbecillitatem suam non solum cognoscendi, sed etiam eam confitendi generositas accedet. *Tertiò* gratiam impetrabit pugnandi fortiter. *Quartò*, constanter in resistendo perseverandi. *Quintò*, etiam vincendi.

2. *Primum*, dat promptissimè Deus ad orationis instantiam; cum oratio sit medium principale ad tentationibus, & vitijs insurgentibus occurrendum. Et huc spectat illa Davidis in psalmo quodam petitio, clamantis ad Deum;

b 1. *Tibsi*. 5. 17.

Respice

• *Respice & exaudi me Domine Deus meus: illumina oculos meos, id est, oculos cordis,* ait S. Hieronymus, sive oculos mentis ad pervidendum celeriter, & advertendum; undè quomodo, & quando, inordinati se infinuent affectus; quorum adminiculo facile vires assument vitia; &, diabolo semper advigilante, per intestinorum satellitum incursiones non unus prosternitur luctator, si minus cautum, nec advertentem periculum adoriatur hostis, & occupet. *Alterum quoque non denegat Pater optimus: qui cum cognoscat penitissimè figmentum nostrum, quod simus lutea vasa; recordatur etiam, quia ^b Caro sumus, spiritus vadens, & non rediens,* dat quoque petentibus se lumen & Spiritum, quo cognoscere possimus & imbecillitatem nostram, & laqueos insidiantis inimici: cum talis petitio sit iusta, homini maximè necessaria. Hoc illud est lumen, hic Spiritus ille bonus, de quo Christus ad Discipulos ait:

c Pater vester de Cælo dabit Spiritum bonum petentibus se. Spi-

^a Pjal. 12. 3.

^b Pjal. 77. 39.

^c Lu. 11. 13.

ritus hic, & lumen cognoscendi miseriam suam, errores, & impedimenta, singulare Spiritus Sancti donum est: idè rogandus à Deo continuè, & Deus facientibus, quod in se est, gratiam non denegabit.

3. *Tertium* concedet liberaliter. Quia non vanitati, sed maiori, gloriæ Dei militat fortis adversum naturam, & contra vitia depugnatio. Cum enim Deus ad hunc finem creaverit hominem, ut is Creatori suo serviat, non autem mudo, carni, & sanguini; servitium autem hoc non aliter exhiberi sincerè possit, quam ut homo sanctè vivat, Creatorisq; sui contemplatus in se imaginem, ad illius formare se studeat exemplum: quia tamen carne circumdatus, felicitate primævâ per peccatum perditâ, post baptismi lavacrum non potest naturæ viribus innocentiam, & sanctitatem assequi, quam Deus olim Israëlítico populo, consequenter etiam omnibus hominibus, inculcavit, dicens: *d Sancti estote, quia ego Sanctus sum: Et ipse Christus Dominus tam discipulis*

^d Lev. 11. 44.

scipulis

scipulis suis, quàm omnibus in posterum sequacibus suis idipsum commendavit, cum dixit: *a* *Estote perfecti, sicut & Pater vester Cælestis perfectus est: quod intellige, per similitudinem, & imitationem; hoc, inquam, naturæ viribus assequi, quia non potest homo, debet implorare divinam gratiam, ut hac auxiliante naturam in homine primo depravatam possit edomare, frenare vitia; affectus, & passionem vincere; carnem in alterum quemdam spiritum convertere; sicque Deo Creatori suo per operum sinceram, ex charitate erga Deum, exercitationem gratus, & amicus factus, eidem adherens unus cum ipso Spiritus efficiatur.*

4. *Quartum* etiam dabit Pater amantissimus filiorum. Quia similiter ad ipsius honorem spectat, susceptam contra diabolum pugnam agere, & in ea perseverare; ac durare in militia: in qua non satis est incepisse; nisi constanter in ea perseveretur ad finem. Hinc observat benè Glossa ordinaria super illud, quod sacra Regum

a *Math. 5. 48.*

historia scribit de rege Ioachim: qui Nabuchodonosori *b* *Factus est servus tribus annis, & rursus rebellavit contra eum. Dicit itaque: c* *Tribus annis regi Babylonis servum esse, est per persuasionem, delectationem, & consensu antiquo hosti subditum fieri, & totum vitij deditum, & quasi liberè ab eo possideri. Sed aliquando tales per Dei misericordiam admoniti rebellant contra nequã spiritum. Vnde subditur: Et rursus rebellavit contra eum. Subdit denique, quod propriè ad præsentem spectat materiam nostram: *Nec sufficit rebellare, si non perseveraverit in certamine. Qui enim à diaboli potestate se expedire exire desiderat; necesse est, contra eum fortiter dimicet, & adiutorium à Deo imploret. Igitur hic utrumque militi Christi, Religioso, inquam, pugnanti contra hostem antiquum suggeritur: & pugnae constans perseverantia; & oratio pro implorando Dei auxilio continua; quæ dum ferventer, & cum omni fiducia mit-**

b *4. Reg. 24. 1. c* *Glossa Ordin. citat. in mensa spirituali, lib. V. Perseverantia. num. 24.*

titur in cœlum, vacua redire non solet.

5. *Ad quintum*; certaminis agonotheta, simul & spectator Deus, pro cuius honore, & amore suscipitur certamen, haud equidem repulsam dabit. Scit enim bene, vires humanas auxilio cœlesti destitutas, succumbere. Et quia Religiosorum vita perpetuum quoddam est martyrium, idè sicut libenter pro illis, & in illis pugnat, ac vincit Christus; ita quoque Pater Cœlestis non destituit gratiâ suâ per Christum imploratâ pro tam heroica pugna, & victoria. Undè S. Cyprianus ad martyres, & Confessores IESU Christi scribens, sic eos à Christi præsentia, constanter pugnantibus assistentis hortatus ait: *Quàm letus in illis Christus fuit! quàm libens in talibus servis suis pugnavit, & vicit protector fidei! dans credentibus tantum, quantum se credit capere, qui sumit. Certamini suo adfuit; præliatores atque assertores sui nominis erexit, corroboravit, animavit: & qui pro nobis mortem semel vicit, semper vincit in nobis.* Ità Præsul

• S. Cyr. lib. 2. ep. 6. ante medo

Carthaginensis. Iam quæ potest Religioso cum vitijs suis, cum hoste stygio depugnanti maior esse consolatio, quàm quòd Christus in ipso letus, & libens pugnet, ac vincat? *semper vincit in nobis.* Gratiam igitur vincendi dabit militi suo Christus sed exoratus.

6. Ecce enim & ille magnus adversus Angelum fatanæ palæstrita Divus Paulus Apostolus orare non destitit tamdiù, donec responsum accepit: *• Sufficit tibi gratia mea.* Oravit Dominum, ut inimicum incentiva rebellantis naturæ suggerentem, & assidue vexantem compesceret, profligaret, victumq; prosterneret. Sed satis erat Apostolo gratiæ divinæ præsentiam, quæ pugnantem vinci, & cadere non permetteret, impetrâsse. Interim, bone prædicator, pugna fortiter; pugando persevera; ita in acie imperterritus, & inconcussus. Interea stet tibi pro victoria; gratiâ meâ roboratum oppugnari quidem, sed minimè vinci: *Sufficit tibi gratia mea.* Non semper, nec statim exaudit Deus, etiam rem

• 2. Cor. 12. 9.

saluta-

salutarem implorantis orationem: non quia despicit; sed quia sollicitum de victoria sic perficere vult inter tentationes & luctas. Undè præclare S. Ambrosius in hæc Apostoli verba, *Propter quod ter Dominum rogavi*, scribens, sic ait: *a Stimulus diaboli, quos perfidè mentibus inferens ad nocendum Dei servis instigat, ut cessarent ab eo, ter Dominum deprecatum se fuisse, & non impetrassè testatur; non quia despectum se dicit; sed quia inscius contra se petebat, ut cessarent ab eo tentationes, per quas perfectior fiebat.* Ex quo concluditur; Dominum Deum fideli Religioso quantumcunque luctanti cum tentationibus, semper quidem assistere, non tamen concedere statim victoriam; sed permittere certaminis assiduitatem pro maiori perfectione certantis, & eius corona, sic, ut demùm in milite suo tunc, cum ipsi placuerit; & gratiam interim fortiter pugnandi, & cōstanter in certamine perseverandi, tandem & cum gloria vincendi largiendo, donum suum, quod ipse dedit, in seruo suo coronet.

* *Ambros. 10. 3. cum. inep. 2. cor. cap. 12.*

7. Nihil ergò religiosam animam turbet, cùm tentata, vexata, etiam subinde (ut homo) ab aliqua passione victa, non statim exaudiatur eius oratio. Notum est Domino tempus, & hora, quâ voluerit exaudire. Ipse miles depugnet, præsidium imploret, in pugna perseveret; Sufficit ipsi gratia Dei, quæ in tentatione roborat, tolerantiam præstat, devotionem frangi non permittit. Sit autem utcunque, impletur tamen in Religiosis, pugnam spiritualem strenuè depugnantibus, & in ea constanter perseverantibus illud Psalmi: *b Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent.* Lacrymatⁱ sunt orando, ac deprecando; laborarunt certando; lassitudinem aliquam experti sunt laborando: sed denique lacrymarum, certaminis, & laborum percipient fructum in lætitia: *In exultatione metent;* cum exultatione *Portantes manipulos suos* innumerarum virtutum, & coronati intrabunt in gaudium Domini sui, possidebuntq; regnum, quod ipsis paratum est ab origine mundi,

b Psal. 125, 5.

imò ante constitutionem mundi.

8. Proindè S. Mater Ecclesia pugnam contra vitia constanter exercenti, & in ea ad mortem usque perseveranti gratulata glorioso Christi Martyri S. Hermenegildo festivum hoc accinit epinicion:

*Vt perstas patient, pollicitum Deo
Servans obsequium; quo potius tibi
Nihil proponis, & arcas
Cantus voxia, qua placent.*

*Vt motus cohibes, pabula qui parant
Surgentis vitij; non dubios agens
Per vestigia gressus,
Quò veri via dirigit.*

In quo cantico diligenter premenda veniunt hæc verba: *Perstas patients, Pollicitum Deo servans obsequium: motus cohibes, pabula qui parant surgentis vitij.* Commendatur videlicet hoc, & prædicatur in fortissimo Christi milite; quòd cæptum semel *Pollicitum obsequium Deo* patientissimè servàrit, perstiterit, & in eo perseveràrit; quòd *Motus cohibuerit surgentis vitij*, nempè statim ad ipsa (quod hic est in argumento) principia surgentis, & in animum se insinuare volentis vitij, statim correptis armis spirituales obstiterit motibus, &

principijs eorum, eosq; generosè suppresserit. Hi namque motus sunt, qui surgenti vitio parant fomitem ad illud magis accendendum, ut ardeat, & vitiorum flammis hominem totum corripiat. ideoque principio statim cohibendi sunt, ne pateat facilis ad omnium vitiorum tumultum aditus.

9. In tam atroci pugna gloriosus athleta Divus Hermenegildus, virtutis assertor, assistentem sibi Christum habuit; qui gratià suà certantem roboravit, & per bona ducis sui vestigia gradientem eò direxit, *Quò veri via*, id est, ad felicissimum certaminis finem, ad victoriam, ad coronam iustitiæ direxit, ac perduxit, ut imminente iam ipso carnificis gladium vibrantis ictu, vel in ipso innocentissimi æquè, atque fortissimi Spiritûs in cælum exitu protestari potuerit cum Apostolo: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ.* Ea propter Religiosus ut obsequium Deo pollicitum servet, voca-

^b 1. Tim. 4. 7.

tionemq; suam certam, & firmam faciat; ab oratione non cesset; auxilium imploret; orando, perstet fortiter in certamine, etiam ad lacrymas usque, ad sudorem, ad sanguinis effusionem perduret. Aderit Deus athletæ suo, ut pugnantem non deserat; laborantem, sudantemve reficiat; vincentem denique coronet. In eiusmodi namque pugnatore Christus letus est; libens in illo pugnat, & vincit protector fidei; *Et qui pro nobis mortem semel vicit, semper vincit in nobis.* O solatium! ô felicitatem legitime certantium Religiosorum! Quotidie, semper, Christus *Vincit in nobis*, Bonum ducem: qui simul & est commilito; simul & *vincit in nobis*, & pro nobis.

§ IV.

Gule refrenatio presentissima ad edomanda, vincenda-que vitia est armatura.

I. **M**ulti quidem spiritualibus pancratiastis sunt inimici, cum quibus in continuo velut agonio constituti,

iam cum hoc, iam cum illo in arenam descendant, strenueq; depugnent; atque hi sunt præcipue pravi ex corrupta natura congeniti affectus, seu passionibus: sed inter omnes hostes domesticos maximus, & capitalis est inimicus ipsa caro, passionum & vitiorum omnium officina. Quam unam domuisse, tamquam ex debellatis omnibus animam oppugnantibus armis est statuisse trophæum. Nam cæteri quidem inordinatorum affectuum, quin & ipsius satanæ, motus, & impetus, semper aliquid hostilitatis aperte machinari deprehenduntur, uti facit superbia, iracundia, invidia, odium, vindictæ cupiditas, aliæque insitæ in natura affectiones, quæ nunquam sine manifesto pravitate, & alicuius (ut ita dicam) inordinationis, insurgunt, & erumpunt indicio. Sed caro blandissimus inimicus animæ, compar, & intimum domicilium, at valde cunicularium; socius individuus, sed adversarius; animi coniunx: quia, teste S. Ambrosio, *Caro, atque anima velut* & S. Ambrosii, lib. 2. de Abrab. c. 6 in med. *quodam*

quadam lege sociantur coniugij; coniux, inquam, animi, sed infidiosa; dum blanditur, odit; dum adlatur, crudelis adoritur; dum lenit, lædit; dum lenocinatur, lancinat; dum delectat, enecat; cum qua tantò pugna difficilior, & periculofior est, quantò coniunctior, & blandior animo; victoria tantò rarior, quantò blandiùs ipsa ferocit. Cum hac igitur domestica, sed perduelli, socia, sicut & cum vitijs alijs omnibus huic fæderatis assiduam spiritui prælium est, * *Caro enim* (Apostolus ait) *concupiscit adversus spiritum; Spiritus autem adversus carnem.* Quam partis utriusque perpetuam simultatem, & pugnam, graphice describit Cassianus in hæc verba: *b Caro luxurijs, ac libidine delectatur; Spiritus ne ipsis quidem naturalibus desiderijs acquiescit. Illa concupiscit satiari somno, repleti cibo: hic vigilijs, ac ieiunijs ita saginatur, ut ne ipsum quidem necessarium vitæ usum, somnum, cibumq; velit admittere. Illa capit exuberare copijs univ-*

bere contentus est. Lavacris illa nitescere, & quotidianis adulanti-um cunctis appetit constipari; hic squalore sordium & inaccessibilis eremi vastitate congaudet: honoribus illa, & laudibus confortetur; hic irrogatis sibi persecutionibus, iniurijsq; letatur. Hactenus Cassianus.

2. Atque hoc illud bellum est, quod habet homo, præcipuè Religiosus, non cum hoste alio, quàm cum semet ipso, quo maiorem alium vix habet inimicum. Id quod S. Augustinus in illum Psalmi versum; *c Et factus est in pace locus eius;* scribens, scitè observat, huiusque luctæ modum describit, cum ait: *Indicatur tibi bellum non solum adversus suggestiones diaboli, sed adversus te ipsum.* Ac deindè post multa quærit, quænam sit huius luctæ causa? *Quare, inquit, permittitur, ut diu contra te litiget, donec absorbeantur omnes cupiditates malæ?* Respondet autem appositè: *Vt intelligas, in te pacem tuam. In te, & ex te ipso est flagellum tuum; fit rixa tua tecum. Sic vindicatur in rebellem adversus Deum, ut ipse sit bellum,*

* Galat. 5. 17. b Cassian. collat. 4. 2. 11.

c Psal. 75. 3. S. Augusti. in hunc Psalm.

qui pacem noluit habere cum Deo. Ità S. Augustinus, & quidem sapientissimè, ut sciat homo rebellionis in se continuæ causam; qui prior ipse creatori suo impudentissimè rebellavit. Bellum voluit: bellum habet. At S. Paulus Apostolus trecentis, & amplius, ante S. Augustinum annis, in tertij cœli arcano eruditus, aliam huius importunissimæ luctæ causam advertit, quando de carnis adversus Spiritum, & Spiritus adversus carnem concupiscentia prolocutus, mox subdit: *Hæc enim sibi invicem adversantur; ut non, quæcunque vultis, illa faciatis.* Nimirum magister gentium docet, continuum in nobis exerceri certamen ideo; ut nec caro possit facere, quod concupiscit; nec spiritus agere, quod vult ipse; sed occupati bello domestico, spiritum ut experiatur dominum caro, spiritus autem Deum supremum dominum suum agnoscat; propter cuius amorem, honorem, & sanctum timorem non debeat consentire concupiscentiæ carnis, & ideo pariter eidem adver-

fari; gratiam autem, & auxilium divinum ad reluctandum carni fortiter, implorare. Pulchrè S. Anselmus ad hanc Divi Pauli sententiam: *Concupiscentiæ, inquit, non permittant vos implere, quæ vultis; nolite, & vos permittere implere, quod ipsæ volunt: & ità nec vos, nec illæ, faciatis, quod vultis.* Quamvis ergò concupiscentiæ fiant in vobis; non tamen perficiuntur, quia eis non consentitis. Sic & quamvis bona spiritus opera fiant, non tamen perficiuntur; quia sine dolore, lucta, & resistentia concupiscentiæ pleuè, hilariter, & perfectè ea facere non potestis. Cui sancti Doctoris paraphrasi liceat & hoc addere: Quia sine Dei gratia nec pugnare fortiter, nec strenuè vincere potestis; & ita sit, ut, non, quæcunque vultis, illa faciatis; sed in bona spiritus vestri voluntate ad Deum pugnæ spectatorem, & datorem victoriæ pro auxilio confugiatis.

3. Cùm ergò tanta sit spiritus cum carne lucta, debeatq; continuè vitij eius edomandis idem spiritus advigilare; præcipuum sit illi negoti-

b S. Anselm.

um cum

um cum frenando illo vitio, quod cæterorum omnium in carne principem habet locum; quod fomes illorum est; & quod in ipso statim paradiso suam cœpit originem, ac cæteris omnibus vitijs, ut turmatim irruerent in naturam hominis, aperuit viam; & hæc est gula. Quæ primum hominem ad inobedienciæ scopulum allisit; innocentie statu nudavit; expulit ex paradiso, reditum eodem ad honestam corporis & animi voluptatem præcluserit; in exilium à cœlesti patria relegavit: nisi Dei misericordia suam respexisset opus, & eius incomprehensa sapientia carnem assumpsisset humanam; sicq; perditio cum tota posteritate, admirabili subvenisset arte. Quæ demùm incarnata Dei sapientia, verus Deus, & verus Homo Christus Dominus, non solum pretiosissimum sanguinem suum pro perditio dedit homine lytrum, sedq; totum Sacerdos secundum ordinem Melchisedech obtulit æterno Patri sacrificium in ara Crucis; sed etiam viam, quæ postliminio redire posset in

patriam, ostendit; atque pro gula frugalitatem, pro luxu ieiunium instituit. Nec enim humanæ redemptionis opus optimus IESUS aliundè, quàm à ieiunio, cœpit. Indè vincere, docuit hominem, patriæq; suæ viam quærere, & aditum; undè fuerat victus. Gula miserum prostravit, & eiecit ex paradiso: ieiunium erigere, pristinoq; restituere statui debuit. Acuta hæc observatio S. Ambrosij est, qui postquam ostendit, quibus armari telis soleat adversus hominem diabolus, primum inter alia ponit gulam, ac dicit: *b* *Indè autem cœpit tentare Christum Dominum adversarius, undè iam vicerat primum hominem in paradiso. Moxq; subdit: Et ideò incipio in Christo vincere, undè in Adam victus sum. Si tamen mihi Christus, imago Patris, virtutis exemplum sit. Vult nimirum Sanctus hic Doctor pugnam contra dæmonem, & adversus omnia vitia, sed & victoriam, exemplo Christi Domini incipi à certamine contra gulam, & ab huius victoria. Concludit autem ad propo-*

b S. Ambr. to. 5. lib. 4. in Lu. c. 4.

tum nostrum, ac dicit: *Discamus igitur cavere gulam, cavere luxuriam; quia telum est diaboli.* Et alibi divinissimè Sanctus idem Præsul: *a Gula, inquit, de paradiso regnantem expulit; abstinentia v^o paradysum revocavit errantem.* Ac Paulò post ita concludit: *Gula ergò nudos facit; ieiunia operiunt & exutos. Bonum operimentum, quod animã tegit; bonũ velamen, quod tegit culpã; tegit abstinentia, tegit gratia.*

4. Quod si licuit dicere (& quidem sapientissimè) præclaro sacrarum literarum interpreti cuidam: quòd à gula debellanda Christiano incipiendum est. Et dicti sui rationem adfert ex Cassiano, dicens: *b Ea enim debellatã facilius cetera vitia profligabit: multò magis Religiosus, cuius status ultra Christiani hominis professionem altius assurgit, persvadeat sibi; à gula debellanda maximè incipiendum esse: eò quòd hæc princeps quædam sit eorum vitiatorum, quæ in carne tamquam certo præsidio contra spiritum præliantur, animæ tam perniciofa, quàm nec universo fatale*

foret orbi pelagus, si fines suos transgrederetur, teste S. Ioanne Chrysostomo, dicente: *c Tanta mala non facit mare fines suos transgressum; quanta venter, si corpus nostrum cum anima superaverit. Omnem orbem illuit mare, & venter totum corpus.* Subdit deindè modum, quo debeat ea ventris insolentia (gula videlicet) còrceeri: nimirum esse ponendum illum terminum non alium, quàm solam naturæ sufficientiam; sicut & Deus arenam opposuit mari sufficientem ad illud continendum. Cùm autem æstuarè, ferocireq; venter cœperit, increpandum ipsum esse virtute: puta, castigationis, abstinentiæ, temperantiæ, disciplinæ, cæterarumque exercitationum; quæ gulam frenent, & tamquam mare tempestuosum intra fines suos contineant. Sed parùm dixisse videatur os aureum, cùm dixit: *Illuit venter totum corpus, nisi per totum corpus intelligere volverat totum hominem cum corpore simul, & anima. Tanta namque ventris, & gulæ, nisi còrceatur, æstuantis est*

a Idem to. 4. lib. de Elia & ieiunio c.

4 post med.

b Cornel. in Ep. ad Philip. c. 3. 19.

*c S. Ioan. Chry. citat. à Cornel. ubi supra. **

ferocia; ut & corpus, & animā occidat. Quantum ad corpus; audiamus S. Ambrosium: *Plurimos, ait ille, gula sua occidit; nullum frugalitas. Immensis vina nocuerunt; nulli parsimonia.* Quantum ad animam; certum etiam est; eam gulæ vitio mori Deo Creatori suo. Id quod paucissimis perstrinxit Theodoretus, cum ait: *Immodicæ delicia rationem obruant, & efficiunt, ut in corpore, tamquam in sepulchro iaceat.* Undè & Sophocles hominem gulosum fugillans, ait: *Non arbitror hunc vivere, sed cadaver indico; tamquam hoc ipso mortuam arbitratus, & in cadavere sepultam animam, quæ ventris ingluviem nescit, aut non vult, restringere.*

§. Sed iam hic audio mihi obsufurrantem. Quorsum in gulæ vitium tanta spectat exaggeratio? Quænam & undè pauperi Religioso tantæ suppetunt deliciae, quibus corpus suum saginet, obruat, & animam occidat? Quantæ ipsi lautitiæ! si in modico leguminum, olerum, in paxillo pa-

S. Ambrosii, to. 4. lib. 1. de Cain, & Abel. c. 5.

& Theodoretus, e Sophocle.

nis, interdum carniū, aut piscium, sub pondere tamen, numero & mensura sat scrupulosus obsonet; quæ vix dum comedit, imò subindè vix eorum tertiam opsoniorum comedit partem, & latrante adhuc ventriculo triplò tantum sine gulæ vitio devoraret, iubetur claudere mensam, & ab ea recedere; ut verè, postquā satiatus non est, cœlestem imploret gratiam ad impertientas misero corpori vires, quas modicum illud permodicè sumptum non refecit magis, quàm esuriem potius irritavit; ideoque cum lectore ad datum finiendi signum ipse quoque suspirans ex animo dicat: *Tu autem Domine miserere nobis; id est: divinâ miseratione tuâ, Deus, instaura vires, ac refice; quas ab hoc corporeo cibo non satis accipio. Deindè dato; quòd Religionis aliquando (quod tamen illi rarissimum est) ad satietatem comedat. Utique communis omnium Doctorum est sententia docentium: nec excessum quidem in comedendo, quin imò nec comestationem, esse*

peccatum aliquod mortale: iam autem Religiosus quamvis epularetur splendide, saltem peccaret venialiter, sicut alij seculares hoc modo epulantes (nisi gravior adsit aliqua circumstantia) nonnisi venialiter peccarent. Igitur perperam monastico viro timenda sit, multò minùs inculcanda, gulæ refrenatio: qui ab occasione gulæ, eiusque vitio totus abest.

6. Huic paralogismo respondeo. Ego hic in disputationem cum nemine volo descendere; sed neque disquirere: quandonam, & ex quibus circumstantijs sit tantùm veniale peccatum, aut etiam ascendat usque ad mortale, gula. Remitto unumquëque ad Doctorum in hac materia consilium, iudicium, opinionem, distinctionem, & definitionem, sive sententiam. Mihi verò sufficiat, hoc urgere: tam circumspectum, imò & erga Deum tam liberalem esse debere Christianum, (quantò magis, Religiosum profitentem statum perfectiorem?) ut ne veniale quidem peccatum voluntate,

& de industria velit admittere. Quòd si demùm Religiosus ita sit erga Deum illiberalis, ne dicam, & ingratus; ut non ducat sibi religioni in comedendi excessu, vel comestatione, saltem venialiter ipsum offendere, nescio, quàm verè dici possit bonus Religiosus, aut bonus Dei servus.

Deindè, non sum tam hebes, ut nesciam, & vos scitis omnes, apud Religiosos semper condiri mensam frugalitate; imò urgente subindè rationabili causà, quin & discretione, superiorem vel ob labores in solennitatibus certis exantlatos, vel ob aliam iustam causam, iubere aliquid supra portionem ordinariam addi pro qualiquali pauperum Religiosorum maiori refectione; semper tamen ità mensam committiri solere, ne sit aliquid ad excessum: sed in omnibus ut habeatur ratio frugalitatis. Iam hic pono; superiorem ex decore liberaliorem esse. Permittat in aliquo casu, qui rarissimus est, paulò plus cibi, potùsq; habeant in laborum assiduitate, præsertim in nostro

docendi Instituto Magistri, concionatores, Confessarij, lectores, & alij, post multa quoque per dierum vices, imò & per continuos dies, & multas hebdomadas, ieiunia, consolationem aliquam, & recreationem honestam: quam certè merentur illi, qui tot in laboribus assidue, sincereq; defudant. At cum hi nihilominus etiam animi cultui, non solum refectiōni corporum, gnaviter intenti, sint in ea superioris dispensatione satis moderati: potest aliquis alius inveniri, qui nec labore, nec curâ, nec merito par, & tamen pari, cum ipsis assidens mensæ, fruitur gratiâ: sed virtute forsitan dispari. quia dispensationem illam ad nimiam sibi permittens indulgentiam nec statûs sui, nec ætatis, nec vocationis habitâ ratione mensuram excedat; & cum superior in benè meritos sit disferetus, iste laboribus, & meritis aliorum inferior & in statum suum, & in bonitatem superioris indiscretus sit, adeò quidem; ut vel ex inadvertentia (si dicere ita liceat)

quod tamen culpabile vix foret; vel ex ultronea, voluntariaq; tandem indulgentia non iam tantum veniali, sed etiam mortali culpæ fiat obnoxius.

7. Sed neque pertinet ad me, scire; nùm aliqua delicta cuiuscunque demùm qualitatis in eiusmodi re, tempore, & occasione possint admitti; multò minus examinare, debeo similia, & perstringere. Superiorum enim id officium proprium est, ut non solum uniuscuiusque tunc virtuti fident, sed ipsi quoque similis indulgentiæ arbitri advigilent decoro. Et si unquam totius domûs, familiæ, administrationisque suæ, quin & omnium angulorum, ideam, tamquam in tabula coram oculis depictam in mente, memoriaque superior circumferre debet, & habere; certè tunc in ea paterna erga Religiosos suos indulgentia, secum omnia dispiciat, & non, quid soleat, sed quid possit in eiusmodi re, quid tali tempore, quid in hoc, illo vé loco contingere, maximè

secum reputet. Omnia tunc cogitet, etiam suspicetur; sed nihil facile credat: & tamen officij sui partes esse persuadeat sibi; scire omnia, quæ fieri possint; nihil negligere, vel contemnere. Ut enim vultu, physiognomiâq; singuli differunt, sic & indole nufquam magis, quam in occasione simili periculum & experientiam sui proditurâ.

8. Cæterum ut ab his ad propositum redeam; refrenationem gulæ dum hic certam armaturam adversus edomanda vitia commendo; non in comestiones, quæ procul abesse debent, & absunt à Religiosorum claustris, & disciplina, animum magis intendo; quam in duo quædam vitia, quæ facile gulam æquè sapiunt, & digna sunt reprehensione; plurimumq; vocationem, & spiritum religiosum impediunt; consequenter ad extirpanda cætera vitia Religiosum reddunt ineptum, & imbecillem. *Primum* est, quod plerumque potest accidere; clam, & absque facultate superioris acquisita, vel subla-

ta comedere, vel bibere. A quo vitio ita sibi caveat tam tyro, quam professus, sicut à quovis alio mortalissimo (sic ut dicam) peccato. Præterquam enim, quòd interveniat perfidia, contemptus, & ex contemptu culpa voluntaria, licet venialis; & charitas imminuatur propendente magis erga semetipsum, & erga sensus suos amore, quam erga Deum, & cultum eius, sensum etiam disponitur ad peccatum, quod à mortali vix excusat: puta ad furtum innotabili quantitate materiæ, quæ mortalem culpam attingat; ad perniciosum mendacium, & id genus alia; idq; totum eo tantum fine, ventris ut ingluviem expleat. Et talis, si tyro sit, in vocationis proposito vix perseverabit. Quia ponit obicem divinæ gratiæ tam ad religiosum spiritum, quam perseverentiam promovere volenti. Si professus: hic quamdiu non respicit, malamq; non corrigit consuetudinem; nunquam spiritum acquireret illum, qui Religioso ad Deo gnaviter serviendum necessarius est.

sed erit unus ex illis, qui ventrem tantum non mentem intulit in Religionem; nec unquam alia superabit vitia; sed fomitem amplioremq; materiam ministrabit.

9. Alterum gulæ vitium est; quod non tantum tyronibus, ac iuventuti; sed etiam veteranis esse potest familiare. Et hi rursùm in duplici differentia reperiri possunt. Videlicet; ut alij quidem cum facultate superioris; alij verò quadam administrationis auctoritate fulti, sed tamen extra consuetum tempus prandij, cenæq; , comedant, vel bibant. *Qua* in re non nego, iustis ex causis, imò subindè necessarijs, superiorem dispensare cum indigentibus debere: sed dispensatus ità secum dispiciat facultatem, ne sensim inducat, imponatque sibi consuetudinem, habitum, & necessitatem, æquè spiritui religioso futuram impedimento, sicut & in Novitio, vel iuvene. Alios autem quod attinget, videlicet auctoritate ministerij prædentes: hi quò magis eminent officio, mini-

sterio, vel potestate; eò minus indulgeant sibi, memores illius, quod de se, vel tamquam de se, S. Paulus Apostolus ait: *Omnia mihi licent; sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent: sed ego sub nullius potestate redigar. Esca ventri, & venter ejcis: Deus autem & hunc, & has destruet.* Non sint, isti tam viles, ut sub potestate cupediarum, & id genus esculentorum, poculentorumque redigantur; & sint servi ventris, & gulæ.

10. Vitium hoc si in alijs, in istis summè culpabile est; tum quòd ijs, in quorum oculos ex inopinato subindè solent incidere, præterquam quòd risum (fortassis aliquando & stomachum) moveant, etiam exiguo præeunt exemplo: tum quòd ij, qui spiritu religioso, & regularum observantià antecellere debent alijs, deprehendantur spiritum, & observantiam, per indulgentiam, negligere: tum quòd alijs, qui fortasse magis indigent, sit iniuriosum, ità ut, dum aliorum infirmitati, necessitati-

e 1. Cor. 6. 12.

que succurrendum erit, & est, vel difficilè, vel minimè, vel purissimè, succurri possit. Quia quod infirmo, vel alij indigenti fratri ministrari deberet; hoc benè sanus, & minùs indigens in ventris sui commodum per ingluviem abligurivit. Sit autem utcumque: saltem hoc S. Philippi Nerij sufficere deberet unicuique documentum, quo monebat, extra horas prandij, & cœnæ non esse unquam comedendum. Undè cuidam, qui consuetudinem hâc extra tempus comedendi habebat, dixit: *a Tu nunquam habebis spiritum, si te hac in re non emendareris.* Sed neque defuit hoc in genere Venerab. Patriarcha noster Ioseph à Matre Dei: qui de medio conservandæ castitatis agens in constitutionum parte prima cap. iv. ad edomanda cætera carnis vitia primum propositi sui scopum in gulæ refrenationem direxit asserens: *b Re verâ cæteris vitijs neminem dominari posse; nisi prius ingluviem restrinxerit ventris.*

II. Igitur in bonum ut

a S. Philip. Ner. monit. 77.

b Consil. P. 1. c. 4.

quis evadat Religiosum, & ut edomet cætera vitia, vocationiq; suæ custodiendæ firmum ponat præsidium; cum animi, corporisque singulis inordinatis obuiam ire motibus, & affectibus, nunquam ut imparatus sit; continuam cum vitijs exercere pancreaticen, vitia persequi, premere, succidere, & truncare, prorsus irrequieto certamine, est necesse: tam prima semper industriæ, laboris, & studij acies adversus ingluviem ventris instruat; & succedet, auspice Deo, de cæteris quoque vitiorum turmis victoria non indecora. Ad quam heroicè consecrandam ut animi crescant, claudat hanc totam paragraphen aurea divi Gregorij sententia dicentis: *Ex uno gulæ vitio innumera vitiorum agmina ad conflictum animæ producuntur. Et cum idem gulæ vitium reciditur, alia nobis multa subingamus. Vnum quidem gulæ vitium est: sed aculei libidinis innumeri sunt: qui præcedentem illum quasi regem sequuntur. Qui leta quidem suggerunt; sed ad æterni fletus lamenta perducunt.*

CAPVT VIII.

§. I.

A primo fervore, ac spiritu, quem quis vel in ipso concepit Religionis ingressu; vel deinceps imbibit in tyrocinio, nihil remittere, stabilem reddit vocationem.

I. **C**apitis huius materia respondet propemodum illis, quæ superius iam dicta sunt capite tertio. * Quia tamen aliud est, exercitia spiritualia non perfunctoriè, sed ferventer (sicut ibi dictum est) agere; aliud in fervore, in primo religionis ingressu concepto, aut in tyrocinio magis imbibito, perseverare: ideo operæ pretium sit, hoc, quod hic præfert titulus, paucis profèqui. Solet Deus instituti religiosi, quod quis susceperit, initia quadam mirabili condire dulcedine, tam in ipso statim principio, quàm deinceps in tyrocinijs progressu, Cœlestium illustrationum fulgore intellectum non perstringere magis, quàm multa

luce illuminare; cor & animum accendere; voluntatem ad pietatis, & devotionis exercitia inflammare; ad preces, ad aspirationes, ad suspiria, & iaculatorias (ut vocamus) orationes; ad examinationem conscientiæ diligentem; ad Sacramentorum sedulam frequentationem, ad omnem boni Religiosi modestiam, ad Dei cultum, ad virtutum exercitationem cum magna presentia animi, non perfunctoriè, nec tumultuariè, vel cum sensuum tam exteriorum, quàm interiorum distractione, peragenda: ad rigorem, vel saltem ad exactam executionem eorum, quæ præscripto regulæ constituta sunt, alacriter tenendum; ad mortificationes tam ordinarias, quàm extraordinarias, sive ex instituti ratione, sive ex ultroneo voluntatis incendio cum superioris, aut Magistri, vel Patris spiritualis ientia, & facultate; sive ex inopinato per superiorem iniuncta, subeundas, suscipiendasque suaviter excitare. Brevis ut dicam; Deus instin-

* Cap. 3. §. 2. & 3.

Et suo divino docet tunc, agere, bonum religiosum. Hunc fervorem, & spiritum, quia permagni momenti res est, & in bono perseverantiæ certum vestigium, tenere, in eoq; perseverare: ideo nihil etiam remittendum est ab ijs, quæ divini spiritus instinctu, magistri, Patrisque spiritualis doctrinâ, regularum quoque præceptionibus animus initio, nihil refragando, libenter imbibit. Imò quia spiritus non nisi spiritualibus fovetur, atq; nutritur, quantum per superiores, & instituti rationem licet, etiam augere studeat Religiosus eadem exercitia. Nam hoc est, in spiritu, viaq; perfectionis proficere, non autem deficere.

2. Quæ res quanti sit momenti, quantumque vocationis interit, divina suggerit nobis historia, vel potius ipse rerum omnium Auctor Deus, cui ad initium creati mundi non satis erat imperare terræ, virentem ut germinet herbam, & lignum pomiferum; sed etiam perpetuitati prospecturus, voluit, ut

esset, maneretq; perpetuum virentis herbæ, lignique pomiferi semen. Dixit itaque Deus: *a Germinet terra herbam virentem, & facientem semen, & lignum pomiferum iuxta genus suum: cuius semen in semetipso sit super terram.* Quod ubi verbo Domini fecundata terra proposito sui Creatoris obediens protulit ad amussim; opus adeo necessarium perpetuo rerum usui, conservationique, Deum historicus ut ostenderet probasse, protinus addit: *b Et vidit Deus, quod esset bonum.* Secus haudquam futurum bonum, si terra solam germinasset herbam virentem, solum pomiferum protulisset lignum; non autem simul & semen, quod maneret semper, & operis tam pulchri, naturæque conservationi consultum fuisset. Sic in Religioso virens quædam est herba, pomiferum lignum est, instituti suscepti pulchrum exordium: cælestes autem illustrationes, quibus sive in principio suscepti statûs, sive in tyrocini progressu datur alacriter in corde locus, &

a Gen. 1. 11.

b v. 12.

in anima,

in anima; devotiones, & affectus ad spiritualia; frequentes ad Deum aspirationes; precum, & Sacramentorum frequentatio, ad votorum si-
vè nuncupandorum, si-
vè iam nuncupatorum sedulam custodia-
ardens desiderium, studiumque; variarum denique
virtutum, ac bonorum operum, quorum in religioso statu frequens offertur occasio,
sicut & spiritualium exercitationum non torpida disciplina, femina sunt; quorum
deinceps assiduitate suscepta
vocatio perpetuet ad finem
vitæ; sitque religiosus instar
ligni plantati. *a Secus decursus aquarum, quod fructum suum det in tempore suo: & folium eius non defluat.*

3. Idcirco Religiosus etiam ipsius Dei iudicio probatur esse bonus; qui perennitatem eiusmodi colit, ac divinæ sementis indolem extinguere in se non permittit. Sapienter, & ad propositum nostrum in hæc Sacre Genesios verba superius recitata scribens Origenes, ait; *b Non solum herbam virentem, & li-*

a Psal. 1. 3.

b Origen. citat. in Men. spirit. lib. V. Perseverantia. Num. 2.

gnum pomiferum iubet Deus terram producere: sed etiam semens ut perpetuo perseveret. Ut intelligamus, debere nos, non solum bona opera facere: sed & semina habere in nobis ipsis, id est omnium bonorum operum, omniumque virtutum semina in corde nostro continere; id est: habitus virtutum, ex quibus omnes actus boni nascantur. Ita vetustissimus ille Pater. Ubi non leviter percurrenda sunt verba: Virtutum semina in corde nostro continere; id est: habitus virtutum. Sapienter enim per hæc innuitur; virtutum, ac spiritualium exercitationum habitus, & actus, fervorem, & spiritum, illum, quem vel in tyrocini principio; vel in eius progressu Divinâ gratiâ suaviter adminiculante, suscipit, & imbibit animus, quæ semina sunt stabiliendæ perenniter vocationis, esse fovenda semper: non autem permittendum, ut vel staccescant, vel exarescant eadem semina, fervor videlicet, spiritus, & quidam sensum conceptus habitus, animoque gnaviter instillatus. Secus aliud non fiet; quam

quodd

quòd sola virens ostentetur, & luxuriat ad initium herba: sed denique destituta semine, exarescat, ac pereat. Si enim solam herbam virentem (ait adhuc Origenes) florescit, solos protulerimus: erimus, sicut illa terra, de qua Salvator ait: & statim aruit: quia non habuit humorem.

4. Fervor, & spiritus ille primus humor quidam, rosque divinus est, qui bona desideria semper excitat; bona proposita continuè nutrit, fovet, ac promovet; actus, & opera bona, ne deficient, stabilis, & firmat; Deum ad præstandum quotidie maiorem gratiam provocat; cor & animum in fervore pristino manentem ad prosequendum strenuè sæcundat. Quem quidem constantem spiritus, fervorilque pristini tenorem videtur innuisse Deus etiam in alia veteris legis cerimonia, Israëlítico populo præscripta. Nimirum ut emptus servus Hebræus sex annis serviret; liber exiret anno septimo; sed in tali veste, in quali venerat ad serviendum: *a cum quali veste,*

a Eccl. 21. 1.

(Sacer codex habet) *intraverit, cum tali exeat.* Quorsum hæc præscripta spectabat lex, ac ritus, illi populo? Ergone, si venerat in veste detrita, rursùm in similiter detrita post sexenne servitium oportebat abire? Amplius: si cum veste carulei, vel rubri, vel viridis, aut alterius coloris emptus ad servitium venit servus; non poterat dominus cum veste coloris ad genium suum, non autem ad colorem veterem, servum dimittere? Non etiam pro detrita, fortassis & lacera veste novam ex liberalitate herili discedentem servum induere? Fortasse non. Quia sine servi iniuria lex intercessit: *Cum quali veste intraverit, cum tali exeat.* Cur autem ita? S. Hieronymus, & ipsum interpretes alij secuti, legem hanc exponunt ad literam, dicuntq; , sancitum optimè. Nec intelligendum esse vestimenti qualitatem, quantum ad colorem, & habitum vetustatis: sed quia plerumque servi, dum ab uno domino servitium suum transferunt ad alium; vel

amplius nulli domino servituri ad œconomiam, remque suam industriâ, laboreq; proprio curaturi abeunt, expediuntur benè vestiti, vestibus induti novis, exeunt ab hero. Ità quoque sexenni peracto servitio, ne quæ fieret iniuria abeunti, novis oportebat servum inducere vestimentis; id quod erat de congruo, quin etiam de iustitia.

5. Sanctus autem Gregorius pro more suo textum eundem examinans, ad propositum nostrum mysticam invenit expositionem, & dicit: hoc ad Dei pertinere servos, ut finis eorum cum principio concordet: videlicet, eo spiritu ferventes, ut exitus eorum ex hac vita deprehendat ipsos, quo, dum inciperent, fervebant, si non etiam maiori. Do Sancti Pontificis verba: ** Cum quasi veste intraverit, cum tali exeat. Quia omnino necesse est, ut unusquisque nostrum in hoc, quod incipit, perseveret; atque usque ad finem operis in ea, quam inchoavit, intentione perducat.* Igitur ingrediens Religionem, aut etiam

in tyrociniò manens, ó quanto cum spiritu vocationem hanc divinam accipit, incipitque! quanta cum animi, & omnium sensuum recollectione novam spiritualis vitæ superinduit vestem! quanto cum fervore, quantis in suspirijs ad Deum sæpè transmissis opem divinam, ad huius vitæ novitatem, gratiam, & auxilium implorantibus agit! adeò quidem, ut vel minimum actum, verbum, aut cogitatum statui suo minimè convenientem, suspectum habeat, scrupulo sibi ducat, corrigere studeat, simpliciter obediat; regulam, ritus, & statuta Ordinis exactè servare contendat: æmuletur, ac certet cum alijs charitate, patientiâ, humilitate, silentio, diligentia, alacritate, ac demùm omnium virtutum exercitatione: Si tamen non sit unus ex illis, qui vel levitate quapiam ducti, vel proposito non usquequaque secundum Deum examinato, nec sincero; sed humano quodam respectu, sacrum suscipere solent habitum. Quamquam & in his aliquando Deus opere-

* S. Greg. homil. 3. in Ezechiel.

tur, ac mutet intentionem pravam, ita, ut demum necessitatem, vel etiam levitatem, convertant in virtutem. Verum id omnino rarum est; ut eiusmodi miracula merito raritati phœnicis comparentur.

6. Quem quidem spiritum, & fervorem in Religionis ingressu, vel postmodum in tyrocinio, Dei gratiâ, instillatum, imbibitumq; , tam vividum servare necesse est, ut penitus ab illo, qui fuit ad eiusmodi principia bona, nihil remittatur: sed usque ad finem operis in ea, quam quis inchoavit, intentione perduret: cum quali veste intraverit, cum tali exeat. Nam sicut servus post exactum servitutis suæ tempus indutus veste novâ, recentique ad instar illius vestimenti, in quo ad serviendum venerat, suam quidem fidelitatem, & operam, domino benè impensam probat, propter quam honestè, benèque vestitus ad aliam fortunam dimissus est; hero autem, cui servierat, coram alijs honorem, laudem, & optimam opinionem, tamquam mercedem iustam, minimè

neganti, conciliat; integram stipendij pensionem commendat; liberalitatem, ac perhumanam eius in dolem illustrem reddit; ita Religiosus ex hac vita mortali dum ad alteram migrat plenus spiritu, & à fervore primo minimè remissus, satis ostendit, se fideliter integram Domino Deo servitutem exhibuisse: Deus autem, qui liberaliter gratiâ suâ, donisq; cœlestibus servi sui fidem remuneratus erat, & remuneratur, honorem, & gloriam habet: sed & pulcherrimè vestitam virtutibus, ex hac vita migrantem animam excipit; in cœlesti gloria cum beatis spiritibus divinas laudes æternam celebraturam.

§. II.

A constantis primi fervoris, ac spiritus tenore, pendet felix ex hac vita migratio.

I. Sicut non potest malè mori, qui benè vixit: ita benè mori vix potest, qui vixit malè. Thesis hæc ex Divi Augustini sensu tam est vera,

ut Sanctus ipse Doctor ad bonam mortem hortatus alicubi, postquam dixit: *a Vivite ergò benè, ne moriamini malè, statim subdiderit rationem, quam hic præmisimus. Quoniam (ait ille) sicut non potest esse mala mors, quam bona vita præcessit; ita non potest esse bona mors, quam mala vita anticipavit.* Undè facillè concludat unusquisque, si benè mori desiderat (sicut certè nemo Christianorum, multò magis Religiosorum, bonam sibi non optat mortem) profectò benè quoque, piè, sobriè, & iustè sibi vivendum esse. Et, si bonus Christianus, quantum est in se, bonæ mortis, quam optat, in vitæ probitate constituit, ac ponit fundamentum, fugiendo peccata; pietatis ac religionis exercitia, quæ suis vel à parentibus, vel à magistris, & maioribus, tum & à spiritu sancto præcipuè, edoctus est, sedulò frequentando; quorum intermissionem, si quando pro statùs sui ratione non possit ea exsequi, ducit sibi religioni, & quantum per ipsius stat occupationem, ac negotia, com-

pensare negligentiam; pristinam orandi consuetudinem, certum precum suarum numerum, modum, & rationem, ieiunia, dies festos ad Dei cultum, ad Beatissimæ Virginis Mariæ, cæterorumq; Divorum tutelarium suorum honorem maiore cum pietate, religione, & reverentia profsequendi morem, in pristinum restituere totus admittitur. Certè multò magis Religioso, qui Deo iam totum se consecravit in obsequium, convenit; illum spiritum, & fervorem, quem Deo duce, præceptore Spiritu sancto, didicit, & hausit, uno, eodemq; tenore profsequi diligenter, & viam sibi sternere ad metam, ac momentum illud terribile, à quo pendet æternitas.

2. Præterea mortem iustorum cum etiam impij desiderant; quorum desiderium satis in uno se Balaam ariolus, ac malus propheta expressit, cum dixit: *b Moriatur anima mea morte iustorum; & sicut novissima mea borum similima: & profsequens exhortationem su-*

b Num. 23. 10.

a S. Aug. citat. in men. spirit. cib.

Verbo. Mori. num. 30.

am Divus Augustinus ita per Apostrophen ad peccatorem ait: *a* *Vitam diceret potius: vivat anima mea vitam iustorum, quam moriatur anima mea morte iustorum.* Nimirum urget sanctissimus Doctor, non tantum sollicitum esse debere quempiam de morte iustorum, quantum de vita iustorum. Quia bonam, & immaculatam vitam sponte quadam, &, ut idem Sanctus ait, *Naturali ordine sequitur mors bona.* Sed vitam remissam, in obsequio Dei desidiosam, vocationis suae parum memorē, ah! quam difficilē, quam violenter, & quodammodo contra naturae communem ordinem bonus exitus, ac bona mors comitatur! cum, inquam, mortem iustorum vel ipsi quoque desiderant impij; eò quòd certò sibi persuadeant (nec falluntur) à morte iustorum, seu à bona morte totam animae pendere felicitatem in altera vita: mors, & novissima Religiosi opera ut fiant morti iustorum, & operibus eorum simillima; sic vivat ipse necesse est, ut in ultimo illo momento reperiat inculpabilis;

a S. Aug. citat. ubi sup.

qui status nulli culpae, saltem deliberatae, ac voluntariae, obnoxius, in eo consistit; ut, quem spiritum, fervoremque post expiatam semel per generalem in Religionis ingressu culparum confessionem, conscientiam concepit, hausit, & didicit; eundem sanctam quaedam retineat pertinaciam, custodiat, & ad ultimam usque vitae metam servet inviolatam.

3. Ut autem evidentius ostendam; à primi spiritus, fervorisq; tenore felicem ex hac vita pendere migrationem, vel potius ipsam felicem aeternitatem, illam Ecclesiae refrico sententiam, quam ipse de fine vitae per comparationem à ligni, seu arboris deciduae casu sapientissimè protulit, dicens: *b* *Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem; in quocumq; loco ceciderit, ibi manebit.* Ad huius intelligentiam dicti non opus est aliquam sublimi Theologiam. Nam sensum, & evidentiam literalem ipsa docet experientia: sed sancti, Gregorius, Hieronymus, Bernardus, & interpretes alij, pulcherrimam in hac

b Ecclē. 11. 3.

sententia Salomonis advertunt mystagogiam. Nimirum per lignum, sive per arborem, intelligi hominem, secundum quod in Evangelio scriptum est; *a* *Video homines velut arbores ambulantes.* Per Austrum, tepentem ventis, & aurà, significari Paradisum, sive Cælum. Per Aquilonem, frigorebus horridum, delignari infernum. Hinc S. Gregorius ait: *b* *In die mortis iustus ad Austrum cadit, quia per fervorem spiritus ad gaudia ducitur.* In quo pronuntiato prorsus ad propositum nostrum est, quod dicit: *Per fervorem spiritus.* Quia Religiosus, ad ultimum illum ex hac vita migrandi terminum ubi pervenit, securiorem migrationis suæ non habet anchoram, quam à fervore spiritus non remisisse. Divus etiam Bernardus eandem Ecclesiastæ sententiam in sermone quodam illustravit pulcherrimè, dum sic ait: *c* *Austri calor, & lenitas, in scriptura sacra bonam habere solet significationem. Ab Aquilone vero panditur omne malum. &c. Exciditur ergo arbor*

in morte, & quacunque parte ceciderit, ibi erit. Quia ubi te Deus invenerit, ibi te iudicabit. Post pauca deinde: *Qua parte, inquit, casura sit arbor, si scire volueris, ramos eius attende. Vbi maior est eorum copia, & ponderosior; inde casuram non dubites; si tamen fuerit tunc excisa.* Pergit denique mellissius hic Ecclesiastes, & ramos nostros esse dicit delideria nostra, quibus ad Austrum, id est, ad Paradisum, ad cælum, extendimur, si spiritualia sint. Aquilonem versus, id est, ad inferos trahimur, si carnalia; si cælestium, ac spiritualium æstu vacua; si fervore primo, quo totus olim ardebat, destituta sint. Itaque pristino spiritu fervens, securus æternæ beatitudinis ex hac vita migrat Religiosus; habetque securitatis suæ tesseram, fervorem spiritus illius primi, si non auctum, saltem, minimè diminutum. *Quia per fervorem spiritus ad gaudia ducitur.*

4. Idcirco monet Apostolus opportunè Thessalonicenses: *d* *Spiritum nolite extinguere.* Postquam enim illos edo-

d 1. Thes. 5. 19.

a Mar. 8. 24. *b* S. Gregor. lib. 12. moral. c. 4. *c* S. Bernard. serm. 49. in parvum.

cuit de iudicij die ex inopinato adfuturo; filios lucis, non tenebrarum, ipsos esse dixit; & alia plurima ad eorum eruditionem documenta tradit ipsis, ac super omnia semper eos gaudere, sine intermissione orare iussit, conclusit denique totam doctrinam suam antecedentem hoc monito principali: *Spiritum nolite extinguere*; tamquam tota vis, & energia proficiendi, & in bene cœptis perseverandi sita sit in eo, ut spiritum sine intermissione orandi; disciplinam videlicet, & exercitationem animæ præcipuam, ad Deum, & ad cœlestia se se continuè per orationis studium excitandi, non imminuant, non extinguant, nihil ab illo remittant: sed usque ad ultimum vitæ punctum, sine intermissione, in sanctis perseverent desiderijs, quæ demùm præponderent ad Austrum: *Vt per fervorem spiritus eodem semper tenore constantem ad gaudia ducantur*. Quapropter illi sancto Ephesinæ Angelo non sine causa, nec sine magno mysterio scribi iussit in Apocalypsi *a Primus*,

a Apoc. 1. 2.

& novissimus: scio opera tua, & laborem, & patientiam tuam. Sed habeo adversum te, quòd charitatem tuam primam reliquisti. Non exprobratur huic sancto Episcopo; quòd magnum aliquod, & enorme peccatum admiserit; quòd avaritiæ deditus, argento, auro, pecuniâ grandi scrinia repleverit; quòd nepotes, consobrinos, & consanguineos suos ad opulentiam, ad dignitates, honores, ex Ecclesiæ proventibus, ex Christi, pauperumque patrimonio, promoverit; quòd superbus, dyseolus, & crudelis populum sibi subditum rigidius habitum oppresserit; quòd magni sacerdotij characterem in se profanaverit; & quidquid aliud contra divinas, humanasque leges inveniri patratum potest, ipse vocationis, & statûs sui perditus æstimator posthabuerit: Non ipsi hæc, horumque similia exprobrantur, non. Erat enim ab his omnibus immunis, vir alioqui bonus, & rectus: sed quid?

b *Habeo adversum te, quòd charitatem tuam primam reliquisti: id*

b *Corder. in Job. c. 34. 24.*

est: *Aliquam incuriam, saltem levio- rem circa oves gubernandas incurrit olim Episcopus Ephesus. Reliquisti tuam illam pristinam diligentiam in tuis gregibus pas- cendis*, rectè notat, & ait ex Hugone super hunc locum Cor- derius in suo Iob elucidato. Quæ quidem pristina diligen- tia relicta, levior saltem in- curia circa fervorem pristinum conservandum admissa, pariter ad primam charitatem, quam Religiosus in primo suscepti status ingressu, tum etiam de- inde in tyrocinijs progressu, erga Deum, eiusque cultum, & erga cælestia consecranda concepit, revocari, & intelli- gi non incongruè potest.

§. Igitur si contingat nos ex aliqua conditionis humanæ imbecillitate nonnihil à prima charitate, & spiritu deferve- scere; monemur omnes, & singuli, & quidem seriò mo- nemur nos Religiosi: *a Memor esto, undè excideris (unicuique dicitur) & age pœnitentiam, & prima opera fac.* ô Dei pater- nam quidem admonitionem! sed & non uni, cheu! quàm irreparabile damnum! non iam

ex remissione fervoris pristini per incuriam levio- rem, sed per summam vocationis oblivio- nem, ne dicam & per temera- rium ausum, sine scrupulo, sine conscientæ remorsu, con- scitum. Ille iubetur agere pœ- nitentiam pro leviori quadam negligentia spiritûs illius ad i- nitium vocationis infusi, pro charitatis primæ aliqua inter- missione. Quid si antea cta graviora, si post susceptam vocationem haud equidem le- via non expiata sunt? Ille opera prima facere, ad sedu- litatem, ad mortificationes, ad humiliationes, ad chameu- nias, ad ieiunij, cilicij, fla- grorum, primam exercitatio- nem, ac disciplinam redire, & novo quodam concepto spiritu, ac fervore, resumere iubetur omnia: quid si iam per valetudinem laboribus (uti- nam pro Deo, & religione sincerè exantlatis!) attritam; per ætatem annorum prove- ctu declivem, per consuetu- dinem pravam in habitum, & alteram quasi naturam, indul- gendi sibi, licentiosèque viven- di inductam adedò quis sit in-

habilis ad resumendum primum fervorem, ad charitatem, & ad opera prima; ut aliud iam miser ob virium languorem, etiam ob divinæ gratiæ subtractionem aliquam, non expectet; quàm per absolutam misericordissimi Dei potentiam, miserationi consentientem, ut peccata sibi, tamquam in Iubilæo quodam, plenissimè dimittat, plenamque peccatorum omnium à culpis, & à pœnis omnibus indulgentiam concedat? Hem! animæ religiose: etli de misericordia Dei nunquam sit desperandum: Quia ^a *Suavis Dominus, universis; & miserationes eius super omnia opera eius. Ex: Misericordiâ Domini plena est terra:* formidabilis tamen est illa Spiritus sancti per Ecclesiasten superius recitata sententia: *In quocunq; loco ceciderit lignum, ibi manebit.* Et illud Divi Augustini: *Non potest esse mors bona, quam mala vita anticipavit.*

6. Divina gratia, quam Theologi finalem vocant, in ultimo vitæ puncto, concedi solita (sed ah! quàm paucis!) res subtilis, delicata nimis, &

incerta est. Si Deus eam ex pura misericordia sua in illo terribili, & iam extremo vitæ momento, tamquam Dominus absolutus & Pater, qui superabundans in misericordia miseretur, cuius voluerit misereri, concedit; equidem res est salva, sed quoruscumque eam sibi gratiam, & misericordiam certò promittat? Indulgentia illa plenissima tota pendet à divino iudicio, sententia, voluntate, & puta miseratione Dei. Salvi fiunt aliqui ^b *Secundum electionem gratiæ* (sicut alicubi disputat Apostolus:) *sed non ex operibus; alioquin gratia iam non est gratia.* Exclamandum denique cum eodem est Apostolo: *o altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei! quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & investigabiles viæ eius! Quis enim cognoscit sensum Domini? Quis unquam scivit, aut cui revelavit Deus, quidnam in arcano iudicio constituerit, iudex ille iustissimus? Quis cognoscere potest sensum illius incomprehensæ maiestatis; an, & cui finalem gratiam, præsertim innumeris, & enormi-*

^a Psal. 144. 9.

^b Rom. 11. 5.

^c v. 33.

bus ob-

bus obnoxio culpæ sit daturus? Equidem peccator maximus ego sperare debeo; sed certò promittere mihi non possum:

7. Verùm hoc ferè extra propositam materiam nostram est. Excurri nihilominùs in istam ratiocinationem; ut unicuique liqueat, quàm strenuè primis operibus, in tyrociniò solitis exerceri; quàm constanter, & alacriter primo spiritui, fervorique spiritualium exercitationum, ac disciplinæ, semper insistendum sit; nec unquam per indulgentiam voluntariam, vel minimè necessariam, aliquid ab illo remittendum. Nam ab hoc constanti fervore, tamquam à certa lance, pendet bona mors, & beata aternitas.

§ III.

Spiritus, ac fervoris primi tenor plurimum vigoris accipit, & habet, ab ordine.

I. **N**ON solùm in rebus publicis tam Ecclesiasticis, quàm politicis ad negotia communia spectantibus;

verùm & in privatis ad unamquamque personam, præcipuè spiritualem & res, & vitam suam ad scopum beatitudinis æternæ dirigentem pertinentibus, ordo requiritur certus; secundum quem actiones, officia, & quidquid demùm ad vitæ transigendæ rationem attinet, probè, ritèque peragantur. Ordo namque res, & actiones humanas ornat, decorat, informat, & commendat. Id quod Divus Gregorius Nyssenus in oratione quadam urgere videtur, cùm ait: *Quòd si in rebus mundanis res decora est, ordo, atque scientia: multo profecto magis eam observari convenit in rebus magnis, atque cælestibus.* Nimirum interest plurimum, scire; quid, quomodò, quo tempore, quovè ordine, res, officium, & exercitationis actio suscepta fieri debeat. Hoc enim res easdem ornat mirificè, ijsq; perpetuam durandi facilitatem conciliat etiam in politico statu singula certis temporibus, ac horis exsequendi servatus ordo: qui viris, & quibuscunque personis

a S. Gregor. Nyssen. orat. 3. de Resurr. Christi post initium.

religiosis ad fovendum spiritus fervorem per spirituales exercitationes, est multò magis necessarius, ut ea, quæ perpetuam in spiritu, facilemque reddant disciplinam, non tumultariè, confusèque, sed ordinatè per horarum temporumque vices sibi succedendo nullam patiantur confusionem, aut fastidium aliquod adferant. Hinc & Divus Ambrosius id ipsum paucis egregiè perstringens, ait: *Nos tempore indigemus, ut aliquid maturius agamus; ne precipitemus consilia, atque opera nostra; ne ordinem prætermittamus.* Quasi dicat divinissimus Præsul: Ad hoc, ut res agantur maturè; ne facile id, quod agendum suscipimus, præcipitetur, præscribendus est omnibus, & singulis negotijs, & actionibus, in iisque servandus est ordo; quem viri sapientes animam rerum scitè appellant. At verò sapientibus hoc idem suggestit nemo, nisi Spiritus sanctus per Ecclesiasten ità protestatus: *Omnia tempus habent; & suis spatijs transcunt universa sub celo.* Ne videlicet seu brevissimè, seu diù

a Eccle. 3. 1.

victurus homo, rerum statui suo competentium fastidium aliquod experiretur, indeque facile semel suscepta projiceret nauseabundus, etiam ipsa naturà duce, rebus in dies singulos, noctes, & horas agentis, ad ordinem quemdam tenendum provocatur. Quid autem dico; naturà duce? Deus ipse naturæ sapientissimus opifex rebus singulis tempora distinxit, qui (sicut canit Ecclesia) *b* *Temporum dat tempora, ut allevet fastidium.* Corpus igitur humanum, quod aggravat animam, quia spirituales disciplinam, & continuam exercitationem diù sustinendam plerumque fastidit; quin & animus ipse semper iisdem intentus actionibus diuturnis in tedium aliquod facile dilabitur, tam corpus, quàm animus varietate distinnendi, delectandique sunt, ex opere uno in aliud non importunà, sed ultroneà quadam rerum, & temporum vicissitudine, sponte ferantur, & procedant.

2 Religiosus ergò, sicut in communi status sui regi-

b Hymn. Dom. ad Laud.

mine præscriptum deprehendit, & habet ordinem, sic alterum ordinem in privatis etiam exercitationibus suis ad orandum (quin & singulis precibus certum tempus ac ordinem certum præstituat, quæ prius, quæ deinceps succedant, dicendæ, & veluti pensum aliquod reddendæ sint) ad scribendum, legendum, ad manuale quodpiam opus expediendum, præscriptum sibi teneat, est necesse. Quo fiet, ut preces, aspirationes ad Deum, certarum virtutum exercendarum actus vel exteriores, vel interiores, aliæq; spirituales exercitationes sine tædio sponte suâ quodammodo fluant, & fervor spiritus insensibiliter inviolabilis retineatur, adeo quidem, ut ex perpetua per ordinem singula peragendi consuetudine facilis in animum inducatur habitus; hic autem in alteram, ordinatè, spiritualiter, & fervidè vivendi transeat naturam. Sequitur hinc & aliud emolumentum: quòd videlicet Religiosus, qui nec communis, nec privati à se præstituti temporis, ordinisq;

domus est, cum subindè (quod frequentissimè contingit) ab exercitijs sibi consuetis aliò per obedientiam vocetur, vel facillè compenset, ac in ordinem pristinum redigat intermissa; vel, etsi pro illo tempore compensare iam eo die privata non possit, ea nihilominus & non imputantur pro negligentia; & apud Deum, meritum non amittunt. Nam & virtus obedientiæ totum supplet; & Deus alacri ad obediendum animo gratiam dat ampliorem tum ad eludendas dæmonis insidias, tum ad rerum divinarum contemplationem.

3. Adstipulatur, quantum ad vincendas tentationes, Divus Ambrosius, dicens: *Perfectis, & fidelibus*, id est, fideliter obedientiæ studio privata sua quantumlibet sancta propter Deum relinquentibus, *divina solent adesse præsidia*. Quantum ad contemplationem, confirmatur in Patriarcha Jacob. Hic Patri suo Isaac obediens, relictis paternâ domo, commodis, & solatijs, peregrè profectus, præter-

^a S. Amb. citat. in mon. spirit. lib. V. Obedientia. Num. 22.

quam, quod Dominus Deus ipsi conspectum suum exhibuit, novâ gratiæ suæ præsentia dignatus est ipsum; amplissimâ benedictione, & in omni loco custodiæ suæ præsidio se adfuturum illi promisit, in terra peregrinâ magnis opibus ditavit; ^a *Ditatus est homo ultra modum, & habuit greges multos, ancillas & servos, camelos, & asinos.* Præter hæc, inquam, & alia plurima divinæ benedictionis ampliorisque gratiæ argumenta, etiam aliud maius obedientiæ præmium consecutus est: quod obviam ei venerint Angeli Dei, tamquam obedienti, suimetipsum alacerrimo victori gratulabundi. Nec ea simplex aliqua fuit unius, aut duorum, aut trium, aut quinque Angelorum apparitio, qualis fiebat maioribus ipsius, Abrahamæ, Isaac, & postea alijs; sed ingens quidam Angelorum exercitus occurrit illi, ut ipsemet Iacob, ubi vidit turmatim obviam venientes, dixerit: ^b *Castra Dei sunt hæc.* In quæ verba Rupertus ad hoc propositum sapien-

tissimè scribens, ait: ^c *Non dictum est; quia apparuit Angelus, vel apparuerunt Angeli ei, quod & multis accidit: sed dictum est; quia fuerunt ei obviam Angeli Dei, quod insigne sonat victoris, & emeriti; cui pro gloria triumphi, pompa cælestis obviam procedens, festivâ exceptione letum obsequium præbuerit.* Ità Deus amplitudine gratiarum suarum remunerari solet obedientem alienæ magis obsecutum, quàm propriæ, voluntati. Quod doctissimus idem pater sequenti capite magis illustrat, cum ait: ^d *Iacob, postquam præceptum Patris peregit, revertenti obviam fuerunt Angeli. Quia post obedientiæ laborem cuique viro fideli superest, supernis illum revelationibus glorificari, & cælestium spirituum crebrâ visitatione iam in hac vita remunerari.* Cæterum bono Religioso, quamvis obviam non habeant Angelos, aut cælestium spirituum crebrâ visitatione minimè gaudeat, sufficit Dei gratiâ muniri, & roborari, nec ab eo spiritum devotionis auferri; aut in voca-

^a Gen. 30. 43.

^b Gen. 32. 1.

^c Rupertus in Gen. lib. 8. c. 2. ad initium, d. c. 3. ad init.

tionē, facile vacillare non contingat, aut ab ea discedere: quod plerumque remissis, ac negligentibus permittit Deus in pœnam.

§. IV.

Spiritum, ac fervorem primum conservat in Novitijs quidem, boni propositi, in professis autem Votorum renovatio quotidie coram sanctissimo Sacramento facta.

I. **C**onsilium hoc saluberrimum ad spiritum, & fervorem, in Religioso continuè nutriendum est, religiosissimi Thomæ de Campis: qui de boni Religiosi scribens exercitiis, ità suggerit: *a* *Omni die renovare debemus propositum nostrum, & ad fervorem nos excitare; quasi hodie primum ad conversionem venissemus.* Quibus verbis hoc urgeri videtur præcipuè; fervorem mentis ad instituti suscepti exercitia sedulò peragenda, quin & ad ipsam erga Deum, eiusque cultum, devotionem optimè cu-

a *Tho. camp. lib. 1. c. 29. de imitat. Christi.*

stodiri, conservariq; religio- si propositi sive per sacri susceptionem habitus, sive per votorum nuncupationem iam confirmati, quotidianà renovatione. Magis autem id ipsum Magister gentium Divus Paulus mille quadringentis, & amplius annis ante virum hunc venerabilem Ephesijs ad eos in primo fidei fervore conservandos inculcavit. Quos postquam hortatus est impensè; ut vocatione suà dignè ambularent, præscribens ipsis humilitatem, & mansuetudinem cum patientia, ac demùm varia tradens eis documenta; quomodò Christum imitari debeant, & veterem hominem secundum desideria carnis ambulantem exuere, mox ità concludit: *b* *Renovamini autem spiritu mentis vestre.* brevi quidem, sed emphatico satis aphorismo luculenter indicans; vocationem suam ad fidem, si velint habere integram, ac perseverantem, ut spiritu mentis renoventur; id est: frequenter, & quotidie, spiritum, ac fervorem in exordio fidei sibi cœlitus infusum in se ità ex-

b *Ephes. 4. 23.*

citare studeant, atque renovent; ac si hodie primum in fidem ad Christum accessissent; ipsum amare, sequi, imitari, gloriam eius & honorem quaerere incepissent.

2. Quæ renovatio cum summè necessaria sit unicuique; Christiano non semel tantum, sed etiam frequentius in anno per expiationem conscientiae, multò magis autem Religioso, qui Deo consecratus semper in novitate vitae Christum Dei Filium imitari, & exprimere moribus in se debet; tum in renovatione, summa quaedam elucet sapientiae, quam Deus ad imitandum hominibus in accipitris renovatione constituit, annis singulis alas suas ad Austrum explicantis, & sic ad lenem tepentis auræ meridianaë flatum plumis suis novitatem conciliantis, ut veteres quidem excidant pennæ; succrescant verò novæ. Quod ipsum Religiosus amans vocationem suam, ne spiritus, ac fervoris in tyrociniis per Dei gratiam concepti defectum patiatur, non tantum semel singulis annis, sed etiam quoti-

die coram Christo Domino, in Sanctissimo Sacramento, præsentem, graviter imitetur accipitris indolem: sciatque contra diaboli fraudes vocationem subvertere semper adnitentis, adversus infidias mundi, carnisque illecebras, hoc esse quoddam arcanum sapientiae, vocationi conservandæ prospectum; ut, si non crebrius, semel saltem quotidie tyro propositum bonum, professus autem vota, coram augustissimo Eucharistiae Sacramento, & hoc si desit, (uti contingere solet vel ægrotanti in cella, vel in itinere existenti) coram imagine Servatoris in Crucem affixi; vel, in huius etiam defectu, coram Deo, qui præsens in omni loco semper est, renovet, & confirmet.

3. Hac methodo primus ille fervor devotioni dediti; in solitudine, & in silentio cum Deo conversari, precibus, ac rerum cœlestium meditationi, frequentibus ad Deum aspirationibus, virtutum ac mortificationum exercitationi mentem, & animum intendere soliti, spiritus retinetur. Ità Di-

vus Gregorius ad illam accipi-
tris annuam renovationem al-
ludens docet, cum ait: *a* *No-*
vam pennam sumere, est mitem,
& simplicem sensum (qui in
primo Religionis ingressu, &
in tyrocinio plerumque affu-
mitur) *benè vivendo tenere.*
Teneretur, inquam, mitis, ac
simplex animi sensus ad Deo
sincerè serviendum promptus,
benè vivendo; bonæ vitæ
propositum, & instituti susce-
pti statum per eiusdem boni
sensûs renovationem, coram
Deo quotidie offerendo. Id
quod sapienter providenti Ve-
nerabili nostro Patriarchæ Io-
sepho à Matre Dei non satis
fuit constitutione præscribere,
ut nobis in anno, videlicet, *b*
In die festo Resurrectionis Domi-
ni, & in solennitate omnium San-
ctorum (sed hinc postmodum
ad festivitatem Nativitatis Do-
mini nostri Iesu Christi trans-
ferri visum est) *singulis annis,*
præviâ ab ultima generali confessi-
one ab omnibus Religiosis nostris
fiat votorum renovatio; nisi ve-
hementer etiam hortaretur, &
commendaret ad in virtute
proficiendum, ut eiusmodi re-

a S. Gregor. *b* Conf. P. 2. c. 1.
in ju.

novationem votorum quoti-
diè faciant omnes, ac singuli
Religiosi nostri professi (licet
& faciunt) dum laudabilem
hunc usum inculcat in hæc ver-
ba: *c* *Et ut feliciori cursu, & no-*
vo semper merito viam virtutum
perficiant; optamus, singulis die-
bus coram Sanctissimo Euchari-
stie Sacramento genibus flexis vo-
ta iterare, seu confirmare consue-
scant. Neque verò venerabi-
lis hic Pater solo verbo rem-
vocationi religiosæ conservan-
dæ maximè necessariam præ-
dicare voluit; docuit eam &
exemplo. Solitus enim augu-
stissimam Dei in panis specie
præsentiam diu, noctuque adi-
re, adorare; ab eaq; plurimum
luminis, & gratiæ cœlestis hau-
rere, laudabilem eam consue-
tudinem toto vitæ suæ tempo-
re frequentavit. Ità testatur P.
Camillus à S. Hieronymo tan-
ti Patris olim in Christo fili-
us, virtutum illius spectator
occulatus, postea secundus post
eius obitum præpositus Gene-
ralis, cum antecessisset P. Io-
annes Garzias à Iesu Maria.
Dicit igitur in quadam orati-
one sua: *d* *In Augustissimâ*

c Ibid. *d* P. Camil. à S. Hieron.
in Orat. funebri. templo-

templorum delabris ipsam Christi sapientiam inter candida quasi panni indumenta delitescens diu, noctuq; ore tacito, deprecante animo adibat. Quam sanè consuetudinem imitandam & totâ etate retinuit, & quotidie suos observare vehementer adhortabatur.

4. Cæterum Venerabilis Patris in constitutione recitata superius verba, benè sunt observanda, cum ait: ut feliciori cursu, novo semper merito etc. Advertit enim prudenter; in virtutis via facilè, feliciterq; curri; si continuus adsit divinæ gratiæ fomes, ac nutrimentum per crebram sancti propositi, votorumq; renovationem suggestum. Undè magnus ille spiritus religiosi Magister Thomas à Campis ait:

^a Tho. Camp. de imit. Christi, lib. 2. c. 9.

vigore mirabili vegetat in currenda virtutum via, & ad nova instituti ferventibus proficquendi accendit desideria, non solum in proficientibus, verum & in perfectis ad Deo magis ac magis appropinquandum, cum eoq; se se coniungendum necessaria. Quod religiosissimus ille in historiam Iob commentator alicubi graphicè expressit, ubi ad naturam accipitris ex Æliano aliunde ita præsentem illustrat materiam; ^b Accipiter, inquit, soli à delusa Antiquitate consecratus, optimè proficientium, & perfectorum, est typus: quod omnem vitam suam soli iustitiæ consecrant, & fulgori, ac calori divini amoris se dicant. Hi namque more accipitrum alas vehementiorum affectuum ad Austrum ventum calidum, nempe ad spiritum sanctum expandunt, non tam ut veteres pennas, & vitia pristina, quæ iam abiicerant, deponant; quàm ut ad modum vulturum, qui vento calido secundantur, ex divino illo spiritu nova perfectionis desideria concipiant. Hucusq; ille sapientissimè. Nimirum ad hoc crebra, diebusq; singulis coram

^b Corder. in Iob. Elucid. cap. 39. 16.

Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, ubi Christus iustitiæ Sol admirabiliter resplendet, & divini caloris sui radios explicat, fit instituti, vocationisq; susceptæ & votorum, renovatio; ut anima religiosa novis illustrationibus fecundetur, eius voluntas ad nova concipienda sancta desideria ex igne illo divino excitetur, & accendatur; novis meritis ad incrementum divinæ gratiæ cumuletur; & ita viam virtutum, viam etiam instituti quantumcunque rigidi iam semel arreptam non tantum facile currat, Religiosus; verum etiam felicissimè perficiat: in qua demùm perfectione finalis in Dei servitute perseverantia completur in ultimo vitæ puncto.

5. Non possum hic & illud intermittere, quod Olympiodorus in catena Græca de Accipitris renovatione loquens ita scribit: *« Dicitur accipiter versus Austrum explicatis alis ferme erectus in aère consistere.* Digna certè res observatione, quòd volucris hæc non supina, cæterorum animalium

« Olympiad.

more, apricetur ad Austrum, auramq; tepentem excipiat; sed erecta in aère consistens, alas & veteres plumas explicet, sicq; veteribus eo tepore sensim defluentibus aliæ subnascantur pennæ. Sic religiosi, qui singulis diebus, etsi genibus flexis, corde tamen & animo in cœlum ad divini Spiritus hauriendam gratiam, lumen, & amoris incrementum erecti cœlestem fecunditatem ad virtutum, & perfectionis vividum augmentum, quando desideriorum & affectuum sanctorum alas ad calentem divinæ charitatis aspirationem explicant, maiora semper concipiunt incrementa, non supini iacentes in terra, non pigrorum more vocationi suæ negligentius advigilantium; sed tamquam alacerrimæ volucres, instar accipitrum inter cœlum & terram in aère suspensi mentibus ad Deum vivacius erecti, divinam gratiam ad fervoris ac spiritus renovationem implorant, impetrantq; semper cum regio Psalte non magis ore, quam corde promentes illam vocem:

a Ad te levavi animam meam; Deus meus, in te confido. vel:
b Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cælis. Unde S. Hieronymus super eiusdem Psalmi prius recitati versiculum scribens, ad propositi nostri intentum scitè: *c* Triticum, inquit, si in imo iaceat, computrescit; si sursum elevatur, custoditur. Voluit Doctor Ecclesiæ maximus ad hoc alludere; quod triticum in magno cumulo, congestum in granario, nisi per ventilationem moveatur, & per agitationem certo tempore sursum elevetur, facile contracto vitioso quodam humore computrescat; ideoq; tritici, vel cuiuscunque frumenti grana cumulativè iacentia custodire, & ad frugem conservare qui velit, concavis ea movere palis, elevare, & ventilare debet. Subdit deinde divinus idem Hieronymus: *Sic anima, si in imo iaceat, computrescit. Nam si sursum elevatur, in spe, fide, & charitate, custoditur à Deo.*

6. Ad alterius autem itidem hinc recitati Psalmi versiculum observat idem S. Hieron.

a Psal. 124. 1. *b* Psal. 122. 1.

c S. Hieron.

ronymus æquè rem proposito nostro peraccommodam, quando cantioni præmittens titulum pulcherrimè notat; quod vir ille fidelis, *d* Qui dudum ad montes sustulerat oculos, nunc proficiens iam in ascensu ad ipsum celorum habitatorem eos erigit, dicens: *Ad te levavi oculos meos.* Mox pergit explicando, ab ascensu ad montes, à lætitia ad promissum sibi in domum Dei ingressum, denique profecisse ipsum ad maius, ut ad ipsum usque Deum levaret oculos: *Nunc ad maius profect* (verba Doctoris maximi sunt) *ut ad ipsum Deum oculos levaret.* Quo satis indicatur, animam certis quibusdam veluti gradibus ad proficiendum in virtute, in sanctis desiderijs & spiritus incremento ad Deum sincerà charitate completendum non repentè, sed sensim & gradatim ascendere: atque hoc etiam est, quod hic ex mente Venerabilis Patriarchæ nostri diximus: *Feliciori cursu, novo semper merito viam virtutum perficere; dum anima quotidie novis erga Deum desiderijs, divinæ gratiæ incre-*

d Idem.

mentis

mentis, & maioribus semper apud Deum meritis per religiosi propositi, iam suscepti, perq; votorum renovationem accenditur, fecundatur, & fecundata proficit usque in diem perfectum; qui completur in possessione beatitudinis sempiternæ.

CAPVT IX.

§. I.

Ad vocationem laudabiliter prosequendam, & ad perseverandum in ea, plurimum confert, fervorem, & spiritum moderari discretione.

I. **E**t si vocationis conservationi plurimum serviat spiritus, ac fervor ille tam in principio, quam in progressu tyrociniæ acquisitus; eiusq; profectio sit quædam (uti iam dictum est) in bono perseverandi tessera; præsertim cum omne bonum desiderium ad orationes, ad carnis afflictationem, ad sensuum tam exteriorum, quam interiorum refrenationem, & ad alia Deo gnaviter serviendi media, vi-

deatur, & sit à Spiritu sancto, religiosam animam in via perfectionis admirabiliter promotente: nihilominus tamen in his omnib; idē divinus Spiritus ita suggerit ea desideria, ut velit ea viribus humanis esse commensã, iustaq; ad earumdem virium facultatem proportionem temperata sic, ut nihil velit fieri *Nimir.* In quo, ne ad ipsum statim initium, tamquam in primo limine, contingat impingere, discretione, quam sancti Patres, & Magistri spiritus omnes summoperè commendant, & inculcant, est opus. Iam verò per hanc discretionem non hic intelligitur illa, quam aliàs appellant discretionem spirituum: hæc enim est difficillima, neque novitio statim, aut cuicumque iuveni Religioso, à Deo concedi solita; sed non nisi viris per multam illuminationem, labores, & experientiam, & quidem paucissimis, impetrata à Deo singularis gratia, consistens in eo; cognoscere quis ut possit, ac discernere: num impulsus aliqui sint à Deo, an potius à dæ-

mone sepè transfigurante ac talia svadente, ijsq; rationibus utente, & argumentis; ut Angelus videatur lucis; & aliud non machinante, quàm ut decipiat, illudat, & perdat. Undè sancti Patres maximè laborarunt in præscribendis certis regulis (in quo genere præcipuè Cassianus excellit) ad discernendum spiritum, & impulsum divinum. Non, inquam, hic intelligitur ista discretio; sed illa, quam unicuique prudenter operari volenti suggerit ipsum lumen rationis; ut vires suas suscipiendis laboribus, & exercitationibus ad spiritum, & vitam, in Instituto suscepto moderandum commetiatur. Discretio hæc (quam & prudentiam rectè voces) lanx est; ad quam Religiosus & omnis in pugna spiritus, & carnis, Christo militans, vires, & actiones ità ponderat, & expendit; ut illæ nec nimis in unam excedant partem, nec nimis in alteram deprimantur: sed medio quodam ordinatissimè incedendo, finem assequendæ perfectionis contingere studeat.

2. Quia verò superius est dictum; sedulam spirituum exercitationum frequentationem (quæ disciplina quædam est, & nutrimentum vocationis) non solum minuendam non esse, verum etiam augendam; ne quis idcirco in accumulandis eiusmodi privatis exercitationibus in laqueum incidat indiscretæ nimietatis, ac demùm contingat non tantum inconstantiae vitium incurrere, sed etiam desperatione proficiendi totum abijcere; præterquam quod superius insertum est ad cautelam; a *Vt, quantum fieri potest, viribus, & occupationibus alijs ex instituti ratione sibi incumbentibus prudenter expensis, etiam augeat, sibi exercitia spiritualia; hic etiam peculiari- ter fufius inculcandum est ad inspiritu, fervoreque primo perseverandum opus esse statim ad initium discretione, impulsus ad exercitationem assiduam ità moderante, ut ne quid plus nimio fiat: sed intra fines imbecillitatis humanæ sic contineantur, & exerceantur singula, ut & animus fervoris*

habeat nutrimentum, & omnem tedium tam animi, quam corporis propellatur.

3. Igitur quod attinet impulsus ad passiones edomandas, & vitia, carnemque; spiritui subiugandam per ieiunia, flagella, aliasque; corporis afflictationes; hæc, & his similia, quantumcunque bona sint, & præsertim principijs summè necessaria, tum ut Religiosus illi, quem profitetur, rigori (saltem respectivè ad sæcularem antea vitam) & tenori religiosè vivendi carnem assuefaciat; tum ut spiritum quoque per easdem afflictationes exerceat: nihilominus in omnibus his est semper habenda ratio in primis earum mortificationum, & exercitationum, quæ sunt ex instituti præscripto communes omnibus eandem vocationem profitentibus, & bene ponderandum, an ad aliud amplius sustinendum pares sint vires, an secus? cum enim verissimum sit illud Christi Domini pronuntiatum; * Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma; impellitur, & accen-

* Matth. 26. 41.

ditur sæpè, præsertim in incipientibus, ac tyronibus, ad carnem, & importunos sensuum, ac naturæ motus per ieiunia, per flagra, per vigilias, & alias afflictationes, reprimendos, ac debellandos; impellitur, inquam, sæpè spiritus; & nisi frenentur impulsus isti moderatione discretionis, est periculum aut in ijs deficienti, aut ea penitus abijciendi: quod postmodum, ob inconstantiam notam, pudorem quemdam, & ignominiam constat, ludibrio, & insultationi, quæ cacodæmon tamquam victor se se oblectat, obnoxiam. Idcirco Patres ac Magistri spirituales in hoc præcipuè desudant, ut moderatè, non autem ad nimium, corpus affligatur. Ac inter alios S. Philippus Neri ex-citatus, & peritissimus in hoc genere Magister, hoc dare solebat documentum: † Ne ieiunia, flagella, & corporis afflictationes eiusmodi, sine Confessarij licentia adhibeantur. Et quicumque res id genus proprio assumit arbitrato; aut labefactabit brevè valetudinem; aut,

† S. Philiz. Ner. mor. 9.

quod sibi grande quid prestare videatur, in superbiam precipitabitur. Ideoque cum hinc quidem corpus obijciatur valetudinis labefactandæ periculo; inde verò anima superbiæ vitio, Divinæ Maieſtatis auctoritati, & gratiæ è diametro summè adversanti, quod defertori angelo proprium est, facillimè fiat obnoxia: superioris, aut patris spiritualis, aut confessarij, iudicio totum se permittat Religiosus; & quidquid isti vel probaverint, vel improbaverint; id ratum, & salubre existimet, amplectaturq; , nequaquam in ullo, quidquid ab ipsis definitum fuerit, erraturus. Habent enim isti singularem ad animarum directionem, Spiritus sancti gratiam, & (ut ita dicam) assistentiam, plerumque etiam spirituum discretionem. Sicq; pro discretionis & prudentiæ regula principali, sit unicuique; iudicio superioris, aut Patris spiritualis, vel confessarij acquiescere.

4. Erat & aliud eiusdem S. Philippi Nerij monitum in hoc genere, præcipuè Deo

servire incipientibus observandum, dicentis: *« Magnam cordis esse perfectionem, discretum esse, nec terminos prudentiæ transilire. Et tamen multi, eorum maximè, qui primum incipiunt Deo servire; quòd virtute discretionis careant, vitam aggrediuntur asperissimam, & pœnitentias suscipiant longè laboriosissimas, ieiunando strictissimè, horrida portando cilicia, super asperibus nudis dormiendo, vigilando, per totas orando noctes. Quæ cum ipsis improporcionata sint, viresque illorum non modicè excedant; ideò deprehendunt tandem se & illusos, & malè affectos, indistinctosque tam quoad corpus, quam quoad animam. Quod idem documentum etsi proximè præcedenti sit affine, ac serè idem; quia tamen peculiariter incipientibus inculcandum: ideò totum huc inferere visum est. Cæterum moderationi, discretionisque virtuti summè necessariæ prospiciendo Venerab. Patriarcha noster Iosephus à Matre Dei, etiam ipse super id singularem habuit animadversionem. Qui licèt culparum quotidianarum ex-*

piationi per certas mortificationes à superioribus imponendas esse consultum voluerit; admonuit tamen, in his omnibus utendum esse prudentiâ; ne videlicet in eiusmodi pœnis infligendis excedatur prudentiæ regula. Dicit ergo constitutionum Parte primâ, capite ultimo: *a* *Curet superior viribus omnibus internis, externisque perpensis; ne alicui plus debiti oneris, nec aliquid sordidum, aut quod nauseam provocet, imponat* Et hoc quidem ad superiori discretè, & prudenter operandum in imponendis ijs, quæ ad carnis, ac sensuum mortificationem, ad extirpandarum quoque passionum communem pertinent afflictationem.

5. Iam autem Venerabilis idem Pater noster Iosephus nec ijs deesse voluit, quæ ad singulorum privatos pertinent impulsus, ac desideria in suscipiendis corporis afflictationibus: ne videlicet etiam hæc per indiscretionem facilè susceptæ valetudinem lædere possint, superiori quidem inculcat vigilantiam, subdito ve-

rò unicuique candidam sui manifestationem sive superiori, sive confessario exhibendam: quorum arbitrio sit acquiescendum. Quam in rem ab ipso præscripta constitutio sic habet: *b* *Vniuersè autem omnium subditorum à superiore valetudinis cura habeatur, & invigilet ipse; ne quis in studijs, in vigilijs, abstinentijs, & alijs pœnitentijs externis, & laboribus indiscretis, quæ magna nocumenta adferre, & maiora commoda impedire solent, plurimum temporis infumat, sed quidquid hac in parte fecerit (subditus) superiori suo, aut confessario fideliter detegat.* Scilicet optimè per hoc, provisum arbitratus est tam corporis valetudini per nimiam, & supra vires, afflictationem non lædendæ; quàm & animæ securitati, ne propter multas exteriores pœnitentias in superbiæ vitium impingatur. Nam austeritas, & rigor sicut ad carnem, & eius vitia domanda, frenum & remedium est presentissimum; ità quoque, nisi ad discretionis examinata stateram modum teneat, tam corpori, quàm a-

a *Con. p. 1. c. ult.*

b *P. 1. c. 9.*

nimæ facilè parat exitium. Corpori quidem, quòd non solum in gravem ad diuturnam impellere solet ægritudinem; sed etiam præmaturam adferre mortem: cuius rei magistra est experientia: animæ verò, quòd hac ratione præter superbie peccatum ex operum tamquam heroi-corum magnitudine non facilè effugiendum, in contumacia quoque detestandum incurratur vitium, quo diabolus ad accumulanda postmodum plura peccata, sibi que dominatum in animam pleniùs usurpandum, veluti dulci quodam religiosum inhamat visco, specie boni, reique sanctæ, & ad animæ salutem summè necessariæ titulo sic inducendo, ut per eas longas vigiliis, ieiuniis, ciliciis, & flagrorum asperitates in eos impellat labyrinthos, ex quibus nec corpus, nec anima deinceps facilè possit extricari, vel curari: sicque triumphat inimicus ex opere bono, quod sine discretione susceptum, redditum est malum. Igitur sicut religiosus ad in sua voca-

tione constantem perseverantiam habere debet, initio præfertim, rationem moderationis, ad cuius libellam omnes actiones suas, quæ extra communem Religionis usum ad privatum vite rigorem, & austeritatem pertinent, examinet: ita super omnia superioris, aut confessarij, iudicium pro discretionis habeat regula; eamque diligenter, & humiliter observet: sciatque verissimum esse, quod quidam peritissimus in hoc genere scripto reliquit Asceta: * *Qui in actionibus suis non utitur prudentiâ, vel discretione; crebrò tantos errores committit, ut nullum remedium ijs sanandis, vel tollendis suppetat.* Et hæc quidem de discretione, quantum ad rigorem corporis temperandum.

6. Non omittendum deindè hic est; quod ad orationes, voce, vel ore promendas attinet. Etiam in his certa mensura, discretionisque regula valeat, est necesse; ne ex tam excellenti opere, qualis est oratio, facilè trophæum statuatur inimicus. Bona

* *L. Pinol. de perfect. relig. l. 3. c. 8.*

est oratio; bonum est, preces laudesque divinas ore promptas fundendi, atque per hæc cum Deo versandi exercitium cum ad implorandum auxilium, in pugna spiritali contra tentationes; tum ad impetrandam gratiam in Dei servitio constanter perseverandi; tum ad alia tam præsentis vitæ præsidia, quam æternæ beatitudinis hæreditatem. Attamen & preces eiusmodi moderandæ sunt discretione; videlicet ut privatim ita suscipiantur, ne vel communibus exercitijs obeundis impedimento sint; vel orationi mentali, seu meditationi, quæ ad vitæ spiritualis institutum longè utilissima est, tempus eripiant; vel orantem obruant nimietate. Quæ in rem iterum occurrit S. Philippi Neri præclarum monitum proposito nostro opportunissimum, quod ad eruditionem huc in solidum adfero. Dicebat ergo vir animarum gubernandarum peritissimus. *Sunt nonnulli, qui sensim se se novis, ac novis oneribus aggravant, imperantque sibi in dies singulos & coro-*

S. Phil. Ner. Mon. 12.

nas plurimas, & horas Virginis Sanctissimæ, & officium defunctorum, & diversas orationes alias in alios fines, & complura præterea alia. Quæ, esto bona sint; singula tamen omnia simul nimia sunt, & obruant oratorem, ac tandem superante nausæa omnia relinquuntur; præterquam quòd tot onera mentalem impediunt orationem. Bonum tamen est; certam aliquam sibi imperare devotionem, eamque serio prosequi, nec unquam intermittere.

7. Hoc viri Sanctissimi documentum planè convenit tam cum huius paragraphi doctrina; quam cum ijs, quæ proximè præcedenti capite, §. I sunt dicta. Itaque si subindè præter præstitutas sibi semel orationes ore promendas aliquid suscipitur ampliùs, & extraordinarium; id quidem fiat: non tamen cum proposito posthac vel semper iam prosequendi, vel nunquam ampliùs omittendi, vel penitus non relinquendi. Quia similia (sicut dictum est) tot onera, præterquam quòd nausæa superante vel relinquuntur omnia, vel pertinaciter retenta,

cum nimia festinatione, tumultuariè, sine spiritu, sine ullà devotione, sine recollecti-
one, prorsusque perfunctoriè
peragantur; etiam propter in-
ductam consuetudinem, & ta-
men postea deferendam, aut
desertam, quamdam ingentem
animi perturbationem, scrupu-
lum (quamvis inanem, cum
ea non sint de lege) solent
excitare. Sed occurritur huic
perturbationi discretione
pacem & vitam animæ
comparante, ita ut, quod Di-
vus Ambrosius alicubi de pru-
dentia spiritus dixit, quòd vi-
delicet *Prudentia Spiritus vi-
ta est, & pax*, idem usurpari
possit de discretione: quæ pa-
ri passu cum prudentia incedit,
vires humanas, exercitationes,
& officia singula ponderante.

§. II.

Gratiam non tantum conciliat, sed etiam fovet discretio.

I. Cùm plerumque divina
gratia se se accommodet
naturæ, pronaq; sit ad eam

a. Ambrosius in ep. ad Rom. c. 5.

iuvandam, & in spiritualis vi-
tæ progressu promovendam,
non ultra terminos imbecilli-
tatis humanæ, sed æquè dili-
gat medium, & fines.

Quis ultra, citraq; nequit consistere velle:
ideò dubium esse non debet;
eum, qui prudenter, ac discre-
tè suis in actionibus tam ad
carnis afflictationem, per eas,
quas vel instituti fert consue-
tudo, vel privatim desiderium
eligit, mortificationes; quàm
ad spiritum orationis medio
nutriendum non solum prævenientem
gratiam, quæ vocatus est quis ad
Religionem, sibi familiarem, &
assistentem continuè, reddere;
sed etiam secum ut comitetur,
ac perseveret, conciliare. Si-
cut autem certum est; diabolus
religiosæ vitæ capitalem
inimicum subindè transforma-
tum in Angelum lucis etiam
operum bonorum titulo sole-
re benè cœptis insidiari, ut
nimirum animam circumqua-
que tandem exercitationis ob-
rutam nimietate fallat, & ad
deferendum totum, vel aliter
eludendum, inducat, & homi-
nis internam perturbet pacem:

ita gratiam quoque operari tamdiu, dum intra rectum consistens non ponit obstaculum natura. Ponit autem, dum nimietati serviens ad extremum deflectit, sicque mentem non solum in charitate defervescere, sed etiam disciplinæ reddens incapacem, deficere compellit. ^a Quod Ephesino præfuli reprehensionem, & comminationem terribilem conscivit, pravitatem aliquam inducere pergenti, naturæ bonitati, quam gratia venatur, è diametro adversantem. Quavis enim gratia supra naturam sit; hanc tamen illa requirit bonam, tractabilem, nec minimum extra prudentiæ fines exorbitantem. in quo magna sita est animæ sapientia, dicente S Ambrosio: ^b *Mens bona est, quæ habet tractationem rationis, & intendit sapientiæ disciplinam.* Nimirum commendat Sanctus hic præful animæ, quæ per rationis tractationem intra mediocritatem incedens, non refugit sapientiæ disciplinam, discretionem; & ita se tractari permittit à gratia, ut hæc non modò sufficienter,

sed & efficaciter in lucra spiritus cum carne pugnantis vigorem naturæ iuvet, promoveat, & conservet. Atque hoc est; intentum esse sapientiæ disciplinis, aptum se reddere gratiæ operanti.

2. Igitur ad carnem subiugandam spiritui per ieiunia, per flagra, per cilicia, vigiliæ, & his similia dum mentem accendunt desideria; dum ad tot Domini coronas (ut vocant) ad tot rosaria, psalmos, aliasque preces, tot vicibus in die, vel nocte recitandas suggeritur cogitatio; statim ad discretionis examinanda sunt hæc omnia libellam; dispiciendæque sunt vires, tempus, occupationes, ministeria, & officia communia; cum iisque sic commetiendæ sunt inspirationes hæc bonæ, utrum non inclinent ad nimium; sensim tam communia, quàm privata iam aliàs laudabiliter suscepta, & hucusque servata labefacturæ. Quæ si consistere cum mediocritate cognoscuntur, equidem in Dei nomine (cum consilio tamen, & facultate eorum, ad quos

^a Apoc. 2. 5.^b S. Ambr. lib. de Jacob & vitabeata 1. 5.

directio pertinet) repudiandæ non sunt, sed amplectendæ. Si verò cum naturæ viribus pugnent, & communibus exercitijs, ac privatis etiam benè cœptis impedimento sint, ne gratiæ suaviter operanti desiderium hoc vehemens contraveniat, prudenter ijs potiùs renuntiandum, & per omnia prioribus tamquam ad naturæ, viriumque temperiem, & ad gratiam conservandam, accommodis acquiescendum.

3. Discretionis autem huius ad gratiam conciliandam, fovendamque mensura poterit accipi à simili. Nihil agricolæ gratius est: quàm post iactum in terram semen, imbriù irrigatio mediocris. hac enim ager ad fecunditatem humectat, & semen ad fertilitatem pullulat. At si pluvijs ad nimium assiduè grassantibus, importunum sit cœlum; non tantùm humiditatis nimio campus eo sterilefcit anno, sed ipsùm etiam semen aut in conceptu suffocatur; aut humiditate nimia, tenuem, flavescentem, ac flaccescentem emittens herbam, ad spicarum, &

grani ubertatem non perducit; aut aquarum eluvio superante evulsam aufert, & aliò devellit; ac nihilominus usui nulli iam profuturum. Arbor ubertate nimia fructuum luxurians, an non & ipsa patris familias oculos, animumque rapit, & oblectat? sed vehementior aspiret ventus; fructus simul & ramos unà deperdit, quia prævalente pondere franguntur isti, illi præmaturè cadentes concutiuntur, putredini magis, quàm hominum usui destinati. Adedò tam ibi semini, quàm hic arbori nimietas obfuit. Ità si parùm discretè quis utatur eà bonorum desideriorum vehementià ad asperitatem in corpus exercendam, vel ad multiplicandas ultra, quàm possit fieri, preces, rosaria, Psalms, officia, & ad alia his similia accendentium, facilè contingere poterit, ut voluntas eam multiplicationem, ac nimietatem sensim excessã reddatur ad ea quidem, quibus hætenus oblectabatur assuetis, hebes, & torpida; ad ea verò, quibus obrutam se experitur, in posterum profe-

quenda prorsus naufragunda. Sic, dum improbat nimium, deserit pariter & mediocre; idque iam non sine culpa. Quia spiritum, cui formando ad divinæ gratiæ lucrum & incrementum incumbere deberet, sensim minuit, tandem & extingvit.

4. Non tamen propterea similia desideria, & impulsus ad asperitatem inferendam corpori sunt omninò reiiciendi. Fieri namque potest facilè, ut sensus carnis ad indulgentiam pronior blandiatur sibi, seque iudicet impari, non ex discretione spiritus, sed ex prudentia carnis; quæ in cura sui nimium quantum sedula perfradet sibi etiam in eo, quod viribus humanis est satis proportionatum, se esse inhabilem, minimeque sufficientem: & dum fugere sibi videtur extremum, respuit mediocre, mediumq; salubre, tam suæ quàm alienæ salutis necessarium; ita planè, sicut qui profecturus in urbem aliquam incideret in duas semitas, alteram quidem aliquantum cænosam, & salebrosam, vesti-

gijs non adedò notabilem; quia cænum, & salebræ trita apparere vestigia vix permittunt, aqua, vel luto continuè succedente. alteram verò tritissimam, loco sicciore, durioreque pressam; sed quæ in silvam, aut in desertum, non in propositam duceret civitatem; sicque relicta priore semita pergeret quidem commodè, celeriter, nihil per salebras & aspera cespitando; sed à præfixo scopo prorsus aberraret, nec ad eum, nisi rediret ad primam viam, eamque calcare pergeret, perveniret; aut etiam impatientiâ motus voluntatem ad primam redeundi semitam, penitus abijceret.

5. Hoc quoque modo contingere posset illi, quem divini spiritus ad aliquam asperitatem, priore nonnihil duriolem accenderet inspiratio; persuasus hanc esse nimietatem viribus suis superiorem, non solum assentiretur minimè, tamquam mediocritas (iudicio scilicet proprio sic æstimante) sibi sufficiat; sed etiam prudentiâ carnis invalescente ab ipsa quoque me-

diocritate remitteret; ac tandem, Deo iustissimè sic permittente, defereret, nec finem perfectionis optatum contingeret. Idcirco, quia discretio spirituum in eiusmodi casu plerumque requiritur, cum impulsibus ad maiorem asperitatem, ne erretur; semper vel ad superiorem, vel ad patrem spiritualem, aut confessorium confugiendum est, qui errent, vel non (quos tamen Deus errare non permittit) in permittendo, aut vetando; consulens tamen culpà vacat: & asperitatem, ipsorum consilio, si assumat, prosequatur eam heroico animo, persvadeatq; sibi, Deum vires sustentaturum; siquidem alij quoque sancti, & quidem tenerrimæ complexionis, longè excelluerunt in corporis assidua (quæ tamen alias videri nimia possit) castigatione. Quorum hic aliquos, si non ad imitationem ob nimiam, ut videtur, asperitatem; saltem ad admirationem, quàm mirabilis, & potens sit Deus, & eius divina gratia in natura, & eius viribus adiuvandis, recensendo non debeo intermittere.

Asperitatis in carnem suam à Sanctis exercite exempla.

I. PRIMUS in hoc genere Sanctus Thomas occurrit Archiepiscopus Cantuariæ, qui nobilissimo stemmate oriundus in ipso summi sacerdotij throno quàm asperam duxit vitam! quantis ille flagris, & quàm crebrò, non ipse solum suis, sed & Sacellani sui, manibus in corpus suum animadvertibat! Et tamen nec his contentus, assiduo carnem cruciabat cilicio. In eius vita sic narrat historia. *Postquam sacrum eius corpus suis exuissent vestibus (videlicet post eius per sicarios illatam cædem) asperum reperire cilicium undiq; eius artubus appressum; quod ut erat densissimum, sic à collo usq; ad genua erat protensum; tamq; pediculis scatebat, ut, qui tot mordaces bestiolas de suo corpore pavit, novum sustinuisse martyrii genus videatur.* Hinc iam æstiment animæ religiose; cuiusnam vita rigidior, & asperior cenferi debeat; illius, qui præ-

a Rhadin, in eius vita die 29. Ianuar.

ter ieiunia, flagra, semper in lecto durissimo cubatum, asperitatem cilicij tot mordacibus bestiolis scatentis propè intolerabilem diù, noctuque novum etiam hoc martyrij genus in tota vita sua sustinuit; an nostra, qui vix unius publicis morsum, flagri per obedientiam, interdum etiam pro culpa impositi pauculos ictus, ieiunium à regula præscriptum, (Deus sit benedictus) si cum patientia toleramus ?

De S. Edmundo, pariter Archiepiscopo Cantuariensi, scribitur etiam; quòd *• Ieiunij, & pœnitentiæ operibus fuit adeo sibi rigidus, ut incredi ille sit memorata.* Omitto Sanctorum etiam regum, ac principum, Ludovici IX. Regis Galliarum, Sancti Casimiri Principis Poloniæ prorsus ad stuporem inter mundi regales delicias, in flore iuventutis, incredibilem vitæ rigorem; aliarumque sexus utriusque magnarum personarum exempla; quarum vivendi rigor, asperitas, & pœnitentia si comparetur cum mediocritate nostra, benè confundi possumus;

a Idem. die 16. Nov.

nostram, quam in humili vitæ genere, & professione perpetuum vocamus martyrium, pœnitentiam vix umbram quidem esse rigoris; illorum autem in sublimi splendore, quem ad oculum tantum (ut dicimus) præferabant, verè fuisse plus, quàm martyrium. Sed his omisissis ad religiosorum exempla venio.

2. S. Petrus de Alcantara Divi Francisci Seraphici Patris institutum cupiens exactissimè servare, quin & reparare; *• Ope divinà fretus (ut testatur historia) & Apostolicà munitus auctoritate, angustissimum, & pauperrimum canobium fundavit. Quod vitæ genus asperissimum ipse feliciter captum per diversas provincias propagavit, sine ullo prudentiæ, sive discretionis præiudicio; ipse totus adductus asperitati cum ea per austeritatem parta sibi in cœlo gloria; ut post mortem apprensens S. Theresiæ Virgini dixerit: O felix pœnitentia, que tantam mihi promeruit gloriam ! Ipsa quoque S. Theresia fundatrix ordinis Carmelitarum exalceatorum utriusque sexus*

b Brev. Rom. die 19. Octob.

aded duris tenerrimum suum corpus habebat modis: *a* *Vt quamvis secus fraderent morbi, quibus afflictabatur, corpus cilicij, catenis, urticarum manipulis, alijsque asperrimis flagellis, sæpe cruciaret, & aliquando inter spinas volutaret, sic Deum alloqui solita: Domine; aut pati, aut mori.*

Altera Virgo S. Maria Magdalena de Pazis, nobilitate generis & ipsa clarissima, suscepto religioso habitu in Monasterio S. Mariæ Angelorum, Carmelitarum Ordinis in ætate tenerrima quis credat, quàm asperam egerit in cœnobio vitam? *b* *Corpus suum cilicio, flagellis, frigore, inediâ, vigilijs nuditate, atque omni pœnarum genere cruciabat: ac præterea multis ante obitum annis, universis Cœli delicijs, quibus affluebat, heroicâ virtute renuntians, illud frequenter in ore habebat: Pati; non mori.* Ô Deus! Quis

ad hunc asperrimum vitæ rigorem, in sexu tam imbecillo supra naturæ vires, exercitum non obstupescat? Altera quidem istarum Virginum mori maluit, quàm non pati: altera pati, quàm mori. Ista

a Idem die 15. Oct. *b* Idem d. 25. Maij.

beatæ morti prætulit assiduam carnis afflictationem: illa mortem, patiendi remissioni. Videtur in utraque virtutis, & charitatis in Deum admirabile fuisse certamen. quòd in Theresia non aliter amoris incendiû foveri potuerit, quàm aut passione, aut morte; *Aut pati, aut mori*; In Magdalena, solâ passione, non morte; *Pati, non mori.* Ô inexplicabile vivendi, moriendiq; prodigium! *Aut pati, aut mori: Pati, non mori.* Audimus hæc viri; legimus Religiosi de tenerrimis duabus virgunculis; & fortassis etiam pudet audire; non autem, non imitari. Deus dum inspirat, dat & vires; dat & gratiam: corroborat naturam gratia, quæ desiderium excitat ad similia toleranda.

2. De Venerabili quoque P. Glycerio Landriano, Abbate S. Antonij Placentiæ, nobilitate generis illustri, postea ex consilio Venerab. Patris Dominici à Iesu Maria Carmelitæ discalceati, quem idem P. Glycerius à sacris habuit confessionibus prius Romæ, dum adhuc viveret Venerab. Patriarcha

noſter Iosephus à Matre Dei, Religionem noſtram ingreſſo (nomen aſſumpſerat item Glycerij à Chriſto) & in eadem Religione noſtra piè demortuo, legitur in eius vita: quòd * *Adeo corpus ſuum laboribus diurnis, nocturnisque vigilijs, flagellis, catenis ferreis, fame, ſiti, alijsque ſexcentis horribilibus macerationibus uſque ad mortem ſancto quodam zelo perſecutus eſt; ut, poſt ipſius obitum, totum Irvidum, & diris conciſum flagrum fuerit repertum.* Et quidem de carnis afflictatione divini Spiritus inſtinctu heroicè ſuſcepta hæc dicta ſunt. De ſtudio quoque preces aſſiduè continuandi addamus pauca,

4. Exemplum præcat Divus Apoſtolus Iacobus frater Domini, cognomento Iuſtus. Huic *b* *Aſſiduitas orandi ita calum genibus obdaxerat, ut duritie cameli pellem imitaretur.* Hunc (prætermiſſis alijs brevitatis cauſa) imitatus S. Patritius, Hybernix dictus Apoſtolus; qui *c* *Fidei, divini que timoris, & amoris ſpiritu repletus, anſelucano tempore per nives, ge-*
a P. Ioann. à S. Maria. Magd. in eius vita cap. 4. *b* Breviar. Ro. die 1. Maij. *c* Idem die 17. Marij.

lu, ac pluvias, ad preces Deo fundendas impiger conſurgebat, ſolitus centies interdium, centiesque noctu Deum orare. Dubitet aliquis; an ſanctus hic iuvenis interdium vel modicam corporis reſectiõnem ſumendi, vel noctu ſomni quidpiam, admittendi tempus habuerit. Poſtmodum Epiſcopus à S. Cœleſtino Papa creatus, & in Hyberniam ad prædicandum illi genti Evangelium miſſus, in tam arduo populum illum convertendi munere, & in quotidiana Eccleſiarum ſollicitudine, *Irvidum ab oratione ſpiritum nunquam relaxabat.* Aiunt enim; *integrum quotidie Pſalterium unà cum canticis, & Hymnis, ducentisque orationibus ipſum conſueviſſe orare: ter centies per dies ſingulos flexis genibus Deum adorare, ac in qualibet hora diei canonica centies ſe ſigno Crucis muire.* Noctem tria in ſpatia diſtribuens, primum in centum Pſalmis percurrendis, & bis centies genuſteſtendo; alterum in reliquis quinquaginta Pſalmis, algidis aquis immerſus, corde, oculis, manibusque in Cælum erectis, abſolvendis inſumebat. Ter-

tium verò super nudum lapidem stratus tenui dabat quieti. Quod quidem vivendi genus, carnem macerandi, Deumque continuè precandi, videri potest incredibile, viribus humanis intolerabile, & (ut ità dicam) impossibile: Et tamen dubitari minimè debet. Quia sancta Mater Ecclesia fabulas historijs inferi non permittit. Itaque dubiam sibi palmam in sanctissimo viro hoc vendicant, maceratio carnis, & assiduum orandi studium. Et nè per multam catalogi seriem pergam, ad domestica venio exemplum.

5. De Venerabili memorato superius, P. Glycerio nostro à Christo scribitur in eius vita: quòd *genus eius ob assiduitatem orandi tumida, & callis obducta ingentibus reperta fuerunt post mortem. Cæterum diu, non solumque obsecrationibus vacans, cum Deo intimè ac familiariter colloquebatur, neque ullum omnino locum, aut tempus, aut Ecclesiam, non cubiculum, non mensam, non viam, neque diem, vel horam, aut aliud temporis spatium ab oratione vacuum esse sinebat, ità,*
a P. Ioan: ubi sup. c. 5.

ut ipsum quoque somnum, quo hominus naturam sublevare oportebat, cum oratione misceret. Magna cum reverentia canonicas horas recitabat, semper vel in pedes erectus, aut flexis humi poplitibus, capite nudato, nulloque nixus fulcro, quamvis infirmus esset. Deiparæ Virginis Domine nostræ officium præter statas, prolisasque sacerdotum preces, crebrò recitabat. Rosarij quoque quotidie recitandi consuetudinem habebat; quam toto vitæ tempore retinuit. Hæc P. Ioannes à S. Maria Magdalena in Patris Glycerij vita. Obijt autem Romæ die 15. Februarij Anno 1618. Pater etiam Casimirus à Conceptione B. V. Mariæ, prius è Scholis Pij Polonus ex Palatinatu Posnaniensi, sed indutus habitu religioso Nicolsburgi in Moravia (an Lipnitij?) circa Annum Domini 1628. nostris eo tempore nondum in Poloniam evocatis, precandi studio tam fuit addictus, ut ab eo ne in ultima quidem ægritudine remisit, repertus in cellæ angulo extra lectum, pallio superindutus, in terra flexis genibus orare. Obijt hic

Pater Podolinij Anno Domini 1650. die 7. Maij.

6. Frater Theophilus à S. Georgio patritius Polonus ex familia Rogalarum, præter asperrimum, quod aggressus est uno, vel altero ante mortem suam anno, vitæ genus, ad eò orationi, contemplationique deditus fuit, ut subindè in oratione bis, etiam ter, (sicut in eius reperitur diario) præcipuè post sacram Communionem in ecstasim raperetur. Singulis ferijs sextis per unius horæ spatium ad sentinam claudere se consueverat (sicut à nostris observatus erat) ibique preces suas ad Deum fundere. Et quia sacrarij quoq; curam habebat, eius claves à superiore (subindè non advertente, ante consuetum tempus, tamquam more solito signum daturus pro Angelica salutatione) accipiebat, inq; templum itabat orandi, sed & in carnem suam flagellis animadvertendi causâ. Intra Missæ sacrificium, cui cum cæteris intererat quotidie, tam erectâ in Deum mente, immotusque flectebat, ut totus ex-

tra se raptus observaretur. Obijt Varfaviæ immatura morte, Diaconus die 23. Octobr. 1681. post absolutum Tractatum in Theologia de visione beatifica; quem absorptus veluti mente, cum professoris admiratione, præter solitum, audire pariter observatus est.

7. Iam quidquid in his operabatur divini Spiritus impulsus, ad frequentandam orationem, parebant instinctui bono, seque totos ita dabant orationi, ut nullum sine ea tempus ab alijs occupationibus ex Instituto præscriptis abire vacuum permiserint, viribus omnibus ad gratiæ mensuram se se applicando, nec etiam intereâ naturam imbecillam indulgenter habendo. Undè sit.

§. IV.

Regula discretionis expendi debet ad impulsus Spiritus Sancti, non autem ad humane prudentiæ libellam.

I. Quia dictum est superius; spirituum discretionem esse difficillimam, & est verissimum; ideoque non fa-

cilè discerni potest: nùm ad asperitatem, & ad orationis multiplicationem impulsus sèper sit à Spiritu Sancto, an verò (quod subindè contingere solet) à spiritu tenebrarum in lucis Angelum transformante se, & nihilominus impulsus, ac desideria, quæ religiosam accendunt mentem ad carni minimè indulgendum, reijcienda non videntur: idcirco ne in re tanti momenti, qualis est, carnem asperis habere modis; ab oratione, dum extra occupationes alias ex instituti præscripto superest tempus, nihil remittere, seu vocalis ea sit, seu mentalis; in hoc, inquam, ne erreretur, & discretionis titulo, subrepat indulgentia; non sunt impulsus illi ad huiusmodi bonum examinandi ad libellam prudentiæ carnis, ad indulgentiã potius, & ad molliora, quàm ad austeritatis alicuius tolerantiam semper inclinantis; sed expendendi sunt secundum Deum, & secundum ipsum instinctum Spiritus sancti, nunquam supra naturæ vires aliquid imperantis, imò sæpènu-

mero, licèt naturæ vires excedere videatur, tamen naturam etiam ad facillimè tolerandum supra naturæ vires elevantis, uti docent recensita superius exempla.

2. Solet igitur divinus ille Spiritus in desiderijs bonis non tantum inspirare, & excitare mentem ad contra carnem per asperitatem aliquam luctandum; sed etiam ad fiduciam suscipiendi talem, aut talem afflictationem erigere. Quæ fiducia si cum humilitate coniuncta sit, & purè ex charitate in Deum, & in odium quoddam sanctum sui met ipsius vel ad expiationem antea actorum peccatorum, vel ad evitacionem periculi in peccatum aliquod, etiam veniale, (voluntarium tamen) labendi; vel ad impetrationem divinæ gratiæ cum sibi, tum alijs; puta publicæ pacis, auxiliij, tempore pestis, famis, aut belli; vel in privata quapiam seu sua, seu aliena necessitate: ut impetretur præsidium, consolatio, liberatio ex aliquo periculo, ærumna, ægritudine, persecutione: si, in-

quam, fiducia cum humilitate coniuncta sit, & afflictatio purè propter Deum, & in suimetiphus odium suscipiatur; satisque sit manifestum, non esse supra vires, quod suggeritur, sed tantùm supra, vel potius contra voluntatem carnis, aspera communiter refugientis; non sibi tunc mens aliquem faciat scrupulum, tamquam ea suggestio sit à malo genio illud ipsum bonum desiderium improbante, & tamquam perperam instinctum bonum impedire volente: sed animo forti, cum summa tamen & profundissima cognitionis suimetiphus, & imbecillitatis propriæ, sine Dei gratia ad omne bonum invalidissimæ, ad omne verò malum inclinatissimæ, humilitate; Deo, & eius auxilio confusus homo aggrediatur, & procedat ad eius austeritatis executionem, subiungendæ carni nunquam non necessariam, quantumlibet importunam, à superiore tamen, vel à Confessario probatam.

3. Deus enim ipse, qui per inspirationem ad bonum

opus aliquod dat incipere, dat etiam perficere; cuius summæ providentiæ totam se permittat anima; nihil autem sibi, aut viribus suis tribuat: imò sine Dei gratia, & auxilio, nec manum, aut pedem ad boni desiderij, asperius aliquid in se exercendi, executionem movere se posse persuasum habeat. Debet in hoc genere existimare, se esse instar statuæ in artificis manibus constitutæ; nec aliò se movere, vel transferre valentis; quàm quò statuarius, vel quispiam alius, eam colloquet. Sic anima religiosa nec flagris in corpus suum animadvertere; nec ieiunio carnem macerare; nec in oratione genua flectere, nec sine fulcro diutius in pedes stare; nec vel minimum momentum temporis in oratione, vel contemplatione prorogare posset, nisi Deus interius mirabiliter excitaret per gratiam, vegetaret, ac roboraret, & ad heroicè prosequendam aliquam asperitatem animaret, ipsam quoque fiduciam inspiraret, erigeretque. Diabolus superba bestia nunquam sug-

gerit bona desideria coniuncta cum humili in Deum fiducia, sed, si non potius metum & diffidentiam supervacaneam infusurrat, convertit se ad suggerendam audaciam viribus humanis, ac proprijs, innitentem, ad superbiam, & fastum mentis, tamquam omnia sine multo labore, sine implorato gratiæ divinæ præsidio facillimè possint executioni mandari.

4. Propterea non tantum iam olim Sancto Augustino fuerat usurpata, sed etiam alijs, ac hodieque plurimis illis, qui Spiritu Dei aguntur, frequens fuit, & adhuc est, illa ad Deum oratio: *a Da, Domine, quod iubes; & iube, quod vis.* Ad quam humillimam cum fiducia precationem confusus humani generis inimicus pedem referre cogitur, & tandem Dei opus intentatum relinquere. Sicut probatum est in magno illo Antonio Eremita post Paulum primum eximio cultore. Quem in ieiunio, vigilijs, oratione, cæterisque pœnitentiæ, licet innocentissimum, operibus desudantem

a S. Augustinus.

dum sæpissimè dæmones infestarent, & vel terroribus, vel blanditijs, aut alijs artibus ab austeritate vitæ, & ab assiduitate Deum precandi tentarent dimovere, ipse constantissimus heros eò demùm malignitatem eorum adegit; ut non tantum ab asperrimo vitæ genere, precandique studio nihil ipsum auderent impedire, sed etiam pertimescerent, ac fugerent factum ipsis terribilem, & nunquam non formidandum, vel solum etiam Antonij nomen in tantum; *b Vt multi per Ægyptum à demonibus agitati, invocato nomine Antonij liberarentur.* Sic in austeritatibus, per quas Religiosus tam dæmoni, quàm carni perpetuum indicit, & agit bellum, aliud nihil, quàm Dei gloriam, & honorem dum querit, animæ verò suæ salutem, nec ullum dat vanæ gloriæ locum; iam ibi machinationes inimici partem aliquam habere non possunt; & Deus pro infinita bonitate sua strenuè operantem iuvat, infirmitatem roborat, ut dicere cum Apostolo possit: *c Omnia*

b Brev. Rom. die 17. Ian.

c Philip. 4. 13. 2.

possum in eo, qui me confortat. Et d cum infirmor, tuuc potens sum. Quia si desiderijs eiusmodi bonis impellentibus ad opus aliquod exercendum naturæ asperum non assentitur; ille præsertim, qui præter ordinarium, eumque mediocrem instituti rigorem plus non facit, cum tamen auxiliante Deo, possit; nec paratus est vel rigori, vel orationi quidpiam addere supererogatoriè (ut vocant) quantumcunque interior impulsus excitet, in hoc non solum exiguæ charitatis, & manifesti langvoris in obsequio divino indicium est; sed etiam videtur haud obscure contradicere Spiritui Sancto, semper ad melius, & perfectius impellenti.

5. Ideoque in hoc genere valdè humiliter, & tamen erga Deum fidenter, procedendum est; nec etiam inconsulto, cui sincerè se manifestet, superiore, vel Patre spiritali, seu Confessario; per quorum ora Deus declarat voluntatem suam: qui pariter considerato statu, & naturæ complexione probè scient, magistro Spiritu
d Cor. 12. 10.

sancto, quid oporteat facere, definire. Præsertim cum unusquisque nostrum, quantumlibet in spiritu, studioque perfectionis se profecisse quis putat, semper habeat, quod per carnis afflictationem, & orationis medio, studeat in se vel extirpare, vel repullulans opprimere; vel ne reviviscat, impedire. Hinc scitè S. Bernardus admonens, ait: *a Credite mihi, & putata repullulans, & effugata redeunt, & reaccendantur extincta, & sopita demò excitantur.* Parum est ergò semel putasse; sapè putandum est: imò si fieri potest, semper. Quia semper, quod putari oporteat, si non dissimulas, invenies. Quam quidem materiam R. P. Alphonsus Rodericius illustrat pulcherrimâ similitudine, sumptâ ab hortorum cultura, cum ait: *b Videre in illis est, è myrto, alijsque herbis, hic leonem, illic equitem, alibi aquilam, scitè elaboratam. At nisi hortulanus excresecntem, luxuriantemq; herbam in singulos panè dies resecat, ac detondeat, aliquod post dies nec leonis illius, nec huius a-*

a S. Bern. serm. 30. in Cant.

b Roderic. Exercitior. P. 2. traç. 2. c. 18.

quile, nec istius equitis, ullam figuram invenies. Naturâ enim suâ herba semper excrescit, seque effundit. Ad eundem modum hac in materia quamvis leo sis, vel aquila; quamvis fortis tibi, & tui victor videare, nisi continue refeceris, succidas, & mortifices, brevi nec leonis, nec aquilæ speciem referes, sed monstrum fieri. Sic ille prudentissimè ratiocinatus, denique dicti sui dat rationem, ac dicit: *Intus enim contrariam radicem circumferimus: que semper iuxta indolem suam luxuriando excrescit, & germinat.*

6. Sed ante Rodericium eandem assiduam animi culturam summè necessariam paucis expressit, illustravitque similitudine propè eadem Ethnicus Pœta, dum sic alibi.

*a Fertilis assiduo si non renovetur aratro,
Nil nisi cum spinis gramen habebit, ager.*

Cum ergò nunquam ab exercitatione putandi vitia, cessandum sit, quod ipsum alibi quoque iam diximus; inspirationi sive ad suscipiendam aliquam pœnitentiam, vel austeritatem; sive ad orationi quid-

a Ovid.

piam addendum, pro quacunque gratia, vel gratiæ incremento, non facile contraveniendum est; tùm quòd ea humilis auscultatio pertineat ad vocationis custodiam, tùm quòd faciat plurimum ad perfectionem, in qua Religiosum non deficere, sed quotidie proficere, est necesse.

CAPVT. X.

§. I.

*Silentium validissimum est
custos vocationis.*

I. Cùm hucusque iam allata sint aliquot, & adhuc adferenda (si Deo visum fuerit) supersint custodiendæ præsidia vocationis; quin & singulæ virtutes, si diligenter colantur, totidem sint ad in Religiosâ vocatione (Dei semper gratiâ, & auxilio, pro quo impetrando nunquam non supplicandum est, primas hinc, tenente partes) perseverandum custodiæ: tùm præcipuum habet in hoc genere locum silentium, altera quædam

& rara vel in ipſo tumultuantium hominum medio mortalibus ignota ſolitudo. Dixi, ſolitudinem raram in hominum medio ſilentium. Quia duo, tres, ac plures ubi conveniunt, & inter ipſos ad ſermonandum nihil profertur, id ſerè tam eſt inulitatum, aut etiam inauditum; quàm hominem eſſe, nec tamen humani aliquid agere, vel pati. Quòd ſi quid ſimile reperiatur (ſicut reperitur) in vitis Patrum; unum videlicet, alterumvè conveniſſe, nec verbum unum eſſe locutos; id re verà miraculo cuidam erat aſſine: ac propterea cum alijs eſſe, vel cum alio, nullum autem ſermonem ſerere, vix non magis ardua, & idèò rarior, ſolitudo eſt, quàm ab omnium conſortio prorsùs alienum vivere. Sed à propoſito ne multum abeam: ſicut ſolitudo permultum commodat ſuſceptæ vocationi religioſæ; ſic & ſilentium ab omnibus ſapientibus æquè, ac ſanctis viris, præcipuè religioſorum ordinum fundatoribus ſeu Patriarchis maximè commendatum,

eſt vocationis eiſdem quoddam inexpugnabile ſcutum. Idèò Divus Ambroſius in Pſalmum illum, *a* Dixi: *custodiam vias meas*, ſcribens exclamat: *b* *ò validum ſcutum circumſpectæ munitionis, ſilentium!* *c* *ò ſiſſimum ſtabilitatis fundamentum!* in quo ſi quis potuerit ſtare, lubricum verbi timere non poſſit. Et iure metitò, ſtabilitatis fundamentum, taciturnitatem appellat. Sicut enim ædificij ſtabilitas, firmitaſque tota nititur firmitudine baſis ſuæ; ſic vocatio religioſa, quæ ſpirituale quoddam ædificium eſt, robur ſuum & firmitatem maximam habet à ſilentio.

2. Id quod conſiderans Venerab. Patriarcha noſter Joſephus à Matre Dei, dum impenſè commendat nobis ſilentium, id ipſum vocat ex communi Sanctorum Patrum ſenſu cuſtodem Religionis. Sic enim ille ſuis in conſtitutionibus: *c* *ſilentium*, inquit, *nobis, quod eſt cuſtos religionis, omni diligentia, obſervandum erit.* Neque per ceremoniam (ut vocant) taciturnitatem incul-

a Pſal. 38. *b* S. Ambr. hic.

c Conſt. P. 1. c. 6.

cat, tamquam id ex omnium fit usu religiosorum ordinum, appellatque custodem Religionis: sed innixus illis Apostoli S. Iacobi verbis: *a Si quis putat, se religionem esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio*, totam vocationis, quin & religionis, conservandæ vim, & energiam in silentij custodia videtur constituere. Quod ipsum Divus Gregorius expendens, ait; humanam mentem similem esse cuidam aquæ per varios rivorum, in alios alveos diffluentium meatus sensim dissipatæ. Dicitur igitur; Ut eius apponam verba *b Aquæ more se habet humana mens*. Ac paucis interiectis subdit pulcherrimam rationem. *b Quot enim supervacuis verbis à silentij censura dissipatur, quasi tot rivus extra se ducitur*. Iam si mens instar aquæ diffluentis in varios rivos extra suam quodammodo sedem diducitur, & enervatur: quidni religio quoque (cuius sedes anima seu mens, est) & religiosâ vocatione unâ cum mente facillè periculum subeat vigoris amit-

tendi? sapientissimè propterea S. Bernardus, aut quisquis alius author, *c Religio siquam tuam*, inquit, *si vis esse Religiosus*; tamquam idem sit, religionem, seu religiosam vocationem adeò valido silentij firmari præsidio nequaquam à statu suo vel avellendam, vel saltem in diversâ verborum supervacua distrahendam; quod navim fortissimis catenis, aut rudentibus ad scopulum alligatam, & iactis anchoris hærentem firmissimè teneri, ne ullâ ventorum, aut tempestatum vi possit avelli; nec obiecta periculo subire naufragium.

3. Enim verò non solum vocationi custodiendæ subservit silentium; sed etiam animæ toti, intra iustitiæ cancellos ad divinæ maiestati gratum præstandum obsequium continendæ adeò quidem, ut, nisi taciturnitas in hoc plurimum allaboraret, anima iustitiæ stolâ facillè privaretur, uti rectè apud Iob amicus eius Sophar Naamathites observat, cum ait: *d Numquid vir verbo, iustificabitur? Quæ*

a Ia. 1. 16. *b* S. Greg. 1. 7. moral. c. 7. citat. à Cornet. hic.

c S. Bern. trait. de Passio. Dom. d. Iob. 11. 2.

si dicat: Fieri ne potest, ut iustitiam, id est, virtutum ad salutem necessarium cumulum vel acquirat, vel à Deo liberaliter impertitum non amittat, qui verbositate plenus in animam admittit virtutum spoliatricem loquacitatem? Quocirca iterum Divus Gregorius egregiè rem hanc illustrat, ac dicit: *a* Neque fallacem quidem Sophar sententiam protulit, quòd vir verbosus iustificari nequaquam possit. Quia dum quisque per verba diffultat, perdità gravitate silentij, mentis custodiam amittit. Quæ S. Gregorij verba sapienter premens hic in commentario suo Corderius subnectit: *b* Expende illud, mentis custodiam amittit. Est nempe silentium, animæ custodia: quâ sublatâ necesse est, ut in animam omnia vitia irrepant. Comparat deindè animam paradisi; in quem ne rediret homo, qui per inobedientiam illum voluptatis hortum profanaverat, ante ipsum Deum collocavit Cherubim, *c* & flammeum gladium in partes omnes Versatilem ad custodiendâ viam ligni vitæ. Sic in ani-

a S. Greg. lib. 10. moral. c. 2. *b* Corder. in Job. clar. c. 11. 2. *c* Ge. 3. 24. T:

mum religiosum ne peccata quoquo modo possint ingredi, Deoque dicatum profanare, & despoliare virtutibus, custos illius esse debet silentium. Dicit igitur memoratus Author: *Est animus noster paradisus, quem, ne peccata, ingrediuntur, custodit silentium. Quod quidem Cherubim dicitur, (quis, qui silet, multâ pollet scientiâ) & flammeus gladius, qui vitia procul abigit, & profligat.*

4. Nec aliud videtur innuisse vates Evangelicus, ubi iustitiæ totius cultum, puta custodiam, & conservationem, silentium appellat. Sic enim ille: *a* Erit cultus iustitiæ, silentium. Id est: Iustitiam ut quis accuratè colat, Deo gratum se exhibeat, in eius obsequio sedulus, timorem, amorem, & honorem creatori suo debitum præstet, id præstabit egregiè taciturnitate, quâ totam divini cultûs in anima sua stabiliet rationem. Quæ Prophetæ verba S. Bernardus moraliter refert ad virtutem silentij, dum in epistola quadam ita scribit; *b* Ad hunc iustitiæ cultum, ad hanc omnium

a Isa. 32. 17. *c* S. Bern. ep. 89.

virtutum

virtutum & matrem, & custodem te, & quicumque tui similes proficere cupiunt in virtutibus, invito, & provocho; & si non verbo doctrinae, certe mei silentij exemplo; ut vel silendo doceam, qui siendo compellis me docere, quod nescio. Ex qua mellisui Doctoris sententia satis est manifestum; quantum conferat ad religiosae vocationis cultum & custodiam taciturnitas, dum eam virtutum omnium Matris & custodis nomine non dubitat indigetare. Matrem iure vocat. Quia certum est; silentio comparari virtutes, imò & scientias: quarum novercam & parricidam se probat loquacitas.

5. Hanc à discipulis suis ut arceret Pythagoras, illis dicebat quinquennale silentium, nihil ut eo toto tempore loquerentur, sed tantum audirent, sive toto eo temporis spatio loqui discerent, tacendo; seriamque virtutum omnium moralium disciplinam ut silentio sibi compararent. Custodem quoque virtutum non incongruè dixit, silentium. Nam Hebraicae linguae periti ex eius sermonis nomenclatura

dicunt, silentium idem esse, quod sub aliquo scuto quies, securitas & tuta vita. Quod ipsum (uti iam dictum superius) etiam Divus Ambrosius affirmavit. Et est extra omnem controversiam verissimum; virtutes custodiri silentio, non secus, ac miles umbone tectus omnem telorum eludens ictum incolume servat corpus, & vitam; ita virtutes animo comparatas ceu validissimum scutum defendit, protegitque silentium, ut nec istae possint in aliquod extremum impingere, nec adversarius aliquis incursum eas laedere. Id quod Spiritus Sanctus apud Isaiam graphicè expressit. Ait enim: *In silentio, & in spe, erit fortitudo vestra.* Nimirum intra silentij cancellos tamquam intra fortissimi praesidij muros anima virtutum continet satellitium, ne foras ad velitandum cum adversarijs excurrant, facile conficiendae: nec inimicus habet accessum ad expugnandam, & spoliandam animam undique validissimo taciturnitatis praesidio permunitam.

* Isa. 30. 15.

§. II.

Religiosam vocationem non custodit tantum, sed & mirificè ornat, silentium.

I. **I**am religiosam vocationem quod tam validè custodit silentium, idem etiam mirificè decorat, & tam ipsi Religioso, quàm eius statui pulcherrimum addit ornamentum, cumque reddit spectabilem. Id quod sapientissimè tetigisse videtur Ecclesiasticus, ubi monet: *a Audi tacens, & pro reverentia accidit tibi bona gratia.* Præmiserat autem, antequam hoc diceret, duo præclara documenta. *Primum*, quo seniori facit auctoritatem loquendi, cum ait: *b Loquere maior natu: decet enim te.* *Alterum*, quo musicam in convivio commendat, carbunculo in ornamento auri: *c assimilanda: Gemmula carbunculi in ornamento auri, & comparatio musicorum in convivio.* Igitur utrumque documentum hoc vult observari; nimirum & seniore loquentem, & musicam in convivio resonantem

a Eccli. 32. 9. *b* v. 4. *c* v. 7.

audiri; sed cum silentio: *Audi tacens.* Ex qua taciturnitate secuturum promittit, quòd *Pro reverentia accedet bona gratia.* Quali dicat: si loquentem seniore, aut musicum sive instrumento, sive voce canentem in convivio garrulus, & loquax interpellares, & incontinentior lingue loquendo impedires; certum est, quòd reverentiam, id est, verecundiam, ruborem, & confusionem tibi conscisceres, importunus, imprudens, & impudens ab alijs iudicatus; præsertim cum multi reperiantur alij, qui seniorum iermocinationes, tamquam digna colloquia, imò tamquam oracula, libenter audiunt; sicut & musicis in convivio gratas præbere solent aures. At si tacens tam musicos, quàm seniores audias; pro eo, quòd loquax, & garrulus interpellator ruborem meretur, tibi tacenti *Accedet bona gratia.* Nimirum præterquàm quòd aliæ te virtutes ornat, uti modestia, comitas, urbanitas, aliæque magis in animo tuo reconditæ, quàm ex vultu, &

exteriori corporis habitu legendæ; gratiam quoque tibi omnium conciliabis; venerationis, honoris, ac magnæ de te opinionis accessionem comparabis.

2. Et hæc quidem ad eos præcipuè spectant; qui convivijs, & alijs quibuscunque confessibus etiam politicis interesse solent. Iam si taciturnitas in convivio, venerationis, honoris, & bonæ gratiæ parat accessionem, & ornamentum, plerumque profanis potius quàm Religiosis confveto; in convivio, inquam politicorum; ubi nec semper, nec usquequaque, nec ab omni parte virtus habetur pensi, si non etiam tota proscribitur, quantum accedet ornamentum, & bonæ gratiæ viro in eo statu, in quo virtus & suspicitur, & ad posterorum memoriam inscribitur libris, & ad imitationem proponitur? Sed relinquamus illum, quem tantum homines adferunt virtuti, censum, gratiam, & venerationem, probo namque Religioso nulla sit omnino pars in æstimatione, quam mundus,

& homines plenis prædicant, & crepant buccis: sciunt enim Religiosi viri, & norunt optimè; plausum, & prædicationes humanas esse tam vana, quàm fallacia, & falsa. Quæ quantumvis usque ad cælum efferant quempiam, & exorment; nihil tamen aut commendant, aut evincunt; si non ipse Deus optimus, & æquissimus arbiter calculo suo virtutem probet, præmio decorret, gloriâ coronet. Siquidem *Quantum unusquisque est in oculis Dei, tantum est, & non amplius* ex Seraphico Patriarcha S. Francisco notavit Thomas à Campis.

3. Illud omni hominum æstimatione maius sit oportet; quodd silentij virtus alioquin difficillima detur etiam in ornamentum animæ perindè, ac cæteræ gratiæ cælestes à Deo, non viribus humanis, aut industriâ naturæ, comparanda, sed instar reliquarum virtutum cælitus impertienda; proptereaque precibus etiam præter adhibitam exercitationem, disciplinam, &

a Tho. camp. de imit. Christi lib. 3. c. 50. num. 2.

castigationem corporis, imploranda, vel ab ipsis in cœlo Beatis Spiritibus in cultu habita; sicut in Apocalypsi sua Ioannes annotavit, dicens: *a Et cum aperuisset (Agnus) sigillum septimum; factum est silentium in cœlo quasi mediâ horâ.* Equidem silentium illud ad litteram significabat sanctum horrorem, ituporem, & venerationem, quâ Sancti venerabantur, & reverebantur terribile iudicium Agni in aperto sigillo septimo decretum adversus terram multis plagis puniendam: sed moraliter innuitur optimè: silentij virtutem, beatis etiam in cœlo mentibus esse venerationi. Quod sanctè Cornelius à Lapide scribens in hunc sacræ scripturæ locum observat, cum dicit: *b Discite hic, quanta sit virtus silentij; quam etiam in cœlo servant, & nobis commendant Beati.* Iam si vel in ipso cœlo Empyreo silentij virtuti locus, & venerationis est; eam à Deo dari cœlitus, & implorari ab ipso tamquam insigne decus, & ornamentum debere non est dubium.

a Apoc. 8. 1. b Cornel. hic.

4. Hinc etiam ipse Deus apud Ezechielem prophetam exprobrat Urbi Ierusalē; quod inter alia decora, quæ ipsi tamquam sponsæ contulerat, etiam appenderit inaurem super os eius. Dicit enim: *c Et dedi inaurem super os tuum.* Per quod oris ornamentum moraliter, & communiter omnes interpretes intelligunt, accipi debere silentium; sicut in hunc Ezechielis locum scribens eruditissimus Iacobus Alvarez in opere suo de vita Spirituali sapienter ait: *d Hoc monile, (sive inauris) silentium est.* Unum autem est, quod hic mireris: datam videlicet *Inaurem super os.* Cum enim potius aures, à quibus & nomenclationem ducit, hoc ornamentum, quàm os, deceat; cur appellatur inauris, & non magis communi tantum nomine circuli? Circulis enim aureis, vel argenteis solebat, & adhuc solent, ornari mulieres; qui circuli pendentes ex earum auribus appellantur inauris: alibi si adhibeantur, simpliciter dicuntur circuli. Hic tamen

c Ezech. 16. 17.

d Jac. Alvar. lib. 1. p. 3. c. 17.

Propheta, vel potius ipse Deus, dependentem circumulum super os, etiam in aurem vocat; & ubi propriè dicere debuerat in aures, ibi nonnisi circulos appellavit, sicut ibidem statim subdit: *Et circulos auribus tuis*. Igitur quo mysterio dedit *In aurem super os* sponse, sive animæ, & non simpliciter circumulum? Deinde *super os* in auris an non monstruosa potius res, quàm ornamentum? De postremo quidem hoc quæsito suboriri vix debet difficultas. Nam Indis usitatum est, gestare circumulum è fronte pendentem super nares. Undè & Hebræa versio habet: *Dedi in aurem super nares tuas*: Et Vatablus vertit: *Dedi circumulum in auribus tuis*. Sanctus etiam Hieronymus exponit: *Circulum ex fronte pendentem in nasum*. At primi quæstiti difficultas, quòd circumulum hic dependens super os appelletur in auris, explicatur ad propositum nostrum apud memoratum Alvarez: eò quòd virtute silentij Deus illum ornet præcipuè Religiosum, qui prius ea, quæ locuturus est, & lo-

qui debet, interiori percipit aure, in quam loquitur Deus: fore videlicet; ut singulari Dei dono lingvæ suæ frænum imponat, qui prius, & libenter, Deum audit loquentem interiori. Do verba doctissimi viri: *Hoc monile, silentium est*, ait ille; *quòd iure in auris appellatur, & gemma pretiosa super os pendens nobis* (Religiosis) *exprimitur*. *Quia ille hoc dono præditus est, qui prius internis auribus à Domino percipit, quæ ore est elocuturus*. Ornat igitur Deus animam religiosam silentij virtute, non scûs, ac circumulo aureo, vel aliâ pretiosâ gemmâ illam, quæ Deum intus illustrantem, loquentem, & ad virtutum exercitia suaviter excitantem audit, eiusquæ dictis obediens, non ad lingvæ pruriginem, sed ad religiosæ vitæ modestiam se componit.

5. Destituitur autem hoc ornamento Religiosus, & virtutibus, quas exercet, obscuritatem quamdam adfert insignem, qui silentium, donum scilicet Dei tam excellens, insuper habet, & instar illius qui

a Idem ubi sup.

apud

apud Terentium ^a *Plenus vi-*
marium hac atque illac, perfluit;
 id est: quidquid loquendi pru-
 rigo suggerit, sine delectu, si-
 ne iudicio cum obvio quoq̃:
 loquitur, effutit temerè, lin-
 gvam instar molæ continuè
 gyrat, volvit, & versat, ore
 crepitaculum potiùs, quàm
 personam circumferens Reli-
 giosi, qui, cum templum sit
 Dei, non aliter ædificium hoc
 erigere, coronis ornare, & ad
 perfectionis elevare fastigium
 deberet, quàm silentio, quod
 pulcherrimè tetigit Petrus Da-
 miani, scribens ad Agnetem
 Imperatricem in hæc verba:
¶ Dum strepitus humani cessat
allaquij, construitur in te per si-
lentium, templum Spiritus Sancti.
 Et paucis interiectis: *Tem-*
plum quippe Dei per silentium
crefcit: quia cum mens humana
per exteriora se verba non fan-
dit, in sublime fastigium spiritu-
alis ædificij structura conjurgit;
tantòq̃ succrescens in altiora su-
stollitur, quanto per silentij custo-
diam circumclusa se se extrinsecus
fundere prohibetur. Hactenus
 ille prudentissimè.

6. At verò loquacitas or-

^a *Ter. in Eunuch.* ^b *Pet. Dam. ep. 130.*

namentum omne, quod huic
 spirituali templo per aliarum
 virtutum sedulam disciplinam
 potest adferri, vehementer of-
 fuscet, & obscurat adeò, ut
 non tantùm aliorum sit oculis
 invisum; verùm & ipsam vir-
 tutum cultoris mentem qui-
 busdam opacet tenebris, ne fa-
 cilè pervidere possit viam e-
 xercitationi suæ necessariam.
 Undè fit, ut iam in hoc, iam
 in illud impingendo vitium,
 sæpè cespitet; vestigium re-
 ctè agendi fallat; nec illum,
 ad quem tendit, perfectionis
 contingat scopum; uti rectè
 Spiritus Sanctus per Pfalterem
 regium docet, cum ait: *Vir*
lingvosus non dirigitur in terra.
 Quia verò, Cantici huius in-
 scribitur titulus, *in finem*; fi-
 nis autem noster est Christus,
 ad quem per disciplinam, &
 per virtutum exercitia tendi-
 mus; ideo tantò magis fugi-
 endum est verbositatis, & lin-
 gvæ lubricantis vitium, quod
 in perfectionis via tenebras
 offundit, & in devia; vel
 lentè nimis tendentem, vel
 (quod Deus avertat) nun-
 quam ad verum finem ventu-

^c *Pfal. 139. 12.*

rum, ducit; ut ita demum experimento constet, quod *Vir linguosus* etiam si Religiosus, non dirigetur in terra, tum quod spirituale templum per loquacitatem in Dei, & hominum conspectu deforme efficiat; tum quod virtutes aliæ progressum habere non possint; tum quod Spiritus eâ loquendi crebritate, & consuetudine dissipetur. Ad quod planissime spectare videtur Divi Iacobi Sententia recitata superius verbis illis: *Non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum.* Nam re verâ cor, spiritum, & animam suam seducit Religiosus, & aliò longè quàm ad propositum finem, id est, ad perfectionem, imò nec ad ultimum finem, qui Deus est, ducit, qui linguam, alterum ignem, *Univerſitatem iniquitatis*, maculantem totum corpus, id est, totum hominem; linguam dico, inflammantem *Rotam natiuitatis nostræ* non frenat. Et ita vocationem, quam custodire silentium debet, & ornare, verbositas & incontinentia linguæ commaculat, ac deturpat.

a Iac. 1. 16.

§. III.

Loquacitas exhaurit Spiritum, virtutes obscurat, & earum exercitationem impedit.

I. **Q**Uæ superiore paragrapho, præsertim ad finem, strictim attigimus; ea paulò fultius in præcens est vitium prosequi. Cum autem multa viro lingvoso, sive loquaci, propria sint; tum inter alia Cardinalis Hugo præcipua quædam observat; quæ tamen hic proferre singula foret prolixum; nec omninò ad propositum nostrum. Ac in primis illum asserit dici virum lingvosum, *b* *Qui linguam habet præcipitem, & subito irrum-pit in sermonem*; id est, adeò temerarius est, & præceptis in loquendo, ut, si contingat ipsium vel in confesso quopiam esse; vel obviam alterum habere, statim ipse nec sui, nec alterius personæ, nec loci, nec temporis, habitâ ratione, primus in sermonem erumpat; occasionem, & ma-

b Hugo in Psal. 139.

teriam

teriam loquendi arripiat; aliorum sermonem occupet, impediaturque; vitium Religioso prorsus indignissimum, siquidem indignum & seculari. Nam Religiosi vocatio, & professio, cum sit, frenare linguam, alios audire; prudentiam, & eruditionem, si quam habet (sicut habere deberet) abscondere; si nullam, vel exiguam; ignorantiam suam non prostituere, hoc ipso, quia linguosus est, & in sermonem præceptis, stultitiæ manifestum præfert specimen; & quidquid in ipso corrigi posset ad religiositatis perfectiorem adipiscendum statum, omnem spem præcidit. Neque hoc per aliquam exaggerationem dictum videri debet. Quia constans est apud Salomonem sapientissimum Spiritus Sancti sententia dicentis: *a Vidisti hominem velocem ad loquendum? stultitia magis speranda est, quam illius correctio.* Videlicet, adeo desperanda est in eiusmodi viro (si tamen viri meretur nomen) eorum, in quæ deberet adhuc inflecti, correctio; ut fatuitatem eius expectes

a Prov. 29. 20.

potius maiorem, quam ut eius prodit loquacitas.

2. Ex qua loquacitate sequitur alterum, quod memoratus observat Hugo, & præfert huius paragraphi titulus: quod. *b* *Postquam loqui capit, dum cohiberi non potest, spiritus eius exhauriatur.* Id quod apud eundem Salomonem graphicè Spiritus Sanctus expressit, cum dixit *c* *Sicut urbs patens, & absque murorum ambitu; ita vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.* Et alibi *d* *Totum, ait, spiritum suum profert stultus.* Ubi bene præmenda veniunt in utraque sententia verba hæc: *Non potest in loquendo cohibere spiritum suum.* Et: *Totum spiritum suum profert.* Ex his enim patet: loquacitatem ad exhauriendum in Religioso spiritum tam esse potentem, ut spiritum illum, quem in oratione, in meditatione, & in alijs vitæ spiritualis exercitijs concipit, dum loquitur, cohibere non possit, quin totus erumpat foras & evanescat. v. g. habuit quis illustrationem in meditatione

b Hugo ubi sup. *c* Prov. 25. 28

d Prov. 29. 11.

ad ferventiùs in posterù exercitia quotidiana peragendum, ut spiritum hunc in corde foveat perseverantem? sed si mox ad colloquia iam cum hoc, iam cum illo procedat; certè iam *Non potest in loquendo cohibere spiritum suum*. Concepit in meditatione desiderium imperfecta sua superiori, vel Patri spirituali posthac sincerius aperiendi? Bonum hoc, sanctumque desiderium durabit tandiù, dum in ipso consistit loco orationis. Sed digressus indè habeat occurrentem, cum quo sermocinari consuevit aliàs; iam in loquacitatem effusus *Non potest in loquendo cohibere spiritum suum, totum profert, & effundit*; in reticendis, & tegendis, occultandisque defectibus suis ut antè, sibi denuò blandietur. Concipiet in oratione vehementem spiritum posthac accuratiùs, ad divinissimum Eucharistiæ Sacramentum suscipiendum se se preparandi? ó quantis hìc propositis animum præmuniè! quanta cum mentis inflammatione totus in illius amabilissimi cibi deside-

rium exardescet! non iam solum cum extraneo, sed etiam ne cum domestico quidem sibi familiarissimo colloquium aliquod habiturus ab oratione discedit. cum ecce vix decem (dixi multum) vix duos passus processit; prodigium sit, si cellam suam adiit taciturnus, iam propolitorum suorum oblitus, alius est totus, & *Non potest in loquendo cohibere spiritum suum: totum spiritum suum profert, totum effundit*. Hic quidem loquendi necessitatem aliquam imaginatus est sibi: sed crescente iam die nunc istum, nunc illum adit; & quidquid oratio suggestit ad spiritus fervorem; id totum loquendo, garridoque dissipat; & ita *Non potest in loquendo cohibere spiritum suum*, quin totum proferat & evanidum patiatur evanescere. Et sic per omnia divini Spiritus incitamenta, ad alacriorem obedientiam, ad gravio-rem modestiam, ad gulæ refrenationem, ad exercitiorum spiritualium sedulam frequentationem, & id genus alia, catur; certissimum est, quòd

eiusmodi lingvofus, & garrulus, *Non potest in loquendo cobibere spiritum suum, totum profert; totum ad evanesendum effundit.* Est enim *Sicut vrbs patens, & absque murorum ambitu*, non solum perditorum hominum, incendiariorum, raptorum, & latronum fraudibus ac rapinis obnoxia; sed etiam nocturnis, ijique rapacibus exposita bestijs, nihil in toto relinquentibus: sic loquax, & garrulus Religiosus, omnibus passionibus, & affectibus inordinatis tamquam raptoribus, & prædatoribus virtutes omnes, ac spiritum diripientibus exponit se, factus unus ex illis, qui *Totum Spiritum suum proferunt*, stultis, & ipse stultus.

3. Undè quod divinus Psaltes habet alicubi: *a Dormitavit anima mea præ tædio*, Origenes antiquissimus, & (ut S. Ambrosius ait) *b Qui multorum interpretationes diligenti discitit indagine, vertit: stillavit anima mea.* Sed & S. Hieronymus ex Hebræo reddit: *Distillavit anima mea præ stultitia.* Isidorus Clarius legit,

a Psal. 118. 28.

b S. Ambros. hic.

Diffluit. Denique Vatablus planè ad propositum nostrum exponit: *Stillatim perijt anima mea.* Quod totum S. Ambrosius ad diffluentem loquacis hominis spiritum per sermocinationes, ac temeraria colloquia dilabentem refert: hominis, inquam, simillimi fractis, & incompositis ædium fastigijs, non sine magno domini inhabitantis incommodo, & iactura, stillicidia admittentibus. Concludit igitur Sanctus Pontifex, ac dicit: *c Ceterum is, quicumque est facilis in verbis, velut plenus rimarum hac atque illac effluens, interiora evacuat sua (spiritum nempe devotionis) & exterioribus passionibus inundatur, tegere se nesciens, nec tenere verbum, quod acceperit in oratione; & sic demùm omnis eius spiritus exhauritur.* Idipsum & S. Gregorius alijs verbis alicubi sapienter expressit, cum ait: *Quot supervacuis verbis mens à stultitij sui censura dissipatur; quasi tot rivus extra se ducitur. Undè redire interius ad sui cognitionem non sufficit: quia per multiloquium exterius sparsa vim*

c S. Ambros. serm. 4. post. med.

*intimæ considerationis amittit ;
verè Dormitans præ stultitia.*

4 Hinc verò sequitur alterum huic paragrapho prænotatum: quòd nimirum loquacitas virtutes obscuret. Nam etsi contingat, aliquem garrulitatis vitio laborare: non tamen idèd Religiosum ità perditum esse putandum est, tamquam omni penitus destitutus sit Dei gratià, divinis auxilijs & impulsibus vacuum, ut nullam prorsus habeat, vel exercere soleat, virtutem. Invenies etiam in illo, qui parùm continentis est lingvæ, iam in imposito sibi ministerio miram sedulitatem, instituti sincerum amorem, erga superiores exactam obedientiam, erga æquales incredibilem reverentiam, raram erga inferiores humilitatem, ardentem ad proximo gratificandum, serviendum, & succurrendum charitatem; magnum erga divini cultus propagationem zelum; nullum in alijs exercitijs instituti neglectum; in tolerandis adversis invictam fortitudinem, in perfèrendis iniurijs, obtreccionibus, & ca-

lumnijs admirandam patientiam; in religiosorum votorum observantia sine reprehensione sedulam custodiam. Sed quid? loquacitatis sit obnoxius vitio, nec sibi temperet à garruendi iam cum hoc, iam cum illo prurigine; quidquid virtutis in animo circumfert aliùs, in una lingvæ incontinentia tamquam in tumulto totum delitescit illaudatum.

5. Quo in genere planè res sic habet: sicut in sepulchris plerumque cum exuvijs principum argentum, aurum, gemmæ pretiosæ latent obrutæ; tantique pretij margaritæ, & metalla nullum foris ostentare possunt pretium suum, ac splendorem: nec arbitrum, æstimatoremque fortiuntur ullum; quia vel terrà, vel sepulchrali lapide, vel alià tumulandi ratione prorsus ab hominum conspectu sunt recondita: sic os Religiosi deditum loquacitati, virtutum & animi splendorem contegit, & obscurat garrulitate; verè

a Sepulchrum patens est guttur eorum. Patens, inquam, sepulchrum; non quòd aspectui

a Psal. 5. 11.

passim omnium, & aditui pateat ad explorationem eorum, quæ continet, mortuorum: sed quòd ex superficie sua prætereuntibus omnibus ostendat palàm, aliud intus non reperiri, quàm cadaver emortuum, ossa, fetorem abominandum: de metallis, & gemmis nec suboritur cogitatio. Sic & de virtutibus, quas in animo gerit Religiosus reconditas, arbitratur, & iudicat nemo; in erumpentem foràs verbositatem intentus est omnis. Ut enim humanum ingenium semper est ad pervidenda vitia pronius, quàm ad suscipiendos virtutum actus; ità citius, ac facilius apprehendit, & reprehendere consuevit ea, quæ perperam aguntur, quàm ea, quæ laudem merentur, & commendatione sunt digna; & impletur, quod in Canonica sua S. Iacobus Apostolus expressit: ** Quicumque legem totam servaveris, offendat autem in uno; factus est omnium reus.* Et alibi: *† Lingua constituit in membris nostris, quæ maculat totum corpus; id est, (ut explicat Cornelius Interpres:)*

** Luc. 2. 10. † 1. 3. 6.*

c. totum hominem, omnesq; actiones eius.

6. Ideoque non iniurià Plutarchus alicubi vel ipsam etiam veritatem, quâ nihil charius sit mortalibus, obscurari dicit loquacitate: *d Nemo fidem habet loquacibus, (ait ille,) etiamsi vera loquantur.* Et quod Martialis ad Posthumum de donis ingentibus egregiè lusit; hoc de garruli quantumcunque sancta loquentis verbositate faciliè dixeris: *e Crede mihi, quamvis ingentia, Posthume, dones;*

Auctoris pereunt garrulitate sui.

Paucis immutatis ad Religiosum loquacem sic adhibe:

Crede mihi, quamvis sanctissima, Garrule, promas;

Auctoris perdunt garrulitate fidem.

Nam etsi de humilitate, de mansuetudine, de obedientiæ merito, de rigore vivendi, de frugalitate, deque virtutibus alijs, quibus auspice Deo, vacuus non es, multa præclare disteras; tamen quia lingvæ parùm continens esse notaris;

e Cornel. hic. d Plut. lib. adversus Garrul. e Martial.

haud equidem eas virtutes, quas animo possides, in te suspiciunt eminere. Altissimè namque hominibus illa ex Sto-bæo infidet opinio: ** In gar-rulo verborum flumen, est men-tis gutta*, tamquam à parum prudente prolatorum, nec ul-lam merentium fidem: & quod virtutis in animo pretium est, id sermonem nimium effun-dente se lingua vilescit. Ità S. Gregorius observat, cum ait: *b Cum intentionem bonam locu-tio cauta non sequitur, ipsa pie-tatis propositio in transgressionis vitium vertitur.* Quo satis ostendit Sanctissimus Pontifex; verborum eò noxæ proce-dere, ut & ipsam pietatem, quâ quis præditus est, suspec-tam reddat, eique tenebras of-fundat.

7. Enim verò non hic adhuc sistit incontinentia lin-gvæ, nisi virtutum etiam impedi-at exercitium. Ad quod comprobandum sufficere de-beret illud; quod superius in-nuit divinus Psaltes de viro lingvoso; quòd videlicet. *Non dirigetur in terra; id est: non facile poterit habitus sive in-*

fusos, sive acquisitos earum virtutum, quas animo possidet, in actum exercendum dirige-re. Quia, cum certum sit, garrulitate, sicut alibi iam ostendimus, spiritum exhau-riri, non est etiam dubi-um, in animum induci tepo-rem, qui religiosam animam reddat ad exercitium discipli-næ languidam; ex langvore deindè nascitur sensim ad qui-etem aliquam inclinatio; de-nique tædium se se insinuat: undè facile sequitur exercen-dæ virtutis intermissio; quam rectè perstrinxit regius Psaltes, ubi dixit: *Dormitavit ani-ma mea præ tædio.* Quæ dor-mitatio notat animæ negligenti-am in exercenda fervidè vir-tutum disciplina: non quòd ipse Rex David eam exerci-tationem intermiserit, & divi-num obsequium egerit dormi-tando. Nam ut rectè S. Am-brosius observat, *c Perfectus non dormitat, qui divinis animum intendit ministerijs.* Et inferius paulò: *Non dormiebat, inquit, qui templum condere Domino verborum cælestium edificatione, non lapidum, cogitabat.* Verbum e-

** Stoic. serm. 36. b S. Greg. lib.*

3. Moral.

c S. Ambros. serm. 4. in Psal. 118. post med.

*nim Domini repulforium tædio-
rum est, quo somnus animæ, so-
por mentis, excluditur.* David i-
gitur (S. Hieronymus ait)
*a In huius habitaculi mortalis stati-
one dormitavit tædio quodam im-
becillitatis corpore* suspirans, &
ingemiscens ad exilij sui cor-
pori diurnitatem; sicut ali-
bi cum ingenti gemitu pro-
rumpit in hanc vocem; *b Heu
mihî! quia incolatus meus pro-
longatus est:* Non tamen ideo
dormitavit & corde; sed sem-
per Dominum, à quo peregrina-
batur in corpore, cogitabat,
& ad ipsum animo vigilabat.
In viro namque perfecto, qua-
lis erat Sanctus ille Rex, non
dormitat mens: *Sed vigilat sem-
per* (iterùm S. Ambrosius a-
it) *etsi caro dormit, cor vigilat.*

8. Iam verò cùm dicit :
Dormitavit anima mea præ tædio,
sivè (sicut exponit S. Hiero-
nymus) *præ stultitia*, notatur
dormitatio, neglectus, & de-
fidia, illorum, qui fervore
Spiritus ob innocentiam lin-
gæ dissipato, à virtutis impe-
diuntur exercitio: quando tem-
pus, quod impendere debe-
rent disciplinæ, dant superva-

caneis colloquijs, & subrepen-
te quodam tædio prætermittunt aliquam actionem; quæ
cæteroqui vel meditationis ex-
aminationi, qualiter illa suc-
cesserit, & quemnam ex ea
fructum hauserint; aut alij præ
precationi, vel super profectu
in spiritu reflexioni, ac recol-
lectioni; vel alij bono exerci-
tio, quod vel ex instituti ra-
tione, vel ex privata devotio-
ne incumbit, subserviret. Iam
quæ maior dari potest stulti-
tia, quàm ob otiosè, vaneq;
colloquendi pruriginem, &
propter oris incontinentiam
impedimentum ponere tam
salubria profectui spirituali o-
pera exercendi? verè dicat i-
ste, qui talis est: *Dormitavit a-
nima mea præ stultitia.*

9. Quare sapienter mo-
net adhuc Mediolanensium
Præsul inhærens interpreta-
tioni suæ: *a Caveamus er-
gò, ne unusquisque nostrum ejici-
atur de statu mentis suæ, & na-
turali quadam mansione; si habeat
foramina mansionum, è quibus flu-
entia stillicidia tamquam ex funda-
mentis subruant hominem nullà sa-
pientiæ soliditate fundatum. Et*

a S. Hieron. in Psal. 118.

b Psal. 119. 5.

c S. Ambr. ubi sup.

post pauca concludens ait :

Confirmanda est igitur anima nostra, ne stillet, & individuâ virtutum compage solidanda, ut possit regis æterni servare mysterium. Quod quidem mysterium æterni regis, id est, spiritum religiosum, virtutum splendorem, & exercitationem earum, non servat commodius, nec custodit securius anima, quàm lingvæ continentia, silentioque, alterâ nimirum solitudine; quæ sola meretur Christum in se habitantem habere; gratiam eius, & auxilium ad proficiendum in spiritu experiri. Siquidem

Non in tabernaculo loquacis, & garruli (Sanctus ait Bernardus) *quia multiloquio peccatum admittitur* (observa notabile profectus, & exercendæ virtutis impedimentum) *sed in viri serij, qui sit parvus alloquij, nec sermonis intemperans, & verborum sobrietate temulentiam loquacitatis evitans, caput suum Christus inclinat.* Hucusque de lingvæ incontinentia, sive de vitio loquacitatis fat dictum esto. Iam & de loquendi circumstantijs subsequatur.

a S. Bernard.

§. IV.

Licet, & decet loqui cum certa circumstantiarum ratione.

I. **E**t si commendabile, summeq; necessarium sit in religioso viro silentium, cum id non tantum custodiat, sed etiam ornet eius vocationem, fervorem in spiritu solidet, foveatque; divinis illustrationibus viam sternat; Dei gratiam, & auxilium ad in spiritu proficiendum, ad vincendas tentationes, & ad heroicarum exercitationem actionum impetret ampliolem: tamen certæ sunt etiam circumstantiæ (de quibus hic agendum) intra quarum limites tam activa vita, quàm mixta, sine reprehensione, culpa, & nota, loquendi sustinet usum. Nec enim Spiritus Sanctus in sacro codice, nec Sancti Patres, ac Doctores in dogmatibus, ac doctrinis suis, nec Magistri spiritus in monitis reprehendunt, aut vetant penitus omne colloquium, & locutionem. Sed quidquid

adver-

adversus incontinentiam linguæ dicitur, aut scribitur; id semper accipiendum est sano sensu; videlicet: non reprehendi, nec vetari colloquia; sed nimiam loquendi pruriginem, loquacitatem, & garrulitatem, non solum in Religioso, sed etiam in politico statu, semper vitiosam, culpâque minimè vacantem, saltem veniali; sæpè etiam, & vix non frequentius, mortali. Id quod cum non sit huius loci, neque propositi mei, missam facio quæstionem istam; & ad loquendi circumstantias examinandas venio, partem utramque tam decentiæ, quàm indecentiæ comprehensuras. Quarum plures alij, alij pauciores inveniunt; mihi præcipuè sex occurrunt.

2. Prima, quam ipse Spiritus Sanctus per os Ecclesiastæ suggerit, est *tempus*. Ait enim: *Tempus tacendi, & tempus loquendi*. Quo luculenter docemur; distingvendum esse tempus, quo tacendum, & quo loquendum. Si quidem imprudens, & incautus utrumque pervertit, &

a Eccl. 3. 7.

confundit. loquitur, cum tacendum est; tacet, cum loquendum. Id quod præclare tetigit Ecclesiasticus, dum ait: *Homo sapiens tacebit usque ad tempus. Lascivus autem, & imprudens, non servabunt tempus*. Relinquamus autem in genere cuiuscunque status, & conditionis homines omnes; ad solos activæ, vel etiam mixtæ vitæ Religiosos hanc pertinere doctrinam accipiamus. Hi rursùm in varias distingvuntur classes. Sunt enim alij tyrones, alij professi, juvenes alij, alij veterani, alij senes. Ex istis alij Magistri; alij concionatores, superiores, Confessarij, Patres Spirituales &c. Quorum singulos Spiritus Sanctus, Sancti Patres, ac Doctores præceptionibus sive tacendi, sive loquendi, instituant potius, quàm ut aliquid adferre possim ego, qui hucusque semper disco, & ad scientiam perfectionis non pervenio. Quia tamen præiens materia postulat, & cogit de loquendi circumstantijs aliquid addere, progredior.

3. Igitur Religiosus tyro-

b Eccl. 10. 6.

biennium habet in instituto nostro, silentio destinatum. Quo tempore vix aliud ad agendum habet magis præcipuum, quàm ut vocationem suam cum Domino Deo diligenter dispiciat; religiosum spiritum imbibat; & discat ea, quæ toto vitæ suæ tempore acturus est, & quomodò professionem instituti exerciturus, in silentio. Quod aded sibi charum esse debet, ac familiare, ut loqui piaculum arbitretur esse, dum vel necessitas, vel facultas est nulla. Hinc & consuetudo laudabilis obtinet in ordine nostro; quòd, si quando tacendi regulam contingat cuiquam extra tempus & necessitatem, infringere, humiliter in communi Refectorio publicè se genuflexus accuset, & à superiore levem aliquam expectet, suscipiatque pœnam ad sensim abolendum vitium loquendi, quod cognatum sibi secum communiter adfert Novitius in religionem. Semper autem laudabilis existimet non infringere tacendi tempus, quàm in medium

proferre culpam. Hæc enim accusatio sui ad confusionem, & emendationem spectat; sed ad perfectionem taciturnitas, & lingvæ continentia. Quæ quidem tacendi regula non tantum Novitijs, sed etiam professis, in studio præsertim constitutis juvenibus esse debet cordi, & perquam familiaris. Non enim sine causa Spiritus Sanctus tempori loquendi præmisit tempus tacendi. Nam in tyrocinijs Religiosus, & in iuventute discat, oportet tacere; ut postea, cum tempus ei datum fuerit loquendi, lingvam adhibeat, & os aperiat ad loquendum, & docendum ea, ad quæ per Instituti rationem vocatus est.

4. Atque hinc S. Hieronymus in Pythagorica disciplina quinquennale silentium originem traxisse putat, ut eruditi postmodum prudenter loquerentur. Quare subdit Ecclesiæ Doctor maximus: ** Discamus itaque & nos prius non loqui, ut postea ad loquendum ora reseremus. Silicemus certo tempore, & ad præceptoris eloquia pendeamus. Nihil nobis videat*

a S. Hieron. in Eccle. c. 3. 7.

tur rectum esse; nisi quod discimus, ut post multum silentium de disciplina efficiamur magistri. Ità Divus Hieronymus. Ad hoc nimirum vocati sumus, non ut tyrones, & iuvenes in sermonem effusi tam nobile, pretiosumq; tyrocini, iuventutis, & studij tempus impendamus loquendi, fabulandi, garriendique prurigini: sed, ut post multum silentium de discipulis efficiamur Magistri. Secus in eloquendo futuri magistri pessimi; si non prius boni discipuli fuerimus in tacendo. Et hæc quidem in gratiam iuventutis dicta sint paucis; ut sciant tacendi, discendique tempus æstimare. Sed & veteranis, senibus, ac superioribus alia non fævet regula; quàm ut & ipsi tempus utrumque, tacendi videlicet, & loquendi noverint; nec pervertant ordinem ab Instituto, vel potius à Spiritu sancto præscriptum. Loqui eos decet, consilij sive dandi, cum requiruntur; sive accipiendi, cum opus habent, monendi, corrigendi, vel mandandi (quod superioribus competit) causâ.

Hi tamen omnes, & singuli, semper dispiciunt (vel saltem dispicere deberent) & habent, tempus suum. Quibus ego meliorem non adteram doctrinam, quàm sicut Divus Gregorius alicubi sapientissimè suggerit, in hæc verba: *a* Tempus tacendi, & tempus loquendi. Discretè quippè vicissitudinum pensanda sunt tempora; ne aut cum restringi debet lingua, per verba inutiliter defluat; aut cum loqui utiliter potest, semetipsam pigre restringat.

5. Secunda circumstantia loquendi sit, *Persona*. In qua dubium nullum est; iuvenem tacere, decere maximè, nisi ex officij cuiuspiam ministerio, vel alia quacunque Instituto, vel ministerij ratione penitus incumbat aliud; senem autem loqui; cum id postulat ratio, doctrina, consilium, necessitas, officium. Utrique Spiritus Sanctus sapientissimè prospexit ætati per Ecclesiasticum. Sic enim ait: *b* Loquere maior natu; decet enim te verbum diligentem scientiâ. Primum loquendi locum personæ

a S. Greg. 3. p. post. admon. 15.

b Eccl. 31. 4.

tribuit seniori, tamquam auctoritatem, doctrinam, & sensum multâ, diligentique scientiâ comparatum habenti. Cui proindè in aliorum confesso verbis obstrepere, loquentem verbositate interpellare, ipsumque obruere; scientiam, & experientiam suam ipsi præferre velle, temerarium quidem est audaciæ iuvenili; seni verò non tam ignominiosum, quàm contumeliosum, auctori loquaciter obstrepenti noxium.

6. Iuveni deinde, paucis interpositis, idem Spiritus Sanctus ita præscribit: *a* *Adolescens; loquere in tua causa vix. Si his interrogatus fueris; habeat caput responsum suum.* Iam in causa sua si vix loqui iubet iuvenem, nec nisi bis interrogatum, respondere; idq; cum responso iam in capite per considerationem, ac prudentiæ regulam benè destillato, ac præparato: quid dicturum fuisse putes; si temerè, si per loquendi pruriginem, si per audaciam, petulantiam, garritatem, & contumaciam in verba prorumpat, & effundat

a *Ecc. ibid. v. 10.*

se iuvenis? certè non aliud, quàm cùm animi quadam emphasi, & affectu: *b* *Audi tacens.* Et hæc duo verba sufficiant adolescenti, seu iuveni, cuius ætati proprium esse debet, audire, non autem loqui. Igitur personam suam, & ætatem unusquisque consideret; & quid ipsum deceat, ex dictis facilè concludet.

7. Tertia circumstantia venit expendenda; videlicet, *Res*: id est: quid loquendum sit. Cùm autem sciatur optimè vel ex ipsiusmet cœlestis Magistri Christi Domini doctrina: *c* *Quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij*: quid futurum existimamus in illo tremendo iudicij die de verbis alijs vocationem religiosam, & statum, minimè decentibus? Non est hic meum commemorare, vel potius enumerare, in quænam alia verba temeritas humana etiam in religiosis personis effluat, ac distuat. Est enim verissimum, quod Sanctus Ambrosius ait: *d* *Multi etiam stabili corde firmati, incauti tamen,*

b *v. 8.* *c* *Matth. 12. v. 36.*

d *S. Amb. in Psal. 118.*

sermonis fluctuantis errore sæpè ceciderunt. Nec multum absunt ab hoc sensu verba Divi Leonis, alicubi sic dicentis: *a Dum per varias actiones vite huius sollicitudo distenditur, necesse est de mundano pulvere etiam religiosa corda sordescere. Interim benè hic in mentem venit: recitata superiùs Christi Domini, verba legi quidem, & audiri; sed vix, diligenter expendi, aut in cor, animumque penetrare. Solent enim à verbis otiosis, & à nimia linguæ incontinentia plus ultra procedere etiam illi, qui stabili corde firmati, incauti tamen, sunt; vel etiam temerarij mensuram religiositatis excedunt. Id quod sapienter Sanctus observavit Gregorius in illa Sancti Iob verba, *b In ventum verba proferitis*, scribens, ubi sic ait: *c In ventum verba proferre, est otiosa dicere. Nam sæpè dum ab otiosis verbis nequaquam lingua compefcitur, ad meritum quoque stultæ increpationis effrenatur. Quibusdam enim ruinae suæ gradibus desidiosa mentis in fovea lapsus impellitur. Nam dum otio-**

sa verba cavere negligimus, ad noxia percurrimus; ut priùs loqui aliena libeat, & postmodum detractionibus eorum vitam, de quibus loquitur, lingua mordeat. Hucusque Sanctus Gregorius.

8. Nec solum venit ab otiosis ad mordacitatem, & detractionem; ruitur ab his etiam in alia: quæ satis erat Apostolo Divo Paulo paucis innuere, ac vetare, dicendo: *d Nec nominetur in vobis, sicut decet Sanctos, aut turpitudinis: aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet.* Et alibi: *Deponite, inquit, omnia; iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro. Nolite mentiri invicem.* Addit autem sapientissimè *De ore vestro.* Nam ira, indignatio, & quæ deinceps enumerat, ex corde in os erumpunt, & ex ore tamquam ex fæda cloaca foràs evomuntur. Quæ cum in homine seculari mala sint, eique culpæ dentur gravissimæ; certè in Religioso, in quo Divus Bernardus etiam nugæ esse dicit blasphemias; nescio, quo nominè possint vel debeant appellari ea, quæ A-

a S. Leo serm. 4. de Quadrages.

b Iob. 6. 16. c S. Greg. lib. 7. moral. c. 24.

d Ephej. 5. 4.

postolus, turpitudinis, stultiloquij, scurrilitatis, & blasphemiarum nomine descripsit. Cùmq; nec nominari debeant, in bono Christiano (*Nec nominetur in vobis*) in Religioso nominandis istis, & alijs horum similibus, in quæ plerumque impingit incuria, nec ego infisto: hoc tantum addo, quod Divus Bernardus serid inculcat: *a Antequam verba proferas: bis ad limam veniant, quam semel ad linguam.*

9. Sed ad rem venio, quam decet loqui Religiosum. At quænam illa? Brevibus exponit spirituali filio suo Titto scribens Apostolus: *b Tu autem loquere, quæ decent sanam doctrinam.* Quæ verba licet peculiariter spectent ad præpositos Ecclesiarum, qualis erat & Titus, nihilominus accipi possunt generaliter ad omnes etiam illos, quibus incumbit ex Instituto (sicut in Ordine nostro) docere. Qui postquam tacere didicimus (si tamen didicimus) in iuventute; demùm ubi loquendum est, loquamur ea, *Quæ decent sanam doctrinam, sicut de-*

cet sanctos, & Deo dicatos. Quia verò professione sancti dicuntur omnes Christiani; multò magis professione, & instituto sancti sunt, & esse debent, omnes Religiosi; quibus tamen non prohibetur omninò, loqui: sed tantum arceatur ab ijs omne verbum, quod religiosam eorum dedecet vocationem, & statum: ut est, iocularitas, scurrilitas, & his affinia; quæ solum ad hoc spectant, ut risum, cachinnum, & alia huc annecti solita, excitant. Cæterùm locutio, *Quæ e ad honestam recreationem* (ait Cornelius) *ad animi excitationem, ad sanitatem corporis tuendam; ut scilicet homo alacrior fiat, vegetior, & aptior, ad suas functiones, Dei, obsequium, honesta est, decetq; Religiosos.* Statim temporibus, aut etiam ex officij, ac ministerij ratione decet ipsos sermo, semper tamen *Sale conditus; sicut decet sanctos.*

10. Quarta loquendi circumstãtia sit, *Locus.* In qua non opus est diutius immorari. Siquidem unicuique Religioso regula præscribit locum, in

e Corucl. comm. in ep. ad Ephos. c. 5.

quo

a S. Bern. in spec. Monach.

b Tit. 2. 1.

quo loqui liceat, in quo non; imò ubi nec miffitare: in quo etiam sine loquacitatis nota, quin & ex ministerij ratione sermonem possit fere-
 re. Quare prætermiffa loci circumstantiâ priùsquàm ultra progrediar; quod ad personam, rem, & locum spectat, illud addo monitum, quod olim apud Græcos erat: *Non omnia, non omnibus, non ubique.* Quo sapienter mone-
 mur; ità circumspèctos in loquendo nos esse oportere, ut nec omnia proferamus in medium, quæ lubindè se offerunt in sermone, & impetu quodam animi importunè se obtrudunt. *Nec omnibus;* id est: non omni, sivè non unicuique, quantumvis etiam, ut interdum videtur, amicissimo. Nam si in ullo decipimur, in amicorum, & eorum, quos in animi arcana, & in amicitiam intimam incauti admittimus, ac sincerè mentem nostram in eorum effundimus aures, egregiè fallimur delectu. Si lingua lubrica est; fides amicorum longè lubricior. Si lingua propria fallit, & errat faciliè;

fides humana, dico, & amici, multò fallacior est, & inextricabili hominem intricat labyrintho. Roga, obsecra, obtestare, ne prodat, quod eius auribus credidisti. crede mihi; perdidisti verba, preces, & operam. Unum tu numeras, cui putas te credere posse: ille tres, & plures, habet; quibus & se totum aperit, & secum tua. Quòd si ne tibi quidem ipsi promittere potes, an constantem, quantum ad arcanum tibi communicatum, fidem servaturus sis; de alio quam tibi fidem, & constantiam promittas? Nemo felicior in hac parte, quàm qui difficillimam tacendi condidicit artem, & sibi tantum fidelis humanam cum fide constantiam omnem suspectam habet.

II. Enim verò non hìc impugnatur (quod Deus avertat) sincera sui revelatio superiori, Patri spirituali, confessario facta. Nam hìc, & erga hos oportet simplicem esse columbam. Nec enim superiores, patres spirituales, & qui conscientie præsentent tri-

bunali, tam sunt temerarij (cum id tam naturæ, quàm positiva lex prohibeat) ut, quæ auribus à subditis suis, & pœnitentibus exceperunt, in alterius similiter aures effutiant; secus & ignominiam sibi, & pœnam conflaturi. Sed extra forum hoc serpens esto prudens, cautus, & tacitus. Nec coactaneum, nec æqualem, nec inferiorem, nec iuvenem, nec facilè senem, centies iurantem, & iuratum in arcanum tuum admittite. Sed, quantum fieri potest (cum Seneca dico) *Tecum habita*. Denique *Non ubique* loqui, spectat magis ad considerationem loci: de quo satis esto, superius innuisse,

12. Quinta venit consideranda circumstantia; nempe *Modus*, ad quem plurimum pertinet, scire; quomodò sit loquendum, vel quomodo proferenda sint verba: ne videlicet cum verbis in colloquio promantur simul & gestus; qui potius histrionem probant, non Religiosum. Nam certum est, ad loquendum opus esse tantum ore, & linguâ;

non manibus, non digitorum, non laterum, aut lacertorum huc, atque illuc agitatione; quæ ioculatores adhibent in scenis. At Religiosos, quorum fermocinatio procul esse debet à theatra recitatione; tranquillus decet, & quietus sermo; quem nemo docuit melius, quàm ipse Spiritus Sanctus apud Ecclesiasticum ita dicentem: *Verbis tuis facito staterant, & frenos oris tuo rectos*. Vult nimirum verba proferri cum pondere: *Bis ad limam veniant, quàm semel ad linguam*. Os autem contineri frenis rectis, illis videlicet, qui non nisi durioris oris sunt, & imponuntur equis, ad regendum difficilibus, & insolentioribus, qui tamen ad fessoris incedere coguntur nutum, ob carnis ad oris angulos molitudinem, quæ propter fræni recti duritiem à fessore fortiter prehensi, dum reluctari vult equus, haud difficili negotio, non sine bellæ dolore, læsus cõderetur. Sic & os omninò durâ frenandum est disciplinâ. Cui frenum tunc remittitur; cum clamorâ ni-

a *Ecl. 18. v. 19.*

mis, & in cachinnum ore ducto sine moderamine vox erumpit, ita, ut sicubi duo, tres, quatuor, & plures in colloquium veniant Religiosi; consortium illud nihil ab aggressium hominum vel in silva, vel in popinaria taberna casus suos rusticos, & his similia, narrantium turba discernantur.

13. Igitur & verbis in Religioso stateram, & ori, vocique frenum, & quidem reatum, imponit sapiens; cuius gnomam pulcherrimè S. Ambrosius illustrat, cum ait: *Proferant sermones ad mensuram librâ examinatos iustitiæ; ut sit gravitas in sensu, in sermone pondus, in verbis modus.* Non clauditur os, quantumvis Religioso, solitudinique dedito sed benè monetur; quem modum, ubi loqui necesse est, teneat. Quia verò cum pondere, graviter, & sine multo vocis strepitu loqui, sicut silentium, ita & in loquendo moderatio, donum quoddam cœleste, & divinum est; ideò modum lingvæ, vel ori suo ponere conanti, cum regio

Psalte sepè precandum est; orandus Deus, ac dicendum: *Ponè, Domine, custodiam ori meo; & ostium circumstantiæ labijs meis.* In quo vericulo singulariter observandum est, quidnam petat divinus Vates. Non penitus ut sibi claudatur os; non in angulo quoquam totus ut includatur, ibique continuum ut agat eremitam: hoc enim ab activa, mixtaq; vita, ad quam Deus vocavit nos, prorsus alienum est; sed ut ori necessaria locuturo Deus ipse ponat custodiam: id est, tamquam prælidianâ cohorte (sicut ex septuaginta Interpretum versione colligi potest) & excubijs militaribus, fidiq; satellitibus, os, & labia muniat; ne quod verbum erumpat ex ore, *Quo divina lex,* (ait Corderius) *& communis hominum societas violetur.* Labia quoque ne sic in vocem, & Sardonium solvantur risum, ut modi, moderationisque stateram excedant. Qui excessus si vitio datur alicui Religioso veterano, ætate provecto, in Religione iam emerito; quàm multo indecentius est, & vi-

a S. Ambros.

b Psal. 14. 3. c Corder. in Job. c. 2. 22.

tio dari debet; iuvenem (quid si & tyronem?) nullâ statûs, & ætatis habitâ ratione, sibi plurimum in sermone clamoso, risu incondito, & cachinnis indulgentem audire? Qui dum in iuventute nec frenum, nec stateram verbis, & ori adhibet; senex, assivetus, & inveteratus eiusmodi vitio multò minùs eam custodiam admittet. Quia *Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea*, nihil aliud, quàm egregius ioculator, & blatero, tam sibi, quàm Religioni dedecus futurus.

14. Ea propter S. Ioannes Chrysostomus illum Psalmi versum, quem superius antè paulò recitavimus, explanans, ut modus in loquendo teneri possit, ad oris ostium adjicit insuper rationem, seu iudicium rectum, tamquam serræ clavem, ac dicit: *Os ergò nostrum perpetuò custodiamus, rationem ei tamquam clavem adhibentes; ut videlicet oris ostium discretè, cum pondere, certaue rationis moderatone, vel aperiatur in verba, vel*

claudatur in silentium. Undè aureus idem orator ait: *Si enim oporteret ora perpetuò patere, non facta essent portæ: si autem perpetuò clausa esse, non esset opus custodia. Apertum scilicet Deus homini dedit os, ut per id animi sui sensâ, cum tempus, locus, & ratio requirit, expromere possit. linguam dentibus, & labijs, tamquam certâ custodia vallavit; ut ad circumstantem hanc custodiam ratio, tamquam custodiarum præfectus, tam verba, quàm vocem, & labia, modereretur. Et ut hanc circumstantiam, modum, inquam, loquendi complectar brevibus, illâ sapientissimi Senecæ sententiâ totum claudio: *Si disputarem; nec manum iactarem, nec vocem attollerem; sed ista oratoribus reliquissim, contentus sensus meos ad te pertulissim; quos nec exornassim; nec abiectissim. Non delectent verba nostra, sed profint. Sit talis sermo; ut res potius, quàm se ostendat.**

15. Sextam loquendi circumstantiam adfert ipsa necessitas, ità quidem, ut non voluntas linguam & labia solvat

a Prov. 21. 6. b S. Ioan. Chryf. in Psal. 140.

c Sen. ep. 68.

in sermonem; sed imperium, & ratio maximè pendeat à necessitate. Quam in rem S Gregorius eundem superius recitatum versiculum ponderans sapientissimè, sic ait: *a* *Pone Domine custodiam ori meo. Quia nimirum ostium, & aperitur, & clauditur. Quia ergo ori suo poni non obstaculum, sed ostium petit; aperte docuit, quòd & per disciplinam retineri lingua debeat, & ex necessitate laxari: quatenus os discretum & congruo tempore vox aperiat, & rursus congruo tempore taciturnitas claudat.* Hinc & Cardinalis Hugo scribens in illum Psalmi versiculum *b* *Vir linguosus non dirigitur in terra,* præclarum porrigit documentum ijs præcipuè, quorum est docere, magniq; præcursoris, ac prædicatoris in deserto Ioannis exemplo prædicare, dicit: perfectius esse, sponsum Christum Dominum ut loquentem intus omnes audiant; quam ut loquantur, gaudeantque interiore locutione sponsi, nec os aperiant, nisi postulante necessitate. Siquidem & Ioannes non gaudebat, quia docebat; sed quia audiebat,

iuxta illud: *c* *Amicus autem sponsi, qui stat, & audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi.* Concludit denique mentis suæ conceptum, ac dicit: *d* *Gaudium ergò sit taciturnitatis & sponsum audiendi in voluntate: vox autem doctrina sit gaudium, de exterioribus necessitas, non voluntas.* Nimirum lingvæ, loquendique pruriginem non à voluntatis imperio, sed à necessitatis iudicio regi debere sapientissimè definit.

16. Igitur sine reprehensione, & sine culpa Religiosus ut loquatur, puto non opus esse alià regulà, circumstantias alias omnes moderante; quàm regulà necessitatis; hæc tempus, hæc personam, hæc rem, locum, & modum, ad loquendum informat. Ceterùm tacere, docet solus Deus; sicut & rectè eloqui, solus Spiritus Sanctus. Nam ad hominem spectat cor, & animam per orationis, ac disciplinæ studium disponere: sed os, & linguam gubernare, supra vires, & omnem industriam hominis est; ut in canonica sua S. Iacobus Apostolus ait:

a S. Greg. lib. 7. mor. c. ult.

b Psal. 139. 12.

c Io: 3. 29. *d* Hugo in Psal. 139.

o *Lingvæ autem nullus hominum domare potest, inquietum malum. Solus Deus inquietudinem lingvæ frenat, & gubernat: id quod in proverbij suis egregiè Salomon expressit dicens: 3 Hominis est animam præparare; & Domini gubernare lingvæ. At loqui perperam, excedere sermone, garrere; sine pondere, verba, facetias, & ioculationes fundere; sarcasmos, obtrectiones, detractiones, & mendacia effutire; ars hæc absque præceptore discitur, ita, ut, quod S. Hieronymus de perverfis in Ecclesiarum pulpitis oratoriè crepantibus, & dogmatum errores vel e Compositione verborum, vel instinctu diaboli, qui fautor erroris est, spargentibus dixit; hoc de loquacitate, dequè alijs vitijs huic annexis appositissimè proferre liceat: Omnes artes absque doctore non discimus: sola hæc tam villis, & facilis est; ut non indigeat præceptore.*

17. Itaque quicumque Religiosus vocationem & statum suum amat, cumque Deo auspice ad finem usque conser-

vare desiderat integrum; silentium quidem amet, & colat: loqui autem non nisi compellente necessitate seriò convescat. Præcipuè instituti nostri Religiosus, cui ex professione docere, cum scholastica iuventute, & alijs hominibus conversari incumbit, illud sæpiùs animo verset, & exercere studeat, quod nobis Venerabilis Patriarcha noster per constitutionem Parte. 1. cap. 6. in hæc inculcat verba: *d Elatam vocem, & collocationes, omninò vitabimus; neminiq; cum alio loqui, nisi superior concesserit, permittatur. e Et alibi: Obmurmurationes, inquit tam de nostris, quàm de externis, non fiant: caveant omnes à verbis scurrilibus, mordacibus, seu contumeliosis; & similiter à multiloquio, & ab omni eo, quod speciem immodestiae, aut dissolutionis præferat. Neque in collocationibus vocem extollant; nec alios efficit nominibus vocent. Quæ omnia, certum est, quòd non tantum necessitas, sed etiam charitas, & religiosa modestia penitus excludant.*

d *Confl. P. 1. c. 6. e P. 2. c. 7.*

a *Iac. 3. 2. b Prov. 16. 1.*

c *S. Hieron. lib. 1. c. 3. in Eccle. v. 7.*

§. V.

Colloquia spiritualia adeò nihil obsunt vocationi, ut etiam in ea, sicut & in spiritu, confirmant.

I. **E**Thi hucusque plurima sunt dicta contra colloquia minùs utilia, quæ non nisi lingvæ prurigo, vel curiositatis aliquis excitat impetus: & satis ex ijs, quæ iam attulimus, exigua probetur religiositas; ac spiritus ille, quo Religiosus erga Deum, ac divina continuè totus ardere deberet, eoque vocationem suam fovere, nec aliter, quàm sicut materiali cibo corporèam sustentat vitam, ità vitam animæ, religiosèque vocationis nutrire, custodire, & ad finalem, auxiliante Deo, perseverantiam in obsequio divino conservare: sed imbecillitatis humanæ mactatum infortunio spiritum in primordijs susceptæ vocationis imbibitum plerumque contingit (ut diximus alibi) exhausti, dum oris, & lingvæ custodia minùs habetur cautè; nec ità solidè custoditur silen-

tium, vocationis, religionis, & virtutum omnium custos, uti status ipse requirit: tamen, dum leges, tempus, modum, & alias in loquendo circumstantias eidem (religioso præsertim) statui præscribunt, quibus servatis nec infringitur silentium, nec culpa incurritur; tàm & illud sapienter providit omnium pænè religiosorum ordinum ratio; quòd loqui liceat, deceat ea, quæ nec indecora, nec noxia, nec inutilia, sed honesta, congrua, & utilia sunt vocationi. Igitur posità superioris facultate, professionis, & ministerij necessitate; vel alià ex instituti ratione causà; puta doctrinà, consilio, & id genus alijs, spiritualia colloquia, ad quæ Religiosus in omni occasione debet collineare, & eos, cum quibus agit, etiamsi domesticis, pertrahere; vocationem tantum abest ut debilitent, ac labefactent, ut etiam illam, sicut & religiosum spiritum, amplius excitent, foveant, & confirmant.

2. Hoc innuere videtur Spiritus Sanctus in proverbij Salomonis; ubi prorsus ad hoc propo-

propositum ait: * *Qui custodit os suum, custodit animam suam.* Et alibi: *Verbum custodiens filius, extra perditionem erit.* Id est: qui cautus, & circumspectus est in loquendo, nec indulget, aut permittit ori, lingvæque suæ freni remissionem, ac diligenter examinat verba, & sensum sermone proferendum; idem facit, quod animæ suæ in religiosa vocatione ad Deo gnaviter obsequendum prospiciens, & tanti thesauri, qualis est religiosus status, custodiam, ne perdi possit, adhibens diligentem. Unde & primam Proverbiorum sententiam hic recitatam Chaldaeus exponit sic: *Qui tegit os suum, cavet animæ suæ:* videlicet, os suum qui obstruit, & silentio tamquam aliquâ cortinâ, seu quavis aliâ firmiore munit opertione, tam solidè cavet, ac prospicit animæ suæ, ut gratiam ei vocationis, & religiosum spiritum, quo Domino Deo semel consecravit se, nulla res vel minuere, vel auferre possit: eò quòd constanter adhæreat amabilissimo Deo suo; quem non

* Prov. 13. 3. c. 29. 27.

tantum inordinatissimo, sed etiam ne minimo quidem otioso verbo vult offendere: sicque verè caveat animæ suæ, eamque per accuratam loquendi (cùm necessarium est) moderationem custodit in æternam vitam.

3. Alteram verò, quam hic superius ex Proverbijis attuli, sententiam, videlicet: *Verbum custodiens filius. &c. S.* Augustinus ita legit: *Verbum excipiens filius, à perditione longè aberit. excipiens autem excipiet illud sibi; & nihil falsi de ore illius procedit.* Quâ sententiæ phrasi Sanctus Doctor premens hæc verba, *excipiet illud sibi,* videtur hoc urgere; quòd locuturus, faciet verborum à se proferendorum delectum, & quamdam quasi exceptionem, ac in omnibus dicendis ita seliget singula; ut non nisi veritati, & honestati conformia sint ad Deo soli, non autem hominibus, sicut faciunt nonnulli, placendum. Sensum igitur suum Sanctissimus Præsul his exponit verbis: *b Qui excipit verbum, id est, veritatem; non sibi, sed ut hominibus placeat.*

b S. Aug. lib. de mendacio c. 18.

at, non

at; non eam custodit, cum eis videt posse placere mendacio. Qui autem excipit sibi, nihil falsum de ore ipsius procedet. Quia etiam, cum placent hominibus mendacia, non mentietur illi, qui veritatem, non quâ illis, sed quâ Deo placeat, excipit sibi. Hactenus Divus Augustinus. Consequenter itaque custodiens verbum, id est, veritatem, quæ ipse Deus est, vita nostra, verè custodit animam suam, vocationem, & spiritum religiosum. Quia per hæc servatur in vitam immortalem ad Deo fruendum in illa beatitudine, quæ iam extra periculum perditionis est perfecta, constituta in illo gaudio, quod secundum Christi promissionem est plenum: *• Vt gaudium vestrum sit plenum.* Hinc satis iam liquet; spiritualia colloquia, dum facultas, tempus, necessitas, & ratio permittit loqui, nihil penitus officere vocationi religiosæ; quin potius in ea solidant loquentem, sed & audientem ædificant, excitantq; ad magis amandum, & conservandum id, quod semel pro Dei gloria, pro animæ salute,

& pro æternæ beatitudinis consecutione susceptum est, vitæ institutum: modò sermo sic prodeat à loquente, ut verbum excipiat sibi, illudque prudenter seligat ad Deo placendum, non hominibus; ad profectum tam suum, quàm proximi; non ad perditionem, & sic *Extra perditionem erit.*

4. Ac propterea apud priscos illos Eremi cultores, & Monachos usu receptum erat, ut non solum statis temporibus ad spiritualia convenirent colloquia (collationum hinc inolevit nomenclatio) in quibus aliæ non erant inter ipsos fermocinationes, quàm quòd alius quidem de facili in virtute, modò prompta sit voluntas, progressu dicebat sententiam; alius modum vincendi tentationes suggerabat; quid magis ad perfectionem consequendam spectaret, disse-rebat alius; alius, in quonam perfecta consistat charitas, dicebat; alius, quænam virtus alia præferri debeat humilitati, admonebat; virtutum omnium vel matrem vel reginam, vel epitomen, obedientiam a-

• Io. 16. 24.

lius assererat: denique sicut in virtutum stadio sanctâ quadam contendebat æmulatione; sic & de virtutibus, in quibus, erat singulorum frequentius exercitium, unusquisque suam in medium proferebat sententiam; & ita sine doctrina, nemo sine spiritali fructu in suum se se recipiebat tugurium. Non solum, inquam, sancti Patres illi Eremitæ, Monachi, mundi contemptores statis temporibus hos ad collationes instituebant conventus; sed etiam quotiescunq; contingebat alterum ab altero conveniri, non alia ferebantur inter ipsos colloquia, quàm de re quapiam spiritali, & ad animæ salutem pertinente, eo videlicet fine; semper ut aliquid vel discerent, vel docerent, quod ad in Christiana perfectione, multo magis autem in eremitica vocatione, vel monastica disciplina proficiendum, & perseverandum pertineret, vel Deum simul in Psalmodia ferventiùs laudarent, uti rectè S. Ioannes Chrysostomus de colloquijs ipsorum alicubi disserens ait:

a Nullum turpe verbum illa possunt ora emittere; nihil scurrile, nihil asperum; sed omnia cælis digna. Nullus aberraverit, comparans horum ora fontibus melle manantibus, & pura fluentibus fluentia. Quæ tantò magis (ora videlicet) servanda sunt ab omni eo, quod religiosum statum vel modicè profanare possit, immunia; quantò pretiosorem thesaurum circumfert Religiosus; id est, vocationem à se susceptam, non secus, ac ipsam animam suam diligendam, omnique studio à profana loquendi licentia, à scurrilitate verborum, & vanitate custodiendam.

5. Iam verò S. Gregorius in spiritalibus hisce colloquijs duplicem observat religiosorum fructum. Unum quidem, quo sibi; alterum, quo audientibus profunt: vel auditoribus etsi minimè profunt; plurimum tamen adferunt emolumenti sibi: eò quòd non tacuerint hoc, quod ad auditorum conversionem & fructum pertinebat. Do summi Pontificis verba: *Boni* (inquit

a S. Io. Chrys. ad pop. Antioch. hom. 56. ante suam.

ille,

ille, addam ego, Religiosi) cum loquuntur, duo sunt, quæ in suis locutionibus attendunt, & attendere debent. Vt videlicet aut sibi, & auditoribus suis; aut sibi et solis profint, si auditoribus prodesse non possunt. Rationem huius assertionis suæ mox subdit, ac dicit: Cum enim bene audiuntur bona, quæ dicunt; simul sibi, & auditoribus profint. Cum verò ab auditoribus deridentur (sicut plerumque fit ab ijs, qui nihil quærunt aliud, quàm garrere, profanosque sermones iuxta cordis sui desideria miscere) cum inquam, deridentur, sibi procul dubio profuerunt, quòd se culpâ silentij liberos fecerunt. Ita S. Gregorius. Est enim certum; quòd, sicut datur vitio loquacitas, ita culpâ non vacat silentium; cum id, quod in alterius animæ cedere debet utilitatem, verbum reticetur.

6. Meritò propterea vates Evangelicus exclamat alicubi: *Væ mihi, quia tacui. Quis vir pollutus labijs ego sum; & in medio populi polluta labia habentis ego habito.* Quærunt hinc interpretes: quomodò

propheta iste labia sua polluerit? Quomodò vir à Deo super alios prophetas illuminatus, & peculiariter electus ad hoc, ut nullus alius prophetarum luculentius, fufius, & nervosius incarnationem æterni Verbi, Christi Domini Salvatoris imperium multiplicandum, passionem. eiusdem & mortem pro generis humani salute, iudicium eius & exaltationem, gentium ad eum conversionē annuntiaret, quàm Isaias; & tamen virum pollutum labijs ipse se confitetur? *Vir pollutus labijs ego sum.* Fierinè potuit, ut eius labia verboritate quapiam contaminarentur, & profanarentur? Equidem responderi potest, sicut & respondent interpretes aliqui; ipsum labia sua polluisse verbo aliquo minus cautè prolato; præsertim in medio populi nimium quantum licentiosi, quales erant Hierosolymitæ, & populus Israël universus. cum nihil æquè difficile sit, ac non peccare linguâ. Sed sancti, Hieronymus, Cyrillus, & alij, dicunt; Isaiam labia sua polluisse non lo-

^a S. Greg. lib. 15. Moral. c. 11.

^b Isa. 6. 5.

cutione, verùm silentio, propterea etiam præmittit: *Væ mihi, quia tacui.* Dicit igitur ex S. Hieronymi, & aliorum sensu Cornelius à lapide: *Peccatum illud fuisse li gvo non tam locutionis, quam taciturnitatis: scilicet quod peccata populi ac procerum vel tædio, vel metu vidus insectari destiterit.* Igitur quando res, tempus, ratio, maximè verò necessitas proximi postulat, loqui non tantùm peccatum nullum est; ut etiam faciliè culpam consciscat silentium.

7. Undè R. P. Iacobus Alvarez super illud Christi Domini mandatum, quo præcepit discipulis, ut regnum cælorum annuntiaturi, semper in domus alienius ingressu dicerent: *Pax huic domui: Et si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra: sin autem, ad vos revertetur,* scitè observat; præceptum illud non de solo prædicationis, sed etiam de quocunque ædificationis intelligi debere verbo, ex quo tam loquens, quam audiens capiat utilitatem. Dicit itaque:

Quod autem de verbo prædicationis

^a *Cornel. hic.* ^b *Lu. 10. 6.*
^c *Jac. Alvar. lib. 5. p. 2. c. 28. de vita spirit.*

tionis Evangelij dicitur, de quocunque ædificationis verbo intelligendum est: ut, si audiens amator virtutis fuerit, audito ædificationis verbo proficiat: si verò cum indignatione, aut cum tædio, sanctos sermones exceperit; saltem ille, qui loquitur, nullo modo emolumento loquendi frustretur. Et ratio est in promptu pro loquentibus, & audientibus bona. tum quia Christus ipse colloquijs eiusmodi se se libenter sociat, sicut promiserat olim dicens: *Vbi sunt duo, vel tres, congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Id quod ipso factò suo Dominus post gloriosam anastasin suam exhibuit; quando proficiscentibus Emaunta duobus discipulis, & loquentibus ad invicem non de rebus huius mundi ad fallendum tempus, & itineris tædium; sed *De his omnibus, quæ acciderunt in Ierusalem, puta de acerbissima Domini passione, & morte probrosissima: sed & de resurrectione, quam annuntiabant mulieres, & de alijs admirandis, ac divinis operibus Christi; apparuit habitu longè alio,*

^d *Matth. 18. 20.* ^e *Lu. 24. 14.*

quàm

quàm ipsis olim cognito: Ipse Iesus appropinquans iunxit se, & ibat cum illis. Quare S. Bernardus ait: *a* *Vivique libenter appropiat (Dominus) de se loquentibus. Sic euntibus in Emmaum, & conferentibus inter se, incundum se, facundumq; exhibuit comitem: tum quia corda, mentesque ex spirituali colloquio magis ad amorem Dei, ad virtutis exercitium, & ad in religiosa vita proficiendum excitantur, & inflammantur; sicut accidit ipsdem duobus illis discipulis, quando Christus Dominus b* *Incipiens à Moyse, & omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis, quæ de ipso erant; ut ipsi postea disparente Domino dicerent Ad invicem: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas?* Equidem satis esse debebat ad ipsos accendendos amabilissimi IESU præsentia, & comitatus ad hospitium usque: sed quia tenebantur eorum oculi, ne præsentem agnoscerent; vix aliquod operæ pretium erat, illis se comitem præbuisse, nisi locutus

etiam in via fuisset, *In omnibus scripturis, quæ de ipso erant, & aperuisset ipsis easdem scripturas, quæ pariter de ipso erant.*

8. Habent nimirum eam de Deo, & amabilissimo Iesu, colloquia vim, & energiam: ut singularem quamdam Christi per gratiam in corde præsentis confessionem probent; & animas ad profectum in Dei servitio mirabiliter accendant; sicut rectè monet S. Cyprianus, cum ait: *c* *Qui pacifica, & iusta secundum Christi præceptum; (id est, sancta verba, res ad amorem Dei, eiusque gloriam, & honorem, atque ad animæ salutem pertinentes) loquitur, Christum quotidie confiteatur.* Concludit denique Sanctus hic Præful, ac dicit: *Corroboremus igitur nos exhortationibus, & magis, ac magis proficiamus in Domino.* Ita videlicet instituatur colloquia nostra, ut ex illis & animemur ad viam Domini sine tædio currendam, & ad eam constanter usque ad mortem profecturam, in eaque perseverandum, in omni colloquio

a S. Bernard. serm. 9. *b* Lu. ubi sup.

c S. Cyp. lib. 1. ep. 5.

profectum nostrum quærentes, *Vt magis ac magis proficiamus in Domino.* Hinc magnus ille spiritualis vitæ magister Thomas à Campis ait: *• Levat non parùm ad profectum spiritua- lem devota spiritualium rerum col- latio, maxime ubi pares animo & spiritu in Domino sociantur. Quo- rum colloquia non ineptè con- ferri possint cum illorum pri- vatis, & solitarijs in eremo commercijs monachorum, de quibus S. Ioannes Chrystosto- mus ad populum Antiochenū differens, ait: quòd post ab- solutum in choro divinum cantum, & orationem, statim ad sacrorum lectionem libro- rum se se conferre soliti fue- rint, & cum prophetis Apo- stolisque seruerint colloquia sua. Sic enim os illud aureum de ipsis ait: • Cum eorum dis- solverint; hic quidem Isaiam su- ment cum illo loquitur; hic au- tem cum Apostolis conversatur; alius ab alijs elaborata percurrit; & de hoc universo philosophatur, de Deo, de invisibilibus, de in- telligibilibus, de vitæ præsentis vi- litate, de futurorum beatitudine;*

• Tho. camp. de univ. Christi lib. 1. c. 20. • S. Ios Chryf. hom. 36. ad pop. Antioch.

& optimo cibo pascuntur, non brutorum carnes elixatas habentes appositas: sed eloquia Dei super mel, & favum, mel admirabile, & multo melius, quàm quòd Io- annes per desertum olim degu- stabat.

9. Eadem prorsus & ho- die Religiosorum esse deberet conversatio, eadem esse debe- rent & colloquia; ut, post- quam privatim legerunt, aut legi audiverunt Isaïæ, cætero- rumque Prophetarum vaticinia, comminationes adversus iniquos, & impios; divino- rum exaggerationes benefici- orum, & alia eorum oracula postquam in cella de divinis tam veteris, quàm novi testa- menti scripturis, aut aliquem ex sanctis Patribus, Doctori- bus, alijsque scriptoribus sa- cris, legerunt; vel ad com- munem mensam in refectorio legi audiverunt, in congressi- bus deinde, & in communi confesso de his colloquantur; De Deo, de visibilibus, de intel- ligibilibus, de vitæ præsentis vi- litate, de futurorum beatitudine philosophentur.

10. Atque hoc etiam est, quod Venerabilis Pater noster Ioseph

Ioseph à Matre Dei constitutione sapienter providit; quando ad communes conventus, puta ad focum hyemis tempore (ut fit in Italia) causâ calefactionis, & ad alia communia exercitia, vel opera quæcunque, post prandium, aut cœnam conveniunt, vel sileatur, vel *a De promovenda scolarum nostrarum perfectione, aliquis verba facit, cavit. Et alibi, dum mensam sacrâ lectione condiri præcipit, eamque audiri cum silentio, in communi deindè post refecti- onem confessu vult aliquid de ea ad ædificationem conferri: de quo sic habet constitutio Parte 2. cap. 4. b Mensa condiatur sacrâ lectione; quam omnes silentio audiant; ne corpus tantummodo, sed etiam animus nutriatur. De qua postea in communi recreatione poterunt aliquid ad ædificationem recollere: ut ipsa etiam recreatio sit utilis. Quibus in verbis duo præcipua spectare videtur Venerabilis Patriarcha. Primum; ut unâ cum corpore nutriatur & animus: & sicut corpus habet suam refectionem; ita nec anima suo*

a Consil. p. 1. c. 6. b P. 2. c. 4.

privetur nutrimento, quod est attentata sacræ lectionis auscultatio. *Alterum; ut ex eadem lectione formetur postea colloquium in communi confesse, annuente superiore, ad ædificationem, & ad communem religiosi spiritus utilitatem. hoc enim indicant verba: Vt ipsa etiam recreatio sit utilis: utilis, inquam, tam loquenti, quam audientibus. Inutilis autem foret, & re verâ est; cum in colloquium omnia veniunt alia quam ea, quæ statum, vocationem, & spiritum sapiunt religiosum; puta, si quis excitet sermonem de statu politico, de nationum moribus, de factionibus inter principes, & civitates, ac cives; de rebus vanis, & ad Religiosos minimè pertinentibus: vel statim oboriatur factorum, aut periculorum suorum proluxa narratio; de ciborum in mensa vel benè, vel malè conditorum qualitate; vel alius sermo quispian, qui risum magis sardonium, & cachinnum moveat, quam sit ad ædificationem.*

II. Itaque quod ad Religiosorum attinet conventus in com-

communi post prandium, & cœnam recreatione; non sunt in hoc genere superiores tam tetrici, stypticiq; , ut omninò velint omnes sedere, stare, vel deambulare taciturnos, & tamquam in silicernio mæstos, aut mortem, aut tremendum Dei iudicium, aut inferorum supplicia contemplari. Nam his, & similibus alijs meditationibus vel cella, vel oratorium, vel alius locus solitarius destinatus est, similiter & tempus aliud: sed hoc desiderat, & urget constitutio nostra; ut recreatio instituaturs cum utilitate communi ad spiritum pertinente. Hinc laudabilis, & tantò laudabilior, quia nullo regulæ præscripto cauta, quorundam in hac provincia nostra superiorum obtinuit consuetudo; quòd post communem corporum refectiorem in omnium confessu plerumque iubeant prius ab uno alterovè ex iunioribus, (olim & à veteranis magistris & sacerdotibus id requirebatur, & fiebat sine ulla, quæ nunc forsitan esset, admiratione) quòd iubeant, inquam, dici vel lectionem suam eius diei spiri-

tualem, vel quemnam fructum ex sacra communione (si fuerat eà die) vel ex meditatione, perceperint spiritualem, referre; tùm demùm additâ brevissimâ quapiã parænesi progrediuntur ad facultatem de re aliqua ad utilitatem communem faciente loquendi, vel, si dies sit vacationis à studijs, & Scholis, honesto aliquo lusu Religiosos decente, se se, præsertim iunioribus, occupandi, recreandiqne, iuxta ut dictum est alibi. Et quidem hæc de spectantibus ad communem confessum, & recreationem, post corporum refectiorem: at in alijs privatis colloquijs utilissimum semper est; sermonem ad spiritualem trahere materiam; eaque pacificare animam tamquam eius præsentissimo nutrimento; quo mens, & spiritus tam loquentis, quàm audientis reficitur, & in obsequio divino roboratur,

C A P V T XI.

§. I.

*Illorum consortium, quos à
religi-*

*religioso spiritu deficere com-
pertum est, vitare debet in-
ventus, cui vocatio re-
ligiosa est cordi.*

I. **M**irum fortasse videatur alicui, cōfortij mīdus utilis hic fieri mentionem, ubi nemo non probus, nemo non dignus esse commercio existimatur. Sunt enim omnes in domo Dei, & in societate quadam unius moris, & reipublicæ; omnes (uti loquitur scriptura) *a Docibiles Dei*; omnes in una Congregatione, de qua dicas: *b Ecce quam bonum, & quam iucundum, habitare fratres in unum.* In quæ Psalmi verba scribens S. Hieronymus ait; *c Propriè Psalmus iste cenobij, & monasterijs convenit; licet de Ecclesijs intelligatur.* Et postquā rationem attulit, cur non tam de Ecclesijs, quàm de cœnobij intelligendus sit hic versus, appositè subdit: quòd nimirum *In monasterijs, sicut unum propositum, ita & totus animus est; verè fratres mente, non corpore.* Ità S. Hieronymus. Sed licet in auri metallo scoriā in

trítico zizaniā, in amænissimo pomario unam, alteramvè degenerem invenias arborem, non terreni, in quod arbores illæ transplantatæ sunt, vitio; sed vel indolis innatæ corruptione, vel accidentis aliùs aliundè provenientis eventu fortuito: sic in Collegijs, societatibus, & monasterijs, est reperire non semper, nec omnes *d Unius moris in domo*; non vitio Religionis, & monastici statūs, aut educationis negligentia: sed vel imbecillitate humanā sensim per ætatis, aut sæculi corruptelam invalescente; vel indolis aliquā pravitate, quæ plerumque certo proposito sub tyrocinijs tempus vaferrimè se se occultat, non secus, ac unius eiusdemque matris filij, quos uterus idem unus enixus est, imò gemellos eadem horā in lucem effudit, ingenia secum adferunt diversa, sibi que contraria, mores, ab invicem toto cœlo diversos: id quod in unius Rebeccæ geminis Esau, & Iacob manifestum est: ità Religio multorum in Christo filiorum mater non est tam felix, ut o-

*a In. 6. 45.**b Psal. 132. 1.**c S. Hier. hic.**d Psal. 67. 7. e Gen. 25.*

omnes pariat, educeat, edoceat, & efformet in eandem virtutis, & probitatis formam, quam ipsa requirit instituti ratio, quantumcunque laboris, industriæ, & sollicitudinis adhibeat. Desiderat ipsa quidem omnes habere probos, rectos, & sanctos, & in hoc tota defudat: sed quia non æqualiter omnes eandem gratiæ divinæ recipiunt informationem, nec omnes æqualiter eiusdem capaces sunt docilitatis; ideò necesse est eos, quibus incumbit educare, non rarò falli: & ubi pacificum Salomonem se genuisse mater putat Religio, factus est filius *Vnus de insipientibus in Israël* fraticida, patri perduellis, paterni sceptri sceleratus extortor, parricida sacrilegus si non opere, certerè integrà voluntate. Qui mansuetus in tyrociniò videbatur agnus, postea ferocem ursum, sevum leonem, incircurem tigridem, se in ordinem suum religiosum intulisse ingemiscet. Apiculam sine aculeo quondam arbitrati, & mirati sunt omnes; sed ò quàm in aculeatam postmo-

dum evasit vespam! an etiam in venenatissimum scorpionem, aut crocodilum?

2. Quàm multos habuit cœlestis ille Magister Christus vocatos ad se discipulos! & tamen paulò post quidam doctrinam eius interpretati perperam, facti murmuratores, non tantum reprehendebant, dicentes *⁎ Durus est hic sermo* (locutus erat Dominus de manducatione suæ carnis) *& quis potest eum audire?* Sed etiam secessione factà *⁎ Multi discipulorum eius abierunt retrò, & iam non cum illo ambulabant.* Ecquis illud cœlestis eloquij mel putasset in absinthium apud malè moratos mutatum iri? Dico plus. Elegerat idem Dominus duodecim in peculiare Evangelij præcones Apostolos, & hos duodecim; sibi, dum versaretur in terris, assiduos (ut ità dicam) adfites; vitæ, innocentiae, & doctrinæ suæ testes, sicut & miraculorum à se patratorem spectatores; opprobriorum, persecutionum, & tentationum, quas sustinuit, socios individuos, imò & a-

⁎ Jo. 6. 61. ⁂ v. 67.

micos: *a Vos autem estis* (ad Apostolos ait) *qui permansi-
stis mecum in tentationibus. Et: b
Vos dixi amicos. Quia omnia,
quæcumque audivi à Patre, nota
feci vobis, & tales appellati
sunt non solum electi discipuli;
verum & ipse traditor Iudas
audivit: c Amice, ad quid
venisti? Et tamen idem hic inter
undecim probos duodecimus,
factus ex œconomo peculator
perfidissimus, ex dispensatore
fur, ex Apostolo desertor, ex
discipulo proditor, ex amico
sacrilegus parricida, ex annunciatore
pacis angelo diabolus: Unus ex
vobis diabolus est; non Magistri
optimi neglectu, non condiscipulorum
vitio, non Apostolici muneris
eminenti fastigio, sed indolis
in vitium cereæ pravitate
degeneravit.*

3. Igitur cum nec locus, nec
status, nec societas ulla tam
sancta sit, ut gaudeant ab
omni parte perfectis; sed neque
magisterium ullum, aut institutio
tam beata; quæ discipulum
unum quemque probum, & pro
posito suo respondentem habeat:
certè neque

religiosus ordo tam felix, &
sanctus ullus est; qui pariter
omnes probos, & virtutis aman-
tantes numeret; cui sæpè pul-
chra principia, satis infelici
postmodum exitu terminantur.
Et aded quidem improbis
filijs confictari subindè
cogitur afflicta mater Religio,
ut nonnisi vel à prodigiosa
improbi conversione; vel de-
mum nonnisi à depravati mor-
te, quod naturæ debitum ul-
timum est, remedium expe-
ctet; non quia improba ipsa
est, sicuti plerumque solent
imprudentes ei appingere: sed
quia vel ex improbo, propen-
sionem, & indolem suam oc-
cultante probum facere non
potuit; vel diaboli fraude de-
ceptus, aut alicuius improbi
nequitiâ seductus, in malum
facilè evalit. Nec opus est ad
decipiendum, seducendum, ac
depravandum multis impro-
bis; sufficiunt in una domo
religiosa tres: dixi multum;
sufficiunt duo: dico minus;
unus sufficit. Urbem integram,
quin & universam regionem,
aut provinciam, ut corripiat
pestilentia, & interneccione

a Lu. 22. 28. b Io. 15. 15.

c Mar. 16. 30.

conficiat omnes, ex uno serpit malum in universos. Ad huius comprobationem rei merito potest hic quæri: cur Deus, postquam ad eius imperium aquæ producerunt *Cete grandia, & omnem animam viventem, atque motabilem*, die quinto, statim *Benedixit eis dicens: crescite, & multiplicamini. &c.* Et non etiam benedixit iumentis, reptilibus, & bestijs terræ creatis die sexto? *Questionem hanc solvit Glossa ordinaria, quam citat Didacus Lopez in sua mensa spiritualium ciborum, & dicit: An idcirco forte animalibus sexta die non benedixit Deus, quia inter ea erat & serpens, cui post paululum erat ipse maledicturus?* Ac demùm commemoratus Author acutè observat, & ad propositum nostrum ita dicit: *Ex dictis collige, quantum noceat societas mala etiam unius.* Scilicet animalia die sexto producta ne benedicerentur, nequam serpens unus eorum universæ nocuit reipublicæ.

4. Sic in collegio, sive cœnobio Religiosorum sufficit

a Gen. 1. 21. *b* Gloss. Ord.

c Didac. Lop. V. societas mala. nn. 1.

malus unus, qui confortio suo non unum, sed plures facillimè destruat. Discant ab uno murmuratore murmurare plures; ab uno malè contento consuescent esse malè contenti plures, ab uno licentioso plures in licentiam effrenabuntur; ab uno legum, & instituti contemptore, contemnere discant multi, ab uno proprietario (uti vocamus) inobediente, refractario, contumaci, commoditatum sectatore, garrulo; cellas, & angulos omnes pervagante; & (paucis ut comprehendam omnia) ab uno dæmonio meridiano ò quàm multi subnascuntur dæmones unius exemplo pessimo depravati! Advertit hoc benè magister gentium Divus Paulus, quando præcepit Corinthijs, ut unum uxori patris sui matrimonio iunctum traderent *et Satanae in interitum carnis*; ne à tam nefario scelere discerent incestare multi; imò unius nefandæ feditate ne contaminarentur omnes. Ait enim: *Nescitis, quia modicum fermentum totam massam corrumpit?* satiùs iudica-

d 1. Cor. 5. 3.

e v. 6.

vit Apostolus, unum hominem in nefariam effusum libidinem tradere satanæ; id est, Ecclesiastico fulminatum anathemate permittere diabolo divexandum: hoc enim indicant verba, *In interitum carnis*; siquidem in Ecclesia primitiva (sicut est traditio Patrum) excommunicati, secundum corpus illicò possidebantur à diabolo, vehementerque cruciari solebant: satius inquam, iudicavit Apostolus, unum infandissimi incestus hominem tradere satanæ secundum carnem cruciandum ad aliorum exemplum à tam horribili crimine deterrendorum; quam multos, aut etiam omnes unus fedà libidine, qui inter omnes Corinthios eminere sapientiâ videbatur, execrando matrimonij commaculati abusu. Tantùm videlicet vel unius obesse potest universæ societati pravitas; ut omnes sibi metuere debeant contubernales, ne & ipsi pravis eius moribus inficiantur.

5. Cùm igitur ea sit malitiæ vis, ut ipsa bonum corrumpat citius, quam ut boni-

tas pravum convertat; & unus malus citius destruat tres, aut quatuor, aut plures bonos; quam ut totidem boni malum unum frugi faciant: ideò confortium, familiaritatem, & colloquia cum ijs, quos à religioso spiritu mores, & pravitas alienos ostendunt, non secus ac pestem aliquam fugiant, oportet, iuvenes (nam de veteranis, ac maturi iudicij viris non est periculum) qui vocationi suæ, spirituique, quem aspirante divinâ gratiâ hauserunt, esse volunt consultum. Nam plerumque diabolus, ubi nihil efficere potest suggestionem suâ, utitur mali focij ministerio, eiusque colloquio familiariter. Sanctus Ioannes Chrysostomus observat hanc dæmonis astutiam in prima viventium omnium matre Eva: quæ licet sæpius aliàs in paradiso viderit lignum, *Quod bonum esset ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile*; nunquam tamen ex eo comedit, verita Dei mandatum infringere, mortemq; subsequaturam. Non defuerit, sine dubio, suggestio diaboli,

^a *Gr. 3. 6.*

quæ mulieris animum identidem sollicitaret, tentaret, & ad esum vetiti fructûs incitaret. at nihil efficere potuit veteratorius ille susurro, muliere Dei præceptum semper opponente, mortemque merito metuente. Sed ubi veterator ipse nihil efficere se posse animadvertit, serpentem in eius alloquium familiare summisit, ut hoc ministro persuaderet mulieri, quod ipse suggestionum suarum machinationibus haudquaquam effecisset. Itaque familiarius ubi serpentem admisit in alloquium mulier, consilium pessimi consultoris habuit successum. Infelix enim mulier *Tulit de fructu illius ligni, & comedit; deditq; viro suo, qui & ipse comedit.* En habes fructum colloquij cum serpente, malo socio, diaboli ministro. Verba sancti Doctoris adfero. Sic enim ille: *Verè sicut Apostolus ait, corrumpunt bonos mores colloquia mala. Ante diabolicum consilium mulier pulchritudinem arboris viderat; sed timebat mandatum Dei, & subsecuturum supplicium. Postquam autem cum mala bestia conversa*

est, & collocata, cibum sumpsit, dedit viro. Sicque dæmon, quod ad crebriorem ligni aspectum, *Quod esset bonum ad vescendum,* efficere suggestionem continuâ minimè potuit; effecit conversatione, effecit colloquio cum serpente.

6. Sic in Religiosorum cænobijs, multas innocentes inuenies animas, quas à proposito, susceptoque semel generoso consilio constanter in religiosâ vocatione perseuerandi, vel etiam à primi spiritûs fervore nullis industriæ suæ machinationibus, nullâ suggestionem dimovere diabolus potest. Sed habebit denique stygius hic veterator aliquem satellitem suum, cuius operâ perficiet intra breve virulenti colloquij tempus, quod ipse diutissimè suggestionem machinatus effectui dare non potuit; & innocentem huius, aut illius iuuenis animam conversationis hamo captam citò seducet. Divinissime propterea S. Basiliius ait: *Quemadmodum in pestilentibus locis sensim attractus aer latentem corporibus morbum efficit: sic etiam* *S. Basil. h. m. y. quod Deus noviss. du-*
abor malarum.

in prava consuetudine, ac conversatione, maxima nobis mala hauriuntur; etiamsi statim incommodum non sentiatur. Non sentit, inquam, nec advertit innocens anima, se citius ab improbo depravatam iri, quam ipsa possit improbum lucrari Deo. Sed dum ipsa probitatis instillare nititur exemplum, per consortium cum homine pravo, breui se deceptam, & improbam esse factam apprehendet, ac obstupescet. Proinde Lipomanus sapienter ait: *a* Novit Dominus conditiones fragilitatis humanæ, quam proclive sit ad deteriora inclinari, & accipere exempla pejorum, facilius decipi justos ab impijs, quam improbos à melioribus emendari. Ut ergo tam novitius, in arrepto perseveret instituto, quam professus juvenis in religioso spiritus fervore constanter, & feliciter usque ad maturiorem ætatem conversatione dignam, imò usque ad finem agat; consortium, & familiare colloquium cum aliquo pravo, & à religioso spiritu deficiente, quantum stat per ipsum, fugiat, & evitet.

a Lipoman.

§. II.

Indicia deficientis à religioso spiritu sunt; cuticulæ cura; nugarum, facetiarumque secularium, & rixarum usus, ac consuetudo.

I. **I**Am ut ij, qui defecerunt, & deficiunt à religioso spiritu, vel qui nec imbiberunt eiusmodi spiritum, dignosci possint; eoq; facilius eorum consortia, colloquiaque fugiant præcipuè tyrones, & ij, quorum ætas nondum ad solidum vitæ spiritualis est provectora cibum, nonnulla huc adferam indicia; quæ facile *Docibiles Dei* discernunt à disciplinæ parùm capacibus, & habitu magis, quam moribus, ac professione Religiosis, & quorum consortia juventuti (nam ad veteranos, ætate provectoros hæc admonitio parùm attinet) cane peius, & angve, fugienda sunt. Genius itaque reconditus intra naturæ viscera non potest tam occultè latere, quin etiam erumpat, &

quidem

quidem frequentissimè, foras, aut instar ignis, sub cinere tecti scintillarim, aut instar flammæ intra Vesuvij, vel Æthnæ cavernas clausæ, certo tamen tempore per patentia repentè quædam ostia factò impetu prorumpentis. Ità indoles humana, præsertim disciplinæ studio vel partum exercitata, vel post exercitacionem denuò laxatis habenis alicui licentiæ permissa, semetipsa, prodit; & ex cordis, animique latebris in apertum exit. Nam quid quis animo verset, indicant opera: quid in corde foveat, os promit. Utrumque Christus Dominus hoc verissimo elucidavit aphorismo: *a Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum; & malus homo de malo thesauro profert malum. Ex abundantia enim cordis, os loquitur.*

2. Nec magis, quàm ex loquela, cognosci ingenium hominis etiam Socrates olim docuit. Cùm enim ad ipsum quidam adolescens adductus propter eruditionem ei plurimum commendaretur à modestia, vir sapientissimus experi-

mentum commendationis eius ut exploraret, intuitus ipsum his allocutus fertur: *b Loquere adolescens, ut te videam.* Adedè namque verba sunt hominis interioris, sive latentis in corde genij indices; ut non sit opus ullo speculo, quod Momus ad pervidendos animorum animos requirebat, nec oculis: sed ex loquela, tanquam in tabula depictam se legendam commonstrat indoles. Hæc si moderata, si Christi spiritu plena, si professionis, quam Religiosus habitu præfert, amans est; certè in colloquio, quantumcunque familiari, nihil, nisi Christum, vel ea, quæ sunt instituti, vel quæ professionem suam decent, etiamsi subindè quidpiam ad exhilarandum audientis animū venerit recenziendum, aut agendum fuerit aliquid, de qua vis alia materia, cum magna moderatione verborum & pondere loquetur. Contra, qui nec Deo, nec instituto, sed suo tantum genio non tam religiosus, quàm (uti S. Bernardus ex profundissima humilitate de se dicebat) quæ-

a. *Lu. 6. 44.*

b. *Socrat.*

dam huius seculi chimera, vivere consuevit; in claustro corpore, sed animo per omnia mundi, urbium, & oppidorum compita, vicosque vagabundus, aliud non promit ore, quam quod animo perpetuo coquit, scilicet verissime vanitatis, & inordinatorum desideriorum plenus, *De malo thesauro cordis sui profert malum.*

3. Et hi, quales ipsi sunt, tales & alios adituntur efficere; ac ne soli pendeant in patibulo, quærunt socios. Qui sicut instituto parum addicti sunt, sic etiam foramen aliquod subtile quærunt, per quod vel ad seculum redeant, quidni canes ad vomitum? vel saltem extra claustrum, & extra disciplinam, non habituri tam facile morum suorum inspectores, & (quibus opus ipsis maximè foret) censores, habitent; ibique dies iucundos unà cum sui similibus agant secularibus; vel saltem superiorem, quin & domum (si non etiam totam provinciam) ob privatum nihilominus commodum suum, in aliquam confusionem, & angu-

stiam redigant, nullius, nisi ipsorum operâ (specioso videlicet experientiæ, dexteritatis, & erga religionem, domum, ac superiorem studij titulo) componendam, levandam, & avertendam. Hi, inquam, sicut instituto parum addicti sunt, habitu religionem ostentant; animo seculum, & secularia versant; ita cæteris etiam pessimum eundem spiritum, præsertim in iuvenes, eructant, & evomunt. Regulam ut parum prudenter, minimè discretè, supra vires humanas, scriptam reprehendunt; superiorum, aliorumque vitam etiam per mendacia, & calumnias impudentissimè carpunt; Religioso satis esse, tria vota, quantum ad essentialia, servare: non autem cæteras nimis anxie, scrupulosèquè ad votorum lancem ponderare circumstantias. A Doctoribus eum rigorem, quem titulo servandæ constitutionis scrupulosius accipiunt superiores, aliter non intelligendum, nec explicandum esse, quam sicut humane rationi, multò magis imbecillitati consenta-

neum est. Cæterum indulgere sibi modò vota non violentur, in essentialibus, v. g. habere quidpiam pecuniæ, cæterarumque rerum, quæ non tam pro privato comodo suo, quàm pro captandis, conciliandis, & humaniter habendis amicis, ac beneficijs, nullum esse peccatum, ne veniale. Quidem quidquid enim in amicorum, & beneficorum tractationem, quantumlibet lautam, in munera quoque licet pretiosiora, impenditur: id totum non in suum, sed vel in Religionis, vel in domus, cedere emolumentum.

4. Sed paralogismus hic malus est. Nam quod arbitrato suo neque sciente superiore; vel, superior ipse si domus sit alicuius, invito, nec sciente maiore superiore, facit & impendit ad liberalis & magnifici genij sui ostentationem, præterquam quòd ex accidentium indulgentia veniatur etiam ad votorum essentiam negligendam, & conculcandam; hæc insuper liberalitas & humanitas insignia duo tot communitati adfert

detrimenta. *Primum*, quòd amici, & beneficii illi tam splendidi haberi soliti de magno domus aliquo proventu, dequè divitijs eius, & opulentia concipiant opinionem: & propterea, si quam præstare velint eleemosynam, eam alicui alteri pauperiori malint impertiri cænobio, vel ordini secundum opinionem ipsorum egentiori; quàm huic, in quo lautissimè habentur, & de quo magnam in conceptu suo formant opulentiam. Vel, si quod præstant beneficium, faciunt id, non ut pauperi collegio, vel communitati, cuius ignorant necessitates, eleemosynam præbeant; sed tantum ut amici amico suo privato Religioso gratum exhibeant animum; & ita beneficium extrudant beneficio. *Alterum* detrimentum adfertur: quòd ubi splendidus hic amicorum, & beneficorum venator in aliam migrat domum, iam ab hoc collegio, sive cænobio non solum animis erunt alieni tales amici; sed etiam in maiores superiores, in ipsum officij successorem, iniuriosi, hunc

quidem ut hominem stypticū, bardum, agrestem, inurbanum, hominibus accommodare se nescientem, aut præ superbia, fastuque nolentem, ad avertendos aliorum à successore, consequenter & à toto Collegio, vel cœnobio animos, describunt, calumniantur, & infamant. illos autem ut stolidos, ignaros, & rerum imperitos, qui nesciant suorum ingenia ponderare; sed temerè, nullo sano consilio, solâ vel invidiâ, vel odio, vel contumaciâ quadam impellente, virum tam excellentem, omnibus acceptum, utilissimum huic cœnobio (quasi verò iam alius omnis inutilis sit,) aliò translatum, reprehendunt.

§. Hæc, & alia plurima isti tam egregij amici non cause, sed personæ, non domûs, sed donorum; non communitaris, sed comestionis, & mensæ; non Religionis, sed hominis unius. Intereâ verò non considerant; se loqui tantum, & perorare pro domo sua, pro bono suo privato, illudque tueri: bonos videli-

cet commemorant bolos, quos olim cum illo tam liberali manducabant amico, Christi patrimoniū dilapidate, cæteris intereâ famentibus, & portionem aliquam meliorem, quin & ordinem domesticum, suspirantibus Religiosis. Amotus ille, quia conquesta in privatas amicitias, & in cuticulæ suæ curam, adhibuit, & peculium habuit singulare, scrupulum autem non habuit; idè bonus fuit. Iste successor quia nihil aliud, præter proventum domûs, & satis tenuem habet; ad instruendas autem mensas opiparas, ad largienda munera non habet, nec vult habere peculium; ad ea, quibus domum, & pauperem familiam sustentet; in alios profundenda scrupulum habet; brevius ut dicam, quia bonus Religiosus est, idè malus; idè bardus, & barbarus est. Cæterum hæc quidem hic ex occasione forsitan extra propositum dicta: secus & plura dicenda forent. Ad materiam verò nostram ut redeam; hi tam effrenis oris, & lingvæ, laxique Theologi, ven-

tris sui, non boni communis egregij curatores, quia manifesti sunt, iuventuti per omnia sunt vitandi, & fugiendi. Nam pestem eandem, quam in visceribus suis fovent, etiam innocenti ætati certissime inspirabunt, & eam reddent perniciosam.

6, Non minus autem hi loquaces, & licentiosi, regulæ, constitutionumque, sed & conscientiarum, mali interpretes evitandi sunt; quàm & illi, qui in risum, in cachinnos, in iocos, & læles, in cibum etiam, & potum sunt effusi. Horum consortium æquè dissipat religiosum spiritum, & vocationis suæ parùm tenacem efficit iuventutem. Aut enim eam dicacitatem; eam cachinnorum, salium, & iocorum inconditam nimietatem; cibi quoquè, potusque nimiam indulgentiam probabunt iuvenes, aut non. Si primum admittunt; iam Religio non educat Religiosum in eo, qui talia probat; sed histrionem, sed comedonem, bibonem, scandalum, domesticam pestem. Si alterum; ô quantum

hinc misero superiori tormentum nascitur! ut illos in spiritu, & vocatione conservet; conceptus eorum, & opinionem de instituti exigua modestia ut discutiat; ipsos ad perseverantiam ut hortetur, atque confirmet. Non enim illi (nisi iam valdè maturo iudicio sint) hunc, aut illum arbitrantur licentiosum; sed plerumque toti sinistram notam tribuunt communitati; sæpeque cogitant, si tyrones sint, vel perinde, vel etiam quietius, ac modestius in seculo se posse vivere; sicque non sine Religionis dedecore mutant propositum; vel si iam professi, pœnitent ipsos in eiusmodi consortium se incidisse. Igitur præterquam quòd ipsa religiola iuventus istorum in tantam licentiam, iocularitatem, & in alia statum monasticum minimè decentia effusorum vitare debeat colloquium, & commercium, incumbit etiam unicuique superiori non tantum inter hos, & iuventutem omne commercium impedire; verum & prohibere, pœnis in contravenientes animadvertere;

nec ulli parcere diligentiae, quã communi profectui iuventutis sit prospectum.

§. III.

Alia ponuntur indolis prave indicia.

I. **H**ulcusque malam, depravatam, & à religioso spiritu alienam indolem, mores eorum, & verba licentiosa demonstrabant; ex quibus assequi coniecturã liceat facile, quid quis in animo coquat, & ad quid propendeat perversum ingenium: nunc ad ea venio testimonia, quæ malam produnt indolem non tam ex hominum coniecturis, & opinione, quàm quæ ipse Spiritus Sanctus, optimus & (ut ita dicam) infallibilis physiognomus, ut potè * *Cuius sapientiã conditi sumus, & qui Vivificat spiritum hominis, & continet in vultu, ut ait S. Bernardus.* Igitur idem Spiritus Sanctus apud sapientissimum Salomonem, postquam descripsit hominis perversi, & verbosi ingenium, quòd videlicet lites, & iurgia suscitaret, discor-

dias inter principes, & separationes animorum seminet, illud etiam addit graphicè; quomodò ex vultu, ex oculis, & ex alijs quoque gestibus hominis nequam legenda sit pariter eius perversitas, & in malum non magis cogitandum, quàm & opere perficiendum inclinatio, cum ait: *b Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia sua, perficit malum.* Adeò videlicet ex attonitis oculis, ac stupore quodam defixis, & ex assiduo quodam nictantibus in suis morsu labijs manifestum est, hominem eiusmodi nihil cogitare boni; ut quamvis ex alijs frontis lineamentis physiognomi sepe fallantur eò, quòd virtus naturam superet, corrigatque; sicut de Socrate summo Philosopho legimus: quòd cum Pyropus Physiognomus ipsum dixisset omnium esse libidinosissimum, & cives Athenienses talia de Socrate dicentem risissent, tamquam falsò coniectantem, responderit ipse: *c Pyropum minimè fuisse mentitum; sed virtute animi, naturæ vim oppressisse: artamen*

* S. Bernard. de vita solit.

b Prov. 16. 30. c Socrat.

hominem hinc à Spiritu Sancto descriptum aded nihil boni cogitare verum est; ut quamvis in alijs (uti dictum) à natura descriptis in vultu lineamentis Physiognomi sepe numero fallantur; hic tamen attonitis oculis, & mordens, assiduoque motu jam contrahens, iam proferens labia sua, iuxta Spiritus Sancti oraculum raro, vel nunquam fallat coniecturam. Eo namq; oculorum habitu satis indicant ita se mente contueri, & cogitare malum, ut bonam aliquam cogitationem aliam non admittant; sed cogitatione toti sint affixi malo, vel malis, quæ machinantur, & obfirmato proposito perficere constituerunt,

2. Undè recitatum superioris Sacre scripturæ textum exponit Cornelius Interpres, duo perversitatis, & malitiæ latentis in animo eruit ex hoc loco signa. * *Primum: Ità male cogitationi intentum esse, ut in ea mentem, & voluntatem absorberi sinat, nec de re alia bona cogitare possit; imò ab ea animum avocare, & distra-*

* Cornel. à Lap.

here nequeat. Alterum; *Mordere labia, seu nictare labijs.* Ad quæ duo indicia non opus est aliâ perversæ indolis coniecturâ. Siquidem cogitationem & voluntatem affixam malitiæ sic tenent, ut nec ipsi sibi satis præsentem sint animis, nec advertere possint, se ab alijs in eo deformi oculorum stupore, labiorumque nictatione observari, mente, voluntate, simul & corporis oculis in nefarium opus, aut in opera prava, per fortem imaginationem eius, vel eorum, quæ nequiter machinantur, & animo versant, tamquam in coram posita, iamque ipso opere ex cogitationibus in actum deducta, vel iam iam deducenda, toti absorpti. Ideoq; videri mirum non debet; hominem eiusmodi inter Religiosos alios in oratione seu vocali, seu mentali simul consistentes, ipsum attonitis oculis aut in terram, aut in parietem aliquem, aut in aliquem ex simul consistentibus, defixis, cum reliquis ne verbum quidem unum prominentem; labia non ad precum, vel

Pfalorum verba moventem; sed tantum ipsa labia mordentem, vel unguis interea rodentem; aut manu, vel digitis pueriliter colludentem; auriculas sibi, vel labia vellitantem; cincinnos, aut cilia mulcentem, & corrigentem: Quia talis de oratione, de Deo, vel *De re alia bona cogitare non potest*; nec ab ingenij sui perverſitate animum avocare, vel diſtrahere tamquam à certa malitiæ officina.

3. Id quod ſeptuaginta interpretes in ſuperius recitati textus expositione luculentius ut ostenderent, ſic ipſum expoſuerunt: *Qui obfirmat oculos ſuos, cogitat perverſe; & ſtatuit, & decidit omnia mala labijs ſuis, hic fornax eſt malitiæ.* Quid amplius in hac expositione ſua ſapientiſſimi viri dicere voluerunt; quàm hominem, cui ſit conſuetudo attonitis, & obfirmatis oculis cogitare perverſa, mordendo labia ſtatueret, ac decidere labijs iſdem omnia mala tamquam omnis malitiæ fornacem, formidandum, & fugiendum eſſe? *Fingamus, & imaginemur nobis*

a Dan. 3. 19.

fornacem illam, quæ à mandato Babyloniz Regis ſuccenſa fuit ſeptuplum, quàm accendi conſueverat, ſpectare coram; quid aliud expectemus ab ea, quàm horrendas, voraceſque flammæ, quidquid iniectum eò fuerit, aut ſi foras erumpant, omnia depaſcentes? aut foveam omni ſerpentum, aſpidum aliorumque mordacium, & venenatorum inſectorum genere plenam: quid aliud ibi, niſi certum exitium naſci, foveri, nutririque exiſtimetur? Idem eſto iudicium de homine ſuperius hic deſcripto. Nihil aliud iſte in corde fovet; quàm fraudis, invidiæ, odij, ferociæ, rabiei, & omnis malitiæ venenatas beſtias; id eſt affectus inordinatos. Eſt nimirum omnis perverſitatis fornax, & officina, & quam ſecum aſſiduè circumfert malitiam, hanc etiam alijs, ceu præſentiſſimum venenum, ubi carum habuerit, ſolet inſpirare. Nam verè eſt *Hic fornax malitiæ.*

4. Enim verò non hic iam ſiſtit divini phyſiognomi de homine, perverſiæ indolis ratio-

cinatio

cinatio; clariùs, & explicatiùs eius indicia delineat alibi, cùm ait: *Homo apostata, vir inutilis, graditur ore perverso* (quod perinè est ac continuè labia rodere, & mordere, vel nihil aliud, nisi mendacia loqui) *graditur, inquam, ore perverso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, pravo corde machinatur malum, & omni tempore iurgia seminat.* Quà sententiæ phrasi depingitur vivo quasi colore, pravum hominis apostatæ, id est Deo, virtuti, & omni bono, honestoque rebellis ingenium. Nam apostata in Hebræo significat Belial; id est, *Primo* inobedientiam, rebellionem, impietatem. *Secundo*, Inobedientem, rebellem, impium. *Tertio*, diabolum, principem omnis apostatiæ, rebellionis, inobedientiæ, & impietatis. Et in hæc sapientissimi Salomonis sententia depinguntur omninò septem proprietates hominis apostatæ, videlicet Deo rebellis, & nihil boni cogitantis. *Prima*, quòd sit vir inutilis. hoc est: quòd nihil boni faciat, semper noxius;

a Prov. 6. 12.

neque pro Dei gloria, neque pro communi bono societatis, in qua vivit, aliquid laboret: sed totus otiosus, suo tantum nequam intentus genio. *Secunda*, quòd graditur ore perverso; id est, uti vertunt septuaginta: *Ambulat in perversitate*: vel, secundum Symmachum, *In perversitatibus*, tamquàm nihil boni cogitans unquam aut faciens; sed totus immerfus est omni perversitati. *Tertia*; annuit oculis, id est: sicut mente continuè versat aliquid pravi, & ex una cogitatione vel etiam actione mala devolvitur in aliam; ita & oculis assiduè mobilibus indicat ingenij pravi volubilitatem. *Quarta*, terit pede; Pagninus autem vertit, *Loquitur pedibus*, tamquam ad ingenij linguæque volubilitatem in malum, in fraudes, & mendacia, ipsi quoque pedes eorum in malum ire semper sint parati. *Quinta*; Digito loquitur, septuaginta vertunt: *Docet nihilus digitorum*. Habet nimirum hoc superbia, & fastus animi pravi, ut velit sensum suum non tantum patheticà

verborum phrasi, sed etiam digitorum nictibus, sicut & stolido palpebrarum diductu, pupillarum tumidâ in audientem porrectione depromere; digitum indicem iam fursùm, iam deorsùm, dextrorsùm, sinistrorsumquè protendere; iam extentos omnes cum palma digitos, huc, & illuc agitare. Id quod plerumque sinistra magis, quàm dextrâ manu utentibus est usitatum, manifesto vitiorum in animo latentium signo. In his, inquam, alij; digiti, manuumque agitatione loquentibus inconstans, & instar fluctuantis in mari lembunculi, per procellas animus, idemque perversus, indicatur. *Sexta*, Pravo corde machinari malum. Nam sicut nihil unquam potest, quia neque vult, cogitare boni; sic nec aliud solet moliri, nisi malum: non contentus unum perfecisse nefarium opus, oportet, ad aliud, & rursùm ad aliud animum, & machinationem intendat. *Septima* denique proprietas hominis est perversi: omni tempore iurgia seminare. Sic enim pravitati suæ

campum aperit ampliorem, dum iurgijs, & discordijs in societate, sive in domo religiosa gliscentibus, ac præsertim inter eos, quibus incumbit observare vitia, deferre admissa, reprehendere culpas, & castigare noxas, liberius exercet sua. Iam tunc ad votum huius apostatæ cedunt omnia: dum hunc quidem per mendacium traducit, illum per calumniam defert; alium per fraudem circumvenit; per adulationem alium; & ita nihil erit penitus, quod perversum hunc hominem Deo, virtuti, omnique honesto rebellem à pravitate sua vel deterreat, vel dimoveat, vel avertat; verè *Virum inutilem*, noxium, & per omnia perniciosum.

5. Bene propterea S. Gregorius indolem eiusmodi, virtute vacuum, describens ait: *Qui statum mentis perdidit: subsequenter foras inconstantis motionis fluit, atque exteriori mobilitate indicat, quòd nullâ interiori radice subsistat*: tamquam certissimum sit; nullam in illius animo virtutis, honestatis, &

a S. Greg. p. 3. Pass. abson. 24.

probitatis, esse radicem, qui motione pedum, manuum, digitorum, & oculorum loquendo, mentis etiam indicat mobilitatem, & inconstantiam. Rationem huius addit accommodam S. Ephrem, cum ait: *Sicut enim ex latebris multitudo venenatarum bestiarum egreditur; sic ex corde similiarum hominum multitudo pessimarum cogitationum procedit.* Sed & S. Bernardus peritissimus ingeniorum pictor Religiosum digitis, oculisque loquentem graphicè delineavit in hæc verba: *a Si videris monachum, de quo prius benè confidebas, ubicunque stat, ambulat, sedet, oculis incipientem vagari, caput erectum, aures suspensas portare; è motibus exteriori hominis interiorem immutatum agnoscas. Vir quippè per-versus annuit oculo, terit pede, digito loquitur, & ex insolenti corporis motu recens animæ morbus deprehenditur: quam dum à sui circumspeditione torpescit, incuria sui curiosam in alios facit.* Hucusque S. Bernardus.

6. Superest igitur hoc unum, ut Religiosus iuvenis, ac præcipuè tyro, commer-

a S. Bern. traï. de grad. humil.

cium eiusmodi plerumque se importunissimè ad alloquium ingerentis omninò fugiat; certus sibi per eius consortium venenum aliquod malitiæ, instillandum. Nam is, qui nec Deum præ oculis habet, nec per regulam benè constituta custodire paratus est, nec cōscientiæ suæ rationem habet ullam, verus apostata, quid aliud loquatur, & doceat, quàm quod ipse didicit diaboli magisterio? Non hortabitur ad virtutem; quia diligit vitia. non suadebit in obsequio Dei perseverantiam; quia ipse machinatur apostasiam, quam in corde iam fovet. Non excitabit ad Dei, ad divinorum, ad cælestium amorem: quia cor, & mens illius pravorum quidem desideriorum ardore plena sunt, fornax sunt, & officina malitiæ; spiritualium autem rerum odio riget totus, instar Marpesiæ cautis ad Dei amorem, & ad virtutis dulcedinem, emolliri non potest.

7. Proindè sancta illa anima, cui Deus tantum sapuit, & constans in virtute perseverandi fuit animus, divinis

ut melius inhærere posset mandatis, prudenter in societatem secum admittere nullum malignum voluit. Ait itaque: *a Declinate à me maligni; & scrutabor mandata Dei mei.* Scivit optimè: fufurrones eiusmodi malignos, sicut ipsi nihil unquam boni cogitant, sic ad omne bonum, ac præsertim ad Dei mandatorum observantiam, etiam alijs esse impedimento. In quem Psalmsi versiculum S. Ambrosius scribens, postquam dixit: *b Si quis sperat in Christum, separare se debet à consortio perfidorum,* mox recitato versui rationem addit: *Quia, ubi malignitas est, ibi custodia mandatorum cœlestium esse non possit.* Et confirmat assertionem suam alio sacre scripturæ testimonio dicentis: *c In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.* Quia videlicet (ut idem Sanctus Pontifex ait) *Simplicem mentem, ac defæctam animam diligit Christus; nec potest immaculate virtuti ullum cum maculosis contubernium esse flagitijs.* Nimirum malus homo, virtu-

te vacuus, inops divinæ gratiæ, probitatis expers, ea, quæ loquitur, cogitat mala; quæ machinatur, ea profert mobilitate prava; quæ versat, & coquit animo, cum ijs ebullit, non tantum ut perversè faciat, sed etiam ut pravitatis focios sibi conciliet; veneno, quod in visceribus fovet, etiam alios ut inficiat; malignitatem, quam adversus honestum, imò adversus ipsum Deum impius in animo gerit, ut cum alijs quoque communit, eosque sui similes efficiat. Quare si corporis infectos pestilentiam fugiunt homines, eò magis has animorum pestes, innocentes fugiant animæ: ne, quos Christus in amœnum Religionis vocavit paradysum, vir apostata cum Angelo desertore faciat apostatare.

CAPUT XII.

§. I.

In Vocatione & Spiritu religioso roborat, non ad bene facta, sed ad facienda, mentem intendere.

a Psal. 116. 115. b S. Ambros. hic.

c Sap. 1. 4.

I. Quàm sit actusheroicus, mundo, carni, quin & ipsi sibi, renuntiâsse per religiosam professionem, & à temporariæ vitæ commodis ad certum in obsequio Dei totum se consecrâsse martyrium, satis explicari non potest. Est enim hoc nihil aliud, quàm voluntariam quamdam adire pro Deo mortem, ac per contemptum vitæ, quâ post Deum nihil est homini charius, in ardentem, eamque diù sustinendam fornacem se dedisse præcipitem; est, totum se cum Isaac in holocaustum obtulisse, itâ, ut & corpus, & anima non iam sua sint, sed alterius, id est Dei; sed Christi, cum quo prorsus in diuturna pendere cruce debeat, ab ipso videlicet ingressu Religionis, usque ad mortem. Hinc Divus Thomas non aliundè religiosi statûs desumit perfectionem, quàm ex eo, quòd *a* Religiosi antonomastice dicantur illi, qui se totaliter mancipant dèivino servitio, quasi holocaustum Deo offerentes; sicque totaliter Deo adhaerentes. Igitur aspirante Deo licet actum

a S. Tho. 2. 2. q. 106. a. 1. in c.

iam fecerit tam heroicum, ut ei parem invenire non sit; quia propter Deum, ac propter Creatoris sui charitatem reliquit non solum ea, quæ vel habuit, vel habere potuit; sed reliquit etiam semetipsum, ut iam non ipse viuat, sed vivat in ipso Christus: attamen non propterea debet existimare se ad aliud non ampliùs obligari, nec aliud iam sibi faciendum esse, quàm quod fecit semel, amplexus amabilissimi IESU Christi Domini Crucem, in qua pendens non iam expectet aliud, quàm vitam æternam. Sed aliud erat, audire Christum Dominum dicentem latroni confessionem in Cruce promenti; *b* *Hodie mecum eris in paradiso*; aliud, Apostolos, accepisse promissum: *c* *Vos, qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim &c.* vel: *Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.*

b Lu. 23. 43. *c* Matth. 19. 28.

Quia

Quia latro, cui promissus erat paradifus hodie poffidendus, iam erat in ultima certaminis fui meta; fed Apoftolis, & omnibus in religiofa vita Chriftum fequentibus, grandis adhuc certaminum, atque laborum reftat via. ^a *Latro videt in tormentis, & tanquam iam in gloria adorat Chriftum*, ait S. Ioannes Chryfoftomus; Apoftoli, & qui nunc Apoftolorum exemplo fequuntur Chriftum, adhuc in certamine, vel in principio, vel in progreflu relinquuntur ad pugna: ex quibus nemo fuit coronatus, neque ^b *Coronabitur, nifi qui legitime certaverit.*

2. Audivit idem Domini promiffum Iudas Ifchariotes; fed coronam confeutus non eft: quia ceptum agone defecuit. Audiverunt & multi difcipulorum alij: fed quia fupra fequelam noluerunt fidem, & charitatem erga Chriftum Dominum attollere, nec quidpiam ad fequelae ftudium amplius addere, ut agonis contingerent finem: ideo ^c *Multi difcipulorum eius abierunt retro, & iam non cum eo*
^a S. Ioan. Chryf. homil. de Cruce & latrone. ^b 2. Tim. 2. 5. ^c Ia. 6. 67.

ambulabant. Sic in fucepto Religionis inftituto, nullum dubium eft; actionem illam fuiffe prorsus heroicam, hucusque multa iam perpeffum effe paupertatis incommoda, obedientiae contra humani iudicij rationem acerba; caftimoniae per carnis afflictationem plusquam afpera. Quis ambigat, haec, & fimilia fuiffe, vel effe certum quoddam capeffendae beatitudinis aeternae pignus, & datum in antecessum? Est enim certa, nec fallit, Chrifti promiffio, *Cen- tuplum accipiet, & vitam aeternam poffidebit.* Ideoque nihil amplius in pofterum follicitus fit Religiofus, reliquit iam patrem, matrem, forores, fratres; reliquit domum, agros, patriam, reliquit omnia, reliquit denique femetipfum; fecutus eft Chriftum, & fequitur: iam in tuto religionis eft portu; facrum habitum induit, vota nuncupavit; vivit ex regulae praefcripto: nihil iam illi fuperest aliud, quam ut audiat vocantem Chriftum Dominum: ^d *Euge ferve bone, & fidelis intra in gaudium Domini tui.* Secu-

^d Matth. 25. 21.

rus sit jam promissi; satis sit, heroicè cœpisse; satis sit & vota nuncupasse; satis sit, ætatis, & omnis spei mundanæ florem semel consecrassè Deo; quid ampliùs desideratur?

3. Sed ohe, divinarum dispensationum arbitri, tempestivè nimis, & ad unguem æstimationis humanæ rationalij; videmini mihi cùm illo adolescente Evangelico fidenter dicere: *a Omnia hæc custodivi, feci, & exsecutus sum à juventute mea; quid adhuc mihi deest?* sed audite, quid vobis respondeat Christus alibi: *b Cùm feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite; servi inutilis sumus: quod debuimus facere, fecimus.* Nam quidquid pro Deo fecimus, & facere videmur; re verà non tam pro Deo, qui bonorum nostrorum non eget, quàm pro nobis ipsis fecimus. Est enim Deus seipso glorià, honore, & divitijs plenus absque nobis. *c Si esuriro (dicit alicubi) non dicam tibi. Meus est enim orbis terræ, & pleinitudo eius.* Et apud Salomonem;

d Mecum sunt, ait divitiæ & gloria, spes superba. Cùm ergò Deus seipso sit gloriosissimus, ditissimus, potentissimus; totius universi Dominus absolutus; omnium, quæ habemus sive in corpore sive in anima dator optimus, & liberalissimus: certè licèt *Fecimus omnia, quæ præcepta sunt nobis*, imò & quæ consulta sunt nobis, in veritate fateamur, oportet, quia *e Quod debuimus facere, fecimus. Quid enim habes, (Apostolus ait) quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* Quid, inquam, iactare te potes, & audes, tamquam aliquid magni Deo tuo præstiteris, omnia tua, denique & remetipsum illi offerendo? Hoc ipsum, quod dedisti, tuum non fuit, sed Dei; tu ipse non tuus fuisti, nec es; Sed Dei. *f Quia ipse fecit, nos, & non ipsi nos.* Audi S. Bernardum ad hoc propositum disertè, quidnam Deo debeas, exaggerantem. *g Ecce, inquit, in januis est, qui fecit cælum, & terram; & Creator tuus est, tu creatura: tu servus, ille Dominus: ille figulus, tu figmentum.*

a Mat. 19. 20. *b* Luc. 17. 10.

c Psal. 49. 12.

d Prov. 8. 18. *e* 1. Cor. 4. 7.

f Psal. 99. 3.

g Totum

Et Totum ergo, quod es, illi debes, à quo totum habes; illi præcipue Domino, qui & te fecit, & te à tibi fecit; qui tibi ministrat siderum cursus, æeris temperiem, fecunditatem terræ, fructuum ubertatem. Quare Domino Deo cum Religiosus in obsequium offert se, verum quidem est, in oculis hominum hoc videri magnum, præsertim quia voluntatem, quam habet liberam, ipsumque liberi arbitrij usum totum iam tradit arbitrio, voluntatique Dei: at tamen quantumcunque voluntas, & libertas in potestate sit hominis; est tamen & ipsa ex optimi Creatoris beneficio. Siquidem anima tota cum potentijs suis, & totus homo secundum corpus & animam non suo, sed Dei beneficio est. ideoque Creatori suo dedit Religiosus omnia; dedit & semetipsum ex debito creationis.

4. Iam verò quòd ipse Dei Filius humanam carnem indutus emerit, & redemerit hominem pretiosissimo sanguine suo; an non idè debitor est, seque totum debet homo, non sibi, sed Deo? o-

g S. Bern. ser. de quadrupl. debito.

mnes eramus perditì, sub gravissimo crudelissimi tyranni diaboli iugo gemebat univèrsùm genus humanum, & Deus, ut à seivissima tyrannide vindicaret me, quem ex nihilo creavit verbo virtutis suæ: *b Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram; jam eundem, quem fecit hominem verbo, Incarnati Verbi sui pretiosissimo sanguine emit, & redemit: c Empti estis pretio magno: d Non corruptibilibus auro, vel argento redempti; sed pretioso sanguine, quasi agni immaculati Christi, & incontaminati. Cuius beneficij magnitudine consideratà, quòd videlicet Deus e Proprio Filio suo non pepercit; sed pro nobis omnibus tradidit illum, quantum misericordissimo Deo meo retribuò, si me, si omnia mea dem, & tradam ipsi? o Deus! o bonitas infinita! si usquam, certè hic f Hæreamus sensu, deficiamus ingenio. Bene iterùm S. Bernardus: g Si totum, inquit, me debeo pro me factò, quid addam iam pro refectò, & refectò hoc modo? Nec enim iam*

b Gen. 1. 26. c 1. Co. 6. 20.

d 1. Pe. 1. 19. e Ra. 8. 32. f S. Leo.

g S. Bern. trall. de dilig. Deo.

facile refectus, quam factus. Nam qui me semel, & tantum dicendo fecit, in reficiendo profectus & dixit multa, & gessit mira, & pertulit dura; nec tantum dura, sed & indigna. In primo opere me mihi dedit; in secundo se; & ubi se dedit, me mihi reddidit. Et concludit denique mellifluus Ecclesiastes prorsus ad amantis animæ tenerrimam colliquationem, ac dicit: Datus ergo, & redditus, me pro me debeo, & his debeo. Quid Deo retribuam pro me? Nam etiamsi me milles rependere possem, quid sum ego ad Deum? Certè nihil, & nihil. Hucusque oraculum Claravallens:

5. Iam ergo quidquid fecerimus, & quidquid dederimus Deo, in veritate confiteamur, oportet: *Servi inuiles sumus; quod debuimus facere, fecimus.* Et tamen Dominus Deus ex infinita bonitate, & liberalitate sua factum hoc, quod se quis offerat ipsi totum in holocaustum per religiosam professionem, acceptat, non tamquam debitum sibi, sed tamquam proprium hominis, in homine donum suum libera-

lissimum ipse præmio beatitudinis æternæ donaturus, & coronaturus. Meritò propterea viginti quatuor illi seniores in Apocalypsi, *Cum darent quatuor animalia gloriam, & honorem, & benedictionem, sedenti super thronum, viventi in secula seculorum,* etiam ipsi descendentes de thronis suis, tamquam non suis, *Procidabant ante sedentem in throno, & adorabant viventem in secula seculorum, & mittebant coronas suas ante thronum, unâ voce confitentes atq; dicentes: Quia tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam erant, & creata sunt.* Prorsus circa beneficium inæstimabile tam creationis, quam redemptionis idem ferè sit iudicium, quod de matribus infantes suos parvulos tenerrimè diligentibus. Solent illæ subindè pusionibus suis colludere; blandiùs arridere; tùm verò, si quod habeant in promptu pomum, vel crepundiorum quidpiam aliud, ad ipsos magis exhilarandos, porrigere: & dum infans ipse quoq; cum voluptate illo se matris oblectat dono, vel etiam ori ad-

movet, ac incipit manducare, mater affectum pusionis exploratura, rursùm porrectâ manu, digitisque mobiliter ludibundis infantulo blanditur, & tamquam ipsa quoque potmo se refeçtura datum repetit, ac rogat sibi dari. Pusio gratificaturus matri, reddit alacriter, & matrem exhilarat tamquam suo, & tamen non suo; quia datum hoc matris erat. Sic & Deus Optimus hominem creavit secundum omnia; redemit secundum omnia; dedit ipsum ipsi homini secundum omnia: & dum homo, Religiosus inquam, Deo se totum dat, & consecrat in obsequium; dat, & reddit datum sibi tamquam suum, & tamen non suum. Deus autem ex infinita bonitate sua libenter acceptat à Religioso suum, tamquam non suum.

6. Et propterea licet heroicam actionem exhibuerit in oblatione sui Religiosus, & in hodiernam usque diem semper exhibeat; non tamen hic iam sistere debet; nec ad anteaçta respicere, tamquam perfecit omnia. Plus ultra quo-

tidie tendat, est necesse: nec undè venerit; sed quò pergat; non principium, à quo currere cœpit, sed finem, & metam, quæ sibi currendo contingenda restat, aspiciat. Huculque fecit, quæ facere debuit; iam posthac faciat, quod facere debet: hoc est; eadem animi fortitudine, devotionis eodem affectu, fervore spiritus eodem, disciplinæ studio, exercitationis assiduæ sedulitate, quibus cœperat, ita currat; tamquam nihil fecisset hætenus, donec ad finem perveniat, & comprehendat. Ita magnus ille Magister gentium ad tertium usque cœlum raptus, etsi iam in gratia confirmatus, accipiendæ coronæ pro laboribus, & perpeccionibus suis in cœlesti gloria certus erat: sic enim scribens ad Timotheum se consolatur ipse, dum ait: *Positus sum ego prædicator, & Apostolus, & Magister gentium; ob quam causam hæc patior, sed non confundor. Scio enim cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum servare in illum diem. Depositum, inquam; illam scilicet*

a 1. Tim. 1. 11.

coronam iustitiæ, de qua protestatus alibi, *a Bonum, inquit, certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi; in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex.* Hic, inquam, magnus Apostolus, & magister gentium, etsi certus erat repositæ sibi in cœlesti gloria coronæ pro tot, tantisque laboribus exantlatis in Evangelij prædicatione, in qua laborabat usque ad irrogata sibi verbera: *b Ter, ait ipse, virgis cæsus sum, semel lapidatus sum; in labore, & ærumna, in fame, & siti; in frigore, & nuditate: defudabat usque ad coniectionem in vincula: in Evangelio c Laboro usque ad vincula, quasi mâc operans; conflictabatur ærumnis, & calamitatibus usque ad mortem: d In laboribus plurimis, in carceribus abundantiis, in plagis supra modum, in mortibus frequenter; & tamen non quali iam perfectus esset, iamque comprehendisset omnem perfectionis Apostolicæ rationem, nec amplius aliquid superesset sibi laborandum; sed tamquam adhuc plurima*

facienda sibi restarent, omnium oblitus anteaactorum, in hoc unum semper erat intentus, ut omnem operam suam, imò & semetipsum totum extenderet ad ea, quæ supererant perficienda.

7. Sed melius indefessum hoc Apostolici ministerij studium exposuerit nemo, quàm ipse tantorum laborum stadiodromus indefessus. Sic enim ille, postquam configuratum se passionibus, & morti Christi pronuntiavit, Philippensibus inculcat: *e No: quod iam acceperim, aut iam perfectus sim. sequor autem, si quo modo comprehendam.* Et post pauca: *Fratres, inquit, ego me non arbitror comprehendisse, puta metam perfectionis, bravium, & coronam cœlestem. Unum autem, quæ quidem retrò sunt, oblitiscens, ad ea verò, quæ sunt priora, extendens me ipsum, ad destinatum prosequor, ad bravium superne vocationis Dei in Christo IESU.* In quæ verba scribens S. Ambrosius ait: *f Qui intelligit, sui causâ Christum hominem factum, & passum, & victa morte resurrexisse; contem-*

a 1. Tim. 4. 8. b 2. Co. 11. 25.
c 2. Tim. 2. 9. d 2. Co. 11. 27.

e Philip. 1. 13. f S. Ambr. hic.

ptis, & spretis omnibus huic sequitur, cuius præsidio videt se à morte liberatum, querens causas ad promerendum cum, ut vel in aliquo illi vicem possit reddere, ut adhuc maiora consequi mereatur promissâ in resurrectione. Ac demùm interiectis alijs ait: Hoc est, quod supra dixit; quia ad eò laborare se significat, ut quotidie in melius proficiat, semper extendens se ad potiora, ut illa, quæ retrò acta sunt, obliviscens, meliora sectetur; non quia mala sunt, sed quia parva sunt ad meritum collocandum, in melius autem proficiendum, ut ad destinatum cælestis præmium occurratur. Hucusque Sancti Præsulis ambrosiata sententiâ. Idem ab eodem indefessi cursoris exemplo S. Hieronymus ad perfectionem aspiranti Celantiæ nervosis verborum sententijs inculcat; & a Beati, inquit, qui non sibi de præterita iustitia blandientes, secundum Apostolum per dies singulos in virtute renovantur. Iustitia enim non proderit, à quo die iustus esse desierit. Totum spatium vitæ tuæ sit, ut peragere possis iustitiam, ne de præterita iustitia confidens remissior efficiaris:

a S. Hieron.

sed, sicut ait Apostolus, posteriora obliviscens, ad ea autem, quæ sunt anteriora, me extendens ad destinatum persequor bravium superne vocationis. Idcirco age, ut ordines reliquum tempus vitæ tuæ sic, ut possis canere cum propheta: perambulabam in innocentia cordis mei. Quia inchoasse non sufficit; sed perfecisse, iustitia est. Ita S. Hieronymus. Sed notate hoc benè, religiosæ animæ; ac ter, & amplius iterate: Quia inchoasse non sufficit; sed perfecisse, iustitia est.

8. Cæterum huic maximi Doctoris sententiæ ne verbum quidem unum addere scio: sed possum tamen dicere; vocationem, ac spiritum religiosum plurimum roboris, & incrementi accipere, non ab anteaكتورum respectu, sed ab eorum, quæ facienda restant, intuitu. Nam illa cursum debilitant, ac retardant; ista magis excitant, & impellunt. Viator ad peractam respectans viam, plus habet fatigationis, quàm levaminis, iter suum tardat, propositi terminitædium sentim inducit, etiam à scopo tantùm non aberrat. &

nisi desiderium perveniendi ad præfixam extendat metam, langvore plerumque victus, etiam deficit. Quantò magis etiam nos, in patriam nostram qui pergimus, Religiosi; in cœlum ad Deum, qui solus desiderium nostrum, summum bonum nostrum, vera beatitudo nostra est, non respectemus ad ea, quæ iam exantlavimus; sed ad scopum perfectionis, & ad finem, ad quem tendentes in hoc miserabili corpore peregrinamur à Domino, non solum desiderijs, sed etiam laboribus adhuc exantlandis, cum Apostolo nos extendamus? *Extendens meipsum, ad destinatum persequor, ad bravium supernæ vocationis.* Et quidem aptissimè dixit de se, & consequenter de omni fideli fervo Dei idipsum dicere voluisse videri debet Apostolus, cùm ait: *Ad ea, quæ sunt priora, extendens meipsum.* Vult hac metaphoricâ phrasi, desiderij, & operum pro cœlesti gloria faciendorum exprimere vehementiam, & virium intentionem, quâ ad propositum finem contingendum ad-

nitebatur; & unumquemque probum Christianum, multò magis & unumquemque Religiosum adniti debere docuit, sumptâ metaphorâ, vel similitudine ab illo, qui rem quampiam à se longius, quàm possit manu pertingere, vel altius, distantem, omnes intendit vires, ac nervos in extendendo manum, pedes, & totum se ad apprehendendæ rei contactum, aded, ut nonnunquam etiam in nervis, ac venis aliquem experiatur præ violentiâ dolorem. ita qui verè optat contingere, ac pervenire desiderat ad perfectionis scopum, & ad beatitudinis æternæ bravium; illuc, quò tendit, extendat se viribus, ac nervis omnibus; est necesse; nec aliò mentem, desideria, operaque sua dirigat, quàm ad bonum vitæ finem, in cœlum, ad Deum.

9. Quæ quidem ad anteriora extensio fieri potest, imò & debet, tripliciter: in primis per desiderium; id est: ut semper desideret homo proficere; semper etiam plus desideret, quàm præstare possit. Qui licet, quantum ad e-

xercitationem, & disciplinam, nihil addat novi, nec plura semper, ac plura prioribus superinducat precandi, carnem afflictiandi, & id genus alia spiritualia exercitia; hoc enim esset, & est plerumque, supra vires & consveta non intermittere, & simul nova consvetis addere: debet tamen eadem exercitia sua bona, tamquam minimè aliquid horum præstitisset, constanter profequi; plura desiderare. Nam quando Sancti Patres, ac magistri spiritus urgent profectum semper in melius, hoc inculcatum esse volunt, nimirum à bono non deficere; benè cœpta tenore quidem eodem, sed maiore, quantum fieri potest, spiritus; ac fervoris intentione profequi; quotidianorum defectuum, & imperfectorum correctioni, emendationique diligentius advigilare; affectuum inordinatorum impetus, & passionum impugnationes attentiore studio retundere; nullum diem elabi sine linea, & sine virtutis alicuius exercitio permittere; in ea benè cœptorum

diligenti profecutione Deum, ut finem ultimum, semper amare, desiderare, sincerè colere; mentem, animumque semper ad divinæ gratiæ consequendam plenitudinem extendere. Ità docere videtur S. Augustinus, cùm ait: *Tota vita Christiani (certè & boni Religiosi) Sanctum est desiderium proficiendi. hic sinus noster est; hic saccus. Et quia angustus est, extendendo facis capaciorem, gratiæ videlicet, donorum, & illustrationum cœlestium. Desideremus ergò, fratres, quia implendi sumus.* Deindè fit ex-tentio per studium acquirendi virtutes illas, quas sibi quis deesse videt, eas quidem, quas Dei gratià consecutus est, non solum habitu, sed etiam actu exercere non intermittat. Nam *Mercemur actibus, non habitibus:* eas autem, quæ sibi desunt, à Deo precibus implorare, & pro virium facultate pariter exercere studeat. Hoc enim est, ad perfectionis metam gressum promovere, recteque ad Deum tendere. Quam in rem appositè S. Basilius super illud Geneseos: *Crescite & multi-*

a S. Aug. tract. 4. in ep. 1. 3. Ioan. 10. 9.

tiplicamini: Anima, inquit, crescit, dum quotidianâ propagatione, se ad perfectionem promovet. Nobis dictum est: crescite ratione mirâ interioris hominis, quo se promovente rectâ ad Deum contendimus. Et postea paucis interpositis: Ipsa, inquit, hæc extensio in hoc sita est, ut ad ampliora iam quæsitis quotidianâ propagatione nos extendamus (id est, ad eas, quæ nobis desunt virtutes, & ad labores alios exantlandos) nimirum, ut eo quidem, quod assècutus iam es, è memoria sublato (intellige, tamquam illud non exercuisses, nec tamen idèd cesses exercere) id demùm proseguare pro virili, quod ex perfectâ pietatis cumulo tibi agnoscis deesse. Postremò fit hæc extensio, sicut innuit hic recitata Divi Basilij sententia per mentis ad anteriora intentionem: id est; ità, quæ sunt ante nos adhuc facienda, semper versare mente, tamquam ea, quæ præterita sunt, bona nulla fuissent. Et hoc est, quod dicit Sanctus Antistes: Eo, quod assècutus es, è memoria sublato.

10. Huius eximij profe-

ctûs, & intentionis ad anteriora, typum gesserunt illa quatuor apud Ezechielem animalia, quæ ^a Non revertentur, cum incederent; sed unumquodque ante faciem suam gradietur: hoc est; quò non dum contigerant pedibus, ibi iam erant aspectu, mente, ibi affectu, & desiderio, id quod erat verè ante faciem suam ambulasse. Sic & Religiosus, etsi non dum in meta consummate perfectionis; hæc enim nonnisi cum vitæ consummato cursu terminum habet, etsi nondum in patria: tamen virtutis stadium ità currat, ut currendo sit quidem adhuc in via; sed mente, ac desiderio iam sit fixus ibi, quò aspirat; ut alacriùs currat: ^b ut inter mundanas varietates (orat sancta Mater Ecclesia) ibi nostra fixa sint corda, ubi vera sunt gaudia. ^c Quasi enim per quamdam viam sanctis incedere est, mente semper ire ad meliora, Sanctus ait Gregorius. Et hoc est, quod vocationem constantem reddit; spiritum ad non deficiendum accendit; cor ad desiderandum cælestia vehementer

^a Ezech. 1. 9. ^b Domin. 4. post. Pa.
^c S. Greg. hom. 3. in Ezech. 107

ter inflammata. Quod quidem assiduum desiderium tam non deficiendi, quam semper in melius proficiendi, tum & Deum in æterna beatitudine videndi, est certa animæ vita, certissimum inhabitantis in anima divinæ gratiæ, sive ipsius Dei vestigium. Tale desiderium erat divini Psaltæ, cum dixit: *a Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas, in omni tempore; tamquam in iustificationibus, & mandatis Domini exsequendis nihil sibi profecisse visus, & à perfectionis meta procul adhuc distitit, non tantum concupivit, sed amplius etiam concupiscere semper desideravit; id est (ut ibidem versiculum hunc premens in suo Iob elucidato Gorderius ait) b Motus animi, vim mentis, pietatis ardorem, amplificare in dies cupiebat, & desiderij vela tendere. Et alibi de divinæ gratiæ præsentis indicio: Hoc perfectionis, inquit, desiderium, quod à Dei per gratiam præsentis dimanat, eandem gratiam præsentem indicat: que animam iam iustitiam prægustan-*

tem ad ampliorem amorem eius allicitat.

II. Hoc incitamento gratiæ interiùs animam moventis si quando careant viri sancti, sicut subindè ad probationem exercentur à Deo, summam experiuntur animi desolationem, & quamdam spiritus defectionem. Quod in se patientissimus in suæ exercitationis teatro persensit Iob, cum ad Deum sic ait: *c Abstulisti quasi ventus desiderium meum. Nam quasi mortuus, & à Deo desertus videbatur sibi, cum pressus ærumnâ, & inexplicabili calamitate totus afflictus, non sibi satisfaciebat, lentior, aridior, & remissior sibi visus in charitate, cœlestium desiderio propè nudus, & vacuus, ac animæ vitâ destitutus. Ideò Psalter regius tamquam & ipse similem expertus in anima desiderij mutabilitatem patheticè protestatur recitatis iam superiùs verbis, Concupivit anima mea desiderare; ut, dum aridum se, ac ieiunum quodammodo cognosceret in desiderando, saltem ipsum desiderium deside-*

a Psal. 118. 20. *b* Gorder. in Iob. Eucid. c. 30. v. 15.

c Iob. 30. 15.

randi Deum suspiraret, & imploraret. Sed S. Ambrosius hunc Psalmi versiculum ad superiorem videtur referre sensum, & ad vehementius consequendi cœlestia desiderium, atque ad ampliorem spiritu vivendi vitam, cum ait: *Non dixit; concupivi iudicia, sed, concupivi desiderare.* Statimque subdit sui sensûs aptissimam rationem: *Sicut enim vitâ vivere plus est, quam vivere: vivere namque commune etiam huius est vitæ; vitâ vivere, beatorum est: sic concupiscere, ut desideremus iudicia Dei, plus est, quam desiderare iudicia. Concupiscimus enim desiderare, quasi non sit potestatis nostræ desiderium, sed gratiæ Dei.* Itâ divinissimè S. Præsul. Quo satis indicat; hoc esse præsentis gratiæ divinæ luculentum signum, cum anima desiderat desiderare; desiderio desiderat Deum, cœlestia, perfectionem. Undè post pauca Sanctus idem concludens ait: *Concupiscamus ergò & nos, desiderare iudicia Dei, & concupiscamus desiderare in omni tempore, ut nullum momentum bonæ præstet vacuum cupiditatis. Cæ-*

a S. Ambr. serm. 3. in Psal. 118.

terum ô viri desideriorum, animæ religiose, ut assiduè desideretis, & vehementissimè desideretis, Apostoli non in vacuum currentis hanc paragraphen paræneticum ad nos omnes hoc claudat epiphonema: *b Sic currite; ut comprehendatis.*

§. II.

Continuum Dei, perfectionis, & beatitudinis æternæ desiderium, ipsum est primitiarum spiritus in Cælo repositum pignus.

I. **EX** dictis superiore paragrapho liquet facilè; inter Deum, & hominem sive in sacro baptisate, sive post susceptum baptismum in vocatione ad statum religiosum, quemdam intervenire contractum. Et quamvis Deus absolutus Dominus omnium non habeat opus, ut cum homine, qui tam ex ipso creationis, quam etiam ex redemptionis, tum & ex omnium gratiarum à Domino Deo liberalissimè sibi collatarum beneficio se totum debet summo benefacto-

b 1. Cor. 6.

ri, pactum aliquod, seu contractum ineat ad obsequium sibi præstandum, cum absolute Domino Deo tam se, quam omnia sua debeat homo: nihilominus, quia libertatem ipsi dedit Deus, & dat, eligendi, quod vult, & homo semper habet voluntatem liberam; ideo Deus idem ex immensa bonitate sua non recusat cum homine pacisci: ut, dum in sacro baptismi fonte renuntiat homo satanæ principi tenebrarum, & omnibus pompis eius, seq; totum optimo Creatori suo tradit per fidei Sacramentum, ad ei fideliter servendum, vicissim Deus per gratiam in baptismo iustificantem, obliget se ad non deferendum illum, ad danda pro tentationibus superandis auxilia, & ad conferendas gratias omnes, quibus deinceps promereri possit gloriæ celestis hereditatem. Similiter in vocatione ad Religionem, quæ vocatio similiter est gratia quædam ex superabundanti concessa; dum eam homo non respuit, sed perfectius eidem Creatori suo serviturus, omnem, quam ha-

bet libertatem, vicissim propter Deum tradit in manus superioris, Deus quidem tantæ gratiæ dator iterum cum Religioso novum quemdam in contractum, & gratiam vocationis, ac Religionis ideo confert, ut præter gloriam essentialem omni creaturæ rationali Deum amanti, sive omnibus in Cælo communem, etiam peculiarem, mereri possit. Religiosus autem vicissim Deo totum se tradendo, mancipandoque, cum per ingressum in Religionem, tum etiam per tria vota paupertatis, castitatis, & obedientiæ in holocaustum, cum non possit illam perfectam charitatem, & servitium suum offerre Deo, dum est in via, sicut dum erit in patria, quasi vadimonium quoddam, & pignus eidem Deo suo repositit interea voluntatem suam, ad desiderium, quæ sunt in Religionis ingressu quædam primitiæ spiritus, & has acceptat Deus custodiendas usque ad finem in æterna beatitudine consummandum per charitatem perfectam. Verè enim ad Deum

in oratione sua sapientissimus Salomon: *Domine Deus Israël, inquit; Non est similis tui Deus in Cælo de super, & super terram deorsum. Qui custodis pactum, & misericordiam servis tuis, qui ambulant coram te in toto corde suo. Qui custodisti servo tuo David Patri meo, que locutus es ei, & promisti.* Igitur ex hac ratione mutuus quidam inter Deum & hominem intercedit contractus; ut homo per exercitationem & disciplinam perfectioris vitæ gratiam sanctificantem infusam sibi fide custodiat integrâ, & Deus vicissim voluntatem traditam sibi, primitiâque spiritûs pariter conservet, gratiâ suâ foveat, ac nutriat per sanctas inspirationes, & motiones ad exercendum ea, quæ pertinent ad vitam perfectiorem, atque ad perseverandum in electâ vocatione per auxilia gratiæ concomitantis in pugna cum tentationibus, per subsidia quoque gratiæ efficacis in tentationibus iisdem superandis.

2. In quo contractu mutuo statim etiam intervenit qui-

a 3. Re. 8. 23.

dam quasi actus iustitiæ tam ex parte Dei gratiam fideliter custodientis in homine se se obligante, quàm etiam ex parte hominis voluntariè se mancipantis ad Deo fideliter serviendum, & servandum id, quod promisit tam per susceptam vocationem, & effectui datam electionem statûs religiosi, quàm per votorum nuncupationem. Itaque Deus, qui est ipsa iustitia, iustus pariter & fidelis est in traditi sibi depositi custodia, sive in conservanda voluntate illa prima, quam Religiosus in religionis ingressu, vel etiam in votorum nuncupatione totam deposuit, & tradidit Deo Creatori suo. Fidelis, inquam, est, nec fallit, quamdiu Religiosus, penes quem semper est libertas (ut docet S. Thomas) servandi fidem, aut non servandi, etiam ipse Deus non violat pactum. Et hanc misericordissimi Dei fidelitatem commendat nobis sacra scriptura plurimis in locis, ac præcipuè per Moysen ita dicentem:

c *Deus fidelis, & absq; ulla iniquitate, iustus, & reclus.* In

b 3. Tho. p. 1. q. 21. a. 1. ad 3.

c Deut. 32. 4.

qua.

qua diviniſſimi prophetæ phraſi quatuor veniunt notanda. *Primum* fidelitas, ſivè (ſicut accipiunt omnes Interpretes) firmitas, & immutabilitas, ac constantia in cuſtodiendo fideliter pacto: *a Fidelem dicimus Deum* (ait Lorinus) *cui credimus; cum nunquam fidem feſellerit credentium, nec ſædus initum violaverit. Secundum*, Sinceritas ea, cui nulla fraus, & dolus intervenire poteſt: ſicut è contra plerumque homines parùm ſincerè promiſſa præſtant. At Deus abſque ulla iniquitate, fraude, vel dolo, depolita noſtra cuſtodit. Hinc rectè Apoſtolus: *b Scio, inquit, cui credidi, & certus ſum; quia potens eſt depositum meum ſervare in illum diem. Quare ſicut per hoc depositum, de quo hic ait Apoſtolus, interpretes quidam, uti Theophylaetus, Anſelmus, & alij, intelligunt* *c Apoſtolatum, & prædicationem Evangelij tamquam theſaurum laborum, & paſſionum pro Evangelio à ſe obitorum, quem à ſe collectum Paulus patiens, & moriens apud Deum quaſi depoſuit; ita & Religioſus mancipatio-*

nem voluntatis, & libertatis ſuæ in obſequium Dei dici poteſt, theſaurum primitiarum ſpiritus ex pura charitate apud Deum depoſuiſſe; & quotidie per exercitatos actus fidei, ſpei, charitatis, & aliarum virtutum, item & certaminum pro virtute, & paſſionum, deponere. *Tertium*, iuſtitia, Deus enim ſicut in decernendis adverſum impios ſupplicijs eſt iudex æquiſſimus, ita ut ne in minimo quidem argui poſſit illatæ cuipiam iniuriæ, liquidem nonnihil ſecundum opera ſingulorum, ex quibus unusquiſque ſibi conſcivit, & commeritus eſt, pœnam imponit: ſic & in cuſtodienda ſervitij oblatione ſibi facta iuſtum agit arbitrum, ne vel in minimo depoſitori ſuo fiat iniuria. Quare fidenter Apoſtolus: *In reliquo, inquit, re-poſita eſt mihi corona iuſtitie; quam reddet mihi Dominus in illa die iuſtus iudex. Quam quidem coronam iuſtitie, unicuique virtuti ex quadam iuſtitia debitam, iuſtè meritam, & iuſtâ Dei iudicis ſententiâ decernendam reddet. Ut autem*

a Lorinus hic. b 2. Tim. 1. 12.

c Cornet. hic.

beatitudinem, & gloriam æternam ex condigno mereri possumus, eam facultatem merendi meruit nobis Christus, accedente maximè Dei promissione, quâ nobis ex mera liberalitate sua promisit, se bonis operibus nostris mercedem daturum, non quidem ex iustitia rigida, sed tali, qualis inter patrem, & filium; servum, & herum; creatorem, & creaturam esse potest. Consequenter itaque S. Augustinus ait: *a* *Debitorem se fecit Deus non tantum sibi, sed & Christo, & nobis; ut illi dicere possimus: redde, quod promissisti; quia fecimus, quod iussisti.* Quartum denique, quod in Moylis sententia notetur, est rectitudo: quæ consistit in eo, ut in nullum penitus, quod falsum, aut erroneum, aut temerè præsumptum sit, deviet. Hinc illi tres in media licèt ignis ardentis fornace colligati pueri, pleni tamen fiducia, quâ fidem suam in eo fortissimo certamine Deo servatam, & spem in illo depositam sperabant coronandam, Optimi Dei depositarij rectitudinem plenis vo-

cibus prædicabant, dicentes: *b* *Iustus es Domine, in omnibus, que fecisti nobis; & universa opera tua vera, & via tua recte.* Quæ quidem in Deo quatuor attributa non tantum idèd, quod in ipso simplicissimo, nec ullam divisionem patiente sint idem; sed etiam ex natura sua singula recidunt in idem; quod nimirum Deus fideliter cum servorum suorum deposito procedat, neminem fallat, cum nemine quocunque modo perperam agat. *c* *Quia nullus speravit in Domino, & confusus est,* sapienter monet Ecclesiasticus; aut, sicut exponit Syrus; *Quis credidit in eum, & dereliquit eum?* Et quidem adèd Deus est fidelis, & rectus, ut non tantum iusto, sed & peccatori (sicut S. Ioannes Chrysostomus explicat) speranti in se, eique se & sua credenti servet creditum. Iam si peccator spe suâ non frustratur; quanto magis iusto, se, vitam, & voluntatem suam liberam in Dei manus deponenti, servatur depositus hic thesaurus, integrâ fide, nullo interveniente dolo, iustè, rectè? ut

a S. Aug. serm. 16. de verb. Apost.

b Dan. 3. 27. *c* Eccli. 2. 11.

nullus iam dubitet Religiosus, quin optimo loco suam deposuerit electionem, & primitias spiritus: illud nimirum, quo se quondam in holocaustum obtulit, & offert quotidie Deo, vehemens eidem serviendi desiderium, ita, ut dicere possit cum anima sincerè Deum amante: *a Domine, ante te omne desiderium meum.*

3. Enim verò sicut ex pacto servat Deus, & custodit animæ religiosæ depositum; ita vicissim ipse quoque Religiosus ex eodem obligatur pacto custodire, & servare gratiam sanctificantem fide integrà, nulla interveniente fraude: sed iustè, & rectè, non declinando sive ad dextram, sive ad sinistram, quod præstare debet per accuratam consiliorum Evangelicorum observantiam, per instituti regularum fidelem custodiam; per trium votorum, in nostro autem Instituto etiam per quartum voti, quod est iuventutem erudire iuxta formam Brevis Pauli V. sinceram expletionem, & in iisdem perseverantiam usque ad mortem. Atque hoc

est pariter in se custodire primitias spiritus, easque non lemel, sed quotidie; sed (quàm fieri potest) singulis etiam horis in cælo, sive in Dei sinum reponere. Quod faciunt illi, qui cum Apostolo semper extendunt se ad anteriora, sive ad ea, quæ ante ipsos sunt, alacriter in obsequio Dei, in oblatione sui, & in perfectionis stadio continuè proficiendo. Dicit propterea S. Augustinus: *b Perfectus est, qui ad perfectionem irreprehensibiliter currit, carens criminibus damnabilibus, atque ipsa etiam peccata venialia non negligens mundare.* Luculentius autem primitias spiritus expressit S. Paulus Apostolus, ubi sic ad Romanos, sed & ad nos omnes, ait: *c Primitias spiritus habentes, & ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei expectantes.* Ubi satis apertè docet; eodem spiritu, quem acceperat in sui vocatione ad prædicandum Evangelium, se ad Deum quotidie ingemiscere, ac suspirare; ut demùm aliquando consummatam consequatur in cælesti gloria filiorum Dei

a Psal. 37. 10.

b S. Aug. lib. de perfect. infl. c. 9.

c Ro. 8. 23.

adoptionem. Ideoque per primitias spiritus ab Apostolo commemoratas S. Ioannes Chrysoftomus, Theodoretus, Cyrillus, & alij, non intelligunt aliud, quàm spiritum illum primum, quem in gratia iustificante, & sanctificante fideles accipiunt omnes Christiani, sicut omnes etiam Religiosi in Religionis ingressu; nimirum primos fructus, & pinguedinem spiritus, veram scilicet Dei cognitionem, & amorem, quo beatitudinis æternæ spem prælibant cum affluentia divinæ consolationis.

4. Has ergo primitias spiritus, hanc pinguedinem, in oblatione sui in perpetuum holocaustum Deo, sicut in prima sui consecratione tamquam pignus aliquod certum in Dei sinum deponunt Religiosi; sic eandem spiritus pinguedinem per continuum perfectionis, Dei quoque, & beatitudinis æternæ desiderium, in cælo quotidie reponunt, dum semper extendunt se, non ad ea, quæ iam aut fecerunt, aut passi sunt, sed ad ea, quæ superant faciendâ, vel patiendâ.

Quam extentionem egregiè docemur exemplo Sylvani cuiusdam Abbatis. Hic aliquando rogatus ab Abbate Moyse; an possit homo per omnem diem initium facere conversationis? respondit: *• Si est homo operarius, potest per omnem diem, & per horam inchoare initium conversationis suæ. Et Abbas Pambo. Moriturus ait: Non pœnitent me sermonis alicuius, què locutus sum hucusque in hanc horam: & sic vado ad Dominum, quasi qui nec initium fecerim serviendi Deo.* Atque hoc erat verè tam gratiam sanctificantem pretiosissimum Dei depositum initio bonæ conversationis infusam fideliter custodivisse, quàm quotidie, imo singulis horis obtulisse Deo primitias spiritus; liquidem ita moriebatur, *Quasi qui nec initium fecerit serviendi Deo*, ideoque per omnem diem, & per omnem horam inchoabat initium bonæ conversationis suæ; & depositi sui memor, illud apud Deum quotidie novo desiderio, tamquam nihil adhuc fecisset, alacrius illi serviendi reponebat.

• Ex vit. Patrum lib. 5. tit. 1. num. 16.

5. Illustre quoque veræ perfectionis, & erga Deum, æternæque beatitudinem continuè flagrantis desiderij S. Augustinus in se, suaque matre S. Monica iam propediem moritura commemorat exemplum. Hic iam Dei gratiâ per sanctæ Matris lachrymas, & preces impetratâ, ab hæresi Manichæorum ad veram fidem, ab inveterato prævæ consuetudinis usu ad Deum seriò, sincerèque conversus, & monasticum indutus habitum cum eadem matre sua proficiscebatur in Africam, ibi videlicet in patria sua novum Deo perfectius serviendi genus, & institutum vivendi religiosè propagaturus. Igitur ad ostia Tiberina appulsi Mediolano, dies aliquot remoti turbis (ut ait ipse) *Post longi itineris laborem instaurabant se navigationi. Et dum ita cum sola matre remotus ab alijs valdè dulciter colloquebatur, Et præterita obliviscentes in ea, quæ ante sunt, extenti quærebant inter se apud præsentem veritatem, quæ Deus ipse est, qualis futura esset vita æterna sanctorum,*

a S. Aug. Confess. lib. 9.

quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominû ascendit, accendebatur in ipsis magis, ac magis æternæ vitæ desiderium. Prosequitur ergo Sanctus Doctor describendo flagrantissimos erga Deum ardores, quos colloquium illud in eorum cordibus excitabat, & illud ipsum ardentissimum incommutabilis felicitatis desiderium in hæc describit verba: Et adhuc ascendebamus interiorius, cogitando & loquendo te (Domine Deus) & mirando opera tua, & venimus in mentes nostras, & transcendimus eas, ut attingeremus regionem ubertatis indeficientis, ubi pascis Israël in æternum veritatis pabulo. Et dum loquimur, & inbiamus illi, attingimus illam modicè toto icu cordis; & suspiravimus, & reliquimus ibi religatas primitias spiritûs. Ità de se, deque sancta Matre sua, flagrantissimus æternæ beatitudinis Augustinus. In qua pathetica desideriorum narratione tota vis & energia proposito nostro accommodata est in eo præcipuè, quod dicit: Reliquimus ibi religatas primitias spiritûs: id est; ad cœ-

ptum & si revertebantur sanctæ illæ duæ animæ, ab ecstasico ad cœlestia raptu, colloquium suum; nihilominus illum spiritum & charitatem Deo debitam, quam pridem acceperunt infusam sibi, eamque continuis aliis desiderijs apud Deum in cœlo instar certi religatam habebant depositi, tunc magis accenti *Toto ictu cordis* suspirantes adhuc primam illam spiritus pinguedinem, veram Dei cognitionem, dilectionem, & tenorem eundem amandi Deum reliquerunt in Dei manibus, tamquam certum depositum religatum.

6. Ità solent ij, qui semper depositi sui, sed & pacti cum amabilissimo Deo semel initi memores ab ardenti serviendi Deo spiritu, quo semel ceperunt, nunquam remittunt, continuè cogitare Deum, cœlum, & perfectionis in cœlo consummationem, seu perfectionis in illa æterna beatitudine consummandæ scopum. Est enim verissimum, quòd *Anima plus ibi est, ubi amat, quam ubi animat*: & ipsa summa Veritas Christus Dominus

idipsum immutabili confirmat aphorismo, cum ait: *Ubi thesaurus vester est; ibi et cor vestrum erit.* Boni Religiosi non habent thesaurum alium, nisi Deum in cœlo; in hoc etiam omne desiderium ipsorum sit defixum, in quo & depositum ipsorum est; illuc semper se extendant, oportet. Hinc non mirabar olim, venerabilem senem nostrum P. Ioannem Dominicum à Cruce Podolinij, tunc Præpositum Provlem, die 29. Iulij Anno Domini 1662. piè demortuum; quòd in ultima iam ægitudine sua præter alia ad Deum, & ad cœlum sancta suspiria, quoties ægrum è lecto (sicut petebat) ad patentem ducebamus fenestram, toties oculis in cœlum sublevatis, altum suspirans hæc frequentabat verba: *ô Cœlum! ô Cœlum!* Quia enim sciebat, se iam propediem ex hac mortali migraturum vita; ideò miseram istam lacrymarum vallem pertæsus, illuc aspirabat, suspirabatque; ubi thesaurum suum Deum, & in Deo exercitationum, & laborum in religiosæ vitæ stadio

exantlatorum, maximè verò primitias spiritûs, depositum in eiusdem optimi Dei sinu fideliter sibi servatum habuit in cœlo. ô cœlum! ô cœlum! ô beatitudo vera! quàm desiderabilis es illis; quibus est intellectus, ut te solum Deum cognoscant, & ament. Qui primitias spiritûs in ultimo suæ migrationis puncto ibi depositas, & religatas habent, & *Ibi eorum fixa sunt corda, ubi vera sunt gaudia.* ô Cœlum! ô Deus! hunc * *Intellectum da mihi, & vivam.*

CAPVT. XIII.

§. I.

Amor Dei sicut omnium gratiarum Cœlestium, ita & religionis vocationis est princeps custos.

I. Cùm omnis homo plurimis titulis obligatus sit amare Deum; certè Religiosus ad amandum ipsum obstringitur multò magis, non tantùm propterea; quia Creator, & Pater suus est; quia per Fi-

lium eius vnigénitum amabilissimum Iesum redemptus est; quia per Spiritum Sanctum illuminatus est; quia Deus ipsum conservat, ut providus; nutrit, ut beneficus; gubernat, ut Dominus; custodit, ut pius; fovet, ut benevolus; amat, ut totus bonus, & ipsa bonitas: sed etiam quia tot relictis alijs, & relinquendis, ipsum ad peculiare servitium suum elegit, vocavit, & inter servos, ac domesticos suos annumerare voluit. Causas huius rei, cur videlicet multo magis obligatus sit amare Deum Religiosus, & in amando superare alios illos, qui manent in seculo, mox adferemus, nisi priùs aliæ strictim recenseantur, ex quibus insuper liqueat; non solum propter vocationis ad Religionem beneficium; sed etiam propter alia, quæ cæteris etiam hominibus cum Religioso communia sunt, à Deo collata beneficia, obstrictum ad hoc esse, ut Dominum Deum amet super omnia. Cætera namque viventia omnia cùm in genere, & specie sua, quin & Angelum,

* Psalm: 118. 144.

cti creaturam æquè præditam intellectu, imò purum intellectum, sapientiæ suæ verbo creavit Deus; nullum tamen eorum sapientissimus opifex amore sic profecutus est, in illudque se totum effudit, sicut in hominem.

2. Prætereamus alia creata, solamque cœlestium illorum spirituum divinæ Maiestatis ministrorum contemplerur felicitatem: qui divini luminis ic̄ti radio pariter & ipsi Creatoris sui signati imagine, protypi sui faciem, & exemplar, inconnivo contuentur obtutu, semperque beatâ fruantur Dei visione, toti per amorem in artificis optimi contemplationem absorpti. Et tamen Deus opus hoc suum tam excellens humanæ posthabuit creaturæ; nec in eius reparatione, quòstquam infelix à Creatore suo defecerat, divina quidpiam suscepit operatio: sed proiectum à facie sua tenebris exterioribus æternum addixit, & deseruit cruciandum. Defecerat ab optimo Creatore suo etiam homo; divinæ imaginis, quam ipsi sa-

pientissimus opifex pulcherriam impertiverat, deformatior temerarius; originalis iustitiæ, cæterarumque gratiarum, tam supernaturalium, quàm etiam naturalium donorum sibi liberalissimè concessorum prodigus helluo; sui, totiusque posteritatis ex se propagandæ perditior crudelissimus; & (quod sceleris admissi caput est) incredulus admonenti Deo, mortemque comminanti, si de ligno scientiæ boni, & mali, comederet, angelo desertori serpentis induto speciem, maluit præbere fidem, eique *Palman concedere veritatis* (ut ait Rupertus) postquam intuitus est lignum, *Quòd bonum esset ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuq; delectabile;* *b Sic vidit, & sic sacrilegâ temeritate diabolo magis, quàm Deo credidit; & tulit de fructu ligni, & comedit.* Hem, sacrilegium! atrox facinus, sui, posterorumque internecinum! perierat æternum homo primus; perierat eius tota posteritas, & eadem clade, quâ desertor angelus, interierat; & tamen non angeli,

a Gen. 1. 6, b Rupert. in Ge. 1. 3. c. 9.

sed hominis lapsi misertus Deus, o quantum in eius instauranda salute laboravit! Non iam dixit. * *Faciamus hominem. Et factus est homo.* Sed profundissimo sapientiæ suæ consilio reparaturus lapsam, & per omnia perditam, naturam crecturus humanam, & eam in pristinum restitutus ipse Dei Filius, Deus verus, de Deo vero, incomprehensâ Patris æterni Sapientia, naturam assumpsit pariter humanam, & in hominis infirmi forma triginta tres laboravit annos, ut ita perditum hominem irato reconciliaret Patri; captivum, & Erebi vinculis addictum, in libertatem, mortalem in immortalitatem, perditum in salutem æternam assereret. Quod idem pro Angelo, quamvis excellentiâ plurimis humanam superaret naturam parafangis, non fecit.

3. Et parùm videbatur sibi Dei Filius laborasse pro homine liberando, nisi quoq; sic, & tam multum laborasset. Omnes omnium hominum infirmitates, misérias, & calamitates in se suscepit. Sic enim

a Gen. 1. 26. 2. 7.

habetur apud Evangelicum vatem: *Verè langvores nostros ipse tulit; & dolores nostros ipse portavit.* Peccatum, quod nos inexpiabili pœnâ luere debueramus, ipse acerbissimâ passione suâ, & morte probrosissimâ expiavit. Nam *Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras; (ait iterum Isaias) attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostræ super eum; & livore eius sanati sumus.* In quæ prophetæ verba nervosè Gillebertus: *Disciplinam inquit, debita nobis pœnâ Christus sustinuit, ut nobis iustitiæ pacem resunderet. Ipse punitus, & propitiatus; & tu punitus, sed pœna tua pacem tibi parturire non potuit.* Et prosequitur deindè. *o misera, & gravis disciplina super filios Adam! consumens, & non concilians: consumit, sed carnis substantiam, non culpam. Disciplina ergo pacis nostræ super eum, qui nobis attulit fructus pacatos iustitiæ.* Insuper obligatus erat miserrimus homo, juxta sententiam damnationis in Adam, & omnes eius posteros ad pœnam æternam, & huic

b Isa. 53. 4. c v. 5. d Gillebert. citat. in men. spir. 1. 16. Verbo. Passio Christi num. 61. F 2 obligati-

obligationi ad eandem pœnam sponte peccando tamquam manu propria subscripsimus omnes: *a* *Quisque enim, dum peccat, peccati sui literas scribit,* ait Origenes, & diabolo tantæ iniuriæ supremo Domino illatæ vindici nos obligavimus. At Dei Filius ex immensâ charitate sua carnem indutus humanam in nostræ imbecillitatis forma validissimo conficiens inimico victor gloriosus eam obligationem, deletâ subscriptione, trophæo Crucis ad maiorem hostis ignominiam affixit triumphali: *b* *Delens, quod adversus nos erat* (Apostolus ait) *chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci; & exspolians principatus, & potestates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso.* Sed ô triumphum mirabilem! Non superbè triumphali schemate in urbem invehctus; sed extra urbem infamî latronibus, & plagiarijs destinatâ oneratus Cruce, duorum latronum (hoc illius erat nobile triumphantis satellitium) societate stipatus ad

Calvariæ montem eductus, atrocissimum ibidem supplicium & probrosissimam mortem sustinuit. Hic erat nobilis, & tamen re verâ nobilissimus, & gloriosissimus de principatibus, ac potestatibus tenebrarum spoliatis triumphus; quem non superbia victoris, sed immensa charitas miserantis crexit. Quem in amabilissimo IESU triumphalem actum vocat Apostolus nimiam, & per quemdam animi excessum exercitam charitatem Dei, cum ait: *c* *Deus autem, qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, quâ dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos Christo.*

4. Quæ jam anima tam erit dura, quin & ipsa pariter ad tantæ, tamque nimie charitatis excessum tota erga Deum dilectione colliqueat, & in Cœlestium desideriorum exardescat flammam? Hic ille divinus ignis est, de quo Christus Dominus olim dixit: *d* *Ignem veni mittere in terram; & quid volo, nisi ut ardeat? Hoc igne flagrantem olim Christiani ad subeundam pro Christo*

a Orig. hom. 13. in Ge. *b* Colos. 2. 14.

c Ephes. 2. 4. *d* Lu. 12. 49.

mortem ultrò festinabant, & se tyrannis excruciantos, excarnificandos, & trucidandos objiciebant. Et S. Ignatius Episcopus Antiochenus iam ià leonibus ad discerpendum obijciendus hoc succensus igne, Christum IESUM amore sui Cruci affixum contemplatus, altum suspirans exclamavit: *a Amor meus crucifixus est.* Hic ignis, & hic amor ad eò Christo Domino conformabat, & conglutinabat sanctos, ut ipsum assiduè in Crucis stipite pendentem contemplati, nullis etiam atrocissimis tormentis, denique nec ipsà cuiuscunque mortis atrocitate, ab ipso potuerint sepeari; ut rectè cum Apostolo fuerint protestati: *b Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?* Certi, quòd nullum horum eos separare possit, in supplicia, & in mortem constantissimè ruebant, ut Christo Crucifixo per vitam, & mortem inseparabiliter adhererent.

5. Hunc ecstatiçæ chari-

a S. Ignat. mart. b Ro. 8. 35.

tatis ardorem, & ardentissimum affectum, ad unguem exprimebant apud Isaiam illi duo Seraphim, qui sedentem super solium (id est, iam per deliderium in Cruce pendentem) stantes arctissimè complectendo, se se totos eidem conformabant, ità ut humanitati Filij Dei iam tunc amore generis humani inexplicabili desiderio in Crucem olim subeundam se extendenti, ipsi quoque per omnia assimilarentur; & ideò senis alis instructi *c Duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, & duabus volabant.* Id quòd explicans S. Dionysius, ubi dicit, quòd *d Sex alarum sacratissima fictio absolutissimam, summamq; in Deum intentionem in primis, medijs, & ultimis intelligentijs signat,* videtur aliud in beatis illis spiritibus significare non velle, quàm illam ipsam ardentissimam intentionem, quàm intelligentiæ illæ, per Seraphinorum speciem totas se ad Filij Dei Crucem, passionem, & mortem pro redimendis hominibus ardentissimè iam exambientis in for-

e Isa. 6. 2. d S. Diony. Cel. hiera. c. 4. & 13.

ma Cru-

ma Crucis assimilabant; hinc quidem flagrantissimum. Quasi flabello quodam incendium illud amoris refrigerantes in divino peccatore, doctissimè Sanchez ait; indè pariter & ipsi Seraphim vehementissimo flagrantes charitatis ardore, *b* Contractis quidem aliis superioribus, & inferioribus (ut loquitur S. Germanus Episcopus Constantinopolitanus) expansis autem utrinque medijs, & in forma Crucis volantes, Crucis figuram exprimebant.

6. Ità nimirum fideles animæ, quas sincerus in Deum amor accendit, Christi in Crucem acti ob oculos sibi ponunt effigiem, & tamquam Seraphim in ipsum ex amoris incendio totæ extentæ, ac transformatæ, cum ipso cruci affixæ, gloriantur hac suâ conditione, quam probrum mundus appellat, earumque singulæ cum Apostolo protestantur: *c* *Christo confixus sum cruci: vivo autem iam non ego; vivit verò in me Christus.* Et sicut *Velant Seraphim pedes Domini duabus alis* (ait Galfridus) *d*
a Sanchez in Isa. c. 6. *b* S. German. orat. de Cru. apud Gretser. *c* Gal. 2. 19. *d* Galfrid.

imitatione Dominicæ passionis. Sic amantes istæ animæ continuè Dominicam contemplantur, & exprimunt in se passionem, totæ in amoris è Crucis stipite pendentis absorptæ desiderium.

§. II.

Expenduntur aliquæ rationes, ob quas ad amorem Dei magis obligatur Religiosus, quàm sæculares; quamvis & hi sint obligatissimi.

I. Igitur cùm homo tot, & tantis titulis obligatus sit amare Deum etiam ille, qui relictus in statu sæculari, Creatoris sui vivam semper, circumferens imaginem, innumeris ab eodem Creatore suo cumulatus beneficijs; tùm Religiosus iisdem omnibus obstrictus, insuper pro peculiari vocationis ad religionem gratia, multò magis, ut gratum se, memoremque tanti beneficij præbeat Deo beneficiarium, debet ipsum amare. Nec aliud optimus ille Pater requirit à cliente religioso, quàm
 ut amet

ut amet benefactorem. Dare possunt, & offerre Domino Deo principes huius mundi argentum, aurum, gemmas pretiosas, & alia hominum æstimatione pretiosissima ad divinum cultum munera. Sed si non amant illum, quem in donis suis honorant, plus, quàm ea dona & bona quæ possident à Deo sibi collata, nihil præstiterunt. Quia *a Solus vult Dominus* (ut Lipomanus ait) *haberi, credi, coli, & amari; & ut solus noster Dominus est, sic totos nos exigit esse suos.* Nervosius idipsum attigisse videtur S. Augustinus; qui in sermone quodam, exemplo tentati Abraham, sic ait: *b Docet nos Abraham, ut Deo non præponamus, quod dat Deus. Ergò nec illud, quod tibi pro magno præstat Deus, præponas illi, qui præstitit: & cum voluerit tibi subtrahere, non tibi vilescat. Quia gratis amandus est Deus. Quod enim dulcius à Deo præmium, quàm ipse Deus? Religiosus autem nihil habet, præter voluntatem suam, sed & hanc semel iam propter amorem Dei traditam*

a Lipoman. citat. in men. spirit. c. 16.

v. Amor, num. 5. b S. Au. ser. 72. de Tempore.

in manus superioris: Verùm si totam eam in charitatem non convertat, & Deum non amet super omnia, quantumcunque sibi videatur in holocaustum cessisse totus, nihil omninò fecit, si non magis erga Deum, qui ipsum ad statum consecranda vocavit perfectionis, ardeat charitate, quàm omnis alius secularis. Est enim ad Religionem vocatio, & electio, gratia; quam in sæculo relictæ non habent, peculiaris.

2. Et hoc in primis arguitur ex eo; quòd *c Sicut pisces* (ait Hugo de S. Victore) *idem principium, eandemq. Originem habuerunt, licet diversa loca sortiti sunt; nam piscibus remanentibus in aqua, aves in æra translatae sunt, quasi supra id, quod sunt; sic de una massa corruptibilis naturæ universa generis humani propago trahitur, sed alijs deorsum in ea, qua nati sunt, corruptione, iuste derelictis; alijs sursum dono gratiæ ad sortem celestis patriæ elevatis iudicij servatur æquitas.* Ex quo verborum sensu iam ultra progredi licet, divinique iudicij æquitatem considerare, quæ ex

c Hugo de S. Victore.

tanta hominum multitudine, ex tam numerosa juventutis in gymnasijs frequentia, ex tot nobilissimi sanguinis, ac profapiarum familijs, o quam paucos vocat & eligit Deus ad svavissimum religionis, amore sui portandum iugum! Quam paucos ex hac corruptionis humanæ massa sursùm elevat Deus *Dono gratiæ ad sortem cælestis patriæ!* Quam paucos ex tot centenis, & millenis hominum cuneis eligit, & vocat inter domesticos suos numerandos! Invenies plurimas urbes, Civitates, & oppida Christiana, Gymnasia, & Academias, ex quibus intra spatium unius sæculi, vix quatuor, sex, aut octo (fieri potest quòd plures, fortassis & pauciores, quid si & nullus?) adscribuntur Religioni. Reperies & familias plurimas, quæ nullum penitus ex univèrsa profapia sua numerant Religiosum. Quotquot autem ex mundo vocantur, & eliguntur, ad Religionem, ij verè peculiari *Dono gratiæ ad sortem cælestis patriæ* sursùm elevantur. Quam sortem secularis homo non ita

certò promittere sibi potest, saltem quantum ad accidentalem gloriam in patria adipiscendam; sicut Religiosus; qui jam electionis ad gloriam per vocationem, cui præbuit assensum, pignus quoddam habet, seu arrhabonem.

3. Deindè peculiaris huius gratiæ signum etiam indè patet; quòd Religiosi singulariter amentur à Deo, sintque populus quidam electus, & in comparatione cum relictis in sæculo gens sancta. Et quod olim Deus Israëlítico populo dixit: *Si audieritis vocem meam, & custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis;* id ipsum nunc intelligendum est de Religiosis. Ità docet Theologorum Angelus, cùm ait: *Populus Israël erat dilectissimus pro tempore illo, comparatione aliorum populorum, qui idolis serviebant: non autem comparatione novi testamenti, de quo dicitur: Vos estis gens sancta, populus acquisitionis.* Sic iam in novo testamento, *Religiosi dilectissimi sunt* (addit Didacus Lopez) *comparatione sæ-*

a Eccl. 19. 5. *b* S. Tho. in 4. dist. 8. q. 1. a. 3. q. 2. ad 2. *c* 1. Pe. 2. 9.

cularium; Sunt Domino Deo, *In peculium id est, specialitè populus* (Interlinearis exponit glossa) *a quos pascam, defendam, & sicut gregem proprium nutriam.* Populus, inquam, Deo dilectissimus sunt Religiosi: quia electus & vocatus in sortem filiorum Dei. Et sicut parentes magis diligunt filios suos, eosque beneficijs ornant, quàm nepotes, cognatos, & amicos alios; ità Deus Pater optimus Religiosos, quos iam uti filios habet, diligit magis, & peculiari protegit gratià, quàm illos, quos iustè relinquit *Deorsum in ea, qua nati sunt, seculi corruptione.* Undè vetustissimus Origenes exponens illud, quod in Exodo legitur: *Et Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis.* Sic ait: *Non ad illos tantum dicuntur hæc, qui de Ægypto profecti sunt; sed multò magis ad te, qui seculum contempsisti; si tamen proficiaris ex Ægypto, & Ægyptijs ultra non servias. Negotiis seculi, & actus carnis, domus est servitutis.*

4. Eucleatius autem videtur id inculcare Stephanus

a Glo. Interl. b Exo. 10. 2. c Origen.

Abbas super illud Deuteronomij: *a Benjamin amantissimus Domini.* Dicit verò Pater ille Venerabilis ad propositum nostrum: *c Amantissimi Domini, sunt claustrales; ut positivum sit in pœnitentibus, comparativum in iustis, superlativum in claustralibus.* Hæc ille, ut doceat; seculares existentes in pœnitentia amari quidem à Deo; iustos iam non indigentes pœnitentià esse Deo amantiores; sed Religiosos esse amantissimos idèd; quia tam pœnitentiam suam, in qua vivunt perpetuò, quàm iustitiam, in qua viventes adnituntur semper magis proficere, tùm & semetiplos totos cum corpore, & anima Deo consecrant in holocaustum. Quare profequitur adhuc asceticus idem Pater, ac dicit: *Hæc tria genera hominum per tria legis sacrificia designantur; per hostiam, quæ dicitur ab hoste vincondo, pœnitentes; per victimam, ab hoste victo, iusti; per holocaustum, quod totum incensum dicitur, claustrales, qui se ex toto, Domino obtulerunt.* Et propterea Religiosi, qui corpus, ani-

d Deut. 33. 12. e Stephan. Abb. chat. in Mensa Spir. s. Religiosus, num. 15.

nam, omnesque tam corporis, quam animæ facultates, & potentias in holocaustum offerunt Deo, verè sunt amantissimi Domino, amanturque peculiari dilectione in gradu superlativo.

5. Postremò (ut omittam alia) divinæ gratiæ peculiaris, erga Religiosos argumentum desumitur inde; quòd sint Dei servi domestici, palatini, & intimi cubicularij, ita, ut, cum omnes Christiani gloriari possint hoc titulo, quòd sint servi Dei, non tamen sint eius ita domestici, sicut Religiosi: qui non arrogantiam quadam fastuosam, sed humili confessione dicere se possunt esse Dei servos domesticos. Id quod S. Hieronymus explanans illum Psalmum: *a* *Ecce nunc benedicite Dominum omnes servi Domini, climatiùs, & prolixius expendit: cuius omnia ferè verba huc inserere non refugio. Dicit igitur: b* *Quid; benedicite Domino? Omnes servi Domini, qui non estis servi peccati, sed servi Domini. Putamus parum esse, quòd dicitur: ego servus Domini sum. Summa virtus*
a Psal. 133. 1. *b* S. Hieron. hic.

est, hic mereri. *Quomodo? quasi dignitatem vendicat, qui dicit: Ego servus imperatoris, & nemo audeat accedere ad servum imperatoris, sic infinita dignitas est, se dicere, esse servum Domini. Unde & Apostolus de servitute Domini gloriatur, & scribit in principio epistolarum suarum: Paulus servus Christi. Et de Moyse dicitur: Et non sicut Moyse famulus meus, cui locutus sum facie ad faciem. Videte, quid dicat: ceteris locutus sum in visione, & in enigmate; sed non sicut Moyse famulo meo, cui locutus sum facie ad faciem. Illi magna dignitas est, qui faciem vident Domini, & ministrant ei. Denique, ceteri servi, qui faciem non vident domini sui, si voluerint aliquid impetrare, conservos petunt. Hoc totum quare dixi? Dominus noster IESVS habet ipse multam familiam; habet quasi ad faciem suam, qui sibi ministrant; habet alios in agris. Monachos, & Virgines, ego puto illos esse, qui ad faciem ministrant Domino suo. Seculares autem, qui sunt quasi in agro. Denique illi, qui sunt in agris, istos postulant, ut rogent Dominum, si quid necessarium habent. Hu-*

cusque

cusque S. Hieronymus. Ex quibus Doctoris maximi verbis omnibus hoc præcipuum elici debet; quòd soli Religiosi, Virginesque claustrales, sint illi servi Domini ministrantes, & verè domestici; qui *Faciem vident Domini, & ministrant ei.* Cæteri Christiani Sæculares, servi quidem Domini sunt etiam ipsi; sed foris, in agris, non in domo Domini ministrantes; qui postulant domesticos, & palatinos Domini servos, *Vt rogent Dominum, si quid necessarium habent.* Est igitur magna felicitas, & dignitas, esse Dei servum domesticum. Non tam clarum est nomen, sed nec in æstimatione tanta eorum, qui sunt imperatorum, regum, principum servi, & ministri: sed audire de religioso quopiam dici, quòd sit magnus servus Dei, omnium aliorum magnorum ministrorum superat titulos, & exhaurit.

6. Benè perspexit hanc magnorum Dei servorum nomenclationē, dignitatem, & felicitatem Sanctus ille Pontifex Petrus Cœlestinus; qui in e-

remi cuiusdam solitudine, & in summo pœnitentiæ rigore iam indè ab adolescentia sua, postea verò sub Regula S. Benedicti Congregationis Cœlestinorum institutor in claustro soli Deo militans, denique *In Petri Cathedram ignorans, & absens adscitus,* non aliter, quàm extra Domini Dei domum sibi videbatur in agro constitutus, quantumlibet super omnes in Ecclesiæ Cathedra Dei servos, inò & supra mundi Principes emineret. Ac propterea maluit denuò magnus, & bonus esse solius Dei servus, quàm summus audire servus servorum Dei; & deposita summi Pontificatus invidiosa æquè, atque alijs ambigua dignitate, pristinam elegit solitudinem, rediturus quidem ad privatum vitæ claustralis statum, nisi Deus pro maiore boni servi sui probatione, merito, & Coronà, permisisset illum à Successore suo Bonifacio VIII. quorundam pseudopoliticorum consilio, machinationem aliquam (quã Vir Sanctus minimè cogitabat) metuente vincitum in quadam

a Brev. Rom. die 19. May.

includi munitione. Ubi cum duobus Ordinis sui Monachis ad finem vitæ manens, ærumnam suam summâ constantiâ, patientiaque pertulit, magis eam sibi gratulatus inclusionem, quàm libertatem (si tamen dici libertas potest) Pontificiam, identidem illud sibi dictitans: *a Petre; cellam desiderasti, cellam habes.* Demùm ex illa calamitosa solitudine, tamquam ex vera domo Dei, bonus, & magnus Dei servus in beatitudinis æternæ migravit domum illam, quæ verè *b Magna est, & ingens locus possessione eius; magnus, & non habet finem, excelsus, & immensus.* Cuius felicem migrationem ex hac mortali vita, & Pretiosam mortem Cruce præfulgens in ære ante cubiculi ostium reddidit amplius gloriosam, ex illa pontificia dignitate vix similem consecuturi. Deus enim solis Religiosis, eam servavit gratiam, & gloriam, quam ab alijs servis suis in agro ministrantibus, abscondit: eas videlicet in Religione gratias experiuntur electi servi Dei, quas in sæculo nunquã experti fuissent.

a Pet. Ribad. in eius vita die 19. Maij.

b Baruch. 3. 24.

7. Hinc illam Dei promissionem factam per Oseam Prophetam ad populum Israël sub parabola uxoris adulteræ, sed postmodum ad virum suum reversæ, *c Propter hoc ecce ego lactabo eam, & ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius, expendens hæc verba, Ducam eam in solitudinem Chal-dæus ita vertit: Faciam cum illis miracula, qualia feci in deserto.* Et dictum appositè. Facit enim Degin deserto, id est in solitudine religiosa, cum claustralibus miracula sic, ut illos tam mundus, quàm Angeli, & homines meritò admirentur, illique dicere possint cum Apostolo: *d Spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus;* quando plurimi de mundi voluptatibus, & carnis illecebris adolescentes, juvenes, & virgines tenerrimæ complexionis, indolis autem, quin & prosapiæ nobilissimæ, rigidam in claustris eligunt sibi vitam; & stultam (ut Divus Gregorius loquitur) amplectuntur Dei sapientiam: & qui nuper in sæculo divites, & opulenti, carnis confectabantur com-
e Ose. 2. 14. d 1. Co. 4. 9. moda,

moda, iam in alios mutati, paupertatem, omnemque rerum penuriam in delicijs habent, & tamquam in publico theatro spectant illos & admirantur, mundus, Angeli, & homines; hominibus, & mundo spectaculum hoc ridentibus, Angelis autem, cum admiratione quadam imbecillitatis humanæ, gratulantibus, socios æternæ beatitudinis habituris. Qui nuper vitijs, & affectibus inundabantur undique perniciosus, iam abdicati mundo, virtutem ad stuporem hominum, ac mundi, in disciplina, perpetuaque rigoris exercitatione alacriter in hoc virtutum militant, concertantque theatro, quo nullum in orbe maius, & spectabilius habetur, uti rectè Tullius alicubi. ** Nullum inquit, theatrum virtute, & constantiâ maius est.*

8. Iam igitur ex his argumentis, quòd Religiosi ex infinita Christianorum hominum multitudinè vocati sint ad Religionem, videlicet Sursum dono gratiæ ad sortem Cælestis patriæ peculiariter elevati; quòd item peculiariter à Deo dili-

** Cic. 2. Tusc. quest.*

gantur præcæteris, & sint Domini amantissimi; quòd sint domestici, palatiniq; servi Domini, sequitur omninò; Religiosum unumquemque magis obligari ad amandum Deum, qui gratuito ipsos vocavit in sortem filiorum Dei. Qui deindè amor, ac sincera dilectio vocationem custodit, & singulari protegit tutelâ, ne iam facilè resiliant à benè cœpto; ne quid ipsis adversi contingat, eos consternat, ac prosternat; uti sapienter quidam ponderans illud Ionathæ patrum, quod cum Davide fecerat, servaturus ipsum ab ira, & persecutione Saulis absconditum in quodam campi condicto loco. Dixit ergò Davidi: *b Ego tres sagittas mittam iuxta lapidem, & iaciam, quasi exercens me ad signum: mittam quoque & puerum. Si dixerò puero: Ecce sagittæ intra te sunt. tu veni ad me; quia pax tibi est.* Ponderans, inquam, hæc verba Ionathæ, sic ait: *c Si sagittæ amoris, & charitatis intus in anima fuerint, veluti sentiebat in semetipso Sanctus Augustinus,*

b 1. Re. 20. 20. c Didac. Lopez. in sten. spirit. cib. V. Amor, hominis in

Deum. nu. 15.

quando

quando dicebat; *sagittaveras tu Deus cor meum charitate tuâ, certum signum charitatis; pax tibi est.* Securus, inquam, amans Religiosus est, & per charitatem Deo semper adhærens, ad quam ex maiore debito magis est obligatus.

§. III.

*Amor Dei vincit, & tollit
difficultates, & impedi-
menta, Religionis.*

I. Cùm religiosa professio nihil aliud sit, quàm perpetuum quoddam (uti iam sæpè dictum) Martyrium; habet etiam difficultates innumeras, & impedimenta, quæ vel tyronem à cœpto deterreant, vel professum iam, ac veteranum, languidum, & tædio quodam laborantem, in quæ rebus arduis timidum efficere possunt; vel usque ad aliquam dissidentiam exercere. Sed ea demùm omnia, quæcunque solent occurrere, amor in Deum condit, & facilia reddit; ut difficultates & vincantur, & tollantur. Quid enim acerbius evenire nature po-

test, quàm ex sæculi commodis, ex dulci familiarium, & amicorum consuetudine, ex parentum, & consanguineorum amicissimo complexu, ad horridam claustrum asperitatem, ad taciturnam solitudinem, ad omnem amicitie conversationisque neglectum se se transferre? Quid homini ingenuè educato durius accidere potest, quàm ad continuæ servitutis iugum toto iam vitæ tempore ferendum quodammodo condemnari? Quid tristius in libertate nato contingere, quàm in peregrinum quemdam carcerem, & in diuturnum, quamdiù vixerit, ergastulum includi? Quid gravius imperari, quàm ex vivendi consuetudine, si non licentiosâ, certè tamen carni per esculentorum, poculentorumque ad gustum, vel etiam semper ad satietatem habitorem copiam, gratissima, ad assiduam frugalitatem, ad inediam, & ieiunia; ad afflictationum per cilicia, flagra, vigiliam, & labores; ad irrequietam occupationum lassitudinem exerceri? Ô quantum hæc, & alia pro-

sus innumera, quæ plurimum apprehenduntur, in natura tumultum, & perturbationem excitant impedimenta! Sæpius ad animi tristitiam affligit, cruciant, & tantum non ad abijciendam hastam adigunt incipientem; progredientem, & iam per vota ligatum lancinant, debilitant, tantum non & frangunt! Sed hæc horrentis, adversa sibi, reluctantisque naturæ machinamenta sunt. Alia verò gratiæ, & amoris. Qui non solum asperitates istas horret, ac refugit minimè: sed etiam cœlesti dulcedine mirabiliter irroratus eas amplectitur usquè; libenter amore dilecti Dei suscipit; asacriter tolerat adminiculante gratiâ, fortiter vincit, ac superat, itâ ut etiam venetur occasiones, & occupet, contraria patiendi. Iam nec tenera ætas à rigore deferret; nec virium, aut complexionis imbecillitas animum frangit; nec solitudinis horror, & diurnitas, aliquid evincit; nec ab amicis impedit separatio. Amor Dei dux, & victor istorum omnium est. Hic in rebus tristi-

bus consolatur, & exhilarat amantem; in difficilibus adjuvat, & sublevat; in duris & asperis, excitat; in ambiguis dirigit; in desperatis erigit; in omnibus denique præsidium est inexpugnabile.

2. Quod cum in plurimis Sanctis tam veteris, quam novi Testamenti semper ipsâ comperit sit experienciâ; tum in annoso, iamque supra septuaginta ætatis Annos quinque numerante Patriarcha Abraham admirandum erat, quando iubente Deo de patrio solo relictis Patre, Matre, cognatis omnibus, in terram longinquam & peregrinam exivit. Et idè non sine causâ Sacer codex ætatis illius Annos scripto consignandos peculiariter suscepit. Dicit enim: *Septuaginta quinque Annorum erat Abraam, cum egrederetur de Haran.* Iam quid intererat, scire; Abraam fuisse septuaginta quinque annorum, cum egrederetur de Patria domo? Nonnè satis erat ad posteritatis memoriam hoc tantum transmississe, quòd cum uxore, cum filio fratris sui Lot, & cum u-

niversa substantia peregrè debuerit, iubente Domino, proficisci? Qui nescit, quid sit paternam domum deserere, à parentibus ætate confectis, à cognatis, consanguineis, amicis, & familiaribus avelli, nunquam posthac videndis amplius, vel semetipsum scrutetur unusquisque peregrè profecturum, non ad totius vitæ decursum, sed tantum ad biennium, aut triennium in exotica natione vel studijs operam navaturum, vel negotiandi causâ, vel cuiuscunque rei gratiâ longinquas regiones etiam trans mare, peragraturus; vel interroget illos ipsos, qui separationem eiusmodi sunt experti, & scient recensere ô quanti tunc in eiusmodi re pulsant, & vellicant animum affectus! quot lachrymas, & singultus ipsa viscerum extorquet commotio! illa à paterna domo, à Patre, Matre, fratribus, & sororibus avullio tam est naturæ violenta, quàm si dimidium ipsius animæ separaretur, quàm multas in eo casu fingit sibi moras abiturus! ut planè ipsi conveniat, quod de se,

proscriptus in exilium, Româ testatur abituriens ille:

Ter limen tetigi; ter sum revocatus; & ipse

Indulgens animo pes mihi tardus erat.

Sepè vale dicto rursus sum multa locutus,

Et quasi discedens oscula multa dedit.

Denique post tot vale dicta, quàm acerbum est audire vel ab alio, vel à discedente, vel in utriusque corde susurrantem vocem: Et iam

--- Divellimur indè

Iphitus, & Pelias mecum.

Et iam dividitur, imò

Scinditur haud aliter, quàm si sua membra relinquat;

Et pars abrupti corpore visa suo est.

3. Non est ergò dubium, quin & magnus ille Patriarcha senserit eisdem, affectuum motus, & pugnam in natura; dum ad imperatam sibi peregrinationem expediret se; terram suam, patrem, matrem, & omnem cognationem æternum deserturus. Et tamen non erat hoc tantæ considerationis apud sacrum scriptorem,

a Ovid. lib. Trist. eleg. 3.

nisi

nisi potius ætatis annos fastis adscriberet, dicens: *Septuaginta quinque annorum erat Abram, cum egrederetur de Haran.* Cur autem ita? Ideò, credo, ut ostenderet Abrahamum nullis vinci potuisse, ne ipsis quidem grandævæ iam ætatis difficultatibus, quin vocanti, jubentique obediret Deo, quem præ paterna domo, præ parentibus, & cognatis amabat. Vicit in Deum amor reluctantem naturam; ætatis imbecillitatem roboravit charitas; difficultatibus, & obstaculis omnibus ipsum superiorem fecit dilectio: uti rectè S. Ioannes Chrysostomus ad hoc propositum ait: *a Nec ætas fuit obstaculo; nec aliud quidpiam cum potuit detinere; sed vicit omnia ipse in Deum amor. Anima enim vigilans, & sobria, cuncta dissecat impedimenta, totaque fit eius, quod amat.* Quem amorem ut exploratum haberet, aut potius ut testaretur erga Deum bonus ille senex; debuit in ea tentari ætate, quæ jam domesticæ quieti, commoditatique non autem peregrinationi fuerat apta, ut tantò major eius

eluceret virtus, in victoria sui; quantò vires iam erant per ætatem infirmiores. Et hinc S. Ambrosius appellat ipsum, ac scribit, virum magnum: *b Magnus plane Vir (ait ille) & multarum virtutum clarus insignibus; quem votis suis philosophia non potuerit æquare.* Et inferius fortitudinem illius, fidem, & iustitiam in eo peregrinationis procinctu prædicans: *Tentatur ait, ut fortis; incitatur, ut fidelis; provocatur, ut iustus: meritoq; exivit, quemadmodum locutus est illi Dominus.* Et hanc ad omnia superanda fortitudinem addidit, fidelitatem animavit, iustitiam exercuit, amor in Deum, quo Sanctus Patriarcha plenus ætatis iam affectæ debilitatem non sensit, nature machinamenta contempsit, obstacula superavit.

4. Est igitur amor Dei præsentissimū adversus omnes in clauetro difficultates prælium; quod tam à tyrone, quàm à professō omnia quotquot occurrere solent, arcet impedimenta, retundit, & propulsat; viam proficiendi, proficiendique aperit spatio-

a S. Ioan. Chryf.

b S. Ambr. lib. 1. de Abrab. c. 1.

fam. Quam ingredi qui parat, amet; in ea progredi qui desiderat, amet; metam felici cursu qui contingere cupit, amet; sed Deum, sed Christum. Propterea rursùm S. Ioannes Chrysoſtomus amorem Patriarchæ Jacob erga Rachellem sponsam dum exaggerat, tepidorum in amore Dei reprehendens ignaviam ità cū affectu dixit: *a Qualem nos habebimus excusationem, qui non pari studio erga Dominum nostrum benefactorē, & Creatorē afficimur? Si quando proponitur lucrum temporale, omnia alacriter sustinemus, etiamsi laboriosum sit, & valdè ærumnosum; propter salutem autem remissi, & supini, & dissoluti sumus. Et mox in exemplum proponens ad imitationem S. Paulum Apostolum: Non ità Paulus, inquit, qui tantā fervebat, & ignitus erat charitate in Deum, ut diceret: Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio? angustia? &c. Amor enim eius in Deum, & succensa charitas, mentem eius à sensibilibus ad spiritualia transfudit; à presentibus ad futura, & à visibilibus ad non visibilia. Undè*

a S. Ioan. Chryf.

*& labores plurimos gaudens, & exultans propter Christum dilectum sustinuit; & dicebatur in laboribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. Hactenus Præsul Constantinopolitanus. Iam & Religiosus in quacunque constitutus ætate vigilias, asperitates, instituti sui rigorem, labores, ærumnas, & difficultates, nihil reformidat, quem charitas erga Deum succendit; nihil iam ei, quod caro blanditur, libet; *b Nihil, quod carnalem vitam trucidat, spiritus perborrescit: Sed omnia Gaudens, & exultans propter Christum dilectum suffert, ac sustinet. Quæ demùm fortis ex amore tolerantia coronatur in obsequio divino perseverantia.**

CAPVT XIV.

§. I.

Metus, ac præsertim timor Dei, religiosam vocationem plurimum custodit.

I. **Q**uoniam amor Dei timorem pariter exigit, ità ut pari quodam passu vir-

b S. Greg. homil. 11. In Evang.

tutes

tutes hæ duæ, videlicet amor, & timor, incedant; ideò de timore hic aliqua dicemus. Etsi verò Spiritus Sanctus plurimis in sacræ paginæ locis inculcet timorem Dei; noluit tamen hac admonitione præterire illos præcipuè, qui Dei servitio se se manciant, & totam vitam suam illius obsequio consecrant Domini, cui servire non tam servire est, quàm regnare. Dicit igitur apud Siraciden: *Fili accedens ad servitum Dei, sta in iustitia, & timore; & præpara animam tuam ad tentationem.* Quæ verba licèt ad illos tantum pertinere videantur peculiariter, qui primùm ad sacræ militiæ tyrocinium accedunt, & calcatis sæculi vanitatibus svave Christi iugum amplexi palæstram ingrediuntur Neoptolemi sibi penitens insvetam, carni pera peram, quin & spiritui carnis petulantia colluctaturo perarduam; attamen & professis, votorumque nuncupatione iam obstrictis, imò veteranis etiam, & non modico tempore iam in Christi Schola exercitatis est eadem admoni-

tio valdè necessaria. Sunt enim semper, quamdiù vivunt, infidiis inimicorum expositi; nec unquam securitatem promittere sibi possunt, id quod iam attigimus alibi, donec ipsam pugna consummationem in fine vitæ contingant. Cum enim ad Dei servitum accedere, & in ea gnaviter pro Dei gloria, pro gratiæ divinæ subsidio, conservatione, & incremento; pro virtutum etiam comparandarum assiduo quæstu, decertare, nihil sit aliud, quàm hostes irritare; in certamen non tantum provocare, sed etiam in illud omni quali momento descendere; non est dubium, quin adversarium diabolum, mundum, & carnem, iuratissimos inimicos semper formidare, sed super omnia Deum etsi Dominum, & Patrem optimum, tamen timere debeat. Et quidem Dominum Deum non illo timore servili, qui conductitijs servis, aut mancipijs, vel mercedis amittendæ, vel plagarum accipiendarum metu gravis est; sed timore timeat filiali, qui divinæ miserationis innixus si-

ducia, virtutem quidem amore Dei super omnia diligendi sectatur, & exercet; at verò vitia fugiendo, iisque conflitando timet optimum certaminis agonothetam, ne vel incautus in quopiam offendat, vel ignarus aliquid intermitat, aut etiam admittat, vel incuriosus obiter, & perfuntoriè tractet; vel ante acta nondum pœnitentiæ disciplinâ expiârît, id quod maximæ considerationis esse debet continuè; vel quòd hucusque divinâ gratiâ ne in minimo quidem se exhibuerit dignum; vel ne Dei gratiam, & ipsam vocationem amittat. Denique Dei servus in religiosa vocatione tot habet timendi causas, semper autem respectivè ad Deum, quot vitæ propositas habet actiones.

2, Sed neque mirum videri debet; solos Dei servos, ac præcipuè religiosum aliquod institutum profitentes, Novitios præsertim stare debere *In iustitia & timore*. Nam de alijs, qui iustitiam minimè sectantur, & genio potius indulgent, quàm ut vitam in

virtutum studio per disciplinam exerceant, non curat adversarius, tam enim illos habet in potestate facillè; quàm eos, qui toti iam in eius castra se transcripserunt. Id quod sapienter S. Hieronymus advertit: qui scribens ad Eustochium Virginem sic ait: *Non querit diabolus homines infideles; de Ecclesia Christi rapere festinat. Esca eius electæ sunt. Iob subvertere cupit; & devorato Iuda ad cribrandos Apostolos expetit potestatem*. Solent proinde mirari tam hi, qui recens institutum religiosum, adierunt; quàm illi, qui iam aliquantum in religiosa professione progressi sunt; se tentationibus pulsari tantis, quantis in sæculo nunquam. Multi fortassis Innocentissimi nesciverunt, quid sit cum rebelli carne luctari, & iam in religione rebellionem eius importunissimam experiuntur. Multi de blasphemia vel adversus Deum, vel adversus sanctissimam, & purissimam Dei Matrem, Virginem Mariam, vel contra Sanctos alios ne cogitarunt quidem; & iam in religione veterator stygius

a S. Hier. ad Eustoch. de custod. Virg.

obtru dit

obtrudit blasphemias. Fidei sinceritatē coluerunt olim sanctissimè; iam Religioso dubitates, & anxietates oggerit inimicus. Nescivit iuuenilis ardor in frenanda gula experiri laborem: iam Religiosus in leuiori forsitan abstinentia sentit asperitatem. Ignoravit in sæculo in culpabilis innocentia factum, inuidiam, odium; iam in Religione superbix stimulis urgetur; adurit odij facibus; inuidix flammis accenditur. Quid hoc rei est? Ah! Non querit diabolus infideles, neque curiosos huius sæculi vanitatum venatores, ac Sectatores; de *Ecclesia Christi*, de Religiosorum cætu, *raspere festinat*. Electæ Religiosorum animæ, si eas capiat, *esca eius electæ sunt*.

3. Venit ad Magistrum suum, vel ad Superiorem, aut Patrem Spiritualem aliquis afflictissimus animo tyro, & *ô Pater!* inquit; devotionis sensum nullum habeo: in orationibus meis, in meditatione, & in alijs exercitationibus ad animæ cultum pertinentibus nullum sentio gustum, totus

flaccidus, aridus, etiam durus, sine devotione, sine spiritu, sine fructu. In sæculo fueram multò felicior. In audienda Missa totus in Cælum erectus ad Deum; in sumenda sacra synaxi totus in Deum meum absorptus, tantum non & totus in ecstasi; in persolvendo precum mearum penso totus alacer, & magis etiam nuper Religionem ingressus. Denique præ devotionis dulcedine, gustuque suavissimo non sentiebam, nec capiebam me ipsum. Iam hodie vix integrum est mihi colligere mentem; an orem, an cum Deo mihi negotium, an animæ causam agam? Infelix ego, propè iam & animum, & spem abijcio. Sed fili: equidem in sæculo benè res habebat; vel saltem videbatur habere benè. Tuus tunc eras; arbitrij tui eras; commodi pro voluntate tua temporis eras; & idèd non sentiebas adversarium. At nunc in Religione iam neque tuus es; neque arbitrij tui es, neque commodi temporis es. In sæculo *• Cirm es- ses iunior, cingebas te, & ambu-*

labas, ubi volebas: nuncautem in Religione iam alius te cingit, & ducit, quò tu non vis. In sæculo sensus & affectus tuus ducebat te: orabas, quantum volebas, quando volebas, & ubi volebas; ibas etiam, quò volebas. Nunc iam alius cingit, & ducit te: oras, non quando vis, nec quantum, nec ubi vis: sed quando, quantum, & ubi præscribit aut Superior, aut regula. Et hoc est, quod sensum tuum, & gustum interturbat; hoc, quod animum, & voluntatem propriam inquietat. Vis amplius? Audi. In sæculo nullum irritaveras hostem: iam nunc sexcentos habes. Est adversarius tibi diabolus ex ipso te sumens occasionem: sunt inimici domestici, cognati videlicet affectus, qui sæculari tibi neutiquam adversabantur; est caro spiritui religioso semper adversaria, nunc per inedias, & flagra plurimum irritata; sunt sensuum tuorum appetentia; sunt alij infiniti hostes, quos iam in pugnam provocatos, putas, aliquando senties quieturos? Non equidem.

Cum his ergo tibi quotidie colluctandum est; cum his omni hora tibi pugnandum est: sed cum ipso te plurimum, & tecum maximè.

4. Vis adhuc amplius aliquid tibi dicam? Dico: An non audivisti iam? *Fili, accedens ad servitutem Dei, sta in iustitia, & timore; & prepara animam tuam ad tentationem.* Tentatio, fortassis in sæculo vox fuit apud te peregrina: abnegatio tui, & propriæ voluntatis, apud te nomenclatio fuit barbara: pugna spiritualis, id est, inter spiritum, & carnem, in palæstra Scholastica, librisque, phrasis inaudita, iam aliam ingressus Scholam alia discere theoremata. Quia accessisti ad servitutem Dei, non mundi, neque carnis: sta firmiter, in classe iustitiæ; sed omnia timè; omnia circumspice; ad tentationem, & pugnam paratus esto. Diabolus tentat; caro vexat; mundus infestat: sta firmiter, etiam time; sed nullus cede. Adhuc & aliud audi. Per consecrationem tui ad statum religiosum: *Quia acceptus es Deo, ne-*

cessè est, ut tentatio probet te. Probat te Deus, & exercet, ut vires ipse tuas experiaris; & scias, nihil te posse ex te, sed ex Deo. Offert Deus occasionem, ut ipso spectante pugnes, ipso juvante vincas; ipso victoriam probante coroneris. Sine pugna non datur victoria; sine victoria non datur corona. Christi miles es, pugnare debes; vigilare debes; proficere debes. Hanc disciplinam, & hoc exercitium in sæculo nescivisti: quia tuus eras, nunc iam Christi es; exerceri te est necesse. Audi S. Ioannem Chrysostrum: *a* *Dormitantes nos expergefaceret solet, & religiosiores facere tentationum materia.* Hoc in sæculo ignorasti. Nimis delicatus, & piger es miles; si pugnare detrectas. Verùm ad consolationem tuam meliùs idem Os Aureum alibi: *b* *Ne existimemus, inquit, esse signum, quòd nos dereliquerit, & despiciat Dominus, si tentationes nobis inferantur. Sed hoc maximum sit indicium, quòd Deus nostri curam gerit; quia peccata expurgat; & lucam, ac exercendi materiam nobis pro-*

a S. Io. Chrysi. hom. 14. ad pop. Antioch.
b Idem hom. 32. in Gen.

ponit. Igitur nihil sit mirum, in religiosa tentari professione, probari, & exerceri. Aut enim Deus probat, aut tentat diabolus. Dum probat Deus; paternæ curæ, sinceræ probationis, & divinæ dilectionis indicium est. Si diabolus tentat; odij, & invidiæ signum est, quo flagrat inimicus, non tentaturus aliàs, si non irritatus, & provocatus ad pugnam: sed neque curaturus, si de Christi Ecclesia, si de proborù, & Religiosorum consortio nò esses. *c* *Illos enim magnoperè rapere nititur (Sanctus Gregorius ait) quos despectu terrenis studijs inungi iam celestibus contemplatur. Itemq; toto nunc animum in illorum mortem se erigit, quos contra se regeneratos tabescit.*

5. Et hæc quidem dicta sint eò; ut Religiosus, qui in medio stat infestantium inimicorum, nunquam securum se putet; semper suspicetur adversarios; semper Dei timore plenus tentationem aliquam circumspiciat. Quem si nulla pulset tentatio, exercebit benè probatio, quam immittebat Deus, non ut pugnantem pro-

c S. Greg. in Job. 2. 4.

sternat; sed ut militantem probet, certantem exerceat, vincentem coronet. Cautum igitur, & timentem quaerit Deus militem, non securitate nimia pigritantem, sibi que praesidentem. Nam hic timor facit, ut in Vocatione sua Religiosus agat cautius; professionem suam tractet sedulius; statum suum in disciplina teneat studiosius. Hinc magnus ille militantium in huius vitae certamine paneratiastes Iob, qui nunquam *a* *Recessit ab innocentia* sua, nunquam non timebat. Quidquid diceret, faceret, cogitaret, omnia timebat: *b* *Verebar omnia opera mea*, dicebat ipse de se. At quomodo verebatur? Disertiis id exponunt Septuaginta, dum recitata verba sic vertunt: *Omnibus artibus commoveor*, ut non levem, nec inane hunc fuisse metum intelligamus, & ille hac ratione salvam, integramque servaret innocentiam. Ità Religiosus, qui magno spiritu difficilem, sed Deo, virtutique militaturus laudabilem, adiit perpetui cuiusdam martyrij professio-

nem, ut eandem custodiat, conservet, & constans in ea perseveret, timidus incedat semper, bene circumspiciat, ac vereatur omnia opera sua, & tamquam in aestuoso mari navigans, inter ventorum, procellarumque validos concursus *c* *Omnibus artibus commoveatur*; uti sapienter ad hoc propositum Tertullianus: *Inter scopulos*, inquit, *& sinus velificata Spiritu Dei fides navigat; tuta, si cauta; secura, si attonita.*

6. Idem planè de vocatione, seu professione religiosa dicas: *Tuta, si cauta; secura, si attonita*, si semper timida. Est enim hic timor gubernaculum quoddam, quod religioso professionis naviculam in medijs maris fluctibus, interque periculosos sinus dirigit, & gubernat, servans eam à scopulis, & undosis fluctibus immunem. Nam etsi Religiosus adeò vivat tenax vocationis suae, ut in nullo velit eam infringere; timere tamen assidue debet ne infringat. Et hoc unum, ac praecipuum est, quod eius custodit innocentiam: *d* *Optimus gratiae, & iustitiae*

a Iob. 27. 5. *b* c. 9. 28.

c Tertull. *d* Cornal. in Eccl. 7. 2.

stittæ custos est timor, ait Corneli-
 us à Lapide. Tetigit id-
 ipsum sapientissimus Ethices
 ille didascalus Seneca, dum
 ait: *a Animus vereri qui scit; scit
 tuto ingredi*, aliud experturus
 certè, si multum sibi præfidat.
 Benè super recitatum superiùs
 Iobi Versum Nicolaus de Ly-
 ra: *b Modus hominis*, inquit,
diligenter suam innocentiam, pro-
 positum, vocationem, & sta-
 tum religiosum *custodientis est*,
*semper timere, ne aliquid inius-
 tum faciat*. Equidem non exi-
 stimo, Religiosum aliquem esse
 tam audacem, ac temerarium,
 ut ex proposito velit *Aliquid iniustum facere*; sed puto,
 facilè posse contingere, ut fa-
 ciat aliquid incautus, etiam
 quod ipse nolit. Subtile ni-
 mis humanæ vitæ, sed & in-
 nocentiæ vocationisque reli-
 giosæ, professio, filum est. Im-
 pingit, ubi non suspicatur,
 atteritur, ubi non putat; rum-
 pitur, ubi non advertit, &
 tamen imputatur nemini, quàm
 erranti, & delinquenti. Pro-
 pterea meritò deprecatur ex
 ignorantia delinquens anima:

Ignorantias meas ne memino-

*ris, Domine. Et alibi: Delicta
 quis intelligit? Ab occultis meis
 munda me.*

7. Quidquid autem sit,
 Religiosus habet semper, quod
 timeat; & habet timoris assi-
 dui tres causas præcipuas.
Primam, quòd ignoret, an sibi
 peccata quondam in sæculo si-
 vè per incuriam, sive etiam
 voluntate perpetrata dimissa
 sint. Nam monet sapienter
 Ecclesiasticus: *d De propitiato
 peccato noli esse sine metu*. Et
 hoc quidem de propitiato pec-
 cato, quod per Religionis in-
 gressum speret aliquo modo si-
 bi dimissum. Quid si iam Re-
 ligiosus, ut homo fragilis, of-
 fenderit? ò incomprehensa Dei
 judicia! Nescio, quid ad hoc
 dicam aliud, quàm eiusdem Si-
 racide subiectum addam mo-
 nitum: *e Neque adjicias pecca-
 tum super peccatum. Et ne dicas:
 Misericordia Domini magna est; mul-
 titudinis peccatorum meorum mi-
 seribitur. f Misericordia enim, &
 ira ab illo citò proximaunt, & in
 peccatores respicit, ira illius.*
 Ubi diligenter observa; non
 dici: *In peccatores respicit mi-
 sericordia, & ira illius*; sed tan-

d Eccli. 5. 5. e v. 6. f v. 7.

a Sen. b Lyræ, in Iob. c. 9.

c Psal. 14. 7.

tum; *Respicit ira illius.* Alteram timendi causam habet Religiosus. Quia sicut nulli hominum apud se definire, integrum est, ita neque Religioso: an Deus amet ipsum; an oderit. Equem non terreat, & exanimet illa quantumvis iustum Ecclesiastæ sententia? ** Sunt iusti, atque sapientes, & opera eorum in manu Dei. Et tamen nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit. Sed omnia in futurum servantur incerta.* δ formidabile dictum! δ thesis è Theologia sapientis horrenda! *Nescit homo etiam iustus, ac sapiens, utrum amore, an odio dignus sit. Sed omnia in futurum servantur.* Et scire volumus incertitudinis causam? Pronuntiat illam è sapientiæ suæ Cathedra magnus idem Magister: *Eo quod universa eque eveniant iusto, & impio; bono, & malo; mundo, & immundo; immolanti victimas, & sacrificia contemnenti.* Quæ verba S. Hieronymus ex interpretatione Symmachi paraphrasticè sic exponit: *Invenerunt iustorum quidem opera in manu Dei esse; & tamen utrum a-*

a Eccl. 9. 1. b S. Hier. hic.

mentur à Deo, an non, nunc eos scire non possent, & ambiguum fluctuare; utrum ad probationem sustineant, quæ sustinent; an ad supplicium? concilij præsertim sibi notabilis alicuius lapsus. In futuro igitur scient. Quia tunc est iudicium; nunc certamen: & quicumque adversa sustinent; utrum per amorem Dei sustineant, ut Iob; an per odium ut plurimi peccatores, nunc habetur incertum. Hucusque S. Hieronymus. Atq; hoc est, quod etiam religiosissimam animam timore percellere debet, & consternare. *Quia tunc, in futuro est iudicium; nunc certamen.* Utrum in amore Dei, an in odio, monasticum, eumque rudem, circumferat pœnitentiæ saccum; disciplinâ carnem, & spiritum exerceat; inediâ gulam, & ventrem cœreseat; vigilijs affligat corpus; orationibus insistat die, noctuque: hæc omnia, bona quidem, & laudabilia sunt: sed *Vtrum amentur à Deo, an non, nunc scire non possunt, & ambiguum fluctuant, incerti penitus, utrum amore, an odio digni. Sed omnia in futurum servantur incerta.* Tertiam

timendi causam habent etiam religiosissimi viri, quantavis iustitiâ spectati: quod in iudicio divino etiam ipsa bona opera iudicabuntur. Et hoc est, quod iustus Iob vel ab ipsa statim infantia cum lacte materno licet suxerit innocentiam, tamen *Verebatur omnia opera sua*; certè non rapinam, non oppressionem pauperum, non adulteria, nec ullum scelus, aut facinus enorme; sed opera, quæ Deus in ipso cumulatissima coronabat benedictione, bona, iusta, & sancta; & tamen ea verebatur, & habebat suspecta, ne forsitan in ipsis aliquod deprehenderetur delictum: *Sciens*, inquit, *quod non parceres delinquenti*.

8, Iam si Deus etiam opera bona, & iusta ad iudicij sui stateram examinabit; quid fiet misero illi, qui licet iam in pœnitentiâ, conscius tamen est sibi, se aliquando, forsitan & graviter, deliquisse? ô quantum hæc in tribunali divino terrebit operum etiam bonorum examinatio! *cum accepero tempus* (apud regium

a Psal. 74. 2.

Psalterium Deus ait) ego iustitias iudicabo. b Terribile verbum inquit Hugo, quod non tantum peccata iudicabit; sed & iustitias, id est opera bona examinabit. Sapienter idcirco S. Gregorius ait: c Si placere Deo veraciter cupimus, postquam perversa subegimus, ipsa in nobis etiam bene gesta timeamus. Et Sancti, inquit, omne, quod agunt, metuunt; dum considerant, ante quem iudicem stabunt. Considerant prava, quam districte iudicet; & bona opera, quam subtiliter penset. Religiosus igitur hæc omnia dum reputat secum, meritò semper esse debet pavidus, non quidem servili quadam formidine, vel diffidentia, sed filiali timore illo, quo non vult, neque vellet optimo Patri suo, vel in minimo displicere. Circumspiciat ergo, & advertat undique circumstare pericula: quæ ut evadat, vocationem suam semper habeat instar pretiosi thesauri, in custodia diligenti, cui plurimum timor hic assiduus adstipulatur, & prodest ad tunc cerè perseverandum.

9. Non enim frustrà *mo- b Hugo hic c S. Greg. lib. 9. mor. c. 17.*

net Apostolus Philippenses, & consequenter omnes Christianos, ac Religiosos: *¶ Cum metu, & timore vestram salutem operamini*, alludens ad illum Psalmi versum: *¶ Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore*. Nam timor, & tremor, quem Religiosus in Dei servitio constitutus ubique secum gerere debet, custodit vocationem eius in statu suo, ne vel in ipso vacillet, vel etiam ipsum deserat; & Deus, cuius oculi sunt super timentes eum, gratiam suam liberaliter impertit; ut velle bonum, quod est cupere servire Deo in innocentia, perficiat in ipso. *¶ Deus est enim* (dicit adhuc Apostolus) *qui operatur in vobis & velle, & perficere pro bona voluntate*, suâ videlicet ultroneâ, propensâque affectione, volens misericorditer ex benèplacito suo gratiam vocationis, & instituti suscepti perficere in unoquoque Religioso: si nimirum hanc Dei gratiam, & benevolentiam illam agnoscat in se, illam impensius impleret, & *Cum metu, & tremore* illi cooperetur. Qui

timor est religiosæ vocationis certa tutela. Id quod S. Cyprianus luculentissimè docet, cum ait: *¶ Sit tantum timor in nobis, innocentie custos; ut, quod in mentes nostras Indulgentie Cœlestis illapsu clementer Dominus influxit, in animi oblectantis hospitio iustâ operatione teneatur; nec accepta securitas indulgentiam pariat, & vetus demum hostis obrepat*. Et S. Bernardus in religiosæ vocationis experientia versatissimus: *¶ In veritate*, inquit, *didici; nihil æquè efficax esse ad gratiam Dei promerendam, retinendam* (notetur hoc benè retinendam) *& recuperandam, si amissâ sit, quàm si omni tempore coram Deo inveniaris non solum sapere, sed timere, secundum illud Salomonis: Beatus homo, qui semper est pavidus*. Cæterum nimia securitas, & fiducia, quàm sit proxima lapsui, quàmque magno perdendæ vocationis exposita periculo, forsân alibi licebit (si Deo fuerit visum) examinare. *¶* Nunc ad materiæ nostræ progressum, sit.

¶ S. Cyr. lib. 2. ep. 2. ad Donatum. & S. Bern. citat. à Roderic. P. 3. Tr. 4. c. 9.

¶ Philip. 2. 12. & Psal. 2. 11.

¶ Phil. 2. 13.

§. II.

Quò maiore quis studio virtutem colit, & perfectioni studet, eò magis formidet.

I. **E**Quidem universis iustitiam colentibus, ac præsertim religiosum institutum profitentibus, incumbit salutem suam operari *cum metu, & tremore*; Sed ijs inter omnes timendum est magis, ac maiore studio advigilandum, qui virtutem colunt impesiùs, & sanctitati student diligentius. Nam perfectionem in Religione profitentur omnes, & ad idem instituti stadium currendo (sic enim existimandum de omnibus est) eandem ad salutis metam, quantum vires humane sustinent, ut contingant, intendunt, & collineant: sed non omnes æquali sivè laborum, & exercitationum fervore, ac spiritu; sivè gratiarum, quas Deus pro singulorum capacitate distribuit, merito. uti benè ponderanda venit illa parabola, quam Cœlestis Magister Christus

Dominus olim Discipulis suis proposuit sub nomine cuiusdam hominis peregrè proficiscentis, qui *Vocavit servos suos, & tradidit illis bona sua. Et uni dedit quinque talenta, alij autem duo, alij verò unum, unicuique secundum propriam virtutem.* Dominus ille benè perpendit, & perspectam habuit uniuscuiusque virtutem servi, ideoque in distribuendis etiam talentis erat accuratus, ità ut nullum eorum oneraret ad operandum, & dispensandum in administratione supra, quàm aliquis eorum posset. Sed dedit *Vnicuique secundum propriam virtutem.* Operari voluit in talentis omnes; at singulos nonnisi *secundum propriam virtutem*: ac tandem singuli pro virium facultate, sed & pro talentorum numero, ac pondere, laborarunt, & domini sui faciendo lucro studuerunt; gratiam ad laboris, & lucri æqualitatem apud Dominum lucrati sunt, ità, ut, qui per talenta quinque lucratus est alia quinque, super multa constitueretur bona; qui verò duobus talentis alia duo lucratus

a Matth. 25. v. 14.

tus est, etsi non super tam multa bona, sicut ille primus; attamen in comparatione duorum talentorum, & lucri ex iisdem, æquè super multa constitutus est. Tertius autem servus ad nimium timidus, & scrupulosus arbiter dominici rigoris, fortassis & laboris ac Negotiationis impatiens, in talento quidem conservando minimè damnosus, sed etiam minimè lucrosus; fidelis in servando, infidus in lucrando fuit. Scivit benè dominus vires, indolem & facultatem, eius naturæ, nec ipsum posse supra talenti unius æstimationem laborare, ideoque non nisi voluit ipsum operari in uno. Sed quia negligens, & piger ne in uno quidem commodare domino voluit; ideo non tantum laudem nullam, vel gratiam aliquam consecutus est ampliore; sed etiam ut inutilis egregiè vapulavit, & in tenebras est eiectus exteriores.

2. Ità Dominus Deus unicuique Religioso præter gratiam vocationis, & religionis, etiam alia quædam confert dona peculiariora, sive talenta,

eadem committendo viribus uniuscuiusque naturæ; cū quibus operantur, & laborant singuli sic, ut ille qui sedulior est pro virium facultate, plus etiam in lucrando alijs proficiat gratijs, alijs minùs, sed tamen etiam *Secundum propriam virtutem*: & nihilominùs etiam ipsi lucrentur, & Deo fiant gratiores ad operum, & meritorum proportionem. Et veritatem fortitur in his Dei servis, quod S. Augustinus docet; homines videlicet alios alijs esse maiorum meritorum; alijs alios esse sanctiores; alijs alios esse meliores. Ait itaq; Doctor hic Sanctus: *a Ipsi Sancti (intelligite fratres) boni pertinentes ad columbanam, pertinentes ad sortem civitatis illius Ierusalem; ipsi boni in Ecclesia, de quibus dicit Apostolus: Novit Dominus, qui sunt eius, diversarum gratiarum sunt; non omnes paria merita habent. Sunt alijs alijs sanctiores, sunt alijs alijs meliores.* Et ex hoc fundamento docet S. Thomas; quòd, sicut Deus Angelis secundum gradum naturalium singulis dedit dona gratiarum, & consequenter e-

a S. Ag. tr. 6. in Ioan.

tiam beatitudinis perfectionem; eodem quoque modo gratias suas hominum unicuique conferat, easdem committendo naturæ viribus, non quòd homo naturæ viribus aliquid sine gratia agere boni, & mereri possit; sed quòd Deus juxta capacitatem naturæ gratias, & dona conferat, quibus mereri possit, tam charitatis augmentum, quam etiam consummatam in æterna beatitudine perfectionem. Dicit igitur Angelicus Doctor: * *Rationabile est; quòd Angeli, qui meliorem naturam habuerunt, etiam fortius, & efficacius ad Deum sunt conversi. Hoc autem etiam in hominibus contingit. Quia secundum intentionem conversionis in Deum datur maior gratia, & gloria.* Ità Divus Thomas.

3. Iam igitur ex hac doctrina, siquidem meritorum, & sanctitatis, sunt certi gradus, sequitur alia veritas hinc in titulo præfixa: nimirum quòd maiore quis studio virtutem colit, & studet perfectioni Religiosus, eò magis ipsi timendum esse, tum quòd magis insidietur ipsi humani ge-

a S. Tho. p. 1. q. 62. a. 6. in corp.

neris inimicus, tum quòd Deo Creatori suo, gratiæque datori magis sit obligatus ad operandum; tum quòd lapsus illius (hunc autem Deus avertat) iudicio sit obnoxius rigidiori. Et quidem quantum ad insidiatorem diabolum, religiosiori studio, virtutibus, & divinis gratijs, ut eas auferat, majore semper inhiantem vigilantia, S. Ioannes Chrysostomus egregià similitudinem illustrat, cum ait: b *Quemadmodum pirata quando videt navem multis mercibus oneratam, & plurimas adducentem divitias, tum potissimum varijs moliantur insidijs, ut possint mercibus omnibus navigantes illos spoliare: ità sanè diabolus cum videt spiritualis divitias coacervatas, alacritatem fervidam, mentem vigilem, & quotidie divitias augeri, cruciatur, & dentibus frendet, & quasi pirata circuit, & innumeras excogitat artes; ut si qui vel parvum inveniat aditum, quidquid in nobis est spiritualium divitiarum, deprædetur.* Ubi diligenter premendum est, quòd dicit os aureum: *Si qua vel parvum inveniat aditum. Non qua-*

b S. Io. Chry. hom. 31. in Ge.

rit veterator Stygius in Religioso vigilante, salutemque suam studiosius operante, magnum aditum, hoc est: alacrem, & in Dei servitio ferventiorē animam non statim ad notabilem aliquam illectat, & incitat culpam, non enim tam stolidus, & ineptus est ille politicus, ut statim aperto Marte quempiam aggressus, facillimè deprehendatur, & subito retundatur. Incipit ille subtiliter, imò subtilissimè, vix ut adverti possit, à minimis; ut hac ratione parvum sibi, & qualemquale faciat aditum. Hoc iam impetrato, facit sibi sensim aditum maiorem, tandem & maximum, ita, ut animam universis donis & gratijs Cœlestibus exuat, ac denudet.

4 Fit autem hoc non aliter, quàm constat fieri cum teredine, seu tineā, quam Plinius appellat *Cerastem*. Nasctur hic vermis in ligno de putrescente succo. Natus ita non statim efficit aliquod notabile foramini suo spatium; sed sensim rodit tandiū, donec in eroso foramine totum se circum agere possit: & hoc

demum ubi perfecerit, generat verum alterum; & sic consequenter ex uno generantur plures, ac totum denique lignum reddunt inutile. Itā planè facit diabolus inimicus: insinuat se per aditum parvum: exempli gratiā, per honoris, aut gloriolæ cuiusdam appetentiam; per levem oculorum, oris, aut lingvæ incuriam; per immoderatiorem in sermone vocis elationem; per vultus, aut manuum liberiores agitationem; per aliquam modicam sine facultate sive quietis, sive colloquij, sive cibi, vel potūs indulgentiam. Hæc, & his similia, omnium iudicio parva sunt, modica sunt, vix commemoratione digna sunt. Sed per hæc ubi *Parvum aditum* invenit, & occupavit hostis, sensim sine sensu inducit consuetudinem, ex usu deinde continuato contemptum; tandem facillimè iam aditum sibi facit, & occupat, maiorem, adeò, ut pessimus inquilinus amplius expelli iam non possit citius, quàm omnia deprædetur: ut videlicet ex taciturno faciat loquacem, & gar-

rulum;

rum; ex continente incontinentissimum, & immunditiæ vas; ex humili superbissimum, & discolum; ex modesto immoderatissimum, & licentiosissimum; ex perfectionis exemplo, typum improbitatis.

5. Ecce, Si quæ parvum inveniat aditum, quàm magnum intulit damnum! *Quidquid in nobis est spiritualium divitiarum, deprædatur.* Et propterea Religiosi viri quò perfectiùs vivere, Deoque placere, student; eò magis libi metuunt, & cavent accuratiùs, quantum in ipsis est, cum Dei gratia, à minimis etiã imperfectis, ne quæ minimum habeat aditum inimicus, semper maioris virtutis, perfectionis, & sanctitatis maior insidiator. uti rectè S. Leo: *a* *Intelligimus*, inquit *quantò studiosiores pro nostra salute fuerimus, tantò nos vehementius ab adversarijs impetendos.* Et Sanctus Hilarius. *b* *In sanctificatis nobis*, ait, *maxima tentamenta diaboli grassantur.* Non iam in perverhis, non in mancipatis inimico per pravam consuetudinem, non in effre-

a S. Leo ser. 1. de Quadrag.

b S. Hilar. in c. 4. Maub.

natis in omnem licentiam, & impudentiam; hi enim ultrò, quidquid obuiam est, & ad improbitatem facit, peperant: sed in Dei servis studio perfectionis addictioribus; *In sanctificatis nobis maxima diaboli tentamenta grassantur.*

6. Quòd autem donorum, gratiarumque datori plurium, & ampliorum, magis obstringatur Religiosus, qui pluribus inundatur gratijs, ex superiore Christi Domini parabola manifestum est. Qui enim quinque talenta servus acceperat; de quinque pariter talentis rationem dedit, & lucrum, plus videlicet lucratus illo, qui duo tantum acceperat. Rursum, qui duo acceperat talenta, tantum de duobus, non de pluribus, rationem & lucrum attulit. Cui tantum unum datum fuerat, is de alterius quinque, vel de duobus, nihil esse debebat sollicitus, nec de pluribus, sed de uno solum talento rationem deposuit; nisi quòd infelix agere lucrationem nescijt, vel potiùs noluit; ideò etiã condemnatus est cum pigris,

& eiectus ad tenebras exteriores. Dicit igitur S. Gregorius super huius parabolæ narratione: *• Lectio Evangelij sollicitè considerare nos admonet; ne nos, qui plus ceteris in hoc mundo accepisse aliquid cernimur, ab auctore mundi gravius inde iudicemur. Cum enim augentur dona, rationes etiam crescunt donorum. Tantò ergò esse humilior, atque ad serviendum Deo promptior quisque debet ex munere, quanto se obligatiorem esse conspiciat in reddenda ratione. Sed ego si centum Doctores, aut Sanctos Patres ad comprobationem veritatis huius producerem, eorum omnium sententijs maior est veritas ipsius Christi Domini disertissime dicentis: *Omni autem, cui multum datum est, multum queretur ab eo; & cui commendaverunt multum; plus petent ab eo. Ità & Religiosus, quò pluribus à Deo cumulatur illustrationibus, donis, & gratijs; eò magis obstringitur, ut tam ad numerum, quàm ad qualitatem donorum & gratiarum operetur, & secundum hæc ad reddendam Deo rationem.**

• S. Gre. hom. 9. in Evang.

7. Horum donorum, & gratiarum certitudinem etiam nullus hominum habere possit; potest tamen cognoscere saltem coniecturaliter per aliqua signa (sicut docet S. Thomas) puta præsertim de gratia gratum faciente, *• In quantum percipit, se delectari in Deo, & contemnere res mundanas, & in quantum non est conscius sibi alicuius peccati mortalis.* De gratijs autem, quæ dicuntur gratis datæ, in quantum aliquis habet v. g. donum docendi, concionandi, literas (ut in nostro Instituto) benè formædi, gubernandi, cõsolædi, patrocinædi, etiam dæmones ex energumenum corporibus eijciendi, ægros per orationem sanandi, & alia, quæ innumera sunt, dona, Religiosus obligatur ad operandum, & cooperandum ijs, in tantum, in quantum ipsum adhibet, & dirigit obedientia: vel, hac non obstante charitas urget. Cæterum tot gratias gratis datas habere se, seu conferri sibi Religiosus existimet, quot in se numerat ministeria, & ad quod experitur habere se facilitatem,

• S. Tho. 2. 2. q. 112. a. 5. in C.

& expe-

& experientiam. Undè S. Bernardus ad Eugenium III. Pontificem maximum de consideratione scribens, satis enucleatè recenset in ipso singula, ex quibus unusquisque se ipsum quoque considerare, instruere, & de singulis examinare, sed respectivè, potest. Dicit itaque: *Te ipsum considera formam iustitiæ, sanctimonie speculum, pietatis exemplum, assertorem veritatis, fidei defensorem, Doctorem gentium, Christianorum ducem, amicum sponsi, Cleri ordinatorem, pastorem plebium, magistrum insipientium, refugium oppressorum, pauperum advocatum, spem miserorum, tutorem pupillarum, iudicem viduarum, oculum cecorum, linguam mutorum, baculum senum, ultorem scelerum, malorum metum, bonorum gloriam, virgã potentum, malleum tyrannorum, regum patrem, legum moderatorem, canonum dispensatorem, sal terræ, Orbis lumen, Sacerdotem Altissimi, Vicarium Christi.* Hucusque postquam enumeravit omnia, nervosè denique concludit: *Quis non timeat, & tremat, hæc audiens, quæ ab hac sede omnia exi-*

S. Bern. lib. 4. de consider.

guntur? Iam & Religiosus, Superior, tyrocinij Magister, Concionator, Confessarius, Lector, juventutis in gymnasio Institutor, & quocunque tandem officio, ministerioque fungens, etiam pro se ex his decerpere multa potest, & vel mutatis, vel additis, quibusdam pro ministerij, doctrinæ, donorum, & gratiarum ratione, dicere sibi: *Quis non timeat, & tremat, hæc audiens, & considerans, quæ ab hoc officio, ab hoc ministerio, ab his gratijs, & donis, omnia exiguntur?*

8. Quòd autem & rigidi-ori iudicio maior sanctitas ob plures acceptas gratias, si contingat ab earum aliqua deficere; sive, quòd lapsus hominis sanctioris, rigidiore tam iudicio, quàm sententiæ sit obnoxius, assertionis huius veritas ex eo liquet, quod legimus apud Ezechielem Prophetam, cum ait: *Quod si & quatuor iudicia mea pessima, gladium, famem, ac bestias malas, & pestilentiam, immiero in Ierusalem &c.* Quem Sacræ Scripturæ locum trutinans Orige-

h. Ezech. 14. v. 21.

nes, quærit: Quò, & in quem, quatuor istas plagas pessimas immittere comminatur Deus? Et respondet ipse sibi: * *Non super terram, sed super Ierusalem.* In hanc unam civitatem Deus omnem furorem suum in quatuor plagis pessimis effundet, non in terram universam, cui paulò antè pariter comminatus est. Causam antiquissimus dat pater, dicitq;: *Terra enim si puniatur, sufficit ei una correctio. Si autem corripitur Ierusalem, super quam invocatum est nomen Dei; quatuor ei cruciatus inferuntur.* Et concludit denique: *Multò nobis utilius fuerat, divino non credidissè sermone, quàm post credulitatem adhuc rursus ad peccata converti, quæ antè commisimus.* Et S. Ioannes Chrysostomus in Homilia quadam: † *Si divinâ, inquit, luce illuminati, & à prima delictorum miseria crepti, rursus ad eandem malignitatem revertimur, gravior puniatio nos profectò expectabit.* Et horum tam à S. Ioanne Chrysostomo, quàm ab Origine dictorum ratio est. Quia illi, qui nunquam gratiam conversionis experti sunt,

non habuerunt tam multas gratias; pro quibus in iudicio divino reddere debeant rationem, sicut illi, qui conversi ex infidelitate ad fidem, ex peccatis ad pœnitentiam, ex sæculi vanitatibus ad Religionem, iam isti multò pluribus obstricti sunt, & etiam cumulati gratijs; ideoque plus etiam timere debent, ne denuò relabantur ad pristina: eò quòd iudicium ipsis immineat gravius, & rigidius. Cæterum Religiosus cum ob peculiarem gratiam vocationis, alijs in sæculo relictis non concessam, tum ob alias etiam gratias, ac dona, quæ Deus ipsi copiosius impertit in Religione, quàm ulli vel sæcularium (vel saltem in his exemplo rariore, quàm in claustralibus) vel alijs etiam subindè contubernaliibus suis, magis extimescat, & quò amplius experitur se gratijs cœlestibus inundari, eò sollicitior sit circa vocationem suam, & circumspectius vivat. Nam qui parùm timidus, sibi nimum præfidit, rarò, de qua sibi blanditur, metam contingit. Pro quo fit.

* Orig. hom. in Ezech. c. 14.

† S. Ioan. Chrysof.

§. III.

Nimium præfidentes, & profectius incuriosi, non tantum non proficiunt; sed etiam sæpe deficiunt.

I. **N**ON hic intelligi volumus illos, qui penitus abiecto timore Dei non modò salutem suam, & propositum, cuius gratià religiosum olim susceperunt habitum, negligunt finem; verùm etiam desperatione quadam acti contemnut; cum quibus iam nec admonitiones paternæ, vel fraternæ, nec pœnales animadversiones, nec alia proficiunt, aut sufficiunt ulla media. Solent enim eiusmodi reperiri contumaces Iudæ etiam in Religiosorù claustris; & pro talium conversione nonnisi divinum aliquod prodigium, & fortissima Dei manus, aut in fine vitæ magna Dei misericordia imploranda, & expectanda est. Illorum autem hac paragraphe convenitur animus, qui Deo serviunt quidem in Religione, & pro viribus, adiuvante gratià, inviolata custodiunt in se vota religiosa, sed cum qua-

dam animi remissione à primo fervore, & cum ea fiducia, nihil ut amplius solliciti, constituent in perfectiore vita proficere, contenti religiosum profiteri statum: ad arctiorem verò sui custodiam, ad sollicitè vocationi suæ attendendum, ad ulterioris perfectionis studium non amplius adstringi se arbitrati, ferventiorum devotionis gratiam, & spiritum; modestiæ, rigoris, & aliarum ad religiosam perfectionem pertinentium præsidiorum media, penitus intermittunt; & vel ad tyrocinium, vel ad rudiores ingenio (licet etiam his deesse non solet sua quædam securitas, quâ sibi blandiuntur, & præsumptio) remittunt.

2. Hi igitur tam sunt à studio perfectionis, & in religiosa vita proficiendi spiritu alieni, ut non tantum nihil proficiant, verùm etiam timendum sit ipsis vehementer, ne & illud modicum; quod in ipsis est, devotionis amittant, & in notabiles casque graves turpiter prolabantur culpas; & quod amplius est, etiam ne inutiles facti, voca-

tionis suæ desertores, iusto Dei iudicio, miserrimè pereant. Nam certum est, quòd ex unius initio mali fiat progressus ad malū aliud; & ex parvo malo venit ad malū magnū, & ex hoc demùm festinatur ad duritiem cordis, iuxta illud Ecclesiastici: *Qui spernit modica, paulatim decidet.* Hinc S. Gregorius; *Si curare, inquit, parva negligimus, inse-sibiliter seducti, auden'er etiam maiora perperamus.* Et alibi. *Admonendi sunt, ait, qui quamvis in minimis, sed tamen frequenter excedunt; ut nequaquam considerent, qualia, sed quanta committunt.* Et paucis interiectis: *Qui minima flere, ac devitare negligit, à statu iustitiæ non quidem repente, sed partibus, totus cadit.* Et hoc communiter in illis accidit, qui tantùm religiosa contenti professione, de perfectionis ulteriori studio parùm, vel nihil, curant. Incipiunt modica negligere, modicos etiam admittere defectus, horum expiationem contemnere; sicque demùm ab hoc minimo (sicut videtur) mali principio, & à minimo sæpius iterato,

festinatur ad grande malum, etiam posthac insanabile.

3. Disertius idipsum S. Augustinus exponit; cuius verba licèt prolixiore sensu producta, libens hic infero. Dicit igitur iste spiritus Magister Augustissimus: *Via ista nostra ambulantes querit. Tria sunt genera hominum, quæ odit; remanentem, retrò redeuntem, & aberrantem. Qui non proficit, remanet in via. Qui fortè à meliore proposito declinat ad id, quod deterius reliquerat, reversus est retrò. Qui fidem deserit, à via erravit. Quis est, qui non proficit? Qui se putaverit esse sapientem; qui dixerit: sufficit mihi, quod sum, qui non attenderit eum, qui dicit: Quæ retrò sunt, oblitus, in ea, quæ antè sunt, extendo meipsum, sequor ad palmam supernæ vocationis. Currentem se dixit; sequentem se dixit; non remansit non retrò respexit. Qui sunt retrò redeuntes? Qui ex continentia revertuntur ad immunditiam. (ò iudicia Dei! merito hic exclamem) Qui ex Sancto, & singulari proposito bono in malum corrumpuntur. (ò abyssus iudiciorum Dei!) Ex bono,*

e S. Aug. lib. de Cant. novo. c. 4.

inquam, proposito in malum cor-
rumpuntur. Hos increpat Aposto-
lus dicens: Melius illis erat non
cognoscere viam iustitiæ, quàm
cognoscetes retrorsum converti. ò
malum retrospicere! Vxor enim
Lot, quæ liberata est à Sodomis,
contra præceptum retrospexit, &
in statuam salis conversa est. Hu-
culque S. Augustinus.

4. Et quamvis Deus con-
cedat, ut in Religione perse-
veres; illa tamen securitas, &
fiducia sui, saltem hoc effici-
et, ut animam in æterna vita
privet gloriâ maiori accidentali.
Sed nihilominus pericu-
losissimum est, solâ tantum
religiosâ professione conten-
tum vivere, nec ullum ulterio-
ris perfectionis fervorem, ac
desiderium quoddam insatiabile
concupere; vel, si deside-
rium huiusmodi non habeas,
saltem desiderium desideran-
di habere, secundum illud di-
vini Psaltræ: *Concupivit ani-
ma mea desiderare.* Non enim
Deus ideò vocavit, & vocat ad
Religionem, ut quis in ea sim-
pliciter Religiosum profiteatur,
contentus habitu tantum, no-
mine, professione: sed ut agat
Religiosum bonum; ut per di-
a Psal. 118.

sciplinam, & exercitationem
actuum religiosorum sit sedu-
lus operarius, in studio per-
fectionis assiduus, in fervore
spiritûs indefessus. Sicut enim
patri-familias non satis est, o-
perarios habere multos in vi-
nea, multos in domo fervos,
in agro multos agricolas: in-
tereâ verò torpore desides, &
otiosos; sed habere vult ope-
rosos, gnavos; indefesso labo-
re vineam, ministeria domûs,
agriculturam, terreni pastina-
tionem, sulcorum accuratam
proscissionem, impigrè exer-
centes. Itâ Religiosus non i-
deò tantum profitetur aliquod
institutum, ut sit nominete-
nus Religiosus & numerus in
claustrò: sed sit ipsâ re talis,
qualem ostendit habitus, &
professio. Nam studium per-
fectionis, quod omni Religio-
so competit, non consistit in
inchoatione, sed in continuati-
one: Via ista nostra ambulantes
querit.

5. Præclare ad hoc propo-
situm hortatur iterum alibi
Sanctus idem Augustinus:
*Ergò proficite fratres, inquit;
discutite vos semper sine dolo, si-*
b S. Aug. ser. 15. de verb. Apost.
ne adu-

ne adulatione, sine palpatione; semper displiceat, quod es, si vis pervenire ad id, quod non es. Nam ubi tibi placuisti, ibi remansisti. Si autem dixeris; sufficit: & perijisti. An potuit aliquid nervosius ad incitamentum dici? Non equidem puto. Formidabile satis est, & unicuique pigro, remisso, & ad profectum dormienti satis sit, audire: Si dixeris; sufficit, & perijisti. Audacia ista, & voluntarius in proficiendo neglectus, quis scit an non eò perducet, ut totus ad primam, vel etiam ad novam, eamque maiorem morum pravitatem, quam paucis ab hinc mensibus, aut annis, deseruisti, redeas? An si non corpore, certè animo, totus in seculo hæreas? an non etiam, iusto Dei iudicio, totus pereas? *Sta in timore, sta: labora indefessè; certa continuè; progredere, & profice sine remissione. Quia hoc, certa perfectio est; illud, certa perditio. Si dixeris; sufficit: & perijisti. Audi & S. Bernardum hanc in rem nervosè pariter scribentem ad Garinum quemdam:*

a *Indefessam inquit, proficiendi*

a S. Bern. ep. 254.

studium, & jugis conatus ad perfectionem perfectio reputatur. Quod si studere perfectioni est esse perfectum; profecto, nolle proficere; deficere est. Vbi ergò sunt, qui dicere solent? sufficit nobis: nolumus esse meliores, quam patres nostri. o Monache! Non vis proficere? non. vis ergò deficere? Nequaquam. Quid ergò? sic mihi inquis, vivere volo, & manere, quò perveni; nec peior fieri patior, nec melior cupio. Hæc sic prolata Doctor mellifluus postea refellit, ac inter alia sic prosequitur: Quod si, Domino currente, tu gradum sistis, non Christo appropias, sed te magis elongas: timendumque tibi est, quod ait David: Ecce qui elongant se, Domine, à te: peribunt. Concludit denique. Itaque si proficere, currere est; ubi proficere, ibi & currere desinis: ubi verò non currere, ibi & deficere incipis. Hinc planè colligitur, quia nolle proficere, non nisi deficere est. Iam ubi tam instantè Sanctus hic urget, cum dicit: Nolle proficere, non nisi deficere est; quid aliud addere voluisse putamus, quam quod per reticentiam innuit? Deficere, pe-

rire est. *Quia si dixeris; sufficit: & perijsti: quanto magis, si deficis, perijsti? Nam, qui non proficiunt, deficiunt: & non proficiendo qui deficiunt, elongant se à Deo. Et Qui elongant se, Domine, à te; eheu! miseri; peribunt. o quis non timeat, & tremat, hæc audiens, Sanctorum dicta! Quæ non magis ab ipsis, quàm à Spiritu Sancto inculcantur; Ideoque. Timeate Dominum omnes Sancti eius.*

CAPVT. XV.

§. I.

Religiosam vocationem, & spiritum, egregiè fovet, atque conservat; à parentum, & consanguineorum visitationibus abstinere.

I. **H**abet inter alia conservandi sui mediapeculiare quoddam prælidium hoc religiosa vocatio; ut à parentum, & consanguineorum visitationibus abstinere; & Religiosus ità vivat in claustrum, tamquam ignotus toti mundo, ipsique sit vicissim in oblivio-

ne mundus. De parentibus & consanguineis ità nesciat, tamquam nullos habeat; & ità cum animo, tum corpore sit totus in Religione; tamquam præter Cælum, & claustrum, alium nullum sciat locum; nullos parentes, fratres, sorores, & propinquos habeat, præter Deum, Superiores, & instituti sui in Christo fratres. Ità divinus Psaltes sanctam animam illam, quam instar reginæ vidit assistentem regi totius universi. *In vestitu deaurato, circumdatam varietate, monet, ac instruit: Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam; & obliviscere populum tuum, & domum patris tui. Quam Psalms sententiam non frustra nobis suggerit Venerabilis Patriarcha noster Ioseph à Matre Dei, & pari affectu unumquemque nostrum ab inordinato erga sanguine iunctos amore dehortando, pariter & ipse citat in Constitutionum nostrarum Parte Prima, Capite quarto: atque ob hoc unum, plurimum ex instituto nostro fructum percipi posse luculenter innuit, cum ait: *b Quæcumque**

a Psal. 44. 11. b Cons. 1. 1. c. 4.

anima fidelis ex instituto nostro fructum plurimum percipere cupit, exhortationem illam sibi dictam existimet: *Audi filia, &c. & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui.* Ubi diligenter notandum est, quod dicitur: *Quaecunque anima fidelis fructum plurimum percipere cupit.* Est enim certissimum; Religiosum illum, qui se totum à parentibus, & consanguineis, sicut separatus est corpore, sic & animo segregat; nec aliter in claustro manet, & si plurimos habeat cognatos, & amicos, quàm si nullum penitus habeat, neminem noscat, Deo tantum, & Religioni, cui se totum consecravit, cognitus, & fructum plurimum ex instituto percipere, & simul in alijs etiam ad perfectionis, ac sanctitatis exemplum facere.

2. Nam in primis fructum percipiendum quod attinet plurimum, fundatur in eo; quòd Deus eiusmodi Religiosum peculiari prosequatur amore, & gratià; Cœlestibus illustrationibus, & consolationibus inundet frequentius; & amorem illum, quem à

sanguine iunctis avulsum, totum in auctorem suum Deum convertit, incomparabiliter, compenset, ac beneficijs, gratijsque cumulatissimè rependat, ut verè talis anima possit dicere: *« Pater meus, & Mater mea dereliquerunt me; Dominus autem assumpsit me.* Et, alium si non haberet fructum, quàm unum hunc solum, quòd Deo sit peculiari curæ, & ametur ab eo tenerrimè, tamquam ovis illa, quam parabolicus apud Nathan Prophetam pauper quidam habebat, eamque *b Nutrierat, & quæ creverat apud eum, cum filijs eius simul, & de pane illius comedens, & de calice eius bibens, & in sinu illius dormiens,* ità ut tenerrimam hanc Dei tutelam meritò gratulari tibi possit, ac dicere cum regio Psalte: *c Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.* Ah, Deus meus! *Quid mihi est in Cœlo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meum; Deus cordis mei, & pars mea*

a Psal. 26. 10. b 2. Re. 12. 3.

c Psal. 72. 23.

Deus in æternum. ò fructum! ò præmium! ò hæreditatem, ac possessionem solitario Religioso non aliam, quàm ipsum Deum! Deus meus, & omnia! Quid iam aliud fidelis anima quærat, cum habeat Deum, thesaurum omni thesauro præstantissimum? Thesaurus iste gratiarum cælestium incrementum adfert; virtutes in proficiente multiplicat, perficitque; animam dilecto Deo dignam efficit; æternam gloriam beat; & pro merito coronat.

3. Deindè, quòd fructum etiam in alijs eiusmodi Religiosus faciat plurimum, quis non videt? In hunc enim unum omnium convertuntur oculi: domestici suspiciunt, & ad imitationem accenduntur; extranei venerantur, & colunt: & quamvis alioquin eruditione sit exiguus, ipsum tamen in omnibus sublevat gratia, eamque verbis eius addit vim, & energiam; ut suis ad populum pro concione dictis plus persvadeat, & fructum in animabus faciat maiorem (siquidem Spiritus Domini loquitur in ipso) quàm centum Eccle-

siastæ scientijs exultissimi, sed corde in amicitias erga sæculares, inordinato erga parentes, & consanguineos affectu; commercio in familiares, & amicos, nimium divisi. Et huc respexisse mihi videtur mysticè Sacer Historicus, qui volens indigetare felicissimum Iosephi progressum in Ægypto, quando filios eius duos ibidem natos ità describit: *Vocavit nomen primogeniti Manasses, dicens: Oblivisci me fecit Deus omnium laborum meorum, & domus Patris mei. Nomen quoque secundi appellavit Ephraim, dicens: Crescere me fecit Deus in terra paupertatis mee.* Iam quo mysterio duorum filiorum Iosephi nomina sub oblivionis (hoc enim significat *Manasses*) & frugiferi, sive crescentis (hoc enim significat *Ephraim*) involucris expressa sunt? Arcanum explicet nobis eruditissimus Rupertus: qui referens eam historiam in sensu mystico ad Christum Dominum, nobis etiam Religiosis pulchram, propositoque nostro peraccommodam adfert doctrinam, dum ità scribit:

a Ge. 41. 51.

* Hoc quoque Dno nostro ita mystice congruere arbitramur, quatenus & nos exemplo eius oblivio si primum, & deinde fructuosi sumus, secundum nomina Manasse, & Ephraim: quorum alter oblivio, alter fructificans interpretatur. Nam ille propter nos oblitus est domum Patris sui, id est, gentem illam, in qua Pater eius Deus Synagogam, & Templum, multosque filios, id est, sui nominis adoratores habuit, & propter nos grano frumenti assimilatus est, quod cecidit in terram, & mortuum est, ut multum fructum afferret. Hoc, inquam, eius exemplo, & nos obliviscamur domum nostram, id est, omnem cognationem carnis, ubicunque nos ab eodem Domino nostro IESU Christo devocari contingit; iuxta quod unicuique fidei animæ dicit Spiritus Sanctus in David: Audi filia; & vide; & inclina aurem tuam, & obliviscere populum tuum, & domum patris tui. Nam & ipse Christus Dominus in Evangelio dicit: si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem suam, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse Discipulus. Quo

a Rupert. comm. in Ge. lib. 8. c. 42.

fructu id faciet, ut secundum nomen Ephraim dicat: Crescere non fecit Deus, in terra paupertatis meæ &c. Hucusque religiosissimus Abbas Tuitiensis. Ex cuius ratiocinatione patet; quam uberem faciat Religiosus tam in se, quam in alijs ex instituto suo fructum, quando populum suum, cognationem, & domum patris sui oblitus, instar grani in terram proieciti, mortuique, in trigessimum, sexagesimum, & centesimum bonorum exemplorum, divinæ gratiæ, & beatitudinis æternæ crescit, & exuberat fructum.

4. Qua in re Christus Dominus Servator, ac Magister noster optimus, cum omnibus in ipsum credituris, tum præcipuè Religiosis, ut fructum ex instituto suo & ipsi percipere, & in alijs etiam facere possent, ipse prævit exemplum. Nam etsi secundum carnem verè fuerit purissimæ Virginis Mariæ Filius, virtute Spiritus Sancti in eius utero in membra humana formatus; in terra tamen quamdiu cum hominibus conversatus est, ita semper se gessit

erga Matrem, ut eam veneretur quidem, secundum hominem, ut Filius; sed matris eam nomine compellaret, nunquam; neque semper, ut matrem agnosceret, inque rebus ad ea, ad quæ in mundum venit, pertinentibus absolute sine matris egerit autoritate. Hinc ætatis suæ anno duodecimo, conveniens (humano iudicio) videbatur, ut remansurus in Ierusalem, mentem suam aperiret Matri; nec tamen hoc fecit, non matris, sed Patris sui Cœlestis voluntatem exsecuturus. Ideoque Sanctissimæ Virgini postea tenerrimè exoptulanti, quòd ipsa, & Ioseph Pater eius nutritius dolentes, ipsum quæriverint, graviter respondit: * *Quid est, quod me quærebatis? Nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* In Cana Galilææ vocatus erat ad nuptias, in quibus fuit & Mater eius. Hanc ubi defectus advertit vini, à nemine, nisi à divino Filio suo per miraculum supplendus, innuit ipsi penuriam maternæ pietate mota. Cum verò Filius non dixit: *Quid me*

vis facere, Mater? sed tamquam non Matrem suam allocutus, ait: *Quid mihi, & tibi, mulier?* Aliàs eius eadem Matre cum fratribus stante foris, & ipsum alloqui volente, cuidam nuntianti, dicentique *Ecce Mater tua, & fratres tui, foris stant, quærentes te*, En quomodo respondit: *Quæ nam est Mater mea?* Responsum hoc ed spectabat, quòd Matrem nec agnoscere, nec audire de Matre vellet. In Cruce pendebat iam iam moriturus amabilissimus IESUS. Vidit tunc Matrem afflictissimam stantem iuxta Crucem, & in illo supremo termino, quando maximè regnare solet, & explicare se erga parentes, & sanguine iunctos affectus, & amor, non eam appellavit matrem, sed nomine communi mulierem: *Mulier*, inquit; *Ecce Filius tuus.*

5. Iam quare Dei Filius, qui Patrem & Matrem ex lege divina voluit honorari, nusquam legitur, Purissimam Virginem Mariam Matris suæ nomine compellasse? Audivit quidem in templo dici sibi:

b Matth. 12. 40. *c* Jo. 19. 26.

* Lu. 2. 49.

Fili, quid fecisti nobis sic? Ego, & Pater tuus dolentes querebamus te. Sed ille tamquam non filius, alium confessus est habere se Patrem, consequenter quasi nec matrem in terris haberet. Sic enim audientes homines alij intelligebant, vel saltem poterant intelligere. Quin & ipsa Mater eius, & Ioseph Non intellexerunt verbum, quod locutus est eis. Sic in nuptijs patraturus miraculum; sic in domo quadam docens populum, sic in Cruce pendens, non matrem, sed mulierem appellavit. Cur autem ita? Scio, tam Sanctos Patres, ac Doctores; quam interpretes ad singula respondere sapientissimè pro vario suo cuiusq; sensu. Sed inter alios, illorum ad propositum nostrum facit responsio, qui Christum Dominum sive in ministerijs, ad quæ missus à Patre suo Cœlesti fuerat, sive in patrandis miraculis, propterea dicunt, non agnovisse Matrem; non quòd secundum carnem non fuerit verè Mater ipsius, & ipse verè Filius eius, sicut olim infaniebat Marcion, & Mani-

chæi: sed ut ostenderet, se superiorem esse Matre secundum divinitatem; habere se videlicet Patrem Deum, ex quo genitus ab æterno nihil omninò dependeret à matre; ideoque nec in docendo, prædicando, patrando miracula quidpiam ad matrem pertinere: per hæc ut fructum faceret plurimum in animabus, non iam matri debere se obtemperare, sed Patri suo Cœlesti; sicque nec iam ad matrem, sed ad Deum Patrem mentis oculos attollendos esse.

6. Itaque ad expostulationem illam Matris in templo, simul & ad responsum Filij, Venerabilis Beda disertè sic dicit: *b Non, quòd eam, quasi Filium querat, vituperat; sed quòd ei potius, cui æternus est filius, debeat, cogit mentis oculos attollere.* Super illud autem ante miraculi patratiorem. *Quid mihi, & tibi mulier?* Euthymius ait: *c Non dixit, Mater, sed, mulier, tamquam Deus.* Ad illud etiam: *Quæ nam est mater mea?* *d* Scitè S. Ambrosius, *Vt paternis, ait, se ministerijs amplius, quàm maternis affectibus* *v. Beda. c Euthym. d S. Ambros.*

bus debere ostenderet. Ad idem quoque prorsus appositè S. Laurentius Iustinianus; *a* Quare, inquit, sic respondit Dominus IESVS? utique propter nos, ut conversos ad Dominum iam non sollicitet cura parentum carnalium, & necessitudines illorum non impediant exercitium spirituale. Quamdiu enim in mundo sumus, debitores nos constat esse parentum, postquam verò per obedientiam nosmetipsos reliquimus, nos ab ipsorum necessitatibus cognoscamus esse absolutos. Deniq; quam deceat, imò quam necessarium sit, Religiosum à parentibus, & consanguineis alienum esse, satis eiusdem Domini Servatoris nostri docemur exemplo adhuc aliundè; quòd videlicet figuratus in Sacerdote Melchisedech, qui (sicut Epistola docet ad Hebræos) erat *b* Sine patre, sine matre, sine genealogia, docuit hoc ipso; ut & nos Deo per religiosam consecrati vitam patrem, nec matrem, nec genealogiam ullam nobis constituamus in mundo: sed nec initium, nec finem Deo servienti statuamus; sed semper illi

a S. Laur. Iustin. in ligno vitæ Tract. de Obid. *b* Hebr. 7. 1.

famulari pergamus; & vitam hanc mortalem cum vita perpetua, amando, orando, & laudando Deum, continuare.

7. Ex dictis hactenus iam facile potest inferri: Quòd sicut Christus Dominus, ut fructum faceret plurimum, Patris æterni voluntatem explendo, non matrem secundum carnem respexit, humanum affectum omnem erga Sanctissimam Virginem Mariam exuisse visus, solum Deum Patrem agnovit, ne vel in minimo divideret studium, & officium suum; ità Religiosi, ut tam sibi, quam alijs adferant ex professione sua fructum uberrimum, exere debent naturæ propensionem erga patrem, matrem, fratres, sorores, & alios sanguine propinquos: amorem autem, & affectum omnem ad illum convertere Patrem, cuius obsequio semel se iam consecraverunt. Quòd autem pater, & mater, alijsque iure naturæ sibi vendicant amorem; hunc ex carnali convertant in spiritualem; nec aliter eos amet Religiosus, quam sicut nobis inculcat Constitutio nostra. ni-

mirum: *a* Secundum charitatem
 bene ordinatam, & Christo, cui
 soli vivere, & placere student,
 adhaereat. Unde gravissimam
 tam Christo Domino, quam
 Religioni, sicut & vocationi
 suæ, adferunt iniuriam illi Re-
 ligiosi; qui vocationis, & ob-
 ligationis suæ parùm memo-
 res adedò propensionem natu-
 ralem erga parentes, fratres,
 aut unam (liceat ita dicere)
 sororculam frenare nesciunt,
 quin singulis annis & semel,
 & iterùm, & tertium eos vi-
 sitent, extortores à Superiori-
 bus importunissimi facultatis,
 sibi, vocationi suæ, ministerijs
 impositis damnos, tum quòd
 plerumque in casus aliquos
 incidant inexpectatos, & extra-
 ordinarios, Religionique, vel
 saltem domui, ex qua profici-
 scuntur, onerosos: tum quòd
 illorum ministeria vel feriari
 debeant, vel ab alijs non cum
 ea, qua par est, aptitudine,
 sedulitate, & satisfactione,
 mandari possint executioni;
 tum quòd spiritum, & affe-
 ctum erga vocationem, pro-
 fessionem, & erga spirituales
 exercitationes omninò dissipet,

a *Confl.* p. 1. c. 4.

utinam non & penitens extin-
 guant! sæcularium, cum qui-
 bus agunt, & conversantur,
 mores, sensim combibant;
 exercitia spiritualia domi fieri
 consveta negligant; quidni &
 Deum offendant, ac Spiritum
 Sanctum contristant?

8. Benè propterea S. Hiero-
 nymus, expendens illud, quod
 habetur in Levitico, *b* Super
 patre suo, & matre non contami-
 nabitur, scilicet Sacerdos, ita
 scribit ad Fabiolam: *c* Multa
 nos cogit facere affectus; & dum
 corporum propinquitates respicimus,
 corporis, & anime Creatorem of-
 fendimus. Qui autem amat Pa-
 trem, & matrem super Christum,
 non est eo dignus. Multi Mona-
 chorum, dum parentibus miserentur,
 animas perdiderunt. Super
 patre, aut matre pollui non licet:
 quàm ergò minus super fratre, so-
 rore, consobrinis, familia, & ser-
 vis? Genus regale, & Sacerdota-
 le sumus: illum attendamus Pa-
 trem, qui nunquam moritur, aut
 qui pro nobis moritur; qui Deo
 vivens, mortuus est, ut nos mor-
 tuos vivificaret. Hucusque S.
 Hieronymus ex cremo sua.

b *Lev.* 21. 11. *c* *S. Hieron. ad Fabiol.*

non levi cogitatione oportet percurrere; sed expendere deberent impensis illi Religiosi, seu nos; qui patris, matris, fratris, sororis, aut consobrini visitatione crebrâ *Dum corporum propinquitates respicimus, corporis, & animæ Creatorem offendimus.* Ad eò nimirum erga propinquos affectu subinde conglutinamur, ut sine conscientie scrupulo, nùm Deum offendamus; an erga Religionem, quæ nos in Christo genuit, matrem simus iniuriosi; religiosam charitatem, pacem, & ipsam instituti Regulam an infringamus, non sit apud nos pensi; modò fratris, sororis, aut consobrini, vel consobrinæ prospectum sit causæ; modò sanguini benè cedat patrociniū, quidni & patrimonium? Quod certè tam repugnat professioni nostræ, quàm in causis curialibus sedere pro tribunali. Sed nempe sine conscientie remorsu *Dum corporum propinquitates respicimus, corporis, & animæ Creatorem offendimus.*

9. Et benè iam tandem audio submurmurantem quem-

piam. Quid enim magni peccati est; quòd patrem, matrem, sororem, consobrinum, aut consobrinam semel in anno (etiamsi pluries) visitem? si funus alicuius consanguinei mei, patris, aut matris; si natalitium diem, si genethlia meorum adeam, & præsentia meâ cohonestem? Respondeo tibi. Præterquam quòd summæ sapientie Christo Domino carnalem tuam præponas sapientiam, qui non permisit Discipulum suum adire patris sui funus, dixit autem illi disertè: *Sequere me; & dimitte mortuos sepelire mortuos suos,* etiam magnum esse peccatum in natura, in ordine, in Vocazione, seu Professione.

10. In natura idèò. Quia postquam per frequentatos bonarum exercitationum spirituales actus habitum quemdam induisti, seu contraxisti, idem habitus annorum aliquot spatio, longoque temporis usu, multo quoque labore tuo, conversus est in quamdam naturam. Iam in paterna domo, inter assidua iam hæc, iam illa negotia, ad te tamquam ad o-

a Marti. 8. 22.

raculum quoddam deferri, & referri solita, inter consanguineorum ad te confluentium visitationes assiduas, inter confessus, & colloquia diuturna non de rebus ad professionem tuam pertinentibus, an non infertur habitui contracto spiritali, consequenter & naturæ tali iam assuetæ habitui, violentia, & in naturam hanc peccatur? dum ad aliud longè, quàm ad consveta sibi violenter trahitur exercitia. Et hoc verissimum est; nisi minimè pudeat confiteri: quòd ultrò, citroque secularium cōmercio gaudeas, & oblecteris potius, quàm consortio Christi; quàm obsequio Dei, quàm societate religiosorum in Christo fratrum, quàm exercitio disciplinæ religiose, quàm animæ tuæ pertractando negotio. Deindè vel in hoc etiam naturæ quodammodo pervertis ordinem, & in eam es injuriosus, ac peccas. Quia vocatus in consortium, & sortè filiorum Dei, qui te à parentibus, & consanguineis ad se, non autem ad domum paternam, avellit; & ad illum te

ducit finem, ad quem verè creatus es, & ad quem te quotidie tendere cum profectu desiderat; tu per Creatoris tui neglectum, & tacitum contemptum, sensim à fine tuo recedis, vel saltem ad illum nihil progredieris: & ita id, quod Deo debes, impendis sanguini; affectu, & amore magis ad consanguineos, quàm ad Deum, qui tibi debet esse, & est, omnia, accedis:

11. Est autem peccatum & in ordine. Quia bonus ordo requirit hoc à te; ut Christum, & professionem tuam, quæ te verum postulat esse religiosum, præponas sanguinis propinquitati, tu verò Christum, o quantum! deseris, & ab eo recedis. Ubi tempus, quod piæ meditationi, precibus, ac disciplinæ religiose, quæ omnia sunt dulcis quædam cum Christo conversatio, in domo religiosa poteras impendere, tu colloquijs, & negotijs secularibus, inutilibus nugis, egregiè impendis. Et cum secularis de omni verbo otioso, quod locutus fuerit, Deo rationem reddere de-

beat in iudicio, cogita, quam rationem à te Religioso, qui *Genus regale, & Sacerdotale* es, otiosa multa, & animæ tuæ minùs utilia loquente, requireret Deus?

12. Sed dicis. Ego nihil eorum, ad quæ domi per regulam obligatus sum, foris omitto: tempus haudquaquam perdo; semper autem utiliter impendo. Equidem fieri potest, ita facere te. Sed ego non credo. Quia, si domi facillè silentium infringitur per inane colloquium; interdum etiam ex occasione levissima spirituale quodpiam omittitur exercitium, ubi ordine suo, ut agantur omnia, ad singula ferè peragenda æris campani signo fit admonitio; quid expectandum foris, ubi nec ullo signo, nec aliorum domesticorum exemplo, nec aliquà temporis opportunitate provocaris? si domi colloquium aliquod spirituale facillè convertitur in alium sermonem quempiam profanum; quid expectes ab ijs, qui spirituales vitam, & quid sit secundum spiritum vivere, penitus ignorant?

13. Peccatur denique in Vocatione, seu professione. Quia Christus Dominus vocavit te, ut animæ tuæ negotium agas: tu autem apud parentes, & inter consanguineos, carnis, & sanguinis, & alia negotia sæcularia pertractas; neque reputas illud, quod dicit S. Ambrosius: *Qui partitur studium, dividit affectum.* Hunc uni Christo debes; & tu, dum patri, matri, sorori, vel consobrino partiris, ipsum dividis ita, ut partem Christo, partem sanguini, fortassis & privatis commodis tuis, quæ nemo scit melius, quàm Deus, & tu, impertiaris: & dum ex vocationis instituto debes operam navare profectui tuo spirituali, partiris operam, & studium, ad defectum. Verè, sicut Apocalypticus Angelus ille, stare vis uno pede quidem in terra, altero verò in mari.

14. Eduxit te Deus ex Ægypto, cur iterum eodem remeas? Audi quid inculcet Origenes: *Quemadmodum, inquit, discedentes filij Israël de Ægypto viam fecerunt triam dierum in deserto; ita, qui relicto*

a S. Ambrosio. b Orig. Homil. 3. in Eze.

Sæculo, Deo servire cupit, in solitudine viam debet conficere trium dierum, id est, conservare se ab omni inquinamento animæ, corporis, ac spiritus. Quod etiam in sæcularium domibus, & extra claustrum inter consanguineorum, amicorum, & familiarium commercia, in mundanorum consortio, & frequentia servari possit cor mundum; hoc tam debet videri paradoxum, præsertim in Religioso juvene, quàm iuvenis illius, responsum Monachi; qui in taberna meritoria, in medio choreutarum tripudiantium virorum, ac mulierum commoratus, & foràs à sene quodam evocatus Monacho, & ob id reprehensus, respondit prociacius: etiam in medio tripudiantis populi, se cor mundum habere posse. Equidem verum dixerit ille; in eiusmodi quoque circumstantia, præsertim non voluntariè quæsitâ, cor haberi posse mundum: solet enim Deus, ubi mundus animus præter expectationem incidit in occasionem eiusmodi, ex peculiari gratia sua succurrere periclitanti: sed abso-

lutè cor haberi mundum, ubi se quis ingerit ultrò, sicut Monachus ille fecisse præsumitur iuvenis, egregiè sit mentitus. Nam medijs aquis immersum non madereri, arden-tes in nuda manu gestare prunas, & non aduri; picem tangere, nec inquinari, prodigium est. Sic & Religiosus, sæcularium iocis, facetijs, & cachinnis, atque confortijs intricatus, ut aliquid ex sæculi vanitate non participet; conscientiæ puritatem aliquâ parte non commaculet; ille verum esse credat, qui sine carne, (si fieri possit) inter Angelos educatus nihil humani sciat, vel possit, experiri.

§. II.

Religiosus extra claustrum demoratus, raro domum redit integer.

I. **A**ppositè Venerabilis ille Spiritus Magister Thomas à Kempis alicubi solenne cuiusdam de se recitat dictum:
a Quoties inter homines fui, minor homo redij. Cui deinde

a Tho. à Kemp. de imit. Christi lib. 1. c. 20. nu. 1.

aphorismo subdit & ipse suum, dicitque: *Facilius est domi latere, quam foris se posse sufficienter custodire.* Quæ duæ sententiæ tam sunt à verò, quàm omne aliud divinæ scripturæ theorema. Esto enim extra religiosam domum cum patre, matre, cæterisque consanguineis agat Religiosus honestate, vitâ, moribusque spectatissimis; ut tamen alij non adsint & convenient familiares, & amici, quorum ingenia toto Cælo diversa sint ab istorum indole inficiari nemo potest. Et dicatur denique de secularium domibus, & consortio, quidquid debet, & potest dici honestissimi; seculares tamen sunt illi, non Religiosi, nec eremitæ; nec cum alijs est commercium, quàm cum secularibus, ita ut vel ipsum solum vocabulum secularis à religiosa professione sit diversissimum. Nec aliud in eorû domibus audies, aut videbis, quàm quod seculum, mundû, & temporariâ occupationem, commodum, & negotium facit; & omnis eorum sermocinatio certè non erit de reli-

ligioso spiritu, non de meditationis, aut orationis incomparabili fructu comparando, & conservando; non de instituti religiosi perfectione promovenda; nam ista nihil ad ipsos pertinent: non de tempore precibus, alijsque spiritualibus exercitijs impendendo; non de rerum mundanarum contemptu, sæculique fuga: sed amorem potius, & pruriginem huius sæculi vanitatum (iuveni præsertim, & indole præstanti) si non instillabunt per blanditias suas, profectò non etiam dissuadebunt.

2. Itaque quidquid Spiritus hausit Religiosus hætenus, hoc ipsi cum secularibus eripiet conversatio. Quod tempus religiosi exercitijs impendebat in claustrò, totum id in spoliis, prædam, & direptionem inutilium cedit colloquiorum. Quid dicam de vanis materijs, quas infermonem subindè solent adferre alicui? quid de moribus à probitate multum alienis? de licentiâ, procacitate, & immodestia quorundam in agendo, loquendo, & ad nimium usq;

mundanè procedendo? Quæ tamen Religiosus omnia, nolit, velit, audire cogitur, & videre, sensim etiam modestiam assuescit exuere, verba minus pensulatè proferre; paucis ut multa comprehendam, cum secularibus (liceat mihi sic dicere) secularizare discit, atque consuescit. Nam hic quidem amicus monasticam à Religioso gravitatem propulsat; ille familiaris religiosam modestiam dedocet; confraternus iste Deo debitum suffuratur amorem, vel saltem magna ex parte minuit; foror, aut neptis severitatem diffringit vultus. Et sic re verà dum inter homines fuit Religiosus, minor homo redit.

3. Scitè propterea Sozomenus in sua refert historia: Antonium cognomento Magnum dicere solitum fuisse: *“ Aquam piscibus alimento esse; Solitudinem autem (id est constantem per mansionem in claustrum) Monachis afferre ornamentum. Atque illos, cum terram attingunt, vitam amittere; hos autem cum urbes adeunt (idem esto iudicium de parentum & pro-*

pinquorum, etli rure degentium visitatione) *monasticam gravitatem perdere solere.* Divus autem Anselmus æquè sapienter ad propositum nostrum, idipsum alià pulchrà depingit similitudine, cum ait: *“ Sicut bubo dum in caverna cum pullis suis est, letatur, & suo modo benè sibi est: dum verò inter corvos, & corniculas, seu alias aves est, incuratur, ac dilaniatur, & omnino sibi malè est; utpotè hic rostro percutit, ille alis in eum irruit; alter unguis descendit: ita & Monachus. Quando enim cum fratribus suis conversatur, sibi benè est. Quando verò remotus ab illis inter seculares conversatur, hinc inde variarum causarum incurtus ipsum delacerant; & quæ non amat, secularia negotia vexant.* Iam hinc æstimet unusquisque Religiosus; ex negotijs secularium, ex consanguineorum extra claustrum confortio, ex assidua iam cum hoc, iam cum illo conversatione, domum an redire possit idem, qui exijt? An non, multò minor quàm abiit? Nam loco piarum meditationum, & mentis ad Deum elevationum, &

“ Sozom. lib. 1. hist. c. 15.

“ S. Anselm. lib. de similit. c. 187.

quanti secularium negotiorum, & rumorum caput implebunt fumi! Accedit etiam Sanctorum desideriorum quedam oblivio; insinuat se religiose disciplinæ tedium; devotionis, & bonarum exercitationum intermissio; spiritualium colloquiorum desuetudo; cor, & animum occupat causarum expediendarum pro matre, pro sorore, pro consanguineis importuna sollicitudo; passiones, & affectus inordinati non sine vocationis religiose notabili detrimento recrudescunt, ac vires assument novas, vitæ spiritualis universam confundunt œconomiam. Et hoc erit, Religiosum integrum redire domum? ô quantum imminutum, & mutatum ab illo?

4. Idcirco monet sapientissimè Ioannes Climacus, in rebus ad religiosum spiritum pertinentibus exercitissimus, & dicit: *Gravis est, & omnino vitabilis ad propinquorum, vel etiam extraneorum aliquem affectio; cum ea nos ad secularem sensum possit attrahere, ignemque compunctionis nostræ penitus extinguere. Sicut impossibile est*

a Ioan. Climac. grad. 1. de peregrinat.

uno oculo in Cælum, altero in terram aspicere; ita fieri non potest, ut in his anima non periclitetur, qui corpore, & cognatione ab omnibus & propinquis, & extraneis non se peregrinum fecerit. Labore ingenti, & fatigatione mores graves, & optimos acquisivimus; & quos multo temporis labore quaesiverimus, fieri potest, ut uno momento temporis amittamus.

Corrumpunt bonos mores colloquia mala, secularia, simul & turpia.

Qui post abrenuntiationem cum secularibus versatur, sive iuxta illos commanet; prorsus aut in eosdem laqueos incidit; aut cor in eiusmodi cogitatione inquinabit; aut certò, si non inquinatus fuerit, eos, qui inquinantur, iudicans, atque condemnans.

Hucusque versatissimus ille rerum spiritualium explorator, & omnia verissimè. In cuius sententijs observetur bene, quod dicit: Quos mores graves, & optimos multo temporis labore quaesiverimus, fieri potest, ut uno momento temporis amittamus. ô quanta jactura! Mores graves, & optimos, ut uno momento temporis amittamus. Hem, quanta mentis insania! Mores graves,

& optimos multo temporis labore, disciplinâ, exercitatione, quærimus, & acquirimus, & uno momento temporis infelices amittimus.

5. Propterea mirum videri non debet; Christum Dominum Discipulis illis duobus uni quidem ultrò vocato, alteri verò ad sequelam ultrò se offerenti, non indulsisse, illi quidem ad sepeliendum patrem mortuum, isti ad renuntiandum ijs, quæ domi habuit, ut redirent. Rationem eius rei Divus Basilius adferens ait: *a* *Atqui quæ uterque rogabat, rationi maxime consentanea esse videbantur, ac iustissima. Sed enim neutiquam ea Salvator probavit, neque vel punctum quidem temporis sætugi Cœlestis regni alumnos permisit; ne sublimi illâ, & cœlesti animi elatione humilius aliquid vel agerent, vel cogitarent, mente in rerum terrenarum, fragiliumque cogitatione depressâ, & acclivi, tamquam, qui ad res Cœlestes animum adinvenerunt, ijs neutiquam liceat eorum, quæ in terra sunt, rationem ullam habere.*

6. Igitur Religiosis est con-

a S. Basl. Institut. Monast. c. 21.

sultissimum, à propinquis secundum carnem esse tam alienos, omnemque curam, affectum, & amorem, ab eorum visitationibus adeò submovere; ut, quantum in ipsis est, nec audire de illis, nec eos videre velint; & aliam charitatem non ipsis exhibeant, quàm pro eorum incolumitate, & salute Dominum Deum ut orent, ac deprecantur; ut ità soli Patri, qui in Cœlis est, & cui per renuntiationem sæculi totos se consecrârunt, placere possint. Quam in rem sapienter consultit Sanctus Gregorius, cùm ait: *b* *Ille scire Dominum familiarius appetit, qui præ amore pietatis nescire desiderat, quos carnaliter scivit. Gravi etenim damno scientia divina minuitur, si cum carnis notitia partitur. Extra cognatos ergò quisque, ac proximos debet fieri, si vult Parenti omnium verius iungi; quatenus eosdem, quos propter DEVM viriliter negligit, tantò solidius diligit, quanto in eis affectum solubilem copule carnis ignorat. Hæc Sanctus Gregorius.*

b S. Gregor. lib. 7. Moral. c. 14.

§. III.

Religiosus parentum, & propinquorum visitationes non tantum fugiat; sed etiam, quantum in se est, deprecetur.

I. **S**olet plerumque parentum, vel quacunque sanguinis propinquitate iunctorum esse tanta importunitas ad religiosum filium, fratrem, patruelem, aut consobrinum ex claustro, visitandi, vel negotium quoddam illorum transigendi gratià evocandum; ut ad facilius id ipsum impetrandum ad superiores confugiant; literis eorum auctoritatem ad concedendam facultatem appellent; causis etiam interdum gravioribus ad extorquendum confictis oppugnent; muneribus, & largitionibus expugnare studeant; magnorum virorum instantiis urgent; & denique nihil intermittant, quo consequantur id, quod tantis desiderant studiis, tantisque moliminibus consecrari laborant. Qua in re duo

præcipua Religiosum, amantem suæ vocationis, oportet advertere. *Primum*; ne totam sui è claustro foras eliciendi difficultatem devolvat in superiores. *Alterum*; ut ipse potius eam parentum, vel quorumcumque consanguineorum, aut familiarium importunam instantiam impediatur, modis omnibus eludat, & concedendam facultatem constanter deprecetur.

2. *Primum* quod attinet; præter ingens, quod superiori creatur, animi tormentum, si pertinaciter totum se tantum ad Superiorem referat, etiam quoddam malitiæ genus, & propriæ voluntatis, affectionisque manifestum est argumentum, & animæ à Dei amore, ad amorè eum proprium, tum propinquorum inclinatz perquam periculosum. Cum enim semel expeditus sæculo Religiosus iterum ea, quæ cum tanta quondam naturæ lucta, violentiaque deseruit, sensim repetere non refugit; & cor, quod cum omnibus affectibus suis uni Deo semel obtulit in holocaustum, inter Deum, &

propinquos dividere pergit, Spiritum Sanctum notabiliter contristat, & offendit: &, si pertinaciter eam propensionem, ad sanguine propinquos per visitationes à Superioribus occultè, vel per indirectum extortas, frequentare persistit, ac perseverat, iusto Dei iudicio gratiam Religionis, cælestes illustrationes, & alia divinæ protectionis auxilia sensim amittit; ac tandem his ab omni parte destitutus in peccatum aliquod grave prolabetur. Quo quid tritius animæ religiosæ potest accidere? Non habet opus alio dæmone, vel inferno, qui ipsum torqueat. Peccatum enim iam tortor, & infernus gravissimus est. Et satis est; Deum iam habere contrarium, & inimicum, ac permittentem in aliud peccatum mortale incidere, vel in admissio perseverare. Nam verissimum est, quod S. Ioannes Chrysostomus ait: *a Deus ante supplicium, supplicium infligit. Peccatum enim in se continet pœnam, antequam puniatur.* Huc spectat, quod sapienter in epistola quadam expressit

a S. Ioan. Chryf. in Psal. 120.

Seneca: *b Prima, & maxima pœna peccantium est, peccasse: nec ullum scelus impunitum est: quoniam sceleris in scelere supplicium est.*

3. Alterum autem, quod propriè ad religiosam virtutem spectat, nimirum importunam propinquorum instantiam ut impediatur, & concedendam facultatem constanter depreceatur, hoc & virtutem illius egregiè probat, & vocationem ipsius magis roborat, & cor divinam gratiam stabilis. Cui certè sufficere debet, quod Deus animam immemorem, & oblitam populi sui, concupiscat, eiusque decore quodammodo delectetur; virtutem eius honoret, & admirabili gloria coronet. *a Obliviscere populum tuum; obliviscere & domum patris tui; & concupiscet Rex decorem tuum: Et Filia Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur,* divinus hortatur Psaltes. Tamquam hæc paternæ domûs, & populi sui, parentum, & consanguineorum oblivio sit decor quidam & ornamentum animæ præcipuum, quod Dei gratiam peculiarem

b Sen. ep. 97. c Psal. 44. 11.

conciliat, ipsumque Christum Dominum ad amorem provocat, & rapit; gratiarumque cœlestium radios amabili quadam ad se trahit violentiâ. Est enim anima talis instar conchæ, quæ magis à Cœlo, quàm à mari participans, fructum, id est, margaritam, vendicantem sibi pro qualitate rosis accepti colorem, valorem, ac pretium, parit. Naturam, & indolem concharum ità describit Plinius in sua rerum naturalium historia: quòd videlicet *Pandentes se se quadam oscitatione implentur roscido conceptu; gravidæque postea enituntur. Partum concharum esse margaritas pro qualitate rosis accepti. Et paucis interiectis: Conceptum, inquit, ex Cœlo constare, Cœlique eis maiorem esse societatem, quàm maris. Indè nubilum trahi colorem, aut pro claritate matutina serenum. Si tempestivè satientur, grandescere & partur.* Itaque hec conchæ cum Cœlo magis, quàm cum mari societatem habent, & fecunditatem conceptus, ac fructus, id est, margaritarum pulchritudinem, ac pretium à cœli rore hauriunt: sic

a Plin. Natur. Hist. lib. 9. c. 35.

animæ religiosæ non huius sæculi mari; parentum, inquam, & consanguineorum commercio, sed Cœlo consociantur. Et quemadmodum conchæ, si tempestivè cœli rorem hauriant, eoque satientur, grandescunt earum fructus, seu margaritæ: sic gratiarum cœlestium rorem, & influxum in tempore si percipiant eadem animæ religiosæ, neque permittant elabi tempus inaniter, grandescunt earum in amore Dei desideria, virtutum decor, & maiora quotidie sumunt incrementa perfectionis.

4. Nam seriò segregatus à secularium, & sanguine propinquorum tumultu Religiosus, securior ad Deum semper attollit mentem in solo conquiescens optimo Creatore suo, pacem animi, vocationis suæ securitatem, tutelam, & omne præsidium à cœlo totus haurit, ac possidet. Id quod S. Cyprianus in Epistola quadam ad Donatum graphicè describens, eleganter explicat: Cuius sensum gravissimum cum singulari quadam expositum energia placeat audire. Sic igitur

ille: *Una, inquit, placida, & fida tranquillitas, una solida, & firma, & perpetua securitas; si quis ab his inquietantis seculi turbinationibus extractus, salutaris portus statione fundatus ad cælum oculos tollit à terris, & ad Domini munus admissus, ac Deo suo mente iam proximus, quidquid apud ceteros in rebus humanis sublime, ac magnum videtur, intra suam conscientiam iacere gloria-tur. Nihil appetere, iam nihil desiderare de seculo potest, qui seculo maior est. Quam stabilis, quam inconcussa tutela est! que perennibus bonis cœleste præsidium implicantis mundi laqueis solvi, in lucem immortalitatis aeternæ de terrena fœce purgari, viderit; que in nos prius infestantis inimici pernicies insidiosa grassata sit; plus amare compellimur, quod futuri sumus, dum & scire conceditur, & damnare, quod eramus. His ita expositis Vir Sanctus mox ad diuinorum à Cœlo influxuum, illustrationum, & gratiarum abundantiam, quam in similitudine concharum superius expressam accepimus, accedit, dicitque: *Nec ad hoc pretijs, aut ambitu, aut manu opus est,**

¶ S. Cypri. lib. 2. ep. 2. ad Donatum.

ut hominis summa vel dignitas, vel potestas elaboratâ mole pariat-ur; sed gratuitum de Deo munus religiosâ mente concipitur; & ut sponte sol radiat, dies illuminat, fons rigat, imber irrorat; ita se spiritus cœlestis infundit, postquam auctorem suam, cælum in-tuens diuina cognovit; sole altior est, ac omni terrenâ potestate sublimior id esse incipit, quod esse se credit. Hucusque S. Cypri-anus eleganti depingit oratione felicem statum Religiosi à seculi turbis, à consanguineorum confortio, à propinquo-rum negotijs alieni. Sic enim vocationis suæ tutela manet inconcussa, bonis perennibus abundans, cœleste præsidium habet præsentissimum, à nemi-ne melius, quam à solo Deo sufficientissime custoditus.

5. Igitur ne tam excellen-tis fructus iacturam faciat, sed potius in charitate erga Deum, in virtutum studio, in perfe-ctione religiosâ magis, ac ma-gis ut proficiat; eam parentum, vel quorumcunque sanguine propinquo-rum instatiâ, quan-tum est in se, amoliat, im-pediat, & modis omnibus a-

vertat.

vertat. Ità præclare fecisse constat iuvenem quemdam genere nobilem, sed in religione perseverandi constantiâ nobiliorem, & prorsus heroicū, paternarum divitiarum unicum heredem; & patris, matrisque solatium, verum amore divino succensum ad Claravallensē, quod tunc S. Bernardus gubernabat, monasterium ingressum. Pater eius, & mater ætate iam provecti, tanto solatio suo, posteritatisque spe destituti, nullum non movebant lapidem, ut Filium revocarent; vel, si non possent ipsum penitus à sancto proposito suo divellere, saltem ad invisendum, & præsentia suâ ad dolorem leniendum, atque ad recreandam eorum senectutem, ut elicerent. Cùmque sæpius importunis ipsum literis sollicitarent, nec à continua desistere vellent instantia; prudens filius, impositurus irrequietæ parentum sollicitationi finem, respondit illis (aut potius eius nomine S. Bernardus) per epistolam, in qua inter cætera desiderium eorum sic retundit: *Non sufficit vobis, quod me in hanc*

Inter epist. S. Bernardi ep. 11.

seculi miseriam miseri miserum induxistis; quod in peccato vestro, & peccatores peccatorem genuistis; quod in peccato natum de peccato nutritivistis; nisi etiam invidendo mihi misericordiam, quam consecutus sum ab eo, qui non vult mortem peccatoris, filium insuper gehennæ faciatis, ô durum patrem! ô servam matrem! ô parentes crudeles, & impios! imò non parentes, sed peremptores: quorum dolor, salus pignoris; quorum consolatio, mors filij est; qui me maluit perire cum eis, quam regnare sine eis: qui me rursus ad naufragium, unde tandem nudus evasi, rursus ad ignem, unde vix semivivus exivi; rursus ad latrones, à quibus semivivus relictus sum, sed miserante Samaritano iam aliquantulum convalesci, revocare conantur, & militem Christi, prope iam raptò celo, triumphantem (quod non in me glorior, sed in eo, qui vicit mundum) ab ipso iam introitu gloriæ, tamquam canem ad vomitum, tamquam suem ad lutum, ad seculum reducere moliantur. Hæc, & alia plura iuvenis ille; quibus importunitati parentum tandem imposuit finem; & omnem evocan-

di, videndique sui spem præcidit.

4. Eodem planè spiritu Religiosus omnis, qui verè suam amat vocationem, eniti deberet, ut parentum & propinquorum ad sui visitationem, & ad exeundum è claustro, preces, machinationes, & instantias importunissimas à se amoliat. Nam quamvis ad Religionem omninò deserendam illi non invitent: tamen

** Quia paris ferè periculi, & damni est (sapienter ait Iacobus Alvarez) si nos habitu religioso exuant, aut si retento habitu ad vitam secularem, & curas, & negotia secularia pertrahant; idèò cane peius, & angve fugienda sunt eorum invitamenta. Nam inter curas ab instituto suo alienas (urget idem Auctor) si periclitatur Religiosus; si inter negotiationes seculares naufragium patitur, si desiderijs honorum, & bonorum temporalium, quæ cognati, vel parentes possident; si lætitiâ prosperitatum, quibus illi gaudent; aut tristitiâ, & anxietate adversitatum, quibus illi iactantur, & confli-*

ctantur, discerpitur, & discruciat; quid refert, si hæc damna, & detrimenta salutis, etiam retento habitu religioso, perferat, aut deposito eodem habitu, patiatur? Certè distentus ità Religiosus animus nihil differt ab infelici illo, qui vocationem aut nunquam suscepit; aut susceptam turpiter abiicit. Etenim holocaustum, quod obtulit uni Deo, suffuratur, ac dividit; vel impudenter illi præfert propinquorum dilectionem. Quod non est, vocationem custodire, sed eius præsidium certis quibusdam cuniculis oppugnandum relinquere; sensim etiam miserabiliter hosti tradere expugnandum. Idèòque pluribus hic ratiocinandum non existimo, quàm ut concludam cum S. Basilio, cuius in constitutione quadam hæc sunt verba:

b A propinquis autem, amicis, parentibusvè, animi affectione nos tam longè oportet esse disiuictos, quàm longè eos, qui iam vitâ defuncti sunt, à vivis videmus distare. Qui enim verè se ad ea, quæ ex virtute sunt, certamina exuerit, mundoque, ac rebus mun-

a Iac. Alvar. to. 1. vita spir. lib. 5. part. 2. c. 25.

b S. Basili. 6. Const. Monast. c. 21.

danis omnibus nuntium miserit, qui que (ut plus aliquid dicam) mundo seipsum crucifixerit; in mundo, & omnibus, que in mundo sunt, mortuus est, sive illi parentes sint, sive fratres, sive tertium, quartumvè, aut quemvis deinceps cognationis gradum obtineant.

§. IV.

Diluuntur obiecta cavillantium Religiosos à parentum, & consanguineorum visitationibus abstinentes.

1. **N**on defunt, imò plurimi sæcularium sunt, quin & Religiosi quidam reperiuntur, in quorum cerebro sæculares magis, quàm religiosi spiritus, tumultuantur fumi; qui seriam istam parentum, propinquorumque fugam, & quamdam eorum (ut dicam ita) nescientiam non tantum graviter reprehendere solent; sed etiam audaci procacia insectari, & quibus possunt, ignominiosis obrectationibus perstringere. Nec ipsis argumenta defunt, & rationes; qui-

bus eam à parentibus & consanguineis alienationem adnuntantur convincere, Religiosos ad honestam humanæ vitæ societatem colendam pertrahere. Ut autem omittam alia; tres illi præcipuas adferunt rationes: quæ, si diligenter ad sani iudicij lancem expendantur, etsi primà fronte videantur aliquid habere, quod Religiosum convincat, & concedere cogatur aliquid sanguini, tamen non nisi futiles sunt, ac momenti nullius, & ex Politicæ pragmatibus desumptæ. Sunt autem hæ: *Pietas, Necessitas, Urbanitas.*

2. Primum argumentum quod attinet, videlicet à *Pietate* desumptum; ad hanc non solum parentibus, sed etiam omnibus sanguine iunctis, exhibendam volunt obligatum esse Religiosum, vel ipso Doctore Angelico adstipulante, cum ait: *“ Sicut ad religionem pertinet, cultum Deo exhibere; ita secundo gradu ad pietatem pertinet, exhibere cultum parentibus, & patriæ. In cultu autem parentum includitur cultus omnium consanguineorum. Quia etiam,*

S. Tho. 2 2. q. 101. a. 1. in c.

consan-

consanguinei ex hoc dicuntur; quòd ex eisdem parentibus processerunt. Ità Divus Thomas. At nondum satis huic argumento confisi, doctrinaque Divi Thomæ, sententiam suam aliter, quàm ipsi volunt, explicantis confusi cavillatores ad solidius aliud (ut videtur ipsis) confugiunt. Quòd videlicet ipse Christus Dominus coarguerit scribas, & Phariseos; qui propter traditionem suam humanam transgrediebantur mandatum Dei præcipientis: *a* *Honora Patrem, & Matrem*: id est (sicut exponunt interpretes) *Reverere, obedi, & sustenta patrem, & matrem, si indigent.* Illi verò faciebant scrupulum filijs, ne id quod obtulerunt, aut voverunt Deo, in parentum necessariam converterent sustentationem. Dicebant igitur: parentibus necessaria postulantis à filijs ità respondendum esse: *b* *Munus quodcumque est ex me, tibi proderit.* id est: *Quodcumque munus ego obtulero, vel vovero Deo, hoc tam mihi, quàm tibi, mi pater, vel mater, in anima, & in corpore proderit.* Nam hac

a *Matth. 15. 3. Cornel. hic.* *b* *v. 5.*

oblatione meâ Deus devinctus & mihi, & tibi liberaliter providebit. & ità miseros parentes à pietate filiali docebant impij Pharisei excludendos esse: & filij parentes in necessitate constitutos ad divinam tantum remittebant providentiam, dicendo: Deus vos adjuvet, boni parentes; Nos nostra Deo vovimus: ille nobis, & vobis prospiciet necessaria. Quam impiam Phariseorum doctrinam cum Christus ipse damnaverit, & iusserit honorare patrem, & matrem, eos revereri, ipsis obedire; etiam, ubi sit opus, illos alere; iam sapientiores isti Monachi nihil horum fieri permittunt erga parentes à filijs; & titulo serviendi Deo, propter traditionem suam evertunt Dei mandatum, & doctrinam Christi.

3. Iam his ut respondeatur (reiectâ quidem ad alia responsione paulò post adferendâ) nunc tantum ad id, quod est pietatis, brevibus repono. Verum est; præceptum esse Domini de patre, & matre honorandis; & hoc esse pietatis, religioni minimè repugnantis.

At non

At non respiciunt obtrectatores id, quod Divus Thomas a libi docet: nimirum ad pietatem pertinere, ut obsequium, & cultus exhibeatur parentibus. *a Secundum debitum modum: id est; ne plus homo tendat ad colendum patrem, quam ad colendum Deum: quod fit, quando parentum cultus abstrahit nos à cultu Dei.* Et hoc fit in parentum, & consanguineorum visitationibus; in quibus obsequio, cultuique divino tantum derogatur, quantum temporis, & studij, in eorum negotia, curas, & causas expediendas, item in colloquia minus ad religiosam vocationem, perfectionemque pertinentia impenditur. In his autem curis, expeditionibus, & negotijs, quàm discerpatur, discrucietur, & ab exercitationibus statui suo convenientibus abstrahatur Religiosus, non opus est, ut exagerem ego: loquatur ipsorum, qui ad similia pertrahi se patiuntur, experientia, modò fateri velint miseriam suam.

4. Itaque modus hic debitus, de quo loquitur Divus Thomas, si perperam adhibe-

a S. Thomas. ubi sup. a. 4. in. 7.

atur, tendit de virtute in vicium; quando Religiosus à divino se se distrahens, abstrahensque obsequio transfert se ad colendos, & visitandos patrem, matrem, sororem, aliosque propinquos. Nam, ut idem Doctor Angelicus ex S. Ambrosio monet. *b Necessitudini generis, divinæ religionis pietas antefertur: Et dimittenda sunt officia pietatis in parentes, propter divinum religionis cultum.* Undè Religiosus ad aliud erga parentes, & consanguineos obligatus non est; quàm ut naturalem erga illos amorem debitum cõvertat in spiritualem, *c Eosque secundum charitatem (sicut nostra monet Constitutio) benè ordinatam diligit: id est; Deum pro ipsis oret, ut & ipsi studeant æternam consequi salutem: quos ità divina dirigat miseratio; ut in ipsorum animis iustitia, pietas, & amor in Deum, eiusque divinum cultum excitetur.* Ità S. Basilius in Constitutionibus suis monasticis docet, cum ait: *d Danda vobis opera est, ut propinquis nostris ea optemus, quæ optima sunt: iustitiam dico, ac pietatem ad De-*

b Idem ubi sup. c. Confl. p. 1. c. 4.
d S. Basil. confl. monast. c. 21.

um, eaque quæ magis nos æstimamus. Siquidem huiusmodi rerum precatio cum bonis est, tum illis non mediocrem fructum per nos allatura.

5. Et denique beatus ille Religiosus est; & divinæ scripturæ calculo, verus eloquij divini, vocationisque suæ pronuntiatur custos: *a Qui dixit patri suo (Moyses ait, in Deutoronomio) & matri suæ: Nescio vos, & fratribus suis; ignoro vos, & nescierunt filios suos. Hi custodierunt eloquium tuum, & pactum tuum servaverunt, iudicia tua, ô Jacob, & legem tuam, ô Israël.* Certum est enim; Religiosum perfectius vivere non posse, quàm ut patrem, matrem, fratres, sorores, & propinquos omnes ignoret. Ab his, sicut corpore, sic & animo secundum carnis affectum quamdiù separatus non est, Christi servus non est. Nam firma stat, & immutabilis Christi sententia: *b Qui amat patrem, aut matrem, plusquàm me; non est me dignus. c Et, si quis venit ad me, & non odit Patrem suum & matrem, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam su-*

am; non potest meus esse Discipulus. Iam autem manifestè convincitur Religiosus plus amare patrem, matrem, aliosque consanguineos, quàm Christum Dominum; quando propter illorum amorem ab obsequio divino foràs ex clauastro prodit; illorum negotijs, causis, & tricis implicat se, distrahit, & disserpit. Aut, etsi nulla sint negotia, tamen visitandi causâ propter suum aliquod à continua disciplina diverticulum in paternam, vel aliorum consanguineorum domum profectus, non magis Christo Domino servit, quàm affectibus suis obsequitur, & indulget.

6. Necessitatem verò, quæ secunda cavillantium ratio est; quod attinet; nimirum quòd filius obligatus sit parentes, si indigeant, etiam sustentare, validissimum esse putant adversus Religiosos arctem. Cui suffragatur amplius illud Apostoli ad Timotheum: *d Si quis autem suorum, & maximè domesticorum, curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior.* Religiosus ergo, parentum suorum, & consanguineorum,

a Deut. 33. 9. *b* Matth. 10. 37.

c Lu. 14. 26.

d Tim. 5. 8.

qui sunt eius domestici, negligens, & obliuioſus, non tantum minimè religioſum, ſed ne bonum quidem Chriſtianum ſe probat eſſe: verum facit, quod nec infidelis Ethnicus, nec atheus faceret: *Eſt infideli deterior.* Sed mitiùs, quaſo, cum veſtro paralogiſmo. Vos benè ſcitis quaſtionem de parentibus honorandis enucleare per allegatam autoritatem Sacrae ſcripturae, Sancti item Thomae, & aliorum. Quod videlicet ipſe Chriſtus Dominus (uti iam dictum) reprehenderit doctrinam Pharifeorum, parentes ſuos ad diuinam providentiam remittentium; Apoſtoli Sancti Pauli graviffimam animadverſionem adverſus abijcientes curam domesticorum; Sancti Thomae ſententiam affirmantis; in cultu parentum includi quoque cultum conſanguineorum. Interea nimis obiter tam Chriſti praecipuum, quam S. Pauli autoritatem, & S. Thomae ſententiam, penſitatis. Chriſtus Dominus iuſtè reprehendit Pharifeorum doctrinam, & nequitiam, eorumque do-

ctrinae praepoſuit Dei praecipuum. Cuius rei cauſa licet iam ex ſuperiùs dictis abundè pateat; tamen hic adhuc addo.

7. Illo tempore nondum erant inſtituta Religioſorum, qui Apoſtolorum exemplo relictis patre, & matre ſequebantur Chriſtum. Sed & hodie certum eſt; Filium obligatum eſſe ad ſuſtentandos parentes, ſi deſtituti ſint omni alià ope, nec poſſint ſibi victum providere, niſi curam, & labore filij, & neque poſſe Religionem ingredi relictis ipſis. Deſtitutos enim parentes, & in extrema neceſſitate conſtitutos ipſa nature lex imponit neceſſitatem filijs eos alendi: quam neceſſitatem Pharifei perversam doctrinam ſuam tollebant: miſeros autem parentes in eiufmodi neceſſitate conſtitutos à filiorum charitate, & obligatione, propter oblationes Deo faciendas, & in ſuum commodum convertendas arcebant. Quod autem attinet iam nunc in lege gratiae profitentes ordinem religioſum; horum cauſa peroratur in ijs, quae iam dicentur. Auctoritas etiam

Apostoli non convincit adversus eosdem profitentes. Qui iam mortui mundo, tribus votorum clavis Christo confixi sunt cruci. Loquitur autem ibi Apostolus de illis, non qui vitam profitebantur, ut nunc profitentur, Apostolicam: sed de illis, qui communem agebant vitam divites, & opulenti; nec tamen eâ portione suâ domesticis suis indigentibus volebant succurrere. Quæ domesticorum cura intelligitur non solum quantum ad curam temporalem, verum etiâ quantum ad spiritualem: nimirum quod unusquisque sit obligatus tam temporale providere domesticis suis indigentibus alimentum, & alia necessaria; quam spirituale. Quam quidem erga domesticos curam præcisè videtur Apostolus restringere tantum ad patres familias, & eos, quibus incumbit præesse familijs, ut sunt Episcopi, Parochi, domini terrestres, & alij, id quod arguitur ex eo, quod ibi præmittitur de viduis, filios, & nepotes habentibus, cum dicitur:

** Dicitur primum donum suam*

** v. 4*

regere, & mutuam vicem reddere parentibus. In quo si quis est negligens; erga suos illiberalis, parcus, & stypicus; sine dubio videtur esse, & est, *Infideli deterior.* Nam in hoc vel ipso naturæ ductu diligentiores sunt non tantum homines à vera fide in Christum alieni; sed etiam ipsæ belluæ silvestres. Iam verò Religiosorum professionem, & exemptionem ab eiusmodi cura parentibus, & consanguineis exhibenda, quam S. Paalus inculcat, spectando, respondet S. Basilus adversariorum instantiæ, cum ait: *Et huic paucis respondebimus. Hoc ab admirabili Apostolo dictum fuisse ijs, qui in communi, & vulgari genere vitæ versabantur. Qui divites erant, & propinquorum inopiæ poterant subvenire; similiter quoque lex etiam hæc dicit. Atque ut dicam brevius: Vivis dicta sunt illa, non mortuis. Nam hi quidem ab omni prorsus huiusmodi debito liberi sunt. Tu autem (Religiose) mortuus es, & toti mundo crucifixus. Reiectis enim huius vitæ divitijs, summam paupertatem professus, & complexus es, cum te-*

b S. Basil. constitut. monast. 6. c. 21.

ipsum

ipsum Deo dedicaveris, in peculiarem Deo thesaurum adscitus es. Ut mortuus, liber es ab omni in propinquos tributi collatione: ut nudus omni rerum possessione, nihil habes, quod largiaris. Ita S. Basilius.

8. Ad Sancti Thomæ sententiam venio. Sensum Doctoris Angelici non satis exploratum habent cavillatores; vel saltem non ex integro sincerè allegant. Dicit enim disertè: *Quòd aliud dicendum est de eo, qui est adhuc in seculo constitutus; & aliud de eo, qui iam est in Religione professus.* Illum sine dubio, si parentes sine ipso sustentari non possint, non posse relictis illis intrare Religionem. Sic enim transgredere-
tur præceptum de parentibus honorandis. Illum verò, *Qui iam est in Religione professus, reputari iam quasi mortuum mundo, prosequitur adhuc S. Doctor. unde non debet occasione sustentationis parentum exire claustrò, in quo Christo consepelitur, & se iterum secularibus negotijs implicare.* Hucusque S. Thomas. *Qui cum neget, Religiosum exire debere de claustrò*

propter sustentationem parentum, & implicare se negotijs secularibus, quamvis affirmet etiam; filium in casu necessitatis (qui tamen rarus est) salvà Prælati sui obedientià, & statu Religionis suæ, parentibus subvenire, quid dicturum fuisse putamus de Religiosis illis, qui parentes & consanguineos cum habeant divites, & opulentos, nullà penitus ope filiorum in Religione constitutorum indigentes, & tamen ipsos adeundi, visitandi, videndi, negotijs ipsorum se implicandi prurigine pleni; vel, si Deus ipsos ab eiusmodi pruritu liberet, ipsique nullum prorsus habeant desiderium, sed assiduè à patre, matre, sorore, patruo, vel ab alijs propinquis sollicitati denique petitionibus, & instantijs eorum consentiant, eosque (licèt cum facultate Superiorum) adeant. *Quid, inquam, dicturum fuisse putamus virum illum Angelicum de Religiosis visitandi gratià patrem, matrem, aliosque propinquos, si non crebrius, saltem semel quotannis adeuntibus, & tam-*

* S. Tho. 2. 2. q. 101. a. 4. ad 4.

quam pro lege quadam eam consuetudinem ulurpantibus? De illis, qui omni studio, & industriâ per tot, tantosque modos, & affectus, tantum non & cum lacrymis, instar puerorum, à Superioribus, ut suos adire, videre, & visitare possint, facultatem extorquent? Credo, non aliud ipsum decisurum fuisse; quam Religiosos eiusmodi corpore tantum, non animo, claustrum inhabitare; nec quærere IESUM, sed esum: ut videlicet relaxatis aliquantum habenis in paterna domo commodius edant, bibant, dormiant, tempus inutilibus colloquijs, & fabulis, cum amicis hilarius, & liberius impendant; illos non delectari Christi vulneribus, sed maternis uberibus; non adire, aut quærere Sanctissimam Virginem, Deiparam pretiosissimâ, MARIAM; sed sororem Martham; utinam autem sororibus illis Evangelicis honestate sanctitateque spectatissimis Marthæ, & Mariæ, pietate si non supparem, saltem aliquatenus non inferiorem, modestiâ, verecundiâ, curâ domesti-

câ, erga Christum, & eius seruos, qui in personis pauperum non desunt, hospitalitate spectatam: sororem, inquam, seu sorores eiusmodi, quæ fratris sui Thomæ Aquinatis sermonibus, & exemplo persuasæ, *a Contemptis curis secularibus ad exercitationem celestis vitæ se conferrent.* Denique S. Thomas Aquinas Religiosis ad propinquos crebrius invisentibus aliud non dixisset, quam illam cum quodam stomacho Divi Augustini parænesim: *b Quid tibi cum pompis diaboli, quibus renuntiaſti?*

9. Tertia cavillantium ratio obtendit urbanitatem: esse videlicet ex æquo; Religiosum, præter regularem disciplinam, etiam studere debere moribus ad honestam cum hominibus agendi conversationem pertinentibus; ipsi non esse urforum instar, & belluarum silvætrium more semper in clauſtro, tamquam in caverna, seu spelunca latendum: sed assueſcendum esse civilitati. Oportere non ita parentum suorum oblitum vivere, tamquam aut parentes ipsum non genuissent,

a Brev. Rom. die 7. Mar. b S. Aug.

aut

aut ipse sine patre, sine matre, sine genealogia velut alter Melchisedech, nominetur, ac reputetur. Non esse debere tam agrestem, & barbarum; ut cum per Religionis ingressum ab hominibus se summo- verit, ne suos quidem propin- quos agnoscere velit, hæc & his alia similia plura sapientes isti censores ogganniunt solitu- dini religiosæ; sed vix digna responsione. Quia Religioso politicam urbanitatem inculca- re; vel ab eiusmodi inurban- itate ipsum reprehendere, idem est, ac extincto cadaveri suc- censere, & exprobrare; quòd cum hominibus non obambu- let; non loquatur, non colat amicitiam, & familiaritatem. A mortuo quis hæc requirat, & extorqueat? *Mortuus est.* Sic Religioso fugienti consan- guineorum suorum consorti- um, aditum, visitationem, cur vitio vertatur? *Mortuus est, & toti mundo crucifixus; in peculi- arem Deo thesaurum adscitus est. Vt mortuus liber est ab omni in propinquos tributi collatione, ut nudus omni rerum possessione, ni- bil iam habet, quòd largiatur.*

10. Quòd si nihilominus urgeat aliquis; indecorum esse Religioso, urbanitatem non co- lere, quin potius eam pietati, necessitatique meritò compa- rari: aliud ad hoc non occur- rit responsum; quàm ut cum illo religiosissimo viro Iacobo Alvarez Societatis Iesu dicam: ** Vellem non verbis, sed fletu re- spondere; quòd nos miseri in re- ligioso statu, sæculi obligationes, & salutationes admisimus; & sæ- culum in vitam religiosam i tu- limus, & nos ipsos sæcularium va- nitati subiecimus.* Utinam, uti- nam, Religiosi nos ipsos hodie sæcularium vanitati non subie- cerimus. Erunt fortassis ali- qui, forsitan erunt & multi; qui vix modestè, & ad reli- giosam totius corporis habi- tudinem compositi, quin poti- us cum multis colli, capitis, cervicis, & laterum iam huc, iam illuc, serpentis instar, fle- xionibus, ubi cum salutante quopiam colloquendum est, se se per urbanitatis officium, & rationem, intorqueant, o- culos, vultum, & manus ar- tificiosè flectant; voce, ver- bisque non tam Religiosum,

** Jac. Alvar. de vita spirit. to. 3. l. 3. p. 2. c. 25.*

quàm militem, aut strategum quempiam fastuosè militibus imperitantem expriment. Inutilis huius, & secularis admoniti cerimonix, vel etiam humaniter correcti, mox inflatis buccis aut palàm, aut clam monitore, coram alijs insultum, stupidum, & politicæ rudem censorem appellitent; verè secularium vanitatibus in gestu, in incessu, in loquendi modo subiecti, modestiam, & humilem Religiosis probis usitatum agendi, loquendique modum vel cum inurbanitate, rusticitateque damnent; vel ad severum relegent tyrocinium.

§. V.

Nomine visitandorum parentum, & consanguineorum, veniunt etiam visitationes aliorum secularium fugiende Religioso.

I. ANtequam huius paragraphi prosequar materiam, moneo lectorem; me nihil hic agere velle, neque cavillari conversationes, & visitationes

à Religiosis fieri solitas, quas ab ipsis requirit charitas, necessitas, & quædam ex vi professionis, ac instituti obligatio. Et tales sunt ordines illi, qui cum vita contemplativa coniunctam habent activam. Et ne per multos alios eam ordines: institutum eiusmodi nostrum est. Nobis incumbit docere iuventutem; ad populum pro concione dicere; confessiones audire; infirmos, ubi vocamur, adire, & visitare; conscientijs eorum consulere; etiam (si necessitas postulet) moribundis assistere; brevius ut dicam; proximo in ijs, quæ ad animæ salutem pertinent, infervire. Hinc laudabilis illa consuetudo nostrorum fuit semper, & est hodieq; ; Quòd Scholarum Præfectus si non sæpius, saltem semel, aut bis, etiam frequentius in Mense, comitante semper socio quopiam ex Magistris, Scholarum nostrorum adeat hospitia; statum eorum, valetudinem, conversationem, & diligentiam exploret, & inspiciat; infirmos autem studiosos, ac præsertim pauperes, visitet, consoletur,

& chari-

& charitati cæterorum Scholarium commodè valentium commedat. Superiores etiam quorumcunque ordinum vel ipsi in persona, vel alios è cœnobio, seu Collegio suo probatos Religiosos quòd interdum aliquos è magistratu, seu alios in civitate, vel oppido, in quo cœnobium est, invitant; cum ijs utilia, præsertim ad animæ salutem pertinentia, loquantur, & agant; hoc nequaquam reprehendi potest, nec debet. Est enim opus & Christianæ charitatis, & necessitatis, à professione religiosa, seu à vita spirituali (videlicet Activa) nequaquam alienum; ut ità virtutes, quas contemplatione concipiunt, actione pariter erga proximum exercent; cum eoq; communicent bonum, quod amant ipsi; videlicet æternæ vitæ desiderium; virtutum, & Christianæ perfectionis studium; regni cœlestis impigrum questum. Horum, hisque similium gratiâ visitationes subindè non tantum licitè, sed etiam, ad lucrandum proximum, sanctè fiunt.

2. Ità Christus Dominus ad invisendum Zachæum principem publicanorum, cupientem videre, quisnam esset, ultrò se invitavit, salutem ut hospiti benè affecto impertiret. Nec sine mysterio describitur avidissimus animarum questor, & lucris *a* Ingressus perambulavisse Iericho. Nam verbum hoc *Perambulabat* moram indicat aliquam in ambulando non temporis fallendi causà, nec in urbe locum, in quo hospitaretur, de industria circumspiciendi; nec domorum & platearum ordinem, ac situm curiosius observandi: sed benè, Zachæum divitem lucrandi; & idè apud ipsum *b* *Se non invitatus invitatus*, ut ait S. Ambrosius. *Sciebat enim uberem hospitis sui esse mercedem*, non tamquam elector hospitij, sed tamquã desiderantis, & (quod amplius est) magis indigentis, sedulus vestigator. Sic idem Dominus, ac Servus noster non fugiebat (sicut alibi Sanctus describit Lucas) conversari, domos invisere, in ijs etiam manducare cum publicanis, & peccatoribus, ul-

a Lu. 19. *b* S. Ambr. 10. 3. *comm. lib. 9. in Lu. c. 19.*

que ad invidiam Phariseorum, & scribarum murmurantium, ac dicentium: *Hic peccatores recipit, & manducat cum illis.* Illud conversari, & manducare cum publicanis, & peccatoribus non erat supervacuum, aut otiosum: sed erat perhumaniter illis instillare salutis æternæ monita; comiter ad Cœlestium amorem invitare; perditas animas, & oves, quæ perierant, domûs Israël lucrari. Sic Religiosi dum secularium domos adeunt visitandi causâ, cum ipsis agant ita, ut exemplum, & doctrinam eis instillent salutarem, ægros ut præsentia suâ recreent, consolentur afflictos, & alia proximorum utilitati, præsertim animæ salutis necessaria exerceant officia charitatis. Istæ visitationes aded non reprehenduntur, ut etiam Christianæ charitati maximè consentaneæ mereantur commendationem, & apud Deum merito suo non priventur. Sed quando Sancti Patres, & Doctores, alijque viri spirituales, in visitationes, quas exhibent subindè Religiosi secularibus,

• *Lu. 15. 2.*

invehuntur; semper intelligunt illas, quæ sunt otiosæ, supervacaneæ, non proximi lucrandi gratiâ; sed animum, voluntatem, sensusque proprios pascendi causâ: non spirituale bonum aliquod ut visitatis adferant; sed tantum ut notitias contrahant; amicitias aucupentur, garriant, comedant, & bibant lautius extra claustrum; affectus hominum mundanos ut sibi concilient. Hanc conversationem, obambulationem, & nimiam secularium domos adeundi, circumcursandique frequentiam, & extra claustrum tempus terendi non ex virtute charitatis erga proximum, sed ex otij, curiositatis, & amoris proprii vitio pullulantem, iure merito reprehendunt.

3. Igitur Religiosus eiusmodi visitationes, & crebros è claustro ad secularium domos exitus; assiduam, nimiamque cum secularibus familiaritatem; in domibus eorum commorationes, ad mensas eorum accubitus, & commercia, si vocationi suæ consultum esse velit, omninò fugiat,

grande

grande videlicet professionis suæ, temporis utilius in claustris cella impendendi; spiritus in amore Dei, rerumque diuinarum studio firmandi; exercitationis, ac disciplinæ religiosæ dispendium. Sibi Religiosi dictum existiment illud ad Ephesios Apostoli monitum: ** Videte, fratres, quomodo cautè ambuletis; non quasi insipientes; sed ut sapientes: redimentes tempus.* Quæ singula commata quasi totidem sententiæ sunt, instituentes ad religiosam conversationem magistræ; quando commendat Apostolus in conversando circumspeditionem, *Cautè ambuletis*; prudentiam, & sapientiam: *Non quasi insipientes, sed ut sapientes*; & temporis impendium utile, siuè redemptionem: ** Redimentes tempus.* Iisdem propè verbis, at eodem omninò sensu scribens Colossensibus, ait: ** In sapientia ambulate ad eos, qui foris sunt, redimentes tempus.* Qui sensus Apostoli, maximè nos instruit Religiosos, quàm diligenter, cautè, & circumspèctè (in quo magna sapientia est) ambulare nos deceat, & cum se-

** Ephes. 5. 15. b Coloss. 4. 5.*

cularibus, cùm id charitas, aut necessitas exigit, conversari, ne per imprudentiam, & curiositatem admittamus, quod aures, & oculos eorum, *qui foris sunt*, possit offendere; ne per curiosam, imprudentem, & temerariam cum extraneis conversationem nostram tempus amittamus potius, quàm utiliter ad Dei gloriam, ad ædificationem proximi, ad nostram ipsorum animarum salutem impendamus.

4. Ac propterea in utraq; sententia parænetica impensè inculcatur hoc. *Redimentes tempus.* Ne videlicet patiamur elabi sine fructu tempus, & tamquam illæ quinque fatuæ Virgines, ut habet Evangelium apud S. Matthæum; quæ otiosa deambulatione, garrulitate, curiosis, & inutilibus integrum diem effluere permiserunt narratiunculis, nec interea pro lampadibus oleum ad occurrendum nocte Sponso, cuius adventum fama iam sparserat; & passim increbuerat, ipsum adventare, procuraverunt. Ideirò benè commonemur, nos præcipuè, qui

iam expediti negotijs seculi, corpus & animam Deo consecravimus in obsequium: cōmonemur, inquam, ne tempus aliquod, etiam unius horæ spatium, perditum eamus in nugis, & vanis in consortio secularium discursibus; *Redimentes tempus.* In quæ verba scribens Sanctus Hieronymus ait: *« Quando in bono opere tempus consumimus, emimus illud, & proprium facimus; quod malitiâ hominum venditum fuerat, quodammodo immutamus illud, & dies malos in bonos vertimus, & facimus illos non presentis seculi, sed futuri. Scitâ quoque paraphrasi Cornelius à Lapide, commentans in eadem Apostoli verba: « In sapientia ambulate, redimentes tempus: sapienter, inquit, agite cum infidelibus, (addamus nos, cum secularibus) cum quibus intercedebat notitia: ne ex veteri amicitia cum eis tempus teratis, otio, fabulis, ludis, convivijs, &c. Sed dextrè ab ijs vos subducite; ut tempus pretiosum redimatis, illudq; in oratione, studio, charitate, alijsque virtutibus impendatis.*

5. Itaque foras è claustro

a S. Hieron. hic b Cornel. hic.

prodire dum charitas, aut necessitas adigit Religiosum; agat quidem, quod partium suarum est ad utilitatem proximi: sed memor sit temporis redimendi. Non enim ad hoc exit è claustro, nec idè tempus aliàs orationi, lectioni, studio, disciplinæque destinatum relinquit, ut illud fabulis, audiendis etiam, ac narrandis curiosis rumoribus impensum vanissimo, vilissimoque conversationis pretio vendat, & amittat: sed ut hoc utilissimum, quod intereà relinquit propter proximum iuvandum tempus sapienti, cauto, & circumspecto causæ, propter quam exivit, impendio redimat, commutet; & quantumcunque alienæ utilitati concessum, faciat nihilominus suum. Quod fit, dum ita foris agit Religiosus inter seculares, & ita prudenter conversatur cum ijs; ut nullam arripere possint carpendi occasionem. Non aliter prudentem, cautum, & modestum agat foris; quàm domi: sicut egregiè monet S. Ambrosius in eadem commentans Apostoli verba, cum ait: *« Idèò*

e S. Ambros. comm. in ep. ad Colos. c. 4.

hoc

hoc monet Apostolus, ut opportuno & loco, & tempore, magistrâ modestiâ, religionis verba promantur: aut si persona talis in medio est, quæ perstrepat, reticendum. Ad prudentiam, nimirum, & modestiam Religiosi pertinet; locum, tempus, homines, cum quibus agit, observare, & circumspicere, ut ita conversetur; ne, quod loco, tempori, personisque non convenit, per temeritatem effutiat, & faciat, à secularibus facillè notandus, & reprehendendus. Undè profequitur Præsul Mediolanensis: *Aliter cum potentibus, & aliter cum humilibus agendum est. Aliter iterum cum mansuetis, aliter cum iracundis, quibus cedere oportet. Hoc est redimere tempus.*

6. Sunt ergò visitationes, & aditus ad secularium domos non semper reprehendendi; quin imò sunt laudabiles, & utiles: sed semper in ijs attendendum est; ne curiositati magis, ac propriæ voluntati; animi tædio relevando, cæterisque minùs utilibus, ac vanis propositis serviatur, quàm proximi, vel nostro profectui spi-

rituali. Ità procedendum est ex religiosa domo, dum id ratio, necessitas, & charitas postulat, ut sibi proponat Religiosus (uti docet S. Basilus) *a In quoscunque incideris, illi se & doctrinâ, & exemplo virtutum, veluti scholam futurum.* Quam in rem, nescio, an sapientius aliquid ab Ethices ullo præceptore præscribi potuit, quàm quod habet Enchiridion Epicteti, certè Religioso viro dignum, qui monitum hoc observet; sic enim ille: *b Præscribe iam tibi formam quamdam, & legem, quam custodias, quamque & ipse locum, & in congressibus hominum, observes.* Et mox capite sequenti: *c Ac matori quidem, ait, ex parte silentium præstetur; aut necessaria dicantur, eaq; paucis. Raro autem, cum se obtulerit occasio, ad dicendum veniemus: sed non quidvis dicemus, non de gladiatoribus, nõ de ludis Circensibus, nõ de pugilibus, non de cibis, aut potionibus, quæ res passim inculcantur. In primis autem de hominibus cum verba fiunt, ne eos vel laudemus, vel comparemus, caveatur. Hæc Ethnicus ad perfectam etiam*

a S. Basil. b Epist. c. 40. c Cap. 41.

Religioso cum secularibus extra claustrum agenti regulam sapientissimè. Sed si Religiosus vagandi solum, & fabulandi, curiosè suis affectibus indulgendi causâ de claustro egreditur, aliud non facit, quàm quòd disciplinam religiosam, ac nomen, ignominiaè cuidam, contemptui, & vilitati, sèpè etiam multo vitiorum generi semetipsum exponat. Id quod scitè animadvertens Hugo:

a Qui discurrunt, inquit, per alienas domos; de assiduitate secularium gaudent hominum; qui foris spectacula sequuntur; qui non ad necessitatem communem, sed ad propriam voluntatem sunt parati; qui causas itineris sui non habent (notemus hoc Religiosi) sed fingunt: tales dico, sicut sunt faciles ad discurrendum; ita forsitan proni sunt ad ea, quæ loci opportunitas subministrat.

7. In qua sapientissimi viri sententia duo præcipuè sunt observanda. Primum, (sicut iam dictum) *Qui causas itineris sui non habent, sed fingunt.* Alterum: *Proni sunt (dicamus nos saltem, Proni fiunt) ad ea, quæ loci opportunitas sub-*

a Hugo lib. 1. de claustro anima cap. 4.

ministrat. In primis enim sèpè proprius amor, inordinatus affectus, & impetus animi, in causis itineris confin-gendis adèd dexter, & ingeniosus est; ut necessitatem ex inutilissima profectioe proponat summam; ex perpetua, per consuetudinem contracta, arctaque familiaritate, charitatem exaggeret religiosam; ex vanis, & curiosis alloquijs, atque colloquijs, spiritualementendat perfectionem: & interea dum assiduis ad secularium domos occupatur discursationibus, fit deindè pronior.

Ad ea, quæ loci opportunitas subministrat. Quid autem opportunitas loci subministrat aliud, quàm secularium adionum materiam? subministrat comestationem, ebrietatem, genij indulgentiam, luxum, licentiam, lapsum. Quod ipsum pulcherrimâ similitudine citatus alibi Iacobus Alvarez illustrat, cum ait: *b Sicut lux in laterna ab impetu ventorum servatur; extra verò non iam magno vento, sed flatu levissimo extinguatur: ita Religiosorum ineptus discursus, & non necessaria congressio seculari-*

b Jac. Alvar. in vita spir. l. 5. p. 2. c. 27.

um occidit; cella verò, & silentium, & ianua cœnobij custodit. Nec opus est ad horum probationem multis argumentis. Quod enim ipsa docet experientia, hoc Spiritus Sanctus apud Ecclesiasticum brevissimo totum complexus est aphorismo, cùm dixit: *a Vita nequam hospitandi de domo in domum.*

8. Hinc hallucinantur gravissimè, parumque Religiosi probantur, illi; qui, si in domo quapiam habitent religiosa, in qua disciplina viget, dum non facillè permittuntur sæcularium domos adire, visitare; huc, & illuc discursare, nihil aliud cogitant, & omni studio curant, quàm ut in aliam transferantur domum, in qua vel crebrior cum sæcularibus agendi, conversandique datur occasio; vel cum sæcularibus in eorum domibus edendi, bibendiq; opportunitas. audiuntur ideò sæpè conqueri: Domum hanc esse certam eremum, Arabicum desertum, ab omni hominum honesto consortio remotam; uno verbo, carcerem. Religiosum in ea fieri stupidum, hebetem, & agrestem;

a. Eccli. 29. 31.

sine fructu, sine exercitio, sine honesta deambulatione miserum Religiosum domi putrescere; Superiorem nimis esse rigidum, stypticum, & scrupulosum; ob cuius obfirmatum animum ingenia silvescunt; nec aliud domi delitescendo discunt, quàm obmutescere; cellas suas tamquam urforum speluncas inhabitare. Cùm interea non ipsis agitur de honesta vel occupatione (quam habent domi sufficientem) vel deambulatione: sed ut oculos, aures, & ventrem foris inter sæcularium commercia possint pascere; liberiusque genio indulgere; non autem ex honesta deambulatione mentem recreare. Satis autem indicant hi murmuratores, atque de claustris solitudine malè contenti; se ne hilum quidem religiosi spiritus & ad virtutem inclinatae mentis habere. Nam illa de domo una in aliam migratio, assiduum illud, quod tantoperè cupiunt, cum sæcularibus consortium, & conversatio, certè meliorem non faciet, si non & deterio-rem, quem domestica discipli-

na bonum efficere, cōdērcereque non potest. Sapientissimè proinde Seneca: *Primum, inquit, argumentum mentis compositæ existimo, posse consistere, & secum morari.* Contra de Religioso domi parùm quieto rectè inferam: *Primum argumentum mentis incompositæ, nec sibi cum Deo, & religioso spiritu benè convenientis existimo, non posse domi consistere, & secum morari.*

9. Iam, si tu, Religiose, tecum inquietus es; tecum consistere, morarique nescis; & domus, in qua viget religiosa disciplina, non te hucusque incum efformavit virum, qui tecum possis habitare; putas extra claustrum inter sæculares, ubi in continuas impingis levitates, & aliud non occurrit, quàm iurgia, lites, rixæ, discursus parùm honesti, licentiosa commercia, religiosi oculis, auribusque prorsus indigna; putas, inquam, fore te meliorem? Erras, infelix, erras: & scias denique cum eo mutandi locum desiderio, cum eo sæcularium familiaritates, & commercia colendi voto,

¶ Sen.

reperturum te certò, quod quæris: nimirum conscientie laqueum, disciplinæ remissionem, licentiæ campum, improbitatis scandalum, animæ ruinam; & uni loco, qui non affuevisti affixus vivere, in pœnam tuam nullum reperies, in quo melior, ac probior fias. Ad hoc propositum audi S. Laurentium Iustinianum sapientissimè differentem: *Impossibile est in uno hominem figere animum suum, qui non alicui loco prius fixerit corpus suum. Qui enim ægritudinibus animi sui migrando de loco ad locum effugere nititur, sic est; sicut qui fugit umbram corporis sui. Seipsum enim fugiens, seipsum circumfert: locum mutat, non animum. Eundem se ubique invenit, nisi quòd deteriore facit ipsa mobilitas. Quid terrarum invariare novitas potest? quid mutabilitas locorum? Irrita quidem est illa iactatio. Onus animi deponendum est, & tunc omnis placebit locus. Ità Venetus Patriarcha. Vis autem scire, quid facto sit opus, ut Religiosus & probus, & verus sis? In cella tua tecum habita; domi disciplinam exerce, virtutem co-*

¶ S. Laur. Iustin. in ligno. vita trad. de persever. 6. 4.

le, vi-

le; visitationes, & colloquia desere; cum Deo, & tecum loquere. Ità Donatum suum instruit S. Cyprianus: qui iuvenem ut à sæculi turbis avocatum in spiritali statu consistentem fortiter contineret, sic ad ipsum: *Tu tantum, quem iam spiritu libus castris Cælestis militia signavit, tene incorruptam, tene sobriam, religiosi virtutibus disciplinam. Sit tibi vel oratio assidua, vel lectio. Nunc cum Deo loquere, nunc Deus tecum; ille te præceptis suis instruat; ille disponat. Quem ille divitem fecerit, nemo pauperem faciet. Penuria esse nulla iam poterit, cum semel pectus cælestis sagina saturaverit.* Hucusque S. Cyprianus.

§. VI.

Plurimum obest; Religiosos, præsertim iuvenes, aut mitti ad visitandos parentes, & consanguineos; aut in eo constitui de familia claustrum, quod parentibus, & propinquis vicinum est.

1. Cùm non tantum religiosi statûs ipsa ratio; sed
a S. Cyp. lib. 2. ep. 2. ad Donat.

etiam ipsius Christi Domini summæ veritatis auctoritas, & Sanctorum Patrum, ac Doctorum comprobatio luculentissimè convincat; Religioso nullum profus esse debere cum sæcularibus (excepto necessitatis, & charitatis exhibendæ casu) consortium, & abstinentium esse à supervacuis, otiosis, & curiosis, extra claustrum discursationibus; sequitur multò magis, Religioso, præsertim iuveni, nec ad parentes, quantumlibet hi urgeant, præcipuè vix factâ professione, permittendum esse visitandos ut pergat; nec in eo claustrum, cui parentes, & propinqui, vicini sunt, in familia scribendum, & constituendum. Primam huius propositi partem quod attinet, ità probandam accipio. Si Religiosus, ad evitandas propinquorum in sui de claustrum evocatione importunas instantias deprecari deberet, omnem ad hoc facultatem, quantò magis unicuique Superiori, cui incumbit, curandum est, ne ultroncâ quadam indulgentiâ visitationum in animo pruriginem ex-

citet? Semel indulgisse satis est; iam posthac finem vel difficile, vel nullum inveniet. Amor naturalis erga suos, res est tam tenera, ut ei sufficiat vel parva domesticorum, quos reliquit, memoria; nedum eorum, à quibus est genitus; à quibus enutritus, & educatus est; cum quibus annos sedecim, viginti, plus, aut minus, vixit, aditus & visitatio. Quæ sensim animum ita flectent, ut Religiosos, in quorum societatem transcriptus est, primum incipiat ægrè videre; claustrum in quo manet, horrere; disciplinam assiduam refugere: deinde consortium Religionis suæ contubernaliū odisse; tandem & exsecrari.

2. Amor etiam proprius, & cognata vitia, quæ non facile ex integro sopiuntur, à minimis incipiunt repullulare; sed demum in enormes se effrenant ausus. Nam ad veritatem cecinit Horatius:

** Nemo repente fuit turpissimus;
excipient te
Paulatim, qui longa sibi redimi-
cula sumunt.*

Sit enim pater vir probus,

a Horat.

lit Mater Sanctæ Hedvigi suppar; sint sorores ita boni consilij capaces, ut tamquam alteræ Divi Thomæ sorores ad vanitatibus sæculi renuntiandum sint facillimæ. Non desvadeat pater cœptam vocationem: mater ad virtutem matè prosequendam hortetur: sed ipsa rei mundanæ vanitas illecebrosa, & crepundia secularia suapte naturâ sensum alliciunt; proritant, & se blandè insinuant. Quid si quis à latere (non enim etiam in paterna domo probos omnes invenies) addat stimulos? Iacob Patriarcha religiosissimus erat, qui simul (& extra dubium) pietatem filios suos probè docuerit; & tamen à Ruben maior natu filius in paterna domo reperit, cuius illecebra paternum thorum comacularet. Davide quid Sanctius? & tamen Amnon filius eius habuit scopulum, in quem cum Absolonis speciosissima sorore Thamar impingeret, certè nec patris, nec matris consilio; sed Ionadab amici iussu. Aquinaticus Angelus in domo paterna (sed invitus)

b Gen. 35. 22.

fuit;

fuit; & non deerat, quod libidinis adniteretur instillare venenum, sed nihil evicit, prostibulum. Non ad me pertinet hic, ut ad magis pecularia descendam, & velut intento digito demonstrem, quidnam in religiosissimorum etiam parentum, & consanguineorum latere soleat domibus. Dæmonium, quò illecebrosius, eò occultius est, ut securius illaqueet, ac disciplinæ virgam excutiat.

3. Benè propterea scivit Magister Optimus Christus, cur discipulum illum, qui nihil aliud petijt, quàm ut rediret, & renuntiaret his, quæ domi erant, neutiquam redire sit passus. ^a Volebat ille domesticam rem suam disponere, valedicere suis: sed melius advertit nemo, quantum hæc noceant Discipulo Christi, quàm ipse, qui redditum, & dispositionem eiusmodi non permittit. Salutare suos, illis valedicere, commovendorum affectuum materia est. Intervaledicentium amicas lacrymas etiam festivè mox ridetur; alternant in risu lacrymæ, cum

mærore lætitia; & quidquid natura sibi de amici vel adventu, vel abitu, commentatur ad solatium, inordinatus amor ibi dominus est, & admittit omnia; iamque divisus à Creatore Deo, ô quantum adimit pietati, quam soli debet illi, cui iam se dedicavit! Respicit ab aratro, ad quod manum misit; errat à sulci recta linea, quam in agro Christi perficere debet, & ita prorsum ineptus fit regno Dei.

Verba Christi Domini sunt: ^b *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò aptus est regno Dei.* In quo S. Paulus Apostolus ne erraret, vocatus à Christo Domino, quàm sapienter vocationem hanc suam tractarit, ipse describens ad Galatas ait: ^c *Continuò non acquievi carni, & sanguini.* Videlicet postquam suscepit commendatum sibi ministerium prædicandi gentibus Evangelium, easque docendi, factus, ex Magistro Mosaicæ legis, Christi Discipulus; non acquievit ijs, quæ caro svadebat, & sanguis, ut vel in patriam rediret, ad suos, vel Ierusalem,

^a Lu. 9. 61.

^b 0. 52.

^c Gal. 1. 16.

undè venerat à principibus sacerdotum missus, proficisceretur, ibique quidnam secum sit dispositum cœlitus, enarraret, ac Dei gratiam annuntiaret. Scivit enim optimè; carnem, & sanguinem, amicos, & familiares, esse donorum Cœlestium, divinæque gratiæ fures, ac prædones: ideo rectè non acquievit ulli carnis & sanguinis affectui: nulli consanguineorum aut familiarium colloqui voluit, sed contulit se ad ignotos Arabes, ibique mansit: *Abij, inquit, in Arabiam, & iterum reversus sum Damascum. Cur autem ita? Quia noluit vocationem suam inter propinquos, & notos obijcere ulli periculo; nihil amplius cum carne & sanguine communicandum esse censuit: sed vocanti Christo totus adhæsit.*

4. Sic & Religiosus, postquam corpus & animam Deo consecravit in holocaustum, non acquiescat carni, & sanguini. Urgeat Pater, sollicitet mater, obsecrent consanguinei; Superior facultatem impertiat; caro, & sanguis insusurret: non acquiescat, non,

imò Superior ipse non inferat eam Religioso, & religioni iniuriam; ut adeundi consanguineos impertiat facultatem, quam subditus deprecatur. Paterna domus insidiæ sunt Religioso, non præsidium. Advertit hoc sapienter Divus Hieronymus, qui juvenem Heliodorum ad suos ex eremo redeuntem, immò cum ipsis iam habitantem, ita compellavit: ** Quid facis in domo paterna delicate miles? ubi vallum? ubi fossam? ubi hiems acta cum pelliibus? Recordare tyrocinij tui diem, quo Christo in baptismate consepultus in Sacramenti verba iurasti: pro nomine eius non te patri parciturum esse; non matri. Ecce adversarius in pectore tuo Christum occidere conatur; Ecce donativum, quod militaturus acceperas, hostilia castra suspirant. Hucusque graviter S. Hieronymus. Qui dum tot animadvertit in paterna domo, perstringitque pericula: nullum videlicet in ea vallum, nullam fossam, non hiemem sub pelliibus actam, que Christi militem tutentur, ac defendant; sed undique pateat licentia*

* S. Hieron. ad Heliod.

sensibus; concupiscentiæ liber-
 tas incitet, delicati carnem
 confoveant pulvilli, à quibus
 curandæ cuticulæ delicatis fo-
 mentis ut Sanctus ille vir ab-
 straheret iuvenem, in hæc si-
 quidem erupit verba: *Quid*
facis in paterna domo, delicate iu-
venis? Iam si Superiorem
 quempiam à facultatis imper-
 tiendæ debuerat dehortari fa-
 cilitate, an non maiori cum
 motu, & emphasi dixisset?
Quid facis, in paternam do-
 mum ultrò iuvenem protrudens
 superior? quod ibi re-
 perturus est vocationis suæ
præsidium? quod ad defensionem
 vallum? quam ad arcendum
 hostem *fossam?* quam
 bullienti sanguini disciplinam?
 Pro præsidio patentem undiq;
 sensibus aditum; pro vallo
 circumfusas illecebras; pro
 fossa viridantem voluptatum
 planitiem; pro hieme sub pel-
 libus agenda, delicata mollium
 pulvinarium tegumenta. Hæc
 cinè sunt religiøsæ præsidia vo-
 cationis? an non potius sen-
 suum ad omnem licentiam ir-
 ritamenta? vide, ne consule-
 re, iuveni Religioso cum volu-

eris, aut consolari parentes,
 aut Collegio tibi commisso
 compendium aliquod curare,
 illum perdas, istos contristes,
 domui noceas. Satius est,
 parentes ut contristentur de
 filij sedentis in clauastro solitu-
 dine, quàm de præsentis aspe-
 ctu modicum gratulati, postea
 cum perpetua sollicitudine de-
 plorent ipsum æternum. In
 clauastro severus Christi miles
 est; in paterna domo delica-
 tus athleta. Non quærunt pa-
 rentes, & consanguinei utili-
 tatem Religiosi filij; commo-
 dis, & solatijs suis intenti sunt.
 Præstet, ut tristentur illi, &
 Christus de milite suo gaudeat.
 Ruat paterna domus, &
 corruat; Christus in discipu-
 lo suo vivat integer. Non pa-
 rentibus, non propinquis, non
 mundo Religiosus militat, sed
 Christo.

5. Idcirco S. Hieronymus
 iterum alibi ad nobilissimam
 quandam viduam: * *Contrista-*
bitur, inquit, pater; sed letabi-
tur Christus; legabit familia; sed
Angeli gratulabuntur. Faciat pa-
ter, quod vult, de substantia sua;
non es, cui nata es, sed cui ren-
a S. Hieron. ad Furiam viduam.

ta, qui te grandi pretio redemit sanguine suo. Cave nutrices, & gerulas, & eiusmodi venenata animalia, que de corio tuo satiare ventrem suum cupiunt. Non suadent, quod tibi, sed quod sibi profit. Quæ S. Doctoris adhortatio prorsus ad propositum facit nostrum. Solent parentes, ætate præsertim iam proveci, Religiosum filium invitare; pater viduus, aut mater vidua, de bonis inter superstites filios, aut alios, disposituri: rogant, instant, urgent, superiori supplicent; filium, aut nepotem Religiosum, ut paternæ domui tantisper concedat, eius consilio in re plurimis obnoxia turbis, uti; eius aliquâ consolatione in extrema iam ætate ultimùm frui. Sed hæc ad Religiosum iam sæculo, patri, matri, propinquis omnibus mortuum quid pertinent? Sinite ut alij *Mortui sepeliunt mortuos suos. Faciat pater, aut mater, aut patruus, quod vult, de substantia sua; ipsi, de bonis suis disponant; ipsi sepulturam sibi provideant; ipsi lites, & iurgia sua componant: Religiosus Christo consepultus*

ista non audiat; paternam domum non adeat: vivunt ibi nutrices; vivunt gerulæ; vivunt venenata hæc animalia: Religiosus ea caveat. Superior autem, ut consulat Religioso suo, fortis & constans sit, ipsum in claustro teneat; & non tantùm illorum petitioni consentiat minimè; Sed quotidie potiùs inculeet subdito suo: *Cave nutrices, cave gerulas, & eiusmodi venenata animalia. Contristetur pater; sed letetur Christus; lugeat familia; sed Angeli gratulentur.*

6. Huic proposito magis ut consultum eatur, non postremæ dexteritatis erit; à Superioribus ita Religiosos in domorum distribui, describique familias, ne facilè quis in ea collocetur domo, qui vicinos habeat parentes, aut quoscunque consanguineos. Si enim procul distitam crebrò suspirant, literis inquietant, nuntijs interpellant; quid facient vicini? Visitabunt sæpè; crebriùs invitabunt; semper importuni, tempus omne, quod obsequio divino destinatum est, suffurabuntur, & quod si-

lentium ac pacem hucusque
 religiosâ domus habuit, iam
 continuæ visitationes, salutati-
 ones, & rumores eripient. Et
 licet fortasse minor esset inqui-
 etudinis alicuius habenda rati-
 o; maior tamen haberi debet,
 quod cōtinuum illud commer-
 cium vehementer noxium, re-
 ligiosum spiritum, & ergadi-
 sciplinam affectum, ac spiritu-
 ales exercitationes hebetet; su-
 sceptæ vocationis, in iuvene
 præsertim, aliquam sensim in-
 vehat pœnitentiam; cuius a-
 bundè materiam subministrant
 consanguinei, & eorum nego-
 tia: sicque Religiosus fiet quæ-
 dam sæculi sui (quod iam a-
 libi dictum est ex S. Bernardo)
 chimera, nec bonus Religio-
 sus, nec probus Clericus, nec
 sæcularis honestus. In quo cum
 provæctis ætate, & *Qui pro
 consuetudine* (sicut Apollolus
 ait) *exercitatos habent sensus ad
 discretionem boni, & mali;* id
 est, (uti S. Ambrosius expli-
 cat) qui *Ex usu, & frequenti
 lectione Sanctarum scripturarum*
 (certè non ex consanguineo-
 rum frequenti visitatione) qui
 ex diuturno religiosæ discipli-

a Hier. 5. 14. b S. Amb. hic.

næ, meditationum, orationis,
 & spiritualium exercitiorum
 studio probati sunt, atque pro-
 pinquorum, & quorumcunq;
 extraneorum crepundijs, &
 sæcularibus amicitijs, minimè
 delectantur; quin imò subter-
 fugiunt ista modis omnibus;
 & quantum in ipsis est, à pro-
 pinquis abesse longius adni-
 tuntur: cum his, inquam, est
 nec periculum sublit, nec ser-
 pulus aliquis habendus facilè:
 attamen eorum consulendo
 quieti potius, & paci, spiritu-
 alique desiderio, semper utili-
 us est à loco patrio procul e-
 os habitare. Rarè namque
 tam fortem invenies, ut seipso
 fortior nihil omninò tam de
 consanguineis, quàm de notis
 alijs, & amicis scire velit, ac
 in domo religiosâ sic maneat
 solitarius, ut & ipsi consangu-
 nei, noti, ac amici cogantur
 ipsius oblivisci. Sunt enim in
 hoc genere sæculares incapa-
 cissimi; quantumcunque Reli-
 giosus ab ipsorum visitationi-
 bus, & conversatione se vel
 excuset, vel submoveat; illi ta-
 men semper iam consilium, iâ
 auxilium; iam suscipiendum,

expediendumque negotium aliquod, implorabunt importunissimi.

7. Idcirco benè quondam Arsenio, dum adhuc Constantinopoli ageret in palatio Theodolij Senioris, eiusdemque filij Arcadij Magisterium exerceret, oranti, voluntatem suam Deus ut manifestaret, quidnam ab ipso fieri vellet, salutis suæ magis necessarium, vox insonuit è Cælo: *• Arseni; fuge homines, & solvaberis.* Iam in solitudine postea constitutus, iterum divinum consilium quidnam sibi factò sit opus ad salutem ultrà promovendam, cum imploraret, audivit hanc delapsam ad se vocem: *Arseni; fuge, tace, & quiesce: hæc sunt principia salutis.* A quo tempore deinceps ita iam egit solitariū, tamquam esset mortuus. Undè vir quidam nobilis ad eum Româ cum vestigatum venisset, nuntiassetque reposito; ut in Urbem veniret: ipsum enim à cognato suo mortuo plurimorum bonorum exasse scriptum esse hæredem, constanter respondit Arsenius: *Ego prius mortuus sum, quàm il-*
• Petr. Ribad. in eius vita die 19. Jul.

le; ipse modo mortuus est; quomodo me fecit hæredem? Simile quid scribit Cassianus de Abbate Apollo. *• Ad hunc senem (ait ille) cum germanus eius in tempesta nocte venisset, implorans, ut de monasterio suo paulisper egressus ad evellendum bovem, quem cano palustri eminens inherere flebiliter querebatur, ei esset auxilio; quia eum solus nequaquam possèt cruere. Abbas Apollo pertinaciter obsecranti: Cur ait, iuniorem fratrem nostrum, quem præteriens propiorem, quàm me habueras, non rogasti? Cumque ille eum mortuum, olim sepulti fratris oblitum, & ex nimia continentie, ac solitudinis iugitate velut impotem mentis existimans respondisset: Quomodo poteram de sepulchro eum, qui ante annos quindecim obiit, invocare? Abbas Apollo: Ignoras ergò, ait, me quoque ante annos viginti huic mundo fuisse defunctum, nullaque iam posse de huius cellæ sepulchro, quæ ad præsentis vitæ pertineant statum, tibi conferre solatia? quem in tantum Christus ab intentione mortificationis arreptæ vel modicum ad extrahendum bovem tuum non patitur relaxari, ut ne brevissimi quibus*
• Cassian. Collat. 14. c. 9.

dem momenti inducias pro patris indulserit sepultura, quæ multò utique celerius, honestius, & religiosius fuerat exhibenda? Sic Abbas ille germanum fratrem suum expedit sapientissimè. Et certè convenit, omnem religiosum non solùm consanguineis, & cognatis ad secularia negotia nimis ipsum distrahere volentibus respondere, sed omnibus etiam alijs ipsi negotia sua ad nimiam usque distractionem commédantibus, ac dicere: se iam pridem huic mundo mortuum esse: crebrius autem illud Apostoli S. Pauli sibi recitet, inculcetque dictum: *Mortui estis; & vita vestra est abscondita cum Christo in Deo.*

§. VII.

Ad religiose vocationis, & perfectionis, ornamentum pertinet, à nimijs, & affectuosis salutationibus, quas vulgò valedictiones dicimus, abstinere.

Res adeò videtur exigua, multò minùs aliqua repræ-

* Coloss. 3. 3.

hensione digna, dum Religiosus una domo, in qua commoratus est aliquot annos, in aliam migrat, amicos, & notos, velut ultimum salutare, illisque vale dicere; ut non solùm esse materia nulla debeat super eo quidpiam commemorandi; sed etiam iusto risui sit prostitucundum; præsertim cum hucusque nullus authorum gravium aliquid ad hoc propositum operi suo disertè quidpiam inferuerit; vilissimiq; momèti rem præterièrint omnes. Imò contrarium vel ex ipsis sacræ scripturæ testimonijs habetur passim; & communis apud Religiosos recepta praxis, ac consuetudo, salvis uniuscuiusque statutis iustituti observantiaq; regulari, docet aliud. In primis enim, ad sacri codicis ut veniatur testimonia, ipse Moyses, post quem *Non surrexit ultra Prophetæ in Israël, sicut Moyses, quem novisset Dominus facie ad faciem, vir perfectissimus; & tamen moriturus, universo populo valedixit; cuius rei testimonium est ipsa benedictio, quam narrat liber Deuteronomij, facta: Filijs I-*

b. Deut. 34. 10. c. 33. 1.

Rr

frætel

fræci ante mortem suam. Idem fecisse constat fortissimum duccem Iosue: qui pariter iam morti vicinus, * *Congregavit omnes tribus Israël in Sichem; & vocavit maiores natu, ac principes; & iudices, & magistros; steteruntque in conspectu Domini, & ibi ad populum locutus est ultima verba, deditque monita. Tum verò * Dimisit populum, singulos in possessionem suam: & post hæc mortuus est.* David & Ionathas ab invicem separandi, quoniam tenerrimè se diligebant, * *Osculantes se alterutrum floverunt pariter, & ita demùm mutuo salutantes, sunt separati.*

2. Et ut omittamus alia, ipse Christus Dominus, a *Sciens, quia venit hora eius, ut transfret ex hoc mundo ad Patrem, quam prolixo sermone Discipulos suos ad ultimum consolatus est vale? Certè non alià causà, quam ut illis, quos in finem dilexit, cor suum, & tenerrimum dilectionis affectum panderet. Quod idem & homines, etiam Religiosi, faciunt; ut quos deserunt corpore, semper illis animo coniun-*

a Iosue. 24. 1. b v. 28. c v. 29.

d Iosue. 23. 11.

ctos manere se protestentur. Magister gentium, & Vas electionis S. Paulus ex Asia, cuius omnes urbes peragraverat docendo, & eorum conversionem impensissimè curando, navigaturus à Mileto Ierosolymam, nec amplius ad illum Asiæ populum rediturus, an non & ipse *vocavit maiores natu Ecclesiæ, quibus & multà vale dixit oratione, & omnes ad fletum commovit? Nam teste scriptore S. Lucà, * Magnus fletus factus est omnium, & procumbentes super collum Pauli osculabantur eum.* Igitur si viri tam Sancti, perfectionis & Sanctitatis exempla, præcipuè verò ipsa incarnata Dei sapientia Christus Dominus, noluerunt humanitatis, aut potius charitatis officio deesse testificandæ, quin abituri, & divellendi à suis, ipsos ultimà dignarentur salutatione; cur nõ & Religiosus, qui annis aliquot in oppido, vel civitate quagiam tamquam unus è domesticis vixit, expertus civium, & circumhabitantium beneficia, benevolentiam, & affectus optimi testimonia; qui doctrinã

e Id. 10. 17.

populum, pro concione, inventutem in gymnasio, conscientias in sacro confessionum tribunali, egregiè erudit; de omnibus benè meritis est; cur, inquam, & ipse tam sit inhumanus, ut non admonitis patronis suis, amicis, propinquis, discipulis, alijsque quocunque officij genere de se benè meritis abeat? non ipsis vale dicat? non gratias agat? Profectò nova quædam hæc sapientiæ Schola non minùs arguit rusticam, & agrestem ruditatem quàm gratitudinis, & humanitatis ignorantiam, & beneficiorum oblivionem. Nos homines sine hominibus esse non possumus. Etiam Religiosi tam egent hominum gratiâ, quàm alij plurimi sæculares. Et certè Religiosi vel maximè; qui sine beneficiorum munificentia vivere non possunt.

3. Ità quidem, & (ut videtur ipsis) sapientissimè ratiocinantur. Sed cum eorum venia; tantum ex Politica, non autem ex religionis æqua lance theorematibus ponderatis. Nam istæ rationes; patronis, ac beneficiis, agere gratias;

vale dicere; notam rusticitatis effugere; cum hominibus, sine quorum benevolentia, beneficentiaque Religiosi substitunt agrè vivendum esse, nihil pertinent ad verum religiosi statûs, ac vitæ, fundamentum; quod non tam in hominum gratia, quàm in Dei sapientissimè gubernantis admirabili providentia, hominum animos & corda moventis, atque ad beneficentiam erga Religiosos excitantis, constituitur; & qui sæcùs existimat, ne ille divinæ providentiæ plurimum derogarit, non divinâ bonitate, & curâ, sed humana ratione religiosam metiendo conditionem, parum Christianus. Ruditas, & humanitatis ignorantia, vel potius (ut arguitur) gratitudinis, & beneficiorum oblivio, nihil hic evincit; tam quòd beneficii sciant benè, sintque contenti, Deum à Religiosis beneficiorum non immemoribus orari pro se, non habentibus alium compensandi beneficia modum, quàm orationibus, quibus illi se commendat; & Deus annuendo pauperum Religiosorum pre-

cibus, tam in hac, quam in futura vita beneficis remuneratur copiose: tum si verè (sicut omninò creditur) propter amorem Dei beneficia pauperi largiuntur Religioso, etiam ipsi non aliundè, nec alibi, quam à Deo, & in cælo remunerationem sperant, & expectant; tum etsi gratum habeant aliquod gratitudinis, & affectus mutui testimonium; tamen ex alia parte non ignari, Religiosos ad urbanitatis eiusmodi cerimoniam non obligari, libenter eorum ex obedientia migrationi, sine denuntiatione, dant veniam; sciuntque probè, manere semper in claustris tales, etiam hos, qui novi adveniunt, beneficiorum memores, idem pro benefactoribus orandi prosequi officium: tum quòd hæc vale dicendi cerimoniam cum religioso nihil penitus habeat institutum, eò quòd in claustris versentur mortui toti mundo, sicut & omnibus vanitatibus eius; inter quas abusus iste vale dicendi magis à seculi vanitatem sectantibus, quam à bonis Dei servis inuestus, est

vanitas maxima.

4. Exempla verò magni prophete Moyse, Iosue ducis Israëlitici populi, Davidis cum Ionatha, & quod amplius est, ipsius Christi Domini, sicut & Magistri gentium S. Pauli, adferuntur huc parùm aptè. Nam Moyse, & Iosue duces electi populi fecerunt pro ratione officij sui sapienter, & sanctè: inter quorum authoritatem, & unius pauperis Religiosi personam nulla est comparatio. Illi non tam vale dicturi congregaverant, & convocarent maiores natu, & populum; quam ut timorem Domini, & legem, in cuius prævaricationem universus Israël erat semper inclinatissimus, servandam inculcarent, additâ quoque comminatione divinæ ultionis, & quidem gravissimæ in eos, qui à cultu veri Dei ad gentium idola transferrentur. Idque factum à sanctissimis illis viris principaliter, ut Dei timorem populo duræ cervicis seriò commendarent, & inculcarent: sicut hoc ipsum disertè continet totus Deutoronomij liber, &

canticum Moysi; qui demum concludens omnia, sic ad populum: *a* Ponite, inquit, corda vestra in omnia verba, quæ ego testificor vobis hodie; ut mandetis ea filiis vestris custodire, & facere, & implere universa, quæ scripta sunt legis huius. Quia non in cassum præcepta sunt vobis, sed ut singuli in eis viverent. Iosue pariter ad natu maiores, ac principes, iudices, & magistratos, & ad populum universum, postquam ipsis enumeravit omnia Dei erga ipsos beneficia, denique sic concludit: *b* Nunc ergo timete Dominum, & servite ei perfecto corde, atque verissimo; & auferte deos, quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia, & Ægypto; & servite Domino Deo soli.

5. Iam quidquid fecerunt hi magni duo Principes Israëlitiçi populi Moyses & Iosue, fecerunt ex officij, & ministerij sui obligatione, inter quos, & sublimem eorum, quem gesserant, magistratum; & inter pauperem Religiosum, eiusque ministerium, ad quod administrandum, exhibendumvè sine dominatu, vocatus est, quanta

a Deut. 32. 46. *b* Ios. 24. 14.

disparitas? Proportio nulla penitus. Quantumcunque concionatus ad populum fuerit; multos annos magister iuventutem docuerit; pro conscientix tribunali sedens desudaverit; fecit, quod facere debuit, servus (secundum Christi veritatem) inutilis, non ut populi corda venaretur, & gratiam (hoc enim grande foret sacrilegium) sed ut imposito sibi ministerio pro Dei gloria benè fungeretur; & tam populo, quam sibi æternæ vitæ coronam lucraretur. Moyses, & Iosue, fecerunt ultimæ voluntatis suæ testificationem iam morituri: Religiosus autem iam pridem mortuus, voluntatem suam in superiorum tradidit manus; cur iterum sæculo reviviscat? Davidis, & Ionathæ pariter exemplū ad politicam non ad statū religiosū pertinet.

6. Christi Domini summæ Sapientix, & Divi Pauli Magistri gentium exemplū æquè perperam ad defensionem adferuntur; tūm quòd Discipulos ex optimi sui magistri mæstos habitu consolari, & confirmari; similiter & gentes ab

earum Ecclesijs Apostolo iam abeunte, nec amplius ad eas redituro in fide roborari, de quibusdam intraturis inter illos post discessionem eius lupis rapacibus admoneri, conveniens erat, quin & necessarium. Quorum, & horum similium Religiosi pro instituti sui professione iam nihil interest; cum ad ipsum non pertineat de ovibus, sive de Discipulis, vel auditoribus, nec de lupis rapacibus, aut de successuris alijs magistris, esse sollicitum: tum quod Christo Domino tamquam supremo Capiti Ecclesie incumbere eandem Ecclesiam suam in Apostolorum Collegio presentatam confirmare in fide, & instruere: sicut post gloriosam resurrectionem suam idem fecit, teste sacra historia, quod *Præbuit seipsum vivum post passionem suam in multis argumentis per dies, quadraginta apprensus eis* (id est, Apostolis) *& loquens de regno Dei,* hoc est, de Ecclesia; quam Apostolis reliquit fundandam, erudiendam, & plenius instituendam. Apostolus etiam S. Paulus quod convocaverit Ma-

a Act. 1. 3.

iores natu Ecclesie, nimirum Episcopos, quia fuit admonitus à Spiritu Sancto per omnes *in Asia Civitates, quoniam vincula, & tribulationes Ierosolymis ipsam manent,* & consequenter amplius minime redituro, omnino debuit & ipse fungi magistris sui officio, & inculcare perseverantiam in fide illis, quos post discessionem suam erant invasuri lupi rapaces, pseudomagistri, *Loquentes perversa, ut abducant discipulos post se,* turpis lucri gratia. Id quod æque nihil ad Religiosum hoc tempore pertinet, utpotè mortuum huic sæculo; nec amplius eos, quos aut ex pulpito pro concione, aut in arcano conscientie tribunali, aut in gymnasio docuit, curare ad ipsum spectat, seu spectabat; nisi quantum ipsi permisit obedientia. Qui neque timere debet successores in officio, quoungebatur, lupos rapaces; sed persuadeat sibi, fore probos in Christo fratres, & fortasse meliores se, diligentiores, ad docendam industriam, & ingenio sagaciores, spiritu ferventiores. Denique quid-

b C. 20. 23. c. v. 30.

quid

quid sit de præmissis exemplis; penes illos auctoritas absoluta fuit, & ex plurimis causis etiam summa necessitas, sicut ex iam dictis abundè colligitur. at pauper Religiosus, & mundo iam defunctus non habet amplius, quod sibi ex hac mundi vanitate vendicat. Dico, ex mundi vanitate. Nam istæ, quæ fiunt hodie, gratitudinis, & affectuum in salutationibus eiusmodi testimoniationes nihil sapiunt aliud, quàm hominem, qui iam in Dei sortem vocatus est, & humanis affectibus esse deberet superior, ac ceremonias à religiosa professione prorsus alienas infra se despiciere, & calcare, nimis adhuc ipsum seculo vivere probant: & difficilè separari ab illis, quibus per teneram animi affectionem innodatus est (quod est vilissima quædam servitus) manifestè convincitur.

7. Praxis apud Religiosos recepta perperam etiam allegatur: imò contrarium apud cordatos, quin & universe in omnibus, in quibus observantia viget regularis, ordinibus Religiosorum usurpari, com-

pertum est: & quidem apud nonnullos, discessurus neque seipsum prius, abiturum se, quàm ipso migrationis die, quò, dum ad mensam accumbit, reperit positam sub lance, schedam indicentem sibi obedientiam discedendi. In abitu valedicunt sibi cum omni religiosa modestia, sine fragore, sine multis affectuum testimoniorum ceremonijs, sed ut decet Religiosos. Praxis autem alia, quæ aliter usurpatur, ab illis est inducta; qui neque sibi, neque mundo, perfectè mortui sunt. Cæterum illi, qui migraturi, dies, aut septimanas aliquot anteverunt, deque migratione sua iam per tabellarios, ac epistolas, faciunt certiores amicos, (uti sibi quidam arrogant) & familiares, aut beneficos; iam & in persona ipsi circum circa, cum quibus habuerunt notitiam, adeunt, visitant, ijs valedicunt, omnemque locum famæ sui discessus implent, præterquam quòd contraveniant religiosi statûs intentioni, etiam egregiè deprehenduntur in multis impingere. In primis enim satis indicant, se nimium

quantum adhuc humano laborare affectu; & qui olim patrem, matrem, & consanguineos omnes constanter ob amorem Christi deseruit, fortassis etiam, (ut eidem Christo Domino perfectius adhereret) clam ipsis abiit, sicis oculis in tam heroica actione seipso fortior; iam nunc erga hos, & illos, cum quibus evanidam tantum habuit amicitiam, & conversationem aliquam, sic affectus est, ut ab illis avelli nequaquam possit, nisi prius oculos, animumque pascat, & amicis, non sine lacrymis, dicat vale. Deinde, vix beneficiorum, amicorum, & familiarium aliquis est indolis adeo hebetis, & obtuse; ut non intelligat, vel saltem interpretari possit, cuiusnam rei gratia fiat hæc vale dicendi ceremonia. Nimirum ut abeuntem viatico quopiam consoletur, & comitetur, habiturus fortasse gratias, si vale dicturus non venisset. Et dum illi plerumque liberales sunt, aut etiam crumenæ suæ vim adferunt aliquam, iste beneficiarius viatici titulo sibi forsitan tantisper indulge-

bit, & argentæ, vel auræ monetæ specie illectus eam neque superiori tradet; in itinere vel imagines, & (uti vocamus) Rosaria in amicos alibi distribuenda, vel aliquid aliud necessitatis obtentu sibi comparaturus, & iam beneficij dominus, ac insigniter proprietarius futurus. At hoccinè vocationis aliquod ornamentum est, aut præsidium?

8. Præterea dum acceptum se maximè fuisse putat, & super alios in reverentia, magnaque observantia habitum, fieri potest, ipsum egregiè hallucinari. Non enim considerat, sibi cum sæcularibus, statu, professione, conditioneque dissimillimis, non cum pauperibus Religiosis, fuisse negotium. Sæculares ea, quæ sæculi sunt, sectantur; & affectibus affectus accommodant, ac reponunt: sed sæpè tam sincerè, quàm status ipsorum à religiosa differt professione. Putas illos abitu dolere tuo; cum interea dolent, te pridem non abijisse, ne toties importunè visitarentur. Putat alius honorem, & applausum abeuntis exacto mi-

nisterio, vel Magisterio suo fieri; cum illi rident in occulto vilitatem animi: qui dum supra humana ferri deberet, in infimis secularium more commoratur. Ex commiseratione fieri sibi putat alius honorarium, aut donativum: & erunt, qui minimè necessariam, si non & avaritià putentem, explodant aviditatem. Et ità per alia discurrendo, nescio; an aliquid sinceri promittere sibi debeat Religiosus; cuius institutum à secularium politica toto cœlo diversum est. Postremò, illa tam industriosa discursatio, causà vale dicendi, satis prodit; Religiosum, cæteros, à quibus abit, contubernales, & qui venturi, successurique sunt aliundè, in Christo fratres, ostendere, non esse tantæ apud ipsum existimationis; quòd & ipsi benefactorum, & erga cœnobium, propensorum animos sciant demereri: tantique suam operam hucusque religioso conventui impensam æstimat, ut cum migrante se migraturam quoque putet omnem domus fortunam, & commoditatem: metamorphosim au-

deat ominari, & iactare longè aliam, quàm fuerat hætenus; tantum non & domum, cum omni statu suo, ruituram. Quæ tamen insignis animi superbia sæpè notabiliter vapulat, & non solum in eodem commodo manet cœnobium statu, sed etiam in meliore, quàm antè; Deo videlicet, qui solus habet curam pauperum religiosorum, divinam providentiam suam nulli hominum adscribi volente; superbiam autem; & arrogantiam humanam confundente.

9. Iam ea secularibus vale dicendi cerimonia per Religiosum exhiberi solita parùm laudabilis reprehensionem dū incurrit; fortassis etiam non multum meretur laudis & illa, quæ ad nimium invaluit: domesticos, id est, eos, cum quibus in claustrò tantisper vixit, ultimum salutandi. Modus, inq̃, non iam ille religiosus, & simplex, qui decet Deo dicatos in charitate simplici; sed totus ad secularem politicam exquisitus. Non enim suffecerit in abitu dicere: Vale, bone pater, aut frater; Deus te ser-

vet incolumem, & ora pro me. Sed necessum est, dies aliquot ante abitum per cellas omnes ab uno ad alium itare; cellas in conciliabula quædam convertere; colloquia post multas diei horas in longam quoque noctem, clam Superiore, producere; temporis, & silentij nullam rationem habere. Iam quid ipso die, qui migraturus iam unus tantum superest, aut, ultimus est? ô quantus hic in tota domo salutantium tumultus! quam clamor, confusumque murmur, & collisio vocum! Non hic reprehenditur tenerrimus, & spiritualis amor; qui nusquam magis, quam in religiosis animis sincerè exuberat; & negari non potest, in ea separatione mutuis affectibus aliquid dandum esse: sed huic sufficere debet intra modestiæ limites amica salutatio paucis expedita. Cætera, quæ sæcularium affectuum explicant motus, in quos etiam religiosæ mentes descedunt, à nobis propulsanda sunt. Quia sæcularem, & politicum potius ea referunt hominem, quam Religiosum; cu-

ius prima virtus esse debet, ubique in gravitate, & modestia constare sibi; nihil eorum, quæ sæculum, & inordinatum aliquid sapiunt, admittere; affectus, qui nimis exteriorem sapiunt hominem, contemneret. Quia verò in his plerumque, sicut homines, humana respicimus iudicia magis, quam professionis, & habitus religiosi decentiam; hominibus placere, & in affectibus humanis palmam quamdam referre contendimus; in ijs vivere questum reputamus: ideo consulat nobis hic illud S. Hieronymi dictum: *Prima virtus Monachi est, contemnere hominum iudicia, & semper Apostoli recordari dicentis: si hominibus placerem, Christi servus non essem.* Religiosa vocatio non querit aliud, quam Christo consepulta manere. Sæcularia dilectionis symbola relinquit sæcularibus. Hoc ipsius ornamentum, & decor est. Et qui religiosus ita se gerit, *Huic meâ sententiâ (cum Tullio concludo) divinis quibusdam bonis instruum, atque ornatam pato.*

S. Hieronym. ep. ad Pamphilius.

Cic. pro M. Cato.

CAPVT. XVI.

§. I.

Religiosæ vocationis singulari præsidium, est devotio.

1. **N**ON est dubium, quin virtutes omnes à Religioso exerceri solitæ concurrant ad vocationis præsidium, & custodiam; præcipuè verò morales adeò conservandæ vocationi sunt adminiculo, ut nulla prorsus earum sit, quæ non veniat in tanti boni, qualis est eadem vocatio, tutelam: eò quòd sibi connexæ sicut se mutuò non expellunt, sic etiam ad bonum invicem operantur. Undè singulas ad hanc operam, seu tutelam, singulatim examinare si quis vellet (quod immensi foret operis) in singulis earum reperiret, quod ad religiosi statûs iam semel apprehensi conservationem mirificè faciat. Quia verò singularum examinationem percurrere, foret (sicut dictû est) operis immensi, satis erat hucusque præcipuas in huius opellæ molimen attulisse; quarum agmen hoc ultimo capite claudat Devotio. *Quæ ni-*

hil aliud est, quàm • *habitus quidam principalis, inclinatus ad omne bonum, procedens à virtute religionis in actum ad colendum Deum. Vel; est promptitudo, & agilitas ad exercendum id quod rationem habet divini obsequij.*

2, Iam verò sicut divotionis est causâ duplex; alia *Extrinfeca*, & principalis, ut docet b. Divus Thomas secundâ secundæ, quæst. 82. Artic. 3. in corpore; & hæc causâ est ipse Deus gloriosus: qui ex infinita bonitate sua divotionis spiritum liberaliter infundit, quibus vult; ideoque continuè rogandus est, ut hunc divotionis spiritum largiri dignetur, & in nobis augere. Undè S. Ambrosius (sicut Doctor idem Angelicus allegat) donum hoc ad Dei voluntatem refert, cùm ait: *Deus, quos dignatur, vocat; & quem vult, religiosum facit, & devotum.* Alia causâ divotionis est *Intrinfeca*; & hæc est meditatio, seu contemplatio; quæ fieri debet ex parte nostra ut meditando, eam ipsam in nobis excitemus divotionem, iuxta illud Psalmi c. *In meditatione mea exarde-*

scet ignis. Sicut, inquam, devotionis est causa duplex ita quoque devotio duplex est. *Prima*, & principalis, est illa, quam Deus dat, promptitudo, & agilitas ad omne bonum, & hæc dicitur devotio solida, constans, & permanens; etiam si non sentiatur aliquis in ea gustus, sed satis est, inclinationem illam, & habitum promptum ad omne bonum, ad divinum obsequium, & ad quoscunque religionis actus in anima durare, & in exercitium, actumque facile deduci. *Altera*, & secundaria devotio est illa, quæ sensibilem quemdam adfert in voluntate gustum: & hæc est valde transitoria, citòque perit.

3. Quamvis autem talis ista devotio sensibilibus magis excitet voluntatem ad dilectionem Dei, & ad omne id, quod intellectus approbat tamquam gratum Creatori suo; tamen etiam pro tali devotione gratiæ quidem agendæ sunt Deo, non tamen illi sic inhærendum est, tamquam principali medio ducenti ad ultimum finem; sed tantum soli datori Deo, men-

tem ad devotionem solidam permoventi: pro cuius amore libenter anima renuntiat omni gustui sensibili, contenta solo delectari Deo supra omnem sensum quantumcunque dulcem experientiam. Et hic actus est verè heroicus, excitatus à meditatione, & contemplatione bonitatis, ac beneficiorum Dei. Quem actum legitur S. Maria Magdalena de Pazzis egregiè exercuisse; quando videlicet *⁎ Multis ante obitum annis, universis celi delicijs, quibus copiosè affluebat, heroicâ virtute renuntians, illud frequenter in ore habuit; Pati non mori.* Maluit hæc sancta Virago pati pro Deo quoddam cordis exilium, & nihilominus ipsi per obsequium constanter adherere; quàm sine patientiæ exercitio, sensibili devotionis aliquo gustu mentem pascere. Quod verè fuit heroicum amoris erga Deum Creatorem suum perfecti constans symbolum, solidæque devotionis argumentum. Similem devotionem solidam est animadvertere in Sancta Virgine Theresia. Quæ *⁂ Per duo de viginti an-*

⁂ Breviar. Rom. die 25. May.

⁂ Idem. die 15. Oltube.

nor gravissimis morbis, & varijs tentationibus vexata, constantissime moruit in castris Christianæ pœnitentiæ, patientiæq; nullo resecta pabulo Cœlestium earum consolationum, quibus solet etiam in terris sanctitas abundare.

4. Iam verò sciendum est, solidam hanc devotionem ad eò necessariam esse cum ad perseverandum in spiritu, vocationeq; religiosa, tum ad omnem religionis actum exercendum in obsequio divino, quales sunt Oratio, Meditatio, Sacrosanctæ Missæ (si sit Sacerdos) celebratio, vel auditio, & omnes aliæ piæ exercitationes à Religioso fieri consuetæ, ut opus eiusmodi sine tali devotione exhibitum vix aliquod apud Deum habeat meritum. Est enim hæc devotio solida (sicut Aquinaticus docet Angelus) animæ quædam pingvèdo per charitatem (sic ut dicam) causata, quæ sicut hominem reddit promptum, & agilem ad Deo servendum, eumque colendum; ita servitium quoque, & omne divini cultus obsequium efficit Deo gratum. Quemadmodum ole-

ra quæcunque, vel alius etiam cibus omnis, humano gustui sine pingvèdine parùm gratus est, & cum nausea quadam manducatur; ita, quæ Deo exhibentur ad eius obsequium opera, sine devotione non habent eam, quam nobis optamus, in Dei conspectu gratiam, eò quòd videantur exhibita sine charitate, devotionem excitante, & opera divini cultus informate. Hinc Doctor Angelicus ipse, comparat devotionem pingvèdini corporali, digerenti, naturalemque calorem conservanti, tamquam eius nutrimentum. Sic & charitas, quæ calor est supernaturalis, *Et devotionem causat*, (verba S. Doctoris sunt) *in quantum ex amore aliquis redditur promptus ad serviendum amico, & etiam per devotionem charitas nutritur, sicut & quælibet amicitia conservatur, & augetur per amicabilem operum exercitium, & meditationem.* Igitur mutuo nutriunt se, fovent, conservât, & augent hæc duo, charitas, & devotio.

5. Undè S. Ambrosius mirifice prædicat Abrahamæ do-

S. Tho. ubi sup.

tionem, ex qua sine tergiverfatione, postquam Domini mandatum accepit, de offerendo in holocaustum Filio suo unigenito, non passus ullam intervenire moram, promptissimè, quod fuerat iussus, effectui dare voluit, nisi divinum oraculum aliud constituisset. Do Sanctissimi præfulis verba: *Abraham, inquit, filium suum ad holocaustum iussus offerre, non post dies, ut Cain, obtulit; sed exurgens mane, (de nocte consurgens, habet Sacer codex) stravit asinam suam, & adhibuit secum duos pueros, & Isaac filium suum, & concidens ligna ad holocaustum, surgens abijt. &c. Primo adverte immolantis studium maturum, atque festinum, ut mora expectationis non esset, nisi donec audiretur oraculum. Deindè, ut pararet asinam suam, obsequium omne ipse susciperet, & sacrificio omnia prepararet. Quod autem ait: die tertiâ, quod continuis debeat esse, & perpetuus devotio. Hucusque S. Ambrosius. Quia verò devotionem, præterquam quòd Deus ipse sit eius causa principalis extrinseca, meditatio quoque ex-*

citat, tamquam causa intrinseca, Sanctus idem Præful sapienter observat; iugem divinorum beneficiorum, (quorum contemplationem suggerit consideratio) esse debere memoriam. quæ idcirco reddit hominem devotum, id est, voluntate promptum ad exhibendos actus ad divinum cultum pertinentes. Dicit igitur: Tripartitum est tempus; præteritum, præsens, & futurum. Quo admonemur; quòd nec præteritorum beneficiorum Dei, vel præsentium, vel futurorum irrepere debet ulla oblivio; sed tenax gratiæ memoria perseverare, & obedientia non deesse. Ex quo factis intelligitur; Religiosum ut in vocatione constanter perseveret, exercitia sua spiritualia cum devotione, cum beneficiorum Dei memoria, cum divinæ gratiæ tenaci recordatione, debere peragere. Siquidem in omni opere, quod exhibetur Deo, ad colendum ipsum & Primas partes (ait a libi Sanctus idem Ambrosius) sibi iusto ordine vendicat devotio.

6. Est ergò devotum esse, nihil aliud, quàm promptam

a S. Amb. to. 4. l. 1. de Abel, & Cain. c. 8.

b Idem lib. 1. de Abrab. c. 3. ad init.

habere

habere voluntatem ad exsequendum ea, quæ pertinent ad Dei cultum. Quæ devotio solida facillè se prodit per indicia quædam foras erumpere solita non aliter, atque latentis ignis sub cinere scintillæ; quæ, dum minimè speres, in superficiem erumpunt. v. g. dum quis in oratione tam vocali, quam etiam mentali sive decenter sedens, sive genuflectens, sive stans, cum magna sensuum, animique recollectione, corpus etiam ipsum, ac sensus omnes externos ad omnem componit modestiam, non tanquam opus aliquod perfuntoriè peragens, sed in Dei præsentia constitutum se considerans orationem cum omni peragit diligentia. Dum item aut orat, aut legit, aut scribit, ad dulce, sanctum, sed & terribile, Dei, & amabilissimi IESU Nomen, tam in publico, quam in privato, caput reverenter detegit, & humiliter inclinat; dum præter eas, ad quas vel ex ordine, vel ex instituto obligatus est, preces, etiam alias ultroneè, & (ut vocant) supercrogata-

toriè, Deo solet offerere; iaculatorias etiam preces, & aspirationes in cella, vel ubicunque, præcipuè dum in privato versatur, elicere. Huc pertinere possunt, quæ superius sunt dicta cap. 6. §. 1. & 2. Item cap. 8. §. 1. & 4.

7. Iam quid dicam de cultu, & frequentatione Sanctissimi Sacramenti Eucharistiæ? In hoc incomparabili divinæ bonitatis, & immensæ charitatis erga nos, ac misericordiæ recolendo mysterio si præ devotionis spiritu non se totam liquefcere sentit anima, saltem excitatur nihilominus ad exhibendam illi profundissimam non solum exteriorem, sed etiam interiorem reverentiam; ut sive legit, aut scribit, sive profert voce, sive proferri audit, caput similiter detegat, & humiliter inclinet; locum autem, in quo conservatur hoc Venerabile Sacramentum, si pertranscat, humillimè ingenuculatus, illud adoret; & si tempus patitur, tantisper subsistat, ac brevibus salutet illis verbis: *Tantum ergo Sacramentum veneremur cernis &c.*

Vel devotè dicat Orationem : *Deus qui nobis suo Sacramento mirabili passionis tue memoriam reliquisti, tribue, quæsumus, ita nos corporis, & sanguinis tui sacra mysteria venerari, ut redemptionis tue fructum in nobis jugiter sentiamus.* Vel brevius : *Laudetur Sanctissimum Sacramentum.* vel : *Salve Veneranda Hostia, Angelorum Panis, vivus, admirabile Sacramentum, Panis Sancte, panis vivus, panis mundæ, panis dulcis, & Angelorum deliciae. &c.*

8. Iam de Deo sermocinari si contingat, summam animi, sensuumque recollectionem tunc exhibeat. Hæc enim, & his similia probant Religiosum devotum, & satis argumento sunt, ipsum esse beneficiorum Dei, inter quæ numeratur & religiosa vocatio, memorem, & in vocatione sua perseverantem. Contra verò, dicimus, aliquem indevotum esse, vel sine devotione, dum nihil eorum, aut horum similitum, quæ sunt hic commemorata, videmus ab ipso fieri. Hinc etiam mirum non est, quæpiam in oratione tam

privata, quam publica, in templo, in oratorio, seu alibi cum alijs versantem stare, sedere, vel flectere, oculis vagis, aut attonitis cum stupore, vultu ad nullam modestiam composito, ad sanctissimum Dei nomen, duri stipitis instar caput non inclinantem, flaccidum, tædio tabescentem, irrecolletum animo. Quia caret devotione divini cultus actum (sic dicam) impingente: carere videtur & charitate, devotionis spiritum nutriente. Ex quo devotionis, & charitatis defectu sequitur, ut non solam oratio, meditatio, aliaque spiritualia exercitia cum quadam violentia fiant, sed etiam reddantur aspera, dura, difficilia, non sine manifesta quadam animi nausea. Sic & ieiunia, sic & alie, si quæ fieri debeant, corporis afflictationes, in his, & similibus alijs exercitijs non tantum nullum experiuntur gustum; sed etiam nullam ad ea sentiunt in se agilitatem, aut animum promptum; quin potius ingentem repugnantiam. Quare devotio cui deest, donum ad

alacriter Deo serviendum momenti maximi postulet à Deo, & ipse dabit spiritum bonum petenti se.

9. Ut autem Religiosus hanc erga Deum in se foveat devotionem; erit, præter strictim commemorata superius, adhuc alia praxis eam testificandi: videlicet, ut mysteria, Sanctissimæ Trinitatis, Incarnationis, & Passionis Dominicæ, institutionis item Sanctissimi Sacramenti Corporis, & Sangvinis Domini, quantum est ex parte sua, peculiari prosequatur cultu: id est, in præcipuis quibusdam festivitatibus etiam à venialibus ut conscientiam expiet culpis, ipsumque Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum magna cum reverentia suscipiat; si nimirum non sit Sacerdos. Quam in rem sanctè providit Venerabilis Patriarcha noster Ioseph à Matre Dei; quando non tantum Sacerdotes quotidie Sacrificium Missæ celebrare constituit; sed etiam *a Cæteri tam fratres operarij, quàm Clerici, aut in sacris constituti, singulis Dominicis, semelq; infra hebdomadam,*
a Consus. P. 1. c. 7.

ac diebus festis primæ, & secundæ classis ut Cælesti cibo reficiantur. Quæ divinissimi Sacramenti frequentatio si fiat cum ea, quâ par est, animi sensuumque collectione, devotionis spiritum inexplicabiliter nutrit, fovet, & auget. Huc etiam spectat illa quotidie facta coram eodem Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, votorum renovatio, & extra id tempus etiam aliàs saltem semel in die visitatio. in qua possunt elici (quod brevissimo tempore fiet) præter profundissimam adorationem, actus aliqui interni, humilitatis, contritionis, & peccatorum detestationis, gratiarum actionis, gaudij, & lætitiæ de bonis Dei, & amabilissimi IESU Christi; de tam inestimabili beneficio, quod nobis in Eucharistiæ Sacramento confertur. Elici quoque possunt actus fidei, spei, charitatis, & alij. Actuum autem singulorum praxes eiusmodi quia longum foret huc adnectere, relinquuntur eliciendi uniuscuiusque devotioni, quæ in verè spiritualibus non solet esse ie-

iuna, quin potius omnem suggerendam ab alio praxim est aptissima prevenire.

10. Nec postremum quoque promptitudinis ad divinum cultum testimonium est in illis; qui, sicut passim in religiosis ordinibus observari videmus, fratres Operarij, vel etiam Clerici, sive festum sit aliquod celebre, sive non, modò tempus die feriali suppetat, vocati, vel non vocati, libenter, & alacriter ad ministrandum sacerdoti divinis operanti, conferunt se. Et quidem in illis hic devotionis ardere magis deprehenditur ignis, qui vocati quamdam animi præseferunt hilaritatem; aut etiam qui non vocati sponte captant, imò suffurantur, & præripiunt alijs occasionem serviendi. Contra; quos etiam vocatos piget, quia etiam ob certum respectum pudet, ministrare, & necesse est, ditius eos adurgere; vel qui modis omnibus Angelicum hoc subterfugiant ministerium, seque subducunt, &, quantum possunt, occultant, ne ad eiusmodi vocentur servitium; signum est

manifestum, ipsos carere devotione, consequenter & charitate. Siquidem hæc duo (sicut dictum est) charitas & devotio, se mutuò complectuntur, excitant, fovent, nutriunt, & conservant.

11. Quod attinet aliorum mysteriorum Dei frequentationem, puta Incarnationis, Passionis, Resurrectionis, Ascensionis Christi Domini, Spiritus Sancti in discipulos illapsus, & aliorum; devotionem suggerit ipsa mysteriorum eorumdem consideratio. Ad quæ semper necesse est peculiari animi reflexione se expedire: ut non ex consuetudine quadam, ac modo perfunctorio; sed cum notabili charitatis, & gratitudinis erga Deum Creatorem, Dominum, ac Patrem optimum, testificatione celebrentur. Iam verò extra, vel etiam intra mysteriorum eiusmodi celebrationem quoties contingit alicubi videre, vel pertransire Christi Domini passi pro nobis, & mortui, quampiam imaginem; toties devoto mentis, & oculorum intuitu in eam defixo,

memoriam acerbissimæ passionis illius ardentiore in animum sibi imprimat affectu; & factâ humili capitis inclinatione, spiritum suum commendet illi, qui in Cruce extremos inter cruciatus iam iam expiraturus. *Inclinato capite tradidit Spiritum.* Idem fieri potest, & quidem frequentius, in cella, si vè dū aspicit ipsam Christi Domini sacram iconem, refricando sibi memoriam passionis, & mortis eiusdem; si vè inter legendum, scribendum, aut aliquid aliud agendum, mentem ad Optimi Dei bonitatem, & beneficia sublevando, eaque gratâ recordatione recolendo. Secus habere sacras imagines in cella parieti affixas idè tantum, ut ornent, & videantur, vel etiam in religiose domus ambulacris, nec ullam ad earum aspectum excitare in se memoriam illius, quod præsentat, mysterij; esset idem, quod summâ hieme sericam, sed tenuem, etsi pulcherrimis arte plumariâ pictam induere vestem, non pellibus, non aliâ re subductam, non ad arcendam frigiditatem,

sed tantum ad ostentationem, & ornamentum, intereâ benè frigere, nec ullum caloris experiri fomentum. Sic Religiosus, habeat quidem in pariete Christi Domini in Crucem acti pendentem imaginem; habeat aliàs mysterij Dominici raro labore efformatam: sed si tantum ut locum occupet; parietem ornet; raritatem artis ostendet, ac operis; non autem ut devotam mysteriorum memoriam refricet; cor, & animum ad devotionem excitet; mentem ad recolenda Dei beneficia accendat; hic tantum iconibus exornat cellam, sed non animum devotione.

12. Ad eandem praxim devotionis attinet, etiam noctu vel ex lecto surgere, & ingenuculatum brevem aliquam ad Deum orationem fundere, vel in eodem lecto si vè sedendo, si vè etiam modestè iacendo tunc, dum è somno corpus evigilat, ad Deum mente suspirare, brevissimum ex aliquo Psalmo promere versiculum, quo Deus aut ore tur, aut laudetur, aut ei gratiæ a-

gantur, præcipuè dum sonare audit horologium. Quo tempore brevis aliqua fieri poterit pro fidelium defunctorum animabus, vel pro unius alicuius anima non pridem defuncti, precatio. Quod idem studium devotionis etiam interdum, dum in cella moratur solus, vel in angulo quopiam si contingat imaginem alicuius mysterij Dominici haberi ibidem, potest exhiberi. His, & alijs similibus actibus frequentatis mirum quantum anima religiosâ charitatem, & gratiam Dei sentit in se excitari, nutriri, & augeri; sed & devotionem novis incitamentis, & incrementis invalescere quibusdam sic, ut vocatio semel suscepta quasi perpetuo custodita præsidio nec vacillare, nec deficere, nec in periculum aliquod facillè vocari possit.

13. Deus enim religiosam animam sic affectam, libique per charitatem, & devotionem ita coniunctam non deserit; & impletur in illa per regium Psalterem fidelis promissio: *Qui habitat in adiutorio Altissimi in*
a Psal. 90. 1.

protectione Dei cæli commorabitur. Et cum omni fiducia b Dicit Domino: susceptor meus es tu, & refugium meum; Deus meus, sperabo in eum. In quos duos Psalmi versus scribens Cardinalis Hugo de S. Charo quatuor observat verba; in quibus præcipua quatuor enumerantur erga fidelem animam, qualis est uniuscuiusque devoti Religiosi, Dei beneficia; quibus obvallata, manere possit in vocatione sua inconcussa. *c Primum, inquit, est adiutorium; ut inimicos nostros impugnare, & expugnare possimus, cum dicit: Qui habitat in adiutorio. Secundum, est protectio ab hostibus, si impugnati repugnare voluerint, cum dicit: In protectione Dei Cæli commorabitur. Tertium, est cura, & recreatio; si hostes repugnantes nos vulneraverint, vel vexaverint, cum dicit: susceptor meus es tu, ut medicus. Quartum, est receptatio; si confictum ferre non valentes, fugerimus, ibi: Et refugium meum.* Et tantò securior in sua vocatione perseverat Religiosus sub hac Dei tutela; quantò magis, ac fidelius ipsum Deus in ea spi-
b v. 1. c Hugo hic.

rituali pugna tuetur, & adiuvat, virtutem hostium minuendo (sicut commentator idem accuratissimè singula notat) impetum eorum flagellis impediendo, fortitudinem ad pugnandum dandò, audaciam impetendi tribuendo, longanimitatem in pugna, arma, subsidia, præbendo, & agilitatem: ipsam exaltando, seu in altum ponendo, faciendo despiciere mundum, & semetipsam; in latitudinem, scilicet in charitatem, collocando: pro pugnante ipsa, & in pugnante pugnando; cadentem erigendo, ac denique deducendo in bello, & prælio. Quibus omnibus enumeratis auxilijs concludit tandem: *In hoc ergò adiutorio debemus habitare, sicut in castro forti, & sic in protectione Dei Cæli commorantes, erimus securi.* Tot igitur, & tantis auxilijs divini munitus præsidij Religiosus, non est, quod timeat vocationi suæ periculum: modò erga Deum, & erga Dei mysteria peculiari ferveat, nec unquam deficiat, devotione.

§. II.

Erga B. V. Mariam devo-

tio iuvat, promovet, & censervat Vocationem.

1. **E**quidem Domino Deo totum se debet homo tamquam Creatori, Patri, ac per omnia Summo bono, & ultimo fini suo; & propterea quidquid est in homine virium, potentiarum, & affectuum, id totum in Creatoris sui impendere debet obsequium, cultum, & (quantum vires humanæ patiuntur) in eiusdem obsequij ministerium: siquidem mandatum Dei maximum, & primum est: *Dilige Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua.* Ubi quod dicitur de dilectione idem intelligendum & de cultu, quem uni Deo debemus; eò quod cultus, & obsequium in hoc, ex charitate devotionem excitante procedat. Sed tamen Sanctos Dei amicos honorare, in veneratione habere, & devotum erga eosdem esse, divinæ Maiestati non minùs est gratum, quàm si id omne, quod in Sanctorum cultum impenditur, ipsi Deo

a Lu. 10. 27.

exhiberetur. Et ita omnino est, quod cultus eiusmodi redundet in ipsum Deum. Nam (ut docet Divus Thomas) a Devotio, quæ habetur ad Sanctos Dei, non terminatur ad ipsos, sed transit in Deum, in quantum scilicet in ministris Dei Deum veneramus. Iam verò inter omnes Dei ministros, & amicos, qui sunt innumerabiles, excellit una Beatissima Virgo MARIA, Dei Mater pretiosissima; de qua Cœlestis Sponsus in Cantico: *Una est, inquit, Columba mea, una perfecta mea, una est Mater sua, electa Genitricis sue.* Quæ verba Vnicè, & maximè propriè Beatissimæ Virgini Mariæ convenire docet Cornelius à Lapide. *Quia ipsa est,* ait ille, *una Columba, id est, una Sponsa S. Trinitatis, præ omnibus, hominibus, & Angelis electa, & dilecta.* Super quam Spiritus Sanctus ideò supervenisse dicitur, ut sola superaret omnes alios Sanctos charismatum donis, & gratiæ plenitudine. Quod de Beatissima Virgine sapienter notavit Amadeus, quando super illa verba

Angeli, & Spiritus Sanctus superveniet in te, Sic ait: *In alios Sanctos venit Spiritus Sanctus; sed in te superveniet. Quia præ omnibus, & super omnibus elegit te; ut superes omnes, qui ante te fuerunt, vel post te futuri sunt, plenitudine gratiæ.* Et propterea S. Ioannes Chryostomus eandem Sanctissimam Virginem appellavit magnum Orbis miraculum, idque propter eiusdem excellentiam super omnes Prophetas, Apostolos, Martyres, Patriarchas, & Angelos. Ait enim: *Magnum re verà miraculum fuit semper Beata Virgo MARIA.* Quid namque illà maius, aut illustrius, ullo unquam tempore inventum est, seu aliquando inveniri poterit? Hæc sola Cœlum, ac terram amplitudine superavit. Quidnam illà Sanctius? Non Propheta, non Apostoli & c. non denique aliud quidpiam inter creatas res visibiles, aut invisibiles, maius, aut excellentius, inveniri potest.

2. Iam sicut dignitate, & excellentiâ supergreditur omnia creata; sic & apud Deum maior est omnibus amicitia. Quæ propter eximiam pud. Lo. 1. 2. 34. Amad. lib. 3. de Intern. e S. Ioan. Chryf. ric

a S. Tho. 2. 2. 2. 12. q. 2. ad 3.

b Can. 6. 2.

c Cornel. hic.

ritatem suam, & humilitatem sola meruit, ut esset secundum carnem Mater Verbi æterni incarnati. Quam eâ causâ S. Bernardus appellat meritò Dei thesaurum, ac si disertè dicere vellet; eam esse quoddam arcanum Dei, omnem gratiæ plenitudinem in ea reponentis; sivè thesaurum, in quo Deus quodammodò cor suum reposuit. Do melliflui Doctõris verba: * *Miraris, ait, quòd Nazareth parva Civitas & tanti regis nuntio illustretur, & tanto? Sed latet in hac parva civitate thesaurus; latet, inquam, sed homines, non Deum. An non thesaurus Dei Maria? ubicunque illa est, & cor eius, & oculi eius, super eam. Ubique respicit humilitatem Ancille sue.* Tenerrimæ devotionis verbis in huius Virginis thesauri ærario tam Christum commorantem, quàm in omnes erga Beatissimam hanc Virginem devotos gratiæ, gloriæque reconditam affluentiã explicat Adam de Persevia; dum super illud Ecclesiastici, *b. Quasi oliva speciosa in*

a. S. Bern. citat. in men. spirit. sib. verbo: Maria Virgo, nu. 42.

b. Ecci. 24.

campis, sic ait: Si Virginem nostram, olivam dixerimus, erit oleum partus eius. Virgo sanè nostra, est oliva speciosa in campis. Quia gratia eius, & misericordia omnibus est communis. Et paucis interiectis: De oliva, inquit, profluit pinguedo olei, fundit gratiæ plenitudinem, misericordiæ unctiõne, profert Mater Christi. quam jucundũ, Quàm suave est, illi coherere! quàm salutiferũ intrapuerperæ diversorium remorari! si infirmus es; de diversorio illo abundãter profluit oleum infirmorum. Si sanus es, & de testimonio conscientiæ arridet tibi iustitiæ sanitas; oleum iustitiæ suscipis ex Maria. Species morum, operum decor, meritõrum gloria, de gratia Mariæ suscipitur, cum amatur. Hucusque tenerrimus intemeratæ Virginis Encomiastes. Iam si quidem ipse Dei Filius ex Virginis huius purissimo sanguine in membra formatus humana iucundum, & suave in materno Virginis eiusdem utero diversorium habuit, & Deus illam super omnia creata solam in delicijs habuit; benè concluditur, quòd species morum, operum decor, meritõrum

c. Adam de Persevia, citat. ubi sub. nu. 40.

gloria, de gratia Mariæ suscipitur, cum amatur: id est; cum ex charitate colitur; cum in veneratione habetur, & tamquam vera Dei Mater, omnia per ipsam in homines gratiæ suæ dona conferentis, singulari devotionis obsequio honoratur. Id quod nihilominus totum in auctorem Deum redundat. quando talis devotio non terminatur ad ipsam, sed transit in Deum.

3. Ex hoc deindè cultu, singulari; devotione erga pretiosissimum hunc divinitatis thesaurum Beatissimam Virginem Mariam, sequitur; quòd Religiosus munitus eius patrocinio, certum suæ vocationis habeat præsidium, ità ut nec debeat, nec possit auxilium aliquod desperare. Non enim vult, nec potest deserere Deus illum, qui vicissim non deserit, imò tenerrimè diligit, colit; Mariam. Quia (ut rectè S. Bernardus) *a Omnis ad Mariam conversus, & ab ea respectus, impossibile est, ut pereat. Quem autem illa benignissimis oculis suis magis respicit, quàm devotum sibi clientem, & mater-*

a S. Bernard.

na viscera singulari cultu devincientem? communis illa quidem Mater omnium est, & omnes in Ecclesia fideles suo protegit patrocinio: *b Mariæ Mater Christi* (Lyranus ait) *ex plenitudine suæ pietatis recipit omnes ad eam debitè recurrentes, in hospitium suæ misericordiæ.* Et S. Bernardus iterum: *MARIA, inquit, e omnibus omnia facta est; sapientibus, & insipientibus debitricem se fecit; omnibus sinum suæ misericordiæ aperuit; ut de eius plenitudine acciperent universi.* Ità de Virginis intemeratæ, simul & Deiparæ Matris erga fideles omnes universali teneritudine, ac pietate cum omnes Sancti Patres, & Doctores sentiunt; tùm universâ fidelium sibi persuasum habet congregatio. Sed nihilominus illos, qui peculiarem exhibent ipsi devotionem, ipsa pariter singulari prosequitur patrocinio. Quod enim legitur de divina sapientia: *d Ego diligentes me diligo; & qui manè vigiliant ad me, invenient me,* hoc aptissimè pietatis Matri potest accommodari: quòd videlicet il-

b Lyran. super illud: Fuit Iephte vir. &c. c S. Bern. d Prov. 8. 17.

la diligentes eam diligat, id est: qui maiori devotionis affectu feruntur erga MARIAM, eam colunt, & venerantur; eos ipsa vicissim maiori dilectionis teneritudine protegit, & quodammodò gratam peculiaribus hisce clientibus suis reponit vicem; id quod adhuc sententiâ suâ Divus Bernardus confirmans ait: *a Convenienter Maria, Mater misericordiae vocatur. Quia divinae pietatis abyssum magis, orantibus, colentibus, & diligentibus se creditur aperire; & nunquam, illam deprecans peccator perit, quia ei Sancta sanctorum suffragia praestat.*

4. Ubi singulariter notanda veniunt hæc verba: *Pietatis abyssum magis, orantibus se, creditur aperire.* Sensus enim svavissimi Patris est prorsus ad propositum nostrum; quasi diceret: Mariam Matrem misericordiae, nemini fidelium non aperire *Divinae pietatis abyssum*; sed magis illis, qui magis illam colunt, & crebrius orant; qui magis erga illam devoti sunt, & obsequij sui studium erga benignissimam hanc

a S. Bern. form. in cant.

profitentur, & contestantur matrem; quam Idiota vocat *b Thesaurariam gratiarum* aperi-entem, & dispensantem *Pietatis abyssum, cui vult, & quando vult.* Et quidem illis semper vult præcipuè, qui devotionis obsequio peculiari semper illi assistunt. Ut enim Princeps aliquis etsi multam subditorum sibi frequentiam numeret, & omnium universè prospectum esse velit, & prospicit paci, tranquillitati, securitati, & saluti: nihilominus illis addictus est magis, & gratiâ prosequitur singulari; quos aut assiduos habet in palatio promptos, & alacres ad ministeriam; aut à quibus solidiorem erga se fidem, virtutem, & studium experitur; aut quos honori, dignitati, commodis, & incolumitati suæ agnoscit addictiores. Uti contigit Mardocheo patruo Estheris. Qui quoddam sincerior erga regem Assverum fuerit fidelitate, quàm alij; & duorum Eunuchorum in cædem principis conspirantium insidias ipse detexerit; ideo rex seiscitatus ex assistentibus sibi: *c Quid pro hac fide*

b Idiota contemplat. d e B.Y. e Esb. 6.3.

honoris, & præmij Mardocheus consecutus est? ubi audijt, ipsum Nihil omnino mercedis accepisse, statim præ omnibus alijs, quos habuit in palatio suo, etiam præ ipso Amane, cuius a Solium rex posuerat super omnes principes, quos habebat; & cui cuncti servi regis, qui in foribus palatij versabantur, flecebant genua, & adorabant eum, voluit honorari.

5. David quoque super universas tribus Israël unctus rex nulli maiorem exhibuit gratiam, quam Miphiboseth Ionathæ Filio sibi quondam amicissimi, & fidelissimi. Cui quidem Miphiboseth restituit agros omnes patris sui Saul, ipsumque regis sue semper adhibuit mensæ propter Ionatham patrem illius, eò quòd olim in tota regia Saulis, nullius maiorem fuerit expertus sinceritatem, & dilectionem erga se, quam à Ionathæ: à quo trium sagittarum indicio liberatus erat è manibus persecuentis se Saulis. Sic & Beatissima Virgo Maria, maiore præ alijs gratiâ, & pietate dignatur illos, qui maiore prosequuntur ipsam devotione. Et

a. 1. 3. 1. & 2. b. 1. Re. 20. 36.

cùm S. Germanus audeat ipsam ita compellare: Nullus est, qui salvus fiat, nisi per te, o Sanctissima! nullus est, qui liberetur à malis, nisi per te, o purissima! nullus est, cui donum cõcedatur, nisi per te, o castissima! Nemo est, cuius misereatur gratia, nisi per te, o honestissima! profectò Religiosus huic Sãctissimæ Deiparæ Virgini devotus, ab huius intercessione donũ in sua vocatione perseverandi tutò sibi promittat; modò patrona hãc, matremq; sibi delectam cultu, veneratione, & obsequio prosequatur peculiari

6. Quod ut Religiosis nobis in nostro instituto, tantò magis usitatum esset, non satis erat Venerabili Patriarchæ nostro Iosepho à Matre Dei sub nomine magnæ Matris Mariæ Congregationem instituere, dum titulum ipsi præfixit: *Congregatio Pauperum Matris Dei*, & usuale Congregationis eiusdem sigillum constituit sub eodem nomine Mariæ Matris Dei; nisi etiam, sicut ipse totus erga Deiparam ardebat devotione, frequenter in suis ad ipsam precibus illud usurpare solitus: *Eia Mater!* ita suis omnibus

a. S. Ger. Archiep. Constant. orat. de zona.

in CHRISTO Filijs peculiarem erga Matrem pietatis eandem incularet devotionem, & commendaret. Atque idcirco statuit, ut in oratione vocali bis in die simul habenda, *a Post prandium, Litanie Beate VIRGINIS Lauretane, & quinque Psalmi in honorem Nominis eiusdem Virginis consueti recitenter.* Item non quidem reliquâ lege præscripsit, sed piâ consuetudine introduxit iam inviolabiliter servatum, & servandum, ut omnis oratio tam mentalis, quam vocalis, sicut & examinatio conscientie, terminetur duabus illis, erga Matrem Sanctissimam, filialem pietatis affectum testificantibus strophis ingeniculatim capite profunde inclinato: *Monstra te esse Matrem & Virgo singularis &c.* cum oratione: *Defende, quesumus Domine, Beatâ Mariâ semper Virgine intercedente, istam ab omni adversitate familiam &c.*

7. Cuius præcipuæ devotionis argumentum illi postea Patres nostri (pauci quidem) qui tunc erant superstites, & à Venerabili Patriarcha cum re-

ligiosâ disciplina pietatem pariter olim hausserant, ut exhiberent; ex decreto Capituli Generalis Anni 1659. libellum rituum, regularumq; communium veluti summarium quoddam constitutionum ex ipsis constitutionibus nostris componerent, inter alia præclare constituerunt: *b Ad conservandam, & augendam pietatem erga Beatam Virginem Mariam, qui non sunt sacris Ordinibus insigniti, quotidie privatim eius officium recitabunt.* Idipsum devotionis argumentum paulò inferius imperatur etiam fratribus nostris operarijs, ubi sic habetur: *c Omnes fratres nostri Operarij ad conservandam, & augendam pietatem erga Beatam Virginem Mariam, quotidie privatim eius (ut aiunt) Rosarij tertiam partem recitabunt.* Ubi non abs re semper in his statutis adhibentur hæc verba: *Ad conservandam, & augendam pietatem erga Beatam Virginem. Ad conservandam enim indicat; ipsam devotionem illis semper fuisse cordi, & usui; ne per Venerabilem Patriarcham invecita devotio in posteris unquam*

*b lib. rit. tit. Regula Scholasticorum n. 6.
c Ibid. Tit. Officium quæstorum. n. 2.*

obliteraretur. *Ad augendam* verò, significat Patrum illorum zelum, quo non tantum conservari devotionem eiusmodi, sed etiam semper magis augeri desiderabant.

8. Sicut re verà devotio hæc erga pretiosissimam Dei parentem adedò divinà miseratione viget inter nostros hucusque; ut præter illam Litaniarum, & quinque Psalmorum in honorem Nominis intemeratæ Virginis Mariæ recitationem (ab omnibus simul, ab absentibus autem privatim) fieri solitam, plerique Sacerdotes nostri, postquam Officij divini stâtus recitarunt horas, ipsum quoque parvum Officium B. V. Mariæ cum annexis horis, tamquam certum obsequij sui pensum Matri misericordix, quotidie persolvât: Tertiam quoque partem Rosarij, etsi non ubique passim, edò quòd nulla super id exstet lex, tamen in provincijs quibusdam nostris, puta in provincia Liguriæ, Germaniæ, Sardinix, Poloniæ, & Hungariæ, quæ coloniam suam Poloniæ debet, ter in hebdoma-

da simul omnes post vespertinam meditationem absolvant. Qua de re, peculiariq; devotione, erga Deiparam, iudicent quidem, ut volunt alij: sed quod olim Romæ de hac eadem consuetudine recitandi Rosarium cum Patre Gabriele Liguriæ Provinciali dum in sermonem veni, ab eodem dicente; Ideò Deus provinciam vestram Poloniam singulariter conservat; quia non intermittitis hanc devotionem Rosarij recitandi: quod, inquam Anno 1686. olim ab illo patre accepi, hoc ipsum ausim & ego affirmare: Ideò Institutum nostrum tot, & tantis persecutionibus sub tempus Innocentij Papæ X. gubernantis Ecclesiam, dum adhuc viveret Venerab. Patriarcha noster concussum, & iam iam (ad votum adversariorum) tantum non extinctum, conservatum tamen est prodigosè, cum Romæ, tum in commemoratis provincijs: quia devotionem hanc *Ad conservandam, & augendam pietatem erga B. V. MARIAM* non intermiserit illi, qui tempore persecutionis illius, &

extremæ confusionis, eidem Venerabili P. Iosepho à Matre Dei licèt iam per summi Pontificis decretum exauctorato, tamquam pastori suo, vel tamquam apes genuinæ Matri suæ constanter adhærebant, & instituti ministerium strenuè prosequerentur, adstipulantibus ubique principibus, ordinarijs locorum, & Magistratibus, non obstante tunc gubernatione P. Visitatoris Apostolici non ex nostris, sed ex alterius ordinis professione per sedem Apostolicam deputati, sed institutum nostrum ad interitum propellere adnitentis. Unde primum est unicuique iudicare; an non prodigium fuerit, ordinem Scholarum Piarum conservari, sub adversantis instituto nostro gubernatione. Sed ad propositum magis ut redeam exempla quædam recensero.

9. De P. Glycerio à Christo ex nostris, tyrocinij Magistrum nato Venerab. P. Petrum à Nativitate B. V. Mariæ, Virum in ordine nostro non postremum, & tempore persecutionis Venerab. P. Nostro

Generali præposito, cuius erat Assistent, fideliter, & constantissimè adhærentem, scribitur in eius vita; quod *Singulariter omninò devotus erat Deiparæ Virgini Domine nostræ. Eius officium præter stas, prolixasq; sacerdotum preces, crebrò recitabat. Rosarij quoq; quotidie recitandi consuetudinem habebat: quam toto vitæ tempore retinuit. Cum Sacra IESV, & MARIÆ nomina vel audiret, vel ipsemet pronuntiaret, ilicò honoris, & reverentiæ causâ caput detegebat, & inclinabat; omnibus Divæ Virginis pervigilijs ieiunium religiosissimè servavit. Et quidem hoc etiam strictissimè: quia tantum unà pulmenti, vel alterius esculenti refectione contentis nobis servari solitò per universum Ordinem nostrum præveniuntur septem festivitates B. V. Mariæ; ante cuius in Cælum Assumptæ festivitatem à festo S. Laurentij pariter ex constitutionis nostræ præscripto ieiunatur.*

10. Iam quod in primordijs instituti nostri fecit commemoratus ille P. Glycerius à Christo, fecerunt, & hodieq; *a P. Ioann. à S. Maria Magdal. in eius vita, cap. 5. faciunt,*

faciunt, alij Sacerdotes nostri; nisi fortassis hoc solum inferiores illo agnoscant se; quòd parem illi devotionis affectum adferre, & Sanctissimæ Deiparæ Virgini gratificari non possint. Interea tamen sicut obsequij sui pensum non prætermittunt, ita vicissim ab illa Matre misericordiæ nunquam, in ultimo præsertim cum morte conflictu, deferentur. Felices hi devoti clientes, si sub Deiparæ patrocinio, & tutela spiritum Creatori suo sint tradituri. Nam hac patronâ quantas experiuntur in morte gratias ij, qui constans illi exhibent obsequium, multa sunt, quæ fidem etiam excedunt hominum, exempla; & tamen vera. Quia fabulas S. Mater Ecclesia non permittit historijs inferi. Inter alia prorsus admirandum est, & propè incredibile, sed tamen (ut dixi) verum, quod ex rerum Ungaricarum historia per Bonfinium conscripta de cruento bello, duos inter principes Dzan, & Merchen eodem genere natos de Valachia dominatu contententes accuratè scribentem,

narrat Antonius Dauroulzius Soc. IESU, ipsius Bonfinij verbis ita referendo.

10. *Secundo, tertiove anno, cum plerique in eum campum descendissent, ubi patratam stragem memorant, editissimumq; cadaverum acervum spectarent, emissam inter ossa vocem subinde exaudivèrè tristissimam, IESV Christi Salvatoris, & Divæ Mariæ Virginis nomina resonantem. Admiratio, simul & pavor hos incessit. Cum ad verba subticuissent, eadem Paulo post quasi difficulter expressâ accepèrè. Dum vocem inter ossa disquirerent, portenti desiderio succensì, loquax inter cadavera caput inveniunt. Quod ubi homines sibi adesse agnovit: Quid tam, inquit, stupidi hic statis viri? Christianus ego sum, & magnæ Dei Matri Mariæ semper addictus, inexpiatus, inconfessusq; in bello occubui. Magna ea, in cuius tutela vitam degi, me æterni supplicij reum esse non patitur. Hic me adhuc lingvæ compotem servavit; ut & delicta fateri, & animam sacris ritè Apostolicis lustrare queam. Proinde sacerdotem, qui confessionem exaudiat, & me expiatum reddat, accersita Bonfin. rerum Vag. decad. 7. Dauroulti. Flor. excerpt. cap. 2. Tit. 43. Excerpt. 6.*

to, *queso*. Rogatus; quo tantum à dea beneficium promeruisse? respondit: peculiare sibi id in vita fuisse numen; se septena quotannis in vita sua festa reverentissimè celebrasse, religiosissimisque ieiunijs ea, pane duntaxat, & aquâ decorasse; sacris fuisse quàm studiosissimè operatum; illi tantum numini cunctas animi vires dedicasse. Accersito, è pago proximo, sacerdote, confessionem ritè transigit, & impetratâ erratorum omnium remissione, acceptaq; novissimâ lustratione, id defuncti caput repente conticuit, perpetuoq; quievit. Hucusque Dauroultzius ex rerum Ungaricarum scriptore.

II. Iam si post mortem duos, aut tres annos, occisi militis, erga Deiparam Virginem olim devoti refectum caput lingvâ privari non potuit, nec eius anima supplicij sempiterni rea fieri potuit patrocinante magnâ Matre; profectò multo facilius erit, & est, eidem Sanctissimæ Virgini in ipso mortis agone, dum integro corpori migratura superest anima, devotæ mancipationis gratam præstare vicem.

Id quod inter innumera experti beneficij exempla unum illud testatur abundè; quod iam commemoratus Author scribit ex Hieronymo Plato de Adulpho quòdam Alsatix principe; postea ob Dei amorem, humilem S. Francisci Ordinem amplexo. * Cui moribundo adstitit hæc divinissima Religiosorum omnium patrona & Mater, innumerabilium Angelorum stipata comitatu; eumque trepidantem ita confirmavit: *Quid times Fili? aut cur ob imminentem mortem angeris? Veni securus, quoniam Filius meus, cui fideliter servivisti, dabit tibi coronam gloriæ.* Taceo alia tam in vita, quàm in morte, patrocinantis Sanctissimæ Deiparæ Virginis erga devotos sibi clientes exhibita beneficia, quibus enumerandis hic neque tempus, neque locus est. Satis est; hucusque neminem fuisse B. Virgini Mariæ devotum, & perijisse. ideoq; vocatio quoque Religiosa quidni ab hac Matre pietatis patrocinante securitatem expectet?

12. Dat enim Deus gratia
 a Idem ubi sup. *ocem*. 3. in Hieronymo
 Plato, l. 1. de bono, stat. Rel. c. 31.

am etiam perseverandi, sicut & alia confert innumera beneficia, gratiasque: sed omnia potissimum clientibus suis impetrat Maria. Undè præclare S. Bernardus ad hoc propositum: *Si quid in nobis inquit, est spei; si quid gratiæ, si quid salutis; ab ea noverimus redundare.* Idcirco devotionem erga Sanctissimam Virginem cõmendans Adam de Persevia: *† Nostra, inquit, est Virgo; nostra sunt Virginis viscera; noster Virginis partus: nostra sunt, quæ penes illam de cœlestibus actantur.* Et mox subdit: *Periculosum est ad punctum ab illa discedere; apud quam nostræ suavitatis delicia reponuntur. Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum venit in corde Patris Christus in cor Virginis, & in Virginis utero pauperum gazophilacium collocavit.* Hactenus Mariæ devotissimus Encomiastes. Iam qui sunt alij pauperes spiritu, nisi Religiosi? Qui propter Christum facti pauperes, & mortui mundo, non sectantur vanitatem, nec quærunt mendacium sæculi; sed Christo confixi Cruci, stant a S. Bernard. *† Adam de Persevia super illud, quasi Oliva speciosa.*

tem iuxta Crucem semper venerantur Matrem, eiq; suam peculiari devotione commendant vocationem. In eius honorem alij statas Sanctissimæ Virginis horas, seu officium; alij Rosarium, alij alios in laudem eius hymnos aut preces, sive diebus singulis, sive etiam horis, sive certis festivitibus, ac memorijs illi dicatis, item ieiunia, vel aliam carnis afflictationem, aut virtutis alicuius exercitium Deo, in quem omnis illi Matri misericordiæ exhibitus honor, & devotio redundat, offerendo. Cæterum ego de peculiari erga Beatissimam Virginem devotione paragraphum claudio S. Bernardi verbis: *† Advocatam præmisse peregrinationis nostræ: quæ tamquam iudicis Mater, & mater misericordiæ, suppliciter, & efficaciter salutis (certè & vocationis) nostræ negotia pertractabit. † Quia Nihil nos Deus habere voluit, quod per MARIE manus non transiret.*

§. III.

Ad custodiam vocationis mul-

† S. Bern. ser. 1. de Assumpt.

† Idem. serm. 3. in Vigil. Nativ. Domini.

tum confert; aliquem è Sanctis habere tutelarem, & illi peculiariter esse devotum.

1. **S**ANCTORUM in cœlo (qui divini conspectûs confortes sunt omnes) puta vel Angelorum, vel ex universâ cœlesti hierarchia, quæ prorsus immensa est, quempiam eligere sibi patronum tutelarem, illum præsertim, cuius nomen vel ex sacri baptismatis, vel confirmationis Sacramento, vel ex instituti religiosi usu, sicut in Ordine nostro cum habitu nomen quoque mutare, sicut & cognominis loco, à Sancti, vel Sanctæ cuiuspiam nomine cognominari, consuetum est, multum facit ad religiose vocationis custodiam, & ad spiritum in suscepta semel electione statûs aliàs quidem ardui, sed Dei gratiâ tanti momenti negotium liberaliter promovente, facillè tolerandi, conservandum. Certum enim est, & de fide divina; beatos illos cœlestis mansionis cives, sicut viva sunt Ecclesiæ Christi mem-

bra, sed iam feliciora nobis in hac misera lacrymarum valle patriam nostram suspirantibus, ad ipsius capitis omnium fidelium præsentiam exultantia, sic etiam nobis adhuc in terra pro iustitiæ coronâ certantibus patrocinari. Quod discretè Divus Cyprianus attigit, ubi de contemnenda mortalitate multa sermone profecutus, & ad immortalem vitam adamandam hortatus, inter alias sic ait: *a* *Magnum illic nos charorum numerus expectat, parentum, fratrum, filiorum, frequens nos, & copiosa turba desiderat, iam de sua immortalitate secura, & adhuc de nostra incolumitate sollicita.* Nimirum ea beatarum mentium in cœlum iam receptarum etsi summa sit felicitas, videre Christum in gloria sua, Deiq; beatâ visione frui; tamen etiam hoc in aliqua parte numerant felicitatis, quòd habeant, quos in illa beatitudine socios expectant, nos concives suos habituri. Ideoq; meritò sunt *Adhuc de nostra incolumitate solliciti*, nobisque precibus suis in Dei conspectu succurrere non inter-

a S. Cypri. serm. 4. de mortal. ante fin.

mittunt, suffragantur impensis pro consecranda iustitiæ corona laboribus, & studijs nostris, & periclitantibus patrocinantur.

2. Sed huius argumenti testimonium certius sit ex sacra scriptura, quæ plurimis in locis innuit nobis Sanctorum patrocinia. Sic Deum pro populo cùm deprecaretur Moyses, ad Patriarcharum Abraham, Isaac, & Iacob appellans merita: *a Recordare* (inquit ad Dominum) *Abraham, Isaac, & Israël, servorum tuorum; quibus iurasti per teipsum, tamquam orationi suæ certum à patribus illis Sanctis iam vitæ functis, suffragium præstolatus. Sic Deus Salomoni de via Patris sui David plurimum exorbitanti comminatus, in diebus eius non processurum se ad commeritam pœnam promittit; idq; propter David haud dubiè pro Filio suo deprecantem. Ait itaque: b Disrumpens scindam regnum tuum, & dabo illud servo tuo. Verumtamen in diebus tuis non faciam, propter David Patrem tuum.* Iam quid dicam de orationibus magni Patriar-

a Exo. 32. 13. b 1. Reg. 11. 12.

chæ Tobix? Etiam hic auricularium habuit Angelum Raphaëlem, qui preces, & opera illius ad Deum perferebat: *c Quando orabas, inquit, cum lacrymis, & sepeliebas mortuos, & dereliquebas prandium tuum; ego obtuli orationem tuam Domino.* Sic Iudas Machabæus in summo belli discrimine vidit per somnium duos viros, unum quidem Oniam olim summum Sacerdotem *Manus protendentem, orare pro omni populo Iudeorum;* alterum verò Ieremiam, de quo idem Onias ad Iudam: *d Hic est, ait, fratrum amator, & populi Israël: hic est, qui multum orat pro populo, & universa sancta civitate, Ieremias Propheta Dei.* Est igitur extra dubium, tam Sanctos Angelos, quàm sanctas hominum animas ex hac mortalitate iam in beatorum consortium translatas, orare pro nobis, & patrocinari causis nostris. Quorum etiam Deus, uti suorum amicorum, & domesticorum pro clientibus suis suffragia non repellit; nisi preces eorum ne Deus exaudiat, ex parte nostra impediuntur: quod si-

e To. 12. 12. d 2. Mach. 15. 12.

eri solet, si cliens sit in statu peccati mortalis, & non contritus.

3. Ad ulteriorem huius argumenti comprobationē, quòd videlicet Sancti pro nobis orant in Cœlo, Interpretes Sacri Codicis illum quoque versum apud Iob: *a Voca ergò, si est, qui tibi respondeat; & ad aliquem Sanctorum convertere; ad Angelorum, vel hominum iam sanctè defunctorum, & iam in patriam Cœlestem receptorum, preces, & suffragia non incongruè referunt; dum Eliphaz iubet Iobum consulere oraculum, & patrociniū sancti cuiuspiam implorare. Nam de sanctis Angelis orationes ad Deum perferentibus, sicut & aliorum preces Sanctorum pro viatoribus fusas offerentibus, ac patrocinantibus, tam ex libro Tobix iam demonstratum est; quàm ex libro Apocalypseos est manifestum; ubi dicitur venisse Angelus, & stetit iuxta Altare, & Habens thuribulum aureum; & data sunt illi incensa multa c. (quæ sunt orationes Sanctorum) ut daret de orationibus Sanctorum omnium supra Iob. 3. 1. b Apoc. 8. 3. c. 1. 5. 8.*

per Altare aureum. Hinc & S. Hilarius ait: a Hominum desideria, ac postulationes ad æternum, & invisibilem Deum ambitioso Angelorum famulatu, ac ministerio provelit. Quod ipsum & S. Athanasius admiratur; videlicet cœlestes illos Spiritus adedè promptè nobis servire, & Sursum, & deorsum commeantes, eo planè modo, quo visi sunt olim à Patriarcha Iacob per scalam à terra tangentem cacumine cœlum ascendere, & descendere. Quam in rem etiam S. Augustinus in soliloquijs suis sic ad Deum: f Magna inquit, curâ, & vigilantissimo studio adsunt nobis (Angeli) omnibus horis, & locis, succurrentes, & providentes necessitatibus nostris; & sollicitè discurrentes inter nos, & Te Domine, gemitus nostros, atque suspiria referentes ad te, ut impetrent nobis facilem tuæ benignitatis propitiationem, & referant ad nos desideratam tuæ gratiæ benedictionem.

4. De alijs verò Sanctis, quorum animæ iam in Cœlo perfruantur beato Dei conspectu ob eximiam vitæ innocen-

d S. Hilar. in Mat. c. 18. e S. Athan. orat. 2. contr. Arrian. f S. Aug. soliloquior c. 27. ante med. iam,

tiam, animi puritatem, & corporis; & quos Deus pares Angelis fecit, æquè nihil ambigendum est, eos pro nobis esse sollicitos, & tamquam membrīs Ecclesiæ semper addictos. Et hos post Deum colere, venerarique debemus ob duo præsertim peculiaria, quæ in nos ab iisdem derivantur beneficia: nimirum (uti S. Leo Oratione de S. Laurentio Martyre proficitur) ob præsidium, & ob exemplum. Dicit enim.

** Gaudeamus gaudio spiritali, & de felicissimo in christi Viri sine gloriemur in Domino; qui est mirabilis in Sanctis suis, in quibus nobis est & præsidium, & exemplum. Et quidem præsidium quod attinet, luculenter etiam S. Ambrosius in Oratione quadam ait: * Sancti semper nobiscum sunt; nobiscum morantur; hoc est: & in corpore nos viventes custodiunt; & de corpore recedentes excipiunt. Exemplum autem idem Sanctus ita contestans ait: * Martyr sibi patitur ad præmium, civibus ad exemplum. Quidquid enim Sancti vel passi sunt, vel heroicè fecerunt, id totum est exemplum, & doctrina*

a S. Leo. in natali. S. Laurent. post. init. b S. Amb. ser. 77. c Ser. 76. post init.

na quædam in bonum nostrum, & eruditionem: ut illorum fortitudo nos roboret in fide, passio doceat, quid credere, quid pro vita æterna consequenda pati, vel agere nos oporteat. Nam illorum actiones heroicæ, sicut & passionibus invictæ, voces quædam sunt, quæ nos erudiunt ad credendum; ad patiendum animant; ad fortiter agendum excitant; sicut idem Mediolanense oraculum ait: *d Constat, Sanctos Martyres plus passione docere, quam voce.*

5. Cum igitur Sancti iam in Cælum recepti tam præsidio, quam exemplo sint nobis, superest; ut Religiosus eisdem peculiari cultu, & devotione in suæ vocationis præsidium non solum in genere veneretur omnes; sed etiam aliquem, vel aliquos ex illis eligat sibi singulari veneratione cultuque prosequendos; quin & ad exemplum imitandos, vitæ videlicet innocentia, profundâ humilitate, assiduitate silentij, adversâ perferendi constantia; summæ paupertatis, obedientiæ perfectæ, puritatis incorruptæ, vel aliis virtutis, quæ

quâ Sanctus vel Sancti Patroni sui excellabant, heroico exercitio. Qui demùm Sanctorum Patronorum cultus eorum honori singulariter impensus hoc consequitur à tutelari suo, vel tutelaribus, ut clienti, Vocationis impetrent stabilitatem, & ad finem usq; perseverantiam; sine qua salus æterna periclitatur.

6. Iam verò duplici modo Sanctorum Patronorum nobis suffragantur patrocinia. Uno quidem (ut docet Theologorum Angelus) *a Oratione expressâ; dum votis suis aures divine clementiæ pulsant.* Alio, *Quasi oratione interpretativâ, scilicet per eorum merita; quæ in conspectu Dei existentia non solum cedunt illis in gloriam, sed etiam nobis in suffragium.* Undè S. Mater Ecclesia in orationibus pro sancti, vel sanctæ cuiuspiam memoria fundi solitis ad eiusdem sancti, vel sanctæ, plerumque provocat merita. Ut in oratione de S. Saturnino Martyre, dum orat: *Eius nos tribue meritis adjuvari.* Et in festo S. Nicolai Episcopi. *Tribue, quæsumus, ut eius meri-*

a S. Tho. p. 319. q. 2. a. 3. in c.

tis, & intercessione à gehenna incendijs liberemur. Sic & de S. Francisco Salesio: *Eius, inquit, dirigentibus monitis, & suffragantibus meritis æterna gaudia consequamur.* De Sancto quoque Ioseph Sponso Beatissimæ Virginis Mariæ sic orat: *Sanctissime Genitricis tue Sponsi meritis adiuvemur.* Et sic in orationibus alijs plerisque, quas hic enumerare prolixum foret. Satis est; Sanctorum preces, & patrocinia plurimum apud Deum viatoribus nobis suffragari: sed eorum præcipuè, quos peculiari prosequimur cultu, & devotione.

7. Assertionem hanc innumera quidem comprobant exempla; sed horum unum, alterumvè recensuisse sufficiat. Sancta Catharina Virgo Sveca Filia S. Birgittæ, nobilissimo viro cuidam in matrimonium data, consentiente verò eodem, imò Sanctæ coniugis exemplo perpetuam quoque castitatem vovete, Virginitatem, quam Deo voverat, servavit; puritatisque tutorem ac defensorem, *b S. Sebastianum Martyrem à Deo poposcit; cuius patro-*

b Brev. Patron. Regni Suec. die 22. Martij.

civis

cinio deinceps à multis periculis liberata est. S. Edvardus Rex Britanniae. ^a Sanctum Ioannem Evangelistam mirifice coluit, nihil cuiquam (de illo testatur historia) quod eius nomine peteretur, negare solitus. Qui aliquando conventus à paupere, sub cuius lacera veste fuit ipse S. Ioannes, dum nihil haberet in promptu, quod nomine tutelarum sui rogatus impertiret, eidem ex digito detractum dedit anulum; quem Divus non ita post multo, Edwardo remisit unà cum nuntio securitatis mortis, aliàs à magnis, quæ ipsi machinabantur inimici, periculis hoc eodem sancto patrocinate semper liberatus.

^a Brev. Rom. die 13. Octob.

Cæterum Sancti Reges, alijq; principes, ac Dynastæ cum semper aliquem è Sanctis habuerint, quem præcipuo prosequerentur cultu; Religioso pauperi tantò magis usitatum sit, oportet, tamquam pretiosissimo thesauro, qui est religiosa vocatio, onustum incedenti: ne facillè insidiatoris diaboli circumeuntis, & quærentis, quem devoret, rapinæ fiat obnoxius. Siquidem non fatiis esse debet Religioso, benè cœpisse; verùm ad finem in benè cœpto perseverasse, quod Deus per Sanctorum tutelarum preces largiri solet, est laudabile, & salutare

PARS II.

P A R S I I.

De

Religiosæ vocationis ruina.

Hic Gimus hucusque de ijs, quæ pertinent ad sedulam religiosæ vocationis custodiam; & quantum fieri potuit, ad hujus pretiosi thesauri conservacionem, spectantem materiam collegimus. In quibus, etsi nonnulla jam sparsim inveniantur, quæ plerumque sanctam vocationem, & spiritum religiosum labefactant, hinc tamen peculiariter aliqua de ruina religiosæ vocationis adferentur theoremata; liquidius ut unicuique Religioso pateat, quænam præcipua sint, & esse possint, per quæ gravior in animæ salute subeat jactura, ita ut, cum quis satis prosperè cœperit tamquam in placido pelago navigare, portumque prospicere,

mox infelix in scopulum allisus facillimè naufragetur.

Quod hic, antequam calamus admoveam operi, moneam, est præcipuum. Quoniam scribenda venient nonnulla, quin & jam scripta sunt; quæ licet magis ex diuturna experientia, quam ex nuda religiosi statûs contemplatione comperta sunt: nemo tamen existimet in ijs, quæ dicta, dicendaque sunt, vel mores suos, ac indolem, vel personam suam, alteriusvè cujuscpiam in peculiari, & ex proposito tangi, perstringique. Nihil etenim adferam novi, quasi nunc primùm aliqua fiant, & ex felici religiosæ vocationis aut hanc, aut illum deturbent, deturbârintque statu. Nec ego

Momum, nec Satyricum agam:

Sed

Sed adferam ea, quæ multis ante nos sæculis jam in alijs esse facta legimus, & quæ ex hominum imbecillitate communi futura sunt aliquando. Utinam autem nec facta fuerint, nec fiant, nec sint futura.

Et cum nihil sub sole sit novum etiam in gravissimis religiosarum personarum lapsibus, ac ruinis; idè nec ea, quæ vel ruinæ causa fuerunt, & sunt subindè; vel in quæ contigit, & contingit, aliquos fuisse prolapsos, prolabique, nova quis arbitretur. Sapientissimè proindè magnus ille, & rerum humanarum peritissimus, dixit Ecclesiastes: *a* *Quid est, quod fuit? ipsum, quod futurum est. Quid est, quod futurum est? ipsum, quod faciendum est. Nihil sub sole novum: nec valet quisquam dicere: Ecce hoc recens est. Jam enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt ante nos.* Itaque communis imbecillitatis humanæ semper ad malum ab adolescentia sua pronæ ratio, omnem cavillationis, quâ se perstringi quispiam, ac notari putet, amoveat à me suspicionem. Sit verò jam.

a. Eccle. 1. 9.

CAPVT I.

§. I.

Qui incipit malè; rarissimè finit benè.

I. **M**ultæ profectò sunt cause, ex quibus à religiosa vocatione facilè contingat desciscere. Nam si ulli alij, certè Religioso præcipuè congruit, quod venerabilis ille religiosi spiritûs Magister Thomas à Kempis dixit: *b* *Inter hostes versaris; & à dextris, & à sinistris impugnaris.* Cum enim Vocatio, seu professio religiosi statûs, sit pretiosus ille thesaurus, quem portamus, & possidemus *In vasis fictilibus*, inimico generis humani semper invidiosissimum, tantò majoribus insidijs ab omni parte obnoxium, quantò cæteris donis, quæ Dei nobis inexhausta confert liberalitas, præstat excellentiâ. Quòd cum non ignoret Stygius veterator, videatque jam in eo constitutam animam statu, ex quo non facilè deturbari possit, facit, quod plerumque strenuorum in bello strategorum est. *Qui dum animadvertunt, à*

b. Tbo. à Kemp. de imit. Christi l. 5. c. 35.

quam

quam parte validior sit hostis, & ad inferendam cladem premat acrius, eò pariter militare artem, vires, & studia convertunt omnia, ut & resistendo fortiter, & arte pugnandi callidè impressionem eludant; infringant robur, campum obtineant, & victoriam reportent gloriosam. Sic Judas Machabæus cum Bacchide exercitûs Demetriani duce confli- gens ut advertit: *Quòd firmior esset pars exercitûs in dextris, convenerunt cum ipso omnes constantes corde, & contrita est dextera pars, ab eis.* Eodem planè modo diabolus, quia videt robustissimam esse partem dexteram servorum Dei, videlicet Religiosorum professionem, & vitam, ad hanc unam in oppugnando, robur omne, quod habere potest, subsidiarium à mundo, carne, & à sensibus, affectibusque homini inlitis, & quasi domesticis quibusdam latrunculis in dæmonis fœdera juratis, omnes etiam artes, fraudes, ac dolos ad persequendam, & conterendam hanc militantis Ecclesiæ dexteram partem, convertit. Et

2. Mach. 9. 14.

idè non est mirum; Religiosum patere tantis insidijs, & vocationem ejus à dextris, & à sinistris, ac demùm undique impugnari. Non enim unum, sed plurimos hoc ipso, quia Christo vexillo adscriptus est, irritavit, & in certamen provocavit hostes, non tam à virium magnitudine, quàm ab astutia, fraudibus, & mira calliditate metuendos.

2. Hinc præclare S. Bernardus: *Non est, (ait) quod vobis metuam à viribus satanæ, fratres mei, & satellitibus ejus; cum noverim illius fortitudinem traductam per vulnera Redemptorû, & deductam ad nihilum. A versutis & astutis ejus timeo vobis, in quibus partim subtilitate nature, partim experientiâ temporum, sub tot annorum millibus cruditis, fragilitatem humanæ nature, quaquaversum se vertit, non ignorat. Sic enim ille insatiabilis homicida, non ursos, non leones, non fortia terræ animalia; sed tortuosum, & callidum serpentem, qui per sinuosa volumina nunc caput cauda, nunc caudam capite, tegere consuevit. Deniq; & serpens erat, non fortior, sed callidior cunctis animantibus ter-*

à S. Bernard.

v.e. Hucusque Claravallensis Pater, non vires, sed calliditatem diaboli pertimescens. Quare Corderius in suo Job elucidato scribens in illa verba; * *Ossi ejus*, id est, Behemoth, *fistula æris*, ex Pineda sapienter sic ait: *b Non est dubium, quin ex utroq; nomine tum æris, tum ossium, ingens diaboli, per Behemoth significati, fortitudo, & vires significantur, non eæ scilicet, quibus alienos, aheneosque muros valeat confringere: sed callidæ artes, & subdole machinationes; quibus animum blandè pelliciat, atq; seducat. Nec sine causâ vaserrimi inimici ossa comparantur æri. Sicut enim (ut rectè S. Hieronymus observat) per ventrem æneum statuæ, quam in somnis vidit Nabuchodonosor, significabantur Græci, quod eloquentiâ vigerent, & sapientiâ: *c Acs enim* (ait maximus Ecclesiæ Doctor) *est vocalissimum;* itâ diabolus eloquenter, & & suaviter ad modum fistularum ænearum sonare videtur, & varijs tentationibus agens, varijs quasi fistulis dulcè canit,*

* Job. 40. 13. b Corder. hic.

c S. Hieron. Comm. in Dan. c. 2.

ac personat. Qui, teste S. Gregorio Nazianzeno, *a Initio blanditur, & lenocinatur; verum in malum desinit.* Ejus autem fraus in eo præcipua est, quod sæpè victum se, fugientemque fingat: intereà tamen à tergo magis ut feriat, perimatq;ue. Versipellis hic hostis *b Tanquam diversis machinis, sic innumeris utitur argumentis* (ait S. Fulgentius) *c*, cum certamine manifesto cedit, ad hoc se victum demonstrat, ut vincat; ad hoc fugam simulat, ut persequentem, missis post tergum sagittis, occidat. Et paulò post: *Armis*, inquit, *quibus eliditur, surgit; & virtute, quâ deijcitur, deijcit*, ac prosternit; ut jam meritò non tam fortitudo diaboli formidari debeat, quam ejus fallacia, calliditas, & in persuadendo suaviloquentia, in argumentando lenocinium, argutiolæ; ac mille, nisi cautissimus sit athleta Christi, vincendi artes, ac prosternendi.

3. Et hæc quidem eò sint dicta, ut intelligamus & hostium multitudine, & insidiantium innumerâ machinatione

a S. Greg. Naz. orat. 40.

b S. Fulgent. Ep. 3. ad Probatm.

Religiosum impugnari; constetque multas, ob quas à statu vocationis facile possit ex-cidere, causas inveniri. Sed inter omnes principalis est; quempiam incipere malè, nec ea spiritualis hujus ædificij ponere fundamenta, quæ tam nobili fabricæ, qualis est Religiosa professio, construendæ, stabiliendæq; competunt; sed prorsus ita se huic accingere operi, sicut qui domum ædificaturus, non tam de bono, firmoque cogitat fundamento, quàm solum domus ideam, quantum ad formam, & pulchritudinem aspectui videntium gratam, jucundam, & laudabilem attinet, mente versat; nec intercè pervidet; locus, in quo constituendum est ædificium, arenosusne sit, an palustris; argillaceus, an petrosus? Ad quorum locorum indolem, & qualitatem accommodandum est fundamentum, & in hoc principaliter laborandum. Quia formam ministrabit, & suggeret ars ipsa: robur autem, & firmitatem ad terræ situm, & naturam, positum prudenter fundamen-

tum. Et propterea Christus Dominus apud S. Matthæum, virum illum appellavit stultum, qui nullo penitus habito delectu temerè. * *Ædificavit domum suam super arenam, & descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina illius magna.* Sic, qui religiosum statum eligit sibi quidem, sed ejus mala ponit principia; nec magis in electionis susceptæ stabilitatem benè firmandam mentis oculos convertit, quàm in spiritualis vitæ speciosum nomen; quod plerisque plausibile tantum est; at minimè pro decore, decencia, & dignitate consideratum.

4. Indè fit, ut ex perfunctoria quadam religiosi statûs inspectione, parumque circumspecta consideratione non pro eo, ac requirit ipsa professio, ponantur initia, succedaneo tempore fortasse, tanti negotij profectum permittendo, non autem ad serium, bonumque principium, animum, & studium adijciendo. Cum tamen tota susceptæ vocationis ratio,

* *Math. 7. 26.*

firmitasq; sita sit in eo, ut quis incipiat benè; tota quoq; ruituræ vocationis in eo constitutatur debilitas, & infirmitas, malè incepisse. Ut enim densa, prolixâq; silvâ perrecturus in urbem quampiam sibi propositam, si principio bivij non statim eam, quæ proprio, recto, tritoque ducit calle, sed aliam aliò tendentem arripit viam, vel tardè, vel difficilè, vel minimè, præstitutam continget metam per avia, deviatque salebrarum huc, & illuc errabundus; ita qui religiosæ vitæ, seu professionis suæ mala ponit initia, fieri quidem poterit, ut ad vitæ monasticæ perveniat in habitu religioso finem; sed quanta cum animi repugnantia, nausæque; quam difficilè, quanto salutis æternæ periculo, cò quòd statum suum certæ ruinae, quantum ad religiosè vivendi rationem, objecerit, facilè est æstimare. Non enim respondet fini, propter quem Deus ipsum ad Religionem vocavit. Vel magis ad rem ut dicam: non sequitur, nec tenet ea media, quæ ad propositum religiosi statûs

conducunt finem: sed vel judicij proprii pertinaciâ, vel propositi sui perperam concepti fallaciâ, vel diaboli ruinae semper advigilantis astutiâ, vel affectuum ac passionum ad nimium radicatâ contumaciâ, vel denique alio per indolis inconstantiam seductus infortunio, à via veritatis turpiter aberrabit.

5. Sanè contingit ipsi, quod illis jam serò poenitentiam agentibus, & lamentabili voce temeritatem, ac miseriam suam accusantibus, ut dicat, sed ah! quàm serò: *a Ergo erravi à via veritatis.* Ita est; errasti miser; quia malè currere cœpisti. Viam, quæ ducit ad verum, & perfectum finem, deseruisti, malum principium vocationi tuæ posuisti. Certum est enim proverbium: *b Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.* Vitæ religiosæ tyrocini-um, certa quædam est adolescentia, non generatione naturæ, sed professionis insuetæ novitate; non ætate annorum, sed sensuum renovatione. Quod enim est in Christo re-

a Sap. 5. 6. b. Prov. 22. 5.

nasce per fontem baptisimatis; hoc per habitus, & vitæ religiosæ susceptionem est regenerari. Jam sicut foetus in ipsa sui effusione si vel obstetricis incuriâ malè excipitur, vel alio parùm felici effundatur eventu, matrem spe suâ fallit, & consolatione frustratur, semper, quamdiù vixerit, notabili vitio, quod mater plerumque probro sibi ducit, & est illi dolori, laboraturus; & sicut naturæ adolescentia in ipso ætatis principio, si probitatis, honestatisq; non ponat in educatione principia, sed permittatur in licentiam, & morum improbitatem effundi, ac instar surculi recens inferti sine cura quaqua-versum luxuriare, vix aliquam in reliqua vita consolationem adferre solet: ità religiosus tyro, qui tamquam novus quidam fetus ex sæculi vanitate in Religionis sinum effusus, vel tamquam nova planta de silvestri sæcularium consuetudinum terreno, vel ex tenebrosâ mundanorum desideriorum valle in amœnum vitæ spiritualis viridarium, & (sicut

S. Leo Pontifex ait) *Translatu in Dei lumen, & regnum*, tyrocinij sui tempus si malè collocet, nec ponat ea, quæ toti vitæ post hac in Religione transigendæ conveniunt, & necessaria sunt, principia: sed æquè pravitati permittat freno, sicut dum vivebat in sæculo; neque malè succrescentes è nova plantatione, succidere studeat malorum habituum surculos, fiet, ut instar inutilis arboris, aut locum occupet sine fructu; aut demùm ut excidatur, & in ignem mittatur. Nec alia perditionis hujus futura sit causa, quam quòd tyrocinium malè positum fuerit ad primam ætatem; & quòd, sicut mater Religio desiderabat, ad professionis pervenire non studuerit perfectionem.

6. Veritatis hujus argumentum, hominis in paradyso status adumbrat, vel potius illustrat luculentius. Primi parentes illi cur tam deplorando nobilem illam conditionem suam exitu terminarunt? Querant, investigent, ac definiant, ut volunt, alij; ego felicissimi status in perpetuam miseriam

a S. Leo,

devoluti causam deprehendo, malum principium, quod protoparens noster in voluptatis horto posuit. Nam ad vitæ prosperitatem, ad posteritatis propagationem, ad dominatûs, & imperij super omnia creata auctoritatem; & quod maximum erat, ad Dei domesticam quamdam familiaritatem admissus, ubi præcipuum adhibere debuerat studium, ut in Dei laudes, & gratiarum actionem verba formaret, ut Creatori suo gratum rependeret animum; nec respiceret aliud, quàm Deum, ad cuius imaginem, & similitudinem fuerat creatus, ultimum finem suum; ipse nihil horum in illo tam nobili creationis suæ tyrociniò legitur præstitisse. Ad tanta beneficiorum, quibus à Deo fuerat cumulatus, exordia mutus ubique fuit Adam. Scivit equidem os aperire, quando Deus adduxit mulierem ex ipsius ædificatam costâ, & satis prolixâ phrasi donum hoc extulit, verùm non Deo magis opifici sapientissimo tam admirandum illud mulieris in societatem additæ

tribuit donum, quàm sibi potiùs arrogavit. Non enim dixit: Hanc vitæ sociam tu, Creator optime, admirabili sapientiâ tuâ formâstij, ex infinita bonitate tua, ne viverem solitarius, mihi providisti, ac dedisti. Tibi tantum acceptum refero beneficium. Sed quid? Audite hominis arrogantiam - *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea.* Quali diceret: non de sapientiâ tuâ, Domine, thesauro mulier hæc ad similitudinem meam in vitæ sociam facta est, sed est *os ex ossibus meis*; non de inexhausta beneficentiâ tuâ abyssò; sed *caro de carne mea*. Scivit benè ex sublimi ingenij sagacitate mulieri nomen imponere; legem societatis inter virum & mulierem præscribere, cùm dixit: *Hæc vocabitur virago: quia de viro sumpta est. Quam ob rem relinquet homo Patrem suum, & matrem; & adherabit uxori suæ: & erunt duo in carne una.* Hæc illæ de osse ex osse suo, & de carne ex carne sua satis eloquenter. Sed de tot, tantisq; beneficijs alijs erga se, de sui ex nihilo crea-

tione, de divini spiritus in se participio, de paradisi, in quem ex nativa terræ suæ regione translatus est, tradita sibi possessione; de magnifico super omnia animalia, terram, mare, & ærem implentia principatu, de plurimis alijs naturæ, gratiæque donis, naturalibus, & supernaturalibus, an semel saltem, ut gratæ mentis aliquod tributum reponeret, os aperuit? Non equidem; ubique taciturnus Adam, ubique mutus. Omnia de carne; de spiritu nihil.

7. Observatio hæc est acutissimi Ruperti. qui expendens hæc singula: * *Hinc tandem, inquit, animadvertendum est, quam pertinaciter homo primus à Creatoris laude mutus persistit; quam obstinatis labiis ab omni gratiarum actione abstinuit! & ingratum Domino Deo silentium aedit. Formante Deo, & inspirante spiraculum vitæ, factus in animam viventem, non suspiravit eodem spiraculo vitæ acceptæ in plaste sui faciem, ut adoraret; ut cum glorificaret, ut ei gratias ageret. Item ab eodem Domino Deo positus in paradisi voluptatis, nullas ei gra-*
a Rupert. comm. in Ge. l. 2. c. 39.

tias egit, & taciturnâ ingratitude tantum, tamq̃, felicem deliciarum Dei locum, quasi rapiam arbitratus, occupavit. Ecce nunc tertio divine dignationis dono locupletatus est in eo, quod fecit ei (Deus) adjutorium simile sui; adjutorium, inquam, ad hoc, ut crescere, & multiplicari posset, & de se uno propagatâ felici progenie, terram viventium repletet. Sive hoc tertium, sive secundum beneficium Dei fuerit; tribus planè divine beneficentiæ dilatatus muneribus taet adhuc; & nihil, quod laudem Domini resonet, eloquitur; nec illum dilectionis, vel gratiæ, verbum in ore ejus fuisse scriptura testatur. Hactenus gravissimè Tuitiensis Pater. Quæ omnia satis arguunt, & exaggerant primi hominis in paradiso mala principia. Qui dum initia sua fundare debuerat in Creatore laudando, in multa, eaque efficaci pro tot, & tantis beneficijs gratiarum actione; in sublimi Dei, ac beneficiorum ejus cognitione; ingratus ille totus obmutuit; ultra os, carnemque non sustulit mentem. Quid igitur? tam malum habitationis in pa-

radiso felicissimæ, imò vitæ totius principium quem finem habuit? Transgressor factus, & Creatori suo rebellis in eam est miseriam prolapsus, ut originalis justitiæ exutus omni ornamento, perpetuæ morti obnoxius, ad laboriosam, ærumnosamque damnatus vitam, è voluptatis horto suam in terram, de qua, & ubi, formatus erat, tamquam in ærumnosissimum exilium eijceretur.

8. O deplorandam ruinam! ô exitium non uni prævaricatori felicem statum suum malè ordienti, sed toti denique luendum posteritati! nisi Dei Filius ipse adfuerat instaurator. Concludit igitur sapientem sententiam suam sapientissimè Rupertus, & ait: *Qui ergò gratiam Dei non agnovit, non mirum; quòd ad hoc, ut peccaret, pervenerit: tamquam peccati lapsus, & conditionis humanæ perditio totam originem suam traxerit indè, quòd vitæ suæ, felicitatisque principium, ac innocenter in paradiso vivendi tyrocini-um malè posuerit homo primus: ad Dei Creatoris sui lau-*

dem, & gratiarum actionem os non aperuerit, cum vivere cœpit: ad tanta Dei beneficia semper taciturnus fuerit, semper mutus. Ità Religiosus tyro, qui statùs sui, quem ad Deo servendum suscepit, primordia malè collocat, finem vocationis suæ vel difficilem, vel nullum expectet bonum; sed ruinam.

§. II.

Mali principij quatuor cause præcipue; mala intentio, supina vocationis incuria, exigua Superioris animadversio, & conscientie remorsus.

I. Cùm difficile sit (uti jam diximus) finire benè, qui malè cœperit; tum & ipsæ malè incipiendi causæ veniunt dispiciendæ. Quarum æquè plurimæ sunt. Sed quæcunque tandem reperiri possunt, eas in quatuor contrahimus capita: nimirum ad malam intentionem; ad supinam susceptæ vocationis incuriam, ad exiguam Superioris aut Magi-

ftri Novitiorum animadverfionem, & ad remorfum confcientiæ. Jam quod attinet primum mali principij caput, malam videlicet intentionem, fubire potefit aliquem admiratio: quomodo ad tanti, tamq; falutaris momenti negotium, qualis efl vocatio religiofa, poffit intervenire mala intentio? Nihilominus hæc affertio tam efl certa, licet non paffim in multis, quam verum efl, meridie splendere folem. Quæ quidem intentio in adolefcen- tibus eflle potefit non purè mala, fed tantum ex animi quodam impetu temeraria: In adultis, & juvenibus purè mala; in provectioribus, & maturis ætate, perversa. Temerariam intentionem dicimus illam; quæ licet fundatur in propofito ad perfeverantiam pertinente; non tamen purè dirigitur ad Deum; fed incedit media inter Deum, & humanum refpectum. Solent enim adolefcen- tes fubindè metuere, fi non etiam odiffe, difciplinam; quam vel à parentibus, vel à præceptoribus ad fludia literarum urgentibus

experiuntur, ij præcipuè, qui nimis invitâ fludent Minervâ; vel quibus literæ non admodum arrident, quamvis aliàs ingenio fint præcellenti. Hi feverio- rem ut effugiant cafligationem, arbitrati in flatu religiofo non fore, ut fedulo fludere debeant; fed tantum ut orent devotè, aliaque minifleria faciant, quibus manus folùm exerceant, non ingenia, caputq; fatigent; fed neq; rigidam aliquam in clauflro difciplinam ad literas adurgentem exiflimant adhiberi, & ita fpe fubterfugiendæ feverioris educationis, aut etiam propofito patri, matri, propinquis, aut tutoribus aliquem dolorem, & follicitudinem ad vexationis lux vindictam adferendi, flatum eligunt fibi religiofum.

2. Quæ tamen intentio licet mala, & temeraria fit; potefit tamen, accedente lumine divinæ gratiæ, fi ad boni fui feriam cognitionem perveniant, & arreptæ vocationi refpondeant, in regularum obfervantia, ferioq; virtutum, & religiofæ difciplinæ fludio a-

nimum applicent, mutato jam per religionis, ac pietatis frequentatos actus in melius, & probato proposito, sensim corrigi, & in bonam orbitam facillè induci, atque ita tyrocinij deinceps bona ponuntur principia. Sed qui de religiosæ vitæ fundamento parùm sollicitus aliud in proposito non habet, quàm ut constanter effugiat disciplinam, nec animum ad ingenij, morumq; correctionem applicat; is ex temeraria intentione in mali principij prolabitur labyrinthum, ex quo ne ad unum quidem se se virtutis extricabit gradum. Præterquam enim quòd se suà frustratum spe deprehendet, quando & id, quod fugiebat, tantò magis inveniet; siquidem in Religione nullatenus disciplinæ parcitur, quæ, si in aliquod pertinacius incidat ingenium, eò magis exit in exercitium; & præter virtutem, literaturam quoque, & scientiam apprimè necessariam Religioso, æstimari quia videt, ac fortasse neutrum, id est, tam virtus, quàm scientia locum in sua re-

periunt indole: idèd præterquam, dico, quòd frustratum se spe suà deprehendit, etiam ad bona religiosæ vitæ principia despondet animum. Quia non tam re, quàm nomine tantùm Religiosum agere cogitavit; non sæculum, sed modicam in sæculo disciplinam effugiturus.

3. Mala deindè intentio, quam purè malam distingui-mus à temeraria, reperiri potest in adultis illis, qui jam aliqua rerum imbuti cognitione, & experienciâ, facillè discernere possunt inter status, de quibus deliberant eligendis. Horum propositum æquè spectare potest ad perseverantiam, sed non æquè dirigit ad Deum: & idèd pariter ad ponendum bonum principium non perducit. Nam vivere quidem in Religione, quin & perseverare non dubitant; sed falluntur in intentione, tria sibi plerumq; capita proponente: videlicet meliorem conditionem, honoris alicujus, seu dignitatis consecutionem; & majoris libertatis usurpationem. Quæ singula in claustris success-

sum habere nequaquam possunt. Nam ad melioris conditionis spem quod attinet; hac illi tantum prurire possunt; qui vel familiæ multitudinem, vel domus angustias, ac tenuem fortunam, vel aliquam aliam calamitatem sibi duram, tolerandoque difficilem connituntur effugere; fingunt autem interea, sibiq; imaginantur; se in Religione maiorem habituros commoditatem splendidè vivendi; miserias omnes temporarias ridendi, & sine solitudine totam vitam in quadam optata tranquillitate transigendi. Interea tamen falluntur egregiè. Quia nullus ordo religiosus adeò remissus est, ut permittat privata solum sectari commoda, vivendiq; lautitiam: & non potius ad communem moderatè vivendi adstringat formam, & modum. Procul ab omni regulari professione proprii commodi exulat indulgentia. quam in paterna domo qui habere non potuit, in Religione multò minùs inveniet. Honoris alicujus, aut honorifici ministerij spes, & pruri-

go, etiam hæc ingenijs adultioribus, & ad magna aspirantibus inesse quibusdam solet. Sed prorsus æquè fallax, & inanis; quæ fortassis in sæculo magis esset ipsis propitiâ, quàm in Religione: in qua non fastus, & ambitio; non honoris, & dignitatis venatio; sed virtus, humilitas, modestia, divini obsequij frequentatio, coronantur. Libertatis etiam usurpandæ spes, & ipsa fallit plurimum. Nam etsi *servire Deo, regnare est*: regnum tamen hoc, non consistit in licentia, sed in disciplina; sed in affectibus, motibusq; tam corporis, quàm animi inordinatis sedulo frenandis; uti rectè Venerabilis annotavit Beda: qui scribens in illa Christi Domini verba: *• Dico enim vobis, quòd multi prophetae, & reges, &c. sic ait: Quos Lucas multos prophetas, & reges dicit, Matthæus apertius prophetas, & iustos appellat. Ipsi sunt enim reges magni. Quia tentationum suarum motibus, non consentiendo succumbere, sed regendo præcesserunt.*

4. Est ergò libertas in claustris, motus animi, tentatio-

a *Lu. 10, 14. Beda l. 1. c. 43. in Lu. c. 10.*

nesq; per disciplinam, & castigationem vincere, subjugare, illisque dominari; non autem licentiosè vivere; vel (quod insanius est) majorem sibi licentiam, quàm in seculo, usurpare. In quo proposito Religionem ingressus, intentionem quidem habet perseverandi; sed eodem, imò licentiosiore, quàm vixit secularis, ingenio vitam agendi. Quæ intentio prorsus est mala. & nisi magis iram divinam contra se provocet, gratiam profectò non conciliat. Horum ingenium graphicè tangit Hugo de Foileto, dum scribens super illud Geneseos, capite duodecimo; *Ecce con- iux tua, accipe eam, & vade*, sic ait: *Mulieri pulchræ potest assimilari Religio; quæ pulchra est in contemplatione, sapiens in sui circumspeditione; nobilis, quia libera est à peccati servitute; dives in hereditate. Cujus hereditas est, regni cælestis aternitas. Amat luxuriosus pulchram, sed non castam. Sic quandoq; carnalis animus talis pulchritudine Religionis, induit habitum. cum autem castitatis*

a Ge. 12. 19. Hugo de Foilet. citat
2001, *Prat. 119, P. Relig. nu. 9.*

munditiem reverit; displicet, quod placuerat. Quis hoc ignorat nostris temporibus Ecclesis evenire? Sunt enim quidam; qui delicatam, ac voluptuosam fore credunt Religionem, expertem laboris, vacantem otio; ideò Religionis habitum indiscretè, intentione malâ, etiam perversâ rapiunt; votum faciunt, professionis vinculo constringunt. Cum autem Religionis ordinem, & consuetudines ejusdem, adversantes carni, noverint, in hæc verba prorumpunt: *Putavimus pondus Religionis levius esse. Quis enim potest ferre claustrum tedium? diuturnitatem scientiæ? pondus laboris, asperitatem vestis, parsimoniam cibi? Sic ergò uxorem suam reddunt Abrahæ, expellentes eam, ut liberi maneant in Ægypto. Hætenus Hugo sapientissimè.*

5. Intentio deniq; perversa, est eorum; qui depravati prorsus ingenij, non aliud sibi proponunt; quàm Deo pariter & hominibus imponere propter aliquod ex indolis pravitate per dolum, assequendum bonum temporaneum, aut perficiendum malum, sub ratione boni conceptum. Et hi, sicut non aliud proponunt si-

bi, quàm ut per imposturam acquirant, quod in animo sibi constituunt; ita neq; propositum, aut voluntatem habent ullam perseverandi. Et tales plerumq; sunt non unius, sed plurium religiosorum ordinum desertores, & impostores tandiù, donec deprehensi, justo Dei judicio, vel in rogo, vel in perpetuo carcere, vel in triremibus, alioque supplicio quopiam ignominiosissimo dent pœnas.

6. Jam triplex hoc intentionis malæ genus, hominum non potest bona tyrociniij principia ponere, solam si demas in adolescentibus, qui subindè propositum corrigunt, temeritatem. Quia non Deo, sed desiderijs inordinatis, sed inimico diabolo constituunt militare. Quam in rem præclare S. Gregorius: *Si semel, inquit, cor intentione corrumpitur; mediætas, & terminus actionis ab hoste securè possidetur.* Ad perverfam hanc intentionem illi quoque pertinent, qui suaptè naturâ fallacis, & in omnem partem verfiuti ingenij parentum volun-

tatem ut fallant, filio suo religionem optantium, eumque crebriùs ad ejusmodi professionem sollicitantium blanditijs, minis, alijsq; modis, denique præbent assensum, tamquam parentibus ex ea statùs electione solatium aliquod allaturi: sed intereà pravam indolem secuti, fingunt omnia, proponuntque tandiù in Religione perseverare; quamdiù parentes, ætate præsertim si jam processerint, sunt victuri: secutâ morte, quacunq; tandem arte, dolo, ac fraude, susceptæ professioni nuntium missuri. Isti non aliùs, quàm Judæ traditoris, ingenio imbuti, furtis, sacrilegijs, & mille imposturis, sub religionis pallio pleni, sicut omnia ad religionem spectantia fictè peragunt, simulantque; ita & principia sub probitatis larva ponunt ficta: nec cessant agere perverse, donec secutâ parentum, vel saltem alterutrius morte perficiant desiderium suum in interitum carnis; utinam non etiam animæ!

7- Sed jam ad secundam venio mali principij causam;

a S. Greg. lib. 1. moral. c. 10.

quæ est supina vocationis incuria, seu negligentia. id est: Ingreditur aliquis Religionem, & habitum suscipit proposito bono; postquam cum Deo, cum patre spirituali, sive cum illo, quem à sacris habuit confessionibus, rem maturè, sanèteque deliberavit. Sed postea negligit ea, quæ spectant ad vocationis, & spiritus religiosi conservationem; animumq; non tam reflectit ad id, ad quod venit; sed tantum quòd venerit ad Religionem, & quòd in statu sit religioso: interea verò non applicat animum ad sinceram conscientie culturam. Observatio regulæ de silentio, de modestia, de sedulo rerum spiritualium exercitio; admonitio Superioris, aut Magistri Novitiorum in ijs, quæ pertinent ad combibendum religiosum spiritum, ad Dei amorem in se excitandum, ad virtutem, & laudabilium actionum exercitationem, alacritas in obediendo, profectus in spirituali vita, & in sedula tyrocinijs collocatione, res apud ipsum sunt peregrinæ, nulliusq; curæ; ex

quadam ingenij stupiditate, vel supina locordia. circumfert cum alijs habitum religiosum, non animum. Non cogitat renuntiare se debuisse, & debere sæculo, omnibusq; mundi civem referentibus; incondito risui, cachinnis, intemperato ciborum esui, gestibus à religiosa modestia alienis; moribus, & illecebris hujus sæculi: paucis ut comprehendam cætera; de veteri conversatione quod transire debeat in novitatem vitæ. Cum tamen S. Hieronymus ad Fabiolam id disertè inculcet, dum ait: *a Phasè, id est, transitus, id nobis indicat, quòd de peioribus ad meliora pergentes, tenebrosam Ægyptum derelinquimus.* Et S. Ildorus: *Hoc, inquit, à nobis modis omnibus elaborandum est, ut exeuntes à sæculi hujus illecebris, in novi hominis conversatione vivamus, relicto pristino homine cum actibus suis.*

8. Sed & S. Bernardus in sermone quodam egregiè docet; qualisnam sit, in homine vetustas, & qualis fieri debeat in eo novitas. Ait enim: *b Est*

a S. Hieron. ad Fabiol.

b S. Bern. ser. 10. in parvos.

triplex vetustas, & è contrario triplex novitas. Est enim vetustas in corde, in ore, in corpore; in quibus, tribus modis peccamus; cogitatione, locutione, & opere. In corde sunt carnalia desideria, & secularia; id est: amor carnis, & amor sæculi. Similiter in ore est gemina vetustas, arrogantia, & derogatio. Item gemina in corpore flagitia, & facinora. Hæc omnia sunt imago veteris hominis, & hæc omnia renovanda sunt in nobis. Renovetur cor à carnalibus desideriis, & secularibus; ut exclusis illis inducatur amor Dei, & amor patriæ cœlestis. Recedant ab ore arrogantia, & derogatio, & succedant pro ijs vera peccatorum confessio, & bona de proximis æstimatio. pro flagitijs, & facinoribus, quæ vetustas est corporis, assumatur continentia, & innocentia; ut scilicet contrarijs virtutibus contraria vitia desellantur. Ità S. Bernardus. Ex quibus ejus verbis liquet, quàm necessaria sit Religioso tyroni, veterem hominem cum actibus suis in claustrum inferenti, mutatio, vitæq; renovatio. De qua si parùm, si etiam nihil curet Novitius,

sed eadem in corde carnalia, seculariaq; fovet desideria; si carnis, & sæculi secum adhuc circumferat amorem; si arrogantiam, & derogationem ore temerario depromere non desistat; si pro flagitijs, & facinoribus continentiam, & innocentiam in corpus inducere non connitatur; signum est manifestum, vocationem ipsi suam cordi non esse, causamque mali principij notabilem ab ipso præberi. Si tyro salutaria Superiorum negligit monita, si studium non amat orationis, & in oratione, vel meditatione torpidus, oscitabundus, & deses est; si nullius ponderis apud ipsum est, silentium infringere; sine facultate quieti, somno, otio, cibo, potui, oris, & oculorum licentiæ indulgere; per cellas ab uno ad alterum curiosè vagari; obvios quosque libros nullo habito delectu, facer, an profanus sit, lectione percurrere; cubicula, & angulos omnes explorare; exercitia spiritualia, certas etiam (ut vocamus) mortificationes aut subterfugere, aut perfuncto-

riè peragere; conscientiam suam, tentationes, inspirationes, & inclinationes Magistro suo non aperire; nam iste procul à bonis aberrat principijs, & religiosum statum exorsus malè, non equidem finiet benè.

9. Jam ad supinam istam novitij negligentiam, & incuriam, si neglectus insuper, & exigua quædam Superioris, aut Magistri Novitiorum accedat animadversio, quæ tertia, mali principij causa est; quid aliud ex hac, quamvis fortasse non voluntaria, sed vel ob modicam experientiam; vel ob nimiam eorum, quæ præscribuntur, tamquam ea novitij lectione percurrendo facilè exequantur, confidentiam; vel ob indolis, quæ in tyrone videtur, bonæ fiduciam, præsumpta quadam incurià, expectandum erit, quàm æquè suscepti tyrociniij malum principium? Rem aperio clariùs. Verbi gratia; Superior, aut Magister Novitiorum, scit esse certas pro tyronum instructione regulas, quæ doceant ipsos, quomodo tam in

publico, quàm in privato gerere se debeant; quomodo, & quo studio, tam mentali, quàm vocali orationi insistere: quàm modestià tam ad communem cum alijs mensam, quàm in communi cum alijs confesso, quem recreationem vocamus, post mensam versari; quàm verborum, vocisque moderatione, quàm etiam actionum circumspèctione tunc, cum dispensatur cum ipsis in silentio, dum animi recreandi causà lusus aliquis honestus ipsis permittitur, utendum sit. Scit ab unoquoque Novitio libellum unum alterumvè spirituales haberi, quem quotidie præstituto tempore legant, fructum aliquem ex ea lectione spirituales hauriant, & alia deniq; plura, quæ tyronibus tam ad religiosum spiritum, quàm ad mores à sæculo diversos discendos pertinentia præscribuntur. Advertit etiam fortassis, aliquos sumpsisse naturà ad bonum inclinos, ideoq; monitorem, ductoremque non multum eos indigere, nec multum esse debere sollicitum, an præscriptis faci-

ant fatis? indicium enim bonæ conversationis ipsa præfert indoles

10. His, & similibus Superior, aut Magister Novitiorum si sit contentus, & non etiam in omnem partem oculos, & attentionem, ac mentem ipsè convertat; angulos omnes, omnem locum, & tempus, in quo versari Novitios contingit, si non inspiciat, exploret, & quasi manibus (ut ajunt) palpet singula; neque advertat, quâ modestiâ, quo vocis in loquendo moderamine, quâ pedum, manuum, oculorum, totiusq; corporis habitudine, in incessu, in lusu, in communi cum alijs confessu, in labore manuali, in oratione; ad mensam pariter dum accumbunt, quomodo se gerant; & si quampiam in rem licet, ut videtur, exiguam impingunt, non statim moneat, corrigat, instruat; nec ipsis assidue (possit tamen interdum ad modicum non ex incuria, sed suadente vel tempore, vel aliâ circumstantiâ prudenter dissimulare) conversationem religiosam incul-

cet; permittat autem omnia vel scriptæ regulæ à novitio legendæ; vel indolis inclinationi bonæ, vel aliorum exemplo; profectò Superior iste egregie hallucinatur. Quia malo principio spatiosum aperit campum, postea difficillimè, cum mala consuetudo radices egerit corrigendo. Ut enim illi, qui novalè quodpiam pastinare volunt, & in agrum fructuosum excolere, si statim principio spinosos non effodiant diligenter, & exurant frutices, ac prorsus extirpent à radice; neq; mox à residuo, si quis remanet, stipite pullulantes alios furculos præcidant, evellantq;, laborem suscipiunt inanem, quantumcunque semen in terram projecerint bonum: quia spinarum, dumorumq; succrescentium densitas, omnem suffocabit sementem, & malis agri, seminumq; principijs erit occasio: ita qui malos habitus, quos plerumq; tyrohes ex seculo secum adferunt, permittit instar fruticum ex stipitibus pullulare, nec illos sedulâ vigilantia suffocat, ac præcidit

quâ docendo, quâ monendo, quâ singula, quæ religiosum minimè decent, corrigendo; facit idem, quod Novitio præbere causam malè incipiendi. Qui enim non advertit, aut tacet, aut semper dissimulat, quæcunque fiunt perperam, probare videtur eadem; & sic in mali causam principij totus influit.

II. Observatione digna res hic occurrit, quam Deus exercuit in Moyse Israëlitiçi populi postea duce. Ad grande munus ipsum destinaverat Dominus, ut videlicet populum Israël educeret ex Ægyptiaca servitute; postmodum in deserto per annos admodum quadraginta religionem, divinum cultum, amorem, timoremq; Dei doceret. Sed advertamus; quàmam methodo cum Moyse procedat Deus. Viderat ardentem, nec tamen combustum in ignis medio rubum, pastor ovium Moyse, & jam pergebat curiosius ad videndum *Visionem hanc magnam*, cum confestim Dominus inclamat: *Moyse, Moyse!* & respondente pasto-

re: *Adsum; Ne appropies huc*, inquit Dominus. *Solve calceamentum de pedibus tuis. Locus enim, in quo stas, terra Sancta est.* Quæri potest hoc loco. Quid est? quodd vix incipientem ambulare, sanctamq; terram pedibus contingentem, non permittit Deus appropinquare pedibus calceatis; sed jubet omninò solvere calceamentum, & nudis pedibus consistentem audire divinæ voluntatis imperium? Res adèò modica, qualis erat, calceatum in terra sancta stare, cur ipsi prohibetur? Quid calceati pedes impediabant? Mysterium hic advertunt sacri Interpretes, & dicunt: ideò id factum, quòd Moyse in magni populi magisterium eligendus, & mittendus, ipse prius erudiri debuit, in quo præire cæteris oportebat doctrinâ. Non enim agebatur ibi de calceamento magis, quàm de reverentia, veneratione, ac religione; quâ tractanda sunt divina: ideòq; statim ad ipsâ vocationis ad sublime ministerium primordia, noluit Deus accedere Moysem parùm reve-

reter; ne principio religionis
adeundæ malè affuerus etiã
deinceps malè progredetur.

12. Igitur ex Eusebio, Hu-
gone Victorino, Ruperto, Ca-
jetano, & alijs, ait Cornelius
à Lapide: *a* *Moyſes cum per
modum nature audacter, curioſè,
ac parùm religioſè ad ſcrutandum
hoc myſterium ignis in rubo vellet
accedere, prohibitus eſt ab Ange-
lo, juſſuſq; calceos exuere; ut reve-
rentiam exhiberet divinæ Maje-
ſtati, quæ in loco hoc præſentiam
ſuam exhibebat; utq; magnã ani-
mi ſubmiſſione, ac veneratione,
ad percipiendum idem Dei ora-
culum accederet. Id eſt: quia
Moyſes non ſolùm nunc, ſed
etiã poſtèa in Ægypto, & in
deſerto ſepiùs erat oracula
Dei percepturus, debuit cæle-
ſtis doctrinæ principia, magna
cum veneratione, ac ſummiſ-
ſione adire, & excipere, poſt-
hac ſemper eadem religione
divinis interfuturus oraculis:
& idèd talia Religionis oport-
tebat ipſum in terra ſancta po-
nere principia, qualem poſt-
hac vitam in omne tempus ad
infiniti populi exemplum, &
eruditionem erat religioſiſſi-*

a *Cornel. hic.*

mè proſecuturus, & in ea per-
ſeveraturus. Quãm in rem
S. Ambroſius hunc ſacræ ſcri-
pturæ locum planè ad propo-
ſitum noſtrum ſymbolicè ex-
ponens, refert ad deſideria
carnis per calceamentorum
pelles ſignificata, dicitque;
cum, qui cupit cœleſtia per-
cipere, carnales affectus exue-
re debere. Verba Sancti Do-
ctoris ſic habent: *a* *Mortale,
atque terrenum calceamentum ju-
betur ſolvere, cum mitteretur ad
populum liberandum: & idèd cum
Dominus affectum ejus probaſſet,
conditionem autem vidiffet infir-
mam, animi ejus mentiſq; veſtigi-
um mortalibus vinculis cenſuit
exuendum. Eodem planè ſen-
ſu, verbis etſi parùm diverſis
explicans Rupertus ait: *b* *Hoc
interim appropinquantibus nobis
ad Deum agendum eſt, ut calcea-
menta non habeamus in pedibus,
quæ fiunt de mortuorum animalium
pellibus; id eſt, ut mortuorum
mortifera, & in peccatis ſuis, ſi-
cut & in imperfectis, in affe-
ctibus inordinatis, & in mori-
bus ſecularibus, morientium e-
xempla non imitemur. Nam ille**

a *S. Ambr. l. 7. in Lu. c. 10. poſt med. um,*

b *Rupert in Exo. l. 1. c. 12. in fine.*

quidem corporaliter nudis pedibus accedere iussus est, quod est solenne humilitatis instrumentum: nobis autem hoc spiritualiter agendum est, scientes, quia Deus noster, ad quem accedimus, non est mortuorum, sed vivorum. Ità sapientissimè Rupertus.

13. Jam ad propositum nostrum ità mysterium hoc convertamus. Parvam irreverentiam in calceamento rustica gestatione non est permittus admittere Moyses ad ipsa religionis in populo per ipsum instituendæ principia; cumq; parùm religiosè, & audaciùs terram sanctam calcaret; statim admonitus est ab Angelo, ne, si dissimulatione quâdam transire permisisset eam inurbanitatem, malè tanti momenti negotium ordiretur propheta. Religiosus tyro, qui & ipse terram ingreditur sanctam: statim dico religiosum, in quo animæ suæ negotium, imò totius instituti, quod professurus adit, honorem, ac reputationem ad Dei gloriam in se, toto deinceps vitæ tempore, præsentare debet, ac promovere; quidni

etiam in minimis, qualia sunt; humiliter, ac modestè incedere; voce moderatâ verba proferre; orationis, & aliorum exercitiorum spiritualium apices observare, admoneatur? ut sic assuescat etiam in parvis bona ponere principia tyrocinij. Quæ si Superior, aut Magister Novitiorum negligat, nec oculo vigilanti Novitij mores, quos ex sæculo secum adfert, inspiciat, corrigat, & tempestivè occupet, videtur aliud non agere, quàm causam malè ordiendi ultroneè subministrare.

14. Sapienter idcirco monet Origenes: *a Tu qui præstides, inquit, hujus corporis (id est Ecclesiæ, Religionis, aut Collegij) oculus es; omnia circumspicias, & omnia ventura provideas. Pastor es, oculos Domini vides ferri per præcipitia, & non occurris? non revocas saltcm, neq; clamore deterres? Inculcat videlicet vetustissimus pater seriam omni superiori curam; ut, cum omnium esse debeat oculus, illorum tamen urgeat ipsum præcipua sollicitudo, qui facilius feruntur per præ-*

capitia secularium consuetudinum, uti contingere solet in tyronibus; hi ne permittantur ferri per eadem inordinatorum affectuum, & passionum prærupta: sed vel in minimis etiam, delinquentibus occurrat; eos moneat, revocet, clamore deterreat: ne, si malè cœperint, ipsi postmodum eorum imputetur malus exitus, & ruina. Hinc & Constitutio nostra sollicitè cavet, aut potius admonet, ut per Magistrum, Novitij *Strenuè probentur, & exerceantur in omni genere devotionis: hoc est, in oratione, in sacris tum lectionibus, tum meditationibus; nec non in varijs mortificationibus, veluti in vestibus humilioribus, in vilioribus ministris, præcipuè in silentio, & oculorum modestia, & alijs hujusmodi.* Quorum verborum sensus includit duo præcipua: sedulam videlicet omnium inspectionem Novitiorum, cum dicit: *Strenue probentur, & exerceantur in omni genere.* Non enim strenuè probare poterit, & exercere in omni genere, qui genus omne devotionis spectantis ad religiosum aut

ignoraverit, aut non advertent, aut diligenter non inspexerit. Deinde commendatur etiam modicorum inspectio, & animadversio, quando res parvas, exiguas, & contemptibiles, uti sunt vestes humiliores, viliora ministeria, & alia his similia, jubet in tyronibus exercitia non præterire. Quæ videlicet inculcantur Magistro Novitiorum; ut is in ipsdem curet non perfunctoriè, sed strenuè ponenda principia bona; cum certum sit, vix incepturos benè, quos oculus Magistri vigilans præterierit.

15. Dignum est consideratione, quod S. Mater Theresia, dum quodam in loco scribit, quomodo Priorissæ, & Magistræ novitiarum Sorores instituere debeant, & formare in orationis exercitio; ne per exiguam earum animadversionem statim initio malè formentur Novitiæ, sensimq; per nimiam ad raptus, & extases in orationibus applicationem, adsciscant ex sibi debilitates, & symptomata non facillè posse curanda. Quorum omnium curam, diligens ad ejus-

a Confit. P. 1. c. 2.

modi corporis evitanda mala, studium totum consistere docet in principio. Dicit itaque, doctrinam à se præscriptam sæpiùs relegendam esse * *Priorissis, ac Magistris Novitiarum; quarum est, sorores in orationis exercitio instruere, & formare.* Ac demùm, quod rei caput est, subnectens ait: *Nisi in principio circumspèctè, & exactè remedium adhibeant, videbunt certè; quàm multo postea opus sit tempore ad hujusmodi debilitatibus medendum, & obviandum.* Jam idipsum in materia nostra dicere possumus. Nisi Superiores, & Magistri Novitiorum in principio circumspèctè, exactè, & omni cum diligentia remedium inordinatis affectibus, & habitibus extirpandis adhibeant, principio tyrocini benè forment, instruant, moneant, corrigant, & in omni genere mortificationis exerceant; videbunt certè, quàm multo postea opus sit tempore, labore, & studio ad malè affectis radicibus medendum, & obviandum: imò videbunt, quanto periculo tùm suo, tùm

juventutis, quæ ipsis instituenda fuerat commissa, tùm & totius instituti manifesta labe factatione, (utinam non & ruinà multorum!) demandatum sibi ministerium neglexerunt.

§. III.

Incipit malè; qui propter flagitium aliquod perpetratum, ex conscientie remorsu confugiens ad Religionem, eandem postea contemnit.

I. **Q**uartam malè incipiendi causam à tribus superiore paragrapho explicatis secrevi caulis; eò quòd hæc res majoris sit considerationis. Si quidem quod pœnitentiæ loco deberet generosiùs assumi propositum ad Dei majorem gloriam, & ad certam animæ de profundo damnationis barathro liberationem, hoc postea per incuriam, diabolo magis etiam allaborante, vertitur in majus animæ detrimentum; nisi Deus hominem ex infinita misericordia sua respiciat, peculiariter, eiq; non solum media suggerat operan-

* S. Tiberii. lib. fundat. Monaster. c. 6. ante medium.

di benè, & feriam agendi pro enormi flagitio, vel flagitijs pœnitentiam; sed etiam cor excitet ad heroicè respondendum huic extraordinariæ divinæ gratiæ, & auxilia necessaria subministret efficaciter. Est autem hæc malè incipiendi causa, conscientiæ quidam remorsus, ad quem, sicut insigniores quidam sunt casus, ita quoque rarior ejus est origo, quæ plerumq; ab aliquo magno perpetrato ducitur scelere; cui probrosum, & immane supplicium leges, & jura præscribunt. Hoc ut reus evadat, non tam virtutis & pœnitentiæ amore, quàm gravissimæ pœnæ formidine, remotiorem aliquam in regionem, vel civitatem, antequam divulgetur flagitium; vel, si fuit occultissimum, metu nihilominus aliquando sceleris evulgandi, conscientiam semper animum exagitante, quàm celerimè confugit, ibique non sine speciosa spiritus, humilitatis, & modestiæ larva per emendicatas etiam, imò potius ementitas, ab insigniore quapiam persona commendatitias

literas, petit ad habitum admitti: ac tandem etiam constantissimè petendo perseverat, donec sacro vestiatur habitu, in probatione.

2. Contingit autem hominem ejusmodi subindè moveri etiam spiritu verè pœnitentiam agendi, sibi que statuere Deo serviendi propositum, non jam tantum ut scelus admissum expiet serio; sed etiam ut dignum pœnitentiæ facturus fructum, per disciplinæ sedulam exercitationem, virtutes alias acquirat, & sibi cumulet. Et dum ita dispositus salutis suæ cogitat opus aggredi, modumq; circumspicit illud aggrediendi, simul & Religionis expendit media, quæ ipsi porriguntur ad Deo pro beneficio vocationis haud segniter respondendum, & ad ipsum in bonam orbitam ex mundanarum vanitatum erroribus inducendum, non ei probantur modus, & media sibi dari solita, non quòd Religio deficiat in his uniuscujusque spiritui pro capacitate subministrandis; sed quòd ad flagitium, quod ipsum ad clau-

strum compulit, heroicè revelandum non assumat animum, illud secum diù, multumque verset, deliberet anxius, & semper rem differat in futurum, hinc quidem atrocitatem rei secum reputans, indè revelandi necessitatem (quamvis alibi per confessionem fortassè jam expiàrit) si jam seriò velit frugi fieri: sed ex alia parte difficultatem maximam, quam in aperienda sincerè conscientia experitur, dispiciens, apud eum, cui se revelaturus est, famâ; apud Religionem existimatione periclitaturum se imaginatur. Qui metus, & angor animi licèt inanis omninò sit; cùm hoc sit inauditum, ut pœnitentis alicujus occultum facinus, in Religione jam spiritali revelatum patri veniat in aliorum notitiam: tamen humani generis inimico plurimum in hoc allaborante, sunt, qui sibi metuendum esse persuadeant; & ità semper fluctuantes inter assensum, & dissensum, pacem, & quietem animi, quæ in claustro beatitudo quædam est, habere non possint.

3. Ex quo deindè sequitur, quòd in ea mentis perturbatione, conscientia quidem teste, pœnamque, vel (mitiùs ut dicam) pœnitentiam exposcente, sed amore proprio judice severitatem, & asperitatem in semetipsum exercendam horrente, nunquam esse possit animo sereno, quem status ejusmodi non comprehendit. Semper incedit tristis, tetricus, & malancholicus. Et Religioso sic affecto, non jam opus est, ut asperitas instituti, quod professurus in claustrum venit, ipsum exerceat. Ipse mæror, & anxietas animi, tormentum est ei magnum, sicut S. Joannes Chrysostronus in epistola quadam ad hoc propositum satis appositè: *Tristitia inquit, animarum crudele tormentum est; dolor quidam inexplicabilis, & judicium omni judicio, vindictaq; deterius. Nam & vermi similis est venenato, non solummodo carnem, sed & animam ipsam perimens, & tinea non solum ad ossa, sed ad corda pertingens; & perpetuus quidam carnisfex, non animam dilacerans, sed vires animæ consumens; ut ju-*

• S. Jo. Chryf. ep. 4. ad Olympiam.

gi nox, ac tenebræ profunda, & tempestas, & turbo; febris non apparens, omni igne validius incendens, & à pugna requiem non habens. Hucusque S. Antistes Constantinopolitanus ad Olympiam scribens. Jam carnificinam adeò crudelem, qualis est tristitia, dum intra se fovet, secumquè circumfert intestinam, non potest ad alia, quæ vel Institutum, vel Magister suggerit, media promptus animus esse, quem tantum non ad mortem assidue conficit tristis, & perturbata conscientia. Fit propterea culpa sua totus ineptus ad obeunda Religionis exercitia, nunquam ab omni parte contentus, ne seipso quidem, ne dum illius, qui curam ejus animæ suscepit, monitis, & documentis, quibus neutiquam acquiescere potest, semper existimans; ineptè, & insulse sibi suggeri media; responsa, consiliaq; dari puerilia; proposita sua vel non posse, vel nolle intelligi.

4. Et certum est, sic opinantem minimè falli. Non enim intelligi potest à ductore suo spirituali. Quia in magno

animæ suæ negotio turpiter ineptientis apertam non habet Magister conscientiam. Semper ambagibus quibusdam incedens Novitius, nunquam se totum explicans, non etiam vult intelligi, scilicet ipsemet patri suo spirituali perfidus interpretes. Quem idcirco diffidentia, vel potius perfidia sua reddit ad benè progrediendum inhabilem; donorum, & gratiarum Cœlestium incapax; eruditionis ad spiritum exfortem. Quia gerit in corde tineam, idest, tristitiam, interius omnia, quæ spectant ad animæ profectum, corrodentem, ac demolientem. Id, quod disertè sapientissimus Salomon in proverbijis suis tetigit, cum dixit: *Sicut tineam vestimento, & vermis ligno; ita tristitia viri nocet cordi.* Vestimentum corrosus à tineam; lignum, quod ambage multa terebo demolita est; illud quidem nulli jam honesto ului, istud autem ædificio nulli prodest. ita prorsus anima, in quam tristitiæ quadam ex diffidentia se insinuavit tineam, Cœlestium illustrationum, & gra-

a Prov. 25. 10.

tix, fit incapax; non idem, quod tristetur; hoc enim humanum est, talibus affectionibus impugnari; sed quod per diffidentiam non eam, nec ejus causam, aperiat Patri spirituali. Quæ res novitium facit ad ea, quæ sibi suggeruntur, salubria media prorsus ineptum, non secus, ac vestimentum à tinea, lignum à teredine destructum ad nihil adhiberi potest. Uti prudenter Cassianus hic recitata Salomonis explicans verba: *⁎ Vestimentum, ait, tinearum esu attactum nullius pretij, vel honesti usus poterit ulterius habere commercium; itidemq, lignum vermibus exaratum non jam ad ornatum vel mediocri edificij, sed ad combustionem ignis merebitur deputari. Ità anima, quæ edacissimis tristitiæ morsibus devoratur, inutilis erit vel vestimento illi pontificati, quod unguentum Spiritus Sancti de Cælo descendens prius in barbam Aaron, deinde in oram suam solere suscipere Sancti David vaticinio perhibetur. ⁊ Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam Aaron. Ità Cassianus.*

*⁎ Cassian. lib. 9. de Institutis Canobiar.
c. 1. & 3. ⁊ Psal. 132. 2.*

5. Igitur iste cum conscientie remorsu claustrum ingressus, & jam ex animi diffidentia (dicam veriùs) perfidia, per multam inquietudinem jactatus, nec tamen unquam aggressus medium, quod sedandis animi tumultibus erat, & est, summè necessarium, id est, sinceram sui manifestationem, non est mirum; si denique resiliat, à benè cœpto, cujus initia posuit pessima. Non enim fieri potest, ut in via perfectionis ille progrediatur, qui tam grandem progrediendi ponit obicem, ut patrato scelere non magis de pœnitentia seria secum disputans, quàm de pœna, quam ipsi deprehenso, comprehensoq; leges imposituræ fuerant, effugienda, nolit seipsum candidè manifestare. Non sine causa monuit Apostolus ad Galatas scribens, ut is, qui docetur verbo, communicet Magistro suo, sed quomodo? *⁎ In omnibus bonis.* Ait enim: *Communicet autem is, qui catechizatur verbo, ei, qui se catechizat in omnibus bonis.* Non in fraude, & dolo; quod fit, quando Re-

⁎ Gal. 6. 6.

ligiosus Novitius parùm sincerè suam aperit conscientiam, tacendo, quæ manifestanda sunt, & dicendo ea, quæ tantùm ad speciem sunt, non autem ad rectitudinem animi, nec ad rem pertinentia: sed *In omnibus bonis communicet*; id est; referendo sententiam hanc ad superiùs ab Apostolo dicta: *a Opus autem suum probet unusquisq;.* Quo docetur, ut unusquisque sincerè coram Deo, cujus locum sustinet Pater spiritualis, opera sua probet, nec erret hac in re: sicut contingere potest, tam in pœnitente coram Confessario, quàm in Religioso novitio coram Patre suo spiritali, non sincerè conscientiam suam exponente, sed certis verborum involucris ita sensum intricante, ut is, cujus est judicare de propositis, non satis intelligere possit; & aliud longè, quàm exponentis requirit status, decernat. Idè ille, qui catechizatur, id est, Religiosus tyro, qui verbis, ac monitis varijs docetur, viam perfectionis, oportet, ut interiorè animæ suæ statum, inclinationem, affectionem, cau-

a v. 5.

sam tristitiæ rodentis ejus conscientiam fideliter manifestet; nec velit in hoc affectatè, sivè per voluntaria circumstantiarum involucria sciens prudens errare. *a Quia licet hominibus fucum facere possit*, ait in hæc Apostoli verba Cornelius; *Deo tamen illudere non potest*, uti re-ctè confirmat idem Apostolus: *b Deus non irridetur.*

6. Potest quidem cum conscientia remorsu Religionem ingrediens, vocationis suæ causas adferre speciosas, & probatas; potest etiam tristitiæ, & animi continuè perturbati proferre rationes ad speciem consideratione, quin & commiseratione, dico plus, etiam excusatione dignas apud catechizantem, viamq; perfectionis docentem: sed intercè causam tacet illam, quæ totius affectionis malæ fundamentum est; & per quam maximè laborat diabolus, ut animam decipiat, sibiq; lucretur. Et ita semper in alio, atque alio (quod dicimus) supposito dabit catechizans remedia, juxta ut intellexit; in alio quoq; catechizatus accipiet. *Quia rem*

a Cornel. hic. b v. 6.

ipsam, quam debuit, non sincerè, sed in fraude, & dolo catechizanti suo communicavit. ideoque cum errore voluntario, quo Deum videtur irridere, vocationis obice gravissimo, trahitur ad resiliendum à cœpto, resiliitq; non quidem Religionis aliquo (sicut sibi persuadent quidam) sed animæ suæ notabili, detrimento. Quia spiritum, quem licet ex remorsu conscientiae, tamen ad finem bonum collineantem, extinxit. Et periculum est; ne, quod esse debuit salutis, sit aeternae damnationi. Cui melius erat, seu mitius, non agnovisse Religionis ingressum ad agendam poenitentiam, & ad salvandam animam esse necessarium; quam jacto malo fundamento, principioq; deniq; resiliisse.

§. IV.

Incipit male, qui parvos etiam non vitat defectus.

I. **N**ON in eo solum consistit negotium vocationis, ut quis ingressus Religionem adnitatur ea vitare, quae sibi videbantur, & erant, in saeculo

seu flagitiis, seu digna reprehensione, quamvis sub titulo venialis solummodo culpae: verum & in eo quoq; praesertim incipientium, esse debet studium; ut, quantum in se est, & quantum per humanam industriam, auxiliante Divina gratia, potest advertere, parvos etiam defectus, & qui vix etiam in venialem veniunt culpam, voluntarie, & ex proposito, non admittat: & hi sunt, inter alios, immoderati risus, & cachinni; incessus immodestior, loquendi quidam modi, ac phrasès à saecularibus usurpari solitae; sales, & facetiae, quibus aut mores alterius perstringuntur; aut ingenij ostentatur acumen, & festivitas; item, si obedientiae tardetur executio; oculorum licentia non coërceatur; custodia corporis in vestiendo se, vel spoliando vestibus habeatur negligentius; & alia his similia minutiora. Quae licet adeo parva sint, ut neque in venialem existimentur cadere culpam, & contemptui potius habenda putentur, quam ut mentio fiat eorum evitandorum;

rum;

rum; tamen in eam considerationem tyroni venire debent, ut omnem industriam conferrat, si ad ea pronus est natura, in se non admittenda. Secus si libertatem aliquam, vel potius licentiam, in his sibi permittat, neque ducat sibi religioni, talia non evitare, sciat certo, per eorum conniventiam, & indulgentiam aperiri januam, venialibus culpis ex voluntaria negligentia committendis amplissimam; quæ demùm sensim disponunt ad mortalem.

2. Est enim dæmon callidissimus animarum venator. Non statim obtrudit incipienti Novitio tentationem ad culpam aliquam manifestè mortalem, & nimis crassam; nec audet persuadere, quod ipsa humana ratio satis advertit culpabile, divinæq; legi contrarium. Secus subito deprehensus, nequam prestigator repulsam acciperet facilem ab eo præcipuè, qui recens ad Dei servitutum accedens studere conatur serio perfectioni, cui è diametro repugnat manifesta culpa voluntaria, sive sit illa venialis, sive mortalis. A

rebus ergò minutissimis, quæ nullam habent culpæ speciem, incipit humani generis inimicus. Facit nimirum, quod astuti volucrum aucupes. Quidam insidias, aut pedicas strunt, quibus incautæ decipiuntur aves, ante pedicarum ipsam instructionem locum circa occupant, certis instar tendicularum apinis, objectis etiam escis, quas primo quidem aspectu bestiolæ suspicaces aliquantum eminens contemplantur; & dum hominum advertunt neminem, etsi non nihil timidæ, tentant tamen accessum, sed resiliunt subito. faciunt hoc semel, iterum, ac tertium, ac tandiù circumvolitant, saliantq; , donec unum alterumve granum surripiunt indemnes. hac prædâ mox audaciores huc illucque circumambulant sine damno, subjectamque captant, ac vorant escam; & dum ita duæ, vel tres agunt securius, tum sensim plures advolant cumulativè, & obviâ fretæ securitate tandem extra formidinem veris involant, seseq; implicant, & capiuntur tendiculis. Ità diabo-

lus omnino; prius obijcit secura, mox audaciam, tandem licentiam suggerit. in qua si liberior fiat tyro, jam persuadent sibi, mala vocationi suæ poni principia, sensim in culpam gravem, ac etiam in graviolem contemptum, deniq; in vocationis desertionem desitura.

3. Quare benè S. Bernardus ait: *• Mens Deo dicata sic cavet at minora vitia, ut majora. Quia à minimis incipiunt, qui in maxima proruant. Et alibi. • Quam multos, ait, videmus, & plangimus fratres! qui, dummodo maneat habitus, & tonsura, salva sibi omnia arbitrantur. Non considerantes miseri, quemadmodum ingrati tudinis vermis interiora corrodens, ob hoc tantum corticem, quem vident, transforare dissimulat, ne fortè recogitent, & erubescant, ipsaq; verecundiâ emendentur.* Quæ mellisui Doctoris sententia non obiter est percurrenda; sed omnino premenda diligenter, præcipuè quod dicit: *Ingrati tudinis vermis interiora corrodens, tantum corticem transforare dissimulat.* Innuit nempè vir Sanctissimus; per

• S. Bernard. de homine vita.
• Serm. 7° de ingrati tud.

negligentiam parvorum defectuum, laborante diabolo, qui ipse erga Deum Creatorem suum ingrati ssimus est, insinuare se vitium ingrati tudinis pro beneficio vocationis ad Religionem; corrodit hac ratione Stygius ille veterator interiora conscientiæ; & intereà fingit, se tantum corticem obtentu minutiorum, & neque culpabilium modicum transforare: & tamen haud dubiè disponit ad culpam non levem, id est, ad ingrati tudinem, quæ culpa gravissima est. Deinde cum dicitur: *Tantum corticem perforare dissimulat.* Quid aliud per corticem intelligi voluit, quàm parvos illos defectus, quos superius commemoravi? Hic est ille cortex, quem vermis ingrati tudinis, etli non advertentibus nobis, non tantum transforat, sed etiam in animi interiora se insinuans, illum corrodit sine sensu; & ita perfectionis inimicus inducit in animam, per transforatum parvorum defectuum corticem, securitatem, exin licentiam, & contemptum. Undè subdit postmodum idem

Claravallensium Pater : *Nisi forte, quos videmus manifestè apostatare à Deo, repentè fieri pessimos arbitramur, & non magis defecisse, cum comederint alieni robur eorum, & nescierunt.* Vult nimirum dicere vir Sanctissimus: equidem hominibus hoc esse commune: pessimos ut existiment illos esse, qui repentino animi impetu manifestè fiant vocationis suæ desertores: sed non tam hoc considerandum magis, quòd repentè per apostasiam à Deo deficient; quàm quòd inceperint deficere per occultam diaboli fraudem, voluntariè parvos admittendo defectus, nec eos, dum admittebant, sibi ducendo religioni.

4. In his igitur sine scrupulo committendis, ac per neglectum contemptis, à principio tyrocini quia fuerunt incauti, vermibus ingratiitudinis, aut potius ipsa diabolicæ fraudis occulta tinea, corrodit, ac comedit eorum studium, & ita demum mala vocationis suæ ponere pergebant initia, donec ad ipsam usque perventum est apostasiam, sive desertionem.

Id quod etiam sapienter Ecclesiastes, aut potius ipse Spiritus Sanctus per Ecclesiasten divinissimè declarat, cum ait: *In pigritijs humiliabitur contignatio; & in infirmitate manuum persillabit domus.* Infirmitas manuum hic accipitur pro pigritia, & negligentia eorum, qui non advertunt animum ad defectus parvos; per quorum neglectum intrat in animam demolitio spiritus, & ruina. Quam in rem appositè Cassianus: *Eleganter, inquit, mentis incuriam domui comparavit, tectoz, neglecto: per quam primo quidem velut minutissima quedam penetrant ad animam stiticia passionum, quæ si, velut parva, ac levia negligantur, corrumpunt tigna virtutum, & post hæc influunt imbres largissimi vitiorum: per quos in die hyemali, id est, tempore tentationis ingruente impugnatione diaboli expelletur mens de habitatione virtutum; in qua scilicet aliquando circumspectam diligentiam retinens, velut in domus propriæ possessione requieverat.* Hactenus Cassianus.

5. Jam si ille, qui jam aliquando Circumspectam diligentiam

a Eccl. 10. 18. *b* Cassian Collat. 6. c. 17.

am retinens manebat in virtutum aliqua possessione, postea parvorum defectuum neglectu, contemptuque, virtutum tigna corrumpi passus, ingruente tandem impugnatione diaboli, expellitur de virtutum habitatione; an non credibilis est; tyronem, qui nullam secum attulit virtutum possessionem, pessimè sibi consulere, si parva negligat, nec ullam eorum evitandorum habeat rationem? Facit profectò, quòd ille, qui novam ad habitandum ingressus ædem, sed adhuc malè tectam, non munit, nec defendit à decidentibus passim stillicidijs, quæ demùm temporis aliquà diuturnitate, majore semper accepto impetu notabilem invehunt ruinam, aut magnis impensis instaurandam, aut pigrum habitatorem ex ædibus exturbaturam. Jam sive magnorum impensorum, sive migrationis aliò, quæ causa futura est? Non alia, quàm quòd principijs habitationis suæ malè prospexerit. Ità Novitius in clauistro si ob incuriam parvorum defectuum denique fiat spiritualium exercitio-

rum incapax; si deindè magnis etiam quibusdam audeat involvere se culpis, ità, ut per diuturnitatem temporis invalescente mentis hebetudine corrigi, frugiq; fieri cum non possit, omninò debeat dimitti; si postea statum expendat suum miserabilem; certè non aliam deprehendet ruinæ suæ causam; quàm quòd parvis defectibus evitandis in principio statim non occurrerit.

6. Hinc ille, qui non solum intentione bona perseverandi, sed etiam perfectionis studium seridè prosequendi Religionem ingreditur, adeò sibi cavet à parvis, imò & à minimis, ut ea grandium instar culparum horreat, ac detestetur, semper illud secum reputans: *Qui spernit modica, paulatim decidet.* Rectè propterea S. Laurentius Justinianus solertem in hoc genere justum describens, ait:

Gravia delicta nedum ei perpetrare non libet; verum etiam levia, & minuta, sine quibus mortalis vita non ducitur, solerter declinare conatur, agnoscens procerbo; quòd nemo criminibus prægrava-

a Becl. 19. 1. *b* S. Lauren. Instit. lib. de grad. perfect. c. 6.

ius ad perfectionis valet evolare vestigia. Intelligit præterea, quod viri Sancti venialia parvi pendendo consummare peccata, paulatim prolabantur in graviora, & à virtutum tepescunt usu, quotidieque procliviores efficiuntur in casum. Hucusq; Venetiarum Patriarcha. Ubi Novitius unusquisq; benè premat, quod dicitur: *Etiam leviâ, & minuta, sine quibus mortali vita non ducitur, solerter declinare conatur.* Non ducitur mortalis vita sine levi aliquo risu, sine levitatis subindè in incessu nota, sine liberioris aspectûs aliqua levitate, sine modica quietis extra dormiendi tempus indulgentia, sine incautiore in verbo quopiâ lapsu; fortassis etiam sine fructûs alicujus, ut pomi, pyri, vel alterius esculenti, poculentique extra facultatem usu, si non etiam bona repletionne. In quæ si nulla fiat animadversio, permittaturq; sensibus in hæc evagandi libera facultas ad initium tyrocini, futurum est procerto, sensim ut Novitius iste progrediatur à minimis hisce contemptui habitis ad majora; cum id eti-

am viris perfectis ex parvorum neglectu defectuum soleat evenire. Et sic aliud non faciet, quàm quòd à virtutum tepescens exercitio, quod adhuc modicum, vel etiam nullum habuit, malum ponet vocationis principium, ut verissimum deniq; sit: illum incipere malè; qui parvos etiam non vitat defectus.

CAPUT II.

§. I.

Ex usurpata quorundam licentia Religiosorum, certa sequitur spiritûs, & vocationis ruina.

1. **EX** tribus capitulis superioris paragraphis, nimirum ex malo principio, ex intentione mala, & ex parvorum defectuum neglectu, contemptuque, facile sequitur & alia à religioso spiritu, & sancta vocatione deficiendi causa: videlicet ex ipsâ subindè Religiosorum quorundam per arrogantiam usurpata licentia. Quia enim nonnulli jam habitum religiosum induti, institu-

tumq; professi, gratiam vocationis etfi fortasse magni faciant (sicut & magni eam facere obligantur) seseq; Religiosos esse gaudeant; nihilominus tempore procedente ipsi etiam procedunt, eò fastus, & licentiæ; ut seu loquendi modum, & verba, seu incessum, gestusque spectes, aliud in ipsis non videas, quàm hominem sæcularem omnia sibi licere existimantem. Frons, oculi, vultus, & tota corporis habitudo non Religiosum humilem, ac modestum, sed fastuosum ac pompaticum prætorem aliquem, honorificis titulis, reverentijs, & acclamationibus gaudentem, incedentemq; representant. In sermone proceres, in aspectu liberi, supercilijs elati; in vestitu, in lectifternijs, in ornatu cubiculi compti; in victu, modoq; vivendi, & in alijs instituti religiosi statum spectantibus peculiare, exemptionibus quibusdam primi; brevibus ut dicam; in omnibus laxi, & lauti. *Que* omnia, & singula detestandos quosdam per ejusmodi parum spirituales homines,

nomine magis, quàm professione Religiosos invehunt sensim in Religionem abusus, vere lachrymis deplorandos.

2. Hæc in adolescentulorum, & juvenum oculos ubi incurrunt, quod facillimè contingere potest, quis dubitet etiam ejusmodi nugis ipsos ad statum religiosum, in quo secundum ipsorum opinionem, libertatem & licentiam imaginantur sibi non modicam ad vitam benè beateq; transigendam, allici apprehendendum? Nec magis est ipsi cordi religiosa, quam postea profiteri debent, paupertas, castitas, & obedientia; humilitas etiam, & abnegatio sui; cibi, potusque frugalitas, vestitus inornata ruditas, injuriarum, contumeliarumq; tolerantia, ceteræq; Religioso propriæ virtutum, & heroicarum in sui contemptum actionum exercitationes, & usus; quàm laxè, lautèq; vivendi licentia. Et ita perperam, non sicuti res est, de religioso persuasi statu, eundem hunc sibi statum eligunt, & amplectuntur, respectu quidem eo, ut in Religio-

ne Deo ferviant, sed simul secularem fastum, libertatem, & licentiam non dimittant; imò licentiosius, commodius, & laxius ut vivant, quàm in paterna domo vel à parentibus, vel à præceptoribus habitis, sub arctiore, nec ad ipsorum genium, disciplina. * Facere nimirum hi volunt, sibiq; proponunt vivere, sicut olim populus Israël faciebat; qui regis Achab tempore claudicabat in duas partes, & ut Domino Deo, & Idolo Baal immolarent. Sic isti vanam quadam freti spe, & vanam imbuti opinione suscipiunt habitum religiosum, ut claustrum ingressi & Deum sequantur, & secularem licentiam non dimittant, duobus dominis servituri; Deo videlicet, & mammonæ, seu cupiditati suæ.

3. Jam hoc respectu, vanaque ducti spe dum suscipiunt habitum, etsi non absint à firmo proposito perseverandi, & in illo heroico, sicut videtur, actu quemdam etiam concipiunt spiritum, ac fervorem Deo constanter in Religione servendi: tamen propositum istud,

spiritus, & fervor neutiquam durare potest. Nam simul atque deprehendunt aliud in tyrocinio, quàm sibi imaginabantur, animum statim despondent, fiunt tristes, & quidquid ipsis exercitij religioni vel imponit regula, vel superior jubet, inviti suscipiunt, & cum tædio, ac nausea exequantur, ad aliud non parati, quàm ad recreationes, ad diverticula, quibus desiderium, & genium suum contentum reddant, nec aliam respectant consolationem, quàm ab ejusmodi relaxationibus; quas cum assequi vel difficile, vel minimè possint; sit deindè, ut brevi tempore non tantum vocationi susceptæ valedicant, sed alios etiam in partem, & sententiam suam facile pertrahant Novitios, fiatq; non mediocris tam in renuntiantibus instituto, quàm in ipso instituto, quamlibet alioqui Sancto, ruina. In illis quidem, quòd discrimini de salute animæ periclitandi obijciant se manifesto: in instituto verò, quòd etiam cæteris, nisi valde cordati sint, & spiritu roborati, tyronibus in simi-

* 1. Reg. 18.

le periculum præcipitandi se præbeant occasionem.

4. Causa verò desertionis est non alia, quàm quòd exemplis aliquorum, qui non ad Institutum formam, sed veluti quibusdam privilegijs exempti vivunt, religiosamq; professionem in desiderijs suis ad vanitatem ostentant, aliter fuerint persuasi, postmodum autem in Religione totum reperiant, experianturque contrarium. Non enim in communi professorum vita, multò minùs in tyrocinio, permittitur aliqua licentia, supra æqualitatem vivendi ratio, fastus, & luxus. Et, si uspiam, in Novitiatu certè fit per sedulam Superiorum vigilantiam animadvertio; ne quis tyronum peculiaritatem aliquam habeat exemptionem: imò quantum fieri potest, omnis submovetur peculiaritas, adeò, ut ne in minimo quidem Novitius possit præsumere, libertatisque, seu licentiæ, sibi causam aliquam præstitueret. Et propterea exercentur in viliori plerumq; vestitu, decenti tamen, in humilioribus quibusdam ministe-

rijs, in proprij judicij, voluntatis, & aliorum affectuum inordinatorum mortificatione, & abnegatione; non quòd Religio non æquè velit ipsos esse vestitos, eadem victus, & vestitus ratione vivere; commoditatem qualemqualem pauperi Religioso necessariam habere, sicut & alios professos: sed quòd ita expediat probare spiritum, an ex Deo sit, & non potius ex animi quodam impetu temerario, vel respectu non secundum Deum examinato.

5. Accedit & alia probationis, & exercitationis ejusmodi ratio; nimirum ut sic exercitati tolerandis incommoditatibus, quæ plurimæ sunt, & contingunt in Claustris Religionum, quæ certè nullas, quantum ad carnem, delicias habent, consuescant. Et tamen etiam hac seposita probandi causâ, Neoptolemus in Religione lautitias, luxum, & licentiam non reperiet; sed disciplinam, sed rigorem, sed modestiæ cultum. Qui si in uno, alteroq; secularis adhuc, vel jam & Religiosus animadvertat, & videat hæc exulare;

non oportebat, nec oportet ex uno particulari conclusionem formare universalem. Quia nullus Ordo Religiosus est, qui non omnia, & singula ad continentiam, modestiam, frugalitatem, rigorem aliquem saltem mediocrem, ad regularem observantiam, & ad strictiorem, quam sibi licentiosus aliquis arrogat, vivendi methodum moderetur.

6. Laxiorem autem, & licentiosiore vitam, quam adulescentes aliqui vident, & apprehendunt, in uno, alterove Religioso plausibilem, non communis in Claustro vivendi ritus, aut disciplinæ vel incuria, vel indulgentia, sed plerumque mala indoles, & inclinatio, in tyrocinio subdole occultata, vel contrarijs exercitatis actibus aliquatenus suffocata, vel præsumpta per eos, qui literis, & scientijs alios aut videntur, aut magis videri volunt, anteire, quædam arrogantia, infert in Religionem, æquè præter intentionem Instituti. Hinc sapienter Origenes, expendens è Sodomis ab incendio liberatum Lot, &

nihilominus postea deceptrum à filiabus suis, ebrium, incendio carnis involutum, quasi peculiariter unumquemq; Religiosum alloquens, sic ait : *a. Sc. & tu observare debes (Religiosè) ne forte, etiam cum effugeris flammam sæculi, & incendia carnis evaseris, etiam cum pusillam civitatem Segor superaveris, & ad scientiæ altitudinem velut ad quedam cacumina montis ascenderit, vide, ne tibi insidiantur duæ filie istæ, quæ à te non discedunt, sed sequuntur te etiam, cum ascendis in montem, scilicet vana gloria, & superbia.* Nimirum benè verustissimus Pater hoc advertit, quàm perniciofa sit in eo, quem Religio mater ad virtutum exercitationem literis etiam, & scientijs ornavit, vanæ gloriæ cupiditas, & superbia; quæ tanquam progenitæ duæ filie carnis, ab hac difficile separantur, neque citius in fraudem effrenantur, nisi postquam Religiosus ingenij felicitate, & sæcunditate in montem, id est, in elati animi sublimitatem ascendens inebriatur. Cæterum religiosa pro-

*a. Orig. civit. Men. spirit. tib. V. Relo-
g. 10. 11.*

festio, ac perfectio per pusillam civitatem Segor figurata, semper humiliter incedit; scientiarum autem sublimitas raro sine vanæ gloriæ, & superbiæ comitatu præterit ebrium ingenij fecunditate. Nam dicente Apostolo, *scientia inflat.*

7. Jam verò spe suâ, & opinionione, dum adhuc essent in seculo, decepti, postquam inveniunt in clauastro disciplinam, jejunium, orationis assiduitatem, mundi contemptum, vigilandi studium, laboris asperitatem, perpetuam inter virtutes, & vitia pugnam, in seculo penitus ignoratam, carnis afflictationem, & plura his similia, toti mox obstupescunt; & admirabundi sic secum: *Papæ! Non ita vidimus: non ita nobis promissimus: hæc verò nescivimus: istum rigorem, & assiduam exercitationem non expectavimus. Ideoq; S. Bernardus horum admirationem egregiè perstringens in eorum persona: b Haud quasquam, inquit, nobis placere potest sapor Cæli, dum saporos querimus coqui noscari. In deserto dantur coturnices,*

a 1. Cor. 8. 1. b S. Bern. ser. 67.

& manna: id est, in loco disciplinae majora, & minora mandata. Cum vidissent filij Israël manna, dixerunt ad invicem: Manchu? Quid est hoc? Et paucis interpositis: Ad hunc itaq; modum, ait, cum aliqui simplices ad conversionem veniunt, severitatem regule expavescent. Si fiat ei sermo de mundi contemptu; de virtutum, vitiorumq; conflictu; si anxietas vigilandi, assiduitas orandi, parsimonia jejunandi ab ipsis requiritur, dicunt conquerendo inter se: Quid est hoc? Qui tot, & tanta implere sufficiat? Ità Divus Bernardus. Nec est mirum, ipsos admiratione defixos obstupescere. Non adverterunt in laxioribus, & licentiosis aliquem rigorem. putârunt eandem omnium cæterorum licentiam esse, quam in uno, & altero observârunt, carnali genio conformem, eiq; nec in minimo adversantem: & ideò demùm aliud experti, statim de liberare incipiunt aliter, à suscepto statu desciscere constituunt, ac desciscunt. Atq; illi quidem in licentiam effusi, jam spiritu religioso vacui prorsus in seculares evanuerunt mo-

res; hi autem vanâ delusi spe, tam spiritu, quam statu, quem erant professuri, penitus corruerunt. Tanti referebat licentiosi cujuspiam exemplo, licentiæq; respectu religiosum habitum assumpsisse.

§. I I.

Licentiâ non solum tyronibus male incipiendi, sed etiam professis male progrediendi, est causa.

1. **E**ò ferociæ, & in regularem observantiam grassandi audaciæ procedit unius, alteriusve temerarij licentia; ut non tantum adolescentes in mali principij conijciat discrimen; verum etiam ijs, qui benè ceperunt, & jam professi sunt, malè progrediendi præbeat ansam, & instar rapidi torrentis, ubi aquarum eluvie repentinâ turgescit, obvia quævis in exitium rapientis secum, in religiosa vocatione, & in via perfectionis deficienti, periculum creando, trahat. Vel sicut unus homo luc pestiferâ correptus inficit univer-

fos, cum quibus ipsi commercium est; sic unius licentiosi, nec ullum affectibus inordinatis frenum imponentis temeritas, non unius it labefactatum, & in transversum agit, bona principia. Cum enim vident adolescentes hunc, aut illum, vel titulo jam veterani, & emeriti; vel animi quadam arrogantia, provectum indulgere sibi, secumq; in ijs, quæ rigoris alicujus, & disciplinæ sunt severioris, ausu temerario dispensare; facillè sibi persuadent, æquè sibi licere multa, atq; alteri; nec eam habendam esse religiosarum Constitutionum anxiam, scrupulosamq; rationem, quam aut Superior inculcat, aut regulæ suggerit præscriptum.

2. Certum est enim; exemplo, ad imitationem sui citius movere mala, quam bona. Et est in promptu ratio. Quia malum prono quodam naturæ discitur, vel imbibitur potius, impulsu, imò cum lacte sugitur. Siquidem *« Sensus, & cogitatio cordis humani in malum prona sunt ab adolescentia sua.* Bonum autem docere, præce-

« Gr. 8. 22.

ptionibus,

prionibus, ac multo studio, & labore indefesso in hominis animum per disciplinam inducere, inculcare, ac velut inarare, est necesse. Ut enim hortus, aut ager, tribulos, sentes, spinas, lappas, & id genus alias inutiles herbas, & plantas suapte naturâ profert; rosâs autem, amaracum, lilia, violas, narcissos, aliosque flores pulchritudine, colore, odoreque raros; perlicos item, pomos, & pyros bonas, aliasque plantas utiles; in agro pariter triticum, oryzam, filiginem, aliâmq; sementem vltibus humanis utilem, multo labore infeminare, transplantare, insere, & fovere oportet: itâ mali mores, ac vivendi licentia, & quodcunque vitiorum genus, opus non est, ut magistrum habeant suum. Indoles ipsa, *Sensit, & cogitatio cordis humani in malum prona sunt à natura, & sine præceptore facillimè depravantur.*

3. Jam impulsum præterea si habeant ab exemplo; tum verò magis agendi malè pullulat incentivum. Et jam difficile datur remedium, ubi li-

centiosorum unius, alteriusvè induxerit auctoritatem audacia. Undè non mirum, quòd multiplicatis ante cataclyfinum hominibus, *à Omnia caro corruperat viam suam super terram.* Ea corruptelæ pestis omnem originem habuit ab exemplo. Considerètur enim diligenter sacre Scripturæ textus, ubi dicit: *à Videntes filij Dei filias hominum, quòd essent pulchræ,* non deprehèdetur aliud, quàm quod est in proposito nostro. Non ibi sacra dicit historia; *Videntes filij hominum filias hominum, sed Videntes Filij Dei.* In qua verborum phrasi tota vis, & energia sensûs historici consistit. Quòd nimirum illi, qui viderant *Filias hominum,* & in earum rapiebantur concupiscentiam, fuerint non simpliciter homines, id est, aliqui plebeij, seu filij hominum plebei-orum; sed *Filij Dei.* Mysterium hujus rei sumi debet ab expositione Sancti Hieronymi: qui hæc duo verba *Filij Dei,* interpretatur, *Filij potentum;* tamquam illi, qui petulanter in omne ruebant malum, freti potentia parentum suorum, &

à Gr. 6. 12. à v. 2.

ipsi potentes in populo habiti, licere sibi præsumebant omnia: & ità reliqua vulgi multitudo sequebatur illorum pessimum exemplum, tanquam nemini non liceret vulgarium; quod potentum, & principum filij per summam petulantiam, & impudentiam audebant. Eisdem insistens expositioni Lipomanus etiam ipse per *Filios Dei* dicit intelligendos esse
** Filios judicum, ac virorum præpotentum, qui ex more lingue Hebraicæ (verba sunt memorati Auctoris) dñi nuncupantur. Unde editio Chaldaica, quæ veridica est, filios principum legit. Inde postea concludit. Filij ergo judicum, & potentum propter patrum auctoritatem nullum facinus eo tempore non audebant. Corruptis autem principibus facile reliqui depravati sunt. Ità Lipomanus.*

4. Jam in Religione quamvis omnium una sit eademque propter professionem conditio; nec amplius hic alter adversus alterum inflari potest, ac dicere: *Nos nobiles, vos autem ignobiles.* Quia religiosa professio pares facit omnes, uni Christi Domini jugo, non

** Lipoman.*

autem vanitati sæculi, mancipatos; & omnem generis, aut stemmatis, ac profapix prærogativam tollit: attamen accidere subinde solet, ut vel ex ingenij qualitate sublimi; vel ex animi quopiam fastu illum, quem per temporis diuturnitatem sensim afflavit, & inflavit arrogantia, dæmonium hoc occupet, in ipso invalescat, & in licentiam ebulliat adedò, ut non tantùm ingenij præstantiâ, dotibus, & eruditione, quæ omnia nonnisi Deo debet, & matri Religioni, ipsum sollicitè ad eruditionem promoventi, sed natalium etiam genere, cui pridem renuntiavit, inflatus, & elatus, multa licere sibi præsumat, & instar filij principis, ac præpotentis, quamvis in sæculo natales aliud fortassè genus, & familiam ostendant, haberi velit. cujus audax vendi licentia quia in juvenum oculis, tanquam à Filio Dei, id est, à filio potentis, ac principis profecta, est valdè plausibilis, impedire plurimum solet eorum in virtute, vitæque spiritali progressum: sensim enim aut piget illos ista non

imitari, aut pudet. Piget ob aliquam ignaviæ (sicut illi concipiunt animo) notam, quam incurrere se putant, tamquam solum hæreant in extremis, & non etiam cum alijs ad politicæ, fastusq; pompaticam consecrationem aspirent, non intelligentes adhuc bene; crucis gloriam non in sublimitate sæculi versari; sed in ignominia fortiter pro Christi nomine tolerata. Pudet etiam, eadem vivendi licentiâ talibus non æquari, tamquam ignominiosius sit, non videri licentiosum, quàm esse bonum Religiosum.

5. Fit igitur cum plerisque, quod S. Augustinus in juventute se fecisse deplorans, ait: *Quid dignum est vituperatione, nisi vitium? Ego, ne vituperarer, vitiosior fiebam; & ubi non suberat, quo admissis equarer perditis, fingebam me fecisse, quod non feceram; ne viderer abjectior, quò eram innocentior; & ne vilior haberer, quò eram castior.* Sic isti, quò existiment; fastum, & elationem animi non ostendere, nihilq; sibi concedere, nec insolentis alicujus licentiâ

a S. August. Confess. lib. 1.

non imitari, ne viles habeantur, & abjecti, discunt aliorum typo fingere se, quales non sunt; & deniq; processu temporis, etiam tales esse, quales initio non fuerunt. Quæ frequentata consuetudo inducit habitum: quo deinde sic implicantur, ut in perfectionis via, quam in ingressu claustrii professuros se proposuerant, deficiant miseri; neq; citius agnoscant intricatos se, quàm insigniter in postremis hære se deprehendant. Et quidem miseriam hanc suam cognitione si assequantur, miseratio, & gratia Dei quædam est extraordinaria, paucis impertiri solita. Nihil enim aliud est hoc, quàm sicut alterum Petrum negantem, & pejerantem à Christo Domino respici, & à via religiose perfectionis descendentem ad pœnitentiam prodigosè conversum lacrymis amarissimis culpas admittas deplorare.

6. Sunt ergò licentiosorum exempla certus ad bene progrediendum obex aded, ut plerumq; contingat modestissimum quemq; , propositiq; bo-

ni tenacissimum, satis alacriter, impigreq; currentem veluti prosperrimo vento proVectam navem in altum, sed adhaerentis remoræ tamquam potenti retinaculo repente cohiberi, sistique: &, si penitus à religiosa vocatione non deficient, hoc saltem ab ipsis impetrari, ut in religioso spiritu fiant languidi, legnes, oscitabundi; in omnem violandæ regulæ licentiam audaces. Idq; totum tribu: debet libertatis, & licentiæ, quam vident in alijs, & quos juvenus pro quibusdam majoribus, ac potentibus habet, præsumptioni; vel, si mavis, prurigini, & amori proprio sponte se insinuanti. Quod tam quotidiani casus, & experientia luculentissimè doceant in ijs, qui instar equorum oris durissimi nullo freno gubernari se passi jugum excutunt obedientiæ, quàm vetera Christianæ Ecclesiæ tempora, quantum ex annalibus Ecclesiasticis advertere licet. Siquidem Eusebio Cæsareensi Episcopo teste, temporibus illius non aliundè populus malè vivendi sumplit occasionem,

quàm ex nimia principum Ecclesiæ, id est, Episcoporum in omne vitium effusa licentia. Verba scriptoris huc adfero. *Cum enim nos, inquit ille, præ nimia quadam licentia in mollitiem delicatam effemus prolapsi; cumque alij alios invidè maledictis insectari, & propè nos ipsi inter nos (intelligit Episcopos) petulantibus linguis, tamquam mutuis armis oppugnare, & casu aliquando verborum contumelias, velut hastas, unus in alium intorquere, & præsidēs Ecclesiarum alter alterius viros infringere, & populus in populum seditionem concitare occiperent, &c.* Cujus scriptoris testimonium benè ponderandum est; quomodo *Populus in populum seditionem concitare occiperint.* Quia videlicet ipsi *Præsides Ecclesiarum alter alterius viros infringebant, & præ nimia quadam licentia in delicatam prolapsi mollitiem mutuis odiorum, ac linguarum armis in se debacchabantur: factum indè, quòd populus horum in Ecclesia potentum, ac principum exemplo, etiam ipse parvam, aut nullam religionis habuerit rationem: sed æquè pe-*

a Euseb. lib. 8. hist. c. 2.

tulanter, ac dissolutè viveret; mutuis odijs, & seditionibus ipse quoque tumultuatus, nomen & religionem Christianam tyrannis, idololatriisque redderet abominandam.

7. Idipsum pariter contingere solet pessimo licentiosorum unius, & alterius in religiosis Institucis, & communitatibus exemplo. Qui dum obedientiæ jugum excutiunt, inflati quodam animi fastu per fas & nefas sanctam regularum conculcant observantiam, religiosorum ordinum ornamentum; juventutem quoq; enormi libertatis usû depravant, Institutoq; ignominiam, contemptum, & obscuritatem constant, ita, ut præter domesticæ disciplinæ ruinam, etiam populo religiosus ordo reddatur exosus, & ad improbitatem vulgo sectandam notabile fiat incitamentum. Præceptum illud, quod dederat Moyses Israëlítico populo, de patibulati cadavere, dicens: *Non permanebit cadaver ejus in ligno, sed in eadem die sepeliatur, &c.*

Et nequaquam contaminabis terram: præceptum, inquam, hoc

a Deut. 21. 23.

expendens Oleaster, sacrarum literarum interpret accuratissimus sic ait: *Terret me re verè locus iste, asserens; impium etiam mortuum, contaminare terram.*

Quid enim vivus faciet, qui mortuus non permittitur super terram in suspendio? Sic ille. Ad hoc autem, quod dicitur: Et nequaquam contaminabis terram tuam, subdit Interlinearis: Sordibus peccatorum. Et est sanè, quod terreat unumquemque; quando ne in patibulo quidem pendere diù permittitur cadaver, ne Sordibus peccatorum, ob quæ supplicium sustinuit patibulatus, contamine terram. Nam si terra contaminari potest tali cadavere, quanto magis homines alij, qui punitorum suspendio scelera sibi revocant in memoriam, possunt contaminari? Nimirum in animos hominum, qui contemplantur suspensum, ejusq; suspendij causam, insinuat se quædam contagio pravitatis, & improbitatis, aut ejus maleficij, propter quod pœnam subiit suspensus.

8. Jam mortuorum delicta si vim habent aliquam contaminandi vivorum animos,

a Oleast. hic.

quid

quid non poterit laxa conscientia non tantum licentiosè factis suis regulam conculcantium, sed etiam toto spiritu, quem elatis supercilijs, ore fastuoso, præfracto gestu, spirant, & juvenum animis inspirant, regularem observantiam evertentium? Qua in re diabolus astutissimus est. Cum enim sæpè modum non habeat alium, quo juvenum illaqueet innocentiam; eorum, qui aliquam arrogant sibi licentiam, & auctoritatem, oculis obtrudit perperam facta, eaq; evulgat; ut hac ratione provocati, sibi quoq; licere persuasum habeant, quod isti, & illi seniori, majoriq; se: vel, etsi fortassè pari, tamen aut impunitatem præsumenti, aut pœnam audacter detrectanti subire. Facit hoc in genere vaserrimus inimicus, quod olim Philisthæi. Qui postquam cum ingenti clade Israëlitiçi populi regem Saul prostraverunt, & tres ejus filios, reperto regis exanimati cadavere ^a *Præciderunt caput Saul, & miserunt in terram Philistinarum per circuitum, ut annuntiaretur in templo idolorum, & in*

^a 1. Re. 31. 9.

populis. Ità regum historia. Quæri potest hoc loco: Cur Philisthæi non etiam præciderunt capita trium filiorum Saul, qui cum infelici patre ceciderunt in eodem prælio? sed tantum solius regis, ut ea quoque mitterent per terram circumferenda? Solvit hanc quæstionem ad propositum nostrum sapientissimè Stephanus Abbas, & dicit: ^a *Capita minorum non præciderunt, nec miserunt per circuitum, ut annuntiaretur. Ad hoc enim tendunt maligni spiritus, ut peccatum majorum divulgetur, ut sic minores eorum peccent exemplo.*

9. Dicitum appositissimè Innocentes erant tres filij, & alij; solus eorum pater Saul noxius, & Dei mandatorum contemptor. Hujus igitur circumferebatur caput, & annuntiabatur in populo prævaricatio Philisthæis ignota minimè. Refricabant igitur ipsorum memoriam delicta Saulis; quomodo Sacerdotes omnes, & eorum urbem in Israël deleverit; à vero Deo recedens ad pythonissam confugerit pro oraculo; & alia plura ejus ino-

^a Steph. Abb.

bedientia peccata, quorum ex regis interempti viso capite recordatione facile Philisthinorum populus ad majorem veri Dei contemptum tanti regis exemplo fuerit provocatus: quorum nihil penitus ab innocentibus ejus filijs didicissent. Et notandum venit præcipuè, quod additur in hac historia: *Vt annuntiaretur in templo idolorum, & in populis.* Nam licentiosorum arrogantia, & fastus, ipsa se annuntiant in templo, in pulpitis, & in exedris; quando ex eorum verbis, gestibus, & dicendi modo, quo vanam in populo venantur gloriam, profectò non religiosum spiritum, sed superbiam, & vanæ gloriæ fumum, diabolo tunc maximè laborante, juvenus, & auditor legit: quando in populis sive in communi cum suis, sive cum alijs etiam secularibus confessu, & consortio, quem circumferunt animo, dissolutum spiritum, ac mores, eosdem etiam per factum tamquam in foro scrutario venales, aut in edito theatro spectandos exponunt. Et ita qui suam ipsorum, invalescente li-

centia, negligunt perfectiorem, facile juvenum etiam a nimis exemplo suo pravo neglectum & audaciam instillant ut hac ratione seducti fervorem, ac spiritum sentim deperdant, & in via religiosæ perfectionis minimè progrediantur.

§. III.

Religiosus extra disciplinam vivens, gravi patet ruina.

Titulus huic paragrapho præfixus, est ex pronuntiato magni illius Magistri Spiritus Thomæ à Kempis, qui præter alios infelices casus, quos licentiosi, & disciplinæ prorsus impatientes plerumq; subeunt, hunc etiam non temerè vaticinatur, Religioso extra disciplinam viventi, quòd gravi pateat ruina. Cujus gravitas vel ex hoc æstimari debet maxima; quòd Dei gratiam, quæ omni præstat thesauro, sensim & per gradus sibi minuat; tandem etiam lapsus in graviores, eamq; mortalem culpam penitus amittat; jamque gratiâ destitutus semper immergatur

mergatur profundius in animæ perdendæ labyrinthos inextricabiles; & ita miserè debeat interire, nisi recipiscat, ad quod iterum opus est peculiari Dei gratiâ non omnibus concedi, talibus autem singulariter majorem in pœnam negari, solita, qui voluntate magis, quàm imbecillitate, disciplinæ virgam, & observantiam regularem contemnunt: ritus Ordinis, & religiosè vivendi præceptiones æstimant tanti, quanti telam araneorum. Et permittit Deus illos, apud quos exolefcit disciplina, in tale periculum, aut etiam in ipsam perditionem, ruere propter tres præcipuè causas.

2. * Prima est; quòd dum admonebantur in parvis evitandis, & emendandis, contempserint admonentem, & tanquam nimis anxie scrupuloseq; conscientie hominem rejecerint, & rejiciant adeò, ut subindè contingat, si vel moneantur, vel ex occasione quapiam seratur sermo de re perperam, & contra regulæ præscriptum facta, vel non facienda: v. g. de vestitu non

* Prima causa.

ita comptè, & ad vanitatem compositè gestando, vel ex plus justa latitudine de industria procurata, postmodum in stria artificiosè contrahendo; quali S. Franciscus olim indutus ex proposito in altero ordinis à se recens instituti Religioso publicè, sed & lepido, seu potius fastuoso corporis habitu, & incessu reprehendit; vel nimis angustis manicis, & patagio (collare, sed improprie, vocamus) adeò quidem ad quamdam elegantiam stricto, ut & manus, & collum pariter ad elegantiam (sic videtur ipsis) extendi debeant, habitus ab humilitate religiosa prorsus alienus; de zonulis, & ligaminibus corrigiarum loco simplicium, non sericis, aut alias aliquo colore splendicantibus adhibendis; de fibulis, aut glandulis ad claudendum ante pectus (uti in nostro Instituto) vestem, non admittendis alijs, quàm ligneis, sicut nostra præscripit Constitutio; de stropholis, sive sudariolis, & interulis non ex subtiliore tela byssino cuidam simili, sed ex communi, modò non stu-

paria,

paria, vel canabina, quamvis & hæc Religiosum pauperem nihil dedecet, nec ipsum ejus pudere debeat, usurpandis; de non manducando, bibendoq; sine facultate Superioris extra prandij, cœnæq; tempus, aut extra domum: de non mittendis, aut recipiendis schedulis, aut literis, nisi prius exhibitis Superiori, vel illi, cui Superior commiserit; de nimia cum extraneis, aut domesticis etiam, præcipuè verò cum mulieribus ad claustrî portam, vel ubicunq;, familiaritate vitanda, & de alijs ejusmodi plurimis, quæ videntur parva, neque digna animadversione quapiam, & correctione.

3. De his, inquam, & similibus, aliqui si moneantur, reprehendanturq;, vel occasione quapiam oriatur sermo vitandis, adedò illi, apud quos exolevit amor disciplinæ, feroces, & audaces sunt, ut statim impudenter respondeant: hæc, & his similia reprehendere, vetare, non admittere, esse nimix sanctitatis, nec adverti, quod monet Ecclesiastes: ** Noli esse justus insultum.* Sufficere Reli-

** Eccle. 7. 17.*

gióso, in graviora non impingere; Fundatorem ordinis ex abundantia spiritûs, ac fervoris, minutias istas, & levissimas apinas inseruisse Constitutioni: nunquam autem, si benè se reflexisset, illius futuram fuisse mentem, ut hæc ad amulsum in sua vigerent observantia. atq; sit demùm utcunque; nullum esse peccatum, ne veniale quidem, hisce minutioribus (ut dicam ità) reculis contravenire. Hæc licentiosorum communis esse solet vox. Et dum sapientiores volunt esse Spiritu Sancto, quo inspirante, docenteq; Constitutiones sunt scriptæ, permittit Deus ipsos hæere in mundana sapientia sua, tandemq; etiam ex parvis contemptis incidere in graviora peccata, non jam intra Claustrî parietes, uti solent parvi defectus, occultanda; sed cum ingenti sui nominis ignominia, sæpè etiam cum claustrî totius, Ordinisq; religiosi derogatione, ac detrimento, foràs in vulgus evulganda.

4. Evulgandi verò, vel evulgati delicti causâ est hæc. Quia bonum, quod aliquando

fecit, vel facit, ut plurimum exercetur occultè, sine teste, solo tantùm Deo, & se testibus; uti fiunt occultè, corporis afflictationes; aliquæ graves, jejunia, chameuniæ, & id genus aliæ castigationes. fiunt hæc intra cellæ quatuor angulos, sine socio. Sed graviores lapsus, & culpæ, in quas incidunt licentiosi, licet occultissimè fiant, & obscurissimâ nocte, loco quoq; quamlibet ab arbitris remotissimo, non tamen admittuntur sine socio, sine teste, sine (quod dicimus) complice uno, vel altero; qui vel ut se laudet, vel alterum in simile flagitium ut ab exemplo facilius inducat, præterquam quod personam, ac nomen prodat ejus, cum quo peccatum admissum est, solet etiam ad magis persuadendum egregiè mentiri, fingere, & supra modum lenocinando exaggerare. Atque hæc prima, cur ex levium contemptu defectuum licentiosi ruant in graviora, causa; quam videlicet superius attuli; quod nimirum contempserint admonentem.

5. Altera ruinæ talibus im-

minet causa ex eo, quod certissimum sit; eos, qui voluntate committunt, & contemnunt levia, lapsuros in peccata gravissima. Quod ipsum liquidò patet tam ex jam proximè, quam alibi, dictis. Cum enim Dei gratiam semper in se minuunt per culpam venialium contemptum; hæc accumulatio sic ad mortalem disponit, ut etiam ex contracto habitu contemnendi parva, sensim incipiant spernere, ac demùm etiam patrare gravia. Tùm verò peccatum unum excipit alterum in pœnam primi per contemptum admissi. Id quod S. Augustinus disertè docet, cum ait: *a* *Crimina criminibus vindicantur, & supplicia peccantium non tantum sunt tormenta; sed & vitiorum incrementa.* Item scribens in illum Psalmi versiculum: *b* *Supercecidit ignis & c.* *Inter primum, ait, peccatum apostasie, & ultimam pœnam ignis æterni media, quæ sunt, & peccata sunt, & pœna peccati.* Hinc & Magister sententiarum; *c* *Peccatum, inquit, quod ex peccato oritur, non solum peccatum, sed &*

a S. August. contra Julian. lib. 5. cap. 5.

b Psal. 57. *c* Petr. Lomb. 1. 2. dist. 16. lit. C.

pœna peccati, est. Et rationem addit: *Quia justo judicio Deus cor peccantis obnubilat, ut præcedentis peccati merito etiam in alia cadat.*

Quem enim liberare noluit, deservendo percussit. Similiter Hugo de S. Charo expendens superius recitatum Psalmi versiculum premit verbum hoc, *Supercecidit*, atq; ad idem propositum nostrum ait: *Et nota, quod dicitur, supercecidit, & non dicitur, cecidit. Quia inter primum peccatum superbiæ, & pœnam gehennæ, sunt peccata media, quæ sunt præcedentis.*

6. Jam verò Dominus Deus alioqui Pater optimus, & misericors, & totus ipsa bonitas, cur miserum hominem permittit in tam gravem ruinam ire præcipitem, ut lapsus in peccatum unum, postea labatur in alterum, imò in plura peccata mortalia, peccati pœnas gehennâ graviores? Respondet huic quæstioni ipse Spiritus Sanctus apud sapientissimum Salomonem, ubi parùm disciplinatis ita comminatur: *Et quòd exosam habuerint disciplinam, & timorem Domini non susceperint, nec acquie-*

verint consilio meo, & detraxerint universæ correptioni meæ: Comedent fructus viæ suæ, suisq; consilijs saturabuntur. Id est: Quoniam inflati superbiâ correptiones, & salutaria monita, quibus Deus ipsorum licentiam modò per Superiores, modò per inspirationes, jam per Constitutionum lectionem, jam per aliam viam sæpè corripiebat; sæpè etiam refricabat memoriam beneficij vocatiq; nis ad Religionem; admonebat, & reprehendebat morum dissolutionem; indomitas passiones, & infructum animum coarguebat. Sed ipsi quid? *Exosam habuerunt disciplinam, detraxerunt universæ correptioni Dei per Superiores, & per alia media adhibere, eamq; tamquam inutilem, & supervacaneam, vile habuerunt: idcirco justo Dei judicio Comedunt fructus viæ suæ pessimæ, suisq; consilijs impijs usq; ad nauseam saturantur, quando præcipiti ruunt impetu de licentia in petulantiam, de peccato in peccatum, de flagitio in flagitium, de flagitijs in sacrilegia, & ita continuè sibi pœnas accumulunt; dum*

a Hugo in Psal. 57. b Prov. 1. 26.

peccatum altero, rursusq; altero peccato quasi catenatim punitur, & in modo peccandi modum, ac finem nullum ponunt. Hic est fructus viæ, quam Religiosus in licentiam effusus ingreditur, & terit, peccatorum ineluctabile quoddam præcipitium.

7. Verum de hoc, si Deo visum fuerit, alibi plura. sufficiat hic licentiosum monuisse; quam terribili mortaliter peccandi periculo non semel, sed pluries, idq; semper in gravio-rem pœnam, obnoxius fiat; dum per levium culparum contemptum non ponit, aut statuit sibi modum ad frugem redeundi. Sed sicut mulier ad stamen sedens assiduè manibus, ac digitis in teretes, tortosq; fusos aggregat fila; sic iste ex licentiosè vivendi materia demùm in mortalem prolapsus culpam trahit unius iniquitatis filum in longius aliud, illo-que miseram animam, & conscientiam suam, instar fusi, semper in plura flagitia contorquet, & onerat. Id quod de talibus graphicè tetigit re-
gius Vates, ubi sic ait: *In ter-*
Psal. 57. 3.

ra injustitias manus vestre concin-
nant. Id est: ex una iniquita-
te & injustitia, nequiter, & im-
piè operando, plures trahunt,
& congregant iniquitates.

8. Tertia majoris adhuc rui-
næ accedit causâ. Quòd ali-
os in claustro juniores (sicut
& alibi jam dictum est) exem-
plo suo destruant licentiosi,
destruunt, inquam, ac præci-
puè Novitios (si quid in ho-
rum oculos incurrat) non so-
lùm à fervore spiritûs, verùm
etiam à susceptæ vocationis
deturbant statu, non tantùm
jam ut in licentiam effusi, sed
etiam ut insigniter scandalosi.
Quo peccato (nimirùm scan-
dalo) quid gravius; aut quæ
major dari potest ruina? Cadit
miser cum licentiosa vita sua;
cadit & alter ex infirmitate;
cadunt plures unius exemplo
pessimo provocati. Non sine
causâ Christus admonuit disci-
pulos, ne quis audeat pusillos
scandalizare, dixitque: *Qui*
scandalizaverit unum de pusillis
istius, qui in me credunt; expedit
ei, ut suspendatur mola asinaria in
collo ejus, & demergatur in pro-
fundum maris. In qua Christi
Matth. 18. 6.

Domini sententia duo veniunt consideranda. Primum; quoniam illi sint pusilli, minimè scandalizandi. Alterum; cur expediat suspensâ molâ alinariâ in collo demergi scandalizantem? Primum quod attinet; ipse Cœlestis Magister Christus explicat: se videlicet non magis intellexisse parvulos ætate, quorum tunc unum advocaverat, & in medio discipulorum statuerat; quàm fideles pusillos adhuc virtute, fide, justitiâ; & propterea disertè dixit; *Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt.* Nam illi parvuli propter ætatem nondum erant solidæ fidei capaces, aut virtutis. Sed benè parentes illorum, qui parvulos ad Christum adducebant, & recens ad fidem accederant: hi erant pusilli, minimè scandalizandi: sicut egregiè S. Ambrosius explicat, cum ait:

9. Ita Religioso moribus dis-

soluto scandalizante; non scandalizantur, neq; labuntur illi, qui jam diuturnitate professionis spiritum, & sensus habent ad discretionem boni, & mali, exercitatos, & Christo Domino virtutis exercitatione semper magis, ac magis appropinquant. ab eoq; misericorditer tanguntur, & firmanur ad perseverantiam. Sed scandalizantur, & labuntur illi; qui virtutis exiguitate, religionisq; professione pusilli sunt, Novitij, juvenes per vota nuncupata recens in professorum feliciter aggregati consortium, isti à Christo Domino nondum usquequaque contacti, nondum in virtutum exercitio solidati, virtutis pusillitate parvi, & infirmi, ô quàm facile pravis exemplis & ipsi depravantur! quàm facile sibi quoq; licere putat juvenis, quod licentiosus antiquior, auctoritate quâdam præsumit usurpare! Labitur infirmitate juvenus novitia, quantum ad spiritum; labitur tandem, & excidit etiam vocatione. *Pusillorum est* (ait idem S. Ambrosius alibi) *exagitari scandalo; id est, turba-*

ri, titubare, tandem & cadere. Et paucis interpositis: *Sicut*, inquit, *graviori supplicio dignus est, qui persuaserit crimen infansulo, & incautam precipitavit etatem, ita qui invalidum, & insipientem, & improvidum circumscripterit persuasione erroris, aut exagitatione cordis, affectum.* Invalidus, & quodammodo adhuc insipiens, ac improvidus affectus est tyronum, ac juvenum tam etate, quam spiritu: jam his exemplo si pravo (plus, si & verbo) licentiam quis persuadeat, eorum affectum exagitet, ac perturbet licentiosus; nã iste gravissimæ pœnæ coram Deo sit obnoxius; & *Expediit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris.* Cur autem ita?

10. Est hæc secunda ad Christi Domini sententiam, spectans ad alterum hic considerandum quæstio. Intercedunt autem huic interrogationi solvendæ magni nominis in Ecclesia Doctores: & imprimis S. Joannes Chrysoſtomus affirmat; hoc à Christo Domino dici in majorem pœnam illorum, quibus hoc ipsum, quod

ministrare debuit vitam, ministrat mortem. Dicit ergo: *a Lapis molaris dum triticum terit, dum farinam fundit, à polline fursurem dum secernit; paucem pie laborantibus ministrat. Bene ergo illi, qui elegit minister scandalis magis esse, quam pacis, ad collum lapis alligatur molaris, ut hoc illum ad mortem trahat, quod illum trahere debuisset ad vitam.* Sic hoc ad propositum fortasse nostrum. Quia Religiosus, cui sancta professio debuit esse causa salutis, eã per licentiosam vitam abutitur ad damnationem, sæpius etiam ad alterius, quem exemplo pessimo suo destruxit, ruinam. Sapientissimè senserit, ac pronuntiavit, aureum Os. Attamen hic adhuc sistere non possum. S. Maximus in sermone quodam, qui decimus habetur inter sermones S. Ambrosij, dicit; idem molam asinariam ad collum suspendendam esse scandalizantis; ut lapidem portet in collo, cui grave fuit portare jugum Christi. Verba maximi Præsulis adfero: *b Cui mola asinaria ad collum suspenditur, in-*

a S. Ioan. Chrysoſt. serm. 27.

b S. Maximus episcopus S. Ambrosij, ser. 10.

quit ille; *portat lapidem, qui portare debuerat jugum Domini.* Nec hoc quidem extra materiam nostram. Quia enim licentioso arduum est, imò etiam (sicut videtur ipsi) ignominiosum portare suave jugum Christi, quod ipsi religiosa imponit disciplina; portet igitur molam asinariam, & fiat instar asini magis contemptibilis, & ignominiosus sæculo per revelatam ipsius superbiam, qui noluit esse coram Deo gloriosus in Religione per humilitatem. Grave fuit ipsi exiguam ligilli schidiam indicio frenandæ linguæ, tenendiq; silentij ad collum portare suspensam; sit jam gravissimum, & ignominiosissimum alligatam ad collum sustinere molam asinariam, & in sæculi, vitiorumque profundissimum pelagus immergi. Et ità verè *Portat lapidem molarem, qui portare debuerat jugum Domini.* Testatus insuper Abulensium Præsul aliam hujus asinariæ molæ ad collum scandalizantis suspendendæ rationem adfert. Nimirum Christum Dominum id dixisse ad audientium terro-

rem; eò quòd pœna major non detur pro sceleribus, quàm ista. Dicit igitur: *a Pœna, quæ datur à Deo scandalizantibus proximos, major est, quàm maxima pœnarum, quæ datur pro criminibus, & ità eos terret.* Dictum sit igitur ad scandalizantium terrorem, eò quòd hæc pœna magnitudine suâ superet pœnam pœnarum omnium maximam.

II. Cæterum ad explicandam Christi Domini sententiam quidquid à Sanctis hæc Doctoribus hucusque dictum est; sanctè prorsus, & sapientissimè dicta sunt omnia. propositæ tam nostræ quæstioni responderi posse putarem etiam ità: Quòd sufficeret quidem in profundum maris aliquem propter scelus obnoxium pœnæ submergi sine tam gravi onere, qualis est asinaria mola, ad collum alligato; cùm æquè nullus suppeteret salvandi sui modus, ac præsertim manibus, pedibusq; ligatis, vel etiam aliquo saxo minore, quàm sit asinaria mola, ad collum suspensio: tantum aquis offusum jam in illa profunditate neces-

a Abulen. q. 34. in c. 18. Math.

se foret perire. Sed quia scandalizans, præterquam quòd ipse sit causâ perditionis suæ, plures etiam alios in eandem trahit perditionem: ideò supplicio quidem uno mortis, peccata sua luit propria, propter quæ mergitur in profundo maris: altero verò luit pœnas etiam aliorum, scilicet eorum, quibus ipse fuit scandalo, secumq; in peccatum, & in ruinam traxit. Et ità supplicio alligatæ in collo molæ alinaræ pœnam majorem quacunque aliâ pœnarum maximâ patitur scandalizans, dum sua simul peccata luit, & aliena. Levius enim erat pro suo tantum scelere pœnam subire levio-rem, quàm pro alienis plura supplicia; quæ propterea dicuntur unum supplicium majus omnium suppliciorum etiam maximorum.

12. Vel, quod magis appositè videtur, ad illud, quod dictum est superius ex Deuteronomio de patibulati cadavere, non permisso pendere in ligno, sed eadem die sepulto, terræq; infosso propterea, ne contaminaret terram sordibus peccato-

rum. Ità scandalizans pusillos, alligatâ ad collum molâ alinariâ, onere nimirum gravissimo, submergendus est in profundo maris, utmersus & haustus aquis, immanissimo gravatus onere non possit amplius etiam post mortem in lituseijci (siquidem mare nullum cadaver in se patitur) & sic e-jectus ab hominibus videri, & videntium animos peccatorum sordibus contaminare. Hoc itaq; licentiosus, & in desideria suæ voluntatis effrenatus, non considerat, nec habet pensis; quanto periculo, ruinæ, supplicioq; se facit obnoxium, dum innocentibus Novitiorum, aliorumq; juvenum animis est scandalo, & occasio ruinæ, consequenter tam juventuti, quàm ordini toti causa mali nominis, & ignominie, atq; perditionis. Utinam autem non experturus perditionem cum sera pœnitentia, quâ negligit justum judicem Deum præoccupare.

13. Sapienter idcirco, & ad eorum, quæ jam sunt dicta, propositum appositissimè Eusebius Emisîenus; *Quando a-*
Euseb. Emis. hom. de initio Quadrages.
liquis

liquis, inquit, peccat sub conscientia, ac destructione plurimorum, de pluribus incurrit reatum; & quantum per unius membri vitium serpit late diffusum in reliqua membra contagium, tantum in auctorem suam multiplicis mali recurrit augmentum: & quantos destruxerit, de tantis sibi materiam damnationis congregabit. Commissio enim pessimo opere, contristantur boni, subvertuntur mali; utinam non etiam boni! Nimis enim penetrabile telum est, imitatio deteriorum. Jam si commissio pessimo opere, contristantur boni, subvertuntur mali, quid si etiam subvertantur boni? Et contingit hoc facillimè, quod boni subvertantur; videlicet innocentes animæ Novitiorum, ac juvenum: qui nondum in spiritu solidè fundati, cum, naturà semper in malum inclinante, bulliente quoq; sanguine sint ad licentiam proni, facillè sibi persuadeant, etiam sibi licere, quod alij prudentiores, & professione antiquiores, quin & æquales, ob proterviam faciunt vel impune, vel ita ferociter, ut jam cœdendis neque correptio sufficiat, ne-

que pœna.

14. Hujus in Novitijs, juvenibus, ac parùm in spiritu fundatis ex licentiosorum insolentia ruinæ materiam considerandi præbet Regum historia, vel potius ejus historię paralipomena; quæ narrant; quod occisis in prælio Saul, & tribus filijs ejus, a Viri Israël, qui habitabant in campestribus, fugerunt, & dereliquerunt urbes suas; & huc, illucq; dispersi sunt: Veneruntq; Philisthæim, & habitaverunt in eis. Aded nimirum regis Saul, & filiorum ejus interitus consternerat populum Israël; ut relictis civitatibus suis omnes aliò profugerint, & in diversa dispersi reliquerint eas etiam munitissimas hostibus in prædam, & possidendas; quas Philisthæi sine habitatore repertas occuparunt, possederunt, & inhabitarunt. Jam quæ causâ fuit tantæ confusionis, & consternationis in Israël, ut vel ipsi etiam fortissimi viri ad urbium defensionem animos abjecerint, & huc, illucque dispersi fuerint fugitivi? Non alia profectò, quàm quod in duobus

illis Saule, & Jônatha ejus filio totum existimârint fuisse politum Israëlitiçi populi robur. Horum duorum fortitudine, in quam universus Israël oculos, & animos intendebat, regni totius, & populi niti videbatur salus, & tamquam fortissimo clypeo secunda defendebatur. At postquam in Gelbôé montibus *Abjectus est clypeus fortium* (uti suo in lessio lacrymis amarissimis eam cladem deplorabat David) *Clypeus Saul; Saul, & Ionathas, aquilæ velociores, leonibus fortiores: ceciderunt fortia in prælio, & perierunt arma bellica; virorum omnium omne robur pariter cum his, & in his duobus concidisse existimabatur: & ita viri quoque reliqui relictis urbibus fugerunt, Et hæc, illucq; dispersi sunt.* non jam tantum imbelles, & timidi pueri, ac mulieres; sed etiam viri; & quidem *Viri Israël illi, qui habitabant in campestribus,* armis, bellicisque laboribus assueti fugerunt, & desperatis rebus omnibus, ac salute, *Dereliquerunt urbes suas,* eò quòd diffiderent viribus suis; nec arbitra-

bantur se jam sufficere urbium, & patriæ defensionem; postquam *Abjectus est Clypeus fortium, & aquilæ velociores, leonibus fortiores* interierunt.

15. Figura concidentis spiritus, & vocationis religiosæ. Quando illi, qui tamquam columnæ quædam Instituti videntur, quæ doctrinâ, quæ prudentiâ, quæ cæteris magnis qualitatibus, & fortassis apud imperitos subindè plus opinionis est, quàm reperitur in rei veritate; sed quia nihilominus ita juvenus persuasum habet de ipsis, quòd sint quidam domus, aut Instituti religiosi, quod profitentur, Clypei; quando, inquam, isti postea deficiunt in quamdam licentiam, & videt ipsos juvenus sibi plurimum indulgere; in vita spiritali deficere, tamquam inelytos, ac fortes in spiritali pugna succumbere, & occubere, tanquam his tantis viris (ipsorum opinione) in scandala prolapsis tota disciplina, & status perfectionis, ac professionis religiosæ ruere debeat; ipsi pariter aut despondent animos ad perseverandum in

eo, quod benè ceperunt; aut sibi quoq; perindè vivendum esse definiunt, atque illis; & ità concidunt in religioso spiritu, in sua vocatione, in omni deniq; profectu; virtutumque loco dant locum vitijs; occupant animos eorum peccata; tandem etiam veluti fugitivi, aut etiam verè fugitivi, deserunt virtutum studium; deserunt & ipsam vocationem. Id quòd appositè super commemoratum superiùs historiarum textum advertit Glossa Ordinaria, cum dicit: *« Videntes indocti (addamus etiam nos, imperiti, juvenes, & in spiritu religioso tyrones) videntes, inquam, hi Magistros suos certamine spirituali victos, à prisca constantiæ suæ sede fugantur, majorum ruinâ turbati, opera virtutum, & mahmina scientiæ spiritualis, quæ habuerunt, amittentes; veneruntq; peccata, & cuncta ab eis studiis virtutum perversâ habitatione corruerunt; veneruntq; immundi spiritus, & corda, quæ fidei, religionis, & devotionis constantia deseruit, occupaverunt. Hucusq; Glossa.*

16. Nec vacat adhuc ulte-
« Glos. Ord.

riore mysterio, quòd Christus Dominus ad discipulorum quæstionem, quisnam esset major in regno Cælorum, advocato parvulo, fecerit mentionem ætatis hujus tenerrimæ non scandalizandæ Non enim dixit simpliciter: *Qui scandalizaverit aliquem, sed Scandalizaverit unum de pusillis.* Jam quare Dominus huic sermone suo pusillos inseruit, & non potius etiam viros? Quæstionem hanc movet primus (uti pronum est animadvertere) doctissimus Sacræ Scripturæ textuum scrutator Josephus Mansi, & ipsam pariter solvit. Ideò videlicet hujus potius, & non alterius ætatis meminisse Christum; quòd scandala, & exempla mala nullam ætatem magis afficiant perniciem suâ, quàm juvenilem. De viri in scrutandis sacerdotum textuum arcanis accuratissimi verba: *« Quare, inquit, huius potius, quàm alterius, meminisse ætatis? Et respondet ipse. Quis scilicet scandala, & mala exempla, admodum perniciosâ sunt primis juventutis annis. Et dicit sapientissimè, Nam juvenus in omnem qualitatem, sed præ-*
« Ios. Mansi 10, 2. tract. 23. num. 9.

fertim

fertim in vitium, cerea sicut citò concipit, ac discit, quod videt in majoribus, ità difficilimè postea deserit, quod ad juvenilis ingenij placitum semel didicit à licentiosis; ideoque scandala, & improbitatis exempla juventuti valdè perniciosà sunt, adedò quidem, ut miraculo sit affine, si juvenus vilis exemplis ejusmodi malis etiam non corrumpatur, & in eadem opera mala, quæ fieri videt à majoribus, ipsa quoq; non consentiat, eaq; patret.

17. Hinc non sine causà divinus testatur codex; eo tempore, quo Core, Dathan, & Abiron principes populi perierunt hiatu terræ, filios eorum per miraculum unà cum ipsis non etiam periisse. *Et factum est grande miraculum (Numerorum notat historia) ut Core perente filij illius non perirent.* Hic quæri potest, in quonam illud *Grande miraculum* vim suam habuerit, *Vt perente Core* principe cum alijs, adolescentes, ac juvenes *Filij illius non perirent?* Hebræi respondent quidem, illius energiam miraculi in eo fuisse, quod percuntis infelicif-

a Num. 26. 10.

simi patris horrendo casu suspensi manserint in aëre super hiatum illum terræ, donec iterum terra coiret in locum pristinum. Et non est incredibile, Deum id prodigij tunc coram populo Israël exhibuisse propter conservationem innocentium juvenum, qui crimini patris non intercesserant: Attamen ejus miraculi vim in eo potius Sacra Scriptura posuerit; quòd pessimo patris exemplo non fuerint etiam destructi filij, nec murmuraverint contra Moysen, nec in seditionem cum seditioso sint versi. Undè commemoratus jam Mansi: *a Culpæ participium, inquit, non contraxerunt; quòd est rarissimum miraculum.*

18. Fuerit ergò *Grande miraculum*; filios Core adolescentes incolumes servatos fuisse pendulos in aëre, misero patre perente. Sed miraculum hoc fecit Deus propter aliud miraculum grandius, quòd juvenes ijdem culpæ participium non contraxerint. Sic juvenus in tyrocinio, vel post professionem in studio, si videat majores alios, (& avertat Deus,

a Mansi, ubi sup.

magistros indulgentes in aliquo sibi) si videat, inquam, majores alios, imò si in societate suâ saltē unum habeat dissolutum, licentiosum, pravis imbutum moribus, inquietum, inordinatis affectibus frena laxantem, citiùs ab hujus unius pravitate depravabuntur plures alij, quàm ab aliorum plurium modestia, sedula disciplinæ exercitatione, & probitatis exemplo. Nam doceat tyrocinij Magister; inculcet Superior; vellicet conscientiam librærum spiritualium lectio: dico plus; urgeat divini spiritus interior instinctus: hæc cum ad profectum juventuti summè sint necessaria; semper tamen majoris efficaciam sunt exempla, mores, & vita. Quæ si prava sint, ad pravitatem discentium juvenum acuunt ingenia, tamquàm naturâ potiùs, quàm arte, flexibilia. Quod observavit egregiè S. Isidorus, cum ait: *Neque docentium oratio perindè animos acucere solet; ut vita, & mores.* Sit major doctus, sit eruditus senior; sed si licentiosus, dissolutus, & animo in-

a S. Isidor.

frunitus, ac pravis moribus: hos citiùs, agendo malè, juvenibus instillabit, quàm ad virtutem accendet per multas præceptiones edocendo. Vita, & mores efficaciores præceptores sunt ad permovendos animos ad malum, quàm eruditissima præcepta ad virtutem.

19. Cæterum sit omnium, quæ dicta sunt hoc paragrafo, Conclusio: quodd, exemplum malum in juventutem vitiorum capacissimam cum serpat contagio quodam, non sit dubium, quin idcirco Religiosus extra disciplinam vivens gravi pateat ruinæ; eò, quodd non solum suam, sed alterius etiam, imò plurium aliorum animas secum in exitum trahat. Cui certè sufficere deberet una Christi Domini sententia dicentis: *Qui scandalizaverit unum de pusillus, expedit ei; ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris.* Ac tandem etiam terribilis, & inevitabilis illa comminatio: *Vae! homini illi, per quem scandalum venit.*

a Matth. 18. 7.

CAPVT III.

§. I.

*Non sola morum improbitas;
sed & commoditatum conqui-
sitio, dissolutionis, & li-
centie locum obtinet.*

I. **Q**Uæ superiore capite dicta sunt de licentia, seu dissolutione per ingenij ferociam non sine iuventutis, imò sæpè totius etiam communitatis offendiculò, invalescente; ea quidem aperta sunt religiosi spiritus, & vocationis perniciës, ac ruina: sed est occultius adhuc aliud dæmonium non minùs exitiosum Religioni, quàm alicujus adversus observantiam per ingenij fastuosi palàm ferocientis audaciam contumacia. Et quò pestis hæc occultior est; eò magis, & securius in exitium serpit. Nam illa, quæ palàm per insolentiam fiunt, vel religiosa còercet disciplina, & Superiorum animadversio; vel etiam ipsum in se furit, seque ipso alliditur, ac se perimit malum; vel passim explosa risu licentiosi temeritas authori-

tatem amittit. Sed quæ sævit occultè licentia certo velata pallio, tantò nocet magis, & est perniciosior; quantò blandius, sibi lenocinatur, conquirat etiam, procurat, & impetrat in sui defensionem patrocinium. In hanc autem occultam dissolutionem impingit ille Religiosus, qui exeteroqui modestus, taciturnus, & quietus est; eò quòd naturà phlegmaticus, aut melancholicus, non habeat eam vivacitatem, & excitatam ad insolentiam indolem; quam habent alij, quos indoles ipsa, naturaq; festivos, excitatos, ad fastum, & ambitum quemdam, ad contentionem, & rixas pronos edidit. Sed interim ea modestià, taciturnitate, morumque compositione, si non potius morositate, naturà magis adstipulante, quàm per disciplinæ exercitium comparatà amore proprio plenus, ingenio laborat vehementer ad commoda, seu commoditates corporis, inclinato, adeò quidem, ut in cibis, in potu, in vestitu, in lectisternijs, in sudariolis, & interulis, in omnibus deniq; re-

bus, quas Religiosus habere potest, ac debet, ad usum necessarijs, esse velit eximius, singularis, & supra ceteros, specie quidem necessitatis, & tuendæ valetudinis; at reverâ communium Religiosis alijs utensilium fastidio.

2. Nimirum delicatè, fastidiosèque se gerit in omnibus; & cum alius alia sæculi commoda, quæ in paterna domo forsitan usque ad nauseam habebat, deseruit; alius ne ipsa quidem victui, vestituique necessaria forsitan habuerit, nec habuisset, jam in Religione ille quidem erga minutiora magis afficitur, & certis crepundijs animum oblectat; iste supra, quàm ejus conditio fert, & professio religiosa, delicatius, & comprisus indulget sibi. Quam in rem egregie Cassianus apud Rodericum scribentem de Exercitio perfectionis:

a Nescio, inquit, qualiter rem ridiculam, quæ in Religiosis quibusdam usu venit, exponam. quod, postquam facultates omnes, & divitias, quas in mundo habebant, generose dimiserunt, tanta tamen in

Religione erga reculas, & minutias contemptibiles, solitudine, & studio serantur, ac supervacaneas, & impertinentes commoditates tam efficitim consequentur: ut harum cura nonnunquam pristinarum omnium facultatum superet passionem. Qua in re satis se prodit inordinatus affectus, & philautia; parumq; prodest, in rebus ejusmodi per omnia delectum, & exemptionem cum fastidio quærentibus magna paternæ domus deseruisse commoda, divitias, & possessiones, si ab illa sæculari communitate relicta nihilominus affectum ad res omninò frivolas transtulerunt. Nam, ut idem Cassianus ait, *Vitium cupiditatis, & avaritiæ, quod erga species pretiosas exercere non possunt, circa viliores materias retinentes, non abscidisse, sed tantum immutasse se probant pristinam passionem. eadem, quæ antea, libidine detinentur. Quasi verò differentia tantummodo metallorum, & non ipsa passio cupiditatis, habetur innoxia.*

3. Jam opes, & divitias magnas, amplasq; possessiones, ac demus etiam saltem ad honestam vitæ sustentationem suffi-

cientes,

a Cass. coll. 5. Abb. David. c. 21. citat. à Roderic. p. 1. tract. 3. c. 3.

cientes, ac mediocres, qui reliquerat, & nihilominus non abscidisse, sed tantum immutasse probatur pristinam passionem; dum circa res minoris momenti retinet affectum, & eas exquisitissime procurat; idque sit reprehensione dignum in Religioso, cujus partes sunt, communi victu, & vestitu contentum esse, regulam Instituti servare, pauperem in minutis etiam colere; penuriam, & defectum earum rerum, sine quibus ordinariè religiosa vita, statumque sustineri non potest, haud gravatè pati, ac tolerare; quam multò dignior erit, & est, reprehensione res in eo, qui nihil reliquit aliud in saeculo, quam fortasse miseriam, egestatem, & alia sexcenta incommoda; nunc autem Religiosus, cui ex divina providentia nihil deest ad communem vitae sustentationem, nisi fortassis alacer animus, & voluntas ad obsequium Dei non segniter prosequendum, & jam varijs titulis in vestimentis, in cibis, in alijs utililibus exquisitum quaerit, habetque; delectum? Hic profec-

to non renuntiavit mundo, parentibus, & propinquis; non commodis, & delicijs, quas non habuit; sed tantum permutato loco, & affectu nuntium misit incommodis, egestati, penuriae; statumque genio suo accommodiorem amplexus est, delicatus monachus, fastidiosus pauper, exquisitus mendiculus, accuratus inops.

4. Nec tamen ista dicuntur ad exprobrationem, vel ad exasperationem illi, qui laboribus, ætate, vel etiam adversa valetudine, fessus indiget, ut ejus habeatur ratio; cum id omnium religiosorum Ordinum (uti mihi persuadeo) statuta commendent, ac præcipuè nostra Constitutio disertè Superioribus injungat, cum ait: *a* *In omnibus tamen habeatur ratio senectutis, & imbecillitatis*, id est, eorum, qui senes, & imbecillæ sunt valetudine. Nam istos cum alijs ætate, viribus, & sanitate validis conferre, & ad communem vendi, laborandique rationem adigere velle, non esset aliud, quam crudelem agere vereda-

a *Constit. P. 1. c. 4.*

rium, seu publicum vectorem, qui vecturis tantum vivendo continuè per itinera, ex diversorijis in diversoria cursitans nullam penitus habet rationem; senex, infirmus, an parum jam validus ad cursum, & laborem; an plurimis itineribus, & ætate fessius, fractusque sit equus aliquis? Ad cursum, & laborem æqualiter urget omnes, & instat continuo verberare; sicq; tamdiu miserum jumentum cum cæteris officium decurrit suum, donec uno tandem impetu, vel ictu aut in media via, aut in hospitij aditu repente concidens extremum exhalet spiritum. Ità Superior, & omnis alius, cui communis incumbit Religiosorum cura, parum discretus, imò parum humanus, exiguæque charitatis esset; qui sanum, & ægrum; firmum, & invalidum; senem, & juvenem; æquali metiretur pede. Cui appositè quadraret illud Apostoli: *Qui suorum, & maximè domesticorum curam non habet (ut tam corporis, quàm animæ saluti provideat, addit Cornelius) fidem negavit, & est infideli dete-*

rior, non verbo, sed opere.

5. Et est in promptu ratio; cur is, qui fratris, seu Religiosi sui infirmi, imbecilli, ætate defessi, vel quomocunq; invalidi curam non habet domestici, dicatur fidem negasse, & esse infideli deterior. Quia multi sunt infideles, ac præsertim Sarraceni, seu Turcæ, & alij: qui si videant peregrinum, aut captivum egentem, vel infirmum, moti misericordiâ provident, & dant ipsi necessaria. Jam verò Superior, (aut ex ejus ordinatione quisquis alius) cui non tam extraneorum, quàm domesticorum suorum demandatur cura, si negligeret ejusmodi curam, & ad æqualem omnes adigere vellet vivendi, laborandique rationem, factis & opere videretur fidem negare, & religionem, quæ semper in vinculo charitatis, instar sollicitæ circa filios suos matris, peculiarem haberi vult, & habet, erga senes, infirmos, & imbecillos valetudine curam. Non igitur hic exprobratur ejusmodi summe necessaria cura, quæ sine personarum delectu, sola tamen

a 1. Tim. 5. 8.

necessitatis, & charitatis (ut ità dicam) exigentià, promptè impenditur, & impendi debet unicuique. Nec etiam veniunt in reprehensionem illi, qui naturà suà, vel alià causà nau- seosi (non enim omnes una genuit mater) non vescuntur, alius ovinà, vervecinà, alius porcinà, ferinà, vel alià quacunq; non vescitur carne: alius etiam caseo, butyro, lacte, oleo, pomis, alius alio cibo, vel intrimento. Nam isti, quamvis esse deberent tam fortes, ut sibi vim inferant, nau- seantemq; naturam superent; quia tamen averfanti, refugi- entique ventriculo similia vel in valetudinem vel vomitum, etiam invitis excitant, sicut & solus odor pomorum aliquibus, deliquium adfert; succurrit huic rei cum Superiorum ex charitate providentia; tum ipsorum, qui talibus obnoxij sunt affectionibus, in semetip- sos animadversio; quã non tantum aliud sibi subministrari non curant ferculum, sed etiam gaudent hac occasione, se materiam habere carnem suam reluctantem vexandi.

6. Cæterum reprehensio- nem incurrit illa solum nimis exquisita, & anxia rerum, & ciborum, etiam subindè supra necessitatem procuratio, ità, ut omnia, quæ pertinent ad vi- ctum, ad vestitum, & ad pro- fessionis suæ statum, velit quis habere prorsus alia, & vivere studeat aliter, quàm commu- niter alij; fercula, condimen- ta, vestes, libellos, & ea, quæ religiosa paupertas admittit, delicatiora, magis affabrè, con- cinnè, & ornatè elaborata, at- que ad exquisitam quamdam redacta formam. Hæc tam sollicita sui, regularumq; sua- rum, (si tamen suæ dicendæ sunt, cum pauper Religiosus nihil penitus, ac ne minimum quidem tamquam suum pro- prium possideat) hæc, inquam, nimium sollicita cura, præter- quam quod insigne quoddam philautiæ sit argumentum, eti- am occulta quedam pestis, & contagium est; quod non ipsum solum, qui talia sectatur, in reli- gioso spiritu, sanctaq; vocatio- ne perimit; sed inficit etiam ali- os: est scandalo juventuti, com- munitati offendiculum, pau-

per tatis religioſe perniciis; clauſtri, in quo commoratur, onus intolerabile.

7. Et licet hoc jam fit antiquum, nec à tot ſæculis inauditum, in clauſtris hanc affectioſam in quibusdam affectationem inueniri: deploranda nihilominus eſt res; eam non animadverti facile, quàm ſit noxia, & pernicioſa: quàmq; ex uno ſerpere ſoleat in contagium plurimorum, ab illis inuehi conſuetum, penes quos eſt aliqua procurandi poteſtas, aut etiam fraudulenta clam Superiore facultas affectata ſibi proſpiciendi. Qui tam accuratè providere norunt veſtimentiſ ſuis; ut tam lanea, quàm linea, quâ materiæ qualitate, & quantitate ſuperent alios. Mollior, ſubtilior, delicatior, & idè pretioſior ſit, oportet, pannus, veſtis, ab oſpice, qui cæteris arte, peritiaque præſtet, delicatè, & exquisitè facta; fila, quatenus opus ſit, ad patagium, ad glandularum ante pectus fibulationem ſint ſerica; patagium ipſum anguſtè, & ad elegantiam factum; veſtis quâ latitudine,

quâ longitudine ſupra communem uſum concinne ſtriata fluat, etiamſi terram-actu ſuo ſcoparia verrat, ne tamen pedum impediatur gremium, oportet, ad utriuſq; ſuræ frontem, veſtem attollere. Jam quid de lineis, ſudariolis, & interulis dicam? Pro hiſ futura, loturaq; ſit peculiaris, eſt neceſſe; ut ad amuſſim oblectent ſingula. Thoracum deindè, pettoraliū, & interiorum indumentorum (nos ſubveſtes, ſed minus propriè vocamus) non ſufficit una ſpecies: oportet interiores ejuſmodi veſtes binas, ternas, & plures habere, ſic, ut quotquot apud ſæculares Clericos, aut alios, obſervavit formas, aut materiæ qualitates, totidem, & eaſdem habere debeat ipſe, ita, ut una quidem ſit ex panno laneo molliore; alia ex linea, vel goſſipina, vel aliūſ generis materiæ tela: goſſipinâ inſuper lanâ denſiùs ad arcendum frigus intertexta; alia ex eadem materia, vel laneo panno delicatior pellibus vulpinis, agniniſ, alia ſimiliter delicatioribus, alia lupiniſ, alia muris ponticiſ,

subfuta. Pileorum quoq; seu mitrarum tempore hiemis usualium eadem est planè luxuries. hujus industriofam curam remitto feftatoribus fuis explicandam. me verba, nomenclationefque deficiunt, ad tam ingeniofas, & exquisitas inventiones difertiùs depingendas. Hoc & in ftragulis, in ftratis, lodicibus, cadureis, alijsq; tegumentis inuenies, ut jam in tanta rerum veftiariarum varietate, multiplicitate, ac multitudine, quam unus Religiofus, quem alias profefio pauperem vocat, fed non habet, fecum circumvehit, vix fufficiat veftura.

8. Ciborum verò delectum, faftidium, & intrimenta, delicatiora quis explicet? Non apponantur ei legumina, fabæ, pifa, panicum, hordeaceum pulmentum, & fimilia. Quia vel inflant, vel diftendunt, vel ob aliam caulam leuiffimus hic cibus creat naufeam. Non bralfica, non crambe, non rapæ. Nam hæc humore nimio replent corpus; cruditatem, & flatus in ventriculo generant. non pifces; quia multiplicat

phlegma: non caro bubula; quia durior eft ad digerendum. Quid igitur? huic opfophago quis ad gultum fuffecerit oplopæus? Quis coquus? Similis eft hic filijs Heli Sacerdotibus, quorum fingulorum veniebat puer, & domino fuo gratificaturus, ubi pro viftima coquebantur carnes, habebat *a* *Fufcinulam tridentem in manu fua, & mittebat eam in lebetem; & omne, quod levabat fufcinula, tollebat Sacerdos fibi.* Insuper eò faftidij devenerant illi facrificuli, ut jam neq; coctam carnem ab immolaturis accipere voluerint, fed crudã, pro ipforum gultu paraturi cibum, & intrimenta facturi, tollerent pueri: *Non accipiam, inquit, à te carnem coctam, fed crudam.* In quæ verba Hugo de Foileto: *b* *Carnem, ait, crudam idcirco defiderant; ut, quod, & quomodo, & quantum velint, fibi coquant. Tales funt quidam, qui morantur in clauftro: qui nihil aliud faciunt, & nihil aliud comedunt, nifi quod, vel quomodo, vel quantum volunt.* Dictum appolitiffimè. Sed &

a 1. Roy. 2. 15. *b* Hugo de Foileto Citat. men. Spirital. cib. Verbo Religio. num. 46.

scandalum indè sequi solitum non præterit idem Auctor. Dicit enim. *Hi dum, se carnis desiderijs conjugant, & ciborum delectu nimium quantum luxuriant, illo, qui veniunt ex Silo, ne sacrificent, impediunt; cum noviter converſos verbis, & exemplis, ab exercitio bonæ operationis impediunt.*

9. Idem & de potu judicium esto. Etiam in hoc delicatè, fastidioſeq; luxuriant quidam; non contenti mentali potu, præſertim ubi paupertati religioſe vini pretium intolerabile est, & ægrè ſaltem pro ſeniorum aliquo, vel infirmo, aut valetudinario adhibetur, miniſtraturque pocillum, ipſi clam vel pecuniâ undelibet, ac quomodolibet, voto paupertatis ab ipſis exulante, vel quacunq; clandestinâ ratione conquilitâ, illo ſibi Divi Pauli ad Timotheum dicto patrocinant, *Vtere modico* (ipſi per irriſionem vertunt, modio) *vini*, vinum largiùs hauriunt. In quo genere, S. Bernardus expendens idem illud Apoſtoli dictum: *Vtere modico vino propter ſtomachum tuum, & frequen-*

a. 1. Tim. 5. 23.

tas infirmitates tuas, ſapienter monet quendam, ac dicit: Illi, qui hodie nimis ſibi blandiuntur de hoc exemplo Pauli, attendere debent, primum quidem, Apoſtolum minimè ſibi rem iſtiusmodi ſuadere; ſed nec diſcipulum quidem æquè expoſcere ſibi. Deindè non Monacho hoc intimari, ſed Epifcopo; cujus vita tenera, & adhuc naſcenti Eccleſiæ pernecceſſaria eſſet. Timotheus hic erat. Da mihi alterum Timotheum, & ego cibo eum etiam auro, & potu balſamo. Ceterum tu tibiſmetipſi diſpenſas, miſertus tui. Suſpecta eſt mihi, fateor, tua iſtius vice diſpenſatio; & vereor tibi illud, ſub tegmine, & nomine diſcretionis à carnis prudentia. Hucusq; S. Bernardus. Et tetigit rem acu. Nam reperitur interdum etiam in claſtro, qui ſibi blanditur, & per carnis prudentiam nimium quantum indulget ſibi, ſecumque ad cuticulæ curam diſpenſat. Et facilè ſuccedit illi hæc diſcretio, ſivè diſpenſatio; dum infirmitates ex infirmitatibus ſibi per affectationem adſcribit magis, quàm patitur. Hinc quameunq; videt in alio, vel audit de alio, ægritudi-

a. S. Bernard.

nem;

nem; eam paratam habet in ventriculo, in pectore, in latere, in splene, in capite, in oculis, & quacunq; in parte corporis, tantum non & in naso (si quis id per jocum de se assereret) ischiadem, aut podagram in auribus, aut pleuritidem in maxilla sentire se queritur. Jam pro hoc medicinarum satraginem quis inveniet? Nam sicut morbus omnis adheret ipsi imaginarius, ita nullam non meditatur, non tentat, non in ventrem trajicit medicinam. Chirugos, medicos, circulatoros, ophthalmicos, viros, feminasq; promiscue consulit omnes; & dum per licita, & illicita sanitatem venatur, semper valetudinarius, abijcit sanitatem.

10. Sic iste magis animo, quam corpore, semper infirmus ab hectica sua morali prorsus immedicabilis in quocunq; commoratur clauetro, contagione sua reliquam juventutem, videntem, ipsum in omnibus exemptum, delicate, compe, concinne in cibus, in vestibus, in omni supellectili viveantem, inficit; & ita serpit

occulta prolatione malum, ut etiam vix advertatur, nisi cum jam idem vitium in publicum inter plures erumpit. Sapienter idcirco S. Basilus: *Quemadmodum, ait, in pestilentibus locis sensim attractus aer latentem corporibus morbum inijcit: sic etiam in prava consuetudine, ac conversatione, (delicate victum, vestiumq; fastidientium communem, quorum consortium in clauetro difficile vites) maxima nobis mala hauriuntur, etiamsi statim incommodum non sentitur.* Et dum oculum hoc daemionium in quibusdam non tam per actuum heroicorum exercitationem, quam per indolis, & naturae quamdam qualitatem disciplinati (uti videtur ad oculum) auctoritatem aliquam sibi securius arrogat, eo ferocius serpendo sive in religiosam observantiam; & jam non sola morum improbitas, fastus, & licentia; sed ipsa commoditatem accurata conquisitio, fastidium, & delectus, dissolutionis, & licentiae vim obtinet majorem, quam vel ipsa manifesta vitia

a S. Basil. homil. 9. Quod Deus non est auctor malorum.

aut non, aut vix, habuissent. Nam aperta flagitia honestus quisq; propter eorum turpitudinem averfatur: hæc autem delicata quædam indulgentia insinuat se etiam cum honestate.

§. II.

Mollities animi, commoditatumq; luxuries, religiosum spiritum proscrit.

1. **Q**uantumcunq; commendet Religiosum probata quædam morum ad exteriorem aspectum integritas; ea tamen nequaquam religiosi spiritus indicium, ac verum vestigium est, si vitio corpus suum molliter habendi, nec ulla in re genium fraudandi, sollicità verò cuticulæ curâ laboret. Nam ea commoditatum venatio, atque luxuries, ægritudo quædam est animæ, & desperati propè remedij. Languet sub hoc discretionis, & dispensationis amico pallio religiosus animus, & reciprocante inter mollitudinem, & sollicitam carnis curam religioso spiritu, sensim emoritur. Quia vigere, & vivere non potest ibi, u-

bi philautia, seu proprius amor charitati, quam uni Deo debemus, è diametro contrarius, agit medicum; Religiosus spiritus est, mollia semper refugere; communi cæterorum victu, vestituq; contentum esse; durioribus animam, aut ipsum potius corpus, nutrire; necessaria quoq; vix sibi permittere; commoditates omnes contemnere; supervacanea spernere, seipsum odisse, & fugere; solum Deum, & quæ Dei sunt, amare, & quærere. Ubi verò tam anxie providetur corpori; tam fastidiosè cibis, vestitus, & supellex eligitur, ut vix in paucis sæcularibus eam deligendi luxuriam sit invenire: signum est; ibi religiosum spiritum languere, tabidumq; vanâ desideriorum curâ tandem extingui.

2. Sicut autem indicia, ex quibus in corpore humano morborum accessus, & incrementa deprehenduntur, sunt (ut Celsus ait) *a Si tardior sensus, si pigrior mens; ita qui mundanis in rebus, & carnis commoditatibus accumulandis assiduus est, & anxie sollicitudi-*

a Celsus lib. 3. cap. 4.

ne secum ipse dispensat, animi sui prodit ægritudinem, dum in spirituali animæ negotio tardior est, sensu, mente pigrior. Nauseat enim divina, spiritualia nauseat exercitia, & rerum ex regula præscriptarum fastidio tabescit; quodq; debuit esse fovendo spiritualis vitæ remedium vigori, isti totum venenum est. Horret grossiorem vestem; fugit rudiores lectum; nauseat communem cibum, ætate non fessus, laboribus non attritus, sed benè continuâ supervacanearum ad privatam commoditatem attentantium rerum, crepundiorumq; sollicitudine pœnè fractus, adscititiarum ægritudinum anxietate tantum non consumptus, ô quantum circumfert infirmitatem animæ perpetuâ curâ contabescens. Non est in isto religiosus spiritus; sed larvata facie mentitur spiritum, quem non habet. Ipse Christus Dominus hunc personatum graphicè prodidit hominem, cum dixit: *Non potest arbor mala bonos fructus facere. Ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Amore sui qui com-

pediti sunt, non possunt alium ferre bonæ conversationis fructum, quàm eum, quem ex corde tamquam à radice sua prodeuntem exhibent; videlicet communis observantiæ fastidium; rerum delectum, & commoditatum propriarum luxuriam. Et hæc opera non sunt opera dilectionis erga Deum; sed sunt opera philautiæ, seu proprii, quem in corde fovent, amoris.

3. Iam ab ejusmodi Religioso certè religiosus exulat spiritus, quando præter vestem, & nomen, nihil habet, aut spirat religiosi. Cum nimium carnem suam amat, ejusq; nimia miseratione tenetur, non solum ad perfectionem, quam religiosa profiteretur vocatio, non tendit, sed eam etiam tacito calculo suo damnat. Siquidem ne corpori dolorem, & incommodum aliquod accersat, omnem subterfugit occasionem; & irâ spiritum enervat, & privat sine suo, ad quem aspiravit olim, sibiq; cum proposuit: sed obrutus postea delicatè vivendi curâ prorsus extinctus est; & ubi putat, se carni diligen-

• *Matth. 7. 18.*

ter, & accuratè prospicere, corpus etiam magis ad fastidium quoddam exasperat, ac inter multa commoda suum ignorat incommodum. Undè sapienter ad suas alicubi filias, id est, Religiosas suas S. Theresia: *a* *Mibi credite, (inquit) filix, per id vos facturas dispendium, per quod facturas vos compendium putatis.* Equidem Sancta Virgo parienensim hanc ad filias, & sorores suas ex alia scripsit occasione, & in alia materia: sed verba quadrant optimè fastidiosis istis, & mollibus animo, delectum omnium sibi conquirentibus. Dispendium namque faciunt sibi, dispendium domui, & communitati; dispendium instituto. Nimirum, qui talis est, perperam querit, quo vero commodo, saluti videlicet tam corporis, quam animæ, debeat subservire. Prudentissimè igitur religiosissimus ille dixit, de Perfectiōne religiosa scribens, affecta, cum ait: *b* *Religiosus, qui plus æquo parcit corpori, nimium illud amat: quia verum amandi modum igno-*

a S. Theres. lib. Fendat. monast. c. 25. circa medium. *b* Pinellus de Perfect. Relig. lib. 1. c. 9. in fine.

rat, instar medici, plus æquo clementis; qui suâ curatione morbum deteriorem reddit.

4. Sed melius ipsa divina veritas, & incarnata Dei Sapientia Christus Dominus hoc ipsum expressit, ubi sic ad discipulos suos in ultima Cæna: *a* *Qui amat, inquit, animam suam, perdet eam.* In quæ verba S. Joannes Chrysostomus: *b* *Amat, inquit, animam suam in hoc mundo, qui desideria ejus inconvenientia facit.* Quæritam autem animæ desideria sunt magis inconvenientia, quàm ea, quæ religiosæ professioni, cujus scopus est, spiritui carnem subijcere, contraria sunt, desiderare, sectari, & per varia commoda sibi aggregare? Et ità, dum carni per inordinatos affectus, ac desideria servitur, perditur anima, cujus vita spiritus est; spiritus, inquam, ille, qui non amat in hac vita desiderantem animam obedire carni, sed eam odit in hoc mundo per inordinatorum desideriorum contemptum, & subtractionem, ut ipsam custodiat in vitam æternam. Cæterum qui nimium carnis amat

a Io. 12. 25. *b* S. Jo. Chryf.

commoda, dicere vel inavitus, & confiteri cogitur, quod olim ex humilitate de se confessus est patientissimus ille Job : *a Comparatus sum luto, & assimilatus sum favilla, & cineri.* Nam reverà caducis rebus ad nimium affectus animus jure comparatur, assimilaturque luto, propterea, quod neglectà portione suâ meliore, qualis est anima, diligit luteam (ut S. Gregorius Nyssenus ait) *b Statuum,* id est, corpus, seu carnem suam, quæ nonnisi putum, putidum, & obnoxium corruptioni lutum est. Id quod etiam Isidorus Pelusiota magis amplificans dicit : corpus nostrum, cujus commodis tantà curâ prospicitur, esse *c Omni luto imbecillius, vilius, & contemptibilis ; & hoc ex nomenclatura Græci vocabuli πηλος* quod Latinè lutum significat, rem nimirum vilissimam. Unde & S. Hieronymus in Epistola quadam ad Pammachium : *d Pelusiotas, inquit, nos appellant, & luteos, a-*

a Job. 30. 19. b S. Greg. Nyss. serm. 1. de brevitate. c Isid. Pelus. lib. 2. ep. 5. d S. Hieron. ad ep. ad Pammachium.

nimalesq; & carneos, quod non recipiamus ea, quæ spiritus sunt.

5. Est ergo verè Pelusiota, qui spiritum adverstentem carni, non audit ; sed carnis agit quoddam mancipium, & continuis exagitatus affectibus inordinatis, ac desiderijs, in ipsdem, tamquam, sus in luto volutatur, ex unius caducæ rei desiderio, in aliud, nec acquiescit ullo, sed semper aliam, atque aliam rem animo versat, sibi quoddam perpetuum inter innumeros inordinatè cupiditatis affectus, onus, atque tormentum consciscit, tanto infelicior, quanto in assidua cura semper inconstantior ; & ità se discruciat anxius, religiosumq; spiritum ex corde proferibit. Dum enim commoditates inexplebili conquirat satietate, penitens ea, quæ sunt spiritus inter curas suas deserit ; & languente semper magis, ac magis in spiritualibus, ac cælestibus animà, dum assidue nova cogitat, vestigat, & conquirat solatia, semper inquietus inter hæc inania desideria, deniq; spiritus eam deserit, tabescentem.

6. Disertè vanitatis ejusmodi sectatores descripsit ex Tollenario Soc: JESU Corderius in suo Job elucidato, in hæc verba: *Invenies alios fastidio sui languentes ad nova suspirare solatia; alios ad speciosam professionem alligatos* (ubi luculenter intellige perstringi Religiosos inter commoditatum quælitum luxuriantes) *& sub ingenti titulo laborantes hoc agere; ut jugum excutiant, & sibi vacent.*

Alios assiduâ mutatione propositi fluctuantes, ut viduæ mulierculæ ad defunctos solent maritos, ad id suspirare, quod reliquerunt. Ità ille; & tam graphicè, quàm verissimè. Nam commoditatum luxuries hoc efficit in Religioso; sensim ut obedientiæ, totiusq; regularis observantiæ jugum excutiat, sibiq; tantum, non autem communitati, vacet. Et hoc affecutus ubi fuerit, demùm extincto spiritu religioso, mutatione primi, ejusque boni quondam propositi, nunc jam fluctuans, & sanctæ vocationis, ac professionis impatiens, ad id suspirat, quod reliquit; ad sæculum, inquam;

** Corder in Job elucid. ex Tollenar, in speculo vanit. & Eccl. c. 3. 3. 3.*

ad mundi vanitates; ad votorum, quibus obstrinxerat se Deo, non tam dispensationem, quàm ad absolutam desertionem. In quo tamen suspirio miserrimus est. Quia nec cupiditatibus suis imperat, nec permittitur ijs obsequi. Quod idem disertè subnectit memoratus Auctor, cum ait: *Adjice etiam illos, quos animi votorum exitum non inventientis misera torquet jactatio; dum nec cupiditatibus suis imperare, nec obsequi possunt.* Itaq; infelices isti, dum religiosum in se spiritum extinxerunt, jam veri pelusiotæ, lutei, carneiq; nec boni sunt Religiosi, nec sæculares vivere permittuntur, ipsi sibi graves, alijs intolerabiles.

§. III.

Delicati, & molles animo luculenter ostendunt; se non agi Spiritu Dei.

1. **N**on hic agimus de ijs, qui complexione, & corpore tenero sunt, ac delicato. Hanc enim corporis indolem natura quibusdam attulit quidem, sed eam spiritus severitate

tate

tate partim corrigunt, partim exercitatione continuâ cogunt saltem utcunq; respondere severitati, præsertim certis in rebus, & occasionibus, si penitus ita sint infirmi, ut per omnia vim inferre corporis imbecillitati non possint. Illorum tantum hic convenitur detestabile vitium; qui licet indole, viribusque sint firmis, & corpore minimè delicato, nihilominus animo sunt nimium quantum molles, & infirmi, in exemptionem effrenes, continuo quodam in cibus, & in alijs ad communem religiosæ vitæ sustentationem pertinentibus fastidio prorsus ad nimium laborantes, ac delicati. Non refugeret miser stomachus ferculum medioere, sed Religioso conveniens, ac sufficiens; nec lacerti vestem grossiorem, sed tamen honestam, ac decentem, neque natura frugalitatem, non tamen eam, quæ à mediocritate deficeret: ast animus æger ad regulæ præscriptum minimè paratus, ac semper languidus omnia fastidit, tam corpori, quàm animæ injuriosus. Cor-

pori; quia cruciat illud non necessario delectu. Animæ; quia spiritum, quo vivere deberet ipsa, penitus extinguit, Hippocratis, & Galeni discipulus, non Christi; mancipium amoris proprij, sensuumque, non Dei servus; mundi & carnis legibus obediens, non regulæ Sancti Spiritus instinctu ab instituti fundatore conscriptæ, vivens secundum carnem ex carnis prudentia, non autem secundum spiritum; certissimo videlicet argumento, non spiritum Christi, vel Spiritum Dei, sed spiritum Hippocratis, & Galeni, carnis, & amoris proprij in ejus corde habitare: qui exigente professione suâ non deberet esse in carne, sed in spiritu. idest: ad hoc ipsum adstringit professio sua, ut vivens in hac mortali carne, desideria carnis non sequatur; sed adhæreat Deo; & ita vivat Spiritu Dei, qui vera est animæ vitâ.

2. Hinc Apostolus, ubi Romanis exposuit, quomodo ij, qui per fidem, & gratiam insiti sunt Christo, ab omni culpa, & damnatione sint liberi,

si tamen non secundum carnem, sed secundum spiritum vivant, addidit etiam; ipsos in carne non esse, sed in spiritu: id est; adhuc illos ita gestare mortalem carnem, ut tamen in carne jam non sint, videlicet ut carnis affectus, & desideria non sequantur, aut secundum desideria carnis operentur; uti rectè S. Leo: *a* *Quamvis, inquit, ipse salvi facti sumus, & corruptibilem adhuc carnem, mortalemq; gestamus; rectè tamen dicimur in carne non esse, si carnales nobis non dominantur affectus. & merito ejus rei deponimus nuncupationem, cujus non sequimur voluntatem.* Igitur & Religiosus ad Dei vocatus obsequium, à seculi vanitatibus segregatus, in numerum Dei filiorum affertus, jam non est in carne, sed in spiritu. Cui tamen bene reponi potest ejusdem Apostoli Correctio: *b* *Si tamen Spiritus Dei habitat in vobis.* Id est; si Spiritus Dei non per modum transeuntis, in Religioso sit; sed per modum habitantis, & sedem in ipso permanentem figentis, & ita vitam animæ

a S. Leo serm. 1. de Resurr.

b Ro. 5. 9.

tribuentis. Nam sicut corpus vivere non potest, nisi per immanentem animam; ita vicissim anima non vivit, nisi Deum, sive Spiritum Dei habeat in se habitantem. Quod ipsum docens S. Augustinus ait: *a* *Sicut non est à carne, sed supra carnem, quod facit eam vivere; sic non est ab anima, sed supra animam, quod eam facit beatè vivere. Quis ut vita carnis, anima est; ita beata vita hominis, Deus est.*

3. Jam autem Religiosus animo delicatus, ac mollis, ubi totum se permittit appetentiæ carnis, & philautiæ regimini, satis arguitur, quòd non sit in spiritu, sed in carne; quòd non sit in ipso Spiritu Dei, sed affectus, & desideria carnis in eo regnent. Spiritus enim Dei, & Christi est; amare disciplinam; carnem non delicate habere; carnis appetentiam minimè sequi; corpus, & semetipsum, quantum ad temporanea commoda, habere neglectui; exemptionem à communi reliquorum exercitatione religiosa minimè quærere; molitudinem omnem refugere;

a S. Aug. in sentent. num. 160.

carne spiritui subjugare. Contra verò spiritus carnis, & mundi est; totum contrarium, quod urget Spiritus Dei, facere. Quod mollis, ac delicatus animo Religiosus experitur in se, dum affectus, & desideria carnis in eo communium rerum fastidio nonnisi peculiaria quærente secutus, egregiè probat hunc à se Spiritum Dei procul exulare; animam suam esse miseram, nec vivere, quâ debet, vitâ verâ, quæ Deus est; sed vitâ solum vivere animali; vivere secundum carnem.

4. Hinc & Apostolus in epistola sua ad Romanos infert; *a Si secundum carnem vixeritis, moriemini.* id est; Spiritu Dei à vobis exulante, non vivet anima vestra vitâ suâ, nimirum Deo, sed erit mortua. *Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis;* scilicet per spiritum Dei manentem, & inhabitantem in vobis. Quam in rem eleganter iterum S. Augustinus in sermone quodam de verbis Apostoli: *b Dicebat, inquit, Epicureus; mihi frui carne*

bonum est. Dicebat Stoicus, mihi frui meâ mente bonum est. dicebat Apostolus: mihi autem adhaerere Deo bonum est. Errat Epicureus. fallitur Stoicus. Tum enim rectè anima vivit, si non secundum carnem, nec secundum seipsam, sed secundum Deum vivat. Sicut enim anima carnis, ita Deus animæ, est vita. Ità Præsul Hipponensis. Quoniam verò facta carnis, quæ vult Apostolus mortificari, spiritu, nihil aliud sunt, quàm inordinati carnis affectus, ac desideria, & alia, quæ sequuntur ex his, opera; Religiosus, qui non mortificat ea spiritu, satis ostendit, nec Dei Spiritum in se manere, nec ipsum agi Spiritu Dei, sed spiritu carnis; nec etiam ipsum placere Deo. Et quamdiu vivit obediendo spiritui carnis, ipsum non esse filium Dei.

5. Non habitare Dei spiritum in tali Religioso produunt opera. Nam ipsum fastidium ex animi procedens mollitiæ, & in rerum delectu luxuries certè non sunt opera divini Spiritus; sed sunt opera carnis; sunt opera facta magistro principe tenebrarum insulur-

rante contra Spiritum Dei pugnantia. Non agitur etiam Spiritu Dei. Nam agi Spiritu Dei, est; animam excitari, & adjuvari ad exercitandos actus heroicis adversus carnem, ejusq; inordinata desideria, pro gloria Dei, sic, ut, quidquid spirituali vitæ, religiosæ observantiæ; voluntati, exaltationi, gloriæq; divinæ se se conformare conanti, vel minimum adversatur, illud magnâ contemnat, fugiat, ac detestetur constantiâ, non considerans, imbecillitatem corporis, ejusq; tenebritudinem semper mollia querentis, sed Dei gratiam admirabiliter operantem, cujus auxilio * *Virtus in infirmitate perficitur*, æstimando. Et quamdiu Religiosus est piger, in resistendo suis affectibus ad comoda carnis impellentibus; tandiû nihil agit, quod ad Spiritum Dei pertinet; tandiû quoque, certum est, ipsum à Spiritu Dei non agi. Nam Dei Spiritus ideo religiosam agit, & ad bonum impellit animam, ut agat & ipsa; & ideo vicissim agere debet, ut agatur ab eodem Spiritu Dei. Mutuâ

a 2. Cor. 12. 9.

quadam se se promovent vicissitudine, nec ab invicem separari volunt, hæc duo, agi, & agere. Quod clarius exponit Divus Augustinus, cum ait loco jam citato: * *Dicit mihi aliquis: Ergo agimur, non agimus. Respondet: imo & agit, & ageris. Et tunc bene agis, si à bono agaris Spiritus enim Dei, qui te agit, adiutor est agentibus. Nemo autem agitur, si ab illo nihil agatur. Spiritus enim adjuvat infirmitatem nostram.* Alibi quoq; materiam eandem sic expedit: *b Aguntur, filij Dei, ut agent; non ut ipsi nihil agant; & ad hoc eis ostenditur, quid agere debeant, ut, quando id agunt, sicut agendum est, id est, cum dilectione, & delectatione justitiæ, suavitatem, quam dedit Dominus, ut terra eorum daret fructum suum, acceperint se gaudeant.* Ità S. Augustinus.

6. Enim verò non agi Spiritu Dei, nec agere, timendum est; ne sit, esse extra numerum filiorum Dei. Nam Dei filium se probat ille, qui per inhabitantem Spiritum Sanctum actus admittit imitari Christum Dominum, eiq; assimila-

a S. Aug. ubi sup. b Lib. de Correct. & gratia.

ri in patiendo, tolerandoque contraria carni. Unde postquam Apostolus affirmavit, Spiritum Sanctum reddere testimonium spiritui nostro, *Quod sumus filij Dei; si autem filij, & heredes, rectè subdit: Si tamen compatimur, id est, cum Christo patimur, ut & cum eo conglorificemur.* Jam autem hæc duo: Carnis assectari commoda, & cum Christo pati propter conglorificationem cum eodem, valde sibi repugnantia sunt. Hoc enim alterum proprium est filiorum Dei; illud primum, filiorum hujus sæculi. Religiosus in mundi voluptates, in carnis commoda; &, nescio, quæ crepundia, illecebras, & vanitates effusus, certè cum Christo pati non vult, nec ei similis esse conatur. Quia durum est illi modicam sustinere penuriam, & rei cuiuspiam necessariz, quantumlibet parvæ, defectum; qui tamen communiter bonis Religiosis est quidam cibus quotidianus, & tunc cum dilectione, & delectatione justitiz magis assimilari se Christo gaudent, dum aliquid

• Ro. 8. 17.

cum Christo patiuntur, ut & cum ipso conglorificentur; atque per hanc tolerantiam Domino Deo quandam lætitiã, & gloriam adferant.

7. Nam *Si hominibus, ut ait S. Cyprianus, letum est, & gloriosum filios habere consimiles, & tunc magis generasse delectat, si ad Patrem lineamenti paribus soboles successivè respondeat; quanto magis in Deo Patre lætitia est, cum quis, si spiritaliter nascitur; ut actibus ejus, & laudibus divina generositas prædicetur? Istud ergo divinæ generositatis in perferendis fortiter ijs, quæ carni contraria sunt, participium, facit animam religiosam esse Deo similem. Id quod & S. Augustinus urget, cum ait: Cogitemus, nos tanto similiores Deo, quanto esse poterimus ejus participatione justiores. Hæc autem justitiz participatio venit ex eo, quod quis cum Christo patitur, gaudens, eidem amabilissimo JESU assimilari per passionem, & adversorum tolerantiam cum dilectione, & delectatione justitiz.*

8. Quod cum ita sit; ille, *a S. Cypri. serm. 1. de zelo, & livore. b S. Aug. ep. 25. ad consens.*

qui

qui per mollitiem animi quaerit patiendi, seu passionum, & vel modicarum afflictationum effugia, difficilè potest censerì nomine filij Dei, quando nec probat in se divinitatis aliquod participium, quòd est, agi Spiritu Dei ad perferenda propter ejus amorem adversa carni, & agere constanter *Cum dilectione, & delectatione justitiæ*; ut ita suavitatem, quam dat Dominus, accepisse se gaudeat. Sed nec accipit eam suavitatem ille, quem animi delicatitè delectat mollitudo; nec eum excitat ulla generositas ad dura pro Christo, proq; Dei amore perferenda; manet autem, & hæret semper in ijs, quæ tantùm caro probat, non spiritus. Ex quo luculenter apparet; Religiosum ejusmodi, licet non agi Spiritu Dei, sic etiam difficilè dignum reddi, qui filij Dei nomine censeatur. Id quod vel Ethnicus ille, sed Christianè prorsus, amicum suum Lucilium docuit. Quem ubi ad divitiarum contemptum, & ad paupertatis amorem hortatus est, conclusit denique: Neminem ali-

um dignum esse Deo, nisi qui opes, scilicet voluptatem, & animi ad mollitiem irritamenta contemplit. Do Sapiientissimi Philosophi verba, cum quadam admiratione dicentis: *Quanta est animi magnitudo! ad id suâ sponte descendere, quod nec ad extrema quidem redactis timendum est. Hoc est præoccupare tela fortunæ. Incipe ergo, mi Lucili, sequi horum consuetudinem, & aliquos dies destina, quibus secedas à rebus tuis; minimoq; te facias familiarem. Incipe cum paupertate habere commercium.*

Aude hostes contemnere opes; & te quoque dignum Finge Deo.

Nemo alius est Deo dignus, quàm qui opes contempserit.

9. Ex quibus viri sapientissimi verbis duo præsertim in rem nostram observemus. *Primum*. Si ullum alium, certè Religiosum decet *præoccupare* id, quod non tam à fortuna pendet, quàm à Dei sapienter omnia gubernantis immutabili voluntate. Nimirum egestatem, & rerum necessariarum penuriam non jam magis ex voto paupertatis, quàm etiam ex humane conditionis vo-

a. Sc. ep. 18. aut finem.

lubili-

Iubilitate non solum patienter, sed & hilariter tolerare prius, quam ipsa compellat necessitas. Hoc enim hominis etiam infimi, vilissimique ingenij est: illud solius viri sapientis, & Deo digni; dum ex preparato præoccupat necessitatem, eamque convettit in virtutem. *Alterum*; non aliter quempiam ad eam elevari dignitatem, ut cum Deo participium habeat, nisi molliem animi constanter frangat, abiciat, & contemnat. Quod enim Seneca dixit de divitiarum contemptu; hoc Religiosus jam paupertatis obstrictus voto debet accipere de commoditatum, de ciborum, & omnium earum rerum, ad quas natura cum anxia nimis conservandi sui curâ, delectuque propendet, neglectu. Neminem videlicet, etiam Religiosum, dignum esse Deo; nisi qui privata commoda omnia contempsit. Quia verissimum est, quod S. Gregorius in Moralibus suis annotavit: *« Mens concupiscentiis exterioribus occupata, igne divini amoris non calet.* Jam vero quamdiu divinæ charitatis igne non

« S. Greg. lib. 8. moral. c. 26.

calet anima, non etiam habitata in ea Deus; non est digna Deo: *Nemo alius est Deo dignus, quam qui opes, qui omnia, qui denique; & semetipsum contempsit.*

10. Sed melius hoc ipsum incarnata Dei confirmavit Sapientia, cum dixit: *« Qui non accipit Crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.* In qua veritatis æternæ sententia nomine crucis intelligitur (sicut S. Gregorius, homil. 33. in Evangelia, Venerab. Beda, & alij, explicant) mortificatio corporis, ac sensuum, & quædam ad ea, quæ carnis, & mundi sunt, mors. Hinc Euthymius: *« Crucem, inquit, vocat Christus mortem ad ea, quæ mundi sunt. quia mortis instrumentum erat Crux. Oportet enim eum, qui Christum sequitur, mortuum esse ad mundanas voluptates.* Et quidem ad mundi voluptates, & ad omnem molliem animi quod attinet, non existimet Religiosus, esse sibi satis; quod semel deserto mundo, relictis patre, matre, cognatis, & totâ domo, vitam sit amplexus monasticam: sed oportet, ut etiam

« Matib. 10. 38. b Euthym.

am sensuum voluptati in religiosa professione renuntiet, ac semetipsum totū deserat, semper, quotidie, omni horā, omni memento. Quia dilectio debita Deo non patitur ullam temporis intercapedinem, aut exceptionem. Semper, quem sequi se profitetur Religiosus, Christum amare debet; semper amoris erga Deum exhibere testimonia.

II. Undè S. Hieronymus ponderans hæc Christi Domini verba: *Qui non accipit Crucem suam, & sequitur me, non est me dignus*; observat diligenter, quòd in alio (videlicet apud S. Lucam) Evangelio addatur ista vox: *a Quotidie*, dicaturque: *Qui non accipit Crucem suam quotidie: ideoq; semper, Quotidie*, ferendam esse Crucem. Non autem satis esse; eam semel accepisse; mundo semel, carniq; renuntiasse. Sed *Quotidie* accipienda, & ferenda Crux est; *quotidie* mortificationi, quæ dilectionis erga Christum testimonium est, insistendum. Verba Doctoris maximi sic habe: *b In alio E-*

vangelio scribitur: Qui non accipit Crucem suam quotidie. Ne semel putemus ardorem fidei posse sufficere: semper Crux portanda est, ut semper nos Christum amare doceamus. Sic ad nostrum hoc argumentum eadem possunt adhiberi verba; Ne semel putemus professionem religiosam, & spiritum, quo religiosum suscepimus habitum, & ad omnia spiritualium exercitiorum, instituti, vitæq; religiose, patientiam, humilitatem, & omne mortificationis genus profitentis, incommoda ferenda nos obtulimus, posse sufficere; semper crux portanda est; ut semper nos Christum amare doceamus. Itaque, si Crucem suam non accipit, nec portat quotidie Religiosus, sed mollitiæ laborat animi; neque se voluptatibus, & carnis commodis quotidie expoliat; sicut ad ejusmodi vanitates, & lenocinia, non agitur spiritu Dei; sic neque dignus est Deo, Christo Domino, propter quem semper crux portanda est, ut semper nos Christum amare doceamus.

a Lu. 19. 27. *b* S. Hieron. Comment. in Matth. c. 10.

CAPVT IV.

§. I.

Tam Novitiorum, quàm professorum juvenum vocatio, aut vacillandi, aut ruendi principium sumit à diffidentia.

1. **V**Na de præcipuis nõ tantum in spiritu, quem quis in aditu religiosi statûs concipit, sed etiam in vocatione, vel nutandi, vel ab eâ penitus excidendi, causis, est, & sequitur ex paragrapho proximo capituli superioris: cum quis in materijs, & rebus obvijs, quotidianis; & vix alicujus (uti videtur) considerationis, ac momenti, parum fideliter se habet erga Superiorem, & ad ea, quæ pertinent ad regularem observantiam, atq; ad custodiendæ regulæ integritatē. Et quidem innumera sunt; nec fieri potest, ut enumerentur singula: sed pænè quotidie veniunt in praxim, ex ipsis, quæ passim, & sparsim per Constitutionum Capita de paupertatis, castitatis, & obedientiæ votis, de medijs ad votorum

observantiam necessarijs, de modestia, silentio, oratione, deq; alijs ad religiosæ studium perfectionis attinentibus, præscribuntur. In his sive tyro, sive professus, juvenis præsertim, habere solet certos obices, in quos eò facilius impingit, quò res ipsæ videntur leviores: uti sunt; unum, alterumvè pomû, aut alium quempiam fructum, sive rem aliam ad esum pertinentem quamcunque, clam, ac sine facultate comedere, vel alteri dare; vel etiam potum, non habitâ facultate, sumere; vel, si incumbit cura administrandi similia, parum fideliter administrare; nullâ urgente necessitate, solâ prurigne linguæ impellente, loqui; curiosius in res ad se minimè pertinentes aspectum figere; libellos, aut libros, non tam eruditioni, quàm soli curiositati, vanitatiq; religioso autem spiritui nihil penitus servientes, sed magnæ potius animi distractiōi obnoxios, legere; cum alijs sive domesticis, sive extraneis inmodestius agere; extra tempus, ac sine facultate liberiùs

angulos ambulacri lustrare, & inani deambulatione tempus terere, quin & in ipso cubiculo vel otio, vel somno, cum non adest facultas, indulgere; tam in publico, quam in privato voluntariè parùm modestè se gerere; de virtutis, & perfectionis exercitatione nihil sollicitum esse.

2. Hæc, inquam, & his similia, certi sunt obices, in quos juvenus temerè solet impingere; magnum etiam in spiritali profectu detrimentum subire; nec tamen intercè vel scrupulo sibi ducit, vel considerat seriò, ut cum istis aperiat se superiori suo, vel Magistro, seu Patri spiritali. Et dum in ejusmodi levitatibus aut evitandis, aut à se per examinationem conscientie sedulam, aut potius per exercitationem disciplinæ, amoliendis agit negligentius, ac ne minima quidem in ejusmodi levitates animadvertit ratione; nec ità fideliter, ubi religiosà requirit professio, erga regulam, & instituti custodiam agit; sensim oritur in animo tam segniter se habente quidam erga

spiritualia torpor, ac tepor. Hinc deindè venit partim ex levium culparum contemptu, (de quo jam egimus alibi) partim ex animi contracta socordia, ad aliquam erga Superiorem, aut patrem spirituales, diffidentiam dicam potius infidelitatem, quàm plurimum gaudet humani generis inimicus. Hoc enim jam impetrato, ut quis cum Superiore suo parùm fideliter agat; ei se se minimè credat, ab eoq; dissideat, facillimè progredietur ad majora: & quidquid veterator ille sibi proposuit ad evertendum statum animæ religiosæ, ferè jam totum obtinuit.

3. Itaque Religiosus eà spiritali dum laborat ægritudine, primò incipit parùm sincerus esse in aperienda Superiori conscientia sua: cujus ratio dum est reddenda, vel tempus sibi præscriptum certis eludit effugijs, tamquam non suà culpà neglectum, & nihilominus solum affectatà (sic ut dicam) impossibilitate, verè autem de industria prætermissum; vel, si demum in adeundo Superiore sibi vim aliquam inferat, a-

ut nihil habere se, quod exponat, egregiè mentitur, non reputans; habere Superiorem, quod ipsi dicat; cujus ipsum rei moneat; quod in ipso corrigat; aut ea, quæ circa negligentiam, & incuriam sui profectus exponenda forent, penitus intermittit, tamquam apinas aliquas arbitratus, eam supinam proficiendi negligentiam; neque ad Superioris notitiam pertinere; aut certis usus ambagibus ita Superioris involvit, & confundit iudicium, ut exponentem non satis intelligens, omnia benè se habere existimet. Cùm interea pro conscientia perfidus orator, in supino sui neglectu malam in corde sementem fovet, semperque magis in affectuum inordinatorum intricat se labyrinthum.

4. Jam postquam in reddenda ratione conscientie vincit animum infidelitatis, etiam ad id, quod majoris est momenti, se effrenat audacia; & sicut perfidè procedit in uno, in quo scrupulum sibi solvit, sic etiam eandem malam Theologiam malus sibi magi-

ster, sequitur & in altero, in quo præcipuum vertitur animæ negotium; id est, in sacro conscientie tribunali, in quo peccata sua deberet exponere sincerè, pariter incipit laborare diffidentia, (perfidia potius) nec integram, uti Sacramentum pœnitentiæ requirit, exsequitur confessionem, saltem quantum ad circumstantias, quæ maximè possunt aggravare, vel etiam mutare speciem. Tota verò diffidentie ratio apud ipsum hæc est: quia non habeo (inquit) ad ipsum confidentiam. At dic fodes: Confidentiam quare non habes? Inter Superiorem, & te, quis ea seminavit zizania? Quis hoc perniciosum molitur dissidium? Certè nō Superior ipse, cui pro conscientia incumbit animæ tuæ cura: qui tibi non ut herus imperat; sed Dei loco te dirigit, quin & diligit, ut pater. Nam (ut Sanctus ait Bonaventura) *Prælati sunt mediator inter Deum, & subditos. Superior Sicut negotium Dei gerit apud te (ex eodem S. Bonaventura dico) docendo, corrigendo, te erigendo: sic etiam nego-*

a S. Bonav. trinit. de sex alijs serm. 1. 1. 3.

tium tuum studet *Apud Deum fideliter promovere, placando, gratiam impetrando, & conservando à malo.*

5. Quòd si tu Superiorem alium tibi fingis in animo, quàm est ex obligatione ministerij, non idèd non habes ad illum confidentiam, quod sit alienus à te, tibiq; parum addictus, sicut opinaris: sed idèd confidentiam non habes; quia tu parum fideliter, & omninò fide cum Superiore procedis, idq; propter privatum tuum, Deo tantum omnia scienti, & tibi notum, interessè. Hæc tota diffidentia, quam ipse tibi componis, est causa. Et hæc ex duplici fundamento.

Primo. Quia diabolo datur campus amplissimus transformandi se in Angelum lucis, & in hac opinionis tuæ contumacia persuadendi tibi, quidquid ipsi collibitum fuerit. Facile jam insulurranti credes, etiam cum pessimè feceris, agere te benè: cum regulam transgressus fueris in materia licet notabili, facere te prudenter, & juxta dictamen rectæ rationis: cum alteri nulli,

soli tantum tibi conscientiam tuam manifestam esse debere definiveris, facere te sanctè. Et ita judicij proprii virus ubi veterator stygius instillavit, eò miseriæ procedes, ut denique totus & Superiori, & regulæ fias refractarius.

6. Rem hanc egregiè tetigit Richardus, in alio licet sensu, nimirum de illis, qui in omnibus esse volunt, & sunt, singulares, & exempti, locutus; at tamen etiam horum, quos diffidentia, & infidelitatis spiritus infestat, tentationi quadrate non incongruè potest. Dicit igitur: *« Cum luce, & claritate demones ad nos veniunt, quando in eo, quod fraudulenter suggerunt, non modo discretè, verum etiam devotè (devotionis hujus titulum insulurrat demon, cum aut Superiorem minimè turbandum, & tam frivolis apinis occupandum astutissimè suadet; aut tempus, quod reddendæ rationi conscientia, tribuendum foret, utilius impendendum orationi, vel visitationi Sanctissimi Sacramenti, vel alicui alij bono operi) devotè, inquam, factu-*

a Richard. ad Psal. 90.

ros nos promittunt, & persuadere contendunt. Fit autem sapere ut hujusmodi fraudulentâ tentatione infatuata mens eò usq; desipiat, ut in eo ipso quod ex dæmoniaca persuasione accitit, cæteris se credat, & rectius sapere, & sanctius agere, Paucis autem interjectis: In hunc modum, ait, dæmonium meridianum quosdam fraudulenter supplantat, in tantumq; infatuat, ut in suis singularibus (addam ego; in opinionis suæ, ac perfidie contumacia) imò suis in rebellionibus, quas in suos prælatos assidue committunt, putent se cæteris omnibus sapientiores, & cæteris omnibus sanctiores. Hactenus Richardus. Ex quo satis liquet, quorsum ea se erigat erga Superiorem diffidentia. Nimirum fit aded contumax, ut sibi tantum sapiens & fratrum contemnat consilia, & Superiorum, ac regulæ parvi pendat præcepta. Fatuum certe in Religioso juvene consilium est; nolle doceri; nolle duci. Peregrinus itineris ignarus, & vel duci infido credulus, vel benè docenti viam minimè fidens, non solum errori, sed & notabili pereundi

periculo se reddit obnoxium, ità Religiosus tyro, aut etiam professione. vel ætate juvenis quia malè suadenti auscultat dæmoni, facilè ducitur in errorem, ità, ut spiritu pariter, & promovendo gnaviter studio professionis haud difficilè destituatur.

7. Alterum invalescentis erga Superiorem diffidentie fundamentum est, Divinæ gratiæ, cujus se reddit incapacem per istam infidelitatem, fictionemque subtractio. Cum enim Deus in bonis acceptis ab eo velit nos semper proficere (ut docet S. Thomas, secundâ secundæ quæst. 78. artic. 1. ad primum) & gratia vocationis ad Religionem sit bonum peculiare; non est dubium, ideò bonum hoc Religioso collatum esse, ut in eo proficiat. Cum verò per negligentiam suam, imò per aliquam contumaciam non modò nolit, in bono proficere, verum etiam pergat abuti beneficio, & gratia vocationis, quando sub pallio religioso pravos fovet affectus, & inam à Domino sibi datam ad usum fructum, ut

a S. Tho. 22. q. 78. a. 1. ad 1.

in ea pro Dei gloria, & animæ suæ salute sedulò operetur, ipse cum Evangelico seruo nequam, servat eam repositam in sudario, vel infodit in terram, & continuo laborans diffidentiae torpore fingit, quod non est; sinceritatem simulat, quàm non habet; religiositatē ostentat, quam sensim exiit: Deus etiam aufert ab ipso gratiam, & Spiritus Sanctus ab ejusmodi perverso corde se subtrahit. Est enim verissimum, quod habetur in libro sapientiae: *« Spiritus Sanctus discipline effugiet simulum, & auferet se à cogitationibus, quæ sunt sine intellectu; & corripitur à superveniente iniquitate. Verè etenim Cogitationes sine intellectu sunt unius Novitij Religiosi, vel juvenis; qui multa sibi fingit in animo, quibus Superiorem, aut patrem spirituales eludat, & in eo tantum se fundat, quod non habeat confidentiam ad spirituales arbitrum conscientiae. Non habes, bone juvenis confidentiam ad illum? quia ipsam habere non vis, & fingis tibi laborem ceu rem quampiam arduam, in præcepto, quod per*

venerabilē instituti auctorem constituit Deus: qui non jam loquitur nobis, ut olim Patriarchis, atq; Prophetis in veteri testamento sive aspectabili per visiones specie; sive per Angelum aliquem: sed loquitur ad nos per homines similes nobis, per Superiores, docendis, instituendis, & gubernandis nobis præpositos ita, ut & subditorum erga Superiores probetur, & exerceatur humilitas; & alijs exhibeatur exemplum.

8. Opportunum hinc occurrit divinæ scripturæ mysterium, quod Deus in Samuele propheta voluit ad aliorum eruditionem exhibere. Instituendus erat ille puer ad divini eloquij intelligentiam; ei tamen non prius arcanum suum aperuit; quàm semel, iterum, ac tertium vocatus, deniq; ab Heli summo Sacerdote, quidnam agendum esset, instrueretur. Poterat benè Deus efficere, ut vocato puero statim loqueretur, neq; permetteret ipsum toties ad senem currere, & recurrere. & tamen id minimè fecit, nisi puer

prius edoctus à Sacerdote, quomodò, & quid vocanti Deo responderet. Atq; tunc primùm ipsi divinum eloquium revelatum est, cum juxta doctrinam senis Pötificis Heli respondit Deo Samuel: *a* *Loquere Domine, quia audit servus tuus.* Jam quo mysterio Deus puero nonnisi per Sacerdotem prius edocto locutus est? eo videlicet, ut doceret; non minùs à Senioribus, Superioribus erudiendum prius esse juvenem, ac tyronem; quàm ab ipso Deo loquente mysteria sunt percipienda. Vel cum Cassiano dicam: Ut juvenes *b* *Absq; confessionis operimento omnia cordis sui secreta senioribus manifestent; atq; ab eis vel remedia vulnerum, vel exempla conversationis, ac vitæ, fiducialiter sumant.* Magnum erat; vocantem Dominum audivisse; præsertim quia *c* *Sermo Domini erat pretiosus in diebus illis.* & tamen ad hunc audiendum institui puerum antè per Sacerdotem voluit Deus, tamquam majoris esset momenti, prius auditam vocem seniori manifestare; ab ipso formam lo-

quendi, conversandique cum Deo accipere, quàm Dominum sua pandentem mysteria audire. Subdit igitur idem Cassianus: *In tantum Deo placita hæc sententia comprobatur, (puta; cordis sui secreta senioribus, sive Superioribus manifestare, atq; ab eis vel remedia vulnerum, vel formam, & exempla conversationis, ac vitæ fiducialiter sumere) ut etiam scripturæ sanctæ hanc institutionem inveniamus insertam; ita, ut puerum Samuelem suo præelectum judicio nollet per semetipsum divini colloquij disciplinam erudire: sed recurrere semel, & iterum pateretur ad senem eum, quem ad suum convocabat alloquium, etiam illius, qui offenderat Deum senioris doctrinam vellet institui.* Rationem mox addit appositissimam, ac dicit: *Et hoc ideo; ut & illius, qui ad divinum mysterium vocabatur, probaretur humilitas; & junioribus forma subjectionis hoc proponeretur exemplum.* Hactenus Cassianus.

9 Jam ad tuum, bone juvenis, redeo sensum dicentis: Non habeo confidentiam ad illum. Cur autem? An quia parùm eruditum expertus es?

a 1. *Re.* 3. 10. *b* *Cassian.* c 1, *Re.* 3. 1.

Hoc quidem commentum est tuum, & magnus in spiritu (liceat hinc ita dicere) idiotifinus. Et dato, quod ingenij tui vivacitati, si non potius perversitati, non respondeat; scire tamen debes; Deum ariolo Balaam locutum fuisse neque statim per Angelum, neque per alium eruditum prophetam: sed *a Per os asinae*. An quia moribus asper, ac severus est? Respondet tibi S. Bernardus: *b Ideo renuis, quia severum imaginariis, qui amabilis est*. Tua, inquam, id facit imaginatio, qui fingis tibi severitatem in eo, qui secundum Deum amat te, ut pater filium, & tu deberes amare ipsum, ut patrem filium. An quia imperfectis obnoxium æquè, atque es tu, observasti? sed Deus Samuelem *Etiam illius, qui offenderat Deum, & quidem gravissimè, senioris doctrina voluit institui*. Igitur non valet tua ratio: Non habeo confidentiam, sed benè tibi reponi potest cum illo patre familias: *c An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?* Ideo nequiter, & fictè procedis, & ideò tibi nequiter mul-

ta confingis, quia Superiorem bonum, benignum, & candidum nactus es: & ideò benignum; quia tuam hypocritisimicis ita palliare, ut occultam, intestinamque animi tui ægritudinem intelligere non possit: & ideò non potest intelligere: quia omnia cordis, & animi tui secreta non ei manifestas. Hinc denique sequitur; quòd non solum spiritu serviendi Deo deficias; sed etiam tandè excidas vocatione tua. Quam infelicitatem, ac ruinam, adscribas nemini, quàm hypocriti, & inani diffidentiae tuæ.

§. II.

Inani è Religione dimittendi sui metus in tyrone plerumque infidelitatis est causa.

1. **E**Tli potissimum soleat fugerere varias humani generis inimicus inventionem suam vaserrimam causas infidelitatis; eas tamen plerumque, ne videlicet ejus advertatur astutia, sumit ex nobis ipsis. Hinc veterator insidiosissimus, ut hominem primum in paradiso

a Num. 22. 28. b S. Bernard.

c Math. 20. 25.

deciperet, non statim adortus est mulierem invitamento ad comedendum de ligno scientiæ boni, & mali vetito. Quia simpliciter si dixisset ipsi: cum ex omni ligno, quod est in paradiso, liceat vobis comedere, comedite etiam de ligno scientiæ boni, & mali; fuisset mox deprehensa malè suadentis fraus: simpliciter enim ex ingenio suo visus fuisset incitare ad comedendum ex ligno, cujus usus directè repugnabat præcepto Dei. Sed ut colorem aliquem obtenderet perversitati suæ, viam sibi stravit ad decipiendum partim ex occasione continentiae, quam uterq; protoplastorum exhibuit Creatori suo, non tangendo fructum ligni vetiti. Dixit igitur: *a* *Cur præcepit vobis Deus, ut non comederetis de omni ligno paradisi? Quali diceret sycophanta: Cur adeò continentes estis, & hucusq; genium tam pertinaciter defraudatis, ut nolitis comedere de omni ligno paradisi, scilicet etiam de ligno scientiæ boni, & mali? Partim occasionem sumpsit callidissimus serpens ex aliqua mulieris impatien-*

tia, quam ille benè perspexit. Cruciabatur enim plurimum eà ligni scientiæ boni, & mali prohibitione; hinc quidè pulchritudinem, & ad delectationem proritantis ligni speciem admirata; illinc præceptum vetans eisdem usum arbitrata, satis ægrè incipiebat; sibi non licere vesci tam nobili fructu. Igitur versipellis serpens, aut potius in serpentis figura Creatori suo rebellis, ac desertor Angelus, ut odium, quo contra Deum flagrabat ipse, pariter excitaret in homine, subtiliter hoc attigit in muliere, quod ipsius animum vehementer urebat: videlicet præceptum de non edendo de tam bono, pulchro, ac delectabili (sicut videbatur) ad vescendum ligno; & ideò refricavit memoriam ejus, quod mulier versabat mente, crebrius: *Cur præcepit nobis Deus, ut non comederemus de omni ligno paradisi? & diabolus id ipsum mentis scrutinium, moliminis autem sui quali fundamentum quoddam assumens, ex intimis ejus animi latebris eruit, quo mulierem magis etiam irritavit: Cur præcepit vo-*

a *Ge. 3. 1.*

bi Deus, ut non comederetis de omni ligno paradisi? Hoc nequā tentator proposuit, quod mulier impatiens mente tractavit. Ingeniosum ejus è sacra scriptura loci commentum est eruditissimi Rupertii. Qui postquam multa super mulieris cum serpente colloquio eruditè disseruit, in hæc deniq; concludit verba: ^a Ergò jam impatenter ferebat mulier, & murmurabat, quòd quasi parcus, vel avarus Deus potiora medij paradisi reservaret, & villiora quæq; per circuitum colligendo, in cibum homini concessisset.

2. Ità quidem statim ad initium creati hominis occasionem tentandi sumpsit diabolus non à perversa indole sua; sed ab eo, quòd mulier animo jam versabat. Enim verò sicut in paradiso à mulieris appetentia rem suam egerat inimicus; sic postea negotium evertendæ salutis humanæ molitus est, (sed majore damno, & ignominia sua) versutissimus hostis in deserto. Ubi Christum Dominum, ut tentaret, non ante adortus est, quàm haberet causam oppor-

a Rupert. Comm. in Ge. 1.3.c.8. in medio.

tunissimam ex Domino esuriente post exactam quadraginta dierum, & quadraginta noctium inedia: ^a *Cum jejunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus* (sacer historicus ait) *postea esuriit.* Hic igitur ex esurie Domini tentator machinationis suæ principium posuit: *Dic, ut lapides isti panes fiant.* Ideoq; S. Hieronymus in hanc Evangelij commentans historiam, sapienter advertit, & ait: ^b *Animadvertendum, quòd nisi jejunare cœpisset Dominus, tentandæ occasio non fuisset diabolo.* Non incepit machinamentum suum ab idololatria, quæ superbissima bestia coli voluit: non à vanæ gloriæ ambitu, quo solent viri, qui divino sunt animo, nonnunquam infestari. Quia Dei Filium, imò Deum verum in carne humana suspicatus, non ausus est ab ea statim adoriri parte, quam scivit esse validissimam, nimirum à Christi divinitate, quæ tentationi obnoxia non fuit: sed ab humanæ carnis infirmitate: *Postquam esuriit.* Nam esurire post diuturnum jejunium, proprium erat hominis. Igi-

a Matth. 4. 2. c. 8. Hier. hic.

tur ex ipsa Domini famentis esurie machinationem suam inceptit, & dolum dolare voluit, sicut & olim à mulieris ad lignum vetitum appetentia.

3. Cæterùm sicut in paradiso, & in deserto, tentator ex infirmitatis humanæ ad lapsû proclivitate tentandi sumpsit occasionem; sic & religiosum tyronem aggreditur plerumq; non à peregrina quapiam, & ignota Novitio tentandi materia: sed causam, & materiam sumit ab eo, quod intus in ipso latet. Rem planius expono. Ingreditur aliquis Religionem cum conscientia (rarius id quidem accidit, solet tamen accidere) cum conscientia, inquam, vitijs enormioribus, in quæ sæcularis erat effusus, onerata. Et quamvis jam Dei gratiâ non habeat ad eadẽ in claustro occasionem, nihilominus in ipso perseverat quædam ad ea inclinatio; nec cessat anteaكتورum inimicus refricare memoriam; & ita suscitare tentationem. Ea propter et si non desistat tentatus crebrioribus pietatis, de-

votionis, & contritionis actibus insistere pœnitentiæ; tamen infelicissimus est in eo, quod susurranti consentiat inimico, ne se cum inclinatione sua, crebraq; tentatione manifestet Superiori, sive Patri spirituali. Rationẽ habet, & scrupulum sibi solvit: ne videlicet & propter inclinationẽ istam, crebram tentationem, in sua vocatione impediatur; id est: ne dimittatur ex Religione. In quo magnam diaboli fraudem est deprehendere, totam spem, & impugnandi, vincendi; vim constituentis in eo, quod propter inclinationis in vitium aliquod manifestationem vocatione suâ privandus sit manifestans.

4. Quod tamen dæmonis argumentum omninò frivolũ est, & falsissimum. Nam Superior, aut Magister Novitorum, ubi videt sinceritatem Novitij miseras suas candidè revelantis, aded nihil turbatur, aut offenditur, eã inclinatione, frequenti; tentatione; ut etiam magis incipiat tentatum, & humiliter remedia quærentem, diligere, juvare,

periclitanti prospicere, & modis omnibus ea remedia providere, tentatoq; succurrere: ne vel ad sæculum redeat, ibiq; manifesto salutem animæ suæ perdendæ periculo rediturum obijciat; vel etiam in Religione, ubi nunquam humani generis inimicus infestare cessat, relabatur tentatus. Imò, quòd amplius, præterquam quòd Superior sinceritatem illius arbitratus, incipiat ipsum diligere magis, & virtutem ejus suspicere, spem etiam concipit optimam profectus in spiritu magni, & perseverantiæ. Nam, ut Cassianus ait: *a Nihil adversus minores, juvenes, ac tyrones, callidissimus prævalet inimicus; si absq; confessionis operimento* (quod & alibi dictum est) *omnia cordis sui secreta senioribus manifestent; atq; ab eis vel remedia vulnerum, vel exempla conversationis, ac vitæ, fiducialiter sumant.*

5. Insuper magis etiam animatur Superior ad sincere manifestantē se, juvandum; tùm quòd perspicuum habeat, quâ parte debeat, ac possit consilium, auxilium, & remedium

a Cassian.

adhibere; tùm quòd videat ipsum in bono statu, paratum resistere, fortiterque pugnare contra diabolicas incursiones. Animum autem præterea majorem sumit ided: quia benè scit, incumbere sibi negotium animæ subditi sui. Quem si perire permittat, rationem se pro pereuntis anima redditurum; neq; pro negligentia castigationem evasurum. Est enim terribile, quod uniuscujusq; Superioris animum pulsât, percellit, ac terrore concutit conscientiam, illud apud Ezechielem, Domini pronuntiatũ: *a Et tu fili hominis; speculatorem dedi te domui Israël. Audiens ergò ex ore meo sermonem, annuntiabis eis ex me; si me dicente ad impium: Impie, morte morieris, non fueris locutus, ut se custodiat impius à via sua; ipse impius in iniquitate sua morietur; sanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Quæ verba ponderans S. Prosper: *b Quis, ait, tam saxeus, tam ferreus erit; quem sententia ista non percellat?*

6. Omnis Superior, & omnis, cui cura incumbit ani-

a Ezech. 33. 7. b S. Prosp. lib. 1. de vita contemplat. c. 20.

marum,

marum, à Deo speculator, constitutus est: idèdèq; benè sententiam hanc animo quotidie versat, eaq; percellitur: ac propterea nihil prætermittit, quod ad subditi pertinet auxilium, & salutem; ne, si negligentia suà contingat aliquam animam perire, sanguis intereuntis de manibus ejus requiratur. Hanc Superiorum sollicitam curam Apostolus scribens ad Hebræos expressit patheticè, cum dixit: *a Ipsi pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddaturi.* Pervigilant, inquam, Superiores, & Magistri Novitiorum, cum ea sollicitudine; ut poticrem habeant rationem salutis subditorum, quàm suæ: sæpè etiam præ nimium anxia suorum cura, suimetipsorum obliviscantur, tamquam non aliud agere debeant, quàm subditorum salutis prospicere. Sciunt enim illi (si tamen omnes id efficaciter apprehendunt) quantum ipsis incumbat onus; quàm periculosum, quàm formidandum! ut rectè S. Joannes Chrysostomus in quadam homilia dicat: *b Miror; si potest*

a Hebr. 13. 17. *b* S. Jo. Chrys. hom. 14.

aliquis rectorum salvari. Est ergo Novitij religiosi timor vanus; ne ob notitiam inclinationis ad vitium olim in sæculo frequentatum, sed Dei gratiâ relictum, & ob tentationem recrudescentem ad sæculum dimittatur. Inclinatio, & tentatio nunquam movet Superiorem ad dimissionem; imò sinceritas in manifestando se, firmissimum vinculum est, obstringens Superiorem ad arctius complectendum charitate paternâ subditum, eumq; juvandum. Sed benè propter infidelitatem permittet Deus, ut quis & spiritu excidat, & susceptâ vocatione privetur.

7. Hujus autem rei triplex assignari potest causa. *Prima;* quòd diabolus adversarius habeat sufficientem campum firmandi machinationem suam, & promovendi, ità, ut jam non tantum taceat Novitius eam tentationem, cui colluctatur crebrius; sed etiam alia quædam vel imperfecta, quæ admittit in hac spirituali pugna; vel media, quæ negligit ad fortiter pugnandum, & generosè vincendum, prorsus

occultat; ne, si manifestarentur ista, Superior in cognitionem veniat inclinationis, & sic jam directè contravenitur regulæ præcipienti non solum Novitio, sed etiam unicuique professo, & est communis omnium Sanctorum patrum doctrina: ut *a* *Liberam quisq;*) sicut nostra loquitur Constitutio) *suiipsius, rerumq; omnium, quibus utitur, (de licentia tamen sui Superioris) dispositionem, eidem Superiori cum omni obedientia relinquat, nihil ei clausum, ne conscientiam quidem propriam tenendo.* Cum autem ad manifestationem sui etiam profectum arctet regula qualemqualem viæ Spiritualis habentem experientiam; multò magis arctari se, stringiq; putet Novitius, si profectum, & animæ suæ salutem amat. Quam ubi negligit, & contumaciter in ea perseverat incuria, verè dicere de se potest, quod olim in confessione sua de se Divus Augustinus: *b* *Velle meum tenebat inimicus, & indè mihi catenam fecerat, & constrinxerat me.* Nimirum ex voluntate, quam

tyro profectitur, non manifestando se diabolus catenam sibi conficit, & ità captam constringit animam, ut nec ad ulteriorem in spiritu profectum movere se possit; nec inimico ad pejora perstimulanti resistere. Siquidem nec consilium, nec auxilium habet ab eo, cujus interest consulere periclitanti.

8. *Altera causa, cur taciturnus iste vocatione suâ facilè excidat, est.* Quia cum Superior advigilare debeat subdito propter tria necessaria, sicut docet S. Bernardus, jam per eam tentationis occultationē defraudat tyro Superioris vigilantiam, & consequenter ultroneè privat, & subtrahit se subsidio, quod habere posset tam ad resistendum adversario, quàm ad consequendum cæleste lumen, & gratiam, atque auxilium in spirituali vita opportunum. Est autem, sicut omni subdito religioso, sic tyroni præcipuè vigilantia Superioris necessaria (sicut jam innuimus) propter tria: *a* *Videlicet (S. Bernardus ait) ad disciplinam, ad custodiam, ad præ-*

a S. Bernard. in sermone.

a Confit. p. 2. c. 2.

b S. Aug. Confes. lib. 8.

ces. *Ad disciplinam propter morum correctionem; ne grex commissus, propriâ molestiâ deficiat. Ad custodiam, propter diabolicam suggestionem; ne hostili seducatur calliditate. Ad preces, propter tentationum instantiam; ne vincatur à pusillanimitate. In disciplina rigor est justitiæ; in custodia, spiritus consilij: in prece, affectus compassionis.* Ità S. Bernardus Jam verò dum inclinationem, tentationesq; suas non occultat Novitius, & Superior idè subditi necessitatem ignorat, cessat disciplina vitio impugnantia necessaria; sicq; miser tyro propriâ molestiâ deficit, & contabescit. Cessat & custodia tali inclinationi per opportuna; & ita calliditati diabolicæ patet facillimus aditus ad suggerendum, insusurrandum, imò & ad impetrandum, quidquid ipsi collibitum est. Cessant & preces, quæ tentationi deberent opponi pro tentato. Nam et si Superior quotidie pro subditis suis oret; ardentiores tamen, & crebriores ex paterna commiseratione preces ad Deum fundere consuevit pro magis periclitante. Cùm autem ipsi non

constet de periculo, non etiam orat in peculiari pro ipso. atque ità destitutus (& quidem voluntariè) summè necessario precum auxilio, facile vincitur à pusillanimitate.

9. Tertia denique, cum in ea sui occultatione facillimè vocationem deserat tyro, causa est, divinæ gratiæ subtractio. Quam gratiâ ad ulteriorè profectû quia per humiliationè sui promereri noluit, iusto Dei judicio relabatur & in valescènte post relapsû inclinatione venit ad novâ idè vitium frequèntandi consuetudinè ad eò, ut non jam solû nulla querantur ad resistendû remedia; sed etiam animus eà vitij consuetudine nimium illectus, oblitus vocationis suæ, divinæque miserationis, quâ Deus ipsum in Religionem vocavit, penitus obdurescat. Et hic est fructus panici timoris ad occultandam inclinationem, & tentationem pertrahentis. Et sequitur indè

§. III.

Quòd consuetudo vitium aliquod frequentandi, tandem etiam

tiam ad Sacramentum pœnitentiae defraudandum inducit.

1. Quanta pernitiei sit causa tam infidelitas erga superiorem in manifestanda conscientia, quam ipse manifestandi sui metus, satis ex eo patet; ubi ventum fuerit ad relapsu & inde ad relabendi, vitiumque frequentandi consuetudinem, superinducatur animi durities, & ferè quædam (ut vocamus) impœnitentia: Quam per inclinationis consequenter & patrati, frequentatique peccati reticentiam, insatiabilis animarum prædo machinatur. Postquam enim quod erat principale, & in quo totus conscientia dirigenda vertebatur cardo, diffidentiam, infidelitatem, & supinum quemdam conscientia neglectum pervasit, mirum non est; si, quod jam ex primo facile consequitur, nimirum ad peccatum aliquod occultandum inductio, jam etiam hoc impetret ab intricata certis pedicis anima, ut post vitium in novam præxim

admissum & sæpiùs iteratum, idipsum illi, quem à sacris habet confessionibus, patri, seu Magistro tyrocini non manifestet. Ex quo major sæper sequitur durities animi, cordis, & pœnitentia neglectus, ita ut ad singulas confessiones, quas expedit, totidem admittere Sacrilegia non sibi ducat religioni; dum nec illorum, quæ confessus est, absolutio fuit ulla; nec istorum, quæ tacuit, remissionem obtinuit, pœnitens ore, non corde, semper sacrilegus. Cui benè vel ipsa crebriùs obstreperit conscientia, quod olim Petrus Apostolus Ananiae *Cur tentavit satanas cor tuum, mentiri te Spiritui Sancto? Non est mentitus hominibus, sed Deo. Circumscripsisti quidem facta tua & occultasti peccatum tuum, & hominem elusisti; sed quia Dei vices idem homo sustinet; ideo non es mentitus superiori; non patri tuo Spirituali; sed DEO.*

2. Audi enim, quid dicat tibi Spiritus Sanctus apud Ieremiam Prophetam: *Effunde sicut aquam, cor tuum in conspe-*
Domi-

Domini. Adeo nimirum conscientiam tuam oportebat in poenitentiae Sacramento sincere, & ad ultimam atomon evacua- re, nihil poenitus ut relinqueretur, unde peccatum, aut peccati auctor diabolus habeat vires in animam domi- nandi. Cui demum adstipu- latur per omnia, pandendi co- scientiam infidelitas; quae & peccatum non effundit, & af- fectum ad continuandum pec- catum, aut iterandum retinet. Propterea propheta non im- merito deplorans hunc animae statum hortatur, non quomo- docunque cor ut effundas *In conspectu Domini, sed effunde sicut aquam.* Cur autem *sicut aquam,* non sicut oleum, vel sicut quemlibet liquorem alium? Respondeat tibi Hugo de Sancto victore: *Ceteri liquores* (ait ille) *cum effunduntur, vel qua- dam pinguedine superlinita, vel sapore infecta vasa relinquunt. So- la aqua sic effunditur, ut munda- tia vasis nullis eius reliquiis ma- culetur.* Concludit denique: *Qui ergo peccata sua confitentes aqua vel negligentiae, vel eru- bescentiae, causam effundere timent;*

quasi in vase cordis, spissi liquoris reliquias retinent.

3. Idipsum multis saeculis ante Hugonem alia similitudi- ne egregie illustravit Orige- nes, cum ait: *sicut hi, qui ha- bent intus inclusam escam indige- stam, aut humoris, vel phlegmatis stomacho graviter, & molestis im- minentiis, si vomuerunt, relevan- tur, ita etiam hi, qui peccave- runt, si quid occultant, & reti- nent intra se peccatum, intrinse- cis urgentur, & propemodum suf- focantur, a phlegmate, vel humore peccati.* Igitur ea frequen- tati relapsus consuetudine in- fectus quamdiu male persua- sus inclinationem, tentatione & relabendi frequentiam oc- cultat aliquis; in animo tam- diu perniciosam fovet pestem & instar tumentis ab occulto veneno ventriculi gravidam gerit conscientiam, ac poeni- tentiae Sacramentum pergit defraudare; donec vel iratus infidelitati Deus alia (non co- fessionis) via fraudem dete- git, ut propterea iudicet su- perior dimittendum perfidum vel ipse victus pusillanimitate vocationem desperet, urgeat.

Orig. homil. 2. in Psal. 37.

que dimitti; vel (quod ignominiosius est) clam omnibus quod benè cœperat olim, infeliciter deserat : & tamen cum onerata jam semper conscientia. Quia multoties in arcano confessionis tribunali *non est mentitus hominibus ; sed Deo.*

4. Enim verò in tam intricatum, & animæ periculosissimum labyrinthum ut Stygius inducat veterator, aliam insuper infusurrat opinionem; quâ sub specie operis alioquin boni, sed re verâ fallacis, mentem decipit. Id est; tangitur subinde peccatorum aliquâ pœnitudine, quam suggerit onerata conscientia; tundit pectus; suspirat; dolet; etiam in lachrymas erumpit; imponit sibi pœnam aliquam tùm in remedium frenandi, a quo impugnatur, vitij; tùm etiam ad delicti, per ejusmodi pœnam expiationem. Sed quid ? Persuadet sibi, quòd ex dolore, quem habet de relapsu sive frequentato, sive bis, aut ter admissò, se fecisse satis; & ideo premit intra, neque conviciat ipsum scrupulus, ut per

manifestationem peccati perfectius animum expurget; atque ita, sicut semel cœpit, sic deinceps semper profequitur sacrilegè confiteri; semper autem in hoc refugium suum reponens, vel quod non habeat confidentiam, vel quòd privari timeat vocatione. Cùm interim ipse privat se per proprii judicij contumaciam, & per insanam in conscientia foro perfidiam, continuè constitutus in statu malo. Privat, inquam, se gratiâ Dei quæ solet infundi verè pœnitenti, & integrè confitenti. Sed occultans iste negligit utrumq; quando nec verè pœnitens est non exuendo affectum erga peccatum; nec confitetur integrò; quando reticet relapsum, & animæ suæ statum occultat.

5. Jam sicut verè pœnitens duplicem consequitur gratiam (ut ait Stephanus Abbas) scilicet affectum declinandi à malo, & faciendi bonum : ita malè sacrilegeque confitens duplicem denuò, præter admissa peccata. quæ forent exponenda, contrahit culpam : videlicet

Arch. Abb.

retinea-

retinendo affectum non declinandi à malo. & non facienda bonum. Aut, si mavis, incurrit culpam infidelitatis, & hypocrisis. Hæc ipsum Deo reddit exosum, illa non permittit in via spiritus prosperari. Et tam infidelitas in pœnitentiæ Sacramento, quã hypocrisis uno sophismatis, & perversæ locutionis aphorismo quia comprehenduntur; ideò Spiritus Sanctus utriusque damna per unam, ab Ecclesiastico pronuntiatam sententiam disertè sic exponit: *Qui sophisticè loquitur, odibilis est* (id est, coram Deo,) *in omni re fraudabitur.* Quare autem? *Quia non est illi data à Domino gratia. Omni enim sapientiæ defraudatus est.* O miser hypocryta! dum famæ suæ consulere nititur; dum in religiosa vocatione fraudulenter studet se conservare; dum sophisticè loquitur, & agit cū superiore, cum Magistro, cum patre spirituali perperam; *omni sapientiâ defraudatus est;* prorsus insanijt. *Quia non est illi data à Domino gratia.* Et ubi perperam quærit animæ reme-

Eccli. 37. 23.

dia, morborum spiritualium vim auget; & quidquid agit etiam boni, vertitur ipsi in peccatum; uti sapienter S. Petrus Chrysologus hanc sophisticè tam confitendi, quam vivendi methodum, ac hypocrisin certam vocat pestilentiam; *Quæ remediis creat morbos, conficit de medicina languorem; sanctitatem vertit in crimen; placationē facit reatum & sicut (eodē aureo oratore teste) crudeli arte virtutes truncat mucrone virtutū; ieiunio ieiunium perimit, oratione orationem evacuat: ita confessione confessionē trucidat, pœnitentiā interimit pœnitentiā; Sacram Communionem aliã Sacrà synaxi occidit; ita miserã animam omni gratiã defraudat, spoliat, & denudat.*

6. Fit autem inde quòd nequiter operantis omne studium ipsi reddatur inutile; nec possit habere fructum ex omnibus, quæ facit, religionis exercitijs, nec ullo modo finem consequatur suum, quantumcunque laboret, eoque semper collineet, ut hæc ratione vocationis perseverantiam cõtingat. Nec facit aliud, quã

quod aranea, quæ in texendo sibi domicilio, vel reticulo ad capiendas muscas, non alium in usum, se totam eviscerat : sed prorsus exiguo, vel nullo commodo suo. Quia minimus ventus eum laborem afflet, aut virgula quæpiam perstringat, aut materfamilias hoc inutiles parietis, aut laquearis offensâ peristromate, scopas admoveat, nihil omnem illam tam industriosam ab interitu defendit artem. Sic iste, quâdiu confessionem fraudulentè, & sacrilegè peragit, semper in sacrilegio frustra laborat; orationes, & alia corporis afflictandi exercitia; disciplinam, quam in statu religioso; quantumvis operosè frequentat, nullo suo exercet fructu. Quia est extra Dei gratiam : Non illi data à domino gratia. Quare non immeritò vates Evangelicus opera taliter operantium vocat etiam ipse telas aranearum; cum ait : *Telas aranearum texuerunt.* Atque mox addit: *Telæ eorum non erunt in vestimentum, neque operientur operibus suis. Opera eorum, opera inutilia, & opus ini-*

S. Petri. Chryl. ser. 7. Isa. 59. 5.

quitatis in manibus eorum. Quibus verbis disertè docet; hominem in statu peccati mortalis nec dum expiati per humilem Confessionem, neque jeunijs, neque orationis studio, neque ullis corporis afflictationibus apud Deum aliquid impetrare; sed inutiliter operari semper; eò quòd *Opus iniquitatis sit in manibus ejus.* id est : hoc ipsum, quod videtur sibi facere, bonum; hæc ejus ipsa peccatorum confessio, quia nec fidelis, nec integra est, vertitur in malum, in peccatum, & in abominationem.

7. Non vacat idcirco mysterio, quòd Deus post exitiosum illum cataclysmum, quo consumpta est omnis caro, quæ movebatur super terram, remansit autem solus Noë, & qui cum eo erant in arca, cum carnis esum hominibus permisisset, illud caverit, ne vescerentur morticinis. Dixit enim : *omne, quod movetur, & vivit erit vobis in cibum : quasi olera virentia tradidi vobis omnia excepto, quòd carnem cum sanguine non comedetis.* Rationem hu-

Ge. 7. 21. C. 9. 3.

jus ve-

jus vetiti profert Eucherius: eo quod morticinorum caro fit morbida, minimèque salubris; ideò Deus non admisit escam animalium mortuorum ex quibus sanguis effusus non esset. Et hoc quidem ad sensum attinet literalem. sed mysticè indicatur, ut peccatorum quæ per sanguinem designantur, fiat effusio per Confessionem; secus conscientiam suffocatum, quam onerat delictorum reticentia, Deo minimè placituram. Do ipsissima Eucherij: verba *Morticinum* inquit ad escam non admisit Deus, eo quod mortuorum animalium, & non occisorum, morbida caro est, nec apta ad salutem corporum. Et post pauca: *Mystice autem vult Deus, ut effundatur sanguis; id est, peccatum per confessionem in conspectu Domini effundatur. Quia abominatur conscientias suffocatas, quarum sanguis non est effusus.* Ea igitur, quorum miseram animam adducit frequentandi vitium aliquod cõsuetudo: ad confessiones sacrilegas, ad operum bonorum interemptionem, ad conscientie suffocationem, ad abo-

minationem coram Deo: quia abominatur Dominus conscientias suffocatas.

CAPVT V.

§ I.

Otium est occulta tinea religiose vocationis.

I. Inter alia, quæ superioribus hucusque capitibus tractavimus, diximusque spectare plurimum ad ruinam vocationis tam in novitio, quàm in professio, non minus est, quod hic examinandum occurrit, otium ab omnibus sanctis Patribus juremeritissimo vehementer vituperatum adeò, ut ex hoc uno omne id, quod de dissolutione, ac licentia dictum est superius, originem ducere videatur. Et ideò tam usurpatæ licentiæ, quàm commoditatum cõquisitioni, & aliorum religiosæ professioni maximè noxiorum, tanquam certum fundamentum, & quædam scaturigo, caput hoc fuerat præmittendum. Sed quia non magis ordini, quam ipsi rei juxta ut in mentem venit, insistimus

non magnum erit in hac materia scribenda delictum, etiam hoc loco persequi, quod a libi fuerat insectandum. Ut enim in prælio magna quidē ordinis, nè turbetur, haberi solet ratio; sed nihilominus eò plerumque convertuntur arma, quò necessitas alia vocat. Sic etiam hic cætenus ordini consulitur, quatenus in prima parte de continua egimus occupatione capite quinto, nunc etiam caput secundæ partis hujus itidem quintum impugnet otium, non tantum eorum, quæ jam dicta sunt hæc parte secundâ, vitiorum, sed etiam eorum, quæ vocationi maximè noxia deprehenduntur, originem, fomitem, & nutrimentum, a deo, ut vel ipse creator optimus hoc unum statim in homine primo cavisse videatur; ne quid otio daretur in Paradiso.

2. Nam teste Sacro Scriptore Moyse: *Tulit Dominus Deus hominem, & posuit in paradiso voluptatis, ut operaretur, & custodiret illum.* Quamvis enim verbo suo Deus ita cre-

avit in paradiso voluptatis omnia, ut simul Diuina providentiâ suâ singula conservaret in vigore suo; nec opus esset hominis operatione; vitam, vegeationem, propagationem ad incrementum plantis, arboribus, herbis, omnibusque virentibus impertierit sic, ut ea nec laborem, nec custodiam hominis, in paradiso præsertim, requirerent; tamen Deus *Hominem posuit in paradiso voluptatis, ut operaretur, & custodiret illum;* videlicet non ad onerosam aliquam fatigationem; sed ad honestam occupationem in illo voluptatis horto mentem magis, quàm corpus, oblectaret, admirando Creatoris in rebus creatis admirabile artificium, & sapientiam; laudando benefici Patris immensum beneficium, adorando providentiâ incomprehensam; & ita continuâ quadam opificii divini contemplatione cum voluntate occupatus, otium, & in otio voluptatem immodicam à se propulsaret: ut rectè S. Ioannes Chrysostomus explicat, cum ait: *Propterea præcepit Deus*

S. Ioan. Chrys.

pit Deus

pit Deus, ut homo operaretur paradifum, & custodiret; ut ne immodicâ prosperitate insolefceret. Omnem malitiam docuit otium. Erat autem operatio tunc citra laborem, & occupatio illa nec dolorem, nec moleftiam afferebat.

3. Iam ficut in paradifo Deus hominem primum otuari noluit; nè immodicâ prosperitate insolefceret; ita multò magis jam post peccatum, & post corruptam naturam, femper in malum pronam, dandus est minimè locus otio, omnem malitiam docenti. Cùm certum fit, otium occultam eflè tineam veftimento boni operis, & religiofæ vocationis fenfum innaſcentem, rodentem, ac demolientem natiuum domicilium fuum, ideft, ipſam vocationem. Nam otij indulgentiâ Religioſus primò delabitur per cogitatus inutiles, aut per opera ſibi minùs convenientia, in culpas veniales; cùm & ipſum otium, etſi veniale, peccatum tamen fit. deindè invaleſcente cogitationũ otioſarum turbâ, ſuboritur animi torpor fervoris, ſicut & charitatis imminutio. Poſtre-

mò etiam in aliquod indecens conſenſus. cùm ecce jam non unum, ſed utrumque pedem innocentis antè animæ diabolus implicuit pedicæ periculofæ, de qua non facilè poterit ſe explicare. Expertus eſt idipſum David ille tam ſanctus, & ab ipſa ſacra hiftoria vir ſecundùm cor Dei laudatus. Hic eo tempore (quod rectè ſacer codex obſervat) quo ſolent reges ad bella procedere quid fecit? *Miſit Ioab imperatorem militiæ, & ſervos ſuos cum eo, & univerſum Iſrael, & vaſtaverunt filios Ammon, & obſederunt Rabba, ipſe autem remanſit in Ierufalem.* Nec fatis erat, otio indulſiſſe tempore bellandi, & quo duces, & regis militia, omnes in pulcherrimo fuerunt opere belli; oportebat etiam meridianum tempus impendere ſomno; oportebat & oculis aſpectum liberioſorem, poſtquam ſe de ſomno proripuit ad deambulandum, concedere; oculos in mulierem lavantem ſe ex adverſo ſuper ſolarium ſuum conijcere; in mulierem inquam, formâ elegantem. Ex qua de-

2. Re. 11. 2.

mum otiosa deambulatione, aspectu, & mora, secutum est flagitium illud toto terrarum orbe decantatum.

4. Vnde Lyranus in hunc scripturæ locum commentans ait: *Mansit quasi otiosus, propter quod fuit lapsus in adulterium.* Tam græde peccatum non nisi otio tribuitur. Nam quia eo tempore, quo solent reges ad bella procedere, ipse remansit in Ierusalem otiosus; & in otio, somno, deambulationi, aspectui, licet actionibus indifferentibus, indulgit, tamen quia feriabatur interim ab opere bono; id est, non se reflexit, ut eam indulgentiam in bonum per intentionem converteret facilè sensus ipsum induxit in grave delictum, quod idem Lyranus scitè perstringens, ait: *Dæmones, quos otiosos à bonis inveniunt, eos in peccatum inducunt.* Religiosus à periculo quidem in eiusmodi peccatum labendi intra claustrum parietes securus est; sed diabolo sufficit, otiosum in cogitationis delectationem, in consensum etiam mentalem induxisse. Præterea ve-

Lyran. hic

terator iste reperiet etiam aliud genus, quod lethale sit, & in illud inducat; modò non occupatum, nec agentem aliquid boni deprehendat.

5. Ceterùm tinea vermiculorum genus est, teste Plinio: *Quorum alii nascuntur putrescente succo, ipsa materie, alii pariuntur, sicut in arboribus.* Id quod experientia docet in compactis libris, in quibus glutinis vicem sustinet farinæ massa: vel quorum locus, in quo conservantur; subhumidus est; sicut & in vestimentis, nisi vel in crebro sint usu, vel ab asservatis arceatur tam humidum, quàm alia quæcunque causa generandi bestiolas easdem: docet inquam, experientia; non eas aliundè venire; sed in ipsa, vel ex ipsa materia tali generationi obnoxia nasci. Sic otium non opus est aliunde adsciscere; intus in hominis animo, si non perpetim occupato, benè tanquàm in materie sua nascitur. Ligno quoque tinea, sive tereedo, non est adventitia; intus

Plin. Nat. hist. lib. 16. c. 41.

in ar-

in arbore generatur ex putrescente pulvere, succo, vel quacunque materia. Quod si demum hic vermis, quem alias & Ceraſten idem Plinius vocat, *Tantum roſerit, ut circumagat ſe, generat alium.* Sic otium non adſciſcitur (uti jam dictum) aliunde ſed intus in homine laborem, & occupationem ſubterfugiente, ſibiſque ſenſim ad otium indulgente, putreſcit quodammodo vigor animi; ex quo neceſſe eſt generari vermiculum, tineam, aut ceraſten; otium inquam, cui ſi detur ita locus, ut circumagere ſe poſſit, ac latius per animi latebras ſe diffundere, generat vermiculum alterum, ideſt, tedium, acediam à ſpiritualibus exercitijs, ac bonis operibus averſationem, non quidem omnimodam, ſed tamen facilem bonorum exercitiorum intermiſſionem.

6. Hinc jam *dæmones quos otioſos, à bonis inveniunt, eos in peccatum inducunt.* Quod ſi alijs inſidiator diabolus advigilat otioſis, certè Religioſo vel maximè, quem niſi de-

Plin. Nat. hiſt. l. 16. c. 41.

ditum otio, nec oppugnat facile nec facile proſternit. At deſidià torpentem vincit facillimè, quātūlibet gratià obvallatum. Quærit proinde Macarius: *Poteſt nè labi vir habens gratiam?* Et reſpondet ipſemet ſibi: *utique labitur ſi donum negligat.* id eſt: vocationem ſuam, quæ peculiare Dei donū, eſt profeſſionē, inſtituti regulam, donum, gratiam, & tempus operandi benè, ſi negligat Religioſus, & otio diffluat; poteſt omninò labi, & labitur. Aſſertionis autem ſuæ dat rationem: *nam hoſtes inquit, nunquam quieſcūt nec movere bellum dubitant. Quanto minus ceſſare debes ab inquirendo Domino Deo tuo?* Ac procedit ultra, dicitque: *damnum enim tibi non modicum imminet* (damnum autem eſt hoc, lapſus in peccatum mortale) *ſi negligat, licet in ipſo gratiæ myſterioſis probatus.*

§ II.

Otium eſt pulvinar diaboli.

1. Habet veterator Stygius infinitas artes, quibus in-

Macarius homil. 15.

nocentes animas solet circūvenire ; sed omnium est ipsi accommodissima , quā Religiosum etiam in ipso gratiæ mysterio probatum illaqueat ; & quidem finè multo artificio ita , ut ille securus quodammodo quiescat , & propositi sui certus indormiat (ad humanum loquendo conceptum) mollissimo pulvinari suo , quod est otium . Huic deditum Religiosum ubi deprehendit , omne vitium instillat , etiam quod in seculo fortasse non noverat . Neque mirum est , sicut omnem hominem , sic & multò magis illum , qui vocatus est ad obsequium Dei , otiosum discere vitia : vel potius , non magis discere , quàm provocante naturā turmatim in sensibus , tumultuantia , tandem etiam in animum admittere . Nam alij quidem extra claustrum , seculi vanitatibus addicti , jam multā experientiā satiati , multoties etiam vitiatorum illecebras contemnunt ; at otiosum in claustris sepe curiositas ad experientiam provocat , allicit , & accendit .

Id quod humani generis inimico non multum allaboranti prorsus ad votum in animarum perniciem succedit ; cui satis est , otiosum aliquē in monasterio deprehendisse . Quidquid enim intendit , à minimè occupato citra grande negotium potest impetrare , quod ipsum , adstipulante sacrā paginā passim comprobatur .

2. Mulierem in Paradiso per otium obambulantem quid in deplorandum toti posteritati proturbavit exitium ? non aliud certè , quàm quòd otiosa , voluptatis hortum , virentes & ridentes herbas , admirandas arborum species , in illo naturæ tyrocinio , lignorum etiam pulcherrimos fructus , non ad Dei gloriam , sed tantum ad sensuum oblectationem contemplata , locum dederit tam naturæ per arborum pulchritudinem aspectu luxuriandi , quàm dæmoni advetiti fructus esum facillimè sollicitandi . Nec jam opus erat multo sermone gulam irritare , satis erat hoc unum suggerere : *Nequaquam*

moriemini. Cætera, puta Curiositatem; *Aperientur oculi vestri* ambitionem, & superbiam; *eritis sicut dii*; sciendi vanitatem *scientes bonum, & malum*; vescendi concupiscentiam, *Quod bonum esset lignum ad vescendum* - ultrò lensui gulæ obtrufit otium. Non enim ad opus aliquod honestum, quod animum occuparet, convertit se mulier; sed inutilem prosequatur aspectum: *Vidit igitur*. Pascebat oculos illo bono ad vescendum ligno, pulchro oculis, aspectuq; delectabili. Nec antè videre, & aspicere desijt; quàm nec suadente, nec ultrà sollicitante, nec ad comedendum amplius invitante in serpentis specie diabolo, *Tulit de fructu ligni illius, & comedit*. Peccavit igitur mulier non hortante iam pessimo lycophantà, sed otio peccatum suggerente.

3. Peccarunt post cataclyfinum, & sædis ingurgitarunt se flagitijs pessimi sodomitæ. Nec illud flagitiosissimum eorum peccandi, vivendiq; genus insufurranti diabolo

Ezech. 16. v. 49.

sacra tribuit scriptura, sed otio. Sic enim habetur apud Ezechielem prophetam; qui velut intento digito civitati Ierosolymorum spectandam iniquitatem sodomæ monstrat, cum ait: *Ecce hæc fuit iniquitas sodomæ sororis tuæ: superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium ipsius, & filiarum eius*. vbi non ideo præmittuntur, *superbia, saturitas panis & abundantia*, tanquàm ad iniquitatum multiplicationem ista pertineant & solum otium ad earum ebullitionem non sufficiat: *Sed cum ista sint; otij seges, & materia; idè superbiendi, cæteraq; plurima patranda flagitia certum munimentum, & quasi corona quædam, agmen claudit otium, omnium vitiorum ex eo nascentium causa, & pulvinar, cui tentator securus indormit*. Ideoq; S. Bernardus utrumq; recitatum hic sacræ scripturæ complectens locum, disertè sic ait: *Mater nostra Eva otiosa erat, cum veterinosus serpens eam invisit, & pomi vetiti ostensione fefellit*. Sodomitæ quo-

S. Bern. ser. 3. de nativ.

que oti-

que otiosi erant, cum eos dæmon ad tam immania monstra flagitiorum adegit.

4. Ex quo benè sequitur; dæmone quasi nihil operante, homines in fædissima quæque flagitia præcipites ruisse, solo tantùm otio, cui veterosus serpens, tamquam molliissimo sibi substrato pulvinari, securus incubabat, parùm, aut nihil sollicitus, ad quænam peccata deberet homines tentare. Subijit tentatoris officium, & vices, plusquam opus erat, otium. Hoc ad omne flagitiorum genus allexit, & adhuc allicit. Scitè propterea Hugo Uictorius ait: *Sed & si à lectione cessatur, debet manuum operatio subsequi. Quia otiositas inimica est animæ; & antiquus hostis, quem à lectione, vel oratione vacantem invenerit, facillè ad vitia rapit.* Facillè, inquam, & nullo negotio veterator impetrat, quodcunque proponit vitium ab otioso. Quia laborem, difficultatem, & sollicitudinem omnem submovet otiositas. Hæc dæmonis ad oppugnationem forte præ-

Hug. Viç. lib. 1. de clauastro c. 4.

sidium est; hæc securè dolum machinandi potentissima contra vacantem ab opere bono machina est; hæc omnium, quæ caro, mundus, ac dæmon in animæ moliuntur exitium, est magistra. Vndè sapientissimè Cassianus ex antiquissimorum Ægypti Monachorum sensu: *Hæc est inquit, apud Ægyptum ab antiquis patribus sancita sententia: Operantem monachum à dæmone uno pulsari; otiosum autem ab innumeris spiritibus devastari.* Diligentem, inquam, & benè occupatum Religiosum unus tantùm oppugnat dæmon: nam accessum ad operantem etiam vix unus habet, sed otiosus innumerorum spirituum pulsationi ita patet, ut non tam undè possint, quam undelibet velint ipsum aggrediantur, & pulsent: siquidem penitus nõ resistit, præbet locum, & aurem omnibus ad securè, quidquid allibuerit, persuadendū movendum, & impetrandum, an potius imperandum.

5. Cùm enim otium sit nidus, & pulvinar diaboli, idè est, ac spiritum illum nequam

Cassian. lib. 10. de spir. aced. c. 21.

esse

esse possessorem insolidū hominis otiosi, versantem & reversantem pro libito quocunque, quomodocunque, & quāndocunque voluerit ille, cujus ad omne maleficium instrumentum est otium. Et hæc fuit olim apud Lacedæmones summa ratio: cur Argivos infensissimos sibi, multoties autem à se victos, & si poterant, delere noluerint, ut videlicet eorum juvenus assiduo laceffita bello, continuum haberet exercitandi sui campum; nullum verò tempus, aut spatium, otiandi. Vnde Cleomènes eorum dux interrogatus (ut testatur Plutarchus) cur Lacedemonij, cum Argivos sæpè vincerent, non etiam delerent? respondit; *Volumus, ut habeamus, qui invenes nostros exercent: sunt enim ipsi eorum eos, qui ipsorum virtutem acuant, nè otio enervetur, & in vitia, ac mollitiem diffuant;* sapienter responsum. Nec scio, an probus Religiosus si quis ei laboris, & exercitationis segetem svaderet intermittendam, negligendamque, reponeret melius. Hæc enim

Plutarch.

si desit, hebescit in deside virtus otio, enervatur, & animus in mollitiem, ac vitia diffluit. Cui demum in omnē licentiam se effudenti non opus est alio dæmone tentatore: sufficit unum otium pro multis, imò pro innumeris tētoribus.

6. Hinc illam sapientissimi Salomonis sententiam, *Prospertitas stultorum perdet illos, alij vertunt. Pax sive quies insanorum evertet eos;* ut significetur hoc ipso, tam ad insaniam, quàm ad everfionem, ac perditionem animæ non opus esse ullo dæmone perditionem machinante, sed sufficit, ut homo fit deditus otio; pacem, & quietem quærat, indulgeatque sibi; nec ullo disciplinæ, laboris & occupationis jactetur exercitio; jam est otioso ruina præsentissima. Nā omnem malitiam docet otiositas, ait ex Ecclesiastico S. Ioannes Chrysostomus. Quid enim cum otiositas omnem doceat malitiam; imaginari jam liceat quodcunque malitiæ genus, aut peccati, seu flagitij; illud animo versabit otiosus, tandē

Prov. 1. 32. S. Ioan. Chryf.

& pa-

& patrabit. Et licet non sit homicida, non vocationis suae desertor, non proditor Religionis: quid tamen? si, postquam coepit spiritu, carne consummet? In lubrico peccati genere, carnis ut expleat desideria, certè Spiritu Dei vacuus facilè jam & in mendacia, in perjurya, in furta, in fraudes, in Sacrilegia, in mil-

le machinationes profusus, omnis malitiae locum obtinebit. Non magni fuit negotij Ægisthum, cujus mentionem facit, & acutè perstringit Martialis, adulterum fieri. Desidia ipsum in eam feditatem induxit. In cujus flagitium alludens ita ludit Pòeta:

*Queritur; Ægisthus quare sit factus adulter?
In promptu causa est; desidiosus erat.*

Non mulieris forma, non impotens affectus animi, non passionis vehementia fecit illum adulterum; sed desidia: *desidiosus erat.*

7. Desidia Religiosum, nisi ab ea sibi caveat, spiritu, virtute, disciplinà spoliat, denudat, eumque perdit in omne vitium, provocandum, & prorsus inutilem, diabolo interim in otiosi nidulo, seu pulvinari suaviter cubante, reddendum. Id quod egregià similitudine S. Ioannes Chrysostomus illustrans, ait: *sicut terra non occupata semente, aut consitione, quamlibet verbam pro-*

ducit; sic & anima quoties non habet, quod agat, rerum necessariorum, cum omnino cupiat aliquid agere, pravis actionibus semet tradat. Et sicut oculus non desinit cernere, atque ob hoc cernit mala, si quando bona non sint obiecta: sic & cogitatio, quoties se abducit à necessariis, circa inutilia iam versatur. Oratoris aurei prorsus aurea sententia; quam ipsa experientia verissimam probat. Est enim certissimum; animam quantumvis religiosam, otio tamen indulgentem, & in vitia declinare lordescere, & in utilem reddi, non aliter, atque stagnas

S. Ios. Chryl. hom. 7. in ep. 1. ad Cor.

intra

intra crepidinem aqua, nec ullo mota profluxu, multis vermibus, & infectis putida, nullum sui præbet hominibus usum, ita religiosus assuetus otio, ac desidia, plurimam vitiorum exuberat, scætetque putredine, & putore, sapienter iterum Constantinopolitano præfule assueverante, cum ait: *Quis utilior est, is, qui in delitiis, in otio, & desidia; vel qui exercetur? Quæ navis, ea, quæ navigat, vel ea, quæ in litore manet? Quæ aqua? ea nè quæ fluit, vel quæ stat? Quod ferrum? an quod movetur, vel quo nemo utitur? Nonne illud quidem splendet, & argento simile est; hoc autem rubigine consumitur, & ubique inutile est? Tale quiddam fit etiam in otiosa anima. Rubigo enim quedam illam apprehendit, & consumit splendorem, ac alia omnia, non jam diabolo peccatorum materiam suggerente, sed otio, presentissimo, sine alia causa ad omne genus malitiæ instrumento.*

§ III.

Otium, ac desidia, vivi hominis est sepulchrum.

N n n

Themistoclis Atheniensium celeberrimi, à prima quidem juventute prodigi, & in læticiam projecti; sed postquam in ducem electus est, virtute præclarèque gestis optimi Imperatoris, dictum hoc fuit usitatum. Qui nihilominus ab ingratis civibus ostracismo proscriptus, hausto tauri sanguine (causam hic referre non attinet) cum annum agens centesimum septimum jam moreretur, indoluit; dictitans se tunc mori, cum inciperet sapere, & sapienter operari: utroque scilicet dicto detestatus otium; quod revera vivum tumulat hominem, & ex omni laudabili hominum eliminat memoria. Quam & si Religiosus, ut potè solâ virtute, vel potius solo Deo, qui virtutis omnis auctor, præmium, & corona est, contentus haudquâquam curat; eò, quòd laus, & memoria, quæ venit ab hominibus, sit mera vanitas; est tamen turpissimum, delicia tabescentem, animæque neglectu penitus enervem, in mollitiè, ac fæda vitia diffluere; apud Deum quidè nemo

rea per-

rea perdere vocationis suæ finem, gratiam, & gloriam: apud homines autem vel in oblivione manere perpetua, vel in desidiæ ignominiosa memoria, nec aliud de ipso prædicari, vel memorari; quæ quod otiosus, inutilis, & in vitijs, quæ sibi in otio familiaria sunt, delitescat, jam vivus in ignaviæ, vitiorumque loculo tumulatus.

2. Iam verò quàm laudabile est, etiam invitum, inter homines, inter fratres, audire multorum lingvis à laboriosâ vita, ab assidua exercitatione ab irrequietis pro Dei gloria, pro fratrum charitate laboribus celebrari; tam est turpe, quinimò turpissimum, passim per hominum ora de quopiam volitare famam, quod sit desidiæ deditus, consequenter & quædã in vitia (utinam non & in plurima) effrenis. ô quanto cum animi dolore & utinam hodieque non videamus! præclara quædam ingenia delitescere, & ob desidiã in suæ professionis exercitio torpida vivorum instar cadaverum, sensim etiam in

vitiorum, quæ sibi per consuetudinem fecerunt familiaria, tumulo computrescere! Versari hominem in claustro inutilem, & gravem; extra claustrum septa scandalosum, non superiorum incuriã, non instituti Religiosi (cùm unũ quodque Sanctum sit) pravitate; non sociorum, cùm quibus vivit (horum enim ceteri perfectionem sectantur, omnes) perversitate, sicut plerumque calumniantur ignari, sed socordiã suã semper in deterius animum pertrahente.

3. Enim verò pereat peritura cum mortalibus in pulverem abituris laus, & memoria pro qua, & de qua nihil laborandum est Religioso; cui super omnem thesaurum potius est, Deum habere propitium, & ejus in professione gratiã cõmuniri. Sed quia otium, ac desidia, præterquam quod gratiam Optimi Creatoris imminuat, tandem etiam per vitiorum, quæ pigritia inducit, fedtatem, gratiam eandem aufert; hoc triste sit, ac deplorandum re-

ligioso verè corporis simul & animæ, dum vivus adhuc agit in carne, sepulchrum circumferenti. Non autem hic magis arguitur otium, quod corpus enervat, quàm quod animam occidit. De quo prudēter quidā : *otium inquit, corpus, mentem necat socordia* : id est; qui nullius honestæ occupationis exercitio corpus destinat, nec mentem virtutum exerceat disciplinā; is omninò funestum animæ suæ funus est, ab acerbis sensuum suorum portitoribus sepeliendum, imò jam sepultum. Atq; huc spectat divinissimum illud S. Ambrosij effatum de filio viduæ resuscitato sic differentis : *steterunt acerbi illi funeris portitores, qui corpus humanum lethali fluxu naturæ materialis urgebant. Quid enim aliud, nisi in quodam quasi feretro, hoc est, supremi funeris instrumento iacemus exanimis, cum vel ignis immodicæ cupiditatis exaestuat; vel frigidus humor exundat; vel pigra quaedam corporis habitudine vigor hebetatur animorum; vel concretâ noster spiritus labe, puræ lucis vacuus alit mentem ? Hi*

*sunt nostri funeris portitores. Et post pauca, quis, inquit, iste tumulus tuus, nisi mali mores ? Tumulus tuus perfidia est : Ad damus nos; tumulus tuus otium est; tumulus tuus desidia est; putredo tua lascivia est : Sepulchrum tuum guttur est. sepulchrum enim patens est guttur eorum, unde verba mortua profertur, in otiosa videlicet garrulitate. In qua Divi præfulis oratione venit observandum, quod dicit : *Quasi in quodam feretro, hoc est supremi funeris instrumento, iacemus exanimis.* Omnia hæc prorsus ad præpositum nostrum dicta, carnis enim sensibus quia succumbit otiosus, & eò ferri permittit in vitia, quò cupiditatis immodicæ trahit inclinatio; nec animum ulli virtutum applicat disciplinæ, sinè charitate, sinè diligentia, sinè spiritus ullo fervore, tanquàm exanime cadaver, jacet inutilis, non minùs in carnalium sensuum feretro, quàm in vitiorum sepulchro, sinè rectè factorum splendore, sinè virtutum odore, sinè Religiosæ perfectionis ullo fructu.*

Cornel. in 2. ep. Theol. c. 5. v. 10.

S. Amb. ep. 5. Com. 12. Lu. c. 7.

4. Ideò magnus ille multorum Monachorum pater, ac Magister Antonius, hanc olim è Cælo vocem audivit: *Antoni; quæris Deo placere? Ora- & dum orare non poteris, manibus labora.* Deo sic docenti ut obediret Antonius, opere ipso non segniter allaboravit. Cum enim in superiore Thebaide, suis à discipulis abscedens, in eremo novum occupasset aptissimum habitationi suæ locum, palmis aliquot ob- situm, sed adhuc incultum, & sterilem, nec haberet, unde novus incola vitam sustenta- ret, rescientes id cæteri Mo- nachi, à quibus abiverat, tam chari patris in Christo filij, mox annonam illi sub- miserunt liberalissimam. Sed, ne tantà liberalitate securi- or, otio torperet; ipse sar- culo planitiem vertere ag- gressus, sementem fecit; & fructibus indè nascentibus iu- eucundam sibi, frugalemq; cœnam comparavit. Ità nar- rat Petrus Ribadineira in e- ius vita. Itaque magnus hic ascetarum pater Cœlestem ad amissim explevit doctri-

Ribad. in ejus vita die 17, lau.

nam; nè unquam otiosum de- prehenderet diabolus, orare dum non potuit, manibus la- boravit; & nè locum otio daret, ac tempus; annonæ provisionem à discipulis in posterum offerendam, labore manuum suarum avertit. Scivit enim benè; corporis otium, sensim etiam in ani- mum virus suum effundere; & dum indulgetur exteriori quieti, hominem exteriorem in lasciviam facilè consenti- re, & ità uirtute vacuum, tamquam rubigine ferrum, consumi; mentemq; Cœle- stium illustrationum vigore, gratiaq; destitui.

5. Docetur id pulcherri- mo quodam exemplo, quod in vita S. Antonij Archiepi- scopi Florentiæ refert idem Petrus Ribadineira his verbis: Cum festo quodam die civi- tatis vicum transfret, vidit hu- milis casæ tecto Cœlites assi- dere. Quo miraculo obstu- pefactus casam subiit, vidu- ,, amque matrem, cum tribus ,, liberis virgunculis reperit, o- ,, mnino pauperculis, secun- ,, dum pedes nudis, depexas- ,,

idem, die 2. Maij

quæ ja-

que lacernulas indutis, sed adeo honestis, tantaque virtute præditis, ut sibi futurarum labore manuum victum compararent. Edoctus ergo, quænam forent, quemadmodum victitarent, quantas extremæ paupertatis, ac necessitatis ærumnas sustinerent, liberali iussit eleemosynâ impertiri, quâ non incommodè vitam tollerarent. Haud multo post cum rursus illac transfret, casamque illius viduæ observaret, super ejus tecto non Cœlites, sed dæmones vidit assidere. Quapropter Antonius rei novitate territus, causamque edoctus, didicit; pauperulas hasce mulierulas, eleemosynâ suâ ditatas, otio deditas, laboris pertæfas, vanitatis studiosas, cœpisse cuticulam curare, genioque indulgere. En fructum otij; ejus indulgentiâ mulierulæ in cuticulæ curam, tandem & in vitia pro genio suo diffluxerunt. Earum laboribus indefessis antè cœlites assidebant; jam earundem otio ma-

ligni spiritus, tanquam molliissimo pulvinari suaviter incubabant. Laborem assiduam virtus illustrabat: jam otium in vanitate sepultas vitij attinebat: ut verissimum sit; otium esse pulvinar diaboli, & vivi hominis sepulturam.

CAPUT VI.

§ I.

Curiositas, est religiose vocationis immanis prædo.

1. Magna vis, & quidem occulta, est otij religiosam animam (sicut alibi diximus) instar tineæ rodentis, & demolientis. Sed habet Religiosus adhuc alium ex insidijs irruentem immanissimum prædonem, à quo non magis timere sibi debeat, quàm ab ipso dæmone, pernicipi semper advigilante, curiositatem. Hujus ea vis, & virus est; ut cum incipiat à parvis, & quæ sub specie cujusdam necessariæ vel notitiæ, vel experientie, vel modicæ, decentisque indulgentiæ, vix alien-

jus existimantur esse momenta, non nisi in fine reprehenduntur esse, vel fuisse maxima: Est curiositas infidiator blandus, aperto tamen campo militem oppugnans Christi. Et nisi omni aliâ re vocationi suæ minimè conveniente, sibi serio interdixerit, ac veluti fœdus quoddam cum animo suo pepigerit: se nihil unquam extra Christum Dominum, & hunc crucifixum, ejusque virtutes, quas auxiliante Dei gratiâ studere debet imitari, scire, velle; nescio an unquam is, futurus sit bonus religiosus; an unquam de sancta vocatione sua contentus; an ad finem usque perseveraturus. Cùm autem multa sint, quæ curiositatem ceu frequentissimum quoddam circumstant, stipantque satellitum, ejusque nomine veniunt in considerationem, statumque; religiosum inquietant, ac etiam evertunt; ea tantum ad tria genera, ad quæ cætera ferè omnia perniciosissimi vitij referri possunt munimenta, contrahere hic allaboro.

2. *Primum* curiositatis ge-

nus est, *sciendi prurigo*. Et hæc animam, spiritumque religiosum, titulo vel propulsandi tædij; vel (quod speciosius, & honestius pallium est) evitandi otij; vel (quod adhuc pulchrius est) necessitatis, imaginariæ scilicet vel utilitatis, vel studij, vel alicujus aliûs honesti finis, egregiè decipit, facilièque præcipitem agit in ruinam. Non hic ago contra scientiam acceptam simpliciter, in quantum videlicet generaliter dicit cognitionem rei per causam; vel in quantum significat artem, ac facultatem aliquam liberalem religioso statui necessariam. Sic enim scientiam impugnare perinde foret; ac media, quibus institutum promovendum est, eversum ire. Imò dico; religioso præsertim instituti nostri, cujus est, juventutem ad literas æquè, atque ad pietatem erudire; ad populum pro concione dicere; difficiles interdum quæstiones, & dubia solvere, scientiam apprimè necessariam esse. Eos autem, qui suoapte ingenio studere, ac disce-

re nolunt, divino simul, & humano, superiorum iudicio, & pœnis, obnoxios fieri. Divino quidem, patet ex eo; quod Deus Israëlítico populo per Oseam prophetā & graviter imputet ignorantiam, & gravius illi comminetur pœnam dicens: *Conticuit populus meus, eò quòd non habuerit scientiam. Quia tu scientiam repulisti; repellam te, nè sacerdotio fungaris mihi.* Et quamvis ibi non sit fermo de scientia Scholastica, quæ discitur in Gymnasijs, Academicis, & hauritur ex Philosophorum libris; sed de scientia Dei practica, illa videlicet; quâ Deum cognoscimus, æstimamus, & reveremur Numen ejus, providentiam, justitiam, vindictam, & alia; estque scientia hæc conjuncta cum Dei timore, amore, cultu, & obedientia. Quam scientiam Dei quia populus Israël à se repulit, ut nec cognosceret, de quo apud Isaiam conqveritur) nec amaret, nec timeret Deum, nec obediret illi; propterea puniturum se comminatur Dominus, hanc populi sui contumaciam, ita

Ose. 4. 6. Isa. 1. 3.

ut præter pœnam in perduelles exercendam filij quoq; eorum non sint functuri sacerdotio, tamquam indigni Altari Domini, quod majores eorum sceleribus suis inhonorarunt, & contaminarunt. Vndè & Chaldaeus hunc locum ita vertit: *Quia tu repulisti timorem Dei, repellam te; tanquam impudentem, & in omnem malitiam effrenatum.* Hoc, inquam, & si de tali scientia Dei, qualem hic descripsimus, prophetæ dictum, intelligendum sit principaliter: tamen in Religioso rectè quoque potest accipi (secundariè nimirum; nam ad primam illam scientiam obstringitur principaliter lege divinâ) potest, inquam, accipi quoque de scientia tam speculativa, quàm practica, scholastica, morali, & de quacunque facultate, & arte literaria, in quantum ordinatur ad doctrinam, & pietatem. Et idè Doctor Angelicus affirmat: Religiosis etiam principaliter competere, ut intendant studijs literarum pertinentiū ad doctrinam, quæ est secundum

S. Tho. 22. q. 188. a. 5. ad 3.

pieta-

pietatem. Sunt enim hæc omnia quædam media ordinata ad instituti (præsertim nostri) finem , qui est (sicut habet constitutio nostra) *puerorum eruditio, tum circa Christianam pietatem, tum etiam circa humanas literas; ut sic edocti vitam consequi possint æternam, consequendum.*

3. Ac propterea, qui desidia, pervicaciâque sua studium, & scientiam ejusmodi negligunt, iudicio quoque superiorum humano, & pœnis obnoxios declaravit, & probavit, ex recitata superius apud Oseam sententia Synodus VII. Generalis, arcendos esse Episcopatu indoctos, ut habetur Distinct. 38. *omnes.* Et quamvis etiam illa Synodus præcipuè scientiam, & doctrinam intelligat Sacræ Scripturæ; tamen quia studium quoque scholasticum qui postponit, facillè contemnit etiam divinum; ideò Venerab. Pater N. Ioseph à Matre Dei, Auctor, & Primus Generalis Instituti Scholarum Piarum, tam sollicitè doctrinam literariam in Religiosis nostris

vigere voluit, ut non solum professis eam vehementer inculcet constitutione; verum & cum novitijs illis, *Qui primo probationis anno in variis mortificationibus, & signanter in studio orationis notabiliter profecerint; ne eorum, quæ antea didicerint, obliviscantur, circa studium Provinciale dispensare posse statuerit, & si ad professionem ante biennium nequaquam admittendi. Successivè postea pœnis etiam in delides studiosos nostros juvenes animadvertendum esse statuit Felic. recordat. P. Carolus Ioannes à Iesu Præpositus Generalis VI. in Epistola quadam ad omnes Provinciarum nostrarum Præpositos scripta, sub die 1. Iulij Anno 1679. dum inter cætera sic scribit: *Innovissima nostra Congregatione die 23. superioris Mensis habita statuimus; nostros Clericos, qui in studiis vel minus religiosè, vel nimis desidiosè (notetur hoc benè) se gesserint, esse ab iisdem removendos, sicq; remotos locum professionis amittere, à die remotionis inchoandum, & per decennium, & ultra, Patri Generali**

neralis arbitrio, ad Sacros Ordines promoveri non posse, Hæc ex epistola genuinè desumpta.

4. Iam ergò non hic infestatur scientiam, quæ non curiositate, sed necessitate cõparanda incumbit unicuique Religioso, sed reprehenditur inordinatus sciendi modus, in quem subindè religiosa juvenus exardescit, stimolata prurigne vanitatis ad inquirendum, & sciendum ea, quæ professionem suam excedunt. Hinc Divus Bernardus super illud Apostoli: *Qui se putat aliquid scire*, suggerit; attendendum esse Religioso, ut sciat, quo ordine, quo studio, quo fine, quæque nosse oporteat. Et prosequitur exponendo singula sic: *Quo ordine, ut id prius, quod maturius ad salutem. Quo studio, ut id ardentius, quod vehementius ad amorem. Quo fine; ut non ad inanem gloriam, aut curiositatem, aut aliquid simile: sed tantum ad ædificationem tui, & proximi.* Ita S. Bern: sciendū igitur est & propterea legenda, discendaq; sunt religioso multa: sed tamē & tantu, quæ & ipsū & proximū ædificent. Et talia sunt, Sacra Scriptura, SS.

P. Carol. 1o: à Iesu. Ep. ad Prooles.

Patres, atq; Doctores, Interpretes, Ecclesiastæ, Theologi tam speculativi, seu scholastici, quàm practici, seu morales, historiæ, seu Annales Ecclesiastici, & his similia. Legenda quoque veniunt, & scienda Religiosis Instituti nostri etiam alia: uti sunt Authores classici propter eruditionem scholasticam, Philosophi, Oratores, Pœtæ, Historici, & alia huc spectantia, sciendi videlicet causâ; non autem curiositatis prurigne, quâ plerūq; laborant juvenes, otio magis, quàm literarum addicti, sciendi quidem cupiditate, sed omninò vanâ; quæ plerumque deflectit ad lectionem librorum vitiorum, turpium, & inhonestorum, non aliud, quàm vanitatem, turpitudinem, & improbitatē propinantiū. Quales sunt: *Ovidij de arte amandi, & de amoris remedio libri*, alijsq; tam veterum, quàm recentium Pœctarum opuscula parum honesta: *Machiaveli* quoq; theoremata, seu quovis alio nomine appelles. *Euphromionis Satyricon, Ioannis Barclajj Argenis, Problemata Aristotelis, ac*

S. Bernard.

Philosophorum, medicorumq; plurima, edita Francofurti & aliorum Authorum libri, seu libelli prohibiti; quorum hic catalogum texere, non est mei propositi. Qui omnes & singuli nonnisi venenum ad enecandam honestatis reverentiam innocentibus instillant ingenijs, tam impudenter, ut gentilium aliquis vix scripserit impudentius. In horum lectionem qui præcipiti quodam animi feruntur impetu, nec ab ijs volvendis, & revolvendis, per curiositatem, abstinere; jam manifesto periculo religiosi spiritus in se dissipandi, extingvendique se obijciunt ultrò, sed & vocationem deserendi. Nam sub specie statuum, humanæ volubilitatis, arcanorum naturæ vestigandorum, sciendorumque, quid aliud, quam pro virtute vitia, & improbitatem; pro religione impietatem, pro disciplina licentiam, ac dissolutionem; pro honestate turpitudinem, pro ædificatione ruinam, condiscunt? eò præcipitij deturbandi, ut, cum spiritu cœperint

carne consummentur, ex pijs facti impij; instituti, & religionis desertores, athei, vel saltem illi, qui toti ordini suo religioso turbationem constant, ignominiam, & stragem. Vtrumque docuit in nonnullorum aliquot recens experientia. Quos ea legendi, sciendiq; curiositas ad carnis illecebras, ex his ad apostasiam ab ordine, à fide, à religione, ad atheismum præcipitavit.

5. *Alterum curiositatis genus est, ostentandi sui desiderium: id est; coram hominibus comparendi; indolem, & ingenium ad aucupandam magnam apud homines opinionem, & nomen suum proferendi, ad quod naturam quidem, & philautiam ducibus, sed non minus etiam boni omnis inimico diabolo incensore, fit subinde consensus, religioso spiritui valde contrarius, quin & maximè noxius, & tantò majore cum periculo, faciliorique pernicie, quantò sanctiore titulo pestis hæc animum, afflat religiosum. Suggestit philautia; dona Dei,*

naturæ bonæ qualitātē (quā sibi falso quis persuadet vel à Deo sortitum esse, vel à continua cum affectibus inordinatis, & passionum tumultuantium assultibus pugna tandem assecutum) ad bonū aliorum exemplum, ad animarum lucrum, scientiam, & acumen ingenij, zelum etiam animarum, & honoris divini spiritumque religiosum, occultanda non esse: nec lumē aut lucernam spiritalium bonorum, & aliarum qualitātū sub modio, sed suprā candelabrum, esse collocandam; cum ipsa dicat incarnata veritas: *Sic luceat lux vestra corā hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est;* & esse verum illud satyrici: Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter.

6. Egregius sanè paralogismus, imò & Sanctus: sed à Christi doctrina ò quā alienus! Benè sanctèque docuit, & dixit Christus Dominus: *sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona.* sed attende, in particula,

Math. 5. 16.

ut, duo denotari videlicet *consequentiam, & finem.* Vt nimirum ex sapientiæ, Sanctitatisque bonis, quæ Christi discipulis, & omnibus eorū affectis, collata sunt, studeant, & studeant, bono virtutum exemplo alijs præluere, ex quo consequitur aliorum ædificatio, conversio, peccatorum detestatio. Deinde non suam gloriam, & laudem ac magnam opinionem apud homines ut sibi quærant, & comparent, sicut, naturæ suggerit inclinatio: sed Dei super omnia benedicti gloriam & honorem, animarumque salutem ut intendant. Et hic est finis, quem incarnata Dei sapientia Christus Dominus à discipulis suis, & omnibus eorum affectis, & eorum sapientia, doctrina, vitaque probitate (quæ sunt purè Dei dona, non meritis, & industria, nostris comparata) requirit. Atque hinc est, quod alibi Magister idem Cœlestis inculcavit dicens: *Attendite, nè iustitiam vestram faciatis coram hominibus.* Et mox subdit: *Ut videamini ab eis.* Quam sē-

Math. 6. 1.

tentiam superiori contrariam, dum hic prohibet, nè fiant opera bona, & iusta, coràm hominibus ut videantur ab eis: ibi jubet, ut bonorum operũ scientiæ, sapientiæque lux; sic luceat coram hominibus, ut videantur, S. Gregorius ità conciliat. Facienda videlicèt esse opera bona, doctrinam exhibendam; sed Dei laudem, & gloriam ex ejus donis ut augeamus: esse pariter & occultandam scientiam, ac justitiam, ut nè laudemur nos ipsi. Do summi Pontificis verba: *Quid est ergo inquit quod opus nostrum & ità faciendum est, nè videatur, & tamen, ut debeat videri, precipitur? Nisi quod ea, quæ agimus, & occultanda sunt, nè ipsi laudemur, & tamen ostendenda sunt, ut laudem celestis Patris augeamus.* Et paucis interiectis cõcludit: *Qualiter igitur videnda essent, vel qualiter non videnda, ex sententiarum fine monstravit: quatenus operantis mens opus suum & propter se videri non quereretur; & tamen hoc propter celestis Patris gloriam non celaret.* Hucusque S. Gregorius.

S. Greg. P. 3. Past. admon. 36.

7. Itaque probus esto, Sanctus esto, doctus etiam esto; dico plus: Sanctitatem, & doctrinam tuam videant homines; sed ita, nihil aliud in his, Dei bonis, ac donis ostendendis, aut desideres, aut tibi quidpiam decerpas, aut quæras, quàm Dei largitoris, optimi gloriam, proximi salutem, ac tuam, non autem opinionem, laudem, & honorem evanidum inter homines humanà venatione quærendum. Hoc enim est, Dei bonis abuti; Dei gloriam furari, sibiq; arrogare: intereà verò dum salvare vis alios, & ædificare, teipsum perdis. Audi, quid dicat S. Augustinus adversus eum, qui Dei bonis abutitur, eaq; usurpat indignè ad voluptatem, & honorem suum; nec ea Creatori suo facit stipendiaria: *Qui de bono tuo (Deum sic alloquitur) gloriam sibi querit; hic fur est, & latro.* Iam furtum, & latrocinium, furca, patibulum, aut rota manet, tam crassum sacrilegium, qualis est divinæ gloriæ de bonis Dei usurpatio, quidni rogas expectet æ-

S. Aug. Soli loq. c. 12.

ternu-

ternum non extingvendus? Interea tamen Religiosus undè judicium, & discrimen definit; deindè, an potius suam quærat gloriam, honorè, & voluptatem? Certè non à voluntariâ, quam sentit, alacritate; nec ab ingenij, naturæque pruriginè prodeundi in publicum, docendi, concionandi, cum hominibus conversandi: sed ab obedientia, à suimetipsum despicientia, ab instituti necessitate, ad quâ Deus per superiores tunc admovet Religiosum, cum ex professio per ipsum vult exerceri, quod exercendum imponitur, non per alium. In quo nihilominus, qui purè Dei gloriam, & animarum salutem, ac utilitatem proximi quærit; qui bonus est Religiosus, & vocationis suæ securitati vult prospectum esse; nè locum, & partem aliquam vel proprius amor, vel inclinatio naturæ, vel appetentia propriæ laudis sibi vendicet; omni seu publico ministerio, seu cuicumque exercitio, semper ad Deum per aspirationem præmittere solet intentionem

cum protestatione; se purè pro Dei gloria, ejusque sancta voluntate per obedientiam explenda, pro utilitate proximi, & ejus, suæque animæ salute id facere.

8. *Tertium curiositatis genus est, illecebra, seu prurigo colloquiâ serendi, garrindi, jam cum hoc, jam cum illo colloquendi: quæ non tantum Religiosi cor, mentemque, si sequitur impulsus istum, sed ipsam vocationem mirum quantum inquietat, turbat, & Deo serviendi spiritum penitus enervat, spoliat, ac deprædatur, vitium affine deliderio ostentandi sui. Quod aliàs incipit à colloquio sancto; sed desinit in profanum, præsertim invalescente confidentiâ; desinit & in colloquium vanum, & tam loquenti, quam audienti noxium; & fit ex religioso corde forum quoddam scrutarium, ac nundinatio rumororum, & fabellarum, quas mundus, & diabolus in ruinam religiosi spiritus, & vocationis exponit nundinarias. In primis enim subtiliter suggerit genius, hunc, aut illum*

adeundum esse socium, seu fratrem, ad quem magis affectu: & complexionis inclinatio similitudo. Cum hoc animi causa spirituale quidpiam conferendum sibi constituit, tedium hac ratione, vel etiam veternum, qui animum infestat, ut excutiat. Fiet hoc semel, iterum, tertiumve cum superioris, aut patris spiritualis facultate; mox per affectatam interpretationem cum indulgentia; tandem cum notabili facultatis accipiendae; tamquam rei parum necessariae, vel nimium scrupulosae contemptu. Hinc deinde colloquendi frequentius insinuat se consuetudo, tam difficile jam intermittenda, & relinquenda, ut eam alteram corporis, animique honeste occupandi deliniendique necessitatem, jam sibi persuadeat, animam suam, & vitam esse. Ex quo postremo in arcanorum suorum non ei, cujus interest, pandendorum ruet (ut dicamur) lubricitatem: tum & in perniciosum audiendorum, quae geruntur foris, nec ad se pertinent hilum unum, praecipitium.

1. Thes. 4. 10. Cass. de Spiritu

9. Bene propterea Cassianus, super illud Apostoli scribentis ad Thessalonicenses; *Rogamus vos, fratres; ut abundetis magis, & detis operam, ut quieti sitis,*, quaerit: *Dic queso quid est, quod tantopere praemittit? & detis operam, ut quieti sitis.* Ac statim explicando textum respondet: *Id est; in vestris claustris, vel cellulis commorantes, ne diversis rumoribus, qui solent otiosorum votis, vel fabulis generari, inquieti effecti, aliis quoque inquietudines inferatis.* Ac prosequitur adhuc curiositate perstringens, aitque: *Et vestra negotia agitis, non vestra curiositate actus mundi velitis inquirere, ac diversorum conversationes explorantes, opera vestra non ad virtutum studia, sed ad detractiones fratrum velitis impendere.* Ecce fructus illecebrae confabulandi: *Opera non ad virtutum studia, sed ad detractiones fratrum, imò & ad obmurmurationes contra superiores, ad cachinnos, ac scurrilitates, ad vaniloquentiam, ad turpiloquia, ad noxias machinationes, impendere; atque per hoc religiosam vocationem veluti pra-*

1. Th. 3. 10. Cass. de Spir. succed. l. 10. c. 7.

dationi

dationi exponere. Quò magis ultroneè Religiosus ingerit se negotijs ad se minimè pertinentibus, neque intentus operi professionis suæ, per curiositatem implicat se alienis; eò magis, sicut semper fit inquietior, ità vocatione suâ inligniter periclitatur. Nam, ut idem Cassianus eamdem profecutus materiam rectè ait: *Nullus potest vel inquietus esse, vel aliena negotia curare; nisi qui operi manuum suarum, operi, inquã professionis suæ, & instituti sui, non acquiescit insistere.*

§ II.

Curiosi tam suæ, quàm aliorum vocationi sunt perniciosi.

1. Siquidem pari passu curiositas incedit cum otio, nec facilè quis in hoc delabitur vitium, nisi simul & otiosus sit, eadem quoque Mater est plurimorum vitiorum non magis illi, qui curiositati deditus est, quàm alijs, perniciosà. Cujus indolis & si satis intelligi possit ex eo, quod præcedente paragrapho dictum est; tamè eandem adhuc prosequi ma-

S. Tho. 22. q. 167. a. 2. in c.

teriam operæ pretium videtur; ut magis eluceat indè, quantum ab omni parte nocet vitium curiositatis. Idquè non solum in genere sciendi, quantum ad scientias, & facultates attinet liberales, cum in omnibus obtingat literarum studijs, & scientijs operam dare, & quod plerumq; tantum ipsi prurienti tali vitio noxium est; sed in alijs etiam rebus, quæ pariter sub considerationem cadunt pruriginis ejusdem; ut, sciendi, videndi, cognoscendi, & experiendi, quæ prorsus ad hominis religiosi vocationem, quin & cujuscunque statûs, & conditionis professionem attinet, desiderium. Ex quo mens humana quâdam inquietudine sic laborat in illis, quos inanis hæc urget sensuum appetentia, ut nulla ratione, quantumvis possent, sibi velint ab ejusmodi prurigine temperare. Ruunt temerario, cæcoque impetu, quò trahit, vel rapit cogitatio, sine providentia eorum, quæ consequi possunt tam sibi, quàm alijs, incommoda, quæ confusio, quæ pœ-

S. Ansel. de Similitudini b.

na teme-

na temeritatis. Et quamvis non semper dici debeat vitiosa curiositas, tunc præsertim cum ordinatur ad cognitionem *sensibilem ordinatè* (ut ait S. Thomas) *propter necessitatem sustentandæ naturæ, vel propter studium intelligendæ veritatis*, & tunc est potius *vitiosa studiositas* (idem Doctor Angelicus ait) *sensibilem cognitionem*. Est tamen vitiosa maximè, dum non ordinatur, ad aliquid utile, & honestum. Vndè secundum S. Anselmum definitur curiositas, quòd sit *studium perscrutandi ea, quorum nulla est utilitas*; imò quæ potius ad damnosa convertunt: ut est, inspectio ludorum, spectaculorum, mulierum ad concupiscendum. Notitia quoque ad superbiam, ad elationem animi ordinata; ad naturæ arcana per inordinatum affectum cognoscenda, & per experientiam probanda. Quæ omnia vitiosa censentur idèò; quia communiter ab amore Dei, à sanctiore contemplatione, & à rebus alijs utilibus, ac necessarijs, animam averunt, & ad semetipsam suspi-

ciendam, magnificandam, & amandam convertunt; sicut & ad res creatas affectu pariter inordinato, & ad experimentum noxio cognoscendas.

2. Iam ab hoc vitio qui non abstinet Religiosus, tam suæ, quàm alterius vocationi quantam adferat perniciem videamus. Ipsum ergò curiosum quod attinet, professionis, & impositi muneris impedit fructum, eumq; adimit sibi ipse. Quia pro eo, quod deberet impendere tempus vel orationi, piæ contemplationi, aut meditationi, vel necessariæ lectioni, vel operi cuicunque, etiam manuario, professionem suam Dei gloriam, ad utilitatem proximi, ad animæ suæ salutem ordinando, ipse rei impedit inutili, noxiæ, tam corpus, quàm animam à Deo, & à rebus ad salutem necessarijs avertenti. Interea privat se divinis illustrationibus, & gratijs, tamquam cœlesti unum voluntariè factus rebellis, ità ut, cum Deus paratus sit dare gratiam, ipse negligens, & incurius non sit

paratus ad eam recipiendam; intentus animo rerum vanitati, sensuum illecebris, cupiditati carnis, tamquam hæc omnia potiora sint Deo, summo bono & fine ultimo; cælo, beatitudinis æternæ domicilio; felicitate sempiternâ, quâ post Dei beatificam visionem nihil felicius animæ potest contingere vocatione religiosa, quâ similiter in hac mortali vita nihil habet homo felicius. Est enim ista vocatio licet non infallibile, tamen saltem aliquo modo per conjecturam signum aliquod, aut pignus (uti jam alibi dixim9) æternæ vitæ consequendæ. Cùm enim prædestinatio iuvetur (ut docet S. Thomas) precibus sanctorum, & suis, aliisque bonis operibus, vocatio autem, & religiosa professio præcipuum sit medium ad impetrandam Sanctorum intercessionem, ad orandum atque ad benè operandum; quin & ipsa religiosa professio sit opus bonum, & quidem excellentius alijs virtutibus, ut potè charitatis, nullum relinquitur dubium, quin pari-

S. Tho. p. 1. 4. 23. 2. 8.

ter & ipsa iuvet prædestinationem (scilicet ex parte effectus ejus, ut idem Theologorum docet Angelus, non autem ex parte ordinationis divinæ) magis inquam, iuvet prædestinationem, quàm alia bona opera; consequenter sit etiam signum ejusdem prædestinationis. At interea curiositatis vitio, sicut otij, temerè, ac miserabiliter tam insignis, & cœlitus concessus constituitur thesaurus. Quem Deus haud aliter vult impendi, quàm secundum vocationis, & religionis, quam quis proficetur, gratiam adhiberi.

3 Vocaverat Christus Dominus olim discipulos præter Apostolos, alios septuaginta duos, illisque missis binis antè se, certa dedit mandata, & modum Evangelizandi præscripsit; ac inter alia præcepit; in via nè quempiam salutarent: *Neminem, inquit, per viam salutaveritis.* Res admodum exigua, per viam aliquem salutare; humanitatis officium exhibere; salutationis urbanitate prævenire: & tamen Christus id à discipulis ad se-

Lu. 10. 4.

dulò fungendum officio prædicationis fieri noluit. Causam inquirunt sacri Doctores, & Interpretes non sinè admiratione, quidnam rei fuerit quòd ab occurrentibus in via salutandis ipsos prohibuerit. Solus nè benignissimus alias, & humanissimus IESVS, qui ipse, dùm prædicaret, publicanos, & peccatores adibat; cùm ipsis mandacabat; Phariseum Simonem invitatus inuisit, & multos alios; ad Zachæum publicanorum principem ex itinere divertit; cùm ipso, sicut & cùm alijs, perhumaniter conversatus est, discipulos tamen suos ab omni humanitate tam esse voluit alienos, ut neminem salutarerent per viam, quin & salutati non resalutarent? Ob quam causam? Respondet ex Euthymio Cornelius à lapide: *Non vult Christus discipulos suos esse inciviles, & rusticos, ut etiam salutati ab aliquo eundem verbo non resalutarent, sed salutationem vetat prolixam.* Eam, inquàm, salutationem prohibuit Christus; quæ ad familiares, longas, & inutiles con-

Conclius hic.

fabulationes, Christi discipulis inconvenientes, distraherent ab officio. Vndè Christi præceptum Interpres idè paraphrastice sic exponit. *Nè diuertatis ad privatas salutationes, & familiares, prolixasq; colloctiones. Sed omnem vanam confabulationem, & distractionem, ac moram præscindite; ut totâ mente collecti, & celeres sitis in opere, ad quos vos mitto; totiq; intendatis prædicationi Evangelii.* Igitur Christus Dominus hoc mandato suo cavit, nè discipuli sui in longa, vana, & inutilia salutationum evagarentur colloquia. Hoc enim otiosorum, & curiosorum est; qui similibus colloctionibus prolixis obsequij divini opere tam se, quam alios defraudant. Id quod etiam R. P. Ioannes de Sylveira ad evitandam curiolitatem refert, dùm super hoc Domini mandato disserens, disertè sic ait: *Vetat salutationes; ne ex una interrogatione in aliam venientes, incièrent in aliquas curiositates, ac confabulationes; ex quibus à prædicationis munere retardarentur;* videlicet hoc ipso cu-

Io. Sylv. to. 3. lib. 5. c. 18. q. 13. n. 97.

riolita-

riositatis vitio tam sibi, quam alijs plurimum nocituri.

4. Propterea Magister gentium Divus Paulus inter alia, quæ dabat Thessalonicensibus monita, sic eos commonuit: *Operam detis, ut quieti sitis; & vestrum negotium agatis.* Quibus verbis occultè notat, ac reprehendit otium, & curiositatem quorundam Thessalonicensium. Cum hæc duo (sicut jam diximus) otium, & curiositas invicem sint connexa, certum est; ex his at maximè ex curiositate, oriri inquietudinem animi, quod est damnum notabile; vana, variaquè desideria; rei, vel etiam felicitatis alienæ invidentiam, appetentiam, & alia mala, quæ domos, republicas, communitates quascunq; perturbant; ut ideò non tantum hominibus, sed & Deo fiant exosi. Quarè sapienter Euclides interroganti cuidam, & curiosius inquirenti; quales nam essent Dij, & quànã re gauderent potissimum, respondit: *Cetera quidem ignoro, at curiosos illis odio esse certo scio.* Scitè reprehendit hominis cu-

1. Theo. 4. 11. Euclid.

riositatem, & simul docuit; quàm sit odiosum vel ipsis etiam dijs (at Christianè loquendo, vel ipsi etiam Deo) vitium curiositatis. Hæc enim in homine curioso negotium animæ, quod unicuiquè, sed præcipue Religioso, deberet esse præcipuum, negligit; in alijs inutiliter, ac frustra laborat, imò scandalum generat, & in animos eorum invehit vitia. Ideòq; Demonax philosophus in exquirente quodam curiosius: An mundus esset animatus? Et rursus: An globosus? egregiè curiositatem perstrinxit, cum dicto: *Vos de mundo solliciti estis; & vestram ipsorum immunditiam non curatis.*

5. Hoc idem unicuique religioso, quem curiositas ad inutiles quæstiones, ad colloquutiones prolixas, ac minimè necessarias, ad rerum nihil ad se pertinentium investigationem, inspectionem, & experimentum aliquod allicit, & urget, appositè reponi posset: *De mundo sollicitus es, & tuam ipsius immunditiam, quam per curiositatem contrahis, non*

Demonax. Ge. 34. 1.

curas, & *pensi non habes*. Si bonus esse vis Religiosus, te ipsum inspice; mentis & animæ tuæ miseriam, & imperfecta, in quibus uersaris, investiga, & perferutare. *Operam dato ut quietus sis*, & tuum negotium agas: quæ tuæ vocationis sunt, illis intende. Cætera quid ad te? Tu Christum sequere. Secus si faxis, nè tibi æquè, atque alijs, es perniciosus; innumerorum malorum author es; peccatorum multorum tam in te, quàm in alijs, seminator es. Enim verò, quantum etiam in alijs ad perniciem faciat, eisquè noceat curiosus, tam ad hanc secundam, quàm ad primam hujus paragraphi partem disertius demonstrandam, desumpta ex sacro codice doceant exempla; pro quibus sit.

§ III.

Quo proponuntur exempla malorum, ex curiositate secutorum.

I. Nolim hic amplius commemorare mulieris, in paradiso curiositatem quæ ipsi cū
S. Aug. quæst. 108. in Ge.

serpente prolixius colloquente, sed & oculos in ligni uentiti speciem figenti curiosius, intervenit. Est enim decantata nimis historia, & jam non semel superius in hoc opusculo recitata. Verum ad propositum nostrum occurrit nunc illud opportunè, magnæ confusionis, & tragici eventus causâ, de Iacob Patriarchæ filia Dina, quòd narrat in libro Geneseos Moyses exemplum. Virgo jam nuptijs apta, prodierat è paterna domo, quæ fuerat extra civitatem Sichem, antehac è domicilio non solita vagari. Sed tunc, ut tradit Flavius Iosephus, antiquitatum libro primo, celebritatis cujusdam occasione, quo tempore populus urbanus omnis effundebatur in publicum, ducta curiositate videndi mulieres illius regionis, etiam ipsa civitatem est ingressa, pompam populi, sed præcipuè mulieres, & ornatum earum: ut videret mulieres regionis illius. Cōsideret hic prudens lector aliam egrediendi de paterna domo non poni causam à sa-
Perer. com. in Ge. to. 4. nu. 4.
cro scri-

cro scriptore, quàm mulieres regionis illius videndi pruriginem; scilicèt curiositatem. Hæc iuenculam in publicum urbis excivit forum, ut & videret, & videretur. Aliud egrediendi propositum certè non habuit, quàm ut curiosè *videret mulieres regionis illius*; & quod huic curiositati fuit affine, se quoque videndam alijs ut ostenderet. Quid igitur? vidit, & visà est. Curiositatem puellæ subsecuta curiositas est alterius, illa vidit *Mulieres regionis illius*; hanc vidit domesticus juvenis p̄iceps terræ illius peregrinam; & statim adamavit eam. Et iam infano captus amore peregrinæ, *rapuit eam, & dormivit cum illa, vi opprimens virginem*. En habes, infelix Dina curiosi fructum propositi. Virgo egressa in publicum, jam rapta, vi oppressa, deflorata, nec virgo domum reverteris, nec marita. Et hoc quidem deplorandum tuum est damnum.

2 At non hiè stetit infelix curiositatis exitus, & exitium: in altam emergit confusionem

in plura scelera, in stragem crudelissimam. Et horum omnium non alia fuit causa, quàm immodicus videndi, curiosèque condiscendi mores, & ingenia pruritus. Vndè verba hæc, *ut videret*, S. Augustinus ex septuaginta interpretum Græca expositione legit, *ut condisceret regionis illius*. Quid autem in mulieribus cōdiscere Dina voluit? *ingenia* (respondet Pererius) *mores, & instituta, & victum, & habitum, atque cultum illarum mulierum, & quemadmodum se in consuetudinem, & amicitiam earum insinuare, ac penetrare possēt*. Hæc omnia Dinæ curiositas est consecuta. Vidit, condidicit, consuetudinem est experta, amicitiam adepta; sed pudicitia, & honestate, sed virginali flore spoliata. Ad quæ deinceps in paternam domum, in fraternam societatem, in sichimitarū urbem invecta confusio, clades, ac strages? Pater auditā retā sedā, filijs tunc absentibus, cū animi dolore *Siluit donec redirent illi*. Filij, *Audito, quod acciderat, irati sunt val-*

de, eò quod sedam rem operatus esset (Sicheus filius Nemor) in Israël; & violata filia Iacob rem illicitam perpetrasset. Nec linè mysterio sacer codex adscribit Dinæ, quod licet rapta & vi oppressa, nihilominus illicitam rem perpetrasset. Fuit enim raptus, & illicitus ille concubitus puellæ, quodammodò voluntarius ex curiositate, delinitæ blanditijs. Si quidem locò verborum, quibus indicatur, quòd iuvenis eam *Delinivit blanditijs*, habetur ad verbum in Hebraico: *Locutus est ad cor puellæ*. Et sicut ex Græco legit S. Augustinus, *Locutus est secundū sensū virginis*, id est: ea locutus est princeps iuvenis ad ipsam, quæ prorsus erant ad sensum, & placitum puellæ; sicque facile consentit (& si rapta) in rem illicitam, eamque libens patravit. Et hoc quidem puellæ curiositatem sedum consecutum est facinus, in quod ultroneè consentit. Iam quid Iacobi filij, Dinæ fratres? *irati sunt*; & inter iras, vindictā, fraudem, & stragem machinati, tandem & executi, non

unum, sed multa peccata commiserunt.

3 Eorum scelera Pererius accuratissimus in Genesim commentator novem enumerat. Primum; quod inconsulto, atque inscio patre suo Iacob (auctoritas sunt verba) proprio iudicio, & auctoritate, caeco, impetu animi, ac temerario ausu, facinus illud aggressi sunt. Alterum, fuit mendacium perniciosissimum, & cum pessimo dolo coniunctum, quod scelus scriptura non tacuit, dicens in hoc capite: Responderunt filij Iacob Sicheus, & patri ejus in dolo, favientes obstuprum sororis. Tertium peccatum fuit tamquam sacrilegium Sacramento namque circumcissionis, quo nihil habebant illi religiosius, & sanctius, inter ceremonias divini cultus, impiè abusi sunt. Quartum fuit peccatum extremae inhumanitatis, imò ferine crudelitatis. Siquidem die tertio, quando gravissimus vulnerrum dolor erat ex circumcissione, incermes, incautos, inopinantes, ad resistendum prorsus invalidos, furiosè invaserunt, savissimèq; occiderunt. Quintum, notabilis admodum, & culpabilis vindicta S. Bernard. tract. de grad. humilit. &c.

excessus. Sextum; quod filii Iacob non contenti tam atroci cæde Sichem, qui flagitii auctor fuerat, in omnes præterea sichimitas crudelissimâ nece se vierunt; homines, quantum ad illud flagitium, planè insontes, & innocentes. Septimum; quod post immanitatem patratæ iam cædis, nondum exsaturatâ irâ, tanto tot hominum exitio, in omnia bona sichimitarum hostili furore grassati sunt. Octavum; quod tali prædâ, tantoque excidio non contenti, etiam parvulos, & feminas subiugantes captivitati, in servitutem abstraxerunt. Nonum denique, quod istiusmodi facinore, tantâ temeritate, furoreque, patrato in summum discrimen & patriæ suæ, suamque vitam, & fortunas omnes, cunctamque familiam præcipitarunt. Hucusque Pererius. Ex quo liquidè patet; quantorum, & quam multorum fuerit causa malorum una puellæ curiositas: quam S. Bernardus in ea perstringens ita persequitur: *ô Dina! Quid necesse est, ut videas mulieres alienigenas? quâ necessitate? quâ utilitate? an solâ curiositate? Quod si tu otiosè vides; sed non otiosè vide-*

ris. Tu curiosè spectas; sed curiosius spectaris. Quis crederet tunc illam tuam curiosam otiositatem fore paulo post non otiosam, sed tibi, tuisque, tam perniciosam? Atque hic fuit puellaris curiositatis eventus, sibi, suis, hostibus perniciosus.

David regi quid non conficivit curiositas, quâ populum Israël universum regni sui numerari curavit, ut sciret numerum ejus? *Perambulata omnes tribus Israël* (ait rex ad Ioab principem exercitus) *à Dan usque Bersabee: numerate populum, ut sciam numerum eius.* Dissvadeat, ac dehortetur prudentior Ioab: *Quid sibi Dominus meus rex vult in huiusmodi re tam curiosâ, quæ possit in peccatum reputari? Tuâ non interest, mi Ioab, quid velim; nec scrutare consilium meum, rex ego volo; jubeo. Ite; numerate populum Israël.* Sed per immortalem Deum! rex, noli facere, quod in peccatum reputetur. *Quid? peccatum? Tu tantum vade: Ite, & afferte mihi numerum ut sciam.* Benè; benè. Iverunt, perambulârunt, nu-

merârunt, attulerunt numerum: *De Israël octingenta millia virorum fortium, qui educentur gladium: & de Iuda quingenta millia pugnatorum.* Iam juvenum, mulierum, virginum, adolescentulorum, puerorum, senum numerus infinitus. Sed nihil ad regem pertinet innumera turba, & imbellis: *virorum fortium, qui educentur gladium, pugnatorum* rex numerum sciat, & sufficit. Scies, rex, scies; sed brevi curiositatis, & natæ ex curiositate superbæ daturus pœnam in caput tuum, in populi tui miserandam stragem. Vix allatus est regi numerus, & jam è vestigio triste nuntium adest per Gad Prophetam. *Audi rex: Aut septem annis veniet tibi fames in terra tua: aut tribus mensibus fugies adversarios tuos, & illi te persequentur: aut certè tribus diebus erit pestilentia in terra tua.* Nûc ergo, *elige unum quod volveris ex his.* ô dura, & dira conditio! septē annorum fames, hæc univërso populo nimium diuturna, & intolerabilis, ô quantam hominum, & jumē-

torum absument multitudinē! ista, trium mensium divexari domestico bello; jugibus in thronum, & in caput meum, conjuratorum armis exagitari; de regno, de capite, de anima periclitari, calamitas, ô quantam mihi simul & univërso populo, ac regno cædem adferet, stragem, vastationem! Illa trium dierum pestilentia, ô quàm multa innocentium animarum millia non iam tridui, sed horarum tantū aliquod, spatium extingvet! Ecce verò, sicut elegisti, incidere in manus Domini, quàm in manus hominum, mox ut *Immisit Dominus pestilentiam in Israël, de mane usque ad tempus, id est, (sicut exponunt septuaginta) usque ad horam prandij; & mortui sunt ex populo,* illo videlicet pugnatore, & educeute gladium, à Dan usque ad Bersabeæ septuaginta millia virorum.

5. Triduo tantum, comminatus est Deus mortalitatem, & eam in sex horas (tot enim à mane numerantur ad prandium) contraxit; & jam septuaginta millia virorum

bellatorum desiderantur exceptis mulieribus, adolescentibus, aliâque plebe promiscuâ. Quid si Deus Angeli manum in populum horrendâ plagâ fervientis non continuisset? Si pestilens illa mortalitas solidum tenuisset triiduum cum duabus noctibus, & semper intrâ sex horarum spatium septuaginta millia pugnantium; & sic ex recentito numero tredecies centenorum millium (sicut narrat historia) non remansissent, nisi sexcenta millia, major antè pugnantium numerus interiisset. Numerum ergo populi bellatoris pœna terribilis minuit; quem urgente curiositate, superbia magnum, multumque esse gloriata est, scitè propterea S. Augustinus: *peccatum, inquit, elationis eius, ortu videlicet ex curiositate, sic punire placuit Deo, ut eundem numerum minueret morte multorum, cuius multitudinem cor regis fuerat superbiâ pertentatum.* Nimirum: dicere velle videtur Doctor augustissimus, regem sciendi populi sibi subditi numerum, & multitudinem, cu-

S. Aug. contra Faustū lib. 21. c. 66.

riositate ductum, tandem ob numeri multitudinem superbiâ pertentatum, elatumquè, mox utriusquè, tam curiositatis, quàm superbiæ, dedisse pœnas, ut numerum minueret Deus, morte multorum, quorum multitudine cor regis superbiebat.

6. Ideò verò Deus eam horrendam immisit in populum pestilentiam, ut ostenderetur; curiositatem puniri gravissimè non solum in eo, qui curiosus est; verùm & in alijs, ijs præsertim, qui pertinent ad ipsum. Peccavit princeps, punitus est populus; punitus imminutione numeri David; dederunt pœnas & subditi, qui pestilentiam sublatis, vindictam Domini sustinuerunt. Hinc S. Gregorius: *vindictam, inquit, populus David peccante suscepit.* Adeò nimirum perniciosa curiositas est, ut non contenta grassari in auctorem suum, alijs quoque stragem inferat & exitium. Non longè ab hac doctrina curiositas, est illa ludæorum, quâ dominum tentantes, signum de Cælo querebant ab eo. Magister, in-

S. Greg. l. 29. Moral. c. 14.

quiūt, volumus à te signum videre. Iam quale voluit responsum curiositas illorum tam audax, ut miraculum aliquod à Domino patrari postularent in oculis suis? In primis audiunt appositissimam ad ipsorum indolem responſionem: *Generatio mala*. Nimirum palam vapulat eorum occulta malitia, quā contra Dei Filium frementes, ipsius opera calumniati, mortem eidem ex invidia machinabantur. Quod igitur privatim moniti noluerunt audire, coacti sunt audire publicè: *generatio mala*. Deindè Dominus eos appellat, *Generationem adulteram*. Quod & hæc generatio (scribæ, inquam, & Pharisei) tāquam adultera mulier viris adhærens alienis, à Deo recesserit, & adhæserit dæmoni, gentium moribus, & idolis; uti notat S. Hieronymus cum ait: *Egregiè dixit adulteram. Quia dimiserat virum, & iuxta Ezechielem multis se amatoribus copulaverat*. Undè Theophylactus, *adulteram*, inquit, *generationem vocat. Quia desciscabant à Deo, & adhærebant*

S. Aug. contra Faustū l. 22, c. 66.

dæmoni. Itidem Dominus oris sui virgā percussit scribarum, & Phariseorum pravitatem, quā Dei lege desertā traditiones hominum divinæ præferabant legi, ipsumque Dominum talia reprehendentem quærebant occidere.

7. Postremò vocat idè *generationem adulteram*: quòd curiositatem eorum pœna cōsecutura sit eadem, quæ adulteras. Harum supplicium erat juxtā legem lapidibus obrui, sicut urgebant ipsi scribæ, & Pharisei contra mulierem in adulterio deprehensam. Ergò Dominus huic illorum curiositati, quā volebant ab ipso videre signum, & quidem de Cœlo commeritam ut denuntiaret pœnam, generationis adulteræ denominationē, supplicium insinuavit ipsis horrendum, instar adulterarum lapidibus obruendarum; quod consecutum est, quando tam ipsi, quàm posteritas illorum, & tota civitas eam subijt pœnam, ac ruinam; ut in terrā prostrata, & ejus filij sive cadavera ipsorum lapidum ruinis obruerentur, Et

S. Geo. l. 29. moti c. 14. Lu. 11. 6.

hoc supplicium huic adulteræ per curiositatem generationi debitum, Deus olim etiam per Ezechielem comminatus est, ubi sic ad Ierusalem: *Et iudicabo te, inquit, iudiciis adulterorum, & effundentium sanguinem; & dabo te in sanguinem furoris, & zeli.* Ecce quòvsquè supplicium evasit curiosorum, postulantium signum è Cœlo, dati sùnt in sanguinem furoris, & zeli, tam ipsi, quàm eorum posteri, & civitas universa; non quia solam curiositatem tam horrenda consecuta sit pœna, sed quia demùm ex curiositate in omnium gentium mores, & ingenia, & abominations difflexerunt: *Desciscentes à Deo, adhaeserunt demoni.*

8. Possent adhuc ex sacro codice proferri castigatæ curiositatis exempla: sed omisissis illis, liceat pro paragraphi hujus coronide, unum etiam ex historijs alijs adferre, quod ex Martino Delrio narrat P. Antonius Dauroultzius Soc: Iesu in floribus exemplorum his verbis: In Man-

drici oppido Comensi, annis ferè (sicut ibi pro eo tempore annotatur) quinquaginta elapsis contigit; ut, cum quidam inquisitor, nomine „ Magister Bartholomæus de „ Homata, Laurentius de cõ „ cretio Potestas, & Ioannes „ de Fossato Notarius, contra „ striges procederent, Pote „ stas, aliquà curiositate du „ ctus volens experiri; an ve „ rè corporaliter striges irèt „ ad lusum, ex conducto ac „ cesserit quodam die Iovis „ vespere serò cum Notario „ suo, & aliquòdam extrà op „ pidum ad quemdam locum „ à strige sibi prædictum. „ Cùmquè jam propè essent „ illi tres; viderunt plurimas „ personas congregatas corã „ quodam (qui diabolus erat „ in hirci forma) ad magni „ cujusdam Domini modum „ sedente. Et ecce subito „ omnes illæ personæ ibidem „ congregatæ, iussu diaboli, „ officialem illum, & ejus so „ cios, Deo ob eorum curio „ sitatem permittente, bacu „ lis adeò percusserunt; ut ex „ Ezech. 16. 37. Anton. ferè Dauroultz. „ Mart. Delr. to. 1. disquis. mag. l. 29. 16.

„ illis percussionibus officialis
 „ idem, & Notarius, & alius
 „ ille tertius infra quindecim
 „ dies mortui sunt. Hucus-
 „ què ille. Vnus igitur cu-
 „ riosus alios in curiositatem
 induxit, & pœnam tam sibi,
 quam alijs conscivit permit-
 tente Deo justam: quòd per-
 cussi postea morte luerint id,
 quod tam avidè per curiosi-
 tatem scire voluerunt. Ità
 quoquè fieri certum est cum
 Religioso curiositati dedito,
 tamdiu detestandum hoc vi-
 tium exercere perseverante,
 donec per multos, & enor-
 mes errores tam suæ vocati-
 oni, quam alijs, quos in eum-
 dem *secum* pertrahit sensum,
 consciscat notabilem ruinam.

CAPVT VII.

§ I.

*Nimia familiaritas inter re-
 ligiosos, præcipua spiritûs &
 vocationis est ruina.*

1. Sicut nihil magis spiri-
 tum, & vocationem religiosâ
 ædificat, quàm charitas, quæ
 sola cum Deo conjungit, &

unit animam, virtutes omnes
 informat, colligat, perficitq;
 aded, ut sinè charitate vel
 dissipari debeant omnes, vel
 omninò sint nullæ, verbo;
 charitas est anima virtutum;
 non secùs atque corporis, om-
 nia membra, ipsūque to-
 tum corpus integrans, & per-
 ficiens est anima sic; ut cã
 sublata à corpore, membra
 pariter omnia dissolvantur,
 & totum dilabatur corpus,
 corruat, & corrumpatur, e-
 odem modo charitas virtutes
 tenet connexas, totumq; re-
 ligiosæ perfectionis complet
 corpus. Et quàmvis Apo-
 stolus illo, scribens ad Colos-
 senses, aphorismo, *charitas est
 vinculum perfectionis*, non aliò
 spectâsse videatur, quàm ad
 charitatem ergà proximum:
 quia tamen charitas hæc niti-
 tur charitate in Deum, tan-
 quàm causâ, & objecto for-
 mali; eò quòd propter Deum
 proximus diligatur, ideo non
 est dubium, quin potius hoc
 pronunciato suo de charitate,
 peculiariter ad hanc charitatis
 respexerit energiam, quæ in
 virtutum omnium perfecta

collectione Deum super omnia amabilissimum comprehendit, eique tanquam soli summo bono suo animam unit perfectè, atque hac ratione consummatum quoddam vitæ spiritualis constituit ædificiū.

2. Iam sicut, inquam, nihil magis spiritum, & vocationem religiosam ædificat, quam charitas, ut ea quædam sit perfecta virtutum omnium divinique consortij complexio: sic familiaritas, quæ nimium per inordinatam affectionem, eamque peculiarem, humanæ copulatur societati, spiritum eundem, & vocationem religiosam enervat, destruit, dissipatque; pestis, & exitiū omnis ejus boni, quòd cunque religiosus alias ex professione suscepti instituti possit, ac potest, ad animæ salutem comparare. Quæ quidem peculiaris, ac nimia charitas, in eo consistit potissimum, & religiosæ vocationi plurimum est perniciosā; quòd vel ob complexionis, & indolis similitudinem; vel ob ætatis æqualitatem, vel ob naturæ quamdā inclinationē,

ac sympathiam; vel (quod pejus est) ob finem aliquem minimè convenientem, quem naturæ suggerit inclinatio, duo simul, vel ad summum ejusdem farinae tres, tam in publico (in quo tamen solent isti sympathici parciore esse, nisi quos cæcus impetus animi facit audaciores, forsitan & impudentiores) quam in privato, sæpè conveniant; tantum inter se colloquia miscant, ab alijs segregati, vel in angulo, vel in aliqua cella vel in quocunque loco minimè communi, vel confident vel deambulant, vel honestā quāpiam aliā occupatione, simul attentis, conversantur; ipsi nihilominus per aliquem cæterorum contemptum, fastidium, ac nauseam, aliquantō remotius à communitate, cum alio nemine, nisi tantum secum agunt, deambulant, aut sedent, & colloquuntur ea, quæ nemo scire potest melius, vel audire, quam solus Deus, & ipsi.

3. Quæ quidem crebra, nimiumque familiaria illorum conventicula, commercia, &

collocutiones, sicut extr & controversiam semper suspecta sunt, præsertim à juvenibus, ac semper iisdem, ejusdemq; farinae personis, & coætaneis, fieri solita, quæ Sancti Patres passim reprehendunt graviter, & omnes Magistri Spirituales fugienda vehementer inculcant; ità spiritui, vacationique religiose magna solent adferre detrimenta. Nam ex hac continua conversatione tam familiari perindè, quàm si cor unum, & anima foret in duobus, aut tribus, una: ex hoc amicitie tam arcto vinculo, maximè verò, si clandestinum id, furtivumque sit, amor ille, quem sibi mutuò contestantur, & si vel hoc ipso jam sit inordinatus, adhuc tamen manifestius in amorem definit vitiosum, in cujus postea symbolum mutuò exhibendum, ad alia devenitur absurda; videlicet per illicita media conquirunt sibi certa crepundia, ligulas, cultellos, libellos, icunculas, curiosius ornatas, & subscriptionibus amorem contestantibus, & alias hisce similes apinas, easq;

sibi donant in amoris mutui testimonium. Vndè sensim venit ad absurdiora; nimirum ad secretas schedularum cum certis ad amorem allicientibus verborum phrasibus, ac notis, missitationes, aut subjectiones; ad remotos ab arbitris ex condicto conventus; ad affectionum, desideriorum, & tentationum communicationes, apertionesque: tandem ad absurdissimas consolationes, ad sollicitationes in id, ad quod prava trahit inclinatio.

4. Et ità dum ad nimietatem ea declinat amicitia, crebræq; congressiones, fieri non potest, ut aliquid indè non enascatur, quod denique sit deplorandum. Si enim aut conscientia remordente cor suum alteruter, vel uterque aliquantum inspiciat; aut Deus ex infinita misericordia sua, nolens ipsum, ut in profundum prolabatur permittere, miserationis ipsum respexerit oculo, moveritq; cor ejus ad inspiciendum, & perspiciendum animæ suæ periculum; jam in eo casu Religiosus de-

prehendet certò, mentem, animamque suam procul distare ab amore Dei, ad quem super omnia diligendum creatus est, & conversam ad rē creatam luteam, caducam, evanidam, & vanissimam. An non meritò gemat, desolat, ac deploret miserrimum statum suum; animam suam ad cœlestia, divinaquē contemplanda sibi datam, se vanissimis unius hominis cogitationibus, affectui, & amicitiae implicuisse? voluntatem quæ propter optimi creatoris amorem erat à creatis omnibus avulsa, jam mortalis hominis, & brevi morituri gratiâ desiderijs inanibus ineptire? scitè propterea Dorotheus: *Bonum est, inquit, non admodum affici erga coetaneos*, adde tu, erga quoscunque indole, complexione, patriâ, natione, gente, vel alio quocunque titulo, respectuque similes, aut pariles: *Huiusmodi enim consuetudo* (prosequitur adhuc Dorotheus) & familiaritas, fletum affert.

5. Sed utinam aliqua seriatam absurdæ familiaritatis, &

consuetudinis animum subeat consideratio, & pœnitudo. Timendum est enim plurimum; nè (Deus, cujus judicia sunt abyssus multa,) justè permittat talem, aut ejusmodi consuetudini assuetum, sensim abire in sensum reprobum. Id quod facillè contingere potest ex eo, quòd si quando deprehensus, suaviter, paternèque monetur, & ab hujusmodi consortio prohibetur, ipse per mendacia, per varios colores, per falsa testimonia, tandem & per perijuria pernegat omnia, non minùs etiam intentus omni occasione, quomodò vel Sacramentalem eludat confessionem, ad aliquem alium, non autem ad ordinarium accedendo, titulo rationabilis aut necessitatis, aut diffidentiae, confessarium. Res autem foret tolerabilior, si non etiam ad reticendum, & ad sacrilegè confitendum ferociret, proposito quidem, aliquo tempore, vel occasione commo- diore confessionem tam de occultatis, quàm de confessionibus sacrilegis integrè se

Dorothei doctrina 21.

accu-

accusandi, frugique faciendi, scilicet ad votum, & mentem suam, decretum, ordinationem Dei vult flectere, tanquam Deus obligatus sit ad voluntatem ipsius omnia facere. Sed interim diabolus astutus, talis propositi corrector, semper inveniet, quod infusurret, atque procrastinationem persvadeat opportunam; ut ita vel callum obducatur audacia; vel denique, diu qui consuevit illudere, delusus ipse non inveniat modum est tam profunda voragine discrimen evadendi. Et tunc verè contingit ejusmodi cunctatori, quod Christus Dominus olim dixit de homine, de quo Spiritus immundus exiverat, ac per Divinam gratiam, tanquam domum aliquam exquisitè mundatam, ornatamque, ipsum reliquerat. Sed arrepta rursus occasione, assumptis alijs septem spiritibus, nequioribus se, dum illi non resistitur, denuo redit, & ita fiunt; *novissima homini illius peiora prioribus.*

6. Est enim certum; hominem per ipsum religionis in-

Lu. 11. 26.

gressum eandem consequi gratiam (ut docet S. Thomas) quam consequuntur baptizati; remittique tunc omnem culpam, & poenam. Exturbatus igitur est diabolus, & omnis ejus potestas, ex anima religiosum statum suscipiente. Domus est mundata scopis, & ornata. Videlicet purgata per gratiam justificantem; ab omni forde peccati, ab omni sensualium appetentiarum inquinamento, mundata per gratiam sanctificantem; per gratiam gratum facientem, virtutibus ad invidiam pessimi veteratoris ornata. Sed, o miseriam! dum ad pristinos iterum animi reditur inordinatos affectus; ad amoris inordinati stultas, & à religioso prorsus alienandas ineptias; ad occultas casque; detestandas familiaritates, & commercia; jam tunc aperitur porta, qua cacodæmon, spiritus immunditiae, septem alijs nequioribus se stipatus, factus validior, securiorem sibi constituit mansionem; & quem olim in saeculo fortassis unus tantum pertentabat,

S. Tho. 22. q. 109. a 3. ad 3.

& cola-

& colaphizabat Angelus sātanae, stimulus carnis; jam nunc octo spiritus conjunctim, superbiae, irae, odij, luxuriae, invidiae, gulae, avaritiae, accidiae, per omnes tam corporis, quam animi grassantur sensus, ita, ut brevi tempore, domus antea pulcherrime purgata, mundata, & ornata, in unam omnium vitiorum speluncam, & in desertum quoddam conversa corruere debeat. Mens, inquam, Deo dicata nuper, jam alij mancipata domino, vocationem suam aut per summam socordiam negligit; & ea, quae divini sunt obsequij per otium (veriùs autem per ludibrium) tractat, amorem erga Deum, simul & timorem, exuit; aut penitus deserit, ac derelinquit.

7. Nec sine causa dixerit Christus Dominus, ab uno spiritu immundo septem alios assumi nequiores se; atq; ob id, hominis illius novissima fieri peiora prioribus. quia enim unus nequam spiritus & si multa per suggestionem intulerat animae mala;

non tamen eoufquè poterat illam afficere, ut id, quod nequam voluerat, omninò perficeret. Munebat enim illa se tum per consilia, tum per frequentem homologesin peccatorum, tum per sanctissimae Eucharistiae non sine peculiari devotionis spiritu sumptionem; tum per alia fervida pietatis, & religionis exercitia, & ideo spiritus unius impugnantis vires sepius retundebat, instringebat, & infirmabat. Sed ubi degustata semel caelestium gratiarum dulcedine rursùm ad mundi, carnisquè voluptates, & ineptias redit; adversarioquè revertendi permittit opportunitatem, ac locū; jam ille munitus aliorum septem spirituum nequiorum se praesidio, melius scit firmare possessionem suam, ubi reperit animam benè quidem antea mundatam, sed jam majore periculo sordibus immundarum, aut saltem nimis mundanarum cogitationum frequentatione conspurcatam Sanctae contemplationis acie propter invalescentes inordi-

natos erga personam vanissimam affectus hebetatam; Cœlestium illustrationum subsidijs, ac præsidijs ad ulteriorem in religioso spiritu progressum destitutam; & (quod amplius est) (ut dicam ità) delectatiunculis, & illecebris assuetam; ea, quæ sunt spiritus, & quæ ad honestam animi culturam pertinent, segniter exercentem, imò contemnentem; rem creatam, & ejus amorem Deo Creatori suo, Patri, & Conservatori Optimo, temerè præponentem, jam validiùs infelicem oppugnat animam, & succedente semper victoriâ, tyrannico dominatui subactam acriùs ac duriùs exercet, & opprimit, partim ad vindictam contemptus sui, quem retulit tunc, cum per calcatas ejus suggestiones, & omnem potentiam ad vexillum properabat crucis, sequè militem scripsit Christi; partim ad novæ victoriæ nimiam insolentiam; partim ad tyrannidis suæ potentioris exercitium: & ità, quod antea quadam imperfectâ possidebat tyrannide unus

S. Ambr. lib. 5. comm. in Lu. c. 6.

in primo tantum gradu; jam octo nequam imò nequissimi spiritus in octavo malitiam suam exercent, & perficiunt gradu.

8. Ut enim qualitates in naturalibus ex infimo deductæ gradu perficiuntur octavo; sic & in moralibus, seu virtutes, seu vitia spectes, ex primo infimo, sensim ad summum, qui gradus octavus est, evadunt, & qualitatem perficiunt, ità, ut, quod S. Ambrosius dixit, *spei nostræ octavam, perfectionem esse, & octavam, summam virtutum esse*, rectè quoque de nequitia septem spirituum cum primo conjunctorum, qui numerus octavum perficit, dici possit, quod *Octava summa nequitiarum est.* & ideo planè congruit Cœlestis Magistri dictum ad exaggerendam hominis illius miseriam: *Fiunt novissima hominis illius peiora prioribus.* Et hominis per religionis ingressum benè mundati, & ornati, si denuò diabolus per inordinati cujuspiam affectus januam recuperet aditum, verè *fiunt novissima illius peiora*

Luc. 4. 4. Job. 13. 24.

ra prio-

ra prioribus; id quòd inferius, si Deo visum fuerit, adhuc ostendetur.

9. Paret igitur jam ex dictis; quàm noxia, perniciosaque sit vocationi; spirituiq; religioso nimia familiaritas, & amicitia; ut non sit opus alijs argumentis ad demonstrandam, quæ sequitur ex ea perniciem, & ruinam. Cùm enim amicitia hujus mundi (idem intellige de nimia erga personam aliquam amicitia, quæ certè non est secundum Deum, sed verè secundum sæculum, mundum, & carnem) cùm, inquam, *amicitia huius mundi inimica sit Dei*, sicut ait in Canonica sua S. Iacobus Apostolus, non opus est ad destruendū Sanctæ Vocationis ædificium alio, quo maximè pulsetur religiosa mens, ariete, quàm apud Deum haberi pro inimico, vel Deum habere sibi contrarium. Hæc similtas, & inimicitia, totum evertit, quidquid ædificavit gratia.

10. Turbaverat non parùm in humanæ miseræ teatro ad extremum calamitatum o-

mnium experimentum expositum innocentissimum Iob; eò, quòd putaret haberi se Deo invisum, & inimicum; quando prorsus hostilem in modum vexabatur, & instar inimici malis exercebatur plurimis, ità permittente Deo ad majorem virtutis, ac fortitudinis ejus coronam: *Curs faciem tuam abscondis* (ad Deum lamentabiliter ait) *& arbitraris me inimicum tuum?* Scivit enim, quid sit incurrisse iram, & haberi pro inimico apud Deum, qui non multò nisi, sed uno tantùm vel minimo flatu subvertere potest universa; homines quantumvis potentiâ, viribus, opulentiâ, ingenio, sapientiâ validos, sed Deo propter superbiam, & iniquitatem eorum invisos, in puncto perire: *vidi eos* (apud eundem Iob quidam ejus amicus ait) *vidi eos, qui operantur iniquitatem, & seminant dolores, & metunt eos, flante Deo perijisse; & spiritu oris eius esse consumptos.* Hoc, inquam, virum aliàs innocentissimum turbaverat; &, si Deus ipsum inimicum

suam existimaret, vehementer extimuit; ne in illa totærumnarum catasta repentino irati Dei flatu penitus interiret. Ex hoc quidem ille tantum ex suspitione, seu potius ex metu rationabili timuit sibi. Iam religiosus ex innocentie statu per voluntarias amoris inordinati culpas & ineptias, iterum inimicum se dum constituit Dei, quid mercedis expectet? Timeat omni fulmine terribiliorem illam, quæ apud Isaiam habetur sententiam: *In terra Sanctorum iniqua gessit; & non videbit gloriam Domini.*

§ II.

Private, nimieq; familiaritates, & amicitie vix alium sibi propositum habent finem quam carnem.

1. Solent quidam emundioris, secundum seculum, naris hanc amicitiarum reprehensionem non solum risu explodere; sed etiam multis sarcasms tamquam supervacaneam doctrinam proscin-

Isai. 26. 10.

dere. Sed à nullo religioso probo quispiam audierit unquam hanc fugillationem. Si quidem omnium Sanctorum Patrum, & Magistrorum spiritualium communis est contra nimiam familiaritatem invectionio. Illis hæc salubris est inimica traditio tantum, & vehementer displicet; qui talibus animum pascere pulpamentis assveti, non possunt, quia nolunt, ea percipere, quæ sunt spiritus. Dicunt illi quid mali est? quod hunc, aut præ alijs illum diligam? quod ipsum pro altero me habeam? quod animi mei arcana huic, non autem alijs cui-cunque pandam, & in pectoris ejus effundam sinum? Cum hoc, illo crebrius converser? *Ego diligentes me diligo.* Vtique sapientissimè commonet Ecclesiasticus: *Non omni homini cor tuum manifesta.* Ego magis afficior huic, quam alijs. Quia reperi amicum alterum me. Alij scrupulosi nimium, & blaterones, quam primum mihi verbum elabatur ex ore, tam illi citò deferunt ad superiorem. Nec

Prov. 8. 17. Eccli. 8. 22.

Ange-

Angelam me natura formavit; nec eremitam ego profiteor. Homini mihi cum hominibus, non cum feris, negotium est.

2. Sic illi quidem, & similibus alijs pro causa sua perorant. Sed quàm infulsè, quis non animadvertit? quòd enim hunc, aut illum diligant præ cæteris: si faciunt idèò, quòd advertant, ipsum, per charitatem magis esse propinquum Deo, quàm alios; ament porrò ipsum; colant præ alijs; injuriàm nec Deo, nec sibi, nec contubernalibus suis faciunt. Non Deo: quia nihil Optimo Creatori derogant, tum quia Deus etiàm ipse secundum mensuram charitatis, innocentiae, & actuum à charitate imperatorum alium alio plus diligit; tum quòd amor erga proximum virtute magis excellentem, quàm alium, est licitus, & ordinatus ad Deum. Sed nimia familiaritas, & assidua cum uno sensus ejusdem, & inclinationis, ad quem quis inordinatè propendet, socio magis, quàm cum alijs ami-

citia frequentata quia non secundum Deum, neq; secundum ordinatam charitatem procedit, idèò tam Deo, quàm istis à nimia familiaritate notatis, & alijs ejusdem professionis est multum injuriosa. Quia quantum in dilectione inordinata tribuitur rei Creatæ, tantum adimitur Creatori. Seipsum etiàm privant illo gratiæ incremento (si non & penitus omni gratiâ Cœlesti destituunt) in quod proficere possent, & affluere si non à Deo, à Cœlo, à Sanctorum per contemplationem consortio avulsos cum alio sibi charo familiaritas, & commercium averteret.

3. Quòd huic, & non alij pandas animi tui secreta eiq; in sinum cordis effundas; an non advertis ineptire te, & insigniter hallucinari? dum non patri tuo spirituali, non superiori, quibus incumbit ex officio statum animæ tuæ, scire, teque dirigere, docere, gubernare: sed uni juveni, ætate quidem pari, vel paulò plus, aut minus æquali, morum autem levitate

cōsimili vitæ spiritualis imperito, non animæ tuæ principale negotium, verùm quod naturâ suggerit impetus, cōmunicas. Hiccinè tuus aut in spiritu mágister, & dux, aut conscientiae tuæ sit moderator, qui magistri, & ducis indigus ipse unâ tecum errat? Næ ille te cæcum ducit cæcus, & ambo caditis in foveam. si diligentè te diligis; & si minùs aptè divinæ sapientiæ tibi usurpes adphorismū; tamen concedo tibi. Dilige diligentem te. sed hæc mutua dilectio quia non propter Deum, nec propter virtutis, & probitatis studium operatur tam in te, quàm in illo dilecto, quod clandestina, & remota semper ab arbitris assidua familiaritas, ac cōversatio satis probat, cùm tamen passim omnium religiosorum ordinum status immoderatâ prohibeant conversationem; idè non est, quod ineptiam tuam defendat magis, quàm potius oppugnet. Es enim prævaricator legis, & temerarius usurpator privati confortij tam tibi, quàm nimium amato socio tuo perniciosi.

4. Illud autem, *Non omni homini cortuum manifesta*, nonnè vides, quodd te quasi proprio gladio tuo confodias? Dum enim non omni homini, sed soli superiori tuo, vel Patri Spirituali, qui conscientiae tuæ possit consulere, cortuum manifestare jubet Spiritus Sanctus; an non contravenis saluberrimo consilio, dum animi tui prava desideria, manifestas illi, qui prorsus omnis homo est? id est; in omnem levitatem, & in omne juventutis vitium pròptus? Invenisti amicum alterum te: dicis egregiè. Ad idem enim malum, quod tu machinaris, hunc solum unū, aut alterum, unius tecum farinae, paratum invenisti. Alij nimium scrupulosi, & blaterones ad superiores ineptias tuas deferunt. At te pudeat non ea proferri à te, quæ digna sint ab omnibus audiri, & ex quibus auditis superior de te possit Deum laudare; te diligere magis; inter eos, qui perfectioni dant operam, numerare. Quodd nec Angelū te natura formaverit; nec

Eremitam profitearis; quòd homini tibi cum hominibus non cum feris, negotium fit. Et hoc illud est, cujus causa deberes erubescere. Quia nec Angelum, nec Eremitam profiteris. Vita namquè religiosi, non naturà, nec professione, sed imitatione tam Angelum, quam Eremitam requirit. Erubescere præterea, quòd nequè cum Angelis, nequè cum Eremitis, nequè cum feris conversari scias, sed negotium potius est cum hominibus; cum quibus autem cum illis, qui tui similes ea, *Quæ sua sunt; quærunt; non quæ IESU Christi.* Erubescere, inquam: Quia nec in cella tua, sicut nec in corde tuo, scis Eremitam agere; nec Angelum bonum imitari in publico. Etenim tam hinc, quam ibi agis Angelum satanæ, clandestinum veteratorem; tam tui, quam socij, quam aliorum subversorem.

5. Egregiè tetigit te Christus, ubi dixit: *Omnis, qui malè agit, odit lucem; & non venit ad lucem; ut non arguantur opera ejus.* Idcirco vide-

Io. 3. 20.

licet clandestina diligis, eligisq; conventicula: quia quæ cogitas, loqueris, & agis, non vis manifestari, nè arguantur & ne reprehendantur opera tua prava; nè reprehensus agere malè, desistere cogaris. Quòd certè signum mali tui status est, in quo versatur anima tua. Non enim vis in malo, quod moliris, coargui: sed pertinaciter perseveras, ut licentiùs pecces. Hinc S. Cyrillus in recitata superiùs Christi Domini verba: *Recusat, inquit, omnis, qui malè agit, lucis illuminationem, non quia malorum cum pudeat, pigeatquè: salvaretur enim, si id esset; sed quia ignorare meliora vult, nè conscientie stimulis, quotidie peccans, exagitetur.* Igitur clandestina, & continua cum uno, alterovè familiaritas, & consuetudo propterea peculiari-ter, & ab alijs semper est separata: quia non facit veritatem, quæ non verecundatur ad Dei gloriam opera sua manifestari. Et idè mendacium & vanitas hujus amicitie refugit in lucem venire; quia non habet propositum finem,

S. Cyrillus,

qui se-

qui secundū spiritum est; sed qui secundū carnē; cujus opera non amant lucem, ne videantur, arguantur, & puniantur.

6. Quod esto pernegent isti tenebriones, & solam suspicionem esse dicant sinistram, cum bona tamen eorum venia dicam, quod ipsi audire nolunt, ego dicere erubescō. Tam crebrum istud ab aliorum consortio remotum cōventiculum; tam inusitata religiosis, in deambulando subindē, conuersatio, sic, ut prehensis, & junctis invicem manibus se, dum adeunt illū etiam locum, quem natura præ verecundia secretū quærit, mutuò loquendo, ridendo, cachinandoquē comitētur, ibiquē garrere non vereantur, ubi nec mussitandum esset; illæ mutæ manuum contrectationes, & amplexus; illud sine scrupulo citra facultatem, & scientiam superioris, clandestinē simul comedere, bibere, cuticulam egregiē curare, nullā vel jejuniij, vel abstinentiæ, sed neq; regulæ, habitā ratione; ille se-

Gal. 3. 3. 1. Cor. 5. 6.

cretorum, ac desideriorum cum hoc, aut cum his, communicationes; illæ schedularum, & epistolarum cum præmissa vanissimi cujusdam amoris significatione; v. g. cor meum N. corculum meum, vita mea, animula mea, missiones: hæc inquam, & his similia prorsus inordinati, & immoderati amoris indicia quid sibi volunt? Profectò nō spiritum sapiunt, sed carnem, & quæ carnis sunt, ut meritò cum Magistro gentium coargui graviter, & increpari possit temeritas ista, dicitque: *Sic stulti estis; ut, cum spiritu coeperitis carne consummemini;* Non est bona conuersatio vestra, non est bona familiaritas vestra; non est bona amicitia vestra, non est bona cōsuetudo vestra. Ideoque S, Teresia teneritudines amicitias, & blanda verba, quibus subindē compellare se solent in nimia familiaritate, suis in Christo filiabus svadebat esse transferendas ad amabilissimū IESVM in solitudine dicitq;: *Blandimenta, ac teneritudines iste in domo vestra nec locum habent,*

S. Theres. de via perfection. c. 7.

nec ha-

nec habere par est: qualia sunt: vita mea, salus mea, aliaq; id genus adulatoria verba, Blanda hæc verba pro sponso vestro IESV reservabitis; cum toties, & tanta in solitudine cum illo vos agere oporteat.

7. Scitè quoque, & planè ad propositum nostrum R. P. Iacobus Alvarez ad recitata superius Apostoli verba, = *Cum spiritu cœperitis, ait: Nam quod spiritus cœpit, aut (verius loquens) cœpisse videtur, hoc caro, id est, distractio, & ambitio, & loquacitas, & scandalum perficit, & interdum caro ipsa, nimirum carnalis amor, & impudica affectio consummat. Et inferius paulò, religiosam animam immodico erga quempiam amore flagrantem, prorsus infidelitatis, & adulterij ream pronuntiat, in hæc verba: Sicut Sponsa infidelis est Sponso, & in adulterum sensum vadit, quæ oculus in alium inijcit, & ei in corde suo locum tribuit, & simul cum sponso in consortium amoris admittit; ità anima sponsa Christi, à quo per statum religiosum in castissimum est connubium admissa, dum alio, quàm Christo, im-*

a Lac. Alvar. to. 2. lib. 5. p. 2. ca. 26.

*moderatè afficitur, & in amico amorem suum collocat, ab infidelitatis nota, & ab adulterij periculo liberari non potest. Hactenus ille; & dicit verissimū. Nam ibi Christo Domino locus, honor, & amor adimitur; ubi se anima in rei creatæ consortium, & dilectione immoderatiùs effundit, sponso suo Cœlesti perfida, & prorsus adultera. Atque inde sequi necessè est, quod familiares isti suis in consortijs studiosissimè sectantur, profectò finem alium propositum ipsis non esse, quàm illum, quem eorum ostendunt opera: carnem videlicet, cujus opera manifesta S. Paulus graphicè describens enumerat in epistole suæ capite quinto ad Galatas. Vbi satis erat Apostolo conclusisse: b *Quæ predicco vobis, & predixi: quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.**

§ III.

Nimia familiaritas equè religiosi ipsismet, eorumque domibus est perniciofa, atq; ma-

b Gal. 5. 19. & 21.

nifestæ inimicitie, & dissidia.

I. Etsi familiaritas, & immoderata cum certis, vel cum uno solùm, amicitia videatur aliquod adferre domui religioſe commodum, præſertim quia institutorum religioſorum in eo conſiſtit plurimum ratio, ut ſe mutuò diligant, & vinculo charitatis quàm arctiſſimè complectantur. Ex hoc enim verè cognoſcuntur eſſe diſcipuli Chriſti, veriſque ſectatores veſtigiorũ illius, qui totam Chriſtianæ diſciplinæ vim, & energiam in eo conſtituit, ut mutuam inter ſe colerent charitatem: *In hoc cognoſcent omnes* (ait Chriſtus ad diſcipulos ſuos in ultima cæna *) *In hoc, inquam, cognoſcent omnes, quiſ, diſcipuli mei eſtis; ſi dilectionẽ habueritis ad invicem.* Nimirum quòd Religioſi verè ſub magiſterio, diſciplinaque ſint Chriſti Domini, & ipſum imitentur in veritate, ſymbolum, & evidentiffima teſſera eſt amor, & dilectio mutua; nec aliud domum aliquam religioſam, & ordinem ſub Chri-

* Ioan. 13. 35.

ſti diſciplina ſeriò profitentẽ commendare debeat, vel poſſit magis, quàm hæc charitas, & mutua dilectio. Attamen fallitur, & errat toto Cælo; quiſquis ab immodica propenſione, amicitia, & familiaritate, commodum aliquod in religioſum ordinẽ, aut domum exiſtimat derivari. Et illa Chriſti Domini verba non poſſunt, nec debent, ad hanc, de qua hic agitur, privatam, frivolum, & profanam dilectionem trahi: cum ea ſolam charitatem mutuam commendent illam, quæ ſecundum Deum eſt, & ordinatur ad Deum; eò quòd ita diligendo proximum, fratres, idemque profitentes inſtitutum, non ſit aliud, quàm ipſum Deum diligere; & viſſim ita diligere Deum, eſt amare & proximum, ut rectè S. Auguſtinus: * *Non eſt, inquit, prætermiſſum illud magnũ mandatum de diligendo Deum. Qui enim ſpiritualiter diligit proximum, quid in eo diligit, niſi Deum? ſic & qui Deum diligit non poteſt contemnere præcipientem, ut diligit proximum.* Be-

* S. Aug.

nè itaq;

nè itaq; intelligentibus, utrumque mandatum invenitur in singulis. Itaque S. Augustinus. Ex cujus sententia satis intelligitur, de quam dilectione dominus in ultima cœna sit locutus. De illa videlicet, quæ inter Deum, & proximum, qui propter Deum diligitur, efficit unum; id quod incarnata Dei Sapiencia in sua ad Patrẽ oratione melius illustravit cum dixit: *Non pro eis autẽ rogo tantum; sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me: & omnes unum sint, sicut tu. Pater, in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unũ sint.*

2. At verò dilectio singularis, familiaritas, & nimia erga unum tantum, & alterum amicitia, cum non sit secundum Deum, nec in Deo nec propter Deum, nihil habet cum vera mutua dilectione participij, propterea, quod non intendat Deum, nec delectetur dulcedine Dei, qui solus est animæ vera possessio, nec hujusmodi luridæ familiaritati competit nomen amoris, nisi per abusum, & improprie; ut bene

a Ioan. 17. 20.

S. Bernardus ad Deum loquitur, *amoris, inquit, vel nomen, vel affectus, nulli competit, vel debetur, nisi tibi soli, o verè amor amande, Domine.* Nec potest dici vinculum, sicut vera dilectio, animorum, ut unum sint; sed potius corruptela, pernicies, & pestis religiosarum mentium, ordinum, ac domorum, quidquid in contrarium isti clandestini, seu etiam palam, familiarissimi dicunt amatores. Familiaritatem verò nimiam, esse religiosarum mentium, & communitatum pestem, ac perniciem indè liquet. Quia præterquam, quod religiosus à Deo summo bono per inordinatum erga personam unam, & alteram amorem, alienet, ac separet, etiam inter ipsos domesticos suspicionum, odiorum, & inimicitiarum certum est seminarium (uti mox dicetur) & schisma, dissensiones, ac dissidia, magis excitat, quam vel apertæ simultates vix possent efficere. Nam manifestis inimicitijs, quia palam seviunt, saltem remedium a

a S. Bern. tract. de amore Divino c. 4. liquod

liquod dari potest, nec tam facile religiosam concutiunt communitatem. Quia fieri non potest, ut paucis dissidentibus, inter plures nihilominus bene ordinata charitas in vinculo pacis huic non obfistat malo, sed inordinatus amor, & immoderatus affectus, inter duos, aut tres, occultus quidam veræ charitatis, ac boni communis hostis, & subversor est; eò quod justitiam violet; dilectionem veram, ac spiritualem proscribat; communitatem communi bono defraudet.

3. Enim verò justitiã quod attinet; violatur hæc *imprimis* in eo; quia non tribuitur unicuique, quod suum est. Cum enim ex jure divino dilectio debeatur primùm Deo tanquam Creatori, Patri, bonorum omnium datori, ac Fonti; deindè unicuique eorum, cum quibus est unius instituti professio, æqualis amor; ipse privatus amans, ac familiaris, & Domino Deo quem diligere super omnia debet, & alijs in Christo fratribus eam dilectionem sub-

trahit, & tantùm uni, vel ad summum duabus, totam tribuit personis, & quidem evanidis, mortalibus, perituris. Deindè non dat locum veræ dilectioni mutux. Quia dū immodicè diligit unum, aut duos tantùm, quidquid ex vera charitate competit unicuique; totum hoc in se tantùm, & in amatum suum derivat, & convertit. Quod nõ indiget probatione: siquidem rem istam explanat experientia. *Postremo*; communi bono Religiosos, cum quibus vivit, & domum, in qua manet, quod egregiè defraudet, planum pariter est. Quia quidquid acquirere potest in communem omnium usum dirigendum, hoc iste in suæ, amatique sui, cuticulæ pariter derivat curam per furta, peculatum, & mille fraudes.

4. Totam hanc materiam S. Basilius non tam ad exaggerationem, quàm ad puram veritatem hac præclatã complectitur sententiã, cum ait: *Quoniam æquali prorsus inter se vicissim charitate complecti omnes debent, justitia violatur, quoties-*

a S. Basil. secm. de Inlicit. Mon.

cunque in communi conventu privatae aliquae coitiones reperiuntur aut sodalitates. Qui enim unum aliquem magis, quam ceteros diligit, is, quod non perfecte ceteros diligat, de seipso indicio est. Quocirca similiter ex conventu rejicienda sunt & turpia, & indecora contentio, atque amor iste singularis. Siquidem ex contentione, inimicitiae; ex amore autem singulari, sodalitateque suspiciones, invidiaeque oriuntur. Vbique enim aequalitatis defraudatio, invidia, odijque materia, ac seminarium existit iis, qui eam defraudantur. Quare factum est, ut praecipuum etiam a Domino nobis sit, ut bonitatem illius, qui solem suum oriri facit super injustos nihilominus, atque super justos. Hucusque S. Basiliius. Cujus verba lingula licet potius suum habeant singulare, tria tamen praecipue veniunt in iis ad immoderatam familiaritatis, & amoris detestationem observanda. Primum, quod studium illud vehemens in ambiendo gratiam, & amorem alicujus, appellet turpem, & indecoram contentionem. Est enim re ve-

ra turpis, indecora, & feda contentio talis, ac studium; eod quod honestatis aut exiguae, aut nullam, habeat rationem, & cujus causa tandem aliquando contingit erubescere. Aut in alio sensu si accipiatur contentio turpis, & indecora; saltem hanc S. Doctor non separat ab amore privato, & singulari non minus ex communitatibus eliminando, quam contentiones, inimicitias, & rixas. Alterum; quod odij, invidiae, rixarum, & inimicitiarum sit ea turpis contentio seminarium. Tertium; ex amicitia nimia defraudari communitatis aequalitatem.

5. Primum quod attinet; jam patet esse verum extra omnem controversiam si enim aliquid honesti, si commodi, si justi, pro domus utilitate, pro instituti decore secum agitant; cur id superiori potius, quam alij, vel alijs, ad quos minimè pertinet, non manifestant? si fratres in Christo diligunt omnes aequaliter, cur omnibus aequaliter praesentiam suam tunc pra-

cipuè, cùm omnes unà confident, vel quoquomodo versantur, non communicant? si justa, si decencia, si honesta loquuntur, cur non palà ad cæterorum etiam ædificationem, & consolationem audiri volunt? sed quia duo conveniunt, indole sibi similes, in idem vitium propensione æquales, ingenio ad machinationem aliquam prompti; propterea cæterorum fugiunt communitatem; audiri timent; videri nolunt, ut loquantur, & patrare possint securius, quod animo conceperunt. Certum est autem in ejusmodi privatis conventiculis, & colloquijs, nec dici, nec agi, nisi otiosa; quæ demùm nec commodum adferunt, nec utilitatem, nec honestatem; uti rectè explicat Hugo Victorinus ad intelligentiam; quid sit agere, vel dicere otiosa, cùm dicit: *Otiosa sunt omnia, quæ sunt aut nociva, aut inhonesta, aut inutilia. Inutilia sunt, quæ nec loquentibus, nec audientibus profunt. Inhonesta sunt, quæ vel illius, qui loquitur, vel illius, cui*

loquitur, vel illius, de quo loquitur, dignitati non conveniunt. Nociva sunt, quæ suis suasionibus animas auditorum sive ad errorem, sive ad pravitatem inducunt. Et hæc omnia suspicioni minimè temerariæ nimia subijcit amicitia.

6. Quod attinet alteram ex eadem S. Basilij sententia cōsiderationem: videlicet, ex occasione immodicæ familiaritatis oriri invidiæ, odij, rixarum, & inimicitiarum seminarium; hoc æquè meridianâ luce patet clariùs, & experientiâ docuit, imò & docet. Aut enim superior, vel pater spiritualis, pro officio, & conscientia monebit alterutrum, sed præcipuè provectiorem ætate, professione antiquiorem, fortassis etiam auctoritate aliquâ valentem: de his enim hic præcipuè sermo est. Nam de novitijs, aut etiam de juvene professò, minor est difficultas, hinc enim disciplinâ coerceri potest, illi, si non proficit castigatio, dimissione plecti. Aut inquam, monebit superior, ætate professioneque provectiorem; Hugo Vict. in institut. Novit. c. 14.

orem;

orem; cùm ecce in tantam exardescet bilem admonitus, ut advertens vitium suum tangi, non solum contumelias, diras (uti contigisse, certò scio) & execrationes inferat monitori; sed etiam pugnos intentabit, & verbera, pugna miles, in rabiem versus, non amplius Religiosus, aut amatum illum juvenem sive novitium, sive professum idem superior pro quopiam imperfecto corripiet, vel etiam modicam in ipsum castigatione animadvertet: tunc verò quidquid huic ad ejus emendationem vel dicitur, vel ad expiandum religiosam disciplinam imponitur, alter ille præ amoris vehementia, præterquam quòd in malam partem accipiet omnia, etiam latrat ventriculus, in ediam hanc suam esse interpretatus, aut portionem suam clanculum ministrabit amato, jam in suummet geniù fraudulentus. Dorsum in refectorio publicè flagris examinat? suum arari tergum hic amans sentit; & quidquid demum exercitationis ad disci-

plinam adhibetur dilecto, vexationem suam accipit amans veteranus. Aut denique superior consulturus tam honori, quam animæ utriusque, dextrè tentabit alterutrum in domum aliam, præsertim ubi jam professus sit juvenis amationem, Quid sit? Adeò contumax amantis erga alterum erit desiderium; ut, si discipulus ejus sit, propter unum hunc amandam Magister (sed verè malus) cùm reliquis omnibus studiù prosequi nequaquam velit; adeò præ quadam amoris phrenesili cæcus, ut non pervideat, hoc ipso notari vitiosum amorem suum; adeò insaniens ut etiam institutum, quod profitetur, execrari non erubescat; in votum obedientiæ tam injuriosus, & sacrilegus, ut ejus excutere jugum non ducat sibi religioni; in superiorem maledicta jacere, detonare calumnijs, omnia confundere, nihil non machinari, tantum non & ipsum institutum deserere, nisi propositum superioris evertat, & desideraci præsentiam mini-

mè destituatur. Hic est fructus peculiaris amicitiae, nimiae familiaritatis, & dilectionis.

7. Tertium denique considerandum ex eadem sententia punctum, est communitatis defraudatio: quae luculenter patet ex dictis hic superius numero 3. ad finem. Quae demum omnia non sunt ex theorica collecta consideratione, sed ex ipsa diuturna praxi; quae superiores subinde cogit ingemiscere, alios causam ignorantes admirari; domos haud modica subire dispendia. Non ergo mirum est; quod Sancti Patres, & Magistri spirituales ubique persequantur invectionibus, ac detestentur, peculiare istas, ac nimias amicitias. Sunt enim hae pestes occultae, quae sanctam extinguunt observantiam; sunt tyranni occulti, qui regularem subvertunt, & opprimunt disciplinam; sunt expediti latrones, qui spiritu, & vocatione despoliant Religiosum; sunt charitatis exitiosa tinea; sunt domesticæ pacis, & tranquillitatis exitium.

Cæterum totius hujus energiam paragraphi nervosius exprimat nobis, & totam ratiocinationem claudat S. Laurentius Iustinianus his verbis: *O quot sub specie charitatis seducuntur, & seducunt! ô quanti simulatâ pereunt dilectione! heu quam multi in principio purè, & sinè deceptione conversantes ex nimia familiaritate paulatim infecti, in immane præcipitium lapsi sunt, eò miserabilius, quò fœditi! sub veræ namque charitatis prætextu in tales subintrat amor sensualitatis. Aliter enim nequaquam decipi possent. Hic amor cum in corde imprudentis exortus radices mittere, ac pullulare cœperit, corporalem, querit dilecti præsentiam; cum eodem cohabitare, cum eodem loqui desiderat, sicut autem ex ipsius gaudet aspectu, ita absentiam contristatur. Solus vult cum eo, quem sensualiter diligit, loqui; solus cum eo conversari. Quia in illius mente habitare jam cœpit. Livore quippe invidia accenditur, si quempiam ab eodem diligi, & cum eodem conversari perspexerit. Absentiam etiam ipsius, magnam sibi delectationis jacturam*
S. Lau. Iust. l. de disc. & prof. m. c. 12.
existi-

existimat. Sicut enim singulariter, ita & amari vult, atque cæco seductus errore ignorat, se vesano amore percussam. Passione namque victus, ducitur invitus, & à tyranno superatus ad opera carnis quâdam, ut sic dicam, necessitate abstractus, & illectus, ac intentione quâdam latenter palliatâ, & politâ seductus, ut suum valeat assequi appetitum, patrum ordinationes frangit, monasterij institutiones non observat, silentia parvi pendit, orationem postponit, cellula secretam quietem negligit, & intus nihilominus stimulante, & urente conscientia velut amens post suam totus trahitur concupiscentiam. De verbis, de actibus mutui, de cogitationibus obscenis, tacendum est; quæ colore charitatis omnia ex inordinata paulatim familiaritate generantur. De talibus dicit Apostolus: Videte, ne, cum spiritu coeperitis, carne consummemini. Hæc Sanctus ille vir graphicè peroravit adversus immodicam dilectionem, & amicitiam singularem; peccator ego, quid ad dam, nescio.

Scopulus, ad quem allisa vocationis religiose navis confringitur, certissimus est, fieri mulieribus familiarem.

I. Noxia quidem est immoderata familiaritas, & amicitia singularis etiam cum aliquo domesticorum; sed ea longè perniciosior est, & religiosus certissimæ ruinæ spiritum, & vocationem suam obijcit periculo; si mulieribus incipiat esse familiaris, & earum, vel aspectui, vel colloquio, vel qualicumq; cum iisdem consortio, conversationique præbeat se, non solum extra necessitatem, sed etiam ubi necessitas, vel calamitas aliqua cogit, nimis affabilem, facilem, & socialem. Quod quidem dæmonium adedò vehemens, ac potens est ad animæ religiose subversionem; ut vix aliud reperire sit efficacius ad prosternendam etiam ipsam Religiosi cujuscumque sanctitatem

neque certius, ac violentius ad evertendum sanctitatis statum esse potest, quam facilis ad feminas aditus, familiaritas cum iisdem, & commercium, Religioso viro tantò periculosius, quantò is extra solam ex charitate necessitatem quæ spectet animas, earumque salutem, quin & in hac quàm circumspectissimus, & cautissimus sit oportet, facilius est ad eum iisdem conversandum.

2. Non sine causa spiritus sanctus innuit per Ecclesiasticum; quòd *vinum, & mulieres apostatate faciunt sapientes.* Quidquid autem sit de vino, in quo luxuriam esse dicit Apostolus, tamquam certum sit incentivum ad lasciviam: indè S. Hieronymus in Epistola quòdam; *Lot, inquit, quem Sodoma non vicit, vina vicerunt.* Et divinus ille Plato de vino lascivit in hæc verba: *In civitate nec servus, nec serva unquam vinum gustet: nec ipsi quidem magistratus illo, quo magistratum gerunt, anno, neque gubernatores, neque iudices, dum munus suum exer-*

Eccles. 19. 2. Ephes. 5. 18.

cent, ullo modo vinum gustent. Advertit enim vir sapientissimus in vino, quod tam servi, quàm servæ, magistratus, gubernatores, & iudices, administrationem suam, & officium turpiter commaculare soleant abhausti vini abundantia. Quod ille, nè quid in officiorum administratione parùm decentius admitteretur, nè gustari quidem voluit: nec satis honestati prospectum iri judicavit, si vini prohiberet usum, nisi vel ipsa ejus etiam gustationem vetuisset ad bibendum quoq; largius facile proritantem: arbitratus optimè, quàm damnosus, & in turpitudinis lapsus, qui dedecet hominè, incentivus sit idem usus servis, & servabus, magistratui, gubernatoribus, & iudicibus in sui muneris exercitio.

3. Iam quidquid sit (uti jam dixi) de vino; sicut modicum, & moderatum ejus usum nemo jure vituperet, ita nimius usus haud dubiè noxius est; & præter mentis ac sensuum confusionem, etiam ad lasciviam est paratum S. Hier. ep. 83. ad Octav. Plat. 1. 3. de le, incen-

incendium. Vndè & Apostolus non simpliciter, nec omninò asseruit in vino esse luxuriam; sed in ejus utendi nimietate. Antequam enim dixit, *in quo est luxuria*, sapienter præmisit: *Nolite inebriari vino*. Scilicet vinum ad nimium, & ad ebrietatem haustum luxuriam suscitatur, accendit & inflammat. Id quod S. Hieronymus affirmans ait: *Violentia scurrarum est, & comessatorum; venterq; mero estuans cito desumat in libidines*. At modicè sumptum valetudinem juvat, sanitatem conservat, (teste Sacrà scripturà lætificat cor hominis. Et hinc est, quod Apostolus Spirituali filio suo Timotheo non modò non vetuerit, sed etiam præceperit, uti modico vino: *Noli*, inquit, *adhuc aquã bibere; sed modico vino utere propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates*. At verò mulierum familiaritas omni vino violentior est, ità, ut non sit opus ad exaggerandam inflammationem lascivie, de nimia mulierum familiaritate multùm rationi-

S. Hier. ubi sup. Psal. 103. 15.

bus certare: cum vel modicà cum ijs conversatio sit perniciosissima; quinimò vel ipsa sola inflammet, noceatq; plurimùm de ipsis importunè suggesta cogitatio; in Religioso spiritum impediatur, & extingvatur; vocationem in manifestum discrimen conijciat. Et propter hoc Ecclesiasticus inter apostatandi causas, & si vinum non præterierit, tamè vel cautelam hanc principalem, sine quâ vinum vix efficeret aliquid, adjecit *mulieres*; vel ad declarandum; hæc quidem duo singulatim sumpta, seu vinum, seu mulieres esse plerumque causam à virtute, & à Deo per peccatùm aliquod grave desciscendi; sed simul sumpta, & juncta, prævaricationis illecebras esse insuperabiles, sicut S. Ambrosius id ipsum luculenter advertit, cum dicit: *Si vinum, & mulieres à Deo discedere faciunt; quòd vel ebrietas, vel libido prævaricationis illecebræ sint. Si singula, & separata hæc faciunt, quid facient unita?*

4. Sit autem utcumque. Ad

1. Tim. 5. 13.

S. Ambros. l. de Elia, & ieiun. post modum.

eam quod attinet impietatem, ad quam infascinat religiosā mentem conversatio mulierū, dicitur hac de re sequenti paragrapho disertius: nunc satis fit, hoc tantum asseruisse: vocationi religiosæ vix aliunde majus, & certius imminere periculum, quàm non dico nimia, sed vel à modica cum mulieribus familiaritate, quin & ab aliqua de ijs cogitatione. Vt propterea S. Arsenius à matrona quadam nobili Romana, trajecto mari in Ægyptum usquē conventus, rogatusque memoriā sui vellet in orationibus habere, serio, severèque responderit: *Oro Deum meum, ut deleat tuam è corde meo memoriā.* Bene quoque perspiciens hoc ipsum, quàm periculosa, perniciosaque sit feminarum familiaritas, vel ab ipsa doctus experientia. S. Augustinus adco fuit in hoc genere cautus, ut nec cognatam quidem suam in domum admittere voluerit unquam; certus à mulierum vel modica conversatione ruinam spirituali viro non mediocrem creari posse.

Peri. Ribad. in eius vita die 19. Julii.

Quam Sanctissimi viri caute- lam ita describit in ejus vita Possidonius: *Feminarum intra domum ejus nulla penitus unquam conversata est, nulla mansit, nec quidem germana soror. Quæ vidua Deo serviens multo tempore usque ad diem obitus sui preposita ancillarum Dei vixit. Sed neque patris sui filia, quæ pariter Deo serviebant, quas personas Sanctorum Episcoporum Concilia in exceptis posuerunt. Dicebat verò; quiddam & si de sorore, & neptibus secum commorantibus nulla nasci possit mala suspicio, tamen, quoniam illæ personæ sine alijs necessarijs, secumq; manentibus esse non possunt, eò quod ad eas etiam aliæ à foris intrarent, de his posse offendiculum, aut scandalum infirmioribus nasci; & illos, qui cum Episcopo vel quolibet clerico forte manerent, ex illis omnibus feminarum personis unā commorantibus, aut adventantibus, tentationibus humani posse perire; aut certè malis hominum suspicionibus pessimè diffamari. Ob hoc ergo dicebat; nunquam debere feminas cum servis Dei etiam castissimis in una manere domo; nè, ut di-*

Possidon in vita S. Augustini.

Am est

dictum est, aliquod scandalum hoc tali exemplo poneretur infirmioribus. Et, si fortè ab aliquibus feminis, ut videretur, vel salutaretur, rogabatur, nunquam sine Clericis testibus ad eum intrabant, vel solus cum solis unquam locutus. Hucusquè de S. Augustino Possidonius.

5. Iam verò non tam exaggerandi causâ, quam manifestissimi periculi, quod à feminarum familiari commercio timeri meritò debet, ostendendi, vix dici potuit plus à S. Augustino, quam cum asseruit: *Illos, qui cum Episcopo, vel quolibet Clerico fortè manerent, ex illis omnibus feminarum personis unâ commorantibus, aut adventantibus, tentationibus humanis posse perire: satis dixisti; satis, divine Præful: illos ex familiari cum feminis occasione conversandi, tentationibus humanis posse perire.* Est enim familiaritas, & commercium hoc certissimus quidam scopulus, ad quem sicut integerrimæ cujuscunq; sanctitatis, ita multò facilius religiose vocationis allisâ cōfringitur navis. Ad quod

Anast. Nic. to. 6. biblioth. SS. Patr.

propositum accedit illa, quâ inducit Anastasius Nicenus, descriptio; quâ mulieris indolem, & quantum, quamquam exitiale discrimen ab ejus consortio timeri debeat, graphicè exprimit in hæc aurea verba: *Quid est mulier? in terra naufragium, fons sceleris, lethalis occursum, lapsus oculorum, animarum exitium, cordis lancea, sceptrum inferorum, præceps desiderium, juvenum perniciës. Quid est mulier? Sanctorum calumnia, quies serpentis, diaboli solatium, egritudo insonabilis, fornax accensa eorum, qui servantur, scandalum; vitium immedicabile, diurnæ nugæ, prodigiorum hospitium, officina demonum. Quid est mulier? Os effrenatum, triumphus mysteriorum, dux tenebrarum, magistra delictorum, vestita vipera, domus tempestas, viri naufragium, immitis fera.*

6. Et hæc dicta licèt eò collineare videantur, ut omni viro discrimen exitiale timendum sit à muliere; tamè præcipuè Religioso, qui sanctitatis & professionem, & nomē quoddam obtinet, timendum

4. 61. P. omnis qui appeter,

simul & fugiendum summo-
perè feminarum consortium,
& familiaritas est, eò quòd
hic Orator mulierem appel-
let *Sanctorum calumniam, qui-
etem serpentis, diaboli solatium,
fornacem accensam*, ità, ut non
sit opus alià ad subverten-
dam Religiosi animam arte,
quà diabolus uti debeat; satis
est, ut cum muliere familia-
riùs agat, quantumvis San-
ctus. Res, & consortiù hoc,
seipso dæmonium sufficiens
est ad tentandum, & machi-
nandum periculum in ruinã.
sed & S. Augustini sensus sa-
tis esse debet ad cautelam;
cùm (uti dictum superiùs
est) ait; *Nunquam debere fe-
minam cum servis Dei etiam ca-
stissimis quocunq; modo conver-
sari*. Non satis enim esse vir
Sanctissimus existimavit pro-
fiteri castitatem, ex hoc voto
professioni ejusdem obstringi
nisi castissimus quisque, vo-
tique semel jam nuncupati te-
nacissimus, omnem etiam vi-
tet occasionem, quà vel mi-
nimo periculo thesaurus ad-
eò pretiosus, ut est castitas,
objiciatur. Quia deniq; mu-

lier est *fornax accensa*, devota
sit, religiosa sit, castissima sit,
etiam Sancta sit: Religiosus
itidem, castus, & sanctus sit,
hic nihilominus est vir; illa
mulier, & uterque concupi-
scentiæ, peccatique fomitem
circumfert: ut propterea sa-
pientissimè dixerit S. Cypria-
nus: *Lubrica spes est, que in-
ter fomenta peccati salvari se spe-
rat. Incerta victoria est, inter
hostilia arma pugnare*. mulier
enim & vir blandissimi sibi
sunt invicem hostes. *Impos-
sibilis liberatio est, flammis circũ-
dari, nec ardere. Mulier (ite-
rùm dico) fornax accensa est;
diaboli solatium, serpentis quies*.

7. Huic igitur aded tene-
ræ, qualis est religiøsæ casti-
tatis custodia, disciplinæ, S.
Leander Episcopus Hispalen-
sis ut consuleret, ad Floren-
tinam sororem, regulam, seu
Institutionem Virginum præ-
scribens ità quidem genuinis
sensum suum expressit verbis
ut ea quamdam exigant, &
eliciant erubescentiam in re-
ferendo. Sed quia sanctus
intentione sanctà præscripsit,
& puram veritatem scripsit;
S. Cypri. lib. de singularit. Clericorum.

nihil obest, quin ea huc inferam. Præcipit igitur & scribit sic: *Quisquis vir, si Sanctus est, nullam tecum querat familiaritatem; nè videndi jugitate aut infametur utriusq; sanctitas, aut pereat. Decidet à charitate Dei; quæ perpetrandi mali operis occasionem præbuerit. Decidet à charitate proximi; quæ & si male non egerit, opinione tamen pessimam famam nutrit. Dispar enim sexus in unum locatus eò titillatur inflictu, quo nascitur, & naturalis movetur flamma, si cõposita attigerit. Quis colligabit ignem in sinu suo, & non comburetur? Ignis, & stupa sibi utraque contraria in unum redacta flammam nutriunt. viri sexus, & feminae diversus si conjungitur, quò lex nature provocat, commovetur. Hactenus S. Leander. Quare benè concludit, & ad certissimum scopulam à nobis hocce paragrapho propositum alludit Cornelius, cum ait: *Hic est ergo scopulus latens, sed nocentissimus: ad quem incauti, aut sibi præfidentes allisi viri magni, & Sancti, castitatis naufragium fecerunt. ô qualia, & quanta videbimus in Æic judicij!**

S. Leander Infit. Vrg. c. 2.

Qui sapiis, fuge blandas frences. Fuge, inquam, fuge, jugem cum muliere familiaritatem. Quid dico, jugem familiaritatem? Etiam modicam, & raram fuge. Mulieris enim blanda verba, jacula sunt: aspectus acutissimæ sagittæ sũt: afflatus, & affatus pestes sunt.

8. Quæ cum ita sint; quis non videt; familiaritatẽ cum mulieribus non solùm jugem, sed etiam omnem aliam quãtũvis exiguam, esse religiosi Spiritũs, & vocationis certissimum scopulum? Et quidem tam facilè naufragio, sicut castitatis, sic & vocationis, obnoxium, quàm neque cogitet aliquis, neque suspicetur. Sapienter idcirco Sanctus Hieronymus ad rusticũ in epistola quadam: *Feminae*, inquit; *nomen tuum noverint; vultum tuum nesciant.* Et ad Nepotianum: *Nec sub eodem tecto cum muliere manseris, nec in præterita castitate confidas.* Non confidas, non. Nihil enim refert, quòd religiosus ex voto castitatis emineat disciplina: nihil, quòd diuturnitate temporis in stadio concen-
tinen-

tinentix multum decurrerit; nihil, quodd in rigida professionis suæ palæstra plurimū decertaverit, vicerit, triumphaverit. Fortem, ac strenuū militem unus ex inopinato prosterit ictus: ubi minimè timuit, ubi fiducia virtutis in familiaritatis arenam temerarius descendit. Hinc aptissime S. Cyprianus: ^a *Ex improviso, inquit, vel transeunter ad horam, femineus aspectus occurrens, velut sagittas alienis oculis jaculat.* Simile quid eleganter pronuntiat Nilus Abbas, ubi dicit: ^b *Mulierum aspectus, sagitta veneno illita; quæ ferit animam, & venenum immittit: & quò diutius manet, eò magis vulnus computrescit.* Et inferius, *Ad ignem potiùs, inquit, ardentem, quàm ad mulierem juvenem juvenis appropinqua.* Nam si ad ignem accesseris, dolore affectus reslites, at si femina verbis incensus fueris, haud ità facile recedes. Florent olera prope aquam sata, & libidinis semina mulierum familiaritate excitantur. Deniq; nec querat, nec cogitet, nec suspicietur periculum aliquis, &

tamen aspectu subito tamquàm allisus scopulo naufragium facit. Audi S. Ambrosium, ^c *Alius non cogitavit quidem, sed subito aspexit; & captus est: & vidit, & concupivit; & ideò captus est.* Vis ergò, Religiose vir, non cogitare, non aspiciere, non concupiscere? noli videre. Vis non labi? Noli familiaris esse. Nam vidit, & concupivit; & ideò captus est; ideò & lapsus est.

§ II.

Non tantum religiosam vocatione, sed etiam religione, seu fide, facile religiosus excidit, familiaritati mulierum affectus.

1. Quanti sit periculi cum muliere, vel cum mulieribus, religioso viro commercium, argumento fit illa discipulorum admiratio, quando Cælestem suum magistrum Christum Dominum repererunt ad puteum cum Samaritana muliere colloquentem: ^d *Et mirabantur; quia cum muliere*

^a S. Cyp. de singularit. Clericorum.
^b Nilus Abb. orat. 2. adversus vice.

^c S. Ambr. serm. 8. in Psal. 11.

^d Ioan. 4. 27.

loquebatur, sacer historiae Scrip-
ptor ait. Non mirabantur,
nec mirati fuissent; si quem-
piam alium invenissent sta-
tûs, & conditionis aliûs: pu-
ta, virum, aut juvenem ali-
quem Urbicum, publicis, po-
liticisq; negotiis, & admini-
strationi deditû; imò quem-
cumque privatum, etiam è
villa, vel oppido quoquam pe-
grinum hominem alium
mundanum. Quia quidnam
inter personas, licet utriusq;
sexûs sæculares interveniat
negotii, nemo quærere solet.
Sed quia Christum Domi-
num, quem DEI Filium
in carne humana jam mi-
nimè dubitabant, nihil com-
munè cum mundo habentem,
Sacerdotem secundum Ordine
à Melchisedech, Nazaræ-
um, totum Deo consecra-
tum, sacris, ac verbi divini
prædicationi deditum, nun-
quam antehac familiariter
cum aliqua muliere, solum
cum sola, conversari solitum,
& tamen nunc occasione ab-
sentia tamquam ex proposito
captatâ mulieri loquendi se-
cum copiam fecisse; idcirco
meritò *Mirabantur, quia cum*

muliere loquebatur. Cur autem
ad Magistri sui sanctissimi lo-
cutionem istam attoniti mi-
rabantur? Respondent multi;
quos inter Origenes, Sancti
Cyrillus, Joannes Chrystosto-
mus, & Theophylactus, alii-
que, Discipulos admiratos fu-
isse Christi humilitatem, quòd
cum muliere alienigena, &
quidem paupere, loqueretur.

2. Sed S. Cyprianus, & a-
lii dicunt, admirationis cau-
sam fuisse, quòd Dominus
præter consuetudinem suam
id fecisset, nunquam solitus
aliàs seorsim loqui cum mu-
liere. Undè & Cajetanus a-
it: *(*) Nulla alia redditur ratio
hujus admirationis, nisi locutio
cum muliere.* Jam ulterius in-
quiro: Cur locutio cum mu-
liere tantam in discipulis ad-
mirationem movit? *Et mira-
bantur.* Alii respondeant, &
explicent difficultatem, sicut
uniuscujusq; fert ingenium,
vel judicium: Ego causam
hanc puto: Familiaris illa
cum muliere sola, nec tamen
periculi alicujus aut rationè,
aut metum habuisse, locutio
discipulis erat tam prodigio-

() Calet. hic.*

sa, quam siccis pedibus illa maris inter contrariorum ventorum procellas tumultuantis inambulatio, & posteaquam (*) *Ascendit ad illos in navim*, repentina maris ejusdem tranquillitas: *Et indè plus magis intra se stupebant.* Stupebant, inquam, quòd tumultuantes undas sicco pedum vestigio citra mergendi periculum calcaret: magis autem stupebant, quòd ad ejus in naviculam ascensum, cessantibus subito ventis, successisset malaicia. Quæ certè nonnisi res erat divini prodigii. sic & cum muliere locutum fuisse Dominum, solum cum sola, familiariter, seq; propterea manifestò discrimini, quòd adferre solet familiaris cum muliere conversatio, objecisse, æquè prodigium apud discipulos erat nonnisi divinæ virtuti tribuendum, atq; liquidi, sed & tumultuantis elementi ceu solidum marmorei pavimenti planum calcasse; nihil timuisse; quin potius, insolentem undarum sævitiam composu-
isse.

3. Hæc ed dicta sunt;

(*) *Marc. 6. 31.*

quòd agere familiariter cum muliere, nec tamen vel timere periculum, vel immunem, securamqve periculi manere sanctitatem Religiosi, prodigium sit omninò. Nam in cæteris rebus, puta in prosperis, (si tamen Religiosus aliquam in hac mortali vita prosperitatem reputat) in prosperis, inquam, ipsum esse constantem, nec aliquà vanæ gloriæ, si præsertim ingenio, doctrinâ, eloquentiâ, opinione, gratiâ apud homines, & æstimatione magnâ cæteris præstet, tentatione pulsatum, efferri: in tolerandis adversis, injuriis, & calumniis fortem, constantemqve persistere; in dubiis consilio tam sibi, quam aliis consulere scientem: in angustiis, & anxiiis rebus imperterritum esse; in desperatis fiduciâ præstantem, vix aliquis admiratur. Hæc enim, & his similia gratiam, & amicitiam Dei ad eò non tollunt, ut etiam Deo semper constituent propinquiorem: & quò magis in his exercetur religiosa virtus, eò certiora cælestis hæreditatis olim adipi-

scendæ

scendæ accipit argumenta. Sunt enim hæc omnia divini cujusdam animi in imbecillo corpore manifesta indicia; sunt hominis in Dei similitudinem per virtutum in omni fortuna exercitationem transfigurati signa, hominem à terrenarum rerum usu, à voluptatibus abstractum, & ad cœlestium contemplationem erectum, alterum quemdam in terra deum terrestrem exhibentia: & idèd cum Deo, cum Angelis, cum beatis mentibus jam in Cœlum receptis assiduè conversantem, atque cum Apostolo protestantem:

(a) *Nostra autem conversatio in Cœlis est; ibi videlicet Spiritum, & animam suam docet habitantem, ubi amat, non ubi animat. Ideoq; S. Gregorius, (b) Sicut domus, inquit, exteriori conversationis est ædificium, quod inhabitat corpus; ita domus nostræ cogitationis est res qualibet, quam per dilectionem inhabitat animus. Undè Paulus, qui in supernis cor fixerat, in terra quidem positus, sed tamen à terra extraneus, dicebat: Nostra autem conversatio in Cœlis est.*

(a) *Philip. 3. 20. (b) S. Greg. 1. 8. Moral. c. 3.*

Sic Religiosus omnis, quæcumque tandem ipsum in hoc exerceat mundo, prospera, adversa, anxia, dura, blanda, conditio, si fortis, constans, & immotus adhæret Deo, semper homo quidam cœlestis, & divinus est; & ut talis habetur. Sed qui cum mulieribus frequens, nimium familiaris, & carum commercio socialis est, præterquam quòd apud homines opinione sanctitatis excidat, etiam amore sæculari carnis sese magis semper, ac magis ingurgitans, sensuum omnium volubilitati, simul & voluptati immerfus, virtutem, charitatem, religionem, fidem, tandem & ipsum Deum probatur deseruisse, vel certò deserturus.

4. Et quidem quantum ad opinionem etiam apud homines, quòd eà labore malà, observetur, & habeatur magis contemptui Religiosus ejusmodi, quàm alii, quos vel iracundia, vel superbia, vel laudis appetentia, vel habendi cupiditas, vel honoris, & dignitatis ambitio, vel quodcumq; vitium aliud, quòd ta-

men à mulierofitate fit alienum, imperfectis reddit obnoxios, non aliam existimo causam esse, quam quòd irasci, magnifici velle, honore, dignitate, glorià certare, & id genus alia, non probent aliud in Religioso; quam ipsum esse quidem naturà hominem, non tamen ea quærere, nec iis inquinari, quæ nimis humana sunt, & naturam humanam dedecorant. Nam iram, magnificentiam, laudem, honorem, gloriam, etiam divinitati Sacri Codices adscribunt. Et jure. Solus enim Deus magnificus, atque laudabilis, & gloriosus verè est. Et dum irasci, furere, vel odisse scribitur; non idè dicuntur hæc, tamquam in Deo sint iræ, furoris, aut odii passiones; sed asseruntur tantum metaphoricè propter similitudinem effectus, (ut Angelicus (a) ait Doctor) èd quòd proprium irati sit, punire. Interea nihil per hæc derogatur divinitati. Ira, odium, punitio, severitas, & alia, quæ humanæ conditioni ob naturam corruptam propria sunt, per meta-

phoram subsistunt in Deo cum aliis attributis, & perfectionibus divinis. Undè benè sequitur, etiam Religioso nihil derogari, quantum ad aliarum virtutum habitum, & exercitium; etiamsi convincatur irasci, odisse, vindicare, persequi, contendere. Nam ista ratione aliquà subsistunt, & se (sic ut dicam) compatiuntur mutuò cum virtutibus aliis, ejusmodi vitia.

5. Sed mulieribus esse familiarem, iis assuetum, & propterea vitio carnis obnoxium fieri, contaminarique, cum virtute, cum divinitate, cum Cœlestium rerum consortio quia nihil penitus habet participii; probatque, nimis hominem ratione, quæ cæteroqui sola (sicut Scholæ definiunt) est hominis constitutiva, destitutum, ac bestialem; idè necesse est, Religiosum cum fœminis familiariter agentem, & consequenter vitio carnis ab assidua consuetudine laborantem, opinione bonà excidere, tum quia mulierum ille frequens aspectus ad aliud non ordinatur, quam

(a) S. Tho. 1. q. 3. a. 2. ad 2.

ad concupiscendum id, quod neq; per legem ullam, neque per statum, & per vota religiosa licitum est; tum quia inordinatus amor, voluptas, & oblectatio carnis, in quam diffuunt sensus omnes, intellectum, rationem, & voluntatem tam vehementer obscurant, obcæcant, & absorbent; ut mens omninò confusa, Creatoris sui oblita, non possit, imò præ delectatione sensuum, nolit, ad Deum accedere, suumque detestari malum sub ratione boni delectabilis, sed vanissimi, apprehensum; illud potius sic apprehendens; ut per aliquem, si non explicitum, saltem implicitum Dei summè boni contemptum malit eâ turpitudine delectari, eiq; per amorem tam amicitie, quàm concupiscentie, adherere.

6. Et indè jam patet, esse verum, quod *Vinum, & mulieres apostatate faciunt sapientes.* Cujus sententie verbum hoc, *Apostatate*, Hugo Cardinalis explicans ait, idem esse, quod *Jugum Domini excutere*, (a) id est; à Deo, & sancto ejus ob-

(a) Hugo Card.

sequio per omnia recedere; converti autem ad creaturam, ad carnem, & in hujus sensibus, ac voluptatibus quamdam quasi beatitudinem sibi constituere; nihil de æternitate, de beata vita, de cœlesti gloria cogitare. Et quamvis interdum urgente conscientia (quod Dei moventis, excitantis, & monentis est) vel lectione spirituali, vel audita cujuspiam Ecclesiastæ servidi concione, vel exemplo quopiam horrendo, compungatur; non tamen voluntas ejus, aut cor, ita flecti potest efficaciter, ut ab assuetis, quibus cum delectatione cordis, & cum voluptate cæcæ mentis adhæret, avellatur. Sed obortâ minimâ tentatione, statim in consensum abripitur dura mens, instar illius Evangelicæ petræ, supra quam cadens bonum semen, aptum est quidem nasci, sed natum subito exarescit. Quia (sicut cœlestis ait Magister) homines ejusmodi tamquam duræ petræ bonorum seminum (b) *Radices non habent; ad tempus credunt, & in tempore tentationis*

(b) Luc. 8. 13.

recedunt. In quæ Christi Domini verba, videlicet, *Hi radices non habent*, Glossa ordinaria sic (& quidem optimè) commentatur: (a) *Hi species concupiscibiles eorum absque presentantur, mox recedit ab eis, quidquid rectè cogitaverant.*

7. Nimirum concupiscentia carnis, & oculorum, & concupiscibiles objecte species aspectui, validissimæ sunt ad averteandam ab omni recto, quin & ab ipso Deo, & ab ejus amore, mentem, ita, ut oblita beneficiorum, gratiarum, & præcipuè dulcedinis ex Dei contemplatione, rerumq; Cœlestium consideratione, nullum præmium, si pro certamine, victoriaque contra sensuum appetentiam; nullum supplicium, si pro admittendo, vel admisso flagitio, consideranda tibi proponantur, habeat pensi; modo, quod concupiscit, eo potitur, & ardentissimè desiderato fruatur objecto. Ad hujus assertionis comprobationem, novi Religiosum quemdam, fuisse, propter vitium, de quo nunc agitur, ex una

(a) Gloss. ord.

provincia in aliam Ordinis sui provinciam profugum, qui Superiori, ad cujus Convēntum, & ad quem confugerat, ingenuè factus est; se adeò, quotiescunque vel minima se obtulisset occasio cum femina securius agendi, & conversandi, vehementer in concupiscentiam ejus accendi solitum fuisse, ut, etiamsi vel ipsas hiantē terrā flammās inferorum, & tormenta eorum spectasset, impetrari tamen à se non potuisset, quin concupiscentiam expleret suam. Et licet ex uno particulari non sequatur universalis conclusio; verissimum tamen est, assuetum familiaritati mulierum simul etiam carnis inescari visco tam tenaciter, ut non nisi ad extraordinariam Dei gratiam, & quodammo- dō per miraculum, possit ab eo liberari.

8. Sed non hic adhuc sistit prava cum mulieribus per assiduam familiaritatem veriandi consuetudo. Præterquam enim, quod illecebrosis objectis obsecrata mens in profundam ruat vitiorum, etiam di-

vinæ legis, religioſe vocatio-
nis, habitûs, & profeſſionis,
ac votorum, quibus in DEI
obſequium, imò & in holo-
cauſtum, obſtricta, ſe totam,
corpûſq; ſuum obtulerat, pe-
nitus immemor, omne Domi-
ni jugum (uti jam dictum) ex-
cutit. Nihil apud ejuſmodi
Religioſum divina lex, nihil
regula, nihil vota ſunt religi-
oſa, verè per omnem modum
apoſtata, nomine quidem, &
habitu, quamdiu non illum
abiicit, Religioſus, corpore
quoq; inter Religioſos, ante-
quam Ordinem deſerit; ſed
mente tam à religione, quam
ab omni honeſto, tum à fide,
& ab ipſo Deo totus alienus.
Quotquot enim vidimus, &
videmus, ex Ordine quocun-
que Religioſo, abjecto habitu
profuſiſſe, & profugere, eos
ferè omnes, ob explendam
carnis concupiſcentiam, ad
hæreticos confuſiſſe: ibi du-
ctis uxoribus, contra fidem
Catholicam, contra ſtatum
Pontificium, contra Religio-
ſos Ordines, & contra Religi-
oſorum vota, pro concioni-
bus ad populum ore ſacrilego

detonare. Dico plus: ita qui-
dem eos cum Martino Luthe-
ro, cum Calvino, Zwinglio,
aliisq; hæreſiarchis ad popu-
lum verborum tenuis ſentire,
propter ſui protectionem:
ſed re verà in mente ſemper
fovere atheiſmum. Quod e-
go ex duorum quorundam
ſcripturis, qui ſe continenter
in caſtitate vivere nequaquam
poſſe palàm dictitabant, &
poſtmodum deſertores facti,
ad hæreticos, atq; ad horum
Principes, ob protectionem
confugerant, aſſecutus ſum,
luculenterq; legi; quòd nec
Deum crederent, nec æter-
nam vitam; Cælum, & in-
fernum riſu exploderent.
Hunc ergò mulierum familia-
ritas adfert fructum; quòd in
ſcedam effuſi libidinem, & lu-
xuriam, prævaricatores im-
pii, apoſtatae, athei fiant. Un-
dè veriſſimum eſt, quòd S.
Ambroſius in quadam Episto-
la ſcribens, ait: (a) *Vbi cœperit*
(homo, Religioſus) *luxuriari,*
incipiet deviare à fide verà: ita
duo committit crimina maxima;
opprobria carnis, & mentis ſacri-
legia. Qui ſe ingurgitaverit, atq;

(a) S. Ambr. lib. 4. Ep. 3.

immerferit hujusmodi volutabris, perfidiae laqueos incurrit.

9. Sapientissimum Salomonem, illum Sancti Davidis Regis filium, divinis oraculis honoratum, principio regni sui religiosissimum, divino cultui devotissimum, illud sapientiae, mundi que miraculum, quid deinceps in tantam impietatem egit præcipitem, ut idolis thus adoleret, factus idololatra; ut admonitus, non ab aliquo Prophetarum, sed ab ipso Deo per somnium, semel, & iterum apparente, minime resipisceret? In promptu causam sacra profeta historia: quod videlicet mulieribus, & quidem alienigenis (a) *Copulatus est Salomon ardentissimo amore. Et avertunt (à Deo) mulieres cor ejus. Cumq; jam esset senex, depravatum est cor ejus per mulieres, ut sequeretur acos alienos.* Ecce quanta per mulieres est secuta cordis depravatio! Ne senex quidem esse frugi voluit, quem ætas apta mulierum confortio per earum ex amore ardentissimo consuetudinem depravit, & à Deo avertit. In

(a) 1. Reg. 11. 3. & sequ.

quem crassissimum errorem illecebrosis sceminarum blanditiis est prolapsus; ab hoc jam neq; senex resipiscere voluit. Unde S. Cyrillus, (b) *Corripiebatur, inquit, Salomon in ipsa senectute via, mente deflorescente, nec pristinum habente vigorem, sed quasi cum corpore senescente, ubi ad finem, & occasum vite venit, defecit simul etas & corporis, & mentis: deinde laqueum illi per mulieres paravit Satanas, & à recto abduxit.*

10. Et quamvis hic asseratur in ipsa jam senectute depravatus Salomon: non est tamen credibile, tunc primum ipsum in hoc mentis incidisse delirium, cum jam totus esset in ultima senectute. Sed amor hic ardentissimus ipsum corripuerit, & excæcavit in ætate vivida: scilicet cum annorum esset, ad summam, quadraginta sex; liquidem nec ultra sexaginta (secundum nonnullorum computationem) vixit annos. Et Sacra Scriptura disertè memorat; ipsum adamasse mulieres alienigenas multas, adeo, ut essent ipsi reginæ septingentæ, concubi-

(b) S. Cyrill. lib. 7. contra Julian.

næ verò trecentæ. Quibus omnibus per assiduam consuetudinem *copulatus ardentissimo amore*, magis semper ac magis avertetur à Deo, usque ad impiam, & sacrilegam idololatriam. Quòd autem facer Codex affirmet, ejus senis depravatum fuisse cor per mulieres; accipiendum est, senectutem illius non tam ad ætatem annorum, quàm ad mentis maturitatem esse referendam. Sic enim exponit Glossa Interlinearis, ubi ad illa verba; *Cumq; jam esset senex*, addit: *Non ætate, sed moribus; vel sapientiâ*. Sit autem utcumque; Salomon tamen ille, sapientiæ prodigium per mulieres depravatus, à patre suo Sanctissimo David, quin & à semetipso degener templi dedicans idolis, D i desertor, & apostata, in senectute libidinis quoddam prodigium inter septingentas reginas, ac trecentas concubinas, etiam mundi ludibrium factus est per mulieres, & per nimiam cum iisdem consuetudinem. Ut meritò constet; nullam sapientiam esse tam sublimem,

nullam sanctitatem esse tam securam; nullam virtutem, & animum in homine tam esse fortem, atq; constantem, quem mulierum non expugnet, atqve prosternat amor, & consuetudo.

11. De Herode tradit facer Evangelii Scriptor, quòd ^(a) *Metuebat Joannem, sciens, eum virum justum, & sanctum; & custodiebat eum (ne videlicet per Herodiadis insidias occideretur) & audito eo multa faciebat, & libenter eum audiebat*. Tam diligens Joannis auscultator haud equidem occidisset *virum justum, & sanctum*, nisi mulier, quæ semper innocentis insidiabatur vitæ, captatâ demùm inter epulas occasione per filiam saltatricem, artificii lascivientem pedemate, mortem innocentissimi viri impetraverit. Nimirum placuit Herodi, & ejus animum devinxit lascivia puellæ saltatricis. In hanc inter saltandum, oculis, ore, vultu, totâ corporis habitudine, gestibus libidinem spirans, ac profundens petulca saltatrix lascivû Herodis animum sic inflam-

(a) *Marc. 6. 20.*

mavit, ut à regia desciscens magnanimitate, crudelitatem adversus innocentem indueret, & inferret Prophetæ mortem, quam mulier saltantis filix mater impia litiebat. Itaque libido sevitiam, lascivia crudelitatem, petulantia mulieris, amorq; vehemens atrocitatem extorsit. Hinc recitè Basilus Seleucus: (a) *Herodias, inquit, filia ostentans habitu matris artes, exactum maternæ libidinis simulacrum, aspectu impudenti, fracto corpore, animâ diffuente, jactis in Cælum manibus, pedes in altum surrigebat; habitu seminando suam turpitudinem publicabat.*

12. Docet idem Auctor in eadem Oratione sua, quàm prona quoq; sit luxuria carnis ad ipsius etiam DEI desertionem, cum disertissimè sic ait: (b) *Herodiadis tripudium nobis hodie inuulgat Evangelistorû vox, & atheam mulierum illarum publicitus pandit insaniam.* Scilicet in atheismum illæ dux mulieres insanièrunt, mater, & filia. Rex etiam haud dubiè per concupiscentiam carnis, & ardentissimum amorem

erga mulieres illas atheas factus est atheus, abstractus, & illectus à concupiscentia sua. Hæc nimirum est frequentatæ lasciviæ, cumqve mulieribus familiaritatis, consequenter etiam mulierofitatis indoles; quòd ad minimam actûs libidinosi præsentatam imaginem statim abripiat, absorbeatqve totam mentem in eo, in quo sibi voluptatem constituit, fascinatione quâdam clusam, ac dementatam: jamqve (sicut diximus) athea de Deo, nec audire, nec scire, nec cogitare parata, semetipsam privat illo summo bono, quod solum beare potest, & beat, animam; Deo, inquam, & ejus gratiâ privat se, deum sibi constituens ventrem, & detestandæ libidinis usum, per omnia perditâ, & à Deo averfâ, sic, ut impleatur in ipsa, quod ex humanæ miseriæ pulpito sapientissimè concionatus Job ad amicos suos dixit: (c) *Numquid non perditio est iniquo, & alienatio operantibus injustitiam?* In qua sententia (d) *Perditio quidem exitium, interitumq; significat* (inquit hic Commentator)

(a) Basil. Seleuc. Orat. 18. (b) Id. ibid.

(c) Job. 31. 3. (d) Corder. hic.

alienatio verò averfionem, repulfam, & feperationem à Deo.

13. Hic ergò communis eft etiam in Religiofo familiaritati mulierum affveto, confequenter autem lasciviæ, libidiniq; per omnis honefti conculationem operante, fructus; ex Ordine religiofo profugere, habitum abijcere, fidem deferere, abfurdam aliquam hærefim vel comminifci, vel ab aliis inventam amplecti; ab ipfo deniqve Deo recedere, & atheum fieri. Luxuria namq; quem femel occupat, jam (a) *Ad omne virtutis opus languidum reddit*, (Commentatoris ejusdem verba recito) & *animi vires frangit, & enervat; & omnino, quem fibi fubijcit, devorat, ac perdit.* Rationem verò fubijcit aptiffimam, imò veriffimam, cùm ait: *Nihil enim in homine relinquit, per quod DEI manus læno (carnis) abforptum apprehendat, teneat, atq; extractum foras educat; Non animi fenfa, non mentis cogitatum, non oris preces, non ftudium, curamq; virtutis. bona quippe omnia poffumat.* Videli. et (inquit Divus

(a) Idem ibidem.

Thomas) à bonis operibus, & à bonis etiam prædicationibus difcendant homines luxuriofi: ac proinde omnia, quæ ad refurgendum ex fuis fecleribus habere poffent, remedia fibi præripiunt. Hucusque Commentator. Et eft hoc certiffimum, quòd Religiofus in carnis vitium effufus, per hoc maximè præripiat fibi ad refurgendum omnia remedia; quòd tamquam alter Salomon à fapientia fua degener, & in fenectute fua delirus; depravatus, fivè ab homine, (quod tamen fine fingulari non fit inftituto Dei) fivè ab ipfo Deo, vel ab Angelo monitus aut difficillimè, aut nunquam refipifcat. Veritatem hanc doceat exemplum quod fubijcio.

14. Recenfet in Elucidato fuo Job Corderius in hæc genuina verba de Religiofo quodam Apoftata. *Privato, inquit, (b) Sacerdos quidam ex noftro fervice fervice de divinis rebus, de timore Dei, amore virtutis, Cæli gloria, inferorum incerdys, & id genus alijs, cum peratito quodam nebulone, qui ex Religiofo ftatu in volutabrum vitiorum, luxuriæ*

(b) Idem ibidem.

presertim ceciderat, prudenter, pièq; agebat aliquando; ut scilicet hominem ad pristinum statum, melioremq; vitam traduceret. Quid ille? Cessà, inquit, Pater modo loqui. Scito, postquam excidi, nihil mihi tam molestum, atq; intolerandum videri, quam audire de Deo, deq; cœlestibus rebus sermocinationem. Hactenus Auctor. Et potuit aliquid magis impiè ab homine perditissimo dici? Sic miser ille monitus à Sacerdote (quidni Deo impellente?) respicere noluit immerfus luxuriæ cœno. Solet aliis etiam subindè modis aut Christus Dominus, aut Beatissima Virgo Deipara Maria, aut Angelus, aut Sanctus aliquis, aut vir quispiam gravis, aut pater, vel mater, in somnis apparere, & rei cuiuspiam, vel etiam alicui vitii graviter, quin & cum comminatione, commonere. Cujus rei plurima constant ex historiis exempla. Imò possem hîc duo referre de duobus Religiosis exempla, per ipsum Christum Dominum, & pretiosissimam Dei parentem uno, altero per Angelum in somnis,

additâ comminatione, commonitis Ordinis cujusdam, mihi notis: Scio tempus, annos, dies, seu noctes, quibus hæc eis evenere somnia. Sed quia recentia sunt, & exstant adhuc in vivis hi duo, nec dubito respicisse, idcirco prætereo. Unum dico; somnia illa fuisse minimè contemnenda; fuisse non somnia, sed oracula. Licet enim somnio tanquam rei vanæ fides adhiberi non debeat; tamen in referia, tangente conscientiam, & emendationem seriò inculcante non ludendum esse, docet historia Salomonis; cui Deus non aliter, quàm in somnio locutus, cum corripuit. Nec vanum somnium fuisse, sed veram Dei correptionem, postea docuit eventus.

15. Undè S. Augustinus libro de Spiritu & Anima, dum in quinque genera distinguit somnia, dicit: (a) *Oraculum est, cum in somnis parens, vel aliqua Sancta, gravisq; persona, seu Sacerdos, vel etiam Deus (quidni & Angelus?) eventurum aliquid aperte, vel non eventurum, faciendum, vel devitandum de-*

(a) S. Aug. lib. de Spir. & anima c. 25. ad ini.

nuntiat. Sed & Divus Thomas hac de materia dum agit, benè monet; divinationem innitentem falsæ opinioni superstitiosam quidem esse; verumtamen considerandum esse, quid sit verum circa præcognitionem futurorum: & conjecturam veritatis refert ad somniorum causam: (a) *Putat, cum mens alicujus sollicita ex his, quæ videt in somnijs, (Angelici Doctoris sunt verba) inducitur ad aliquid faciendum, vel vitandum.* Hinc postea ponit idem Theologorum Angelus, somniorum causam duplicem; videlicet; aliam corporalem, aliam spiritualem. Omissis autem aliis, asserit: Spiritualem causam esse quandoq; à Deo, qui ministerio Angelorum aliqua revelat hominibus in somniis: quandoq; verò operatione dæmonum aliquas phantasias apparere dormientibus; ex quibus aliqua futura quandoq; revelant his, qui cum eis habent illicita pacta.

16. Jam ex dictis his concludamus: illa somnia, quæ duo (sicut memoratum est)

(a) *S. Tho. 2. 2. q. 95. a. 6. in C.*

habuerunt isti Religiosi, non potuissent ex operatione dæmonum esse. Quia nec pactum aliquod (sicut certò credendum est) cum dæmonibus habuerunt; nec solent diaboli ad animarum salutem, sive ad admonitionem in bonum animæ tendentem cooperari; præsumendum potius est; fuisse somnia ex revelatione divina per Christum ipsum, per Deiparam Virginem Mariam, per Angelum, qui se videntum præbuit, & de statu animæ edocuit. Quibus non auscultasse, fuisset idem, quod admonitioni divinæ, alias in peculiari gratia reponendæ, cordis aurem obturasse. Et forsitan eò collineatum fuisset; quod habetur apud Ecclesiasticum: (b) *Peccator homo, vitabit correptionem, & secundum voluntatem suam inveniet comparationem.* Id est: carnalis oblectationis assuetus vitio, undecumque veniat ipsi correptio, sive per somnium, sive per Superiorem, aut patrem spiritualem, sive per interiorem instinctum, & compunctionem ex lectione, vel

(b) *Ecclesi. 32. 21.*

concione, vel ex stimulo conscientiae, non eam accipiet ad emendationem; sed modis omnibus vitabit, & secundum sensum suum, ac voluntatem faciet, formabitq; sibi comparationem, & interpretationem ejus admonitionis per somnium acceptae.

17. Somnium autem, quod etiam ex causa naturali intrinseca, vel extrinseca, (docet adhuc S. Thomas) quantum potest se virtus talis causae extendere, cum non repugnet futurorum eventuum praecognitioni, contemnendum quidem non est; sed peccator tamen, quia mentem ejus offuscet delectatio carnis, tamquam oculo mentis, & surdus aure cordis, interiorem occludet sensum, & vitabit, ne intelligat correptionem; nimirum, sic accipiet, & illam interpretabitur correptionem, sicut vanam illusionem aliquam, atq; somnio vano, & inutili secundum voluntatem suam, & affectatam ignorantiam, ejusmodi correptionem, & admonitionem comparabit. Et ita timendum est, ne vitium amatum, frequen-

tatumque, nec admonitione per somnium accepta emendatum, ipsum Religiosum, ejusque vocationem in manifestum discrimen agat praecipitem.

§. III.

Familiaritati mulierum, & inde luxuriae carnis affectus, plerumq; diabolum etiam adsciscit sibi familiarem.

1. Rarissimum quidem, ac propè inauditum est, quod hic asserendum ratiocinatione suscipio; cum Deus infinite bonus, vix aliquem Religiosum permittat eo flagitiorum immergi, ut tam sui, quam Optimi Dei sui Creatoris immemor, ac desperatus, semetipsum deserat, & jam ab Ordine, à fide, à Deo, & religione totus apostata miser in aeternum intereat: Sed tamen solet contingere, licet (sicut jam dixi) cum paucissimis, ut terminis hoc superiore paragrapho recensitis, in carnis illecebras alicujus ad nimium immerti Religiosi minime

nimè claudatur malitia. Verùm turpitudinis implexam visco animam humani generis inimicus, & animarum pretioso Christi sanguine redemptarum insatiabilis heluo, postquam tantas pessimi propositi sui radices in corde cujuspiam fixit, plus ultra promovet artes suas, ut in solidum lucretur, & tyrannico suo subjuget dominatui, quem jam à scæminarum subversum amore, sensuumq; voluptatibus inescatum divino penitus emancipavit obsequio. Scilicet non satis est huic veteratori, quempiam effecisse malum, nisi pessimum quoq; efficiat; & jam per omnia mancipium habeat suum; cujus animo carnis amorem, ac voluptatem instillavit adeò, ut nec Cælum, nec ullam rerum cœlestium curam admittat amplius, contentus in carnis cæno turpissimo volutari.

2. Benè propterea Divus Augustinus in Epistola quadam ad Hipponenses suos in hæc erumpit verba: (a) *Simpliciter fateor charitati vestræ coram Domino Deo nostro, qui te-*

(a) S. Aug. Ep. 137. ad Hipponen.

stis est super animam meam; ex quo Deo servire cœpi, quomodo difficile sum expertus meliores, quàm qui in monasterijs profecerunt: ita non sum expertus peiores, quàm qui in monasterijs ceciderunt, ita ut hinc arbitrer in Apocalypsi scriptum: Iustus, justior fiat, & sordidus, sordescat adhuc. Et est, quod scripsit, verissimum. Postquam enim miser Religiosus eò prolapsus est insanix, ut Religionem, fidem, Deum ipsum deserat; quid amplius ei superest, quàm ut per contemptum omnium ad æternam animæ salutem pertinentium, semetipsum quoq; desperatum projiciat? Et quia desertorem ejusmodi Deus etiam deserit, nolentemq; resipiscere tradit in interitum inimico, principi tenebrarum, ab hoc mendaciorum patre prosperitatem omnem promittente, quærit infelix sensualitati suæ solatia, quibus expleri sine satietate potest, non autem ad plenum satiari.

3. Et impletur in illo, quod Spiritus Sanctus per Salomonem pronuntiavit: (b) *Impius,*

(b) Prov. 18. 7.

cion in profundum venerit, contemnit. In qua sententia Profundum, de quo hic Salomon agit, accipiunt variè Sancti Patres, & Interpretes Sacri. S. Joannes Chrysoftomus intelligit nomine *profundi*, consuetudinem peccandi; cùm quis post lapsum pœnitens, rursus ad idem redit peccatum, & ita demùm frequentatum peccati usum vel difficile, vel nunquam vult jam desererere. S. Bernardus, ubi tractat de gradibus humilitatis, per hoc *Profundum* accipit Dei contemptum, proveniente ex obduratione, & contumacia. Dicit itaque: (a) *Post decimum gradum, qui rebellio dictus est, expulsus, & egressus de monasterio, statim excipitur ab undecimo; & tunc ingreditur vias, quæ videntur hominibus bonæ; quarum finis (nisi fortè Deus eas illi sepièrit) demergit eum in profundum inferni, id est, in contemptum Dei.* Alii *profundi* nomine desperationem intelligunt. Hinc Venerabilis Beda, & S. Cæsarius Arelatensis Episcopus, ajunt:

(b) *Qui longè peccatorum tene-*

(a) S. Bern. de grad. humilit. (b) V. Beda, & S. Casar. Humil. 13.

bris involutus, semel de luce desperat; jam ex desperatione contemnit: id est, passim sibi peccandi frena relaxat. Sed talis opprobrium futuræ damnationis nulla ratione evadit, quem ab usu suæ iniquitatis nulla divini timorù memoria cohibuit.

4. Alii adhuc aliter hoc *Profundum* accipiunt; quorum tamen omnium sensum Apostolus ad Ephesios scribens videtur graphicè comprehendere, cùm ait: (c) *Hoc igitur dico, & testificor in Domino; ut jam non ambuletis, sicut gentes ambulat, in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à vita Dei, per ignorantiam, quæ est in illis propter cæcitatem cordis ipsorum: qui desperantes, semetipsos tradiderunt impuditiæ, in operationem immunditiæ omnî, in avaritiam.* Ex quidem Apostolus, quod hic dicit gentes fecisse, licet & adhuc faciunt, per ignorantiam propter cæcitatem; hoc à Religione vir apostata facit, volens, obœcatus, & effusus in omnem libidinem, tradit semetipsum omni impuditiæ, & immunditiæ;

non

non aliter, atque bestia, tenebris obscuratum habens intellectum bestialibus. Cæterum accipiatur *Profundum*, à Spiritu Sancto prolatum, quomodoque, in quod peccator, & apostata miserimè prolapsus, æterna supplicia, cœlestia præmia, præsentis etiam vitæ discrimina, per quæ contempta ruit in æternæ damnationis iudicium, non curat: ego majorem dari flagitiorum non invenio (sicut quidem ego apprehendo) profunditatem; quam in atheam prolapsam vitam, Deum, ejusque cultum contemnere, & proculcare: dæmoni verò superbissimæ bestię, semper divinæ gloriæ adversanti, cultum, & obsequium exhibere; idque propter momentaneum vitæ caducæ commodum, & fordidam voluptatem, ut instructus veteratoris artibus, ad sensuum illecebras abutatur omni eo, quod Deus ad gloriam suam in bonum creavit finem.

5. Igitur desertor iste jam sic in omni impietatis profundum præceptus actus, mo-

dos quærit omnes, quibus cum dæmone malo pactum aliquod ineat, eumque habeat ad voluntatem, & impia desideria sua obsequentem, ipse potius cum corpore simul & anima tartarei tyranni probrosum mancipium. Communiter igitur sibi talis comparat spiritum familiarem, vel per aliquam sagam, præsertim si in earum aliquam, cum qua infelix habet voluptatis suæ commercium, incidat, artis pessimæ sibi conciliat magistrum; vel ipse perpetuus animarum prædo præsentissimus, ubi videt nutui suo spontaneum stipendiarium, in hominis alicujus specie præbet se visibilem, paratus & dominus simul, & servus; hostis juratus, & amicus; opulentus, & miser; cujus operam demùm ad omnem malitiam exercendam animo conceptam, scit tam dextrè sibi prospicere, quantum ad consequendos fines suos, ut vix ulla humana industria possit ejus occupare studia. Eludit in successum suum, & prævenit omnia consilia; rimatur,

& explorat artibus suis arcana curiosius; fortunas ad præsentaneæ vitæ sustentationem consecratur; ad fraudes, furta, mendacia, perjuriam, ad referendas seras omnes, ad scrinia, conclavia, & quæcunque repositoria, partim nequam spiritu magistro, partim suoptè per multa jam experimenta ingenio, promptissimus, & dexterrimus. Denique quidquid svadet ad indulgentiam, & voluptatem genius, nihil non conquirat; nunquam tamen, vel saltem rarissimè, finem aliquem bonum consecuturus, dæmone municipi suo semper sic ad vigilante, ut ministerii sui stipendium reportet, probrosam aliquam, vel subitanam, improvisam, & violentam mortem, animæ verò sine pœnitentia migrantis æternam perditionem.

6. At nihil horum infelix iste pensitat, audacter suam jactat insaniam cum illis impiis apud Isaiam dicentibus: (a) *Percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum.* Itanè? Cum inferno

(a) Isai. 28. 15.

fecistis pactum? cum diabolo fœdus percussistis? Ita, ita: *Cum inferno fecimus pactum.* Ah, miseri! Jam verò & in inferno vivi sepulti estis. Audite enim, quid dicat magister gentium Divus Paulus: (b) *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, (sicut vos apostatæ, & athei) gustaverunt etiam donum cœlestis, & participes facti sunt Spiritûs Sancti; gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesq; sæculi venturi, & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam, rursùm crucifigentes sibi metipsis Filium Dei, & ostentus habentes: id est, adeò vobis ad resipiscendum, & resurgendum per pœnitentiam præcluditis viam, ut pejoribus, ac ferocioribus vobis denuò ad crucifigendum Filium Dei non ampliùs pateat ad pristinum gratiæ statum ullus reditus. In quibus Apostoli verbis observanda sunt duo præcipua. Primum quidem omnium terribilium terribilissimum, dicentis: *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cœlestis, &c. & prolapsi sunt, rursus re-**

(b) Hebr. 6. 4. & sequ.

renovari ad pœnitentiam. Quorum verborum sensus eò videtur tendere; quòd ij, qui Dei gratiam, illustrationes, vocationem ad Religiosum statum, & alia innumera benèdicia, semel acceperunt, & postea divino lumini rebelles facti, deseruerunt illam Dei dignationem, & per voluntarium peccatum recesserunt à Deo, facti apostatæ, non possint amplius ad conversionem, & pœnitentiam redire. Quà comminatione, quid potest esse terribilius? Per Dei contemptum se peccatorum laqueis inseruisse, & diaboli servituti se mancipasse, perindè jam est, ac in inferno vivū sepultum esse. (a) *Veniat mors super illos, (regius ait Psaltes) & descendant in infernum viventes.*

7. Et licèt plurimi Sancti Patres, Doctores, & Interpretes illam Divi Pauli sententiam referant ad gratiam, pœnitentiam, & Sacramentum baptismi: quo Sacramento se vel suscepto, certum est, quòd homo non possit iteratò renovari; cùm Sacramentum hoc nec debeat, nec possit ite-

rari. Quam impossibilitatem Apostolus inculcavit Hebræis idèd, quòd in Judaismo dum essent, sæpè soliti sint se baptizare, sive lavare, scilicet post admissum aliquod peccatum; postea facti Christiani putabant, idem facere se posse, atque iterum, tertio, & quarto baptizari, iteratòque baptismo peccata pariter, in quæ sæpè incidebant, expiare. In quo hærentes errore, necesse fuit ab Apostolo doceri, & ab ejusmodi erronea eos opinione avocare. Attamen magis plana, genuina, & proposito nostro convenientior est loci hujus expositio recentiorum, censentium; hic Apostolum propriè loqui de pœnitentia, quam dicit esse impossibilem peccatoribus gravissimis, & ingratis, ac induratis: uti solet esse communiter vir ab Ordine religioso apostata. Qui post tot, & tanta, tamque insignia divinæ gratiæ lumina, & accepta à Deo dona; post tot gratias, & illustrationes, tum & consolationes, Sancti Spiritus, postquam Dei, futuræque vitæ delicias gustave-

(a) *Psal. 54. 16.*

runt, denuò à Deo, à fide, ab agnita veritate, atq; à Christo Domino, sicut olim (imò & nunc) ad Judaïsmum Hebræi baptizati, sic & isti ad hæreses, ad infidelitatem, ad servitutem diaboli desciscunt, & *Desperantes, semetipsos tradunt impudicitie, in operationem immunditiæ omnis.*

8. Jam ejusmodi viro apostatæ quænam esse potest ad pœnitentiam via? Destitutus gratiâ, & charitate Dei; privatus omni, quod habuit existens in gratia, merito; spoliatus omni auxilio, præsidioq; divino ad benè operandum; traditus diabolo non jam tantum in interitum carnis, sed etiam in interitum animæ, difficillimè pœnitentiam suscipientis, aut suscipere nolentis, quomodo ad novam pœnitentiam renovabitur? Est quidem verum; illa verba, *Impossibile est renovari*, non adhuc illam impossibilitatem significare, quin per divinam gratiam (sed valdè extraordinariam, & rarissimè concedi solitam) possint pœnitere; denuòq; per flagitiorum, &

plurimorum sacrilegiorum detestationem ad pœnitentiam per justificationem in Spiritu Sancto renovari: sed tantum indicatur illo dicendi modo, summa redeundi ad pœnitentiam difficultas, quâ is, qui jam cum cacodæmone pactum aliquod fecit, suscipiat illam. Siquidem tenetur quasi durissimis à Satana constrictus vinculis, & Deus communiter talem jam reprobat, qui voluntate suâ contumaciter induratus non potest velle agere benè, & propter hanc indurationem impossibile est, id est, difficillimum est, isti à Deo, à Religione, à fide apostatæ per pœnitentiam renovari: Attamen ad hujus infelicissimi status considerationem horret, & obrigescit animus; & quid amplius ad hunc Apostoli sensum adferam, ignoro.

9. Alterum ex recitatis superius Apostoli verbis considerandum; est horrendorum omnium horrendissimum, quod dicitur: *Rarissimum crucifigentes sibi metipsis Filium Dei, & ostentui habentis.* Non enim hæc

hæc dicuntur verba per quamdam solùm ceremoniam ad exaggerandum illorum, qui Deum deserunt, malitiam; sed scribuntur prorsus ad explicandam ipsissimam rei veritatem, & atrocissimam impietatem, quam apostatæ, & athei, ac mancipia diaboli contra Dei Filium exercent. Qui in pristina, imò in longè majora, prolapsi scelera, & sacrilegia, hæreses, & atheismum amplexi, verè jam pejus, & crudelius, quàm olim Judæi, rursùm crucifigunt, & ostentui habent Filium Dei; & quod Judæi fecerunt ignorantes, hoc isti faciunt voluntate, malitiâ, & contumaci nequitia cum inferno pacti; dum & fidem, & Deum, & Christum Dominum negant; in amabilissimi JESU contumeliam à diabolo instigati, effigiem Crucifixi probris afficiunt, & injurioussimè tractant; telis configunt, conculcant, & in ea se adversus Sacramenta effrenant opprobria, quæ nec dicere, nec cogitare, sit consultum. Et tales est impossibile ad pœni-

tentiam renovari. De quorum conversione, & pœnitentia, Deo relinquo judicium, & præ horrore calamm abrumpo.

10. Hoc tantùm addo: Religiosus ab Ordine, à fide, à Deo apostata, & in vitam atheam præceps actus, jam verè dici potest obsessus à malo dæmone. Quia licet in corpus ipsius nihil exerceat tormenti nequam spiritus, nisi quòd semper ad immunditiam carnis ipsum extimulet, præter alia gravissima scelera de corde impuro prodeuntia; tamen in animam ejus jam plenum possidet dominatum. Hinc verissimum est, quod scribit Cassianus, vel potiùs apud Cassianum ait Abbas Sisrenus: (*) *Illi sunt, inquit, verè miseri, ac miserabiles judicandi; qui, cum universis se criminibus, flagitijsq; contaminant, non solum nullum in eis verisimiliter signum diabolice suppletionis ostenditur; sed nec aliqua quidem operibus eorum condigna tentatio, nec ullum flagellum correctionis insertur.* Jam autem ideo dæmoniacos esse

(*) Cassian. Coll. 8. cap. 21.

non apparet, in exterioribus signis, ne laboretur circa liberationem eorum. Undè mox idem Cassianus hujus rei causam annectit; ne videlicet citò, vel facilè liberentur. Dicit itaque: *Non enim merentur celerem temporis istius, expeditamq; medicinam; quorum durities, & impœnitens cor pœnam vite præsentis excedens, thesaurizant sibi ipsis iram, & indignationem in die iræ, & revelationis justii judicij; in quo vermis eorum non extinguitur.* Ita Cassianus. Itaq; non sit mirum, desertorem ejusmodi, & à Deo penitens aversum, vel difficillimè, vel minimè converti per pœnitentiam. Jam enim cum nequam spiritu pactus, ejusq; factus mancipium, cum ipso perpetuum tenet consortium; & Deus in sensum reprobam traditum servat in diem iræ, & revelationis justii judicij, æternâ damnatione puniendum,

CAPVT IX.

§. I.

Proponuntur alii religiose vocationis occulti scopuli.

I. Quæ superiore Capite sunt exposita; ea tam sunt manifesta religiosi spiritus, & vocationis pernicies: ut, sicut passim in oculos occurrunt hominum, & pudorem, atq; ignominiam constant; ita facillimè adverti, & vel Dei adjuvante gratiâ (modò quis seriò studeat cooperari) per susceptam disciplinæ acrimoniam fugari, vitariq; possunt; vel per seriam Superiorum in ejusmodi vitia, cum facilè naturâ suâ prorumpant in publicum, animadversionem suppressi: quæ deniq; vel ad gravissimas cogit descendere pœnas; vel non secutâ post multam correptionem emendatione, ad probrosam (quod est ultimum honestati, puritatiq; Religionis contulendi remedium) ejectionem: ne tamquam morbida pecus in alios quoq; suam proferat infici-

inficiendi contagionem; & toti domui, vel etiam Ordini universo, notabile consciscat opprobrium, vel deniq; malum in semetipsum allisum per ignominiosam fugam, ac apostasiam, alicubi miserè pereat; uti plurima docuerunt, & hodieqve docent, exempla. Sed alii scopuli, in quos religiosa vocatio solet impingere, sunt, hoc indigittandi Capite, nimium quantum occulti, prorsusq; latentia saxa; & idè advertuntur difficilè; vitantur difficilùs; ad eos allisa vocationis scapha naufragium evadit difficillimè.

2. *Primum* igitur, quod in procelloso vitæ præsentis statu, seu pelago saxum occultissimum occurrit Religioso, est superbia; per quam humani generis inimicus insidiarum iuarum, pessimiq; propositi, jacet fundamenta. Quibus benè positis habet jam paratam machinam, quâ spiritum, & vocationem fortiter arietet, subvertat, & animam à Deo desciscere faciat; ut non immeritò dixerit Ecclesi-

asticus: (a) *Initium superbiæ, apostatate à Deo; tamquam nihil sit principalius, quod à Deo mentem hominis avertat; quàm superbia. Quod oraculum, quia Spiritus Sancti est, non potest non esse verissimum. Quare mox addit idem Siracides: Quoniam ab eo, qui fecit illum, recessit cor ejus: Quoniam initium omnis peccati, est superbia.* Satis equidem erat, virum sapientissimum dixisse; Superbiam esse principium, & causam principem alienationis à Deo; voluit nihilominus apostatandi vim & energiam explicatius enucleare per quamdam in unâ eademqve re commemoracionem, tum ut doceret; quid, quantumqve possit superbia; tum ut ostenderet; quomodo per superbiam recedatur à Deo; tum magis ut proderet superbix malignitatem: cujus est tanta vis, ut inter Deum, & hominem ponat inimicitias, ita, ut Deus hominem deserat, & homo deserat Deum; illum, inquam, Deum; qui Creator hominis, qui omne, summumq; bonum; qui ve-

(a) *Eccli. 10. 14.*

rus, ac ultimus hominis finis est. A quo deinde receditur, non terrarum spatiis, hoc enim fieri non potest; sed affectu, corde, & mente: Quæ hominis portio nobilissima cum habeat ad Deum ob immortalitatem, & alias qualitates, similitudinem, & ab ipso creata debeat se totam non alteri, quàm uni Deo; nihilominus interveniente superbiâ, liberalissimo, quin & amantissimo Patri suo sese subducit. Malignitas etiam ejus est tanta; ut, cum ingratitude maximam in animum invehat, insuper in omnia reliqua flagitia præcipitem agat animam, verè *insitum omnis peccati*.

3. Et ne per multas ambages. Et si multæ sint species, quæ superbiam produunt, ex eaq; tamquam ex radice pessima pullulant, eas hic nihilominus in tria tantùm reduco capita. Quorum primum sit: Indolis, ingenii, scientiæ, virtutisque, (si tamen his excellat) tamquam suorum, & non Dei, bonorum æstimatio. Alterum: est arrogantia, sibi tri-

buens id, quod non habet, vel quo minimè digna est. Tertium: non ad Dei gloriam, sed ad laudem, & commendationem sui, bonorum, quæ habet, usurpatio. Quæ omnia mirum quantum in Dei primum, deinde in proximi contemptum, tandem & in apostasiam vergunt. Nam primum quod attinet: Non aliter etiam peccasse desertorem angelum certum est, quàm quod convertens se ad pulchritudinem suam, & ad excellentissimas à Deo sibi liberalissimè concessas gratias, in his admirabundus stiterit; in eis sibi tamquam suis propriis complacuerit, easq; æstimaverit in tantum, ut noluerit Deum tantæ excellentiæ datorem agnoscere, eiq; subditus esse: & ideo, sicut ex S. Augustino dicit Theologorum Angelus Divus Thomas, (a) *Elatione inflatus, voluit dici deus: & concludit; quod Angelus absq; dubio peccavit, appetendo esse, ut Deus, tamquam propria virtute, non autem ex virtute, & gratia Dei, similis esset Deo, & principatum habere vo-*

(a) S. Tho. 1. q. 63. a. 3.

luit super alia, non ex gratia, & auxilio Dei; sed per virtutem naturæ suæ. Et ideo *Perversè voluit* (ut idem Doctor Angelicus ait) *Deo assimilari*. Quod erat gravissimum peccatum superbiæ; quando semetipsū tantum, & pulchritudinem, excellentiam, & naturæ suæ dotes contemplatus, semetipsum æstimavit magni, nihil autem Deo liberalissimo datori tribuit.

4. Jam & Religiosus si dotes, ingenium, scientiam, sapientiam, eloquentiam, virtutes, & alias tam naturæ, quàm gratiæ qualitates, & dona, quæ nonnisi ex divina liberalitate possidet, in se contempletur; in iis sibi complacet, tamquam suis, & se magni reputet, nec Deum liberalissimum datorem pro iis, & in iis, cum omni humilitate laudet, eiqve gratias agat: quidquid autem ex iisdem in Dei gloriam derivari possit, ac debeat, id tamquam ex virtute sua, non verò ex Dei gratia, dona sua in homine coronantis, æstimet in Deum re-
dundare; specie quidem di-

vinæ gloriæ promovendæ, impingit gravissimè in superbiæ scopulum, sub honoris divini pallio latentem: dum sibi tribuit, quod verè totum Dei est, honorem & gloriam suam in homine non propter se, cum seipso sit gloriosissimus, sed propter nos, ampliantis.

5. *Altera* superbiæ species, videlicet arrogancia, sub occulti scopuli nomine religiosam vocationem confringentis, est ipsius superbiæ quædam filia: quæ Religiosus multum de se existimans, sibiqve plus, quàm aliis, tribuens, cæteros quidem despicit, contemnit, & plerumq; plus sibi tribuit, quàm habet: quidquid autem dignitatis, & honoris (uti contingit) ei tribuitur; aut, se præterito, confertur in alios; id totum sibi jure, aliis falsò, deberi existimat; & se solum præ aliis præferens, cæteros infra se arbitratus, per despicientiam dedignatur. Qui dum cathedras occupat, & magisteria; non Dei gloriam, nec utilitatem proximi; sed laudem,

honorem, & commodum suum proprium aucupatur; ut rectè Divus Gregorius de arrogantibus; (a) Hoc, inquit, habet proprium doctrina arrogantium, ut humiliter nesciant inferre, quod docent; & recta, quæ sapiunt, rectè ministrare non possunt. In verbis enim eorum proditur, quòd, cum docent, quasi in quodam sibi videntur sublimitatis culmine residere; eosq; quos docent, ut longè infra se positos, velut in imo respiciunt, ac despiciunt; quibus non consulendo loqui, sed vix dominando dignantur. Ita Sanctissimus Pater, & Pontifex. Et quia præ typho spiritus non advertunt, aut advertere nolunt arrogantes, in quantum ipsos conijciat discrimen Stygius veterator, siquidem apud Deum incurunt gravissimum odium, eò quòd *Arrogantiam, & superbiam, & viam pravam, & os bilingue, detestor*; (b) ait apud Salomonem Dei Sapia; & alibi: (c) *Abominatio Domini est omnis arrogans*; idèò subvertitur arrogantis Religiosi vocatio, ut in scopulum allisa debeat naufragari.

6. Tertia superbiæ species, quæ non ad Dei gloriam, sed tantum ad suam laudem, & commendationem sui, suumque commodum usurpat Religiosus illas, quas ab Optimo Deo, qualitates habet, est æquè altera superbiæ filia: quæ Satanz ministra iniquissimam exercet rapinam, sibi tantum adsciscens, quod tamen solius est DEI; quodque laudi solum, & gloriæ Dei militare deberet. Quidquid operatur, laborat, & exercet; totum sibi, industriæq; suæ, ingenio, & prudentiæ, nulli alteri, ne ipsi quidem Domino Deo adscribit; sed cum insano illo dicit populo: (d) *Manu nostra excelsa, & non Dominus, fecit hæc omnia*. Ego laboravi; ego ædificavi; ego labore meo Spartam omnem sustinui. Non hic, non iste, non ille; sed ego, ego feci. Et ita gloriam, quæ Deo, bonorum omnium fonti debetur, cujus est totum, quidquid per nos homines, tamquam per instrumenta sua operatur, sibi tribuens, Domino Deo, quodammodò suffuratur, & rapit

(a) S. Greg. lib. 22. Moral. c. 9. (b) Prov. 8. 13. (c) c. 16. 5. (d) Deut. 32. 14.

facrilegus fur, & latro. Sic enim S. Augustinus ejusmodi vocat arrogantem, cum ait: (a) *Qui de bono tuo (Domine Deus) gloriam sibi querit, & non tibi querit; hic fur est, & latro, & similis est diabolo, qui voluit furari gloriam tuam.*

7. Sunt autem plures aliæ superbix species, & gradus, pro quorum noticia remitto Lectorem ad S. Gregorium, (b) quatuor species alias enumerantem. Quas tamen unum tantum Phariseo tribuit oranti in templo: sed possunt nihilominus etiam ad alios referri. Item ad S. Bernardum de gradibus humilitatis, & ad S. Thomam gradus eisdem ex S. Bernardo recensentem duodecim; qui sunt: (c) *Curiositas, mentis levitas, inepta letitia, jactantia, singularitas, arrogantia, presumptio, defensio peccatorum, simulata confessio, rebellio despiciens obedire, libertas, peccandi consuetudo.* Quæ singula non jam operæ pretium hic explicare; tum quod S. Bernardus de Gradibus humilitatis agens, tum & Divus Thomas, ea sufficienter explicent; tum

quod superius alibi sparsim eadem attigerimus. Et quia superius per omnes species hic enumeratas, semper titulo boni cujuspiam, sed inordato, usque ad Dei Creatoris Optimi contemptum ascendit: idem Religiosus in hujus defectus scopulum impingens, vocationem suam non discrimini magis obijcit, quam ipsi ruinæ. Cum enim Deus superbis semper resistat, & superbi semper Deo rebelles, in peccata majora precipites eant, apostatæ, & alieni a Deo tandem hunc reportant contumaciæ suæ fructum, ut deferantur a Deo, prius & ipsi desertores: nec possint habere progressum alium, quam perditionem. Siquidem superbia, peccatorum, & factiorum caput, fons & origo nequaquam sistit, donec in profundum veniat, ibiq; cum magistro suo diabolo demergatur.

8. A quo superbix peccato usque ad rebellionem, post admittas antecedentes species desinente, liberet Deus omnem, præsertim adhuc ætate juve-

(a) S. Aug. Soliloq. c. 15. (b) S. Greg. l. 23. Moral. c. 7. (c) S. Tho. 2. 2. q. 162. a. 4. ad 4.

nem, Religiosum; cui facile contingit in hunc occultissimè latentem inter alia vitia scopolulum allidi: quando, nescio, quâ spiritus elatione ductus in sua sibi complacet indole, sensimq; progreditur eò contumaciæ, nec Superiori suo, nec patri spirituali, nec inspirationibus interioribus ut obedire consuescat; nullum benè consulentem audire. Jam certus sit iste; magistrum hujus ingenii, & spiritus, habere se diabolum, non autem Christum; cujus se vestigia non moribus, sed solum habitu profitetur amplexum; doctorem sequi non Angelum bonum custodem, cujus instinctu religiosum suscepit habitum, sed Antichristum. Undè S. Cyprianus: (a) *Exaltatio, inquit, & inflatio, & arrogantia, ac superba jactatio, non de Christi magisterio, qui humilitatem docet, sed de Antichristi spiritu nascitur. Quo superbiæ spiritu inflati manifestè probant; se, Deam ex corde suo proscribere, & dare locum illi spiritui; qui primus ab initio fuit desertor, secumq; tur-*

bam cœlestium spirituum traxit innumerabilem. Igitur mirum non est; superbiæ tumentem spiritu loqui perversâ; Superiori suo, aliisq; detrahere; ad culpam examinationem obmutescere; interrogatum instar Marpeliæ cautis obrigescere; ferociter contra regulæ præscriptum peccare; nec minas ullas extimescere; nec paternam benevolentiam, (quid enim ad animæ lucrum non agat pater?) nec blanda, mansuetaque monita curare; agere pro libito suo perperam omnia; ad pœnas in emendationem inflictas magis indurescere. Non mirum est, inquam, in tantam ferociam, contumaciamq; superbum Religiosum evadere; diabolum in corde magistrum habere: Christum ex anima sua proscripsit.

9. Quid jam aget cum ejusmodi fera, & indomita bellua miser Superior? Prædicabit ipsi pœnitentiam? contemnet. Hortabitur ad frugem? tergum obvertit. Proponet virtutis præmia? surdo fabulam. Ingemiscet, ac suspirabit?

(a) S. Cypri. lib. 1. Ep. 3.

bit? ridet ipse. Lacrymas ad tantam impietatem fundet? istius ad malitiæ suæ solatium deliciæ sunt. Frustrâ itaque laborat Superior; frustrâ fatigatur spiritualis pater; frustrâ cruciatur conscientiæ iudex Confessarius; frustrâ disciplinam adhibet; virtutem commendat; Deum inculcat. Quia superbiæ magister, aliud docet, quem habet in corde. Hunc animæ dominum produnt verba loquentis; loquuntur opera conversantis, ita, ut in corpus etfi non seviat dæmon, surdum tamen, & mutum dæmonium in ejus anima sedem fixisse certum est. Nam Cassianum audite: (a) *Multo gravius, inquit, constat, illos, vehementiusq; vexari; qui, cum corporaliter ab ipsis (dæmonibus) affligi minimè videantur, animo tamen perniciosius possidentur; eorum scilicet vitij & voluptatibus involuti. Secundum Apostoli namq; sententiam, à quo quis superatur, ejus servus efficitur: nisi quòd in hoc isti desperatius ægrotant; quòd, cum sint eorum mancipia, nec impugnari se ab illis, nec dominatum eorum fer-*

re cognoscunt. Et hic est latentissimus ille superbiæ scopulus, ad quem allisa religiosa vocatio mergitur; quando Nec impugnari se à dæmoniis, nec dominatum eorum ferre cognoscunt. Adeò nimirum superbiæ dominium miseri cor hominis possidet, excæcat, & obdurat; ut nec audire, nec videre, nec sentire possit, se peccatorum profundo penitus immersum ad interitum perurgeri.

10. Hinc verissimè S. Cæsarius Arelatensium Præsul: (b) *Quisquis, ait, superbus est, demone plenus est. Et inferius ad illa verba, Initium superbiæ hominis, apostatate à Deo, Quid est, inquit, apostatate, nisi à Deo discedere? Et utiq; qui à Deo disjungitur, diabolo sociatur. Et in eadem materia alibi: (c) Non discernuntur, ait, Filij Dei, & filij diaboli, nisi humilitate, atq; superbiâ. Quemcunq; superbum videris, diaboli filium esse non dubites. Ideoq; mirum non sit; Religiosum aliquem ad Superioris correptionem surdum esse; post monita ferociorem in malitia fieri; vulnera pec-*

(a) Cassian. Coll. 7. c. 25. (b) S. Casar. Homil. 23. (c) Idem Homil. 18.

catorum à diabolo sibi inflicta non sentire; contemnere obedientiam; ad omne bonum consilium recalitrare; ad operandum benè prorsus implacabilem esse. Quia socius, mancipium, imò filius diaboli est; &, quod amplius, ipse jam totus diabolus est. Graphicè describit alicubi induratum superbix indolem S. Cyprianus in hæc verba: (a) *Tumens animus, & superbus, nec quia victus est, fractus est. jacens stantibus, & integris vulneratus minatur; &, quod non statim Domini corpus inquinatis manibus accipiat, aut ore polluto Domini sanguinem bibat, Sacerdotibus sacrilegus irascitur.* Ubi notandū benè: Etiam nunc Superiores in hanc descendere subindè cum protervo pœnam, & cum contumacibus ex superbia ad suscipiendam pœnitentiam; ut eos sacræ Euchariæ communionem privent; Missæ sacrificio, si Sacerdotes sint, interdican; indignum arbitantes, cum pretiosissimo Corpori, Sanguiniqu; Christi communicare; qui recti defertor, & apostata, Dei quoq;

(a) S. Cyp. Serm. 5. de lapsis.

contemptor, filium se, mancipiumq; diaboli palam profiteatur. Itaq; sic prohibitus, Superiori irascitur, ringitur, & dentibus stridet adversus justum exactorem.

II. Sed prosequitur adhuc, & superbiâ tumidum ad pœnitentiam hortatur idem Africanus Orator, & dicit: *Atque, ô tuam nimiam, furiose, dementiam! Irasceris ei, qui abs te avertere iram Dei nititur, & minaris, qui pro te Domini misericordiam deprecatur, qui vulnus tuû sentit, quod ipse non sentis; qui pro te lacrymas fundit, ipse forsitan non fundis. Oneras adhuc crimen, & cumulas: & cum sis ipse implacabilis ad antisites Dei, putas circa te Dominum posse placari? Accipe potius, & admitte, quæ loquimur. Quid surde aures salutaria præcepta non audiunt, quæ monemus? Quid cæci oculi pœnitentiæ iter non vident, quod ostendimus? Quid percussa, & alienata mens remedia vitalia non percipit, quæ de scripturis cælestibus & dicimus, & docemus? Hucusque Præsul Carthaginensis. Ex quo patet, superbum, & contumacem*

macem nec adhortationibus fieri meliorem; nec animadversionibus, aut pœnis ad bonum flexibilioribus; nec suavis, & paternis monitis placabilioribus. Quia denique; *Superbus daemone plenus est*, filius, & mancipium diaboli est; in superbiam scopulum allisus naufragari, ruere, & perire debet, sicut rectè de superbia concludit Siracides: (*) *Qui tenuerit eam, id est, superbiam; adimplebitur maledictis, & subvertet eum in sinem.*

§. II.

Amor sui, religiose vocationis alter scopulus occultissimus.

1. Non minùs occultum, & in animæ religiose perniciem latentissimam saxum est, amor sui; quem Græci philautiam vocant, superbiam quidem filiam, sed matre sua longè nocentioribus, & eò periculosioribus, quò cum amore, animique; affectu, qui tam erga Deum super omnia dili-

gandum, quàm erga proximum, tum etiam erga semetipsum, exhibendus est, conjunctioribus. Et idèò perimentem facilius; quia placidas amoris aurei crispantem undas, & tranquillum æquor egregiè mentientem, saxumque; horrendo naufragio paratum in perfidioso tractu dissimulantem. Dixi, amorem sui filiam esse superbiam. Nam anima dum in semetipsam reflexa qualitates, & dona tam gratiæ, quàm naturæ, sibi liberalissimè à Deo concessa contemplatur, & in iis hærens suam dispicit excellentiam; ex ea contemplatione concipit, & parit amorem sui: in quo eadem anima non magis æstimat, ac diligit Deum, quàm semetipsam, appetendo bonum, vel etiam malum sub ratione boni, sicuti fit in concupiscentia carnis, & in iis, quæ spectant ad sensuum delectationem; item appetendo laudem, honorem, & gloriam, sibi tantum, non Deo, cui soli debetur omnis honor, & gloria, & in quem rerum creaturarum omnis pulchritudo,

(*) Eccli. 10. 15.

do, æstimatio, & excellentia redundat. Atq; ex ea laudis, & gloriæ inordinata appetentia, fit; quòd inordinatus hic amor sui ^(a) perducit (ut Sanctus ait Thomas) ad contemptum Dei.

2. Dixi etiam hanc superbix filiam, philautiam, matre suâ superbix longè nocentior, & periculosiorem. Quia præterquam quòd æquè fit ^(b) *Initium omnis peccati*, (eodem Angelico Doctore sic asserente) sicut & superbia, insuper alteram sibi quoq; matrem adsciscit luxuriam. Undè meritò Sanctus idem Thomas ait: ^(c) *Quòd aliquis appetit sibi delectabilia carnis, ponitur amor sui filia luxuriæ.* Et ita demùm obæcat intellectum, ipsamq; voluntatem avertit à summo bono, quòd Deus est, ut quiescat tantum in se; nec velit ab his relictis altiùs ad Deum, & ad ea, quæ Dei sunt, elevari. Atq; ob hanc, quam inducit menti excitatem, dilectio sui crudeliùs sævit in animam, eamq; perimit fraudulentius, ac faciliùs, eò quòd ipsi malum sub boni ratione, tam-

quam solum delectabile, proponat, & in tantum incendente matre luxuriâ demettet; ut aliud nec velle possit, nec velit admittere bonum honestum, & invisibile, nisi quòd ipsa sibi solum ad præsens apprehendit delectabile.

3. Ut autem liqueat claridus; amorem sui æquè esse omnium initium peccati, sicut & ipsa est superbia; & eò crudeliùs in animam sævire, quò latentior est, utrumque sacer codex confirmet. Homo primus in paradiso per unum de ligno vetito esum, multorum, imò omnium factus est criminum reus. In primis enim superbia tumuit, & sicut alter angelus apostata similis esse voluit Altissimo. Nam simul ac audivit: *Eritis, sicut dii, scientes bonum, & malum,* ^(d) mox divinitatis appetens, præceptum, quòd acceperat, contempsit, & consequenter ipsam etiam supremam Dei majestatem postposuit. Quòd erat enorme scelus, & impietas execrabilis. Tum verò semetipsum per esum vetiti fructus unà cum omni posteritate crude-

^(a) S. Tho. 1.2. q.77. a.4. ad 2. ^(b) 1. q.84. a.2. ad 3. ^(c) 2.2. q.153. a.5. ad 3.

^(d) Gen. 3. 5.

crude-

crudeliter interemit, decreto mortis immutabili omnes obijciendo : quod fuit scelus admodum grande, ut neque nomen, neque supplicium ei par inveniri possit ; nisi quod æternam morte tam ipse, quam omnes posterius sint multati. Sed hæc adhuc parva sunt : majora non omittamus. Ipsi Deo rebellis fieri non extimuit, ubi per mandati transgressionem contra Deum manus armavit : *Tulit, mulier, de fructu illius, id est, ligni, & comedit ; deditque viro suo, qui comedit.* (a) Illud, *Tulit de fructu, & comedit*, tam erat atrox facinus, quam exsertis sacrilegis manibus, & aperto ore blasphemus bellum Optimo Creatori denuntiare, & comminando protestari, ac dicere : Nos erimus, sicut deus ; Nos tibi similes Deo tuam adæquabimus divinitatem : Nos præcepto tuo non obtemperamus. O crimen ! ô scelus ! ô facinus ullo nomine non explicandum ! Quid deinde ? Non deerat major contumacia. Vocem Domini vix ut audierunt deambulantis ; non jam dignati sunt ipsum audi-

(a) v. 6.

re, honorare, cum reverentia debita tantam majestatem excipere ; sed tamquam auctoritatis alicujus prærogativam tumidi, præsentiam suam Domino subtraxerunt : *Abscondit se Adam, & uxor ejus à facie Domini Dei.* (b)

4. Expostulanti Domino ; *Quod ex ligno, de quo præceperam tibi, ne comederes, comeditisti ;* hem, quam infulsè reponit prævaricator ! Nè factum confiteretur, quod tamen negare non poterat, & cum patre mendacii diabolo crassè mentiretur, certis ambagibus flagitium velat, & causam admitti criminis omnem in ipsū retorquet Deum, cum mulierem allegat sociam à Domino sibi datam : (c) *Mulier, ait, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi, & comedit.* Mulier contra, serpenti crimen suum imputat : *Serpens, ait, decepit me, & comedit.* Jam autem tam viri, quam mulieris eò collineabat argumentum, & oratio ; culpam ut à se propulsarent, & Deum ipsum transgressionis suæ reum agerent. Vir quidem, ac si palam diceret :

(b) v. 8. (c) v. 12.

Nisi tu, Domine, mulierem hanc mihi sociam dederas, ego minimè peccàssem. Solus eram constituendus in paradiso, non cum muliere socia. Sed postquam tibi uisum est aliter, feci, quod nolui: auctore te sociam mulierem habeo, auctore te comedi. Mulier autem cum ait: *Serpens decepit me, & comedi*, quid aliud dicere voluit, quam hoc obijcere? Age; serpentem callidior omnibus animantibus creare non debueras, & ego non fuissèm decepta; non comedissem. iste calliditate suâ mihi imposuit; me ad comedendum induxit. Utiqve serpens opus tuum est, non meum. O excusationem impiam! O blasphemiam inexcusabilem! innocentem ut se probaret, Deum Creatorem serpentis accusat: *Serpens decepit me.*

5. Et horum omnium tam enormium scelerum, quæ singula protoparentes læsæ majestatis reos constituunt, sicut & aliorum, quæ ex uno veluti fonte scaturiunt, & quorum recensere catalogum

foret prolixum, etsi superbia quoq; intervenerit, tamen initium fuit superbiæ filia, videlicet philautia, seu amor sui. Quod ne temerè sit asertum, S. Augustinus arbiter accedat; qui rem hanc ita decidit: *(a) Prima hominis perditio fuit, amor sui. Si enim se non amaret; & Deum sibi præponeret, & semper esse subditus vellet: non autem converteretur ad negligendū voluntatem illius, & ad faciendam voluntatem suam.* Jam quando Sanctus hic Doctor dicit; primam hominis perditionem fuisse, amorem sui, non est dubium, eum asserere velle, philautiam simul fuisse principium omnium, quæ consecuta sunt, peccatorum; puta curiositatis, gulæ, contumaciæ, rebellionis, & aliorum hinc superius enumeratorum. Et verò S. Doctoris sententiæ duplex è Sacro Codice subscribit argumentum.

5. Primum est, ipsa mulieris coram serpente confessio, dicentis: *(b) Præcepit nobis Deus, ne comederemus, & ne tangeremus lignum scientiæ boni, & mali, ne fortè moriamur.* Ecce

(a) S. Aug. Serm. 47. in cap. 17. Matthæi. (b) Gen. 3. 3.

causa, cur non statim comederint de ligno vetito: *Ne forte moriamur.* Agebatur ipsis de pelle sua; ne scilicet morerentur. Diligebant se, suiq; conservationem curabant magis, quam mandatum Dei, ejusq; dilectionem. Sed callidus serpens ubi scrupulum, & mortis metum ipsis discussit, *Nequaquam moriemini,* magno statim ausu de ligno vetito comederunt. *Alterius* argumenti vis est in eo; tum quod serpens addiderit: *Eritis si ut dij:* ubi sine dubio magis accendebatur animus ad amorē sui. Quid enim amplius optare sibi debuerant ad immortalē sui conservationem, quam esse *sicut dij?* æquales esse Deo? nulli subjectos esse; tum quod mulier coniectis in lignum oculis, ut vidit; quod *bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuq; delectabile,* (a) ex philautia noluit se tam boni, pulchri, & delectabilis esu ligni frustare; ideoque *Tulit de fructu illius, & comedit; deditq; viro suo, & comedit.* His igitur divinæ Scripturæ testimoniis ita expensis

(a) v. 4.

jam constat; veram esse Divi Augustini sententiam, quod *Prima hominis perditio fuit amor sui.*

7. Enim verò, quodd idem amor sui crudelius in animam seviat, quam mater ejus superbia, vel indè patet: quod superbia plus non agat, quam quod supergrediens regulam rationis, inordinatè appetat excellentiam: sive quodd respiciens defectum subjectio- nis ad Deum, (ut docet (b) S. Thomas) secundum quod aliquis se extollit supra id, quod est sibi præfixum secundum divinam regulam, vel mensuram. Quæ superbiæ descriptio satis ostendit; hoc saltem in ejus esse proposito, quodd hominem velit (inordinatè licèt) excellere, & esse plus aliquid, quam est, & quam esse possit; & quodd adnitatur eò semper evadere, quodd quædam animi provocat magnitudo, nec unquam patiatur ad infimum usq; succumbere. Amor autem sui non ita. Quærit quidem & ipse quamdam excellentiam: sed interea propter propositi sibi finis conse-

(b) S. Thom. 1. 2. q. 84. a. 2.

cutionem infimis, vilissimis, ac sordidis rebus subijcere se, vilitissimumq; fieri mancipium minimè refugit, & antequam animam occidat, vinculis terrenarum rerum, & cupiditatum fœdè mancipatam in turpem redigit servitutem. Quæ crudelitas est maxima, prius inter vincula diu, miserabiliterq; cruciari, postea tandem occidere. Cujus sævitiam auget ipsè quoq; ad vincula, & ad eadè procedendi modus. Amor enim sui semper obtendit blanditias, & semper sævam tyranidem exercet. Sævit, dum blanditur; dum amat, odit; dum salvat, perdit. Rem ipsa divina Veritas magis elucidat, cum ait: (a) *Qui voluerit animam suam salvam facere, perdet eam.* Et alibi: (b) *Qui amat animam suam, perdet eam.*

8. Igitur amor sui, gravissimum est odium sui. Nam ubi homo per multa carnis commoda fovere studet animam, & servare, ibi illam crudelissimè perdit. Sic enim amare, est inordinatè, malè, & perditè amare: uti rectè S.

(a) *Matth. 16. 25.* (b) *Joan. 12. 25.* (c) *S. Aug. Tru. 15. in Joan.* (d) *S. Jo.*

Chryf.

Augustinus ait: (c) *Si malè amaveris; tunc odisti.* Et S. Johannes Chrysoströmus idipsum clariùs exponens ait: (d) *Amat animam suam in hoc mundo, qui desideria ejus inconvenientia facit.* Sensus horum Doctorum eò tendit, ut doceant; Amorem sui non aliud esse, quàm aut scopolum sub placidis undis occultissimum, & certissimum adferre naufragium animæ inter vitæ præsentis oblectamenta miserè pereunti; aut blandum sicarium continuè sub specioso dilectionis pallio sicam in necem animæ paratam circumferentem, tandem crudelissimè perimentem: verè, *si malè amaveris, tunc odisti.* Undè sequitur insuper actus alius, quem philautia subdoldè palliat, obtegitqve. Dum enim videtur totum hominem amare, non amat, nisi partem hominis unam; & quidem viliozem, infimam, nihil à bellua differentem: corpus, inquam, seu carnem caducam, morti, putredini, & vermibus destinatam. Hanc amor sui fovet, nutrit, & delicatius habet. Animam verò, partem

homi-

hominis nobilissimam, immortalem, gratiæ, luminis, & donorum cœlestium participem non vercali persequitur odio, negligit, deserit, & ita miserimè perdit.

9. Jam consideret unusquisque; an non sit hæc immanis philautiæ crudelitas, solam perituram nutrire carnem, animam fame interimere? carnem caducam diligere, animam immortalem, quæ vera Dei imago est, odire? Imò quod crudelius est, & sceleratius; ob unam corporis curam, & amorem, etiam ipsum Deum, qui animæ vita, & totum hominis bonum est, aufert, eripitque. Benè propterea religiosissimus quidam Asceta: (a) *Non amavi, inquit, animam, quod præcipue sum; sed solum corpus, quasi solum essem corpus, quod non sum. Ut amarem partem mei, non amavi me totum; & quod sceleratius, non amavi id, quod mihi est totum, Deum.* Sapientissimè dixit. Nam seipsum qui amat, certè totum se non amat; sed neque Deum amat. Denique Tautologica de amore sui ne fastidi-

um creet Oratio, Divus Augustinus, quàm sit philautia potius odium sui, quàm amor; & odium sui sit veriùs amor sui, quàm odium, doceat: & totam hanc ratiocinationem cum ista claudat emphasi: (b) *Ne cio, quo inexplicabili modo, quisquis seipsum, non Deum, amat, non se amat. Et quisquis Deum, non seipsum amat, ipse se amat. Qui enim non potest vivere de se, moritur utique amando se.*

§. III.

Propria voluntas, alius religiose vocationis scopulus occultissimus.

I. Amorem sui dictatorem voluntatis propriæ qui dixit, nihil aberravit à vero. Nam sicut ille religiøse vocationi totus est ex invidiis, sic ista ex philautiæ imperio non minus habet in placidè crispanti pelago latebram, scopulus ad eò perniciosus, ut in hunc ubi Religiosus impegit, jam in abyssum inferni sit immersus; ut non immeritò Divus Bernardus moneat: (c)

(a) Guilielm. Stanibull. in quotidiana milit. Christian. tessera. die 5. May. num. 3.
 (b) S. Aug. Tract. 120. in Joan. (c) S. Bern.

Cesset propria voluntas, & infernus non erit. Et profectò dictū sapientissimè. Nam superbia, & amor sui, quamvis & ista religiosam animam subvertant, adferunt tamen nescio quid caduci, momentaneiqve solatii; solatium illud, quod in Deo, & de Deo est, solumque verum, & beatum est, impediens, ac penitus auferentis. At voluntas propria tam crudelis, & trux tyrannus est, ut vel inter ipsa solatia consolationem nec adferat, nec admittat ullam; cruciet verò mentem assiduè, verè dyscolum, & intractabile malum. Semper desiderat, acquiescit nunquam. Non habita, quia non habentur, affligunt; acquisita, vel quia non satiant, torquent; vel quia non jam placent, exasperant; vel quia propositum fallunt, disercuciant. Prorsus voluntas propria faxum est, ad quod allisus animus, suaq; navi excussus, perpetuum instar Promethei ad Caucasum alligati sustinet vulturem; qui cor laniet, vorer, sed nunquam devoret. Ad tale damnatum se credat cru-

ciamentum, quisquis in hunc scopulum propriae voluntatis impegerit Religiosus.

2. Et quidem Superiorem habet Religiosus, & regulam. Hæc ubiq; Superioris agit partes; ille pro regula totus arbiter, imò custos, excubat. Hunc audire, illam sequi quamdiu non detrectas, securè navigas, nulli periculo, nulli scopulo, nulli naufragio obnoxius. Hinc rectè Divus Hieronymus, ut Monachum quemdam benè formaret, sic illum per Epistolam compellat: *(*) Non facias, quod vis: comedas, quod iuberis; vestiare, quod acceperis: operis tui pensum absolvas; subijciaris, cui non vis; lassus ad stratum venias, ambulansq; dormites; & necdum expleto somno surgere compellaris. Dicis Psalmum in Ordine tuo, in quo non dulcedo vocis, sed mentis affectus queritur, dicente Apostolo: Psallam spiritu, psallam & mente; & cantantes in cordibus vestris Domino. Legerat enim esse præceptum: Psallite sapienter. Servias fratribus; hospitium laves pedes; passus injurias, liceas: præpositum monasterij*

(*) S. Hieron. Ep. 4.

timeas, ut dominum: diligas, ut parentem: credas tibi salutare, quidquid ille præceperit. Nec de majorum sententia judices, cujus officij est, obedire, & implere, quæ jussâ sunt, dicente Moysæ: Audi Israeli, & tace. Quibus ita præscriptis, concludit denique: Tantis negotijs occupatus, nullis vacabis cogitationibus: & dum ab alio transis ad aliud, opusq; succedit operi, illud solum mente tenebis, quod agere compelleris. Hucusque S. Hieronymus egregium agit Religiosi didacticalum. Cujus omnes sententiæ, & verba licet ex una quidem parte maximè impugnet otium; ex altera tamen huc præcipuè spectant, ut Religiosum à propria voluntate quàm longissimè avocent; dum ipsū ad Superioris, & Regulæ præscriptum in victu, in vestitu, in somno, in vigilia, & omnidemum opere jubet, quod ipse non vult, facere: sed id omninò, quod ex alterius arbitrio faciendum jubetur. Et in hoc univèrsâ religiosæ vitæ securitas est. Ab hac regula in voluntatem descivisse propriam, certum periculum, & ruina est.

3. Enimverò ut omittamus alia, quæ propriam voluntatem exitiosè damnant pernicièi, Sanctum Bernardum accerrimum propriæ voluntatis impugnatorem audiamus. Hic postquam ejus indolem graphicè depinxit, docuitque: nihil aliud à Deo puniri magis, quàm hoc vitium, mox, ut ejus exponeret malignitatem, ad quatuor ejus præcipuas quasi proprietates explicandas in hunc sese modum expedit, dicitque: *(a) Porro voluntas propria quo furore Dominum majestatis impugnet, audiant, & timeant servi propriæ voluntatis. Primum subtrahit semetipsam, & subducit ejus dominatus, cui tamquam auctori servire debuerat.* Ex quibus verbis hoc elicitur; propriam voluntatem hanc condidicisse contumaciam ab avia sua superbia, accipere verò à dictatore simul & matre philautia; ut nulli, ne ipsi quidem Optimo Creatori velit subesse; nec aliud, nec aliter, quàm quod, & sicut, eligit ipsa, facere. Summa impietas, & pertinacia! quam nec regula mollit,

(a) S. Bernardus.

nec Superior frangit, sed in interitum præceps ruit. *Secundo* (prosequitur Claravallensium pater) *etiam, quod in se est, omnia, quæ Dei sunt, tollit, & diripit: dico fiducialiter.* Hic notatur vis, & energia propriæ voluntatis; cujus malignitati non sufficit, facere mala; nisi & bona, quæ Dei sunt, & quæ ad Dei laudem, honorem, & gloriam pertinent, tollat; eaq; convertat in malum, & tamquam veneno imbuta, Deo reddat exosa; uti sunt jejunia, carnis afflictationes, orationes, & alia his similia bona opera.

4. Expostulant cum Domino Deo apud Evangelicum Vatem Judæi, quod eorum jejunia, & aliæ corporis afflictationes aspiciantur minimè, nec in ullo penitus habeantur censu: *(a)* *Quare jejunavimus, inquit, & non aspexisti? Hamiliavimus animas nostras, & nescisti?* An idem non aspiciuntur, nec sciuntur eorum jejunia; quia latrones, homicidæ, licarii sunt? Non equidem. An quia superbi, arrogantes, elati sunt? Nequa-

(a) Isa. 58. 3.

quam. An quia gulosi, luxuriosi, avari sunt? Equidem hæc omnia contumax illa Judæorum gens, & Deo semper refractaria catenatim secum trahebat vitia; nec tamen ipsis hæc exprobrantur, tamquam ob ista non habeant ipsorum afflictationes in Dei conspectu locum. Sed quid? Audiamus responsum ad propositum. *Ecce, inquit, in die jejuniij vestri invenitur voluntas vestra propria.* Ideò non aspexi, nec scivi jejunia vestra: quia in his inventa est propria *Voluntas vestra.* Et paulò inferius idem ipsis exponitur disertius: *(b)* *Numquid tale est jejunium, quod elegi: per diem affligere hominem animam suam? Numquid contorquere quasi circulum caput tuum, & saccum, & cinerem sternere? Numquid istud vocabis jejunium, & diem acceptabilem Domino?* Non hoc, o popule Judæorum, non. Sed *dissolve colligationes impietatis.* Nimirum hoc est, quod jejunium vestrum, saccus, & cinis, apud Deum in nullo sunt censu. Quia voluntas vestra propria, quæ est quædam col-

(b) v. 5.

ligatio & catena omnis impietatis, sanctis aded se intermiscet operibus; hæc suam in opera bona vestra tyrannidem exercet, ea conspurcat, obsecrat, & in conspectu meo reddit abominanda.

5. Sed ad S. Bernardi sermonem redeo. *Tertio*, inquit, *nemini, qui sit in propria voluntate, posset totus mundus sufficere.* Et hæc Sancti Patris sententiâ confirmatur, quod superius à me dictum est; immanem propriæ voluntatis in eo præcipuè tyrannidem exerceri; quòd vel inter ipsa solatia consolationem nec adferat, nec accipiat ullam: cruciet verò mentem assiduè, nunquam contenta, quieta nunquam, semper affligens, & semper afflicta. Inter hæc autem *Addit adhuc quartum* (prosequitur Doctor mellissius) *& ipsum, quod in ipsa est, punit Deum, (ò dictu horrendum!) punit Deum voluntas propria. Omnino enim vellet, Deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire.* Et potest hac major impietas, & malitia inveniri? Diabolus ipse jam

in ignem æternum condemnatus, odio contra divinam justitiam continuo flagrans, majorem hac malignitatem vomere non potest. Undè concludit denique S. Bernardus, & propriæ voluntatis indolem ita denuò depingit: *Vult ergo eum non esse Deum. Crudelis sanè, & execranda malitia! quæ Dei potentiam, justitiam, sapientiam, perire desiderat. Hæc est crudelissîma bestia, fera pessima, rapacissima lupa, & læna savissima. Hæc immundissima lepra animæ, propter quam in Jordane mergi oporteat, & imitari eum, qui non venit facere voluntatem suam.*

6. Jam ex hac Sancti Patris Oratione si non aliud notandum esset ad propriæ detestationem voluntatis, hæc duo certè maxima sunt: quòd usq; ad oppugnandam *Dei potentiam, justitiam, & sapientiam* se armet: & quòd etiam opera bona destruat, eaqve coram Deo faciat abominanda. Et illo quidem primo si non superat, certè tamen æquat malignitate diabolus: altero verò despoliat, & nudat animam

omni quantumvis sancto opere, ita, ut hominis religiosi vigilantia, jejunium, oratio, solitudo, carnis afflictatio, ciliciū, & quidquid aliud exerceri boni operis ab ipso potest, si sit ex propria, & cum propria voluntate, nequaquam inter virtutes, & opera laudabilia, Deoque accepta, censeri possit. Audet enim, ac dicit iterum S. Bernardus de Monachis propriæ voluntatis in hæc verba: (a) *Vereor, ne inter nos aliqui sint, quorum non acceptet munera Sponsus; eo quod non redoleant lilia. Etenim si in die jejuni mei inveniatur voluntas mea, non tale jejunium elegit Sponsus; nec sapit illi jejunium meum, quod non liliū obedientiæ, sed vitium propriæ voluntatis sapit. Ego autem non solum de jejuniis, sed & de silentio, de vigilijs, de oratione, de lectione, de opere manuum, postremo de omni observatione Monachi, ubi invenitur voluntas sua in ea, & non obedientia Magistri sui, id ipsum sentio. minimè prorsus observantia, etsi bonas, in se, tamen inter lilia, id est, inter virtutes, consistunt deputandas: sed audiet &*

Propheta, qui ejusmodi est. Numquid tale est obsequium, quod eligi? dicit Dominus. In die bonorum tuorum inveniuntur voluntates tue. Grande malum propria voluntas. Quia fit; ut bona tua, tibi bona non sint. Hucusq; S. Bernardus. Qui si de bonis operibus aded severam, at justam, & sacræ Scripturæ consentaneam, tulit sententiam; ea videlicet per voluntatem propriam ex bonis fieri mala; quid dicturum fuisse putamus, aut quid etiam nunc diceret de operibus iis, quæ Religiosus audeat facere contra expressum Superioris, aut regulæ vetitum, tamquam ex proposito voluntatem Præpositi, vel regulæ præscriptum infringendo voluntariè. An pervicaciam ejusmodi non solum ex voluntate propria, sed & ex malitia, non solum S. Bernardus, sed quicumque bonus alius Religiosus probasset, vel probaret? De nostri sæculi Religiosis, quibus etsi virtus, & observantia regularis est cordi, non tamen ausim quidquam concludere. Jam enim passim locum suum habent certi

(a) S. Bernard. Serm. 71. in Cant.

certi respectus, si non etiam animi quædam abjectio, quam pusillanimitatem vocamus. At de S. Bernardo possum promittere; ipsum in omni contumaciæ casu, nullo prorsus habito respectu, non tantum acrioribus verbis, sed etiam rigidioribus pœnis, fuisse fulminaturum.

7. Jam verò mirum non est; propriam voluntatem in eam effrenari malitiam. Quia si Deum esse non vult; si potentiam, justitiam, & sapientiam Dei ferociès oppugnat; quomodo Superiorem, & regulam non contemnat? Voluntate propria Religiosus ebrius; assiduâ capitis quædam laborat vertigine: bibit animi dulce venenum sine mensura; & bibit idèò: quia totus jam ebrius, quid agat, vel quid agere conveniat, non videt, ne ipsam quidem ipsius sui perniciem, & exitium. Quam in rem egregiè Balduinus: (a) *Amor, inquit, propriæ voluntatis, vinum est mentem inebrians, & omnes sensus ejus perturbans, ut puta auditum, ne audiat obedientiam; oculos discretionis, ne vi-*

*deant *vanitatem; ceterosq; sensus suis officijs destituit, in medio eorum miscens spiritum vertiginis. Vinum propriæ voluntatis ciliquatum est, & expressum in torculari inobedienciæ, & ira acer-rima, quam comederunt patres nostri, & dentes filiorum obstu-perunt.*

8. Sanctus autem Anselmus propriam voluntatem appellat venenum, pestem, (& est verissimum) imò vocat eam, ipsam mortem; sed quæ præ mentis insania non advertitur, quin potius amatur. Ipsius Sancti verba recito: (b) *Propria voluntas, inquit, quidam herbæ venenose, atq; mortifere assimilatur: quam medicus peritissimus interdixit primis parentibus comminans: quia si ex ea comederent, leprosi effecti procul dubio perirent. At illi præceptis ejus obedire noluerunt; sed ex eadem herbæ comederunt, Undè & leprosi effecti, leprosos quoq; filios genuerunt; atque ut medicus eis comminatus fuerat, mortui sunt. Quorum filij licet agnoverint, patres suos illa herbâ infirmatos fuisse, & mortuos, seq; ipsos leprâ percussos, & morituros; eandem*

*luis. * forte legendum: veritatem. (b) S. Anselm. lib. de Similit. c. 37.*

tameu herbam super omnes alias diligant, indèq; cibos uniuersos suos condiunt; manè quoq; surgentes ex eadem quasi pro medicamento accipiunt. Hi igitur quàm sint dementes, omnis, qui audit, advertere potest. Sed nec minus dementantur, qui propriâ voluntate utuntur. Ipsa est enim herba diaboli venenosa suggestionè venenata, & omnibus ea utentibus pestifera. Hanc Deus, qui nostris medetur peccatis, primis humani generis parentibus interdixit, cum eos comedere pomum sub mortis comminatione prohibuit. Quia præceptum ejus transgressi ex eo comederunt, mox peccatores effecti, & in anima mortui postquam alios peccatores genuerunt, & ipsi carne mortui sunt; homines tamen eandem voluntatem præ cæteris diligunt, & eam immiscet omnibus pœnè, quæ agunt. Nihil itaq; istis dementius, quàm quòd nihil utantur suâ morte libentius. Hucusq; S. Anselmus. Qui dum omnem Adæ posteritatem propriâ voluntate utentem maximè dementare alserit, profectò Religiosum hoc infectum pestifero veneno, multò minùs sapere asseuerarit.

9. Huc etiam collineasse, in eandemq; sententiam iuisse, certum est, Venerabilem Institutum nostri Patriarcham. Qui de obedientiæ voto regulam præscribens sic orditur: (*) Dicente Christo Domino Salvatore nostro: Non veni facere voluntatem meam, &c. genus maxime stultitiæ videbitur, si quis in nostra Congregatione voluntatem propriam facere presumpserit. Et rectè inter alia vitia voluntatem propriam vocat Genus maxime stultitiæ. Nam cæteris imbecillitatis humanæ miseris, & ineptiis, in quas impingimus Religiosi, non est dubium, quin semper interveniat aliqua stultitia, animi videlicet à recto deviantis error. Sed obedientiæ voto stare nolle, Superiori Dei vice præcipienti, & regulæ repugnare; potestati, quæ non nisi à Deo est, resistere; & ipsi Deo quodammodò contravenire, ac rebellem esse, suamq; propriam sequi voluntatem, & judicium, quòd nullâ ratione potest divinam potentiam superare, verè stultitiam omnem aliam superat, & est

(*) *Constit. P. 2. c. 2.*

verè Genus maximæ stultitiæ. Quia Spiritus Sanctus per Salomonem ait : (a) *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum. Sed solus Vir obediens loquetur victoriam, protestatur idem Spiritus Sanctus. Vir autem impius, pertinax, & propriæ voluntatis, procaciter obfirmat cultum suum*, ut Deo quidem rebellionem, Superiori verò sollicitudinem, & anxietatem, sibi pœnam consciscat. Hinc rectè S. Augustinus : (b) *Sola, inquit, obedientia tenet palmam; sola inobedientia invenit pœnam.*

10. Propterea non sine causa magnus ille multorum in Christo Pater Monachorum S. Antonius (uti legitur in Vitis Patrum) monasticam vitam profitentibus hoc inculcabat : (c) *Si fieri potest, quantos passus ambulat Monachus, vel quot calices aquæ bibit in cella, declaret Superioribus; ut à recto non deviet.* Ex quo Religiosus unusquisq; colligat; Nec hodie quidem, si viveret in terris, ab ipso tam rigidam requireret disciplinam, ut singulos passus, quos ambulat, decla-

ret Superiori; cum hoc ad praxim deduci non possit; ideoq; Sanctus idem Magister Eremitarum non dixit absolute, ut hoc fiat : sed, *si fieri potest*; id est. quantum positum est in boni Religiosi observantia, modis omnibus adnitatur, ne passum quidem unum faceret sine Superioris scientia, & facultate. Quod tunc ritè fit; quando in cella sua honestè occupatus, adit neminem ad cum aliquo, (seclusâ necessitate) colloquendum; vel curiosius aliquid investigandum; vel ad aliquid accipiendum, & id genus alia. Sed sciat de passibus ejusmodi faciendis, & facultatem impertiat Superiori; & tunc extra culpam, imò cum merito, fiet collocutio, nec cujuscunque negotii, modò non culpabilis, agitatio imputabitur ad culpam.

II. Quo in genere obediendi, propriamque voluntatem, ac iudicium suum, minime sequendi, singulariter eminuit de primis nostris ex gente Polona Patribus, adhuc vivente Venerabili Patriar-

(a) Prov. 21. 30. 29. (b) S. Aug. Serm. in Psal. 70. (c) S. Anton. in Vit. Patr.

châ Nostro, P. Casimirus à Conceptione B. V. Mariæ. Hic Podolinii tunc agens circa annum Domini 1644, usq; ad annum 1650. ad prima Domûs Podoliniensis fundamenta juventuti nostræ Religiosæ Præfectus, subindè mittebatur Lubloviam, vel ad vicinius oppidum Cnisha dictum, pedes; eò quòd temporibus illis nec equorum, nec vehiculorum ad unius, alteriusvè milliariis Germanici iter fuerit usus Religiosis nostris. Igitur contingebat, ut redux ab itinere benè fessus, ac sudans, inferioris Rusbach transiens villam, à loci Parocho Stanislao Snieszkowic, in domum nostram Podoliniensem beneficentissimo, stante præ foribus domûs Parochialis invitaretur ad divertendum, & ad vires ex itinere pedestri fessas exiguo seu vini, seu cerevisiæ pocillo reficiendas. Offerebat ipsi charitatem hanc crebrius ille Parochus: sed nunquam hoc à bono Patre potuit impetrare, ut vel diverteret, vel aliquo cibo, seu potu vires instauraret, semper re-

spondente: se facultatem ad id non habere: & ita obiter salutato viro humanissimo viam suam prosequeretur.

12. Contrà de quodam ex Religiosis nostris in Italia; audivi jam tunc in Religione tyro: qualiter uno, vel altero ante Venerab. Patriarchæ nostri Josephi à Matre DEI obitum anno, missus ab eodè (si non fallor) in Siciliam, an Neapolim? præmonitusque, imò prohibitus, ne ex via diverteret ad parentes suos, sed rectà navigaret ad præstitutû sibi locum; secûs fore, ut à piratis in mari capiatur: sed ipse neglectà Patris admonitione, seu postposito mandato; fecit nihilominus, quod propria voluntas, & judicium suggestit. Factum igitur est; ut captus à piratis ad Sarracenos in servitutem abduceretur. Pro quo postea redimendo fiebat per Provincias, & domos nostras omnes contributio, me tunc in tyrocinio existente, & epistolam in hac materia scriptam ad P. Joannem Dominicum à Cruce Podolintensis nostræ Domûs eo

tempore Ministrum publicè legi audiente. An autem redemptus fuerit, præsertim in illo Ordinis nostri turbido sub Innocentio Papa, X. & jam duobus post obitum Venerab. Patris nostri Fundatoris annis, non mihi constat. Satis est, Patrem illum captivum in scopulum propriæ voluntatis impegisse graviter, non unum, sed plurimos passus absque Superioris facultate progressum. Factumq; est illi, quod superius ex S. Augustino dictum est; quòd *sola inobedientia invenit pœnam*. Sed ego ad S. Antonii redeo monitum.

13. Quod dixit Sanctus ille Pater: *Quos calices aquæ bibit in cella sua Monachus, declaret Superioribus, ut à recto non deviet*; equidem præcis illis temporibus non erat ullius scrupuli, in cella sua paratam aquam habere ad bibendum, cum opus fuerat; præsertim quòd distinctis, & procul ab invicem distantibus habitarent Monachi cellis in eremo; nihilominus facturos fuisse perfectius; si ad singulorum

calicum usum aquæ Superioribus suis id declarassent, ne deviant à recto. Jam si Religiosus hodie pro libito suo sive in cella, sive alibi, domi, vel extra domum, sine facultate Superioris non jam aquam, sed vinum, & quidem primæ notæ (quomodo acquisitum, novit ipse melius) sed liquorem alium pretiosum, sed ipsum etiam cerealem (qui communis omnibus est in patria nostra) potum in cella sibi servet occultum: hic, vel etiam alibi, propriâ voluntate bibat contumaciter judicio suo nixus, an non à recto deviat? Permultum e- quidem: & jam propriæ voluntatis ebrius liquore pestifero, sequitur errorem non facile corrigendum. Quia toxicum hoc propinante diabolo haustum profundas agit veneni sui radices, non nisi divinæ miserationis, & gratiæ peculiaris prodigio propellendum, egerendumque.

14. Quàm autem hujusmodi proprietarii gratum præstent obsequium stygio veteratori, Beatus Dorotheus ad hoc

hoc propositum narrat: Monachum quendam à diabolo dilectum singulariter fuisse, ab eoq; cæteris antelatum; eò quod nollet à Superiore gubernari. Cui quidem exemplo mox subdit Sanctus ille Pater, ac dicit: *(a)* *Tales diligit, diabolus; atq; hi maxime delectatur, qui sine duce sunt; non hi, qui se submittunt ei, qui post Deum auxilium præstare potens est, & manum dare. Neq; enim diabolus ille sanctos adveniendi potestatem habuit, cum illum Sanctus Pater reperit tot potiusmiculas, & pigmenta, tot alabastra circumferentem, non omnibus propinavit. &c. &c. Infelicem illum unum invenit, qui seipsum regeret, & instrueret; qui nullum haberet coadjutorem; quemq;ve, ut voluit, ludo habuit; discedensq; soli gratias egit, cæteros omnes detestatus.* Ita B. Dorotheus. Unde liquet; Religiosos, qui excusso sanctæ obedientiæ jugo, quoniam nec Deo, nec Superiori voluntatem suam volunt submittere, in cibo, in potu, & in cæteris ad corporis commoditatem pertinentibus sibi prospiciendo, dominum, &

(a) B. Dorotheus dicit. 1.

patronum habere cacodæmonem; quotidie novas artes, quibus Superiores, & regulæ præscriptum possint eludere, suggerentem. Nec possunt jam aliter sustentare vitam hi, quos vincitos propria voluntas attinet, quam clandestinis, & subdolis artibus, ut commodis suis prospiciant, cuticulamq; curent, & quotidie culpis, ex quibus impostor Stygius oblectamentum habet, se intricent. *(b)* *Est enim pessima (Galfridus ait) mater, voluntas propria: cujus sunt due filie non degeneres, iniquitas, & voluptas. Hec animam inquinat, illa contrahit, & quodammodo rugat.*

15. Sed parùm sit dictum; animam propriæ voluntatis, inquinari voluptate, iniquitate verò contrahi, & quodammodo rugari. Plus est, eam veneno pestifero (sicut jam a libi dictum est) infici; pestem exitiosam bibere; mortem sibi per execrandam dulcedinem adferre; &, quod execrabilius est, ebriam propriæ voluntatis insaniam sine gubernatore se navigationi committere; in ipso pelagi sævi-

(b) Galfridus.

entis alto ad scopulum miserabiliter allidi; naufragium facere, interire. Quod horrendum animæ discrimen, etsi plerumque soleant incurrere illi Religiosi, quos aut scientia inflat; aut arrogantia supra meritum extollit; aut diuturnitas inter emeritos numerat; aut consuetudo mala contumaces efficit; aut hominum adulatio cæteris antefert; aut alia, nescio quæ, præsumendi ratio privos habere quærit; juvenibus tamen, & tyronibus hoc saxum præcipuè vitandum est: aliàs haud dubiè, miserè perituris; nisi Superiori suo totos se credant, & in ejus manum voluntatem suam tanquam lembunculum in hujus vitæ salo melius à nemine, quàm ab hoc nauclero gubernandū per omnia tradant.

15. Ideoq; pro Capitis hujus coronide vellem quidem eo spiritu, quo Sanctissimus olim Claravallensium Pater Divus Bernardus tyrones suos ad propriæ voluntatis adhortatus est detestationem; vellem, inquam, eodem vivo & efficaci spiritu compellare Ty-

rones, ac juvenes nostros omnes: Sed quia procul absum à tanti Patris indole, virtute, & vivo perfectionis, ac disciplinæ religiosæ, quo ille prælucebat, exemplo; verba saltem illius pro imbecillitate mea substituo. Loquantur illa, vel potius loquatur per illa vobis, ô juvenes, ad cor Spiritus Sanctus; Vos audite: (a) *Obsecro vos, novellæ plantationes Dei, qui nondum exercitatos habetis sensus ad discretionem boni, & mali: nolite sequi cordis vestri judicium; nolite abundare in sensu vestro; ne vos tanquam rudes adhuc versutus ille venator decipiat, Nam silvestribus illis, & omnino bestialibus bestiis (seculares homines loquor) apertis satè expandit laqueos, utpote, quos facile captendos esse non dubitat. Vobis autem, qui tanquam prædentiores cervi serpentes necatis, & desideratis ad fontem vivum, subtiliores occultat laqueos, & callidiora fraudis suæ argumenta conquirat. Undè obsecro vos; humiliamini sub potenti manu Dei pastoris vestri, & acquiescite eorum consiliis, qui melius norunt venatoris illius versutias, vobis diuturn-*

(a) S. Bern. Serm. 7. in Psal. Qui habitat in adiut.

no longi temporis exercitio. & crebris experimentis tam in se, quam in multis.

CAPVT X.

§. I.

Pecunia religiosi spiritus, & vocationis, est fur.

I. Quæ superiore Capite de Superbia, de amore sui, & de propria voluntate dicta sunt, ac demonstrata, quam vehementer faciant ad religiose vocationis eversionem; ad ea videtur etiam pertinere pecunie pro corporis commoditatibus affectandis conquisitio: ideoque satis erat eadem Capiti de pecunia paragraphum addidisse; eò quòd sine pecunia vix aliquid haberi possit ad philantia, voluntatiq; propriae obsequendum. Quia tamen commoditatum ejusmodi procurandarum nervus pecunia, peculiarem, amplioremq; requirit considerationem, quam possit uno concludi paragrapho: ideo super hac materia Caput à Superio-

re distinctum hic visum est instituerè. Igitur pecunia sicut omnium vitiorum, de quibus egimus, hucusque, nervus est certissimus; ita spiritum, vocationemque religiosam ipsa suffuratur adeò, ut, cum ejus clandestinae possessioni vel modicum adhaerit Religiosus, citius se jam captum, illaqueatumq; miser experiatur, quam ad ejus aliquam notabilem pervenerit quantitatem, omni spiritu, desiderioq; sincerè Deo serviendi destitutus, in claustrò corpore tantum & habitu; sed spiritu, moribusque totus alius, & alibi, non tam cum secularibus professione, quam cum ganeonibus, & perditis, ad quorum consortium aspirat, helluonibus.

2. Nec enim alium finem (uti paulò post dicetur) habet ista pecunie tam avida collectio sibi propositum, quam aut in claustrò perditè vivere, aut eo deserto pessimum vitæ genus, homine Christiano, nendum Religioso, prorsus indignum sectari. Quidquid sit de aliis, quæ sibi svadente malo demone prestatuit, peculator iste,

iste, propositis. Cæterum Cas-
sianus eam pecuniæ collectio-
nem appellat philargyriam;
quasi dicas, ex Græco videli-
cet, amorem argenti, famem,
& aviditatem. Et quod nos
auri famem Latinè pro omnis
pecuniæ cupiditate accipim9;
hoc Græci philargyriam vo-
cant: sicut etiam apud Lati-
nos omnis pecuniæ species æ-
ris nomine communiter voca-
tur; ut eum dicimus: est po-
tens ære; ære obstrictus alie-
no; cujuscunq; pecuniæ spe-
ciem, sive auream, sive argen-
team, sive æneam, intelligen-
mus; sic apud Græcos argen-
tum obtinet. Philargyriam
autem nos Religiosi commu-
niter proprietatem dicimus,
vitium paupertatis voto è di-
ametro repugnans, & gravi-
bus pœnis obnoxium.

3. Sed ad propositum ut re-
deam; pecuniæ fulgor habet,
nescio quid fascini, hominum
corda rapiens in amorem
sui, ut propterea Sancti illi
primi Patres, & cultores Ere-
mi, atq; ascetæ, semper eam
spreverint, detestatiqve sint;
discipulis autem suis cane pe-

jus; & angve fugiendam in-
culcaverint, nec tangendam
permiserint, nisi uni, cui ne-
cessaria providere claustro in-
cumbat; non ignari, quan-
ta sit pecuniæ vis ad detur-
bandos animos religiosos à
studio perfectionis. Hinc be-
tus Barlaam roganti Principi
Josphat, ut pro se aliquid pe-
cuniæ in victum, & vestitum
impendendæ acciperet, qui
Sodalibus Eremitis nihil acce-
perat, renuit, ac respondit: (a)
*Si pecuniarum possessio bona esset;
illu certè antè meas impertissèm.
Quoniam autem exitiosam earum
possèssionem esse scio; nec illos, nec
me hujusmodi laqueis implicabo.*

4. Quàm verò noxia sit Dei
servis hæc, de qua nunc agi-
mus, philargyria, seu amor
pecuniæ, & aviditas, nemo
perspexit meliùs, neq; effica-
citis, quàm incarnata Dei Sa-
pientia Christus ipse; qui pro-
pterea, dum ad prædicandum
Evangelium suos expediret
Discipulos, ipsos omni pecu-
niæ possessione penitus inter-
dixit: (b) *Nolite, inquit, pos-
sidere aurum, neq; argentum, neq;
pecuniam in zonis in marsupiiis,*

(a) Barlaam citat. à Corneli. Com. in Math. c. 10. v. 4. (b) Matth. 10. 9.

aut crumenis, *vestire*; jam tunc innuere volens, tam Apostolos, quam omnes eorum postea sequaces, uti fuerunt deinceps, hodieq; sunt Religiosi voto paupertatis obstricti, non esse debere pecuniæ cupidos, multò minus etiam clandestinos, instar Judæ Ischariote possessores; eò quòd sciret perfectissimè; quam venenosa, & illaqueandis, atq; captivandis hominum animis apta sit pecunia. Quare S. Franciscus Ordinis Seraphici Patriarcha, religiosæ verò paupertatis vivum exemplar, dicere (teste (a) S. Bonaventura) solebat: *Pecunia servit Dei nihil aliud est, quam diabolus, & coluber venenosus.* Et est verissimū. Ut enim diabolus per certas illecebras, & serpens venenosus, instar furis insinuat se, & inficit, hic quidem corpus, at ille animum; ita pecunia Dei fervorum mentibus sese infert, eas inquinat, suffuratur, & subtrahit Deo Creatori; tamqve tyrannicè cor eorum possidet; ut ex ejus servitute vel difficilè, vel nunquam, possint liberari.

(a) S. Bonav. in vita S. Francisci c. 7.

5. Undè præclarè S. Cyprianus in Sermone quodam, & patheticè perorat, docetqve; quanta sit pecuniæ vis ad cor illaqueandum, & à recto tramite in servitutem transversam miserrimè pertrahendum; & ubi se putat animus possidere pecuniam; ibi tyrannicè obsidetur, & possidetur à pecunia. Dicit igitur: (b) *Osederunt animum tuum sterilitati tenebræ, & recedente inde lumine veritatis, carnale pectus alta & profunda avaritiæ caligo cæcavit. Pecuniæ tuæ captivus, & servus es; catenis cupiditatis, & vinculis alligatus es; & quem jam solverat Christus, donuo vincit as.* Quæ Sancti Patris verba planè conveniunt Religioso, quem postquam Christus ex sæculi vinculis expeditum solverat, & ad Dei suavem allectum servitutem, in libertatem filiorū Dei asseruit, ipse pecuniæ cupiditate victus, commodis suis ut prospiciat, iterum vinculis antiquis se miser infert, & ut nummorum sibi copiam corroget, non ducit sibi Religioni vel de patrimonio,

(b) S. Cypr. Ser. 1. de Elect. aut med.

vel aliundè suffurari; vel à parentibus, consanguineis, aliisque beneficiis impetratam pecuniam, aut etiam ultrò sibi oblatam in clandestinos reponere loculos, apud sæculares amicos depositam servare; sed in perniciem suam, ut retè Sanctus idem Præful prosequens orationem suam ait: *Servas pecuniam, quæ te servata non servat. Patrimonium cumulas,* (addamus nos: argentum, & aurum, quâ fraude, arte, & furto, conquestum, tu nôsti melius, congregas) *quod te pondere suo onerats, conscientiam premit, animam perimit.*

6. Itaq; miser philargyrus eam pecuniæ collectionem malo suo cumulat, & servat; & qui paupertatem vovit, dives opinione suâ, & habendi cupiditate, fur, & sacrilegus, cuticulam curare, corpusque servare pergit; intereà tam corpus, (uti contingit sæpius) quàm animam pecuniâ ligatam perdit. Cui meritò singulis momentis oclamitat iterum S. Cyprianus: (*) *Quid facit in domo fidei perfidum peccatus? Quid facit in domo reli-*

(*) *Idem ibidem.*

giosâ tam impium, & tam enorme sacrilegium? *Pecunie tuæ captivus, & servus es; catenâ, & vinculis alligatus es. Quem jam solverat Christus à sæculi vanitatibus, & cupiditatibus, denuò vincit es.*

7. Hunc cordium, & mentium humanarum fascinum, etiam religiosarum, fascem durissimum Majores nostri, Instituti Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum, tanquàm primi lapides fundamenti ut à se amoverent, pecuniam, excepto Superiore, vel domus Oeconomo, vix aspicere, nedum manu contingere volebant. Sed necessitas licubi fuit aliqua, stylo quopiam, aut cuspello, quo penæ scriptoriæ temperantur, pro opportunitate versabant. Quod non tantum observabam etiamdum adolescens in sæculo; sed quodam tempore dum Pater Joannes Dominicus à Cruce Minister (hoc nomine, ante Bullam Alexandri Papæ VII., vocabantur Superiores nostri) forsitan in mei experimentum pecuniam à se numeratam mihi tunc

Novitio porrexerat ferendam pro certa re persolvenda ad portam; ego manum protendens nudam ut accipere volui, statim ab ipso retrudente mihi manum acriter fui reprehensus; quòd non vererer pecuniam attingere; justumque me Sudariolum ex manica producere, ac porrigere, docuit, qualiter oporteret jam numeratam ab ipso, tradere venditori. Nec reprehendi, vel rideri debet ea boni Patris animadversio. Sciebat enim optimè, quam habeat in capiendis, viciendisque, licèt Religiosorum, cordibus energiam pecunia. Fascinat aspectu, contactuq; sui, vincula inijcit, ligat, & trahit in perditionem captivos animos: uti sapienter in historiam Job Commentator ait Corderius: (a) *Est via pecuniæ mirabilis ad sui amorem excitandum, & incendendum hominum voluntatem. Et post pauca: Vidisti, inquit, argentum; concupisti; captus es: per oculos lubrica veneni via introijt. Si ad aurum luminum aciem convertereris; non metallum, sed amatorium philtum experie-*

(a) Corder. in Job. c. 31. 34.

ris, quod tibi cor eripiet. Subitò insanit, & furit cupiditas. Sapientissimè dictum, & planè ad propositum nostrum. Renamq; verà furatur, & eripit cor, animum, pecunia, & spiritum omnem, quem Religiosus habuit ad Instituti observantiam, ad virtutis, & perfectionis studium, ad indefessum in obsequio Dei laborem; & qui paupertatis obstrictus voto bonum agere conabatur Dei servum; jam pecuniæ servus, & mancipium, ad omne bonum miserabiliter elanguescit, spiritu religioso jam destitutus, brevi etiam vocatione destituendus.

§. II.

In Religioso nunquam bonum habet finem philargyria.

I. Fieri quidem potest in aliquo Sæculari, sicut deprehenditur subindè, quòd corrogata pecunia non malum habeat præstitutum finem. Solent enim hi plerumq; cumulatam in opus aliquod bonum; puta, vel in animæ suæ suffragium,

gium, vel in aliquam piam foundationem pro pauperibus, aut in opus aliquod sanctum, ad Dei gloriam, erigendum; vel in domus, & familiae suae non poenitendum convertere emolumentum, ita, ut, cum non possint statim aggredi, quod proposuerunt in animo, postmodum cumulata jam pecunia praeter omnium expectationem incipiant moliri, feliciterque proficiant, quod dudum constituerunt. Neque jure possunt reprehendi, si propterea vel frugalius vivant; vel avidius congregent; uel tenacius servent. Docet postea finis, quem homines ignorarunt; & tunc primum probant, quod antea mordicus improbabant, etiam exprobrabant. Sed in Religioso, cum omnis ejusmodi cesset finis, auri, argenti, vel cujuscunq; pecuniae, cupiditas, amor, & avida, clandestinaque collectio finem bonum habere non potest. Nec enim ad Religiosum, qui jam Deo tam corpus, quam animam in holocaustum obtulit, spectat aliqua privata sui cura; nec ali-

quid eorum, quae Saeculares in suos sibi praestituunt fines, ad ipsum pertinet; utpotè, qui totus jam renuntiavit mundo, & in Dei haereditatem admisus aliud cogitare non debet, quam Deum, & hunc ex toto corde diligere, Christi Servatoris vestigia sequi; fideliter eidem servire; virtuti, perfectionique; studere; animae suae salutem curare; institutum, quod profitetur, sedulo exercere; Dei gloriam in omnibus quaerere, curare, desiderare. Caetera verò omnia Deo, Superiorique suo tam circa se, quam circa alia ad communem aequè, ac privatum domus, & religiosae familiae pertinentia statim permittere; nec animum, curamque suam extra haec plus extendere; nisi quantum Superior ipsi curandum commendaverit.

2. Quod cum ita sit, & omnino sic esse debeat extra omnem controversiam; philargyrus, & clandestinus pecuniae quaesitor certè propositum aliud non habet, quam aut per corruptelam quaerere promotionem sui, quae ambitio, & inor-

inordinatus honoris appetitus illicitus est, & est mortale peccatum, ut docet (*) S. Thomas secundâ secundæ quæst. 131. art. 1. in Corpore: aut commoditatibus suis privatis prospicere; quod voto paupertatis, imò & obedientiæ repugnat; aut ad genium suum luxuriosè vivere: & jam contravenitur etiam voto castitatis; aut, quod magis impium est, institutum deserere, & est machinatio contra Religionem. Quæ singula cum sint ex fine suo peccata mortalia, non possunt Religiosum spiritum non extinguere, & non evertere vocationem. Et dato, quòd nihil aliud proponat mali philargyrus, quàm folius pecuniæ possessionem, (quæ tamen aliquo non potest carere fine) nihilominus hoc solo peccat mortaliter; quòd contraveniendo paupertatis voto, sibi dominium usurpet rei, cujus ipse capax non est; & quamdiu sic agit, semper est in statu malo cum onerata conscientia.

3. Cæterum quidquid sit de propositis aliis, in philar-

(*) S. Thom. 2, 2, q. 131. a. 1. in C.

gyro hæc duo præcipua sunt; aut luxuriosè vivere; aut institutum deserere. Utrumq; hoc celebris ille monasticæ vitæ didascalus Cassianus innuit, ubi docet: (b) Monachum habito inconstantie suæ comœtu pecuniâ, cujus præsidium quasi quasdam alas ad volandum, ac divagandum adaptatas gerit, paratum ad abeundum, omnia ferociter agere, tamdiu, donec abeundi propositum expleat. Nonnullos (c) autem ejusmodi philargyros de sublimi prolapsos, hæc remedio ruere cæco impetu ad mortem, scilicet animæ neque contentos; quòd ipsi pecuniam habeant; sed cum mulieribus etiam, apud quas asservare pecuniam solent, familiaritatem habere; & ita perniciosis, pestiferisq; se implicare negotiis, & operibus; ut ad infernum usque præcipites agantur; idq; verè cæco quodam impetu. Cum enim pecunia sit voluptatis incitamentum, & materia luxûs, ex hoc deinde patentissimus ad commercium cum mulieribus habendum aditus,

(b) Cassian. l. 7. c. 9. (c) c. 11.

inter ipsa versantes animæ, vocationisq; suæ pericula, præ sensuum voluptatibus immerforum hebetudine, ac cæcitate periculum non advertunt; & ita voluptati per omnes carnis illecebras in perditionem animæ devolvuntur.

4. Adhuc melius hoc tetigisse videtur S. Ambrosius; quando pecuniam dixit irrequietam esse, possessoresque suos in scopulum ad naufragium allidentem. Do Sancti Pontificis verba, pecuniæ indolem sic describentis: (a) Pecunia nunquam quiescit: labitur velut scopulo allisa: mergit naufragos; exponit nudos; vestitos exiit; insepultos relinquit. Nummum ergo petis, & naufragium suscipis. Hinc Charybdæ circumstrepit; hinc Sirene, quæ voluptatû specie, & canore dulcedinis suavitate in vada deductos cecâ repetendæ domûs (ut ferunt fabulæ) spe, & cupiditate fraudant. Quibus verbis indiget Sanctus Doctor, quænam Charybdæ circumstrepit Religiosum; & quæ Sirenes canorâ dulcedine in vada cæca deducant. Jam u-

bi sacrilegus, etiam in licentiam effusus plusquam seculari, largè profundit nummos; hem, quantam mox ad voluptatis incentiva nactus est turbamur. Audiamus enim adhuc Mediolanensem Orationem: (b) Statim, inquit, venditores unguenti, & diversarum specierum irruunt, velut quidam canes sagaci prædæ vagantis odore perfricti, venatores, aucupes, caupones quoq; miscentes mero aquam, qui nobilitatem vetusti generis, & patriæ, & natalem diem vini circumferunt. Circumstantes repente parvasi, quem antè solebant spernere, salutant, deducunt, ad lætitiâ provocant; ad sumptum incitant, dicentes: (c) Venite, & fruamur bonis, quæ sunt; & utamur creaturâ tanquam in juventute celeriter; vino pretioso, & unguentis nos ampleamur, & non prætereant nos flores temporis. Coronemus nos rosis, antequam marcescant; nullum pratium sit, quod non pertransseat luxuria nostra: ubique relinquamus signa lætitiæ. Ita Divus Ambrosius ex Sapientiâ Salomonis.

5. Sed en habet pecuniæ

(a) S. Ambr. lib. de Tob. c. 5.

(b) ibid. (c) Sap. 1. 6.

lux fructum, & finem philargyrus. Quem in clauetro nulum circumstabat famulitium; nullus in habitu religioso noverat; pauperem despiciatui mundus habebat; cujus in vultu pallor ad horrorem livebat; cujus marcidam à jejunio faciem aspectu dignabatur nemo; jam magno parastitorum stipatus incedit comitatu: *Quem antea solebant spernere; salutant, deducunt, ad lætissimam provocant.* Salutant, inquam, sed quem? Sacrilegum peculatozem. Deducunt, sed quod? ad infernum. Ad lætissimam provocant: sed qualem? æternam deplorandam. *Nummum petisti miser; & naufragiū suscepisti.* Verè vel ipsa, cui pecuniam suffuratus es, pauper Religio clamat adversum te: *Pecunia tua tecum sit in perditionem.* Huc perducit nummorum amor, & avida, clandestinaque pecuniae philargyria. Ideo sententiã suã Spiritus Sanctus pridem per Ecclesiasticum definivit; quod (*) *Nihil est iniquius, quam amare pecuniam.* Jam de omni cujuscunq; status, & conditi-

onis homine si hoc in genere dicitur; de Religioso, quem votum paupertatis ad pecuniae contemptum obligat, quàm longè planius dicendū, in eo nihil esse iniquius, quàm amare pecuniam? Sæcularis si pecuniam amet; titulum aliquem habet honestum. Pecuniam corrogat; ut sibi, domui, familiæ, honori, posteritati prospiciat; & tamen eo nihil iniquius, quàm si nummos amet. Religiosus, qui sibi, qui domui, qui familiæ, honori, qui deniq; toti mundo mortuus est, & nihilominus amat pecuniam, & esse querit pecuniosus; cujus iniquitatis reus agitur? Est reus iniquitatis, quæ dari potest in mundo maxima.

6. Iniquus est in Claustrum, quod inhabitat. Quia patrimonium ejus, vel potius ipsius Christi suffuratur. Iniquus est in professionem suam. Quia sub pallio paupertatis, divitias malè partas occultat. Iniquus est in animam suam, Quia retrahit ipsam ab ultimo fine beatitudinis æternæ, & tradit eam Orco suppliciiis æternis

(*) Eccl. 10. 10.

ternis cruciandam. Iniquus est in naturam. Quia animæ ad imaginem Dei creatæ ex vi creationis est respectus ad beatitudinem sempiternam, ad fruendum bono, quod est increatum, immutabile, æternum, immensum, infinitum, inenarrabile, incomprehensum, & hoc est ipse Deus: interea tam excellentem naturæ ordinem (qui tamen veridus est ordo, seu donum gratiæ supernaturalis) inter Deum, & animam divini participii, confortiique; capacem, turbat; animam hæc gratiâ privat; & cum desertoribus angelis ad tenebras damnat exteriores. Iniquus est denique; & in ipsum Deum. Quia quam mentem ad gloriam suam Creator Optimus formatam voluit, & vult, in lumine suo sine fine beatam vivere; ipse perniciosâ pecuniæ contagione fœdatam, Deo, quantum in se est, vi quâdam eripit tanquam pretiosam margaritam, & eam tradit Dei inimico diabolo in rapinam.

7. Et ne magis ad exaggerationem, quam ad genuinam

rei veritatem hæc dicta videntur. Occurrit temerariæ, quæ laborare quis possit, opinioni Spiritus Sanctus, & energiam, quam habet amor pecuniæ, disertius explicat. Postquam enim nihil esse dixit *iniquius, quam amare pecuniam*, mox etiam subdidit rationem, dicens: *Hic enim & animam venalem habet; quoniam in vita sua projecit intima sua.* Cujus sententiæ primam partem paraphrasticè sic exponit Cornelius: (a) *Animam suam venalem facit: quia pro auro vendit animam suam diabolo.* Sicut fecit Judas; qui propter argenti cupiditatem vendendo Christum vendidit animam suam demoni. Igitur Religiosus auri, argenti, & cujuscunque pecuniæ cupidus, verè *in vita sua projecit intima sua*, id est, animam suam, quæ nihil habet in hac mortali vita magis intimum; vel (quod videtur melius congruere) Christum Deum, qui verè animæ intima vita est, projecit, & ad infernum usque; vivus semetipsum præcipitem egit. Exclamat ergo S. Augustinus: (b) *Quæ*

(a) Cornel. bis. (b) S. August. Serm. 25, de Verbis Domini.

est ista auiditas concupiscentiæ? Cum ipse bellæ habeant modum; tunc enim rapiunt, quando esuriunt; parciunt verò prædæ, cum senserint satietatem. Inexplebilis est sola divitum avaritia; semper rapit, & nunquam satiatur. Nec timet Deum; nec hominem reveretur. Non parci patri; non matrem agnoscit; non fratri obtemperat; nec amico fidem servat.

8. *Quæ verba licet de avaro divite seculari dixerit Sanctus hic Doctor; aptissimè tamen quadrant etiam Religioso philargyto. Hic enim incipiens corrogare pecuniam, & sectari proprietatem; nunquam satiatur eo, quod conquirit. Amplius semper; & amplius concupiscit; verè quoq; semper rapit, furatur, sacrilegè furtipit; per mendacium emendicat, cumulat, & implet oculos; & tamen nunquam satiatur. Nec timet Deum, cui paupertatem vovit; & in cuius conspectu votum infringit. Nec hominem reveretur, id est, Superiorem; in cuius manu vota suscipiavit. Non parci patri, qui ipsū in Christo genuit; sed eum*

*calumniatur, tanquam necessitatibus minimè providentē. Non matrem agnoscit Religionem; sed obtrectat, & detrahit illi, tanquam Novercæ, quasi filio non suo necessaria neganti; quin etiam de bonis ipsius, id est, de patrimonio Christi, quo cæteros alit filios mater Religio, furatur, ac diripit. Non fratri obtemperat: quia benè monentibus aliis, impudenter obstrepit, eosq; persequitur odio. Nec amico fidem servat: quia frangit Sacramentum, quod Christo dixit; non ejus Crucem, sed vexillum inimici diaboli secutus. Concludit propterea Hipponensium Præsul: *Quæ est ista, rogo, animarum infamia! amittere vitam, appetere mortem; acquirere aurum, perdere Cælum?**

9. Profectò dari major infamia non potest, quàm in Religioso furtivè pecuniam cumulante. Dico furtivè. Cum enim Religiosus, quidquid acquirit, non sibi, sed Religioni acquirit, & nihilominus acquirit servat, & occultat in proprios usus, ac privatos, in luxum, & in alia privata com-

moda,

moda, & abusus; hoc ipso fur est sacrilegus; insaniens autem maximè, quòd hac ratione amittat vitam, appetat mortem, acquirat aurum, & perdat Cælum.

10. Sanctus Ambrosius expendens illam pueri Giesi, qui serviebat Eliseo Prophetæ, temeritatem; quòd ductus argenti cupiditate contra Prophetæ mentem cucurrerit post Naaman Syrum, & mentitus sit coram ipso; se missum ab Eliseo, qui pro duobus adolescentibus de monte Ephraim filiis Prophetarum nunc advenis, peteret (a) *Talentum argenti, & vestes mutatorias duplices*. Crassum mendacium; crassior fraus; crassissimum sacrilegium; quòd pro sanitatis impertitæ principi mysterio cum nihil accipere Prophetæ vellet; ipse nihilominus acceperit ex liberalitate Naamani fraudem minimè suspicantis (b) *duo talenta argenti in duobus sacis, & duplicia vestimenta, & reposuit in domo; clam videlicet Eliseo; quem tamen sacrilegium latere non potuit*. Expendens, inquam,

eam temeritatem, argentiqve cupiditatem S. Ambrosius, observat duo præcipua. *Primum*, quòd ea pecunia tam corpus, quàm animam pueri inquinaret. *Alterum*, quòd aliæ culpæ veniam apud Deum consequantur: at sacrilega mysterii merces duriorē subierit, & in unoquoque subeat, sententiam; id est; quòd sibi consciscat sempiternam pœnam.

11. Dicit igitur Sanctus Pontifex: (c) *Cito turpem sequitur lepra mercedem; & pecunia corpus animumque, male quaesita commaculat*. Hoc dicto mox allegat Prophetæ contra Giesi oraculum: Et, (d) *Accepisti, inquit, pecuniam, & possidebis ex ea agrum, & vineas, & oliveta, & greges: & lepra Naaman adhærebit tibi, & seminatur usque in æternum*. Vides, (prosequitur Sanctus) *quia factis auctori, successio damnatur heredi*. Inexpiable est enim venditi culpa mysterij, & gratiæ vindicta cælestis transit ad posteror. Deniq; *Morbis, & ceteri, non intrabunt Ecclesiam usq; ad tertiam, & quartam generatio-*

(a) 4. Reg. 5. 22. (b) v. 23. (c) S. Amb. l. 4. in Luc. c. 4. (d) 4. Reg. 5. v. 26.

nem, tamdiu videlicet, (ut simpliciter interpretemur) donec culpam auctorum multiplicis successio generationis aboleret. Sed cum illi, qui in Deum idololatriæ errore deliquerunt, in quartam generationem videantur esse multati, profectò durior esse videtur sententia; quâ Giesi semen usq; in æternum pro cupiditate habendi (notetur hoc benè) Prophetica auctoritate damnatur. Et post pauca concludit: Ergò omnes cupidi, omnes avari, Giesi lepram cum divitijs suis possident, & malè quæsitâ mercede non tam patrimonium facultatum, quàm thesaurum criminum congregarunt, æterno supplicio, & brevi fructu. Nam cum divitiæ sint caducæ, pœna perpetua est.

12. Cæterum divinus hic Præsul æternam pœnam ominatur ex Sacræ Scripturæ testimonijs omni avaro, qui per facultatum aggregationem, thesaurum criminum potius congregarunt, quàm pecuniæ. Jam de Religioso multò magis inferri potest; quòd per argenti, auri, & cujuscunqve pecuniæ, vel rei pecuniâ æstimandæ, clandestinam colle-

ctionem, thesaurum criminum sibi congregat. Quia per eadem mendacia, per quæ Giesi, totidem admittit sacrilegia, quot, & quoties furti quantitatem peccato mortali adæquantem ex malè acquisitis, aut potius ex Christi patrimonio surreptis congregat, non ut agros, vineas, & oliveta possideat; sed ut perditè, & in luxu vivat; ut demùm abjecto Religioso habitu nuncupata Domino Deo vota conculcet. O impietatem! ô, non unum, sed millena sacrilegia prorsus æterno supplicio, nisi relipiscat, punienda! Quotquot enim aliquando Religiosi vel professioni reclamârunt, vel reclamare tentârunt, vel parùm religiosè vixerunt; mulierum familiaritati nimidum implicati; vel denique per ignominiosam fugam Religionem deseruerunt, quorùm aliquot ipse noveram, semper deprehensum est per certa vestigia, ipsos clandestinè conquisivisse, & habuisse pecuniam; apud extraneos etiam deposita sua servasse; quin & equos, aliâq; his similia, foris habu-

habuisse; quæ etiam divendita in privatos suos convertentibus usus, abliguriebant in luxum, & abusionem, aut denique in fugam, & apostasiam.

13. Nimirum hi philargyri traditi sunt à desiderio suo peccatori. (*) Ubi S. Hieronymus per peccatorem intelligit diabolum. Dicit enim in memorata Psalmi verba: (b) *Ne de concupiscentia mea tradas me diabolo.* Igitur pecuniæ concupiscentia Religiosum pecuniæ possessorem adeo tenet alligatum, ut ipsum captivum ducat, imò trahat diabolus in infernum. & dum totum se huic ingurgitat desiderio, perpetuis etiam scetet criminibus, & sacrilegiis; & aliud nec cogitare, nec meditari, nec operari solet, quam quod depravatam ejus cor concupiscit. (c) *Prodyt quasi ex adipe iniquitas eorum,* (regius ait Vates alibi) *transierunt in affectum cordis.* Id est, (Sanctus Hieronymus (d) ait) *in pinguedine divitiarum, & in concupiscentia pecuniarum, oblitâ justitia, iniquitas processit ab eis, ut suam, & non Dei, facerent vo-*

luntatem. Cùm enim *Voluntas Dei* sit secundum Apostolum, *Sanctificatio* nostra, ipsi profanctificatione quærunt execrandam malitiam, impietatem, diabolicam apostasiam, æternam cum spiritibus illis, seu angelis desertoribus damnationem. Et hic est finis præcipuus philargyri, sive proprietarii. Qui scopus etsi fortasè non sit apud ipsum in intentione, nisi penitus omnia desperet: quia tamen principale medium, quod apud ipsum vim obtinet finis ducentis, etiam nolentem, ad perditionem, tenet mordicus; idè, nisi revocet animum ad pœnitentiam, consequetur invitus, quod cæco imperu quæsit.

§. III.

Religiosus philargyrus, minus veniâ dignus est, quam Castitatis voti violator.

1. Præfixus titulus, huic proposito nostro videri potest minimè congruens; tùm quòd Castitatis votum nihil

(*) Psalm. 139. 9. (b) S. Hier. hic. (c) Psalm. 72. 7. (d) S. Hier. hic.

habeat cum avida philargyria commune; tum quod non sit hujus fori, causam ad decernendæ sententiæ, adferre tribunal. Quia tamen anima Religiosi semel Deo Christo Domino Sponsio dicata per trium votorū nuncupationem, semper jure dici potest, & est, adultera; quoties aliquod eorū votorum transgreditur; idē non abs re fuerit, quod ex S. Joannis Chrysofomi sententia deducetur inferiūs, hoc ipsū paucis perstringere. Nam si juxta S. Jacobum Apostolum is, (a) *Qui offendit in uno, factus est omnium reus*, multo magis Religiosus, qui puritate corporis elucere probatur, sed cupiditate pecuniæ laborat plurimum, eamq; clandestinē congregat, reus constituitur etiam violati voti continentię, factus adulter non corporum, sed pecuniarum; victus non formā alicujus corporis vivi, sed inanissimi concupiscentiæ metalli. Cujus etsi vis ea sit, ut ad omnia cætera vitia spatiosam aperiat viam, sitq; pecunia vehementissimū, præsertim ad sectandam luxu-

(a) Jac. 2. 10.

riam, incentivum, miserumq; Religiosum in turpitudinis cænum, in eo tanquam fœdam belluam volutandum, propè sine spē ex tam infami cænosæ miseriæ labyrintho amplius eluctandi: solet tamen etiam (rarissimè quidem) hoc in philargyro quoquam deprehendi; quod soli tantum intentus aggregandæ pecuniæ, minus a luxuria tentetur.

2. Et hic esse potest diaboli quidam insignis astus; quod initio philargyriæ, quam suggerit inimicus, non statim ad vitium carnis incendat, imò quendam ejus horrorem indat; ut ita, quod machinatur insulurrandum postea, suum solidius stabiliat fundamentū; interea verò tanquam honestatis amantem ad aurum, argentumq; securius inflammet, faciatq;ve copiam majore cumulo pecuniam corrogandi: quam aliàs, si statim in carnis illecebras exardesceret, non facilè posset cumulare, exhauriente semper loculos illa turbâ, cujus copia sine pecunia difficile comparatur. Et propterea

pterea Religioso non tam vires formidandæ sunt diaboli, quàm fraudes ejus, & astutia. Idcòqve S. Bernardus, cujus sententiam alibi quoqve jam recitavimus, dum Sermonem ad Religiosos suos haberet, id ipsum, videlicet à versutiis Satanae, formidare se confessus est, non autem à viribus illius, per Christum jam enervatis: (*) *Non est, inquit mellifluus Pater, quod vobis timeam à viribus Satanae, fratres mei, & satellitium ejus; cum noverim illius fortitudinem traductam per vulnera Redemptoris, & deductam ad nihilum. A versutijs, & astutijs ejus timeo vobis.*

3. Itaq; versutissimus insidiator ut illaqueet, capiatqve religiosam animam, non statim eam aperto certamine adoritur per prava ad carnis illecebras invitamenta. Quia sic nequitiâ suâ statim ad initium, crasso nimis, & rustico certandi modo cœpta, & à colluctatore deprehensâ, facillimè frustraretur. Incipit à subtiliore filo telam suam texere, quod vix etiam à perspicacissimo mentis oculo de-

prehendi possit. Philargyriam titulo necessariæ provisionis infusurrat. Interea philargyrus ab honestate, tanquam ejus amantissimus, commendabilis agit securius, quod propositum habet: scilicet pecuniæ captus amore non dividit affectum; ne deprehensus in cupiditate carnis, quæ tota cæca impingit, & in publicum erumpit facillimè, præclusum sibi patiatu aditū ad corrogandam pecuniam, dæmonium occultissimum. Et dum ita totus inhiat æris augendi copiae, multum à se fieri arbitratus, si non violet votum illud, quod Angelicam puritatem in carne humana imitatur, ignarus autem, se hinc quidem ab invalidiore, viliori; turpissimè vinci inimico; illinc ad eandem, quæ vehementior est, carnis illecebram sibi jamjam aperiri, sterniq; spatiolissimam viam, turpium voluptatum fœditatibus instratam: quam ingressus procertò, cum primum sibi miserè per sensuum, & mundi vanitates peregrinaturò comiteum compara-

(*) S. Bernardus.

verit: dum, inquam, ita totus inhiat æris augendi copię, quantumcunq; videatur colere honestatem; nihilominus in amoris inordinati, concupiscentiæq; scopulum impingit; & quidem in scopulum talem, qui ipsum in omne deinceps peccati genus elidet præcipitem.

4. Id quod Divus Paulus Apostolus ad Timotheum suum egregiè descripsit. Qui postquam præmilit sanctum illum de frugalitate non solum Episcopis, * (horum enim statum instruit præcipuè) sed etiam Religiosis, & quidem his multò magis, conveniente, aphorismum, (a) *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus*, hujus dicti sui mox subdit rationem, ac dicit: (b) *Nam, qui volunt divites fieri, id est: qui auri, argenti, pecuniæq; cupiditate ducti, congregant nummos, ut iis abundant, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nociva: quæ mergunt hominem in interitum, & perditionem.* Ecce quorsum collineat diabolus, etiam

si cætera præterire videatur omnia; nec ad ullam carnis illecebram animum stimulet, & accendat; dum suggerit philargyriam, eamq; persvadet Religioso. Sufficit pessimo tentatori nunc pecuniæ desiderium, & amorem instillasse: jam hoc laqueo mentem irretitam, ubi cumulata fuerit pecunia, post in alia, non in unum, sed in desideria multa, & nociva, veluti, numellâ collo injectâ, canem trahet, quocunqve volet, demergetq; miseram animam in interitum, & perditionem.

5. Jam ex hac Apostoli sententia non laboro scire; Num Religiosus philargyrus velit fieri dives: hoc enim illi intra claustrii parietes hærenti est ferè (sic ut dicam) impossibile. Quia divitiarum splendor non habet in Cœnobio campum exferendi fulgorem suum in magnifico apparatu, in vestitu splendido, in conclavis ornatu, in conducendo comitatu famulantium; sicut in divitibus illis, quos mundus in publicum ad ostentationem, etiam ad æmulationem,

(a) 2. Tim. 6. 8. (b) v. 9.

nem, in vanitatis suæ theatro spectandos exponit. Satis est; in animo illius habere locum pecuniæ cupiditatem, amorem, ac desiderium acquirendi, vel abundandi continuum, quo flagrat; nec alimentis, & quibus tegatur, contentus, habere vult, & habet, supra commune plus, quàm alii: & dum clandestinè congregat vel ex patrimonio suo, quod perperam præsumit; vel à parentibus, vel à consanguineis, vel ab amicis, vel ab aliis oblata, fortassis etiam per importunitatem emendicata, vel per imposturam aliquam acquisita, vitio philargyriæ in circumventus incidit in *temptationem* furandi, rapiendique; & jam injectum habet sibi *laqueum diaboli* conscientiam irretientis; & postquam cumulavit pecuniam, tunc primùm procedit in *alia desideria multa inutilia, & nociva*, ambitionis, superbix, fraudationis, otii, vagationis, lascivix, luxûs, luxuriæ, & id genus alia; quæ caro sædæ voluptatis inescatâ dulcedine concupiscit; undè progredi-

tur ultrà ad illicitam, & indignam Religioso vitam.

6. Quoniam verò non potest in claustro desideria sua pro libito explere, incipit sibi foris amicitias conciliare; machinari vel crebrum è domo religiosâ, etiam furtivum nocturno tempore, egressum; vel tentare coram judicio professionis infirmationem; vel deniq; molitur, & patrat, apostasiam. Et hæc denique *desideria nociva* miseram ejus animam *mergunt in interitum, & perditionem*. Quod totum habet originem suam ex eo; quia nihilominus voluit fieri dives; id est; concupivit, & adamavit argentû, & aurum, ut ad explenda sua desideria uteretur eadem commoditate, & facilitate, quâ divites hujus mundi, ut esset locuples in pravis, ex occasione pecuniæ possessiæ, per dæmonem excitatis cupiditatibus; eo planè modo, quo navis jactari cœpta ventorum adversis flatibus non jam ad lirtus, quò dirigebatur, appellit, sed semper in altum amplius propulsâ, deniq; vel ad scopulum al-

lisa naufragio perit; vel procellarum fluctibus ab omni parte fœvientibus obruta, debet tandem submergi. Sic Religiosum in pravorum desideriorum tempestatem impulsam, eadem sua desideria multa inutilia, & nociva mergunt in interitum, & perditionem.

7. Et quia non statim incipit à carne, cujus concupiscentia propter objectum suum multò vehementior est, & fortior, quàm pecuniæ, quæ tanquam objectum inanimatum non habet eam vim inclinandi se, & inflammandi mentem, sicut illud, quod carnem stimulat, ac incendit, estq; multò infirmior; idè turpiter victus à philargyria, quæ postea passionum omnium fœvissimam excitavit tempestatem, minorem meretur commiserationem, & veniam, quàm ille, qui prius ab hoste validissimo, quæ caro est, impugnatus, & victus cecidit: tum quòd æquè adulteretur in metallo, sicut ille miser in aliquo corpore; tum quòd pecunia sit vilior, & infirmior omni corporum pulchritu-

dine. Quæ utraq; fundamentum suum habent in Sacra Scriptura.

8. Primum enim, quod attingit pecuniæ concupiscentiam, non solum anima dicitur adultera, si castitatis infringat votum, sed etiam in quodcumque peccatum si incidat, ut fit in materia philargyriæ, semper est adultera. Quia à Deo, & Christo Sponso suo, cui semel per baptismum, vel etiam per vota religiosa cessit in sanctum, castumq; connubium, quin & in holocaustum, quæ Religiosus, recedit, & transfert affectum, amoremq; suum ad metallum, quod est adulterium spirituale. Hinc divinus Psalter ait: (a) *Quia ecce, qui elongant se à te, peribunt.* Et mox idipsum aliâ pergit exponere phrasi, dicitq;: *Perdidisti omnes, qui fornicantur abs te.* Quæ verba Divus Ambrosius expendens, interrogat: (b) *Quid est; abs te fornicantur?* Et respondet sibi: *Qui turpitudinis suæ ludibrijs te relinquunt, & à te recedunt, & à præceptis tuis devij sunt.* Quæ Sancti Doctoris verba satis indicant; eam a-

(a) Psalm. 72. 27. (b) S. Ambr. Tom. 4. Enarr. in Psalm. 43.

nimæ turpitudinem, per quam à Deo recedit, & fit adultera, non intelligi de sola violatione voti castitatis, aut Sexti Præcepti; sed de omni, per quodcunq; peccatum, alienatione à DEO, seu de omni prævaricatione. Ideoq; cum dicit: *Turpitudinis suæ ludibrijs te relinquant*, omnem accipit peccati mortalis maculam, & iniquationem. Qui sensum suum clariùs ut exponeret, addit planiùs, *Ita à præceptis tuis devij jant*, non ab uno tantum Sexto Decalogi Præcepto, sed à præceptis tuis quibuscunq;ve. Et concludit denique: *Ergo qui se à Domino separat*, (puta, per quodcunq; mortale peccatum) *ipse à Domino separatur; & qui non cognoscit Dominum, à Domino non cognoscitur*; tanquam sponsa facta sponso suo perfida, alii viro, videlicet rei creatæ, tanquam adultera mulier, adhærens, jam jure merito contempta.

9. *Alterum*, quod pertinet ad pecuniæ vilitatem, & propriè spectat ad propositum nostrum, quod nimirum ponderat S. Joannes Chryso-

mus ex illa Christi Domini parabola (a) de quinque Virginitibus fatuis, ituris obviam Sponso, & sponsæ, paratis quidem cum lampadibus, sed non instructis oleo in vasis suis, disertè docet: fatuas illas virgines idè non fuisse dignas in domum nuptiarum admitti; quòd certamen forte cum habuerint, & sustituerint, cū inimico validiore, qualis est caro, forma item, & pulchritudo corporum, ac strenuè vicerint, à viliori tamen, & debiliore, nimirum à pecunia, quæ res inanima non habet tantam vim ad persuadendū, & alliciendum ad se, quantum habent objecta viva, multò acriùs, & efficacius animam, & cor impugnantia, fuerint turpiter victæ, ac prostratæ; id quod eorum tantò majori militat ignominie, minusque commiseratione, veniæque dignas arguit. De Sanctissimi Præsulis ipsa verba, qui dicit: (b) *Quoniam igitur & magna res erat virginitas, ac de ea apud multos magna erat existimatio, ne quis eam perfectam se totum perfecisse putaret, ac cetera*

(a) Matth. 25. (b) S. Joan. Chrysof. Homil. 79. in Matth.

negligeret, hanc parabolam posuit: ut ostenderet, virginitatem, quamvis cetera habeat, si misericordie operibus caruerit, parcendo scilicet pecuniæ, eamque tantum in usus, & privata commoda sua convertendo, affectum & amorem suum ad eam conferendo; Cum fornicatoribus ejici. Et paucis interjectis annectit causam: Fornicator enim corporum; iste vero pecuniarum cupiditate vincuntur. Non est autem corporum, & pecuniæ par cupiditas: sed acrior multo, atq; vehementior illa corporum est. Hinc jam continuò concludit: Quanto igitur cum imbecilliore luctantur; tanto minus veniam dignæ sunt, si vincuntur; id est à pecunia. Ideirco etiam fatuas appellavit. Quoniam majore certamine superato, in faciliore totum perdiderunt.

10. Ecce Religiosi philargyri, quantumlibet casti, miseriam. Sustinuit initio cum carne sua fortissimum, ac difficillimum certamen; luctatus est cum potentissimo, carnis illecebris undiq; circumstrepente, & verè fortiter armato inimico. Vicit, & prostravit

acerrimum illius oppugnantis satellitium. Interim nè triumphum caneret insolentior Thraaso, à debiliore parte ipsū aggressus hostis, ipse debilior, evanidum pecuniæ fulgorem objecit ipsi. Objecit autem? imò laqueum injecit; cæpit, captivum duxit. Et ita miser palæstrita, potentissimum inimicum, licet principio multum depugnârit in certamine contra luxuriam, etsi vicerit, deniq; tamen auri, argentiq; cupiditate victus, cum fornicatoribus ejicitur; id est: indignus auxilio divino judicatus ad alia superanda certamina, traditur in desideria carnis inutilis, & nociva; & ita nuper quidem majori certamine superato, jam nunc in faciliore, & à debiliore pecunia victus succubuit, & perdidit totum,mersus à desideriis suis in interitum, & perditionem, indignus veniam magis, quam ille miser victus in pugna carnis validissima.

11. Sed assertionem istam magis ipse Christus Dominus illustravit doctrinâ suâ. Descendens olim ex Oliveri mon-

monte post orationem, diluculo venit in templum, docebatq; populum: *Sedens docebat eos*, ait S. Joannes Evangelii Scriptor, Cùm ecce (a) adducant Scribæ, & Pharisei mulierem in adulterio deprehensam; & statuerunt in medio, atq; ad judicium Cœlestis ipsius Magistri appellant, quidnam super infami flagitio mulieris ipse decerneret? Stante, quòd lex juberet ejusmodi lapidare: *Educes* (ait ad populū in Deuteronomio suo Moyses) *utrumque ad portam civitatis, & lapidibus obruentur.* (b) Consultus, aut verius tentatus Dominus à Scribis, & Phariseis, tanquam quæstionem ad se minimè pertinentem habuit neglectui; silentio solvit; vel tanquam non audiret interrogationem *Inclinans se deorsum, digito scribebat in terra.* (c) Non refert hîc narrare plura; solum hoc præteriri non debet: postquam tentatores nullam à Domino potuerunt impetrare sententiam adversus adulteram, dilapsis uno post unum (ut sacra loquitur historia) incipiendo à senioribus, *Re-*

mansit solus Iesus, & mulier in medio stans, & Dominus ad mulierem: Nemo te condemnavit? Illà respondente, quòd Nemo; clementissimus etiam Judex: Nec ego te condemnabo, inquit: Vade, & jam amplius noli peccare. Abivit absoluta mulier ab omni pœna; modò jam in posterum non peccaret: *Amplius noli peccare.* Alio verò tempore (describit idem S. Joannes) ingressus in templum Dominus, non jam habuit adductam adulterii ream mulierem; sed ipse incidit in homines, eosq; multos, & reos. Cujus autem criminis reos? Non magni certè: tantum *invenit in templo vendentes boves, & oves, & columbas, & nummularios sedentes.* (d) Graviter nihilominus offensus eâ vendentiū, & nummulariorum negotiatione, nec accusatorem aliquem præstolatus, nec consultus ab ullo, quidnam negotiatoribus faciendum esset; nec ab aliquo stimulatus, ipse magnam judicis assumens auctoritatem sine sententia lata, acri verberare multavit reos, ex templo

(a) Joan. 8. 2. (b) Dent. 21. v. 24. (c) Joan. 8. 6. (d) Joan. 2. 14.

protinus ejecit: (a) *Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis*, (ait sacer Historicus) *omnes ejecit de templo: oves quoque, & boves; & nummul riorum effudit eis, & mensas subvertit.* Zelo videlicet ductus honoris divini fecit tantum in templo tumultum, & confusionem, negotiatores, nummularios, nummos, & mensas, illos flagello, istas manibus, diverberando, dissipando, disijciendo, & eijciendo; ut Judæi manserint prorsus attoniti, vix ausi exoptulare: *Quod signum ostendis; quia hæc facis?* At Christus Dominus, licet in causâ mulieris Scribæ & Pharisæi ad legem appellârunt, sic & ipse in negotiatoribus castigatis ad Scripturam appellavit; *Scriptum est: (b) Domus mea, domus orationis vocabitur; vos autem fecistis illam speluncam latronum.* Quasi diceret: idcò hæc facio; idcò reos castigo: quia contraveniunt Scripturæ pronuntianti: *Domus mea, domus orationis vocabitur; vos autem ex domo orationis, domum facitis negotiationis, fraudationum tabernam; furum, & latronum speluncam.*

(a) *Mat. 21. (b) Luc. 19. 46. 7.*

12. Jam quærat hic aliquis. Quare Christus judex æquissimus ibi mulierem in adultério deprehensam, lege Mosaicâ convictam, & condemnandam, non statim etiam cum adulteris obruendam lapidibus juxta legem decrevit? Ad sunt actores; adsunt testes; factum non negat adultera; lex clamat: *Lapidibus obruentur.* Hic autem, non examinata causâ, ipse Dominus & actor, & judex, ad sententiam, & ad executionem subito descendit, solo Isaïæ Prophetæ contentus testimonio? Cur ibi ad sententiam, & pœnam nullus; hic tam severus, ac subitaneus in pœnam effertur? Ibi legem dissimulat; hic violari Scripturam non permittit? Quæstionem propositam solvant, ut volunt, alii; unusquisque pro ingenii sagacitate. Mihi respondendum videtur sic: Mulier illa cum hoste validissimo venerat in certamen; cum carne, inquam, sua: cui vires addiderit elegans alicujus, & spectata forma. Non igitur erat tanti, ut vinceret; cessit

cessit misera; victa est; cecidit, à fortiore se superata. His autem negotiatoribus, & nummulariis, quos alias collybistas vocant, nulla similis, imò multò cum infirmiore, qualis est pecunia, adversario fuit lucta. Certamen ipsis erat cum ære, cum auro, cum argento, vim nullam adferentibus: sed quò manibus attritata projiciebantur, eò seolvebant, sine loquela, sine affectu, sine vi; Commutabant monetam; (a) *Vt pro auro darent argentum; pro maiore pecunia minorem; pro peregrina domesticam,* (ait ex Jansenio, aliisq; Cornelius) agebant, & lucrabantur multum, atq; pecuniam hi philargyri cumulabant. Igitur isti campsores abrepti avaritiâ, & cupiditate lucrandi pecuniam, merito castigati sunt, ejecti, & confusi, sine misericordia, indigni veniâ existimati; quòd à re tam vili; inanima, imbecilla, & uno tantum nutu, non multo certamine, fuganda, permiserint se superari. Quantò cum infirmiore luctabantur, tantò minus veniâ im-

partendi, Sed abrumpo discursum; & cum S. Hieronymo super hunc Evangelii locum commentante concludo: (b) *Latro est, & templum DEI in latronum convertit speluncam; qui lucra de Religione seclatur.* Ita dico: Religiosus victus à philargyria, *Latro est, & templum Dei,* quod esse debet ipsius anima, *in latronum convertit speluncam, qui de Religione, de Christi patrimonio, de quo religiosa familia vivit, ipse lucra seclatur;* dives esse quærit; pecuniam ut fur surripit; congregat, ut latro, & prædo sacrilegus, mergendus *in interitum, & perditionem,*

CAPUT XI.

§. I.

Ultronea, nimisque libera cum secularibus conversatio, religiosi spiritus, & vocationis est ruina.

1. Ecce multa jam hucusque dicta sint, præsertim Parte I. Cap. 15. per totum, quibus

(b) S. Hier. hic.

(a) Cornel. in Matth. c. 21.

adstruebatur veritas eorum, quæ religiosum spiritum, & vocationem vehementer enervant, ac deniq; proturbant in ruinam; tamen quia fugam ibi conversationis præcisè cum parentibus, & consanguineis suasimus, & ostendimus esse conversationem ejusmodi valdè noxiam: idè fit operæ pretium hic magis attingere temeritatem eorum, qui ultrò se ingerunt in eam conversandi consuetudinem, præsertim cum plurimæ, sicut ad bonum, sic & ad malum, & ad vitia, sint viæ. Sed hæc cum secularibus agendi libertas est præcipua ducens ad religiosi spiritus, & vocationis ruinam, aded, ut, cum plerique id contempnant, tanquam rem pensi non habendam, deprehendant se tandem ceu vitio adhaerentes aviculas, & ab infidiatore diabolo captos. Et hæc est. (ut proposita res sit luculentior) ultronea, nimisque libera cum secularibus conversatio. Dico, *ultronea*. Quia dum Superioris urget obedientia, proq; domus, aut Religionis exigente necessita-

te Religiosum adhibet ad cum secularibus agendum; fit, ut eo casu Deus etiam ipse gratiã suã, simpliciter, ac promptè obedienti assistat; cumq; intra status, & professionis suæ limites conservet, non quærentem, quæ sua sunt, sed quæ Dei, quæ JESU Christi, quæ Religionis, & boni communis. Addo etiam, *nimis libera*: Et ab hac nimium libera conversatione cum secularibus caveat sibi Religiosus etiam ille, quem ad agenda negotia cum ipsis exponit obedientia.

2. Qui verò citra Superioris mentem ultrò se ingerit, non tam ad res aut domus, aut Religionis necessarias expediendas, & curandas; quam ad occupationes ingenio suo, non autem status, congruas, & gratas aucupandas; & ex industria, ceu venator quidam, vestigandas, ut ita rebus, & tempori, quæ ipsum ad exercitationes instituto suo consuetas obligant, se subducatur, & egregiè spiritum religiosum in se dissipet, sensimque vocationem obijciat periculo

culo vacillandi, dum in conversando non ut Religiosus, sed veluti nunquam religiosam professionem extremis saltem delibasset labiis, in omnem loquendi, agendi, conversandi que licentiam effusus, effudit temerè, blaterat liberè; agit, & tentat, quidquid non tam rei, personæ, vel temporis fert, & offert necessitas; quam quod inconsiderata mentis levitas obtrudit, & intrudit buccæ, sensibusque, non aliter quam indomito si quis infideat equo, eique frenum liberè permittat, per avia, in via, plana, salebrosa, præruptaque; vetus; hic aliud non expectet, quam periculum, perditionemque; tam sui, quam belluæ: sic iste genii sui nimium licentiosi, linguam, os, oculos, & totam corporis habitudinem permittens infano ductui, tandiu temerè, & (quod usitatum est temeritati) nimis confidenter, effusèque; diffudit in conversationem, licet & in mores sæculares cum sæcularibus, donec & ipse neque bonus Religiosus, neque bonus sæcularis, sed quædam sæculi

sui (quod jam & alibi dictum est) Chimera sit futurus. Cui benè quadrat illud S. Basilii sic alicubi disserentis: *(*) Qui in Angelicæ jam dignitatis oratione transiit; is, si humanis postea affectionibus sese contaminet, paradi similitudine efficitur pelli; cujus setæ neque ex toto albæ sunt, neque ex toto nigre. Sed cum fiat dissimilium colorum mixtionem variegatæ, & intermixtæ, nec in albis numerantur, nec in nigris.* Ad eò nimirum religioso spiritu, probisque moribus destituitur ille, qui cum sæcularibus, & in sæcularia, nimis effunditur; ut non modò (quantum ad mores) in eo distingui minimè possit; Religiosusne sit, an sæcularis; sed & sola tantum vestis (utinam & hæc ad simplicem Instituti formam!) ipsum à sæcularibus discernat. Unde Sanctus idem Basiliius sapienter ait: *Monachus rebus adhuc sæcularibus intentus, est veluti statua, quæ solam Monachi figuram circumferat; nimirum quæ nusquam virtutibus est animata.*

3. Potest etiam ea nimium libera cum sæcularibus con-

(*) S. Basil. Serm. 1. de Instit. Monach.

verlatio aptè comparari Eche-
nidi (vulgò remora dicitur)
pisciculo satis exiguo, similiq;
limaci: qui navim quantum-
vis oneratam vel in maximo
sistit cursu, teste Plinio. (a) sic
scribente: *Ruant venti licet, &
seviant procellæ; imperat furori,
viresq; tantas compefcit, & cogit
flare navigia.* Ita Religiosus,
quantumlibet graves in hoc
humanæ vitæ pelago vehat
virtutum, & gratiarum cœle-
stium merces, provehaturque
vehementissimo spiritûs in al-
tum perfectionis cursu; sistet
ipsum, ubi adhæserit & libera
cum sæcularibus conversatio,
& tanquam remora currendi
vehementiam impediet; nec
solum progredi non permit-
tet, dum intereâ velificant, &
ad portum feliciter appellunt
alii, sed etiam retinebit, ac re-
morabitur tandiù, donec ve-
luti deficiente comœatu nau-
tico, fame, siti, & omni spiri-
tualium rerum penuriâ mise-
rè pereundum erit: (b) *Curre-
batur benè, quis vos impedit?*
Quis velificationem prosper-
ritam vel in ipso currendi
impetu sat vehementi mora-

tus est? Remora, cùm sæcu-
laribus nimium libera con-
versatio, ista vos impedit; ista religiosum spiritum ex-
hauit; utinam & vocationem
non extinguat! Ad eò nimi-
rum periculosa res est, per-
mittere se nimix sæcularium
conversatiõni, turbis, & affe-
ctibus, ac negotiis eorum im-
plicari.

4. Et quidem humani ge-
neris inimicus aliter vocatio-
nem alicujus si nequeat ever-
tere; si deprehendat in cate-
ris observantem, & observan-
tiæ tenacem; si votorum cu-
stodiendorum puritati addi-
ctum, ad profectum in spiritu
ferventem; non multum in
his evertendis initio arietabit:
permittet prosperis ventis in
altum provehi perfectionis;
sublimem virtutum, quin &
sanctitatis patietur ædificari
turrim. Sed benè veterator ad-
vigilabit, ut occasionem ca-
pset, commercium cum sæcu-
laribus insinuandi; cum viris
æquè, ac mulieribus indistin-
ctè communicandi; mox in
eorum negotia sese liberius
ingerendi; mœurs, affectus, &

(a) Plin. l. 32. c. 2. *Natural. Hist.*

(b) Gal. 5. 7.

gestus eorum imitandi; illorum familiam, domum, & omnia curandi, non aliter, quàm (ad ipsos ubi venerit) præfectus, herus, magister, frater natu major, aut filius, & omnia sit ipse. Et ita demùm professionis & vocationis suæ penitus oblitus, non jam Religiosum agit; sed nec in hoc, nec in illo commendabilem; dum sæcularium tricarum laqueis impeditus, non habet tempus, aut modum, sed neq; animum, sese expediendi.

5. Hoc ipsum Magnus Ecclesiæ Romanæ Pontifex Divus Gregorius expendens, etsi de Clericis ad animarum in sæculo ministerium destinatis locutus; attamen Religiosorum quoq; professioni, sæcularibus autem curis sese implicantium conveniens, sicut egregiè tetigit, ita & graviter reprehendit temeritatem in hæc verba: *(a) Curis secularibus intenti, tanto insensibiliores intus efficiuntur, quanto ad ea, quæ foris sunt, studiosiores videmur. Vsu quippè terrenæ curæ à cælesti desiderio obsurdescit animus, &*

dum ipso usu durus efficitur, per actionem sæculi ad ea emolliri non valet, quæ pertinent ad charitatem Dei. Vult nimirum hoc indicare Sanctissimus Pontifex: omnem spiritualementam in sæculo Sacerdotem, quàm Religiosum in Claustro, quòd crebro, multoq; usu *per actionem sæculi*, id est, per mores, & affectus, actionesqve, sicut & per negotia, magis homini sæculari Laico, quàm Clerico, Sacerdoti, vel Religioso convenientia se ingerat, fieri durum, & intractabilem ad ea, quæ suum decent statum, & vocationem; & ita deserto studii perfectionis culmine, ruere demùm in omnium vitiorum præcipitium à diabolo etiam specie charitatis ad initium deceptum; puta, per spiritualementam doctrinam, per divini verbi prædicationem, per assiduam cum sæcularibus de rebus ad animarum eorum statum pertinentibus (sensim autem intentione transversâ) communicationem, & conversationem.

6. Idipsum etiam præclare docet S. Laurentius Justinianus,

(a) S. Greg. Homil. 17. in Evang.

nus, ubi magnæ perfectionis viros diaboli fraude circumventos hæc viâ de gradu suo corruisse demonstrans, ita prosequitur: (a) *Hortatur etiam (diabolus) ad prædicationes, ad sæcularium conversationem, & ad virorum, mulierumq; indistinctam colloquutionem, illud Apostoli commemorans, Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos. In his omnibus latent fraudes, & inimicorum laquei formidabiles, quibus capiuntur, qui carent prudentiâ, & habent elatum cor. O quot, qui jam inter astra nidos suos collocasse credebantur, occasione fraternæ charitatis in lutum carnalis concupiscentiæ turpiter corruerunt! Quot temporibus nostris fuerunt, & sunt! qui tanquam ardentes lampades, & mundi luminaria lucebant coram hominibus, paulatim ex frequenti sæcularium conversatione, & confabulatione tepesacti, ad pristina opera sæcularis vite miserabiliter redierunt. Quàm multos quotidie intueri possumus! qui donec in humili statu, & suæ obedientiæ disciplina persisterunt, in mentis puritate, cordis celsitudine, & virtutis perfectione, se*

custodierunt. Sed post adeptam dignitatem, post assumptum pastorale officium, propter insuetos honores, & nimias occupationes, oblitii, quales fuerant, ad ima miserabiliter descenderunt. Hucusque Venetus Patriarcha. Et hic est crebræ conversationis, ac nimium liberæ, cum sæcularibus, finis: non solum de sublimi dignitatis, ad quam ob virtutum, ac laborum exantlatorum, merita (fortassis etiam ob sæcularium instantiam) promotus est Religiosus; sed etiam de virtutis, & perfectionis altissimo gradu deorsum ad infima ruere; spiritum religiosum, & fervorem ex corde proscribere; tandem & vocationem ipsam discrimini certo exponere; quis scit, an non & perdere?

7. Quod quidem facillè contingere potest, & solet; sicut liquet ex S. Laurentii Patriarchæ assertionem. Cùm enim animus in sæculariũ tam conversationem, quàm mores effunditur; eò denique, processu temporis, ferocit audentiæ; ut cum sæcularibus etiam ipse sæcularis (quantum

(a) S. Laur. Just. lib. de discipl. & perfect. Monast. t. 12.

ad mores) effectus non ducat sibi scrupulo post multas leviores culpas etiam in graves, ac mortales, exorbitare; Dei timorem relinquere; exercitationes Instituti sui deferere. Jam in peccatum aliquod grave prolabi, quodq; pejus est, illud frequentare; usu peccati durum fieri; charitatem Dei relinquere, quid aliud est, quàm Deo rebellare? ipsum sibi hostem constituere; omni gratiâ cœlesti destitui; diabolo in prædam, & in direptionem relinqui? S. Bernardus eam Religiosorum cum sæcularibus conversationem nimis liberam gravissimè perstringens ita persequitur: (a) *Tepejimus processu temporis à fervore conversationis nostræ: paulatim refrigescit charitas; abundat iniquitas, ut consummemur carne, qui spiritu cœperamus. Indè enim est, ut minus ea sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis, indevoti pariter, & ingrati. Timorem Domini relinquimus; religiosam omittimus solitudinem; verbosi, curiosi facti, etiam detractores, & murmuratores, vascantes nugæ, fugitantes labores discipline: quo-*

(a) S. Bernard. Serm. 3. de Annunt.

ties sine nota id licet, quasi verò confestim sit etiam sine noxa. Quid ergo tantis repulsam obstaculis gratiam nobis deesse miramur? Ita S. Bernardus.

8. Non mirum sit ergò; Religiosum excidere Dei gratiâ; repulsam in omnibus apud Deum postulationibus experiri; dignitate, simul & gradu perfectionis, quam auxiliante divinâ gratiâ adeptus est, deturbari. Quia conversatione sæculariû ad nimium frequentatâ non tantum intepuit, fervoremq; religiosi spiritûs ex animo proscripsit, sed etiam divinorum factus ingratus beneficiorum, in pristinos, aut etiam in peiores pristinis, relapsus mores, in peccatum ex peccato ruit, & instar immundæ belluæ in vitiorum volutatur cœno. Videtur autem cum Religioso conformante se per assiduam conversationem sæcularibus, & moribus eorum, idem fieri, quod cum Dina Jacobi filia. Hæc quamdiu domi paternæ mansit, nusquam evagata foràs, integram tenuit virginitatem. Sed simul atq; ducta cupiditate,

tate, videre, nosse, & condiscere voluit mulierum alienigenarum habitum, & mores; ipsa magis, ac prius à Sichem principe terræ cognita, virginitatis excidit thesauro. Hinc S. Gregorius historiam istam religioſe menti tropologicè applicans ita philosophatur:

(a) *Dina, ut mulieres videat extraneæ regionis, egreditur; quando unaquæq; mens sua studia negligens, alienas actiones curans extra habitum, atq; extra ordinem proprium evagatur. Quam Sichem princeps terræ opprimit; quia unitam sibi per iniquitatem respicit. Quâ sententiâ docet luculenter Sanctissimus Pontifex; diabolum hoc efficere, quòd animam Religiosi extra disciplinam, habitum, & ordinem suum evagantis uniat sibi, & unam quodammodo secum efficiat per iniquitatem, per vitia, & peccata, quæ contrahit, illisq; consueſcit per assiduum, nimiumque cum sæcularibus conversandi studium, seq; moribus eorum conformandi.*

(a) S. Greg. 3. Pastor. c. 3.

§. II.

Spes, & gratia, quam sibi Religiosus ex sæcularium conversatione promittit, fallax.

i. Solet ex nimia cum sæcularibus conversatione religioſa mens adeò dementire, diabolo videlicet incendente, materiamque semper amplioſem suggerente; ut non tam Religioni, quam sibi, magnum inde comparatum iri speret emolumentum. Et quia sensim enervatur, & emoritur in ipsa spiritus ad Deo fideliter serviendum; succedit autem fervoris, quem principio suscepti instituti conceperat, langvor, tædium, & quædam nausea vitæ spiritualis; ideò folium incipit vertere; modos, & rationes investigare, quibus honesto titulo; vel, si titulus iste successum non habeat, turpi recessu (ne dicam etiam fugâ) magna sibi sæcularium, cum quibus insignem notitiam, & commercium habuit, promittere patrociniâ;

ea magno studio querere; majore diligentia comparare. Sed ipsi verè contingit, quod Æsopico illi cani, qui bonam alicubi nactus offam, ore prehensam dum fluvium natan- do trajiceret, umbram ejus in flumine conspicatus, alteram arbitratus offam esse, hian- te rictu voluit eam apprehen- dere; cum interim & hanc, quam habuit, in profundum elapsam, amisit. Ita prorsus & iste. Magna sibi videntur, & certa; quorum umbram tantum, non ipsam rem, ob- jectam habet. Promittit sibi & hic beatam quandam extra claustrum, & extra instituti professionem, vitam in terris; & facilem pariter ad Cælum viam. Sed totus fallitur, & errat toto Cælo; dum spem suam non in Deo, sed in ho- minum gratia fundat. Cujus spes inanes ad vivum adum- bravit Propheta Jeremias, cum ait: (*) *Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor ejus. Erit enim quasi myrica in deserto, & non videbit, cum venerit, bonum. Sed*

(*) Jerem. 17. 4.

habitabit in siccitate, in deserto, in terra saluginis, & inhabitabili. In quæ verba Cornelius à La- pide commentans, quinque recenset damna recedenti à Deo, confidenti autem in ho- mine, certissimè eventura. Et talis est omnis, qui Religio- nem ingressus, aut professus, postea sæcularium ex conver- satione blanditiis, & promissis illectus aliò mentis oculos, & propositum vertit, non ad Deum, & ad in Religione per- severandum.

2. *Primum* igitur damnum hoc consequitur: quod nullum habeat bonum successum. Verissimum est enim, quod dicitur apud divinum Psaltem: (b) *Iter impiorum peribit.* Et a- libi: *Dominus vias peccatorum disperdet.* Nimirum etsi vertat se, quod vult, boni propositi desertor, & instituti; quærat pacem, quietem, & voluptatem, ubi vult; & jam in sæculo magis, quam in Re- ligione Monachus; *Dominus vias ejus disperdet.* Aspiret ad dignitatis aliquem in sæculo gradum, & grande quodpiam beneficium; ad magna fami-

(b) Psalm. 1. 6. & 145. 9.

liæ suæ, seu domûs sustentandæ commoda. Non prosperabitur via, non; quia Dominus eam disperdet, nec desertori, nec alii profecturam. Alterum damnum inconstantis, & in homine confidentis animi est: quòd nullum faciat fructum, nec in se, nec in aliis. Est enim arbor mala, corrupta, & degener, ex bono vitæ religiosæ terreno, translata in solum hujus mundi sterile; in quo manet quasi myrica in deserto, in siccitate, in terra falsuginis; arbor, inquam, mala, corrupta; (a) Nec potest arbor in la bonos fructus facere. Sicut enim omnis optimi corruptio pessima; sic Religiosus, ubi corruptus fuerit, & factus ex bono malus, quòd melior erat, & professionis suæ studiosior, eò fiet pejor; sicut jam superius ex S. Augustino monstratum est, & docet experientia.

3. Tertium damnum est; quòd gratiæ cœlestis, & sapientiæ pluviâ destituatur. Scriptum est enim: (b) Pluviam voluntariam segregabis, Deus, hereditati tuæ: ut intelligatur; gratiâ, sapientiâque cœlesti

(a) Matth. 7. 18. (b) Psalm. 67. 10.

illum tantum irrigari, qui manet in Domini Dei hereditate; vel qui semetipsum exhibet Deo hereditatem: non autem illum; qui suave Domini jugum, quod est religiosa professio, excutit, & se summittit servituti mundi, tyrannidi diaboli. Quartum damnû ejus, qui relicto Deo, & sanctis ejus consiliis, fiduciam quærit, & ponit in homine, est; (c) quòd solus erit; à Deo, & ab hominibus derelictus. Et quidem derelictionis à Deo causa est à priori. Quia scriptum est: (d) Domine; omnes, qui te derelinquunt, confundentur; recedentes à te, in terra scribentur. Videlicet hoc ipso, quia Deum dereliquit miser, etiam Deus ipsum certè derelinquit. Derelictionis autem ab hominibus à posteriori est causa. Quamdiu enim Religiosum in sua vocatione vident constantem, ipsum venerantur, & magni æstimant. Sed ubi levitatem ipsius ex Religioso bono jam in alium mutati considerant, & ponderant inconstantiam; desperant illam, quam ex ipso sibi promitte-

(c) Cornel. in Jer. c. 17. (d) Jer. 17. 10.

bant,

bant, utilitatem; & veriti, nè facultates, & subsidia requirat ipsorum ad sui promotionē, mavult unusquisq; suo parere marsupio, & egentem alterius relinquere curæ; & ita desertus undiq; vagus, & incertus oberrat, nusquam consolationem aliquam consecutus. Et impletur in ipso planè, quod S. Ambrosius ait: (a) *Qui temporalia sequuntur, & non sequuntur aeterna; & hic infatuantur à stultitia sua; & futurorū gratiam habere non possunt.*

4. Quintum deniq; damnū, quod est ultimum, & ex omni parte pœnè jam desperatum, hoc sequitur: quòd dæmoni, & tyrannis hominibus humanitatem omnem exuentibus objicitur. Sicut contigit Regi Sedecia; qui recessit à Deo, (b) *& fecit malum coram Domino.* Et eum esset tributarius, ac beneficiarius Regis Babylonæ, recessit etiā ab illo. Quo postmodum obsidente civitatem Jerusalem, cum esset in angustiis, consuleretq; Jeremiam Prophetam, quid sibi faciendum esset; audiret autem sibi Dei nomine præci-

piensis à Propheta dici; ut egressus ad Principes Chaldæorum, traderet se Regi Babylonæ, noluit obedire voci Domini, sed confidens obsessorū viribus obsidionem pertinaciter sustinebat. (c) Tandem captā civitate Rex fugiens nocte (d) *per viam ducentem ad campestria solitudinis*, ab insequente Chaldæorum exercitu captus, ductus est ad Regem Babylonis, desertus à suis, *qui dispersi sunt*, (sacer ait historicus) *& reliquerunt eum.* (e) Hic ergò, quem Deo suadente per Jeremiam patronum habere noluit Deum, expertus est hominem tyrannum adedò crudelem, filios suos ut primò trucidari coram se cogere-retur aspicere; tandem & ipse effossis oculis vinctus catenis in Babylonem est abductus. Deploranda Regis historia figuram præfert Religioso vocationem suam delementi. Qui tanquam alter Sedecias à Deo recedit, & ab ejus sancto obsequio, multa sibi promittens in spatiis imaginariis, in amicorum fortunis, in patronorum divitiis, in

(a) S. Amb. Enarr. in Psal. 43. (b) 4 Reg. 24. (c) Jer. 38. 17. (d) 4 Reg. 24. 4. (e) v. 5. Ffff 2 magnis

magnis adulantium promissis, in sui ingenii qualitatibus, in prudentia, in scientia, in sedulitate, & industria: nec interea ponderat gravissimam istam Prophetæ comminationem: *Maledictus homo, qui confidit in homine; & ponit carnem brachium suum.*

5. Jam qui maledictus est, quid ipsum sequetur aliud, quam maledictio? Non potest sequi benedictio illum, qui Deum deseruit, & in Deo pacem quærere noluit. Non potest etiam successum habere bonum, suffragium hominum; quem Dei calculus non juvat. Quia sicut Deus hominum corda movet ad bono Religioso faciendum bene; sic è contra confundit, & avertit hominum animos, & corda, ab illo; qui recedit à Deo, in quo solo pax est, & requies solida; bonum, & voluptas stabilis; non autem in rebus caducis, momentaneis, & evanidis. Clamat ideo S. Augustinus: (*) *Quò vobis adhuc, & adhuc, ambulare vias difficiles, & laboriosas? Non est requies, ubi quæritis eam. Quæri-*

(*) S. Aug. lib. 4. Confess.

*te, quod quæritis; sed ibi non est, ubi quæritur. Beatam vitam quæritis in regione mortis. Et ita certè fit cum anima Religiosi vocatione suâ minimè contenti. Quærit requiem in mundo, & majorem invenit tumultum: quærit pacem, & invenit turbationem; quærit consolationem, & incidit in ærumnam; quærit vitam beatam, & ipsum apprehendit misera mors, aut vita morte miserior. Quia quærit vitam in mortis regione; auxilium in homine infirmo, brachium in carne imbecilla, potentiam in arundine fragili, spem in evanido, salutem in perdito: atq; re verà nihil invenit; nisi dolorem, calamitatem, miseriam. *Vae animæ audaci, (rursum in Confessionibus suis clamat (b) Augustinus) Vae animæ audaci; quæ speravit, si à te recesserit, se aliquid melius habituram. Versa, & reversa, in tergum, & in latera, & in ventrem, & dura sunt omnia. Dura sunt, inquam, aspera, & desperata omnia; ita, ut, ubi maximè spem suam fixit à Deo, & à sua vocatione rece-**

(b) Confess. lib. 6.

dentis animus, ibi nihil, & nihil reperiat; nihil, nisi fraudem, fallaciam, desperationem, & tandem in desperatione interitum. Hunc finem habet in imaginariis, ex secularium conversatione sibi conciliatorum bonis & gratia, fundata spes.

6. Horrendum ad hujus rei comprobationem (ut alia omittere plura) narrat exemplum R. P. Daniel Pawłowski Soc. JESU, (a) in suo Exercitiorum spiritualium libello, cui titulus: *Locutio DEI ad cor Religiosi*. Fuisse videlicet quendam in Polona Provincia in eorum Societate Religiosum, cujus ille nomini parit, Anno Domini 1630. Qui cum coram Generali exercituum Duce Konięcpolski (genuina sunt Auctoris verba) concionatus esset, hanc ab eo laudem tulit: *Egregius esset Prelatus, si Religioni non esset obligatus*. Hoc encomio audito, Religionem deserere decrevit, allegans inopiam parentum, ad quam sublevandam jure naturae teneretur. Sed Collegiū Cra-

covienſe in eorum sustentationem sexcentos florenos obtulit. Reperit ille alium pretextum; asserens se ante ingressum Societatis, fuisse Monachum. Atque ita dimissus, recta Barum ad Konięcpolski Ducem discessit. Ad quem non admissus, id solum responsi retulit: *Se Patrem N. N. nosse, & illum amare; alterum verò non nosse*. Sic miser deceptus, ab Episcopo Camenecensi Pialecki exiguum beneficium impetravit. Deinde P. Rectorem Camenecensem adiit, ufurus ejus operam in iterata admissione ad Societatem. Re tantisper dilatata, in desperationem incidit, & quadam die, ablegato famulo, cultrum arripuit, decemque vicibus cum pectus fauciallet, animam efflavit; extra locum sacrum sepultus, qui terram sanctam, Societatem, Prælatuſe causam deseruerat. Hucusque memoratus Auctor.

7. Jam hinc satis est pronum intelligere; *Primo*, Patrem illum in Societate non

(a) P. Daniel Pawłowski lib. Exercit. Spirit. Med. 1. doct. pract.

illaudabiliter vixisse. Siquidem ad eum retinendum in sua vocatione Collegium Cracoviense sexcentos offerebat florenos, illo tempore, quo res ad tantum pretium, in quanto sunt hodie, non ascenderant, ita, ut quod decem florenis, & amplius, emas hodiè, tunc unum, alterumvé dedisses, ad honestam sustentationem sufficientes in diem: & quando regnum Poloniæ pace altâ, argento, auro, pecuniâ, rerum omnium magnâ florebat abundantia. Deinde, cum Prælaturæ desiderio, non tam parentum sustentationem quaesivisse, (siquidem istam offerebat Societas) quàm cum sæcularibus conversationem, sanctæq; professionis concepisse tædium, ac fastidium: quando monasticæ vitæ, quam olim fuerat professus obtentu, tam laudabili instituto, quod in Societate profitebatur, renuntiavit. Postremò, quod diligenter observes; Quem Jesuitam & novit, & laudavit, & amavit magnus in Republ. tunc florentissima vir, Exercituum dux; jam sæcularibus involutum nugis, & sæculari

indutum habitu, non novit; illaudatum, nec amplius amatum, in conspectum suum admittere noluit. Ita fit communiter cum Religioso à laudabili professionis suæ statu desciscente. Despicitur, corruit, & miserandum in modum perit; ut hominibus ejusmodi non incongruè quadret illud divini Psaltæ: (a) *Perijt memoria eorum cum sonitu.* Vel alterum illud: (b) *Deleantur de libro viventium, & cum justis non scribantur.*

§. III.

Nimia cum secularibus conversatio tam Religioso conversanti, quàm toti Domui, totiq; Religioni plerumque noxia.

I. Una inter alias, in nimiam conversationem effusi Religiosi, fallacias, quibus eluditur, etiam hæc est non postrema; quod putet, se non tantum sibi privato, sed etiam toti, in qua manet, domui, Collegio, seu Conventui, quin &

(a) Psalm. 9. 7. (b) Psalm. 68. 29.

toti Ordini, ejus institutum proficetur, magnum adferre emolumentum, aded quidem, ut audeat etiam jactare se, plurimum ex sua tantum conversatione commodi accedere claustro. Cui, quæ conferuntur à patronis beneficia, ea nonnisi suæ tribui debere industriae, curæ, & dexteritati, hominum animos, & corda graviter ad benefaciendum pertrahenti. Si contingat etiam ipsum fungi Superioris officio; vel aliquam saltem administrationem Oeconomiae sustinere; tantò magis in vana de se concepta confirmatur opinione; ut nihil DEO, corda hominum ad beneficentiam moventi; nihil aliis in domus utilitatem allaborantibus; sed omnia sibi tantum, prudentæ suæ, & cum hominibus conversationi, quæ benevolentiam, animos, & corda trahere noverit, adscribat. Audietur ideo dicere sæpè sæpius: Ego hunc Altarium, templi, sacelli, apparatus comparavi: Ego sacros calices, pyxides, phialas, urceolos, procuravi: Ego murum, am-

bulacrum, cellas, ædificavi, & ampliavi: Ego communitatem benè semper habui; ab angustiis in summa rerum penuria vindicavi, abundè alui; domum, & familiam necessariis omnibus instruxi; Me Superiore, me Oecono, Procuratore, me pro domo defudante, res nostræ quodammodo caput sustulerunt: Ego nisi fuisssem, laborasssem. &c. &c.

2. Hæ, & his similes audiuntur illius arrogantissimæ voces. Sed quàm insulsè, & quàm insipienter prolatae, non considerat; tum quòd hoc ipso plurimum deroget (sicut dictum jam alibi) Deo, ejusque divinæ providentiæ, danti pullis corvorum escam, & eos à rapacium volucrum rapina defendenti tunc, cum implumes adhuc à parentibus deseruntur, nutritium, & tutorem alium non habent; tantò magis autem pauperum Religiosorum in optimi Patris Cœlestis providentia cogitatum, & curam suam jactantium, necessitatibus prospicienti; tum quòd omnium cæterorum contubernaliù laborem,

borem, sudorem, omnemque curam suam in commune conferentium obscuret, contemnat, & infra se ponat. Cui benè posset domesticorum aliquis cum irrisione reponere, quod Æsopus olim Socrati mancipium sibi empturo; quærenti verò ex ipso: Quidnam sciret? respondit: *Nihil*. Interrogatus autem; Cur nihil sciret? reposuit: *Quis iste* (mancipium pone stans innuit) *scit omnia*; confutans, & risu explodens alteri adstantis, insolens responsum; quòd interrogatus antè, quidnam sciret? responderit; se, scire omnia. Nec tamen hunc omnia scientem emit Socrates; sed Æsopum, nihil scire se respondentem, qui apud sapientissimum Philosophum æstimatione scientem omnia superavit, videlicet æstimari meritis ob prudentiam; ille contemni propter arrogantiam. Ita Religiosus arrogans, equidem maneat penes opinionem suam, quòd ipse fecerit omnia; Sed interea noverit; se tantum exponi risui, & contemptui; ac per eam con-

versationem nimiam, quâ putat, se beneficia plurima, & omnia, in domum religiosam derivare, non solum sibi, sed etiam toti in qua manet, domui, totique Ordini, plus adferre damni, quàm emolumentum.

3. Privatam quod attinet personam suam; hanc insigni prostituit vilitati. Cum certum sit illud vulgare: *Nimia familiaritas parit contemptum*. Nec etiam existimare debet; se numeris omnibus absolutam religiosæ perfectionis assecutum esse formam. Cum enim multi adjaceant unicuique fragilitatis humanæ vel ridendi, vel etiam graviter reprehendendi nævi; certè neque ipse se jam inter Angelos, aut viros summos numeret; qui cæcus in pervidendis imperfectis suis talpa, totus immersus sæcularium conversationi, (& ob hanc tantò contemptibilior) multa negligit in se emendanda; quæ magis inter conversandum ex temeraria confidentia soleant erumpere; & eos, cum quibus agit, offendere; sicque vilem,

vilem, & contemptibilem in oculis, & animis eorum fieri. Quodd autem offensionem, & contemptū dissimulent; dandum est hoc, non Religiosi conversantis auctoritati, vel gratiæ, quā se putat apud seculares valere: sed gratiæ Religionis, quæ inter alia etiam hoc habet à Deo peculiare, quodd homines ipsam æstiment, honorent, revereantur, & ament. Qui si sciret intereā; quanta postea loquantur de se absente; quā derideant levitatem ipsius; hunc, aut illum, defectum in ipso carpant; non posset, nisi vehementer erubescere; seq; omni studio, eorum conversationi subducere.

4. Et hoc illud est, quod pauci consideramus, legimus autem omnes, quod religiosissimus ille vir, Thomas à Kempis in hac materia scribens, ait: *(a)* Putamus aliquando alijs placere ex conjunctione nostra; & incipimus magis displicere ex morum improbitate in nobis considerata. Quæ tantò majorem in secularibus excitat considerationem, & admirationem;

quantò confidentius Religiosus affectus, & passiones suas coram ipsis effundit. Non sine causa Spiritus Sanctus admonet apud Ecclesiasticum: *(b)* Non omni homini cor tuum manifestes; ne forte inferat tibi gratiam falsam, & convicietur tibi. Id est: non coram unoquoq; cum affectibus, & passionibus in corde tuo ceu quodam in nido residentibus & bullientibus, erumpas; & consequenter etiam ex nimia confidentia, quam tibi parit crebra conversatio, animi tui effutias arcana. Quia qui parum cautus in consortio cum secularibus omnia quæ coquis in corde, communicas; sint illi noti quantumcunque, suamq; contestentur amicitiam, affectum, & sinceritatem; sunt nihilominus seculares, non Religiosi, multò minus Instituti tui; & inter multos incidet in aliquem unum, & fortassis non in unum solum; qui falsam, & fictam inferet tibi gratiam; probabit, & quidem cum applausu tuo laudabit dicta, & facta; sed mox, ut abieris, egregie conviciabi-

(a) Thom. à Kemp. de Imit. Chr. lib. 1. c. 8. num. 2. *(b)* Eccl. 8. 22.

tur tibi, dicetq; suo, vel suis confidentibus: Hem, quàm inconsideratus hic Religiosus est! quàm parùm linguæ temperans! quàm levis, & temerarius. Dicit, effutit, facit; quæ secularis ego minimè facerem; vel saltem in quibus ego cautior essem. Et ita pro reverentia lucratus es gratiam falsam, & fictam: ut in posterum non ex animo sincero, sed tantum per cæremoniam, & (uti dicimus) pro forma te revereatur; pro bona, quam tibi imaginariis opinione convicium, risum, & cachinnum reportes: averfationem pro gratia. Hanc illi posthac, ubi redis ad ipsos, simulant; illam dissimulant.

5. Sed non satis est, ex nimia conversatione sibi conscivisse damnum. Serpit indè malum etiam in totam Domũ; serpit in totum, quem temerarius hic profitetur, Ordinẽ. Cui propter unius inconsiderati levitatem idem, quod in ipso conviciantur, cæteris omnibus institutum hoc profitentibus, vitium facilè appingunt. Neq; jam dicent: v. g.

Hic Pater, aut ille (sicut dicendi mos inter sæculares invaluit) Magister, hoc dixit, fecit, ausus est. Sed: etiam hoc claustrum, Collegium, institutum, habet homines audaces, loquaces, temerarios. Vel, quod jam usitatius est: Etiam isti Religiosi v. g. Scholarum Piarum, sunt temerarii, subdoli, superbi, ambitiosi, honoris appetentes, rixosi, loquaces, cuticulæ suæ curatores: & quidquid demum non probant in uno, in ipsorum opinione mala, vapulat tota Communitas; tota Religio. Fuit enim, & est, hæc infelicitas semper, quòd, sicut citius malum de quopiam creditur, quàm bonum; ita vitium unius adscribitur facilius omnibus, ex quorum communitate peccat unus; quàm ipsi uni, qui cæcus vitio suo blanditur & delinquit.

6. Sic olim Monachus quidam juvenis ex Ordine, & Cænobio, cui recens à se excitato S. Augustinus præfuit, cùm in luxuriæ peccatum lapsus esset, ob id dedecus toti Monasterio calumniam vulgus

gus intulit, tanquam essent tales omnes illi Monachi, qualis unus iste dæmonis deceptus fraude juvenis est reperi- tus. Quam calumniam ipse S. Augustinus (*) Epistolâ quâ- dam vindicare coactus est; docens: Non omnes metien- dos esse ex uno. Et ita qui- dem ex observato vitio, seu vitiis unius incautè conver- santis, emergit toti Commu- nitati detrimentum, & igno- minia. Jam si tam sit temera- rius, & incautus, ut ea, quæ aguntur domi, ad sæculares extra Claustrum, aut etiam in Claustrum venientes, efferat, referatque: consilia cum ipsis communicet, prodatur, ab ipsis accipiat. Hic Domus, & Re- ligionis, non filius; sed ho- stis, & parricida est. Quia tot conflat inimicitias; inimicos, & odia; quot amicos suos (si tamen amici dicendi sunt) ne- gotiorum participes facit do- mesticorum. Hinc postea con- tra religiosam domum, & contra totum ejus Ordinem, inter sæculares oriuntur ob- treccationes, exprobrationes, irrisiones. Uno verbo: ad

(*) S. Aug. Ep. 137.

confessus, & ad mensas eorû, Religiosi sunt loquendi mate- ria, fabula, sunt bellaria. Hi sunt fructus, & commoda, quæ domibus religiosis adfert nimia, & crebra conversatio.

CAPUT XII.

§. I.

Persuasio; posse salvari eti- am extra Religionem, & in Ecclesia Dei majorem fru- ctum facere, quàm in Reli- gione, insignis est impostura, & certissima ruina Vocati- onis.

I. Ad propositum hoc exa- minandum, provocat duplex hominum in Religione genus. Primum est Novitiorum. Qui postquam spiritus delicias, & Instituti religiosi aliquam ex- perti sunt praxim, diabolo semper eorum insidiantem vo- cationi, atq; modis omnibus eos à cæpto dimovere conan- te, quotidianam illam, & ir- requietam disciplinam, exer- citationem, & studium, inci- piunt vel nauseare; vel pro- pter

pter assiduitatem exercitiorum sensim ipsis fastidiosam, non experiri gustum, quem Deus initio solet ad alliciendum impertiri; vel obducto quodam ad duriora ferenda callo contemnere, nec aestimare tanti, quanti ad initium, eum vitæ tenorem, & asperitatem; definiuntque secum ipsi; minus hæc ad salutem esse necessaria: sed methodo faciliore consequi se posse beatitudinem æternam, absque tantis Instituti religiosi difficultatibus, & asperitatibus; & (quod rei caput est, summamque difficultatis) absque propriæ voluntatis abnegatione. Possent nimirum in sæculo sui juris esse, & nihilominus devotè, sanctèque Deo servire, imò fortasse melius: dum in Religione non oro, quantum, & quando volo; non exerceo corpus inedia, flagris, chamevniâ, aliisque mortificationibus, nisi ex arbitrio, & ad præscriptum vel Regulæ, vel Superioris. Quæ omnia liberius extra Religionem, si mihi visum fuerit, licebit exercere. Hæc quidem esse solet tentatio Neo-

ptolemorum à principe tenebrarum in lucis angelum transformante se excitata.

2. At verò cæteris, qui jam religiosam nuncuparunt vota, juvenibus, subinde etiam in ætate media constitutis, jam, Dei gratiâ, literis & scientiis, atque aliis qualitatibus ad Instituti commendabilem promotionem instructis, sed fortasse virtutem aut parum amantibus, ideoque nec in ea serio exercitatis, aut ejus exercitium pertæsis, aut si virtute aliquâ eminent, invidus inimicus demon, ut Religiosum à suo deturbet statu, callidè suggerit, qualitatibus, quæ tunc magis in exercitium, & in lucem veniunt, magnam æstimationem: tunc stimulum ad superbiam subdit; maximè verò, si per visitationes parentum, consanguineorum, aliorumque ad se venientium, sive in domos suas ipsum crebrius invitantium, ac recipientium, incipiat pristinas commoditates, & alia sive paternæ domus, sive mundi irritamenta degustare, & in animum admittere: vel si parentum, fratris,

tris, sororis, aut consobrini aliquas ærumnas inspicere cogatur; angustias, & miserias eorum sentire; querelas, & lamentationes audire. Tunc, bulliente sanguine, hinc quidem mundi, carnis, aut domus aliqua majora, quàm in Claustro, dæmon proponit commoda: indè, quoniam natura non exiit sanguinis amorem, eorum miseriis subveniendi stimulos addit ingenium; facilitatem juvandi insusurrat habilitas; charitatem inordinatam accendit naturæ jus; super hæc omnia diabolus incensor mentem inflammat, & vanitatum fumis offuscet; naturam concitat; animum impellit; religionis asperitates exaggerat; religiosæ vitæ fructum extenuat; susceptam professionem vituperat; faciliorem modum animam salvandi svadet: utrique tam Deo, quàm sibi, quàm suis in seculo serviri posse verisutissimus inculcat. His, & aliis arietatus insultibus haud difficilè cedit, præsertim in spiritu parùm fundatus: & jam incipiet meditari, machi-

narique: quomodo mandet executioni, quod concepit.

3. Cæterùm validissimi sunt hi duo, quibus humani generis inimicus æquè tyronem, ac professum pulsât, arietes: Nempè salvari possum etiam extra Religionem; &, in seculo majorem, vel saltem æqualem, possum in Ecclesia Dei facere fructum, quàm manens in Religione. Primus hic aries enervat, & tollit, ad exercitiorum quæ spiritum religiosum fovent, frequentationem, animum. Alter fiduciam addit ad deserendam professionem. Ille charitatem sensim minuit, tantùm etiam non extinguit, quò summo perè semper, ut vincat, collineat hostis: iste facilitatem ad ampliandam Dei gloriam insusurrat. Quid enim? Si, ut S. Hieronymus ait, *(a)* *æqualiter patet aula Cœlestis*; quò mihi tam anxia sollicitudo, quàm possim animam salvare meam? Tam seculari, quàm Religioso; tam diviti, quàm pauperi, Cœlestis aulae via patet ad Deum. Possum frui bonis, & commodis; & tamen Christi-

(a) S. Hieron.

anæ perfectionis officium non oblivisci; possum frequentare Sacramenta; bonum agere Christianum; perfectum etiam, quantum humana fert imbecillitas, agere Sacerdotem; & per opera bona lucrari Cœlum quis impediet? Tam seculari mihi, quam Religioso Cœlestem beatitudinem non negat Deus; *Æqualiter patet aula Cœlestis.* Hæc, & his similia plura, cum bona spe sibi promittit, & ratiocinatur in partem sui sensûs sive tyro, sive professus; quem impetus animi ad mutandum statum, vocationemq; descendam temerè impellit.

4. Magis autem impugnat, & validissimè arietat ipsum altera persuasio. Quod videlicet in sæculo majorem in Ecclesia Dei, majore quoque facilitate, facturus sit fructum, quam in Religione: in qua tam spatiosum ad proferendas ad Dei gloriam qualitates, & dona, non habeat campum; præsertim cum omnis ad emi-
nendum in aliqua dignitate Ecclesiastica, in qua plurimum proficiant alii, præcludatur

hic aditus: quam dignitatem consequi potest extra Religionem; cujus professio, statusque non habet aliud, quam in obscuro semper hærere, nec pro qualitatibus ingenii, animiqve, doctrinam aliis etiam communicare, in eosq; bona spiritualia, quæ sicut verè bona volunt esse communicabilia, conferre. Quod si deniq; contingat, aliquem in Religione dignitatis adipisci gradum: is neq; diuturnus est, & vix ad triennium durat; neq; Dei Ecclesiæ quidquam videtur commodare: sed soli tantum Claustro, in quo quis habitat, modicam adfert utilitatem, cum sexcentis interim competitorum, & expectantium invidiis, odiis, obtreptionibus, & machinationibus, quibus alterum è gradu quem adeptus est, honorifico deturbent, ita, ut, etiam si velis aliquid pro Dei gloria, & Religionis incremento facere boni, nescias; quònam prius operam, & studium convertas, an ad removenda, quæ bonum commune vehementer impediunt, obstacula; an ad bonum, quod

quod desideras, promovendum, vel saltem ad id, quod est, conservandum. Contrà in sæculo beneficium aliquod honorificum, ad quod invitat me patruus meus; parentum, & consanguineorum provocant opes; indoles, & qualitates meæ mihi viam aperiunt, ubi fuero consecutus, adeò nullum video fore dignitatis invidum, ut etiam non sint defuturi plurimi, qui mihi faveant, promoveant, omnibusque bonis propositis meis cum omni libertate ad Dei gloriam, & Sanctæ Ecclesiæ utilitatem exsequendis, gratiâ, votis, consiliis, & auxiliis adstipulentur. Et major gradus aliquis si non obtingat mihi, saltem hoc consolationi futurum est; quòd beneficium, & dignitas, in totam mihi mansura sint vitam; nec ullus, qui jam ex Canonicatu, ex Prælatura, ex pingui Præbenda, possit exturbare me, reperietur.

§. Hoc igitur paralogismo, & imaginatione, vel potius imaginariâ persuasione plenus, in spiritu religioso jam

tepidus, ad disciplinam, ad alia religiosæ vitæ exercitia languidus; ad exsequendam obedientiam piger, aut nullus; ad pristinæ secularis vitæ repetenda vestigia totus inclinatus, quid jam machinabitur aliud, quàm ut cogitatum suum expleat? Nec aliam habebit inconstantiaæ suæ rationem, quàm quòd nolit perseverare. Superior labore, aut Magister, aut Pater spiritualis, quantum potest, & vult; omnes vires, & consilia huc convertat, ut ipsum retineat in sua vocatione: frustra tentantur omnia: quia perseverare non vult. Qui si Novitius est: equidem post adhibita omnia media, ad continendū illum, si nolit acquiescere, nec ullâ ratione perseverare; vadat cum bono Deo, quæsiturus magnam, quam sibi promittit in aère, fortunam. Major est difficultas, & miseria cum professio; quamvis id rarissimum sit, attamen major, imò summa cum isto calamitas est. Qui factus jam audax & impudens domesticis quidem scandalum, externis admiratio,

miratio, sibi sine fronte propudium, audet, & tentat omnia, quæ sua sibi svadet vefania. Clam domo prodire, etiam profugere; Jurisperitos ad infirmandam professionem consulere; parentes, & confanguineos, ad extorquendam ab ipsis pecuniam, dementare; ad Proceris alicujus, aut magni Præfulis patrocinium, & protectionem confugere; sexcentis mendaciis causam suam colorare, non ducit sibi Religioni. Superiores, & Religionem calumniari, tanquam olim munusculis, & popysmatibus illectus adolescens, seductusque, & ad professionem faciendam persuasus fuerit: aut quòd non eam, quam sperabat, inveniat charitatem, & regularem observantiam; aut ad professionem se penitus invitum, contra mentem suam, sòlo metu, respectu, reverentiâq; parentum, vel confanguineorum accessissè: aut etiam nunc permotum inopiâ parentum, ad quam sublevandam (sicut asseruerat ille) jure naturæ sit obligatus, exire

cogi. Has, & similes hisce rationes alias, in capite suo conglomerat inconstans, & temerarius; intereà verò sibi met ipse egregiè imponit, dum sibi promittit; quæ nunquam est habiturus; religiosum autem spiritum extinguit; vocationem infirmit; &, ut Deus ipsum cœlesti lumine illustret; Superiores auxilio, consilioq; juvent ad alacriter prosequendū obsequium Dei, ponit impedimenta.

6. Etenim Cœleste lumen, illustrationes, & gratiam quod attinet; etli Deus hanc semper dare paratus sit; tamen in hoc oportet diligenter advertere, quod dicitur in quodam Psalmo: (a) *Propè est Dominus omnibus invocantibus eum; omnibus invocantibus eum in veritate.* Jam quid est *invocantibus eum in veritate*; nimirum lumen, & gratiam ut infundat, sitque propitius homini oranti, & invocanti? Ut propolita promoveat, desideria impleat, & assiduè sit promptus ad impertiendum, gratiam imploranti? Respondet Hugo Cardinalis, ac dicit: (b) *Omnibus*

(a) Psalm. 144. 18. (b) Hugo de S. Caro hic.

invocantibus eum in veritate, id est: non secundum vana desideria, quæ aliud quærunt, quam ipsum Deum. Desideria igitur Religiosi transire ad seculum machinantis certè non sunt, nisi vana; sunt, quærere non Christum pauperem in stabuli præsepio algentem, vel in Cruce nudum pendentem: sed sunt, quærere semetipsum inter commoda carnis, inter opes, & voluptates; sunt, relicto Christo, mundum, & diabolum sequi. Et idè non est propè; sed quàm longissimè, Dominus ejusmodi Religioso invocanti eum. Non enim invocatur *in veritate*: sed in mendacio, & vanitate, confingens innumera mendacia, & faciens imposturas; quibus institutum, quod deserere molitur, eludat; hominibus imponat; semetipsum de bono statu detrudat in malum. Superiores etiam, & ij, cum quibus idem institutum proficitur, etsi juvare consilio semper velint, & parati sint, non tamen possunt ob refractarii contumacem animum. Undè fit, ut animos eorum alienet à

se; & orationes, quas ad Deum fundunt pro contumacis illuminatione, sint irritæ. Quia isti quidem orant, quod non est alienum à salute machinatoris; sed ipse petit, & molitur aliud, quod non est pro salute sua: videlicet, ut non maneat in Christo; seq; tanquam inutilem palmitem separet à vite vera, quæ Christus est, nolens sequi voluntatem illius, qui vocaverat ipsū ad Religionem.

7. Indè jam consequitur; Religiosum in suscepto semel Instituto minimè constantem; illum, inquam, qui deserere molitur, vocationem suam, & quidem ex contemptu, præterquam quodd in se spiritum extinguat, fiatq; ad prosequenda Religionis exercitia languidus, & piger, ac negligens, etiam coronam, quæ sibi parata fuit, amittere. Nam posthac vel perseverat in Religione, vel non. Si perseverat, nisi majore cum fervore, quàm antè, moliminis sui prænitens, vocationem prosequatur, coronam accipiet electionis primæ, per quam con-

fenlit vocanti Deo ad Religionem; sed non in ea plenitudine, in qua contulisset Deus, si constanter in primo proposito perseverasset semper; tùm quia per eam ingressus, aut etiam professionis, retractionem, & per alia, quæ inter venerant imperfecta, si non etiam absurda, gravesq; culpæ, bonum opus (ut dicitur) mortificavit; tùm quia non se subtraxit ab iis, quæ ipsum impediabant, & retrahebant ab obsequio divino. Siquidem (a) *ad statum Religionis* (ut docet Theologorum Angelus) *requiritur subtractio eorum, per quæ homo impeditur, nè feratur totaliter in Dei servitium*; tùm quia multa Religionis exercitia per id tempus, virtutes, & opera bona prætermisit, penitusq; neglexit, quæ coronam augere debuerant, vel potiùs firmare. Sicut enim dominus servo conducto in annum integrum justè subtrahit de mercede pacta, nisi compenset notabile tempus intermissum, & impensum alteri: ita Religiosus, qui se per notabile tempus subtrahit ab

(a) S. Thom. 2. 2. q. 186. a. 4. in c.

observantia votorum, puta, obedientiæ, paupertatis, continentiam quoque manifesto exponit periculo, si non etiam infringit; idq; totum facit titulo non perseverandi; querendo interim modos, & media, deserendi Vocationem; & bonam voluntatem, cum qua Religionem ingressus est, retractando, in eaq; retractione perseverando, minuit sibi mercedem, & accidentalis gloriæ coronam.

8. Idcirco potest huc optimè quadrare, ad quod hortatur Ecclesiasticus: (b) *Bono animo redde gloriam Deo; & non minus primitias manuum tuarum.* Scilicet vult Spiritus Sanctus eam, quam habet Deus ex Religioso mundum contemnente, & ex vocatione heroicè suscepta, non segniter, & remissè reddi sibi gloriam; sed animo bono, alacri, & sincero: non autem per retractionem oblationis illius, quam fecit primis adolescentiæ, seu juventutis, annis, & laudabiles obtulit Deo primitias, ut minuat, & coronæ suæ detrahat aliquid. Hoc enim nihil

(b) Eccli. 35. 10.

esset aliud; quàm esse quidem Dei servum; sed primam reliquisset cum Angelo Ephesi charitatem: videlicet; habere divinæ gloriæ zelū aliquem, tanquam majori in Ecclesia Dei futurum utilitati, si Religionem deserat, & in sæculo navare velit operam suam pro Deo. Sed impingit gravissimè; dum primam Vocationis, & electionis suæ relinquit charitatem. Qui nisi memor sit, undè exciderit; & seriam agat machinationis suæ pœnitentiam, atq; prima faciat suæ vocationis opera, veniet Dominus, & movebit candelabrum ipsius de loco suo, nè lucere possit in domo Dei. (a) Sed obscurus, & sine Religionis ulteriore fructu moriatur: cui sufficiat, si Deus ipsum non reprobet, nec removeat à consortio salvatorum, seu salvandorum. Si verò sequatur alterum: id est; si non perseveret; coronam Vocationis per omnia perdit. Et hic jam, præterquam quòd præsentem vitam semper toleret miserabilem, sicut docet experientia, difficillimè etiam

(a) Apoc. 2. 5.

salvatur (id quod jam demonstrabitur) propter illa, quæ recessum à Religione consequuntur.

§. II.

Anime salutem exponit manifesto periculo, transiens ad sæculum è Religione.

1. Quoniam totum negotium migrandi ex Religione ad sæculum in duabus (uti dictum superius) præcipuè fundatur maximis; videlicet; *Salvari possum etiam extra Religionem in sæculo; Et; Fructum in Ecclesia Dei majorem possum facere, quàm in Religione*: idèd necesse est; imbutum tali persuasione, falli maximè: & in principiis, quæ pro statûs sui mutatione constituit, gravissimè errare; salutemque suam exponere manifesto periculo; si consilium hoc extequatur. In primis enim Ordinem perturbat, & filum quodammodo præcidit prædestinationis, tollens illud medium principale, quod ipse Deus ex infinita misericordia sua, & gratia, porrigit sufficientissimum

ad salvandam animam, & ad consequendum finem ultimū beatitudinis æternæ: quod medium non erat aliud; quàm electio, & professio statūs religiosi. Nam certum est, illud esse à Spiritu Sancto, quod magis est consentaneum æternæ beatitudini consequendæ. Cùm autem vitæ religiose status multò magis, quàm sæcularis, imò maximè consentaneus sit ad respondendum Ordinationi divinæ prædestinanti tam ad gratiam, quàm ad gloriam: non est dubium, quin à statu religioso deficere, & migrare ad sæculum repugnet prædestinationi, vel saltem divertat ab illa; cujus effectus, & executio sicut dependet à proportionatis suo fini mediis, poniturq; in prædestinato passivè, ad hoc, ut voluntas ejus de se libera, & indifferens, modo itidem libero sibi convenienti potius inclinetur ad operandum perfectius, quàm ut admittat aliquid contrarium, quod prædestinationis effectum possit impedire, faciatq; secundum illud, quod in Epistola sua Ca-

nonica scribit S. Apostolus Petrus: (a) *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis*: sic etiam ad ipsum pertinet prædestinatum, per opera magis huic effectui consentanea prædestinationis effectum operari, non verò per minus convenientia.

2. Jam autem mutatio religiosi statūs in sæcularem etiam videatur simpliciter non esse peccatum, præsertim si Novitius eum deierat, (aliud dicendum de professò variis machinationib; professionem suam improbare conante, vel per fugam, & apostasiam deficiente) non tamen est tutus in conscientia; tum quòd Deo vocanti, prædestinantiq; contraveniat, & à medio per Spiritum Sanctum ad consequendam æternam vitam ordinatissimo sibi porrecto deficiat, velitq; prudentior esse, quàm illa suprema sapientia, quæ (b) *attingit à fine usq; ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter*; tum quòd statum tendentem ad perfectionem mutet in statum obnoxium omni imperfectioni, periculo

(a) 2. Petr. 1. (b) Sap. 8. 1.

cadendi, Deniq; graviter ad omne ferè passum offendendi.

3. Nec enim valet illud, in quo fundatur, principium: *Salvari possim extra Religionem etiam in sæculo*, præsertim cum faveat, vel saltem favere sibi videatur illa Divi Hieronymi superius recitata sententia: *Aequaliter patet aula Cælestis*. Nam in primis S. Hieronymus non in hoc accipiendus est sensu, quòd ex perfectiore statu judicaverit migrandum ad minus perfectum: sed quòd ex omni statu etiam imperfectissimo detur via ad perfectiorem, & ex hoc demum ad aulam Cælestem. Secus non cum tanto zelo scripisset Heliodoro juveni, cum ad Eremum revocare conatus; qui relicta solitudine ad paternæ domus rediit commoda; cui suadebat, ut relicto Mundo per calcatos patrem, & matrem ad Christi vexillum properaret: sed reliquisset illum securè manere in sæculo, ibique parare sibi viam ad Cælestem aulam. Tum etiam in hoc sensu dixerit S. Hieronymus, *equaliter patere aulam Cæ-*

lestem: quòd Deus ex omni statu vocet, eligat, & prædestinet ad vitam æternam; nemini præcludendo viam salvandi volenti, nec impedimentum aliquod ponenti.

4. Deinde quod dicitur, *Etiam extra Religionem in sæculo salvari posse*: Certum est, illum, qui nunquam habuit vocationem ad Religionem, salvandi posse; cui Deus alia salvandi media porrexit; modò etiam ipse homo prædestinationis effectum, pendentem à libero prædestinati arbitrio, per peccatum non impediatur ita, ut Deus ipsum non permittat mori in peccato mortali sine pœnitentia. Non autem verum est; salvandum etiam illum, qui jam hoc ipso, quòd sciens prudens ex statu meliori migret ad pejorem, ponit obicem prædestinationis effectui; qui cum juvari debuit constanti in vocatione perseverantiâ, orationibus, bonis operibus, & exercitationibus Instituti, quod profitebatur, & aliis supererogatoriis, interim per inconstantiam, & declinationem liberi arbitrii

trii à statu bono in statum imperfectum, sexcentis autem peccandi periculis obnoxium, impeditur.

5. Undè quantumcunqve sibi quis persuadeat: *salvari possion etiam in seculari statu extra Religionem*: verum quidem est; quòd potes salvari: sed non, aut vix, salvaberis; quia fortassè divinæ prædestinationis effectum implendum in te impedis, tollis, & abijcis. Nec enim Deus obligatus est, ut faciat voluntatem tuam: sed tu ex fine creationis tuæ obligaris ad hoc, & plurimis titulis adstringeris, ut facias voluntatem Dei; cui per summam contumaciam, & mentis insaniam repugnas, & refractarius es. Deus viam tibi pandit, & ultrò occasionem misericordissimè obtulit facienda benè; vocando te, trahendo te, suaviter invitando: & tu ingratissimus instar unius ex illis, qui invitati ad nuptias filii Regis noluerunt venire; imò jam ingressi nuptiarum domum, paratam mensam, & convivium conspicati, pedem retraxerunt; etiam

qui degustatà jam nobilissimi convivii canà, tanquam alter traditur Judas acceptà buccellà, cum eadem diabolus in cor tuum trajcis, & abis foràs è Collegio Christi Discipulorum, non ut meliùs aliquid, quàm cæteri Discipuli, facias, sicut tibi promittis; ut in Ecclesia Dei fructum facias majorem: sed ut desideria tuæ carnis expleas; ut secularis in Ecclesia Dei scandala, fortassis & sacrilegia (quamvis ista nunc minimè cogites) admittas.

6. Huc enim persuasione suâ spectat diabolus: non ut meliorem, & utiliorem Ecclesiæ Dei te faciat; hoc enim esset contra veteratoris intentionem; sed ut ad omne flagitium pro libito suo te stimulatam pejorem efficiat; tu verò desertus à Dei gratia nec modum, aut finem operandi malè statuens Ecclesiæ majorem adferes utilitatem? Quoniam id efficies modo, qui omnis boni radicem, quæ Dei voluntas est, excindis, & evellis? Hæreat firmiter in mente monitū illud Apostoli scri-

scribentis ad Galatas: ^(a) *No-
lite errare: Deus non irridetur.*
Qui non patietur inultam in-
juriam suam præterire: nec
corridebit, aut colludet tibi;
cùm inconstans mutaveris vo-
cationem tuam. Sed quid?
Equidem ridebit: Sed audi,
quomodo, & cum qua rece-
dentium ab ipso consolatione:
^(b) *Quia vocavi, inquit, &
renuisti: despexistis omne consi-
lium meum. Ego quoq; in interi-
tu vestro ridebo, & subsannabo:
cùm irruerit repentina calamitas,
& interitus quasi tempestas in-
gruerit; quando veniet super vos
tribulatio, & angustia.*

7. Ecce quantum aberrat à
recto; quisquis inconstans a-
nimi, vel potius carnis suæ
secutus sensum, desertâ Religi-
one, salvari constituit in sæcu-
lo, majoremq; facere fructum
in Ecclesia DEI. Quia enim
mutato statu risit, & irrisit vo-
cationem, per quam Deus ip-
sum in tuto salutis conse-
quendæ posuit; erravit idcir-
cò turpiter in ipso salvandi sui
principio; quod erat in Reli-
gione constanter custodire
vocationem: ipse verò DEI

voluntatem aliter, & aliò tor-
quere vult, quàm ordinavit
Deus, hoc ipso non salutem
sibi, neq; in Ecclesia Dei fru-
ctum aliquem majorem, para-
turus; sed pœnam, ruinam,
damnationem; Ecclesiæ quo-
que Dei damnum illaturus;
tùm quòd se subtrahat ab ob-
sequio divino, ex quo Dei Ec-
clesia suum habuit subsidium,
& ornamentum; tum quòd
non amplius habeat assistentē
sibi Dei gratiam, cujus auxilio
poterat sine dubio fructus in
Ecclesiam redundare major.
Id quod utrumque tam quan-
tùm ad conscitam sibi pœnā;
quàm etiam quantum ad fru-
ctum minimè faciendum post
desertam ex contumacia Reli-
gionem, S. Augustinus egre-
giè comprehendens, ait: ^(c)
*Illà est pœna peccati iustissima; ut
amittat unusquisq; illud, quo bene
uti noluit: ut, qui sciens rectè non
facit, omittat scire, quod rectum
est.* Nimirum, Institutum Re-
ligionis, ad quam voca erat
Deus, est instrumentum, &
medium convenientissimum,
quo debuit uti benè ad animæ
suæ salutem: qualitates etiam,

(a) Gal. 6. 7. (b) Prov. 1. 24.

(c) S. Augyſt.

quibus in Religione per DEI gratiam auctus est, erant totidem animæ decora, quibus in Ecclesia sua voluit Deus ipsū ad aliorum exemplum, doctrinam, & eruditionem effulgere. Sed quia noluit his uti benè; nec eo modo, nec in eo gradu perfectionis, in quo Deus ipsum constituit: ideo justo Dei iudicio, inconstans, & miser desertor amittit sensim eas qualitates; & immeritus sæcularium delictiorum, studiorum, actionumq; negotiis, omittit etiam scire, quod relictum est: nec amplius, ut sciat, est sollicitus. Hic est status, animam salvare volentis extra Religionem.

§. III.

Desertor Religionis vel rarus, vel nullus, tam in vita, quam in morte prosperatur.

1. Non sine causâ gravissimè comminatur Deus apud Oseam illis, qui recedunt ab ejus obsequio; gravissimis etiam verbis exaggerat eorum inconstantiam, & perfidiam. Postquam enim erudivit illos,

& Cœlestibus illustrationibus, & gratis illustravit; ipsi grave quoddam interpretati jugum obsequii divini, quod ex omni parte suavissimum est, excusserunt illud; & in sæculo sibi libertatem, licentiamque, nè servitutem, quæ vera, & tota spiritus est libertas, in Religione fervirent. Dicit igitur: *(a) Væ ei; quoniam recesserunt à me. Vastabuntur: quia prævaricati sunt in me. Ego redemi eos: & ipsi locuti sunt contra me. Et non clamaverunt ad me in corde suo; sed ululabant in cubilibus suis. Super triticum, & vinum ruminabant. Recesserunt à me. Et ego erudivi eos, & confortavi brachia eorum. Et in me cogitaverunt malitiam. Reversi sunt, ut essent absq; iugo. Facti sunt quasi arcus dolosus. Quæ omnes, ac singulæ per Prophetam pronuntiatæ sententiæ sunt quasi totidem oracula; quibus describitur & pœna desertorum; & Dei erga ipsos exprobrantur beneficia, & ipsorum exaggeratur malitia, quæ contra Deum, & Religionem, ad quam per gratiam fuerant vocati, pugnant.*

(a) Ose. 7. 13. & seq.

2. Pœnam desertorum illa comprehendunt verba: *Væ eis*. Et: *Vastabuntur*. Ubi per vocabulum *Væ*, omnes Sacri Codicis Interpretes semper gravissimam intelligunt pœnam; quin etiam, nisi pœniteant, id quod impiis, & apostatis, est difficillimum, æternam. Temporanea desertorū pœna hæc est: quòd *vastabuntur*. *Primò*; quia destituentur omni gratiâ, & auxilio divino ad resurgendum, & ad profectum aliquem faciendum in iis, quæ pertinent ad sincerum Dei cultum; postquam spreverunt vocationem, & gratiam Religionis, quâ poterant sedulo juvare prædestinationē suam, quantum ad effectum. Fit illis in pœnam, (sicut jam ex S. Augustinodictum est) ut amittant, & auferantur ab ipsis, dona, & qualitates à Deo libi liberalissimè concessæ; & obliviscantur beneficiorū Dei, atq; ex oblivione omittant *scire, quod rectum est*. Deindè, *vastabuntur* etiam omni prudenti consilio, quo possint animæ suæ salutem seriò consulere. *Vastabuntur* & hominum gratiâ, quorum subsidio spe-

rabant se magnam adepturos fortunam; & ita ab omni parte inopes consilii, miseri, & miserabiles, pro frusto panis vera facti mancipia, vagabuntur; & locum quietis nec corpori, nec animæ poterunt stabilem invenire, dicturi, lamentaturiq; cum Magistro gentium Divo Paulo, non jam propter fidem, & justiciam, sicut Apostoli; sed propter iniquitatem, & perfidiam lamentabili, prorsus ad commiserationem, voce: *(a) Vsq; in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cadimur, & instabiles sumus; tanquam fergamenta hujus mundi facti sumus, omnium peripsema.*

3. Beneficia verò, quibus DEUS ipsas liberalissimè cumulavit, & qualitates, ac dona, quibus adornavit eorum animas, exprobrantur, ibi: *Ego redemi eos; & ego erudivi eos; & confortavi brachium eorum*. In quibus hæc tria potissimum notantur. *Primum*; quòd Deus in primis quidem per Filii sui pretiosissimū sanguinem redemerit eos à servitute, jugoq; gravissimo diabo-

(a) 1. Cor. 4. 11.

li, & peccati. Pro quo solo redemptionis beneficio nunquam, etſi in mille, & iterum mille converterentur linguas, ſatis agere non poſſent gratias: in mille quoque, & iterum mille identicas (ut dicam ita) ſi multiplicarentur perſonas, & omnes in DEI ſervitium impenderent; nunquam æqualem gratitudinem Optimo Deo præſtarent: ſed omnem, quæ divinæ Majeſtati debetur, gratiarum actionem, & gratitudinis omne debitum, ſupplent infinita Chriſti Domini merita. *Alterum*, cum dicit: *Et ego erudivi eos*: complectitur gratias, illuſtrationes, & dona Cœleſtia; ingenii qualitates; ut eſt Eruditio, facultates humaniorum æquè literarum, ac ſcientiarum; prudentia, ſapientia, cæteræque virtutes, dotes, & dona tam gratiæ, quam naturæ. Quæ omnia cumulativè à Domino Deo in animam Religioſi conferuntur peculiari quâdam prærogativâ: in ſtatu verò ſeculari quamdiu manſerat, ante vocationem ea forſan nec habuit; nec, ſi manſiſſet, habere potuerat. *Tertium*

eſt: *Et confortavi brachium eorū*. Quo ſignificatur gratia; quâ Deus ipſos in Religione promovit, opinionem, æſtimationem ipſis apud homines conciliavit; quàm in ſeculo nunquam aſſecuti fuiſſent: ſpiritu, eruditioni, doctrine, verbis, & ſententiis, vim, & energiam indidit; ut facilè, quod pro Dei gloria, & animarum ſalute proficeret, vel utilitati, neceſſitatiq; proximi prodeſſet, perſuaderent: ut in conſiliis, in factis, & dictis auctoritate præſtarent. Quod totum eſt, gratia Dei (quamdiu ſic operantur, & conſtanter agunt in Religione) *brachium*, id eſt, vires, & animos eorum ad operandum heroicè confortantis; ut planè conveniat ipſis illa *Vox exultationis & ſalutis in tabernaculis juſtorū*: *Dextera Domini fecit virtutem; dextera Domini exaltavit me; dextera fecit virtutem.* (a)

4. Deniq; malitia, quâ contra Deum, & Religionem, in qua manebant, eamque deſeruerunt, exponitur verbis illis: *Et ipſi locuti ſunt contra me*. Quomodo autem, & quid lo-

(a) *Pſalm.* 117. 15.

cuti sunt? Multa quidem tam verbis, quam factis, improbè locuti sunt. Nam & murmurare sæpiùs audiebantur: Ego stultus fui, quòd me permiserim ad Claustrum pertrahi, quòd Religionem thierim ingressus; non rectum judiciù, sed juvenilem impetum animi secutus. Malè feci: quòd desertà paternà domo, commodis, & amicorum confortio me submoverim. Poteram æquè in seculo salvare animà meam absque tautis, quas in Religione tolero, carnificinis. Hic instar mancipii voluntati alterius alligatus meam indolem perdo, nec possum facere fructum in Ecclesia DEI pro ingenii mei qualitate, & animi desiderio. Totus ab arbitrio, pondere, & mensura pendeo Superioris; semper in cella; semper intra Claustrum parietes; semper domesticis occupat9 negotiis. Nunquam foras eundum; nunquam hominum, & amicorum aliquo fruendum confortio. Verbo: totus Monachum, & Eremitam ago. Hæc, & his similia locuti verbis, consilium Dei, quo ipsos ad Religionem per-

amanter vocaverat; in Religione paternè foverat, & promoverat, tam ore improbare auditi sunt; quam corde, & in corde loqui, intellecti: videlicet juxta Regium Psaltem: *(a) In corde, & corde locuti sunt:* id est; improbitatem, & malitiam ad improbandum DEI consilium in corde, & intra semetipsos machinabantur, & fovebant, & ita secum perverso corde tanquam venenosa lingvâ locuti sunt, ruminando vocationem suam, eamq; diris omnibus impudentissimè devovendo: Verè *in corde & corde locuti sunt* contra Deum.

5. Jam quid dicam de perversis operibus eorum, quib9 tanquam totidem locutionibus adversùs Deum, & Religionem detonant? Excutiunt obedientiam; de industria Regulam infringunt; omnia, quæ religiosam decent professionem, contraria faciunt; ad consanguineos clam è Claustris transfugiunt; jam tunc apostatæ, quamvis habitu nondum abjecto; faciunt ex proposito scandala, ut oc-

(a) Psalm. 11. 3.

caſionem habeat Religio tanquam inutiles, & ſcandalofos eijciendi. Et ita miſeri verbis *confitentur, ſe noſſe Deum, factis autem negant.* (a) id eſt: non jam ſolum murmurant contra Religionem; ſed etiam linguas ſuas exacuunt contra Deum, qui vocaverat ipſos ad Religionem, & factis ſuis improbant eam vocationem.

6. Alteram iſtorum deſertorum malitiam Deus exprobrat, cum ait: *Et non clamaverunt ad me in corde ſuo; ſed ululabant in cubilibus ſuis:* id eſt; cum ipſos aliqua pulſabat tentatio, non clamaverunt ad me, nec imploraverunt auxilium meum contra tentationes, & ærumnas in Claſtro tolerandas neceſſarium; non orârunt in corde ſuo, ut ſincere divinam implorarent opem ad vincendos impetus inimici, & paſſiones impugnantes: ſed tanquam hubones in cavernis, ſic iſti in cubilibus ſuis ululabant, murmurabant, & impatientiam ſuam evomebant adverſus Deum, adverſus Religionem, & adverſus profeſſionem ſuam; quod non

(a) Tit. 1. 16.

potuerint id, ad quod ex inordinato impellebantur affectu, perpetrare; nec ullam habere copiam ejus perpetrandi. Tertia fuit eorum nequitia; quod *ſuper triticum, & vinum ruminabant:* hoc eſt; otioſi, nec ullâ bonâ exercitatione occupati nihil cogitabât aliud, quàm ſatiare ventrem: & quemadmodum beſtiæ ruminant eſcam jam ex ore in ventrem, jam rursùm ex ſtomacho in os trajectendo; ſic iſti continuè mente *ruminabât triticum, & vinum,* aliud non meditati, quàm ut os & ventrem infarcirent cibo. Nam, ut rectè Caſſianus ait; (b) *Mens otioſi nihil aliud novit cogitare; quàm de eſcâ, & ventre.*

7. Quarta fuit eorum nequitia: quod in Deum, & ejus ſanctam vocationem cogitaverunt malitiam; ut & gratiam vocationis contemnerent, & ipſam vocationem abijcerent: *Reverſi ſunt ad ſæculum, ſine ſuavi Chriſti jugo licentiòſè victuri: ut eſſent absq; jugo.* Itaq; non ipſis agebatur de ſalute animæ extra Religionem in ſæculo faciliore methodo

(b) Caſſiane.

consequenda; non de majori in Ecclesia Dei fructu, & utilitate facienda: sed ut ex arbitrio suo viverent; ut obedientiam, quæ in Religione debet esse perfecta, excuterent; ut sine disciplina peccare possent: ut essent absq; jugo. Quinta describitur eorum malitia; quæ simul & in ipsorum redundat pœnam; cum dicitur: *Facti sunt, quasi arcus dolosus.* Quæ sententia potest dupliciter accipi.

8. Primo; quòd illam ipsam gratiam vocationis, eruditionem, qualitates ingenii, DEI beneficia, dona tum gratiæ, quàm naturæ, quibus tanquam arcu fortissimo pugnare debuerant contra debellandam diaboli potestatem, & quasdam quali sagittas adversus omnes Dei hostes, quales sunt hæretici, licentiosi Catholici, impii divinam providentiam negantes athei, vibrare; ipsi è contra converterunt eam vocationis gratiam, & Dei beneficia, ad Dei gloriam minuendam: (a) *Conversi sunt* (ut Ruffinus ait) *in Dei contumeliam, & contemptum, facti*

(a) *Ruffinus.*

jam inimici Dei; ex Christi militibus, satellites diaboli; ex domesticis, & amicis Dei, traditores Christi; ex Dei hæredibus, & filiis, degeneres, spurii, & abortivi. Secundo; *Facti sunt, quasi arcus dolosus*: id est; sicut in arcu solet subindè contingere; quòd sagittarium fallat, & vel sagittam in ipsum retorqueat sagittantem, vel quocunq; modo lædat alio; vel contra sagittarii mentem sagitta feratur in vulnus alterius; quod nihilominus in grave sagittarii vertitur damnum; sic ista Dei bona, & beneficia, quòd ipsis abutatur, in detrimentum beneficiarii convertuntur. Undè S. Hieronymus in hunc Osæ locum commentans ait: (b) *Arcus dolosus est, qui percutit dirigentem, & vulnerat dominum.* Et hoc verè fit illi, qui vocationis gratiam vertit in suam damnationem.

9. Jam igitur ex hac tota ratiocinatione concluditur denique; Religionis desertorem vel rarò, vel nunquam tam in vita, quàm in morte prosperari; quod ipsa docet

(b) *S. Hieron. Comm. in Os. c. 7.*

experientia, & inferius exemplis aliquot demonstrabitur; præsertim cum ex innumeris ad seculum ex Religione reversis, & apostatis, hucusque nullum viderimus prosperam duxisse vitam: nullum etiam morte vix naturali, vel saltem quietâ, decessisse: sed vel immaturâ, vel repentinâ, subitaneâque, vel violentâ, quam sibi suis ipsi manibus consciscabant; vel aliundè prorsus miserabili, & homine cordato indignâ interiisse. Permittit autem Deus ejusmodi vitam, & mortem, vel in pœnam temporaneam, quod ipsū est infinita Dei misericordia, nè puniat æternū: vel etiam in desperationem acti, sempiterni supplicii præludium quoddam ut experiantur. Et expletur in plerisq; terribilis illa Dei comminatio: (a) *Quia vocavi, & renuistis: despexistis omne consilium meum: Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo.*

(a) *Prov. 1. 24.*

§. IV.

Inconstantia perseverandi, plerumq; suam habet originem ab admissio voluntariè mortali quopiam peccato.

1. Inter alia surgentis Ecclesiæ Christianæ præclara lumina post Apostolos non postremum habuit vera fides Catholica Magistrum Origenem, circa Annum Domini 250. Hic doctrinæ Christi tam zelosus assertor fuit; ut, dum juvenis adhuc (b) non solum viris, (ait Nicephorus Callistus) sed etiam mulieribus, docendo, salutare prædicaret verbum, volens calumniam omnem fidei suspicioni præcidere, & simplicius dicto illo Salvatoris intellecto, sunt Eunuchi, qui seipsos castraverunt propter regnum Cælorum, adimplere id re ipsâ in animo habens, seipsū castravit; Multas hæreses doctrinâ suâ confutavit, & extinxerit; innumeros Christianos adhortationibus suis ad martyrium fortiter subeundum permoverit, eodem teste Nicepho-

(b) *Niceph. Callist. to. 1. d. 5. c. 1.*

ro, cum ait: (a) *Passim plurimi martyres cohortatorijs Origenis orationibus viriliter agones pertulerunt.* Tanta igitur in Ecclesia Christi vir, & ipse quoque desiderio flagrans martyrii, (ad quod Leonidem etiam patrem suum fortiter subeundum hortatus fuerat in hac per Epistolam verba: (b) *Sustine; & ne quid alterius sententiae, aut consilij, nostram causam capias, vide*) aded, inquam, ipse quoque desiderio flagrans erat martyrii; ut mater omnem ejus juvenis vestem coacta sit recondere; eique necessitatem manendi domi imponere: denique tamen in persecutione Deciana postquam carcerem, & plurima tormenta pro Christo fortissimè pertulit, fidem abjuravit: (c) *Atque inde à divina sententia, & gratia delapsus.* (iterum Nicephorus ait) *alienas opiniones, Satanam instigante, induxit.*

2. Jam quod in tam fœdam prolapsus apostasiam, non tantum à monastica, quam profitebatur, vita; sed etiam à fide, tam fœdas, absurdas, & blasphemias opiniones, scripto

contra Christianam veritatem, & Catholicam, sparsèrit, quæ fuit causa? Addit quidam in historiam Nicephori Scholiastes: *Origeni industria, & curiositas causa, ut sedè laboretur, & multis præterea offendiculum, exitijque occasio, fuit.* Sit autem ita, quod curiositas, quæ plerumque peccatum est, causa fuerit, ut tantus ille Pater, & Doctor fœdè prolaberetur. Sed quod non contentus hoc apostasie fœdo lapsu, progressus insuper sit eò amentiae, ut fœdissimis deinceps erroribus, & erroneis opinionibus sese involverit; fidem Christianam, ipse patre Christiano, & postea Martyre, genitus, accerrimè quæ vitæ probitate, quæ virtutum heroicarum exemplo, doctrinæ puritate, carceris, & tormentorum constanti tolerantia propugnata, postea Platonicis figmentis, aliisque absurdissimis, & blasphemis dogmatibus impugnavit, quam causam huic ulteriori lapsui, & tam crassæ hæresi tribuemus? Non aliam profectò, quam lapsum illum horrendum, quo ex de-

(a) *Id. ibid. c. 31.* (b) *ibid. c. 3.* (c) *c. 32.*

liberato fidem abjurare maluit, quàm sordes aliquas ab impudico, obscænoq; Æthiope, qui collocatus ante ipsum ad aram fuerat, in corpore suo excipere. Adeò nimirum potens est aries ad expugnandam vocationis constantiam, & ad inducendam, atq; firmandam instabilitatem, ad ipsam usq; apostasiam, lapsus deliberat9.

3. Itaq; sicut Origeni summo quondam fidei propugnatori, sicut aliis innumeris Religiosis inconstantiam inuexit peccatum aliquod voluntarium: sic hodieq; in omni Religioso vel professionem suam irritare, & ad seculum migrare adnitente; vel in Religione deinceps, etiamsi perseueret, minimè quieto, sanctamque observantiam conculcante; vel fugã vocationem suam deserente, non alia melius assignari potest causã; potestq; quasi extra controversiam affirmari: quàm ipsum peccatũ aliquod mortale ex destinato admissum. Tamdiũ videlicet laboravit diabolus ad persuadendum ipsi peccatum, donec victus, aut (dicam potius) in-

escatus aliquã momentaneã voluptate, in culpam mortalem animo deliberato consensit, eãq; commissã conscientiam commaculavit. Quã demùm admissã trahitur anim9, ad ejusdem deliberatam iterationem culpæ: hinc ad sæculum, ut liberius obsequatur sensui carnis, repetendum instanter extimulatus, aliud quid jam cogitare potest, quàm objectam sibi vitam secularem? Itaq; modos inquirit, & tentat omnes, ut professionem aut eludat, si professus jam est; aut deserat, per fugam: nec amplius actum aliquem heroicum exercere potest; quo tentationes ingruentes superet; virtutem, & disciplinam exerceat; se in sua vocatione constanter, auxiliante Deo, firmet. Cujus ratio non est alia, quàm quòd peccatum aliquod admiserit voluntarium. Hinc Propheta Threnicus omnem Hierosolymæ inconstantiam, quòd jam Deum coleret, jam ad idola conversa sit, assidueq; inter veri Dei cultum, & idololatriam fluctuãrit; inter pœnitentiam,

tiam, & nova denuò peccata alternârit, uni tribuit peccato prius admissio voluntariè: (a) *Peccatum, ait, peccavit Ierusalem; propterea instabilis facta est.* Ita Religiosus aut superbix, aut luxuriæ, aut alio peccato voluntariè contaminatus, subito pulsatur inconstantix tentatione, & tanquam mare, vel Euripus assiduè fluctuans ex uno pravo deliderio in aliud, ex una mortali culpa in aliam jactatus huc, & illuc volutatur: cui jactationi non querit, nec querere vult refugium, & remedium aliud, quam ut reversus ad sæculum in omnium vitiorum cœnum, in eo volutandus assiduè præcipitetur.

4. Et quidem id justo Dei judicio fieri non est dubium: ut recedens à Deo, jam desertus à gratia, non reperiat quietem, & eam ibi querat, ubi tempestas inter vitiorum procellas est assidua. Id quod Vates Evangelicus expressit graphicè, cum dixit: (b) *Impij quasi mare fervens, quod quiescere non potest; & redundant fluctus ejus, in conculcationem, & lutum.* Quâ sententiæ phrasi

Propheta videtur alludere ad naturam maris, quod in assidua fluctuum redundatione semper, & eicit, & relinquit aliquas sordes, præsertim autem in canalibus, aut locis aliis, minus profundis, relinquit locum lutosum, instar insulæ; quem homines ingressi post aquæ recessum (uti fit in Adriatico mari præcipuè) calcant, calcandoq; colligunt ostrea, limaces, & his similia. Sic inconstans, & inquietus post admissam mortalem culpam Religiosus, assiduè meditando sæculum, & carnem, deniq; cedit in conculcationem, & in lutum, contemptuam domesticorum, quam postea secularium expositus; verè factus etiam cacodæmoni quidam ludus, & ludibriû, de peccato posthac in peccatum instar pilæ jactatus. uti rectè Divus Gregorius ait: (c) *Ludus est dæmonum; cum vagat, & instabiles animas de vitio jactant in vitium.* Religiosum autem ex vitiis iteratis ad sæculum; ex sæculo, in quo salvari constituerat, in ruinam, & perditionem.

(c) S. Greg. lib. 38. moral. c. 2.

(a) Thren. 1. 8. (b) Isa. 57. 20.

CAPVT XIII.

§. I.

Remissio primi fervoris, spiritum religiosum, & vocationem, trahit in ruinam.

I. Sicut accidit plerumque; à parva scintilla magnum latis excitari incendium; ita prorsus habet res in vita religiosa. Non magni videtur res esse momenti, vel in ipso dum quis agit tyrocinio, mentem, & affectum ab ardore, desiderioq; proficiendi, quod habuit initio; vel exacto tyrocinio spiritum, & amorem erga spirituales instituti exercitationes olim conceptum, remissioni permittere: v. g. Ab orationis, & meditationis studio sensim remittere; non cum ea, quâ par est, & antè consuevit, attentione, diligentia, & intentione tam mentalem, quàm vocalem orationem peragere; aspirationes inter meditandum, quin & intra cæteras occupationes indifferentes, & ordinarias, ad Deum, ad amabilissimum JE-

SUM, ad B. V. MARIAM, ad Sanctos Patronos, & totam illam beatarum in Cælo mentium curiam facere: preces aliquas breves præter ordinariû precandi munus etiam alias, devotionis gratiâ supererogatoriè fundere; vel aliud pium aliquod exercitium virtutis, etiamsi minimum sit exhibere; uti v. g. dum solus es in cubiculo, certo tempore in memoriam quinque vulnerum Christi quinquies; aut in memoriam septem dolorû B. V. MARIE, septies humillimè terram deosculari; actum aliquem interiorum humilitatis, gratitudinis, & gratiarum actionis pro beneficiis, (ac præcipuè pro beneficio vocationis ad Religionem) à liberalissima Dei manu acceptis elicere; præsertim etiam, si divinissimum Eucharistiæ Sacramentum hodie sumpisti, vel (si Sacerdos sis) Missam celebrasti, memor inenarrabilis hujus beneficii, quo in præsentî vita majus, & excellentius haberi non potest, summa cum reverentia gratias agere, brevissimâ quâpiam ad

ad Deum aspiratione facta: idque saltem bis, aut ter (& pudet hic tam parum requiri) in die.

2. Item si scribas, legas, aut pronunties Sanctum, & terribile Dei, vel amabilissimi JESU, aut MARIE dulcissimum nomen, Sanctissimi Sacramenti; ad hæc, inquam, detectum caput humiliter inclinare. Præterea considerando Sancti, vel Sanctæ, cujus eâ die celebratur memoria, virtutem aliquam heroicam, ad imitationem excitare te, sicut in tyrocinio consuevisti, sic etiam nunc ab ejusmodi privatis incitamenti non cessare. Denique multæ sunt viæ, modi, & methodi, quibus animus in Novitiatu, vel etiam post exactum tyrocinium trahitur, aut potius suaviter ducitur ad eum Deo amabiliter conversandum. A quibus exercitiis si deinde remissior factus, & in aliquam actus indulgentiam, vel modicum cesses, & intermittere, licet exigua sint, audeas; vel etiam perfunctorie, sicut hæc privata, sic & communia Religionis exercitia spiritualia;

puta, meditationem, Orationem vocalem, Rosarium, ut vocamus, examinationem conscientie, & id genus alia, sensim consuevas, solum pro forma peragere: jam certus sis; ab hac te remissione ad notabilem (ut dicam sic) intepefcentiam, ad supinum aliquem neglectum; hinc denique ad religiosi spiritus, utinam non & ad vocationis ruinam! deturbandum.

3. Est enim remissionis hujus, & intepefcentie par ratio; quæ intervenit levium, exiguarum, venialiumq; culparum neglectui. Dum videlicet Religiosus contemnit parvas, ac veniales noxas, & in eas voluntarie sine scrupulo prolabitur. Nam sicut peccata venialia crebrius admissa charitatem minuunt, & disponunt ad peccatum mortale: sic etiam remissio primi fervoris, & intepefcentia, quæ & ipsa venialis est quædam noxa, disponit ad inducendum in animum spiritualium exercitationum, & disciplinæ contemptum; ad beneficii, & gratie vocationis oblivionem; ad erga libera-

lissimum Deum, cui præter prorsus innumera beneficia, sola Vocatio, & gratia Religionis obstringit plurimum, in gratitudinem; quæ certè peccatum est mortale.

4. Jam verò non hîc accipio Spiritum illum, quo tam in tyrocinio, quàm post Novitiatum deberet semper magis, ac magis ardere, & in charitatis ardore proficere Religiosus, sic ut totus in quoddam incendium exardescat. Sed primitias ipsas intelligo Spiritûs, in quo, & cum quo religiosum suscepit habitum, non quærens aliud, quàm Deo Creatori suo servire, placere; mundum, & omnem ejus honorem contemnere; cum Deo, & cum Sanctis ejus sine reprehensione, cum sinceritate versari; promptus ad simpliciter obediendum Superioribus sine judicii proprii, seu propriæ voluntatis interventu; ad integram regulæ observantiam; ut secundum Apostolum scribentem ad Titum, *(a)* *Abnegans impietatem, & secularia desideria, sobriè, justè, & piè vivas*

(a) Tit. 2.

in hoc seculo. Dico brevius: Ut bonum agat Religiosum. Nam primum illud, quod dixi de profectu charitatis, & Spiritûs ardore, majori ex parte pendet à peculiari gratia Dei, mentem, ac voluntatem hominis accendente; sicut oramus in illo divini Spiritûs implorante gratiam Hymno:

Accende lumen sensibus,

Infunde amorem cordibus.

5. Qui quidem ardor, cum semper esse debeat animæ fidei in desiderio, non tamen esse potest in effectu continuo propter naturæ humanæ imbecillitatem ita, ut facilius sit, aliquem secularem converti ad bonum, quàm Religiosum quotidie proficere in melius. Undè S. Bonaventura: *(b)* *Vidi multos, inquit, qui à seculo transeuntes ad Religionem profecerint, vitamq; mutarint. Vix vidi, qui in Religione post Novitiatum ferventiores, & perfectiores evaserint.* Et dixit verissimû Doctör Seraphic9. Non quòd Religiosum nolit fervere quotidie majore spiritu, & charitate in Deum, erga Dei cultum, erga varia Religionis ad

(b) S. Bonaventura.

majorem semper profectum exercitia: Sed quod inspiciendo religiosi statum ordinarium cursum, in paucis observavit majorem spiritus fervorem post tyrociniū, quam dum in ipso versarentur Novitiati.

6. Ejusdem sensus ante S. Bonaventuram S. Bernardus fuit, eadem ferè pronuntians verba, cum ait: (a) *Multo facilius reperias multos seculares converti ad bonum; quam unum quempiam de Religiosis transire ad melius.* In causas hujus difficultatis non inquirō. Unum dico; peculiarem esse DEI gratiam, quotidie perfectiorem, meliorem, & ferventiorē fieri Religiosum. Non tamen ipsum idē debere languescere, & conceptum in tyrociniō spiritum infringere. Igitur quando Magistri spiritus inculcant primum spiritum; intelligunt, ab illa spiritualium exercitiorum prima frequentatione non desciscere; eadem exercitia spiritualia, studium orationis, ac meditationis, item operam mortificandis impendendam passionibus, &

(a) S. Bernardus.

id genus alia, cum eadem mentis attentione, sensuum collectione, voluntatis, & affectus erga Deum inclinatione; imò, quantum fieri potest, etiam majore, frequentare.

7. Ab hoc diligenti studio quam primum desciscit animus, & tanquam à minus ad animæ salutem, ac profectum in religiosa vita necessariis deficit, neq; stat firmiter in eodem saltem, si non in majori, exercitationum, ac desiderii proficiendi gradu: sed omnia tanquam ad solos incipientes, & Novitios pertinentia relinquit tyrociniō; silentium, oculorum modestiam, vultus, & totius corporis habitudinē ad modestiam compositi; loquendi, cum opus est, singulare temperamentū; in oculis, in incessu, in corporis, animiq; motibus æquabilitatem religiosam, non ad se, sed ad tyrones, existimat spectare: passionum, & affectuum inordinatorum impetum non studet refrænare: sed audaci quādam persuasione ductus, ista nec inter imperfecta

reputat, penitus ea negligit; nec quotidie in novam cum iisdem affectibus, & passionibus pugnam, non secus, ac tyro, paratus est; & tanquam hodie primum resumpto novo spiritu bonum agere incipit Religiosum: Non est dubium; quin iste magnam in religioso spiritu facturus sit jacturam; & sensim ad susceptæ vocationis fastidium, atque tædium delapsurus.

8. Et non est mirum; in eam ipsam ex tepeditate miseriam devenire. Fit enim sexcentis tentationibus obnoxius dæmonum ad licentiam incitantium ipsum, ac pertrahentium, eò quod careat igne divinæ charitatis; qui in meditatione, quam vel frigide, vel cum ignavia facit, vel penitus intermittit; in ejus corde non solet, nec potest, exardescere. Hinc Rufinus in Vitis Patrum à quodam sene pulchrâ similitudine rem hanc illustratam scribit in hæc verba: (a) *Quidam senex dixit: sicut ad succensam ollam muscæ non appropinquant; si vero tepida fuerit, insident in ea, & faciunt vermes;*

(a) Rufin. in Vit. Patr. num. 204.

ita & Monachum succensum igne divini amoris fugiunt dæmones; tepidum verò illudant, & insiquantur. Sed & magnus ille multorum Monachorum in Christo Pater, ac Magister Divus Antonius, cum aliquot remedia contra dæmonum assaultus recensisset discipulis suis, illud addidit pro summo; videlicet non tepidum, sed ardentem erga Christum Dominum amorem. At enim: (b) *Mihi credite, fratres, pertimescit Satanas piorum vigiliis, orationes, jejunia, voluntariam paupertatem, misericordiam, & humilitatem; maxime verò ardentem amorem in Christum Dominum.*

9. Jam sicut dæmones pertimescunt Religiosum, erga Christum Dominum charitate ardentem; ex cujus ardore procedit sedula religiosarum exercitationum frequentatio; & spiritus in tyrocinio concepti continuatio: sic ex adverso non tantum nihil timent, ubi deprehendunt cor amore divino vacuum, vel saltem tepidum, & spiritum ad exercitia spiritualia remis-

(b) S. Anton. Magnum.

sum; sed etiam ferocius, crebrius, & gravius ipsum infestant, facillimè vincunt, prosternunt, & de statu vocationis etiam exturbant, vitiis innumeris ob supinam ignaviam ex tepiditate scotentem. Graphicè Religiosi tepidi statum Spiritus Sanctus apud Salomonem in hominis pigri parabola depinxit, ostenditque; quàm miserabiliter in omne vitiorum diffluat genus, instar agri, seu vineæ sine cultura, præter urticas, & spinas aliud nihil proferentis. Ait itaque: (a) *Per agrum hominis pigri transivi, & per vineam viri stulti; & ecce totum repleverant urticae, & operuerant superficiem ejus spinæ, & maceria lapidum destructa erat.*

10. Qui sensus etsi quidem accipiendus ad literam: agrum videlicet hominis pigri, & vineam viri stulti, non nisi in spinas, urticas, ac sentes silvescere. Sed in sensu tropologico textus hujus expositione omnes Interpretes accipiunt de anima conscientie culturam negligente. Quam pigritiam homo etiam Religiosus induit

(a) Prov. 24. 30.

facillè, quàm primùm in ejus animum tepor, & à tyrociniis fervore iniquaverit se remissio. Jam enim ibi virtutis exercitium deflorescit; meditationis, & orationis emortetur studium; licentia vires assumit; pristina vitiorum repullulant desideria; & omnis in oblivionem abit exercitatio disciplinæ; non secus, ac in agro hominis pigri, & in vinea stulti nescientis vineam colere, sentes, spinæ, & urticae solæ succrescunt. Quod ipsum S. Gregorius recitata Salomonis expendens verba, scitè describit, cum ait: (b) *Per agrum hominis pigri, atq; per vineam viri stulti transire, est cujuslibet vitam negligentis inspicere, ejusq; opera considerare. Quam urticae, & spinæ replent. Quia in corde negligentium prurientia terrena desideria, & punctiones pullulant vitiorum. Quia scriptum est: In desiderijs est omnis otiosus. Maceria lapidum destructa erat: id est; disciplina patrum ab ejus corde dissoluta erat. Quæ Sancti Pontificis verba licet in omnè otiosum, negligentemq; Christianum, quantum ad animi*

(b) S. Greg. lib. 30. Moral. c. 20.

cultum, directè pertineant; nihilominus etiam peculiari-ter ad Religiosum tepidum, & à primo Novitii fervore deficientem sine injuria referri possunt. Siquidem hęc æquè non facit aliud, quàm quod in ignavum, pigrum, & desidem evadat, omnibus sæcularibus desideriiis, pravis affectibus, & vitiis aditum aperientem, ita, ut, sicut spiritu Novitius esse deliit; sic & malus jam professus instar agri neglecti in urticas, spinas, & horrida dumta silvescat vitiorum; & ejus anima pariter nesciat aliud, quàm vitia germinare, propterea, quod calore, & ardore divinæ charitatis, & gratiæ destitutus, admiserit in animam post teporem frigus; ex quo miser aliud expectare non debet, quàm ruinam suæ vocationis.

II. Non ex meo sensu consequentem hanc elicio veritatem: sed S. Bernardum super hoc frigore, id est, super defectu spiritus in tyrociniis concepti, patheticè ratiocinantem audiamus in hæc verba: (a) *Hoc frigus si semel in a-*

nimam, animam quidem, ut asolet, incuria spiritus dormitantem, pervaserit; ac nemine deinde (quod absit) inhibente ad interiora ejus pervenerit; descenderit in viscera cordis, & sinum mentis; concusserit affectiones; occupaverit consilij semitas; perturbaverit judicij limen; libertatem adduxerit spiritus; mox, ut in corpore solet evenire febricitantibus, subit quidam animi rigor, & vigor lentescit; languor fingitur virtutum; horror austeritatis intenditur; timor sollicitas paupertatis; contrahitur animus; subtrahitur gratia; protrahitur longitudo vite; sopitur ratio; spiritus extinguitur; deservescit novitius fervor; ingravescit tepor fastidiosus; refrigescit fraterna charitas; blanditur voluptas, fallit securitas, revocat consuetudo. Quid plur? dissimulatur lex; abdicatur jus; fas proscribitur; derelinquitur timor Domini; dantur postremo impudentiæ manus; præsumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpissimus; plenus ille ignominia, & confusione saltus de excelso in abyssum, de pavimento in sterquilinum, de solio in cloacam, de Cælo in carnem, de claustro in sæ-

(a) S. Bernard. Serm. 67. in Can.

* cel. lumen.

culum, de paradiso in infernum. Hucusq; S. Bernardus. Cujus verba, sententiæque singulæ, quàm gradatim ab exigua remissione spiritûs in frigus intentum animam deficere doceant religiosam; à frigore in rationis, & judicii confusionem; à summo religiose perfectionis folio in profundam vitiorum cloacam; hinc in sæculum; mox in infernum descendere demonstrent; nescio magis ad vivum an à quopiam alio describi posset.

§. II.

In Religioso teporem arguit non solum orationis fastidium; sed etiam, & quidem maximè, mortificationis horror.

1. Ex Divi Bernardi superius hîc recensita descriptione licet colligere, ex quibusnam affectionibus animi vel ipse Religiosus in se, vel alii in ipso possint arguere, teporem in eo invalescere. Sed tamen ex nullo magis indicio potest hoc malum argui, quàm ex notabili (sicut in Sermone suo

signanter hoc attingit Clara- vallengium Pater) horrore asperitatis, & mortificationis. Nam in oratione subindè fastidium aliquod, in meditatione tædium, in eliciendis actibus interioribus amoris, & faciendis aspirationibus ad Deum crebrioribus, aliquam lentitudinem experiri, non est novum animæ quantumlibet Deum amanti. Cum hoc contingere soleat vel ob aliquam subindè corporis affectionem, & dispositionem malam ex æris intemperantia, ex astrorum adverso influxu, ex cõplexione; vel ex divina dispensatione constantiam amoris erga se, patientiam, & humilitatem, probante: quæ solet ad virtutis experimentum omni privare gultu, in oratione, meditatione, aliisq; spiritualibus exercitiis, animam devotam mirabiliter alias recreando.

2. Talem probationem experta fuit illa Sancta Virgo Maria Magdalena de Pazzis; de qua scribitur: (a) quod longum certamen à principibus tenebrarum sustinuit; arida, & deso-

(a) Brev. Rom. die 25. Maj.

lata, ab omnibus excoelicta, varijs- que tentationibus vexata, Deo sic permittente; ut invicta patientia, ac profundiffimæ humilitatis exemplar præberet. Solet eadem spiritus ariditas etiam in perferendis adverfis; puta, in aliqua gravi corporis ægitudine, etiam in subeundis mortificationibus, & aliis humano sensui asperitatem adferentibus, sustinendis animam religiosam interdum afficere. Sicut legimus in vita S. Theresiæ Virginis. Quæ per duodecim annos, uti jam dictum est alibi, (a) gravissimæ morbi; & varijs tentationibus vexata, constantiffimè meruit in castris Christianæ penitentia, nullo refecta pabulo cœlestium carum consolationum, quibus solet etiam in terris sanctitas abundare.

3. Jam si virgines istæ, divinx charitatis ardore plenæ, tantâ sanctitate conspicuæ, quanta in ipsis elucebat, quibus ipse amabilissim9 JESUS, & Angeli Cœlestes familiarissimè se videndos exhibebant, & suavia cum ipsis habebant colloquia: si & alii plurimi Sancti, dum in terris agerent,

(a) die 25. Octobr.

eandem cœlestium deliciarum abundantiam experti, & nihilominus interdum ad probationem suam experti sunt ingentem cordis, ac spiritus ariditatem, desolationem, & exilium quoddam: quid mirum, si longè minoris meriti, perfectionis, & sanctitatis homulum eadem probet exercitatio? Sed aliud est, invitum, invitum autem? imò pro Dei amore libentissimè, pati cordis exilium in hac mortali vita: aliud horrere mortificationes, adversitates, contumelias, injurias, & contemptus; nec esse paratum, hæc omnia ferre cum patientia, & ad omnia tristem, tædiosum, ac fastidiosum se exhibere; nec in iis aliter gerere se, quam Catus; qui vix ut in gramine rorem, aut aquam ubicunque contigit pede, statim quatendo pediculos medorem excutit.

4. Sic ad omnem vel minimam asperitatem, ad rem aliquam adversam, ad mortificationem, correptionem, & admonitionem asperiozem, quam vel Superior ob levem cul-

culpam ad probationem magis, quam ad exasperationem adhibet; vel quispiam alius ob causam fortassè justam, aut etiam charitate fraterna confidentius adfert; aut minus consideratè verbum aliquod ipsi elabatur; homines enim deniq; sumus omnes: aut ex regulæ præscripto subeunda sit aliqua mortificatio. Statim capere frontem; nasum asperare; torquere os; averfis, & avertitis oculis, ac vultu obmurmurare; lentius expedire, quam Superior imponit, ut vulgò dicimus, disciplinā; ob impositam mortificationē, diutius in cella blandiri iracundiæ; voluntatem adversus obedientiam obfirmare: hæc, & his similia, non proveniunt à ariditate, quam atriāns anima patitur ad humilitatis, & patientiæ probationem, & in ea cum magna resignatione divinæ conformat se voluntati, parata semper etiam plura; & asperiora pati: sed proveniunt à philantia; proveniunt à stimulante Satana; sed sunt indicia teporis, in omnem negligentiam, &

spiritualium rerum incuriam desinentis; sunt argumenta culpabilis, & in licentiam inclinantis desidiæ, quam tepiditas inducit; sunt effectus in animum insinuantis se, propter tepescentem spiritum, a cediæ. Quæ demum ita mentem religiosam inficiunt, & ad omnem disciplinam, exercitationemq; bonam reddunt inertem, & ineptam; ut depravata sensim voluntas ipsam etiam vocationē detestari non cesset, incipiatq; pertinaciter resistere Spiritui Sancto. Hinc deinde sequitur gratiæ divinæ subtractio, spiritus extinctio, contemptus legis, timoris Domini desertio, impudentia, & impudicitia, deniq; ruina; & (sicut ex S. Bernardo dictum est) *Situs de excessu in abyssum, de pavimento in sterquilinum, de folio in clauam, de Cælo in canem, de Claustro in saculum, de paradiso in infernum.*

5. Cæterum quidquid sit de tepiditatis effectibus inculcandis, eos inter alios Spiritualis vitæ Magistros, recensuit, & ad amussim expressit idem S. Bernardus in Sermonem quodam

dam de Ascens. & enumerat quindecim; quos huc inferre non piget. Igitur ille: (a) *Sanè, inquit, invenire est homines, Primò, pusillanimes, & remissos.* Quibus verbis notat tepidorum, & primo fervore descendentium pravam affectionem; quæ mentes eorum in quandam pigritiam deiecit, ita, ut & velint, & nolint disciplinam religiosam; seu ut & velint, & nolint esse boni Religiosi, secundum illud Proverbiorum 13. *Vult, & non vult piger.* Hanc enim pro primo nequitie suæ fundamento ponit inimicus in tepido pugnam, inter Velle, & Nolle, sic, ut deniq; victoriam reportet, Nolle. *Secundo; Deficientes sub onere.* Quæ sententiâ notatur; quod nunc est dictû, Nolle: id est; quod assiduam disciplinam, onus interpretati supra vires, jam nolint profequi spiritum, & fervorem in tyrocinio conceptum. *Tertiò; Virgâ, & calcariibus indigentes.* Ubi notatur tepidorum timor servilis; qui nihil ex amore, vel etiam ex timore filiali cha-

ritati semper individuo comitate operatur: sed instar asini, seu cujuscunq; jumenti, cui labor incumbit, flagro, vel stimulo nisi pergeatur, nihil omnino fecerit.

6. *Quartò; Quorum remissâ lætitiâ, pusillanimitas tristitia est.* id est: Tepidi cum tam effusè, dicam potius, cum non tam petulanter læti sunt, quàm ipsorum afolet, & bullit genius, ut videlicet Sardonio risu, cachinnisq; confessum, in quo versantur, soli impleant; ad satietatem cibo, ad ebrietatem potu cum luxu ventrem inferciant; bacchanalia vivant potius, quàm modestam cum omni temperantia secundum factem Sanctorum (c) lætitiâ, præ se ferant; ipsi videntur sibi pusillanimitate laborare tristitiâ. Oportet ergo secundum ipsorum genium nihil non permittere ad eorum insolentiam in cerebro, & ventre prurientem. Et tunc solum reputant lætitiâ minimè pusillanimitatem, sibi verò sufficientem; cum nec censorem, nec legem, nec arbitrum, ac judicem, habent actionum,

(a) S. Hieron. Sermon. 6. de Ascens.
 (b) Prover. 13. 4.

(c) Judic. 13. 6. 24.

Quinto; Quorum brevis, & rara compunctio. Tangitur his verbis ignavia tepidorum: quando nec ad ante aetas, nec ad praesentes, in quarum versantur occasione, seqve illis contaminant, culpas mentem reflectunt; ut earum timore perculli desceant admissa, vel ardente suspirio detestentur; istarum horrore veterum excutiant, & animu subtrahant à delectatione, vel consensu. Et si quando subit anteaetorū aliqua pœnitentia, valdè obiter compunguntur, & tanquā ad ipsos non pertineat, sine sensu transire compunctionem permittunt. *Sexto; Animalis cogitatio.* Convenitur hic tepidorum à spirituali vita defectio; per quam efficiuntur quodammodo belluini, ad ea, quæ sunt spiritus, prorsus inepti. Quibus Cœlestia nequaquam sapiunt; sed ruminant ea tantum, quæ carnem oblestant, & illis assidudè mentem occupant, tanquam bestix, quibus nulla futurorum, Cœlestium, & æternorum (quia nec horum capaces sunt) est cura; sed solum naturæ du-

cuntur affectu, & appetentiâ praesentium sibi necessariorū. Sic isti penitus aliud non querunt, quàm quod sensibus corporis servit; faciuntqve, quod de talibus Apostolus ait: *Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei.*

7. *Septimo; Tepida Conversatio:* quam produunt eorum colloquia; in quibus ad spiritum religiosum nihil sciunt proferre; & ab aliis si proferri quidpiam audiunt spirituale, vel subridendo tacent, vel contemnendo sermonem interpellant, & aliud (quamvis ineptissimè) divertunt; vel in oratione, meditatione, cæterisq; spiritualibus exercitiis, in Altaris, aut aliorum ad divinum cultum spectantium ministeriis, non Religiosum devotum, sed totum sine spiritu, ceu flaccidum ab arbore pendentem, ramum aut truncum, est videre. *Octavo; Obedientia sine devotione.* Et hæc devotione carens obedientia defectum gratiæ arguit in tepidis, à qua deserti perdunt illam ad obediendum promptè alacritatem, quæ mentem

ex actione meritoria deberet excitare ad obediendum ex amore erga Christum Dominū; quem in Superiore nesciunt agnoscere, sed tanquam homini vulgari serviliter obediētes ex timore quodam, & respectu pariter servili exsequuntur iussa. *Nono; Sermo sine circumspeditione.* Quia videlicet non subservit prudentia tepidis; & ideo, non quod debent, sed quod ipsis in buccam venit, ex sensu proferunt animal.

8. *Decimo; Quorum oratio sine corda intentione.* Nimirum quia tepidis oratio fastidium est; ideo, quo citius id expediant, ad quod eos vel Ordo, vel professio obligat, nolunt intentione præmittendā, & prosequendā occupare se; celeriores ad ludos, & ad fallendum tempus jocis, ac nugis; quam ad Orationem. Et ita sicut vitam suam non cum intentione Deo sincere servendi, placendique; sed tantum fortuito, sicut ipsis ex improviso res obveniunt, sic etiam casu solum orant, vagis oculis, inquietā vultus, & to-

tius corporis habitudine, sine ulla devota mentis, & cordis applicatione. *Undecimo; Lectio sine ædificatione:* id est; sine ædificatione sui: non ut proficiant, & fructum ex lectione spirituali percipiant; sed tantum ut per otium aliquid agere videantur. *Duodecimo; Quos vix gebeana metus inhibet.* Huc nimirum ferocia diabolus inducit tepidos; ut sensim vitiis inescantur sensu oblectantibus sic, ut ab eorum continentia vix, sæpè etiam nequaquam, eos gehennæ timor deterreat.

9. *Decimo tertio; Vix pudor cohibet:* id est; etiam spectante quopiam teste, vix abstinent ab iis, quæ vel honestas, vel natura ipsa horret in publico fieri. *Decimo quarto; Vix ratio frenat.* Quia sicut bestia sensuum appetentiam, non autem lumen intellectus, quod in tepidis offuscatum est, sequuntur. *Decimo quinto; Vix disciplina coeret.* Quam nili jumentorum instar pertimescerent; nihil omnino, quod ratio, regula, Superior, jubet, facerent. Hic igitur ex
Divi

Divi Bernardi doctrina tepidorum est status; ex quo non superest aliud expectandum; quam ruina vocationis, perditio, & (nisi Deus in mortis articulo peculiarem gratiam ad poenitendum conferat) gehenna.

§. III.

Religiosus tepidus aequè gravi periculo salutis amittenda patet; ac maximus quisque peccator.

1. A spiritu, & fervore, quem Religiosus, auxiliante divinâ gratiâ, concepit, & imbibit in tyrocinio, jam post professionem deficere, & ineptâ quâdam persuasione duci; se non ampliùs ad eandem obligari spiritualium exercitiorum diligentiam, & attentionem; cum qua semper, dum esset Novitius, omnia, quantum erat in se, Deo juvante, conabatur non perfunctoriè, & ex quadam consuetudine, sed cum tenerrimo quodam spiritus, intentionis, & devotionis affectu peragere, ita, ut & Deo gloriam, & animæ

sux consolationem adferret; domesticis etiam, & connoviis suis esset exemplo; jam nunc ad silentium, ad oculorum modestiam, ad frænum oris, ad totius corporis habitudinem religiose vesti, statuique maximè conformem, non ampliùs tam scrupulosè componendos esse mores: Orationem, Meditationem, examinationem conscientie, non tam anxie, neq; cum ea, quæ solebat tyro, sensuum refrenatione frequentanda.

2. In hæc, & in id genus alia, propositum audaci persuasionem defigere, diabolica prorsus est persuasio, & verutissimi veteratoris laqueus, quem tendit ad illaqueandam, & capiendam animam ad teporem, & ad à primævo spiritu defectionem inducendam. Quod ubi nequam perfecit inimicus, jam habet paratum aditum, per quem domum benè scopis mundatam, & ornatam ingressus cum spiritibus nequioribus se, cum spiritibus, inquam, immundis eam spoliabit, vastet, & evertat. Ubi namq; cœperit Religiosus in-
tepe-

tepefcere, ftultèq; perfuadere fibi licentiam, remiffionem, & indulgentiam; quid aliud jam deest diabolo, quàm ut cum in tepefcencia, cum fenfuum liberiore divagatione, cum exercitiorum fpiritualium, ac difciplinæ fummo neglectu, venialium culparum contemptum inducat? Quibus culpis frequentandis, & fine fcrupulo cumulandis afsveto non jam opus erit magnà industriâ, ut lethalem quoqve perfuadeat culpam, processuq; temporis ad ejuſdem culpæ mortalis iterationem pertrahat. Et permittit Deus in unius peccati pœnam peccatum alterum. Quia dum voluntariè venialibus innodatus culpis homo non vult ea vitare, quæ fibi perfuadet eſſe parva; Deus etiam, juſto judicio minutam gratiam per voluntariam venialium admiſſionem, tandem etiam ſubtrahit ad ſuperandam tentationem ſolicitantem ad mortate. Quo demùm admiſſo, jam miſer homo gratiam amiſit omnem. Utrum autem ad reſurgendum à lapſu daturus fit Deus novam, quis ſibi certò

promittat? Ubi verò ſurrexerit ab hoc lapſu mortali; ruruſ ad evitandum relapſum an efficax dare veſit auxilium hinc quidem venialibus aſſuetò; indè virtute jam per unū mortale peccatum infirmatà, quis ſibi polliceatur?

3. Nam auxilii, gratiæqve divini theſaurus eſt quidem infinitus; ſed non ad hominis arbitrium, ac voluntatem diſpenſabilis. (a) *Quis enim cognovit ſenſum Domini, (exclamat Apoltolus) aut quis conſiliarius ejus fuit?* Rectè propterea S. Auguſtinus: (b) *Non eſt, inquit, gratia Dei in natura liberi arbitrij, & in lege, atq; doctrina, ſicut Pelagiana perverſitas deſipit. Sed ad ſingulos actus datur illius voluntate, de quo ſcriptũ eſt: Animam voluntariam ſegregans hereditati tuæ.* Idèqve religioſam vocationem qui ſemel apprehenderit; magnà, ac peculiarem hanc Dei fuiſſe gratiam agnoſcat; eamq; ſemper cum timore, ac tremore; non autem cum indulgentiæ perſuaſione tractet. Quia tempor, & remiſſio primi ſpiritus æquali

(a) *Rom. 11. 34.* (b) *S. Aug. Ep. 107. ad Vitalem.*

æquali patet periculo salutem animæ perdendi, sicut & status illius, qui maximo cuique flagitio permittit se contaminandū, & de resipiscendo parū, aut nihil, est sollicitus. S. Theresia, quam Christus Dominus crebris apparitionibus, & colloquiis est dignatus, in gratia se confirmatam esse, poterat sibi humiliter persuadere; præsertim cum audivit Dominum datā dexterā dicentem sibi: *Deinceps ut vera Sponsa meum zelabis honorem: Et tamen maximè arduum votum emisit, efficiendi semper, quidquid perfectius esse intelligeret.* (a) Qui fuit actus maximè heroicus ad divinæ gratiæ, vocationisq; custodiam, & conservationem; ad auxilii divini semper in melius proficiendi promerendam præsentiam. Et tu pro eo, quod deberes quotidie religionis, devotionis, & virtutum incrementa sumere, quomodo tibi persuadeas à primævo spiritu, à diligentia, & spiritualium exercitiorum executione sedula remittendum esse? Remissionis hæc audacia, tepor

(a) In vita S. Theresæ.

est; quo sensim invalescente, Deum tibi reddis adversariū, & opera bona, seu religiosa exercitia perfunctoriè peracta detestantem. Scriptum est enim: *Maledictus, qui facit opus Domini* (Vocatio ad religionem, & Institutum religiosi professio, certè opus est Domini) *Maledictus, inquam, qui facit opus Domini fraudulenter, (b) negligenter, perfunctoriè, & olicitanter.* Et ut periculum in hoc advertas non contemnendum; audi, quomodo per epistolam salutetur in Apocalypsi Laodicionis Ecclesiæ Angelus: (c) *Scio opera tua. Quia neq; frigidus es, neq; calidus. Utinam aut frigidus esses, aut calidus. Sed quia tepidus es; & nec frigidus, nec calidus: incipiam te evomere ex ore meo.*

4. Hæc comminatio magnæ debet esse considerationis non solum apud Ecclesiarum Præsules, quibus omnibus, & singulis sub unius nomine comminatur Christus; sed etiam apud unumquemque Religiosum in Dei sortem per gratiam vocationis alleclum; legittimam hanc æstimare non per-

(b) Jer. 48. 10. (c) Apoc. 3. 15.

gat, professionisq; suæ negligens, à fervore divini servitii remittat, ac tepidus fiat. Considerandum, inquam, est Religioso; quàm gravi periculo fiat obnoxius ob teporem. Nam inter alia Cornelius à Lapide hic observat; non dici: *Incipiam te evomere ex stomacho meo; sed ex ore.* Videlicet Religiosum tepidum adeò displicere Christo Domino; ut nequaquam ipsum intromittat in interiora sua; id est: in gratiam suam, eò planè modo, quo cibus in ventriculum trajiciendus, statim atq; sentitur insipidus in ore, tanquam ingratus expuitur cum aliqua trahula, & rejicitur. Auctoris hujus verba, licèt aliundè mutuata, sic accipe: (*) *Non ait ex stomacho, sed ex ore. Quia tepidi ita displicent Deo, ut in stomachum eos non admittat; sed statim, ut eos in ore senserit, evomat, & exspuat, ac tandem deturbet in æternū supplicium.* Hæc ille.

5. Non hic ergò dicitur: Quia magnus prævaricator es; non, quia sacrilegus adulter es; non, quia Christi patrimonium in profanos, & pra-

(*) *Cornel. lit.*

vos usus ad patranda flagitia profundis, abliguris, & totus heluaris: sed *quia tepidus es:* quia fervorem pristinum deseruisti; quia non pro eo, atque olim, divino cultui deditus es; quia remissus in orando, in meditando, tuæ professionis exercitia frequentando negligens es; & à primævo mihi serviendi spiritu defecisti: idè *incipiam te evomere ex ore meo;* non admittam te in gratiam, & amicitiam meam. Concludit ratiocinationē suam idem Cornelius, & ait: *Vt ergò verbo rem totam complectar. Licèt frigidus sit pejor tepido; tamen pejor est stultus, sive conditio, tepidi.* Et dicti sui rationem annectit: *Quia tepidus est in majori periculo ruendi, sine spe resurgendi, quàm frigidus.*

6. Et habuit causam alserendi; tepidum in majori periculo constitui sine spe resurgendi, quàm frigidum. Quia frigidus, id est, peccator enormis, malitiam suam nec palliat, nec excusare potest. Et sicut frigidus ad ignem admotus faciliè calorem concipit, & incalcescit; ita multum flagiti-

flagitiosus aliquis secularis facilius ad pœnitentiam, & ad conversionem compungitur; utpotè, cui vel concio fervida, vel pathetica per conscientie arbitrum admonitio, vel sententia nervosè, & cum energia prolata, aut etiam attentè lecta, ceu novū aliquid de repente solet accidere; facilius, inquam, talis iste compungitur; quam Religiosus, qui desiderium proficiendi deposuit; qui studium ad perfectionem perveniendi reliquit; qui fervorem pristinum DEO serviendi non tantum non auget, sed etiam extinguit; cui spirituales sermones, & adhortationes, sententie, & lectio, nihil adferunt novi; & qui tanquam vulgarem sibi, quotidianumq; cibum nauseat instar illorum, quibus Manna, panis etli Cœlestis, attamē jam sapere desiit, dicebantque: (a) *Anima nostra jam nauseat super cibo isto levissimo.* Sic istis adhortationes spirituales ob quotidianam earum experientiam sunt cibus levissimus. Igitur Deus evomit ex ore suo Religiosum tepidum, ceu con-

temptorem gratiæ, sub pallio monastico Dei quidem servum in se venditantem; sed interim moribus aliud longè, quam habitu, referentem, & idèd ruentem sine spe resurgendi. Nam, ut scitè Salvianus ait: (b) *Magis damnabilis est malitia, quam titulus bonitatis accusat.*

7. Ea propter ex dictis hucusq; patet; Religiosum tepidum non solum æquali discrimini cum maximo quovis peccatore; sed etiam multò majori, sicut Divus alserit Gregorius, obnoxium esse. Sic enim Magnus ille Pontifex in tertia Parte Pastoralium admonitionum ait: (c) *Sicut ante teporem frigus sub spe est; ita post frigus tepor in desperatione. Qui enim adhuc in peccatis est; conversionis fiduciam non amittit, Qui vero post conversionem tepuit; & spem, quæ erat de peccatore, subtraxit.* Præclare quoq; Cassianus: (d) *Frequenter, ait, vidimus de frigidis, atq; carnalibus, id est, secularibus, ac paganis ad spirituales pervenire servos: de tepidis, atq; animalibus, omni-*

(b) *Salvian.* (c) *S. Greg. Past. admon. 35 ad fin.* (d) *Cassian. Collat. lib. 4. c. 19.*

(a) *Num. 21. 5.*

no non vidimus. Hinc & Climacus ut doceret, quanta sit teporis, & acediae vis ad perdendam gratiam, & ad quendam in ore Dei vomitum eiendum, sic eam describit: (a) *Acedia*, (teporum idem esse puta) *Acedia*, inquam, est remissio animæ, & resolutio mentis, pusillanimitas exercitationis, odii professionis, mundanorum beatificatrix, detractrix Dei, quasi inviscerosi, & existentis sine benignitate, attonita in Psalmodia, infirmans in oratione; in ministerio ferrea, in opere manuum pigra, in obedientia improba. Quæ quidem animi affectio pessima, per quam quis ex ore Dei meruit evomi, quid aliud generet, quàm desperationem? Sic enim & S. Joannes Chrysostomus aude affirmare, cum dicit: (b) *Radix desperationis est ignavia*, seu tepor, & pigritia. *Et non solum radix: sed est nutritrix ejus, & mater.* Nam sicut vestimentum & tunicam generat, & nutrit: ita ignavia, tepor, & acedia, non solum gignit ex se desperationem; sed alit, & fovet. Jam ex desperatione quænam spes superest resurgendi?

(a) Climac. de Acedia. (b) S. Joan. Chrysost. de Lapsum.

8. Ex quibus omnibus hæc dictis aliud jam non concludas; quàm, Religiosum tepidum, & à fervore, quem in tyrocinio per DEI gratiam concepit, remittentem; in ignaviam, & acediam descendentem cum discrimini majori fiat obnoxius, quàm mundanus, aut etiam in Religione tyro, qui nondum ad ullam incaluit diligentiam, sed facile demùm, opitulante Deo, combibiturus est spiritum devotionis, ad ingentem ruinam sine resurgendi spe miserabiliter urgeri. Nam ubi Deus cum nausea quadam ipsum ejecerit ex ore, gratiamq; suam ei subtraxerit; quid misero superesse jam debet, quàm Desperatio? Cujus oratio videtur potius irritatio, quàm precatio: eò quòd fiat sine spiritu, sine attentione, sine fervore, sine devotionis affectu, prorsus effectum nullum apud Deum Optimum consecutura. Quia, quod etiam Ethnicus agnovit Sallustius, ita philosophatus, (c) *Vbi socordie, atq; ignaviae te tradideris, nequidquam deos implorabis;* Christianè lo-

(c) Sallust. in Catilin.

nè loquendo : Religiosus, qui se tepori tradit, & ignaviæ post calidam conversionem, dum orat Deum; implorat, & rogat frustra: tanquam fastidiosum ex ore Dei, atque ad recuperandam gratiam amisam invalidum ejectionem: *Quia tepidus es; & nec frigidus, nec calidus: incipiam te evomere ex ore meo.*

9. Hoc scilicet meretur illa superba, & stulta tepidi vox, & jactantia: Jam non sum Novitius: non sum jam puer; non jam opus habeo Magistro; non amplius sum ille simplex, & stultus; qui quaquaversus trahi me permittebam. At benè tibi reponi potest: Ideò Religiosus malus es; quia Novitius non es, nec fortasè bonus fuisti Novitius. Ideò Veteranus malus es; quia puer bonus non es: illo Prophetâ, quem Deus in matris utero sanctificavit, hem, quàm inferior! & tamen ingenuè confitente: (a) *A a a, Domine Deus: Ecce nescio loqui; quis puer ego sum.* Jam non opus habes Magistro? Ita est: non opus habes; quia Magi-

(a) Jer. 1. 6.

stro propter superbiam tuam, & propter teporem, ac acediam tuam indignus es: *Indignus es, qui de minimis judicetis.* (b) Indignus es; qui vel minimo docendo discipulo, erudiendæ animæ, curandæ rei vel minimæ adhibearis.

CAPUT XIV.

§. I.

Vocationis neglectus inducit Vocationis ejusdem ruinam.

1. Ex tepore, de quo Superiore Capite egimus, animum occupante Religiosi, nascitur supinus quidam Vocationis neglectus, & contemptus, ita, ut tantum misericordissimi Dei beneficium, qui vocavit ad Religionem, nec habere sciat, aut velit, in aliquo pretio; nec professionem suam ita tractare; ut Dei gratiam, & auxilium ad ulteriorem in Vocatione profectû sibi demereatur. Hinc fit; quòd in eam animi devolutus ineptitudinem, & desidiam, non tantum quotidie minimè

(b) 1. Cor. 6. 2.

gratias agat Deo pro beneficio Vocationis, id quod alibi (a) vehementer commendavimus; sed neq; beneficium agnoscat. Et ita erga Deum ingratiſſimus, sicut non recogitat gratiæ sibi concessæ magnitudinem, ita neq; pro suæ Vocationis vivit statu; casu tantum fortuito, & nomine, habituque, non autem professionis exercitio Religiosus; dum non considerat, nec scit ponderare: quam multos alios, multitudine prorsus infinitos hæc Dei præterierit, & adhuc præteribit, gratia. Qui tamen vocati si fuissent, & vocarentur, sese gratissimos exhibuissent, & exhiberent. Hic nihilominus ex tot millium millibus ad Religionem assumptus, omnibus illis antehabitus, & ingenti beneficio (cum quo postmodum alias gratias in Religione, puta majorem illuminationem, illustationesq; Cœlestes, & alia sine numero beneficia, contulit Deus, & conferre paratus est,) ingenti, inquam, peculiariq; Vocationis beneficio donatus, & præventus est.

2. Et cum illi, qui nec vo-

(a) P. 1. c. 1. §. 1.

cati sunt, nec vocabuntur, longè fuissent, & forent, in obsequio Dei seduliores; seq; alacriores Optimo Largitori scirent exhibere: iste beneficii per summam injuriam obli-
vius, egregiè quoq; summam testatur ingrati-
tudinem. Quia sicut sapienter ait Seneca: (b) *Ingratus est, qui beneficium accepit: se negat, quod accepit: ingratus est, qui dissimulat: ingratus est, qui non reddit: ingratiſſimus omnium, qui oblitus est.* Et dicti sui dat rationem. Eò quod illi, quamvis non solvât, debent tamen; sicq; semper manet apud ipsos aliquod meritorum vestigium intra malam conscientiam concludorum, aliquando ex aliqua causa convertendos, ut nihilominus futuri sint grati. Sed Hic, ait, *numquam fieri gratus potest, cui totum beneficium elapsum est.*

3. Melius autem, ut mihi videtur, id expressit alicubi Divus Ambrosius; & pro beneficiis à Deo acceptis ingrati-
tudinem sic exaggerat: (c) *Si*

gr4-

(b) Sen. de benef. lib. 3. c. 1. (c) S. Ambros. citat. à Cordier. in Job. elucrat. c. 3. v. 13.

gratiam homini non referre, simile homicidio est: quantum crimen est, Deo non referre? Nimirum immemor divinæ miserationis, quâ vocatus est ad Religionem, videtur reus fieri (sicut Apollolus loquitur) *Corporis, & Sanguinis Domini*, (a) propterea, quod in Deum admittere cum non possit homicidium ob impossibilitatem ad naturam divinam, admittit illud in Filium Dei, qui factus homo propter nos homines, rursùm ab ingratis beneficio Vocationis in Crucem agitur, & ex homicidio ferocit in Deicidium, & facit, quod exprobratur quibusdam in Epistola ad Hebræos; quod in turpe vitium ingratitudinis prolapsi gratiam vocationis ad fidem contempserint, (b) *rursùm crucifigentes sibi metipsis Filium Dei, & ostentui habentes.* Quia per eam divinæ miserationis oblivionem afficit Christum Dominum contumeliâ; & per improbitatem vitæ datantam inimicis Crucis Christi, ad quam portandam in Religione per inspirationem divinam suaviter invitatus, & vo-

(a) 1. Cor. 11. 27. (b) Hebr. 6. 7.

catus est, ridendi, ludibrioque habendi beneficium Vocationis, quod acerbissimâ passione suâ, & morte Dominus in Cruce dignum fecit præmio beatitudinis æternæ.

4. Et ideo S. Ambrosius hortatur seriò, ut Christiani (addamus nos, Religiosi, per gratiam Vocationis ad Religionem aliquid amplius adepti) beneficium adoptionis in Dei filios, diligenter expendant; quid olim fuerint, & quid nunc sint; ac propterea vitam suam ad omnem virtutem, & honestatem ordinent, & componant; nè coram Deo censeantur ingrati; & præterquam, quod Dei Filium iterum sibi crucifigant, etiam Deum Patrem, dantem Unigenitum Filium suum amore nostri, ut per ipsius pretiosissimum redempti sanguinem, vitam acquireremus æternam, afficiant injuriâ. De Sanctissimi Præsulis verba Commentantis in illam Apostoli sententiam ad Romanos, *Accipitis Spiritum adoptionis: Gratia Dei, inquit, (c) à timore liberati accepimus spiritum adoptionis*

(c) S. Ambr. 10. 3. Comm. in Ep. ad Rom. c. 8.

filio-

filiorum Dei; ut considerantes, quid eramus, & quid dono DEI sumus adepti, magna cum diligentia vitam nostram ordinemus; nè nomen Dei Patris in nobis injuriam patiatur; & ea omnia, quæ evasimus, veluti ingrati, incurramus.

5. Quæ Sanctissimi Doctoris verba benè sunt expendenda. In primis, quod dicit: *Vt consideremus, quid eramus, & quid dono Dei sumus adepti.* Deindè; *Nè ea omnia, quæ evasimus, veluti ingrati, incurramus.* Primum inculcat Religioso, quid erat ante vocationem, & quid jam vocatus, adeptus sit, considerandum. Erat videlicet in mundo tanquàm in æstuoso mari continuis affectuum inordinatorum, passionum, ac desideriorum secularium fluctibus agitatus, atq; jaectatus; erat in perpetua peccandi periculis catasta; erat peccatis usq; ad aures (ut est in paræmia) quinimò totus erat immersus; erat ex humanæ conditionis imbecillitate peccando, rursùm post baptismi gratiam, iræ filius; erat peccati servus;

carnis, & mundi præda, propriæ voluntatis mancipium, diaboli voluntarius, Satanæ captivus. Jam per Dei gratiam vocatus ad Religionem est salutis portui vicinus, imò jam in ipso quodammodo portu est, extra peccandi periculum constitutus est; à peccato non aliter, quàm in baptismi sacro fonte, mundatus in Dei domesticorum sortem admissus est; DEO per homologesin denuò reconciliatus est; à servitute peccati liberatus est; carnis, & mundi laqueos evasit; propriæ voluntatis excussit jugum; diaboli castra deseruit; Satanam insultantem eludit: Hæc nimirum omnia per Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ vota consecutus.

6. Alterum venit expendendum, videlicet; *Nè ea omnia, quæ evasimus, veluti ingrati incurramus.* Quæ sententia certam innuit ruinam, si Religiosus erga Deum ingratus, & immemor beneficii, & gratiæ vocationis vivat: ubi desertus à gratia rursùm in eandem vitiorum, & peccatorum

rum consuetudinem incurreret; jam majori salutem animæ perdendi periculo futurus obnoxius; quàm dum in sæculo religiosæ vocationis expers verlabatur. Nam tali nihil superest aliud ex eo neglectu, oblivione, & contemptu professionis; quàm, sicut mox dicitur, desperatio perseverandi.

§. II.

Beneficij Vocationis immemori negatur gratia proficendi, & in ipsa Vocatione perseverandi spes adimitur.

I. Sicut Magister gentium scripsit olim Thessalonicensibus: (a) *Non vocavit nos Deus in immunditiam; sed in sanctificationem;* ita dici potest unicuiq; nostrum, qui divinâ miseratione vocati sumus ad Religionem: quòd non simus vocati in neglectum professionis, ut in ea nostram relideat quis otiosus, inertiam tabescat, desidiam diffluat, socors omnem disciplinam exuat. Sed hic fuit, & est, vocationis ex DEI proposito scopus; ut unus-

(a) 1. Theff. 4. 7.

quisq; cum operante Dei gratia laboret; ipsam vocationem sibi firmare studeat; ut beatitudinis æternæ præmium consequatur: & ita gratiam Vocationis habeat, tractetque; tanquam ejus in Cœlo coronandæ certum fidejussorem. Undè tam subtiliter, quàm & sapienter Eusebius Emisenus ad hoc propositum ex beneficio creationis, & redemptionis philosophatur, ac docet: à Domino Deo creatum hominem, & redemptum esse; ut ex his consideratis ad majora divinæ bonitatis exciteretur speranda beneficia; consequenter æternæ beatitudinis, & Cœlestis hæreditatis ut habeat fidejussor- es ipsam creationem, & redemptionem. Igitur recitatam etiam alibi Viri doctissimi sententiam non obstitit hic iterare. Dicit ergò: (b) *Deliberatum, ac propositum Deo est: ut salutarem subiecti sibi hominis semper in melius pro exercenda bonitatis suæ virtute promoveat. Novum fecit; perditum renovavit. ----- Ut, cum jam tanta perceperit, per ea, quæ*

(b) Euseb. Emisens. Humil. 1. super illud: Carnis resurrecti.

agnoscis, discas sperare promissâ; ac perceptorum experimentum proficiat tibi in testimonium sperandorum; ac si jam attributa beneficia pro retribuendorum fidejussoribus habeas; ac Dei tui præteritam, præsentemq; bonitatem quasi futurorum teneas cautionē.

2. Jam quæ dicuntur in hac Eusebii ratiocinatione de beneficio creationis, redemptionis, & aliis; hæc ad unguem omnia quadrant beneficio vocationis ad Religionē. In primis enim quod dicitur: *Vt facturam subjecti sibi hominis semper in melius pro exercenda bonitatis suæ virtute promoveat*, certum est; etiam in religiosa vocatione, sicut in Creatione, Deo propositum hunc fuisse finem; ut infinitæ bonitatis suæ, gratiarum, & illustrationum Cœlestium thesaurū, ac virtutem suam in hominem ad melius, & excellentius effundat, & promoveat semper exercitium. Deindè: *Novum fecit; perditum renovavit*. Considera tantum: quis, & qualis fueris in statu seculari: quàm ex omni parte, divinarum gratiarum inops! quàm seculi

vanitatibus, & carnis desideriiis immerfus! omni momento discrimini damnationis obnoxius! quàm indignus, quem misericordiæ divinæ respiceret oculus! quàm æternæ beatitudinis incertus! Uno verbo: Quàm miser, vilis, & ineptus! Et tamen DEUS ex ignominie vase facturus gloriæ suæ vas utile, & commendabile de veteri Adam, quem circumferebas in sæculo, novum te sibi denuò formavit quoddam figmentum; ex veteris hominis, & carnis desideriiis perditum, denuò per vocationem ad religiosum statum in integrum renovavit; ut dicat tibi S. Leo Pontifex: *(a) Reminiscere: quia erutus de potestate tenebrarum, translatus es in Dei lumen, & regnum: ubi futuræ beatitudinis indubitatum habes ipsum in Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento crebrius (imò quotidie, si Sacerdos sis) amabilissimè fruendum Dei Filium, pignus: Et futuræ gloriæ nobis pignus datur; quin & ipsam Vocationem tenes ejusdem beatitudinis æternæ cautionem.*

(a) S. Leo Serm. 1. de Nativ. Domini.

3. Ex qua consideratione perge jam ultrà; & vocationi tuæ verba Eusebii applicando, diligentius expende, cum dicitur: *Vt, cum jam tanta perceperis, per ea, quæ agnoscis præstita, discas sperare promissâ.* Promiserat olim Deus Israëlítico populo per Moysen, si audierit vocem Domini Dei sui, benedictiones amplissimas in omni loco, tempore, opportunitate: (a) *Benedictus, inquit, tu in civitate, benedictus in agro, benedictus eris tu ingrediens, & egrediens. Su, citabit te Dominus sibi in populum sanctum, abundare te faciet Dominus omnibus bonis; aperiet Dominus thesaurum suum optimum, Cælum.* Deniq; multa recenset Moyses alia bona, & benedictiones, quibus nomine Dei fidem suam interponit Propheta; sed semper cum adjecta conditione: *Si audieris vocem Domini DEI tui: si tamen præcepta ejus audieris; si custodieris mandata Domini Dei tui, & ambulaveris in viis ejus; &c.* Ita Deus in lege quoq; gratiæ vocabat, & adhuc vocat, ad Religionem, ut vocatum amplioribus semper

(a) Deut. 28. 3. & sequ.

cumulet beneficiis; ut gratiis, & illustrationibus divinis amplificet; ut aperiat ipsi *thesaurum suum optimum, Cælum*; ut æternâ beatitudine coronet; sed eâ conditione: *Vt, cum jam tanta perceperis, per ea, quæ cognoscis præstita, discas sperare promissâ.* Non idèò vocatus es, ut deses indormias Vocationi tuæ; nec unquam ipsam recogites, & Dei tui tam benefici totus immemor vivas; sed ut agnoscas præstita, & agnoscendo, *discas sperare promissâ.* Promisit Christus Dominus non solum Apostolis, ac Discipulis suis, verum & omnibus aliis Apostolorum exemplo propter amorè Christi relinquentibus omnia, sicut faciunt Religiosi, centuplum in hac vita, & in futura beatam, & interminabilè vitam. Dixit enim: (b) *Omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, vel sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum; centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.*

4. Hæc Christi promissio certa est; eò quòd Incarnata

(b) Math. 19. 29.

Veritas fallere non possit. Sed tamen etiam huic sequelæ, sine qua promissio non habet effectum, adjecit conditionē: (a) *Si quis vult post me venire; abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Tanquam nihil facturus sit, qui reliquerit patrem, matrem, sorores, fratres, agros, & omnia; si pariter non relinquat, & abneget semetipsum. Quia relinquere bona, & omnia fortunæ commoda, quæ videntur esse nostra, nec tamen nostra sunt, non magnæ virtutis est. Siquidem relinquuntur ea, quorum usum fructum habemus quidem ex liberalitate DEI; sed nequaquam in potestate, dominioque nostro sunt. Adveniunt, abeunt, crescunt, decrescunt, augent, minuuntur invitis nobis. Sola voluntas, arbitrium, affectus animi, & his similia potestati nostræ subjacent, & sunt nostra; Uti sapienter Epictetus ait: (b) *In nostra potestate est, opinio, appetitio, desiderium, aversatio; & ut uno complectar verbo; qualibet nostræ actiones. Nostri arbitrij non sunt;*

(a) c. 16. 24. (b) *Epict. c. 1.*

corpus, pecunia, gloria, imperia; ad summam ea, quæ ipsi non agimus, omnia. Igitur ea relinquere, quæ nostra non sunt, & quorum etiam usum tandem aliquando, si non aliud, certè mors eripiet, est perinde, ac nihil relinquere. Sed relinquere, nescire velle, & abnegare semetipsum; voluntatem, arbitrium, appetitionem, ac desiderium, quæ omnia in potestate nostra sunt; hoc solum apud Deum habet, & dat pretium.

5. Hinc & Divus Gregorius ait: (c) *Fort sse laboriosum non est homini, relinquere sua: sed valdè laboriosum est, relinquere semetipsum. Minus quippè est, abnegare, quod habet; valdè autem multum est, abnegare, quod est.* Jam si relictis omnibus, in Religione temetipsum tibi serves, & voluntatem tuam, appetentias tuas, ac prava desideria tua non deseras: si arbitrium tuum, quod Deus tibi reliquit liberum, tuæque potestati subdidit, permittis in ea, quæ vitiosa sunt, declinare; & ita totus iners, ingratus, & immemor Dei vo-

(c) *S. Gregor. Homil. 32. in Evang.*

cantis te ad obsequium suum, nihil amplius adicias Vocationi, quàm quòd reliqueris domum, parentes, agros, & alia; nihil certè lucraris. Et idè Christus Dominus adjecit alibi vocationi, quàm multos vocat, hunc memorabilem aphorismum: (4) *Multi sunt vocati, pauci verò electi.* Vocatus es in Religionem, ut in hac Christi sequela abneges temetipsum; cum affectibus, & passionibus tuis inordinatis ut strenuè depugnes; ac temetipsum vincas in omnibus; ut disciplinam tam in animum tuum, quàm in corpus exerceas; & in vim gratitudinis ut totus in holocaustum Deo cedas. Hoc nix facis; vocatum te probas ad gratiam, sed non cum effectu conducentem ad gloriam. Undè consideranda veniunt adhuc Eusebii verba: *Et opem rebus nutrias, & de consequendis ea, quæ es consecutus, interroges.*

Quid verò sibi vult effatum hoc, & *opem rebus nutrias?* Hoc, quod est in proposito sermone. Opem, & gratiam, quam Deus tibi contulit Religioso, vocando te ad obse-

quium suum, oportet *rebus nutrias*: id est; exercitatione virtutum, ac disciplinæ studio, addas beneficio Vocationis, assiduam quoddam veluti nutrimentum. Et hoc nihil erit aliud, quàm de consequendis à Deo tam in hac mortali vita, beneficiis, donis, & gratiis; quàm de gloria à Christo Domino in futurum promissa, vocationem, dona, gratias, & beneficia, quæ jam consecutus es, interrogare, consulere, & ex his metiri, quantum obligatus sis Optimo Creatori tuo; quid, & quantum sperare, tibiqve promittere possis de consequendis iis, quæ promisit Deus pro suscepta Vocatione; præsertim cum jam attributa sive naturæ, sive gratiæ dona, ac beneficia, pro retribuendorum teneas fidejussoribus, & cautione.

6. Quod si non interroget Religiosus, nec operetur secundum ea, quæ consecutus est in suscepta Vocatione, & immemor tanti (sicut & aliorum plurimorum) beneficii, dignationis, & gratiæ, nullam

(4) *Matth. 20. 16.*

penitus operam velit amplius adijcere cautioni, quam in manibus habet jam, ac tenet; & instar servi pigerrimi complicatis manibus expectet, dum ad os ipsi veniat, & inolet ultrò, quam sperat, pingvior ossa; nec pedem, nec manum ad ejus usum, & fructum admoveat; seq; permittat à desiderio suo tradi peccatori, qui diabolus est, & in omne flagitium cæco ruat impetu; non est, quod speret defidiosus, & ingratus iste cuculus aliud; quam quòd gratià, & auxilio, quòd dare Deus erat paratus in melius promovendo, privandus sit, ac penitus à Deo deserendus, atque Vocatione, quam hucusque divina bonitas ipsi per gratiam suam servabat, excidat. Quam in rem divinissimè S. Ambrosius illam Israëliti populi itragem, cujus mentionem facit Apostolus ad Corinthios scribens; quòd (a) *prostrati sunt in deserto*; dum expendit, ait: justè factum esse ingrato illi populo, quòd interierint *in deserto*, nec concessum sit ipsis contingere ter-

(a) 1. Cor. 10. 5.

ram promissionis, idèd; quia, postquam consecuti fuerant eam gratiam, ut Deus ipsos educeret, & liberaret ab Ægyptiaca servitute, eos nutriret, fovet, ac protegeret, ipsi nihilominus inertes, & ingrattissimi, nec recordati sunt tantorum beneficiorum; nec Deum agnoscere voluerunt liberatorem; sed ad Ægypti converli idola, cultum, qui soli Deo debebatur, ipsis exhibuerunt; liberationem sui tribuerunt aureo vitulo, insanis clamoribus ad ipsum vociferantes: (b) *Hi sunt dii tui Israël, qui te eduxerunt de terra Ægypti.* O vesaniam! ó ingratitudinem populi! *Obliti sunt Deum, qui salvavit eos,* (regius Psaltes (c) exprobrat) *qui fecit magnalia in Ægypto; mirabilia in terra Cham; terribilia in mari rubro; & propter hoc prostrati sunt in deserto.* Propter oblivionem, & summam ingratitudinem subtraxit Deus ipsis auxilia perveniendi in terram promissionis, & gratià liberationis indignos judicavit; sed tam illà gratià ut privarentur, quàm ut promissà de-

sà de-

(b) *Leod. 12. 4.* (c) *Psal. 105. 21.*

sà defituerentur terrà, *prostrati sunt omnes in deserto.*

7. Ita planè fieri putemus & cum otioso, ingrato, vocationem suam oblivioni tradente, nec aliud vel minimum ad eam, præter vestem, & numerum addente Religioso. Quem postquam Deus ad imaginem suam creavit; è diaboli captivitate redemptum, à potestate diaboli vindicatum, in lumen, & regnum suum vocatum tanto beneficio dignatus est, ut novis ipsum in Religione donis, & gratiis ornaret, & cumulare, ad cautionis pro Cœlesti beatitudine speranda custodiam ipsi porrigeret peculiaris quædam auxilia; cum ipse degener à primo Vocationis suæ spiritu, jam aliam orditur vitam; & jam ex tantis beneficiis, quæ consecutus est, non solum non interrogat, aut inquit; quidnam sibi supersit faciendum ad impetrandam in Vocatione perseverantiam, & consequendam gloriam Cœlestem: sed etiam ingratiſſimus obliviscitur divinæ miserationis, quæ quondam ipsū

ad statum religiosum heroicè suscipiendum, profitendumq; vocaverat; & ita per summam ingratitude ad Ægypti carnes, allia, cæpas, & idola cum Israëlitis respicit, ac suspirat; id est: ad carnis, & mundi vanitates conversus; deniq; nec gratiam, nec auxilium ad superandas tentationes, & ad impetrandam æternam gloriam, necessarium confert ipsi Deus; nec in statu religioso ut perseveret, concedit; ut rectè jam hinc genuina Mediolanensis oraculi adnectam verba, ad propositum nostrum ita definiens: *Dignum est; ut, qui magna consecutus in parvis diffidens est, non solum hæc non adipiscatur; verum etiam amittat & illa.* (a)

8. Vocatio, & professio religiosa, quam Deo miserante consecutus est homo, profecto beneficium magnum est; ut verè cum Sanctissima Virgine in DEI matrem electa possit, quin & debeat, Eucharisticum illud sæpè depromere carmen: (b) *Fecit mihi magna, qui potens est, & sanctum nomen*

(a) S. Ambr. 10. 5. Com. in 1. Cor. 10.

(b) Luc. 1. 51.

nomen ejus. At verò Deo, tanto Domino, rerum omnium Optimo Creatori, Conservatori misericordissimo, Gubernatori sapientissimo, in obsequium, & holocaustum se vilissimum plasina, & facturam, offerre, quid tandem magni est? Res omninò parva; passionibus, & affectibus suis inordinatis frænum imponere; Deo pro beneficiis, donis, & gratiis animum exhibere gratum; in memoriam cautionis, quam dedit jam pro retribuendorum fidejussore, crebrius largitori liberalissimo gratias agere; ipsum amare, laudare; votis, ac precibus honorare; verè tam pro præstitis conservandis, quam pro futuris consequendis in æterna beatitudine bonis, incomparabiliter parvum, & exiguum est. Sed ingratiſſimus hæc parva quia parùm fideliter, imò perfidissimè, per summam inertiam, & oblivionem tractat, & contemnit; æquum est ideo, ut consecutus olim magnam Vocatiōnis, & Religionis gratiam, ad cætera quoq; parva reddatur ineptus,

& (sic ut dicam) incapax, atque gratiâ Vocationis judicetur indignus. Nimirum *dignus est, dignum; ut, qui magna consecutus, in parvis diffidens est, non solum hæc non adipiscatur; verum etiam amittat & illa.*

9. Tali dignum mercede quondam habuit Roma Marcum Antonium dictum Eliogabalum. Hic post Antonium Caracallam Imperatorem inter Edessam, & Charras ab hostibus occisum, Romam veniens magnâ omnium expectatione imperium est adeptus. Sed quanta fuit ejus expectationis ad imperium magnitudo, tantus intra breve tempus hominis inertissimi secutus est contemptus. Qui cum præter cædes, libidines, & alia probrosa flagitia, nihil penitus pro imperii dignitate gereret, ad eam insuper vesaniam pervenit; (*) *ut decem millia pondo aranearum colligeret: qua ex re dicebat, magnitudinem urbis Romæ comprehendere posse. Exhibuit præterea decem millia murium, mille muselas, mille sorices.* Ob quam insaniam adedò contemptui cœpit haberi;

(*) *Plasina de Vita Pontif. tit. 8. Vrbanu L.*

ut deniq; exorto militari tumultu, ipse cum matre necaretur, judicatus indignus imperii sublimitate, qui tantum libidini, cædibus, colligendis araneis; muribus, mustelis, & foricibus capiendis, exhibendisq; dignitatem impenderit imperialem.

10. Jam Religiosus, Vocationis, ac professionis suæ negligens, ingratus, & immemor, æquè nihil facit aliud, quàm quod in mundi vanitatibus, ac desiderijs carnis, araneas colligat: *Telas aranearum texuerunt*, Vates Evangelicus ait. (*) Tanti nimirum æstimat vocationem religiosam, ejusque beneficii magnitudinem ingratus, quanti telas aranearum; & inæstimabilem religiosi statûs thesaurum cum vilissima inutilium vermiculorum pendigine comparat æstimandum. Mures, mustelas, & forices, fugaces, alieniq; rapaces bestiolas exhibet, ac imitatur; dum ex habitu religioso questum exercens, aliquod Religionis circumfert pondus: at improbitate morum inutilis, & (quod rei ca-

put est) erga Deum pro beneficio Vocationis ingratus, nec Deo gloriam, nec utilitatem Religioni, nec animæ suæ salutem adfert, vel lucratur. Ideò qui principio magnæ fuit expectationis, aranearum deinde factus æstimator vesanus, à Deo deniq; reprobat, & hominibus etiam factus exosus ob supinam fœcordiam, non affectus ullum virtutis fastidium, excidit Vocatione.

11. Quia sicut Moyses ad Dei visionem in ardenti rubo propius ut accedere, Deum sibi loquentem audire, in terra sancta consistere posset, deponere debuit calceamenta de pedibus suis: ita Religiosus in terra sancta, quæ est claustrum religiosum, ut perseveret, deponat calceamenta de mortuorum pellibus animalium confecta; deponat, inquam; carnis affectus, inordinatissimos exuat omninò; nè à Claustro, vel à cella sua, tanquam insipidum evomatur ejectionum. Nam morticinum putidum non sustinet religiosa professio. (b) *Morticinum mortuarum affectionum*

(b) S. Bern. Ep. ad Fratres de Monte Dei.

(*) Isa. 59. 5.

(ait S. Bernardus) *vel hominem mortuum à corde, locus sanctus, vel terra sancta* (monasterium, seu Religionem intelligit) *nequaquam diu patitur.* Ad-dit huic sententiæ patheticam invectionem religiosissimus Jacobus Alvarez, cum quo & paragraphum hunc concludo: (a) *Quid infelicius, inquit ille, quam in loco sancto non sanctè, sed prophanè, & tepidè vivere? In conclavi Christi amici charissimi non cum eo, sed cum mundo miscere colloquia? In cubili spon-si non sponso uniri, sed hostibus sponsi inverecundè prosterni, & peccatis, ac imperfectionibus sociari?*

§. III.

Contemptum Vocationis ple-rumq; sequitur obduratio.

1. Tàm magni discriminis est in Religioso permittente se tepori, neglectui, contemptuq; Vocationis; ut aliud indè vix debeat expectari; quàm animus obfirmandus in malo, seu cordis obduratio, ita, ut non solum nolit agere

(a) *Jac. Alvarez, de Vita Spirituali to.*

benè; verùm etiam nec possit flectere voluntatem ad bonũ. Quæ demùm res eò spectat; quòd miser aut semper majorem iræ divinæ, suppliciiqve cumulum, & gravitatem sibi (sicut loquitur Apostolus) thesaurizet; aut (nisi Deus ex peculiari misericordiæ suæ gratia, quæ tamen rarissimè, paucis, & extraordinariè datur, per absolutam omnipotentiam suam ipsum convertat obduratum, & ex lapide filium Abrahæ faciat) sine pœnitentia moriatur, & ita pereat in æternum. Quæ quidem obduratio contingit dupliciter. *Primò, propriè, directè, & positivè ab ipso peccatore voci divinæ contumaciter non obediens; & ex peccato in peccatum voluntariè ruente. Secundo, improprie, & non nisi permissivè à Deo justè peccatum peccato puniente; gratiam item, & auxilium subtrahente.* Cùm igitur tepidus, & vocationis suæ contemptor, à venialiũ voluntaria frequentatione delabitur ad mortalia, & his etiam consvescit; efficit cor, & animum durum ad pœni-

pœnitentiam, ad obediendum inspirationibus divinis, adedò, ut jam ipsi difficillimum, ac propè (sic ut dicam) impossibile sit vitare lapsum mortalem, & admissum non iterare.

2. Et hoc non fit Deo directè operante; sed propter peccandi consuetudinem, & malitiam quodammodò radicatam, justè permittente, & gratiam subtrahente. Undè S. Augustinus: *(*) Testimonijs, inquit, divinatorum eloquiorum factis, quantum existimo, manifestatur; operari Deum in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates, quocumq; voluerit, si ve ad bona pro sua misericordia; si ve ad mala pro meritis eorum. Judicio itaq; suo aliquando aperto, aliquando occulto, semper autem justo. Deindè paucis interpositis: Ac per hoc, ait, quando legitur in literis veritatis, à Deo seduci homines, aut obtundi, vel obdurari corda eorum, nolite dubitare, præcessisse mala merita eorum, ut justè ista paterentur.* Ita S. Doctor de Gratia, & libero arbitrio. Ex qua sententia liquidò patet: Cùm Deus inclinat cor hominis ad

bonum etiam obstinatissimi, esse misericordissimi Dei gratiam extraordinariam; cùm autem indurat, & inclinat ad malum; esse justitiam; atq;ve indurare improprie, indirectè, ac permissivè, sic puniendo peccatum peccato, propter malitiam hominis operantis ex arbitrio suo libero peccatum, & animum in malo proprie obfirmantis.

3. Hanc autem indurationem animi, tepor inducit in Religioso Vocationem suam, disciplinam, & regulam negligente, ac contemneute, nec aliud, quàm cuticulam suam curante. Teporem autem intelligo non illam spiritus ariditatem, de qua superius egimus, estq; communis etiam justis, ex variis alibi jam recensitis causis; sed accipio teporem, & languorem animi; disciplinam, mortificationem, & exercitia spiritualia cum horrore quodam refugientis, ac penitus negligentis; propter quem meretur à Domino Deo evomi, & omni posthac destitui gratiâ. Ex quo fit, ut homo reddatur ad obedi-

(*) S. Aug. de gratia, & lib. arbit. c. 21.

endum refractarius, ad conversionem durus, ad Superioris, aut Patris spiritualis vocem, & ad bona consilia surdus; ad pervidendum statum suum pessimum cæcus; & tamen semper titulo religiosæ professionis, quam nihilominus pessumdat, in oculis suis sibi justus. Et quamvis in malitiam operetur contra Superioris, & Patris spiritualis voluntatem, consilium, & regulæ præscriptum; tamen ad certas proprii judicii sui confugit interpretationes, inimico generis humani non solum lætante; sed etiam prava consilia, tanquam recta, suggerente, probante, & semper ad malum extimulante. Qua in re magis semper, ac magis invalescente duritie cordis, iram Domini sibi cumulat, & pœnæ gravitatem quasi thesaurum quendam sibi congregat, secundum illud Apostoli:

(a) *Secundum duritiam tuam, & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram.* Quæ verba S. Bernardus paraphrasi suâ sic exponit:

(b) *Theaurizas tibi thesauros iræ*

(a) *Rom. 2. 5.* (b) *S. Bern. Serm. de tripi. miseric.*

pro prorogatis thesauris misericordie, quos contemnis; & evacuas in te misericordiam Dei.

4. Hinc nihil mirum; reperiri quempiam, etiam juvenem, Religiosum adeo ferocem; ut, quanto magis Superior, aut Pater spiritualis ipsû à torpore nunc blandis, suavibus, ac mansuetis hortationibus excitare studet; nunc minis, quin & levioribus pœnis ad frugem convertere laborat; nuac eâ sollicitudine, & admonitionum emphasi stimulat, ut non minus ipse, quàm alii audientes, in lacrymas erumpant; hic tamen in sua constans pertinacia, Marpesiâ caute durior, adeo nihil moveatur, ut etiam intra semetipsum omnia rideat, ac pejor fiat. Nihil, inquam, mirum, reperiri quempiam tam ferocem in malum. Quia durus, cæcus, surdus, & à Deo desertus, induit impœnitens cor; & pro prorogatis thesauris misericordie, gratiarumque, quos illi Deus ad majus præmium, & gloriam præparaverat, si disciplinam serio prosecutus fuisset, pro proroga-

tà, inquam, thesauris misericordie contemptis, thesaurizat sibi thesauros iræ; & evacuat in se misericordiam Dei.

5. Hæc autem duritia cordis aliud nihil est, quam mentis contumax obstinatio, nolentis in se recipere divinæ gratiæ ad bonum inclinantis operationem; sive, ut Origenes ait: (a) *Cor durum est, cum mens humana velut cera frigore iniquitatis constricta signaculum imaginis divinæ non recipit.* At Divus Bernardus hoc ipsum graphicè, magisq; ad vivum in hæc describit verba: (b) *Quid est cor durum? Id ipsum est, quod nec compunctione sciunditur; nec pietate molliitur; nec movetur precibus; minis non cedit; flagellis induratur; ingratum ad beneficia est, ad consilia infidum, ad judicia seivum, inverecondum ad turpia, impavidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium ad divina, præteritorum obliviscens; præter injurias nihil omnino præterit; præsentium nihil non perit; futurorum nulla, nisi fortè ad ulciscendum, prospectio, seu præparatio est. Et ut in*

brevi cuncta horribilis mali mala complectar; ipsum est, quod nec Deum timet, nec hominem revereatur. Hæc Claravallense scripsit è spiritu veritatis oraculum: ego cum aliis in duobus juvenibus experienciâ teste probatum vidi, sed & ingemui, triste spectaculum.

6. Et quamvis ejusmodi contumax, & obduratus, quamdiu vivit, desperandus non sit; sed oratione, consilio, & omni studio, quantum patitur status indurati, juvenus. Est enim Divi Augustini certa sententia dicentis: (c) *Omni malus aut ideò vivit, ut corrigatur; aut ideò vivit, ut per illum bonus exerceatur; nec propterea, quia malus, aut deservendus, aut protrudendus in pejus est. Quia (prosequitur Augustinus) in eo, quod malus est quis, utrum usq; in finem perseveraturus sit, ignoramus. Attamen signum est manifestum, ejusmodi contumacem in magno reprobationis, & damnationis æternæ periculo versari: Quia tanquam per vomitum ex ore Dei rejectum, & derelictum. Qui vomitus ad-*

(a) Origen. (b) S. Bern. lib. 1. de Consid. ad Eugenium.

(c) S. Aug. in Psal. 54. ad vers. 1.

huc quidem ad æternam damnationem non refertur, sed ad solam derelictionem; nihilominus proximam, & propinquam damnationi.

7. Undè sapienter ad hoc propositum scribens super metaphoricum illum, intentatum à Deo in Apocalypsi vomitum Alcazarius: (a) *Affero*, inquit, *primo: Vomitus metaphoram non esse referendam (proprie, & proximè, Cornelius addit) ad æternam damnationem. Hec enim non solis tepidis, sed omnibus peccatoribus à Deo intentatur; verum ad id, quod eam (damnationem) præcedit, scilicet ad derelictionem Dei. Secundo; affero, vomitus metaphora representari irreconciliabilem detestationem. Tertio; affero, tepidum tunc aptissimè dici à Christo evomi, cum induratur in peccato, & quodammodo projicitur extra curam divinæ providentiæ. Hujus autem comminationis particula (quæ propter venialem etiam teporem merito timeri debet) est; privari ijs auxilijs, quæ conceduntur non omnibus justis, sed ijs solum, quas Deus majori favore prosequitur. Quantum verò pe-*

(a) Alcazar. cit. à Cornel. Comm. in Apoc.

riculum indè immincat labendi in peccata lethalia, & tandem in veram obdurationem, id spiritualium virorum considerationi relinquo. Quarto; affero; comminationem hanc sic explicatam esse respectu teporis, & per ipsam doceri fideles; teporem esse ipsissimam viam ad obdurationem in peccato. Hucusque Alcazarius; & quidem ita nervosè, ut quidquid duobus Capitibus hic proximè præcedentibus est dictum de fervoris remissione, de tepore, de periculo propter tepiditatem imminente, & aliis, id præcè totum comprehendatur.

8. Cæterum si peccator omnis extimescere debet ad intentatam sibi derelictionem, & esse quodammodo certus derelictionis damnationem præcedentis; multò magis Religiosus, qui jam annumeratus est Dei amicis, item majoribus à Deo, quàm aliis, qui sunt in sæculo, beneficiis ornatus, & gratiâ, qualitatibus ad DEI gloriam, & ad ornamentum Ecclesiæ spectatoriibus insignitus, si demùm desciscat, & diaboli, mundi quæ per teporem, & Vocationis

sua

sux contemptum sedetur amicitiam, oportet pertimescat. Nam certum est; amantium vulnera esse acerbiora, & propè irreconciliabiliora, quam eorū, qui vel nunquam, vel minū aut amârunt, aut amati sunt. Undè meritò Christus Dominus apud Psaltem Regium quæritur de traditore Juda; quod discipulis, amicis, ac domesticis, & notis suis annumeratus, factus inimicus, & traditor, ducem, & antelignanum se præbuerit inimicis ipsius: (a) *Quoniam, ait, si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique; & si u, qui oderat me, super me magna locutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo. Tu verò homo unanimes, dux meus, & notus meus: qui mecum dulces capiebas cibos; in domo Dei ambulavimus cum consensu. Quæ gravissima quærela non de solo traditore Juda; sed de omni quoq; Religioso*

(a) *Psal. 54. 15.*

Vocationem, & professionem suam contemne, potest ad unguem accipi. Qui principio quidem amicus, & notus, dulces in domo Dei cum amabilissimo JESU capiebat cibos; id est, verbi divini, Cælestis etiam doctrinæ, ac præcipuè in divinissimo Eucharistiæ Sacramento deliciis fruebatur; sed jam per teporem, ac per vitam improbam factus inimicus, calumniator, & traditor, habet eundem amabilissimum JESUM contemptui, ostentuique. Verùm multa, quæ forent adhuc dicenda, paucis ut hic, ac velut compendio comprehendam, unicuiq; contemptori suæ Vocationis expendendum propono id, in quo cum Ecclesiaste paragraphum hunc concludo: (b) *Considera opera Dei; quòd nemo possit corrigere, quem ille despexerit,*

(b) *Eccle. 7. 14.*

PARS

PARS III.

De

Instauratione ruinæ.

Tñ perhorrendum sit illud, quo Secundam Partem suscepti conclusimus argumenti; nimirum: *Quod nemo possit corrigere, quem Deus despexerit*; id est, prolapsum in profundum, & à Deo despici commertum: non tamen intelligendum est ita; quasi DEUS sic despiciat, & obduret quempiam, ut omne studium ad salutem omninò sit irritum, atq; per omnia desperatum. Sed ea sententia saltem hoc evincit; illum, qui culpà suà (sicut plurimi faciunt in profundum prolapsi) ponit obicem divinæ gratiæ semper in bonum hominis operanti, difficillimè converti, ita, ut, quod humano iudicio non posse fieri videtur, id Deo minimè sit (ita dicam) impossibile. Nam etsi Deus non paribus prævenire soleat gratis illos, qui ex malitia se dignos, ut despiciantur, reddunt; atq; illos, qui fragilitate lapsi, vocanti ad pœnitentiam Deo non tam contumaciter resistunt; sitq; certum, non facilè ex profunda scelerum abyssò emergere, qui Deo subindè manum porrigenti per ludibrium quoddam videntur insultare: Deum tamen convertendo peccatori nunquam deesse; modò prævenientem gratiam illius, & motus interiores pertinax non impediatur culpa; quæ cor obfirmet in malo, magisq; semper, ac magis obduret, voluntasq; fiat contumacior. Et ideo laborent licèt, clament, urgeant, Prædicatores, Confessarii, Patres spirituales: si Deus ipse non loqueretur interius, omnis alia locutio frustranea foret, & inanis. Undè præclare S. Gregorius ait: (a) *Plerumq; fit, ut, cum audientis cor, exigentibus culpâ,*

(a) S. Greg. lib. 12. Moral. 1. 8.

pū, Omnipotentis Dei gratiā non impletur, in cassum exterius à Prædicatore moveatur. Quia mutum est os omne, quod loquitur; si ille interiorius non clamet, qui aspirat verba, que audiuntur. Igitur laboris exterioris, & curæ frustrati non est alia causā, quàm ipsa cordis obstinati duritiā nolentis ad pœnitentiā converti; causā, inquam, non Deo, sed culpis exigentibus, & Deum ad justam indignationem provocantibus adscribenda. Attamen ubi virtus Omnipotentis ex infinita misericordiā sua aspirat audienti salutis verba, si suscipiat ea loquentis ad cor, & conversus agat pœnitentiā, experietur jam facile, quod difficilimum, & humano iudicio minimè posse fieri videbatur. Hac ergo de causā, quæ ruinam religiōse Vocationis instaurent, huc aliqua conabor adferre theorematā, non eā quidem præfidentia, tanquam efficacissima quædam existimem argumenta, quæ plurimum faciant ad Religiosi lapsi conversionem: siquidem peccatorem convertere, sicut & Religiosum prolapsū in profundum, solius est Dei, sicut jam alibi dictum; quo aspirante, movente, & excitante si loquatur quispiam tam efficaciter, ut cor peccatoris ad pœnitentiā permoveatur, compungatur, & convertatur, majus facit miraculum, quàm si mortuum ad vitam resuscitaret; ut rectè idem S. Gregorius alibi: () *Si invisibilia, inquit, pensamus, nimirum constat; quia majus est miraculum, prædicantis verbo, atq; orationis solatio, peccatorem convertere, quàm mortuum suscitare.* Cæterum eā tantum spe, studio, desiderioq; nonnulla proferre cupio; ut hic audiat loqui ille, qui per os Asinæ quondam locutus est Prophætæ Balaam. (†) Quidquid igitur huc adferam, sit quidem per modum concionis, orationis, & solatii pro peccatoris conversione: sed Deus ipse miraculum operetur, quo mortuum spiritu resuscitet ad salutem in vitam sempiternam.*

(*) Idem Dialog. lib. 3. c. 17.

(†) Num. 22. 17.

CAPVT I.

§. I.

Vocat Deus ad conversionem etiam flagitiosissimum quemque.

1. Licet contingat quempiam eòusq; flagitiorum immergi, etiam post susceptam Vocationem, & instituti religiosi professionem; ut per vomitum ex ore Dei, perqve justam derelictionem omni divino destitutus auxilio, videatur amplius resurgere non posse, nec aliud ipsi superesse, quam miseranda sine finali gratia mors, & æterna damnatio; cujus rei facies esse videtur in eo, qui ab Ordine, à fide, à Religione factus apostata prorsus in atheismum (à quo nihilominus ipsum clementissimus avertat DEUS) desciscit, ita ut nullum flagitii, sacrilegii, blasphemieqve sit genus, quod non perpetraverit: Ea tamen est misericordissimi Dei bonitas; ut, præterquam quòd etiam improbissimum à beneficiis suis non

excludat, quamdiu mortalem hanc ducit impius vitam, non etiam ipsum vocare cesset ad pœnitentiam. Idq; quatuor ex causis.

2. *Prima* est, immensa Dei bonitas, & misericordia; qui non vult mortem impij, (sicut habetur apud Ezechielem) sed ut convertatur impius à via sua, & vivat. (a) *Secunda*, est ipsum Optimi Dei propositum, & finis intentus, ad quem creavit hominem, non ad damnationem æternam, sed ad illam gloriam Cœlestem, in qua frueretur illà beatitudine, quæ est sola, summa, & perfecta felicitas in aspectu divinæ Majestatis incomprehensæ; Cœlestium omnium voluptatum sine fine sensus omnes quam interiores animæ, tam exteriores corporis inenarrabiliter afficiens comprehensio. *Tertia*, est ejusdem clementissimi Dei pariter finis alter eodem licet, quòd & Creatio collineans, sed tamen ex causâ procedens excellentiori; nimirum ex immensa Dei tenerrimè diligentis hominem, etiam post turpem in Paradiso

(a) *Isaeb. 33. 11.*

lapsum,

lapsum, charitate; quã sic dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret; ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. (a) Quæ Christi Domini verba magnã continent emphasim, & energiam, explicantem Dei erga nos homines charitatem: Cujus magnitudinem, & immensitatem nulla, etiam Angelica, lingua satis explicet, nulla creata mens comprehendat.

3. Eadem Christi Domini verba Theodoretus eleganti paraphrasi sic exponit: (b) *Tanta est amoris hujus excellentia, ut Filium suum unigenitum consubstantialem, ex utero ante Luciferum genitum, quo cooperatore usus mundum creavit, medicum, & Salvatorem nostrum decerneret, & per hunc adoptionis in filios Dei donum nobis donaret, juxta illud Apostoli: Quos præscivit, & prædestinavit conformes fieri imaginis Filij sui.* At Divus Ambrosius eam Dei charitatẽ adhuc altiùs expendens, audet affirmare; tantam eam fuisse, ut in promovendo redemptionis humanæ opere,

(a) *Juan. 3. 16.* (b) *Theodoret. Ser. 10. de Provident.*

propemodùm authoritatis suæ divinæ, & cujusdam orbitatis quodammodò subiret periculum, & dolorem, tantùm ut homo salvaretur. *Considera, inquit, (c) affectum patrium. Quod pietas est; quasi morituri Filij suscipit periculum; quasi orbitatis hausit dolorem, nè tibi periret fructus redemptionis. Tantum fuit Domino studium tue salutis, ut propemodùm de suo periclitaretur, dum te lucraretur. Quarta deniq; causa, cur Deus etiam flagitiosissimo cuiq; vocando non desit, est; nè Deo damnationem suam ulli adscribere possit, sed soli sibi, divinæ voci minimè obedi-
enti.*

4. Vocat igitur Deus, & vocare non cessat ad conversionem, & pœnitentiam, peccatorem, & tantò magis Religiosum lapsum, nè beneficiũ Vocationis ad Religionem in ipso supervacaneum sit, & gratia Dei per Vocationem ipsi collata non sit in eo vacua. Sed in hoc tota propemodùm est vis conversionis, ut DEO mirabiliter operante, gratiamque suam etiam ingratis-
(c) *S. Ambr. lib. 2. de Fat. & vita beati.*

non denegante, lapsus advertere studeat diligenter, & interiorum cordis aurem intendat in Dei vocantis, & ad poenitentiam invitantis vocem: quæ tribus ferè modis insinuat, uti colligunt Sacri Interpretes ex illa sapienter apud Job philosophantis Eliu sententia. Qui postquam multa præclare dixit de non inquirendo curiosius in Dei opera, quæ multa, & prorsus admiranda recepisset; sed nostra omnia permittenda esse divinæ voluntati, multis eandem voluntatem suam modis ad peccatorum conversionem significantis, deniq; sic concludit: (a) *Ecce hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos, ut revocet animas eorum a corruptione, & illuminet luce viventium.* Per hæc tres vices interpretantur pleriq; tres modos, & vias; quibus agere solet Deus cum sceleratis ad eorum conversionem. Et hæc interpretatio planè convenit expositioni Græcæ, versum hunc exponenti sic: *Ecce hæc omnia operatur fortis, tribus vijs cum viro.*

(a) Job. 31. 29.

5. Jam autem viæ, seu modi, quibus utitur Deus ad impii conversionem, tres sunt hæc: videlicet, Horribilia verba, somnia, & morbi, vel ærumnæ: sive, vocat Deus impium dicendo, minando, & puniendo. Id quod directè docet Olympiodorus in Cætena, dum ait: (b) *Hæc sapientie, atq; adeo robusti Dei sunt opera; ut tripartitâ quâdam ratione, peccantes convertat: Verbis, inquam, horribilibus, somnijs, & morbis. His tribus vijs is, in cuius nutu, ac potestate, cuncta vertuntur, cum unoquoq; agit homine; ut unâ aliqua ex his, qui noxâ tenetur, eruditus vitet interitum, atq; Deum in vita laudibus efferat.* Eandem sententiam iisdem ferè verbis S. Joannes Chrysostomus exponit in Cætena, dum ait: (c) *Ita Deus cum hominibus agit; ut coarguat, increpet, & nocturnis terroribus minuetur; loquendo doceat; ægritudinibus, atq; imbecillitatibus cruciet.*

6. Itaq; vocat Deus impium ad poenitentiam (d) subindè loquen-

(a) Olympiodor. in Cætena. (b) S. Jo. an. Chrysost. in Cætena. (d) i. modis vocandi p. i. dicendo, per sè.

loquendo. Et hæc Dei locutio rursùm quadrifariam fit ad cor hominis. Vel enim loquitur *Primo* Deus ipse, sive per Angelum; Vel *Secundo* per hominem aliquem; sicut olim voluntatem suam denuntiabat per Prophetas in Veteri Testamento; nunc in lege gratiæ per aliquem ferventem Ecclesiasten, aut per Patrem spiritualem, aut per aliam probatæ vitæ personam. Vel *Tertio* per Sacræ Scripturæ, seu etiam sancti, piiq; cujuspiam auctoris, aut exempli, aut sententiæ, lectionem. Vel deniq; *Quarto* per interiorē instinctū moventem ad compunctionem. Et talis, quantum ad primam locutionem, fuit illa, quâ locutus est Deus ad Cain; cùm ipsum monuit admittæ cædis in fratrem Abel: (a) *Quid fecisti?* inquit. *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.* Mox addidit illa horribilia verba: *Nunc igitur maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. Cum operatus fueris terram, non dabit tibi fructus suos. Vagus, & pro-*

(a) Genesi 4. 10.

fugus eris super terram. Quæ locutio, seu verba non erant eò dicta, quòd Deus ipsi non remitteret culpam, si pœnituisset; & consequenter ab æterna liberaret pœna. Sed tantùm denuntiabatur ipsi pro tam enormi scelere pœna temporaria. Cùm ille divinæ misericordiæ derogans, in ea prorupit verba: (b) *Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear:* tanquam Deus Optimus non sit tantæ misericordiæ, qui etiam maximo flagitio veniam, præsertim si rogetur, possit impertiri. Blasphemus ergò magnam irrogavit Deo vocanti, monentiq; injuriam; majorem iniquitatem suam, quàm DEI misericordiam, quæ immensa est, arbitratus.

7. Idedq; S. Bernardus hanc fratricidæ expendens atrocitatem, sic ipsum compellat: (c) *Mentiris, Cain. Major est enim Dei pietas, quam quævis iniquitas.* Et Glossa Ordinaria: (d) *Culpam, inquit, exaggerat; sed superbe confitetur. Nec veniam flagitat; sed peccata peccatis*

P p p p 3 ady-
(b) v. 13. (c) S. Bernard. Serm. 11. super Cant. (d) Glossa Ordina.

adiciens desperat: nec sperat, se veniam posse adipisci, quae est blasphemia in Spiritum Sanctum, quae non remittitur nec in hoc saeculo, nec in futuro. Quia putat Deum aut nolle dimittere, aut non posse; tanquam omnia aut non possit, aut inuideat hominis salutem. Jam si Cain horribili voce monitus (quantum ad temporaneam poenam) & vocatus ad poenitentiam, humiliter veniam implorasset, & poenam suscepisset tanquam justè commertitam, non est dubium, quin ipsi dimissa fuisset gravissima culpa. Nam Deus ipsum non ideo per verba monuit horribilia, spem ut abijceret veniae: sed ut monitus ageret poenitentiam. Hic enim divinae bonitatis, & charitatis erga plasma suum stylus est; ut loquendo excitet ad conversionem; invitet ad veniam, offerat vitam. Quia non vult mortem impij; sed ut convertatur impius à via sua, & vivat.

8. Secundo loquitur Deus, & vocat ad conversionem per homines; (a) sicut in Veteri Testamento per Prophetas; uti locutus est (alios ut omit-

(a) 2. Modus loquendi per Proph. &c.

tam) per Samuelem Sauli; qui tamen vocem loquentis audire, convertiqvè noluit: per Nathan Regi David, (b) adulterii, homicidiiq; reo: rursùm per alium virum Dei post numeratum populum; sed conversus egit poenitentiam: per Eliam impio Achab, & quidem verbis horribilibus ei comminando: qui audità comminatione, (c) scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, jejunavitque, & dormivit in sacco, & ambulavit demisso capite: per Jonam Niniivitis; & conversi pariter in cinere, cilicio, & jejunio poenitentiam egerunt. In lege quoq; gratiae sunt innumeri, quos Deus ex profundissimo flagitiorum caeno vocavit ad poenitentiam (d) per Concionatores fervidos; & conversi misericordiam, gratiam, & amicitiam Dei consecuti sunt. Inter quos eminuit illud Veneris, & carnis illecebrarum theatrum Pelagia, nec sacris adhuc Christianae fidei mysteriis imbuta, vel initiata; nec ullà conscientiae religione ducta,

(b) 2. Reg. 12. (c) 1. Reg. 21. 27.

(d) per homines pios.

ta, nec unquam aliàs sacros audire sermones, nec templū adire solita; nihilominus divino quodam instinctu templum Antiochiæ, quò tunc omnes ejus Provinciæ Præsules ad Concilium convenerant, ingressa proposito fortassè, magis ut spectandam se præberet, quàm ut Dei verbum audiret. Cum divinus ille vir S. Nonus Episcopus, annuente Antiocheno Patriarcha; planè verba pro concione faciens ad populum, invehebatur in vitia; tremendum illud, supremumq; judicium, æternas impiorum pœnas, sempiterna piorum præmia, ob auditorum oculos graphicè proponebat eo cum fervore, potentique spiritu singula describendo, ut omnis illa circumfusa concio pendens ab ore Sancti Præsulis in uberrimas omninò lachrymas solveretur. Hujus igitur fervidà concione tantum profecit infamis illa mulier, ut & ipsa copiosissimis offusa lacrymis, alia longè discesserit è templo, quàm venerat. Conversa videlicet, sacroq; fonte baptismatis abluta, profecta

Hierosolymam in Oliveti monte sibi tuguriolum angustissimum exstruxit; virique habitum induta sub Pelagii nomine durissimam in eadem casula pœnitentiam egit; & ita multos annos ut pœnitens exegit, tandem ad beatam feliciter commigravit æternitatem.

9. Jam nè res in longum trahatur, insigne turpis amoris, & mundi vanitatum illud quondam mancipium, sed postea illustrissimum Ecclesiæ Catholicæ lumen, & veræ conversionis exemplum Augustinus ad conversionem quâ locutione vocatus est? Præter duas jam commemoratas in aliis, fuerunt in ipso uno duæ locutiones posteriores. Videlicet interior DEI locutio, seu instinctus, (a) quo cor ipsius sensim emollicebatur tam ad Manichæorum hæresim, in quam inciderat, quàm ad carnis illecebras, & voluptates, quibus ad nimium erat assuetus, ejurandas, ipsum ferretè mirabiliter illuminando; & hærescos, sicut & amorum,

(a) per Sacra Scriptura lætionem, & interiorem instinctum.

morum, quibus immerfus erat, fastidium ei movendo. Quod ipse Sanctus confitetur, postquam collocutus cuidam Fasto magni tunc apud Manichæos nominis Magistro, sed opinione magis, quam sibi loquacitate suâ comparaverat, docto, non autem ipsâ re probato, jam aliter de Manichæorum cœpit sentire secta; dum ille sic ad Deum: (a) *Ita nunc est, inquit, ut recolo, Domine Deus meus, arbiter conscientie mee; Coram te cor meum, & recordatio mea? Qui me tunc agebas abdito secreto providentiae tuae, & inhonestos errores meos convertebas jam ante faciem meam, ut viderem, & odissem. Et alibi; (b) Instabas, inquit, tu in oculis meis, Domine, severâ misericordiâ, flagella ingeminans timorâ, & pudorâ.*

10. Prætercâ loquebatur Deus eidem & perlectionem. Cum enim jam crebrius incumberet legendis Epistolis S. Pauli, & tamen adhuc diù secum disputando fluctuaret, denique tempore quodam in vicinum hortum cum Alipio

(a) S. Aug. lib. 3. Confess. (b) lib. 7. Confess.

amico suo secedens, ab eò paulùm semotus sub quadam hici arbore prostratus, lachrymis permisit habenas, & sibi metipsum quodammodo succensens, sic ad Deum: (c) *Et tu Domine usquequò? Usquequò irasceris in finem? Quamdiu, quamdiu, cras, & cras? Quare non modo? Quare non hâc horâ finis turpitudinis mee? Dicebat hæc Augustinus amarissimâ contritione sui cordis; & ecce vocem audit de vicina domo cum cantu dicentis, & crebro repetentis quasi pueri, aut puellæ: Tolle, lege; tolle, lege. Itaq; concitus rediit ad eum locum, ubi sedebat Alipius, ibi enim posuerat codicem Apostoli, cum inde surrexerat. Ibi arripui, (de se loquitur Augustinus) aperui, & legi in silentio Capitulum, quò primum conjecti sunt oculi mei: (d) *Non in comessationibus, & ebrietatibus; non in cubilibus, & impudicijs; non in contentione, & emulatione: sed induite Dominum nostrum IESUM Christum, & carnis providentiam ne feceritis in concupiscentijs.* Sic legit; nec progressus ultra, librum claudit; & tanquam ex dictis*

(c) lib. 8. Confess. (d) Rom. 13. 17.

uni sibi totus in alium mutatus est. *Statim quippe* (prosequitur confitendo) *cum sine hujusce sententiæ quasi luce securitatis infusâ cordi meo omnes dubitationis tenebræ diffugerunt.* Hucusque de prima Vocandi peccatoris ad conversionem via, videlicet dicendo, seu loquendo Quadrifariam fieri solita.

11. Secunda Vocationis ad conversionem, & pœnitentiam via, sunt somnia. (a) Talis exhibita fuit illi superbix monstro Nabuchodonosori, quando vidit in somnis arborem magnam, & fortem: *Et proceritas ejus contingens Cælum, aspectus illius usq; ad terminos universæ terræ.* (b) Vidit & vigilem, seu Angelum Sanctum de Cœlo descendentem, & clamantem fortiter: *Succidite arborem, & præcidite ramos ejus; excutite folia ejus, & dispergite fructus ejus, &c. Alligetur vinculo ferreo, & æreo; in herbis, quæ foris sunt, & rore Cæli tingatur; & cum seris pars ejus in herbis terræ.* Hæc vidit, & audivit in somnio Nabuchodonosor. Modus hic fuit, & via, quâ Deus admonuit Regem,

(a) 1. via vocandi ad pœnit. (b) Dan. 4. 8

ut à superbia sua conversus agnosceret DEUM, & ageret pœnitentiam. Et ideo sapienter ipsi consuluit Daniel Prophetâ: peccata sua elemosynis ut redimeret, & iniquitates suas misericordiis pauperum. Sed quia Rex somnium illud ut inane somnium æstimavit; ideo nulla tunc Nabuchodonosoris est secuta conversio, aut pœnitentia.

12. Manifestius autem viam hanc vocandi per somnium declarat Sacra Scriptura apud Job: ubi amicus ejus Eliu sapienter hac de re philosophatus, sic ait: (c) *Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo; tunc aperit Deus aures virorum, & erudiens eos instruit disciplinâ.* Quibus verbis ostenditur disertè; usitatum esse Deo modum impios alloquendi, monendiq; per somnia, & eos à sceleribus avertendi, deterrendiq; per visa, & terrores. Sic olim Abimelechum, nè Sarâ conjugis Abrahæ abuteretur, cœrcuit: Sic Laban, nè Jacobo genero suo clam in patriam

(c) Job. 33. 15.

suam commigranti quidpiam faceret mali, prohibuit: Sic Ægypti Pharaonem; sic alios in somnis, & per somnia monuit DEUS. Undè non sunt contemnenda somnia, præsertim ea, quæ statum hominis attingunt malum, dirigunt autem ad bonum. Sunt enim hæc plerumq; visâ, & admonitiones Dei; quibus utitur, & exhibet divina misericordia per ipsas gratiam moventem, & excitantem ad pœnitentiam.

13. Undè super recitatum Sacri Codicis ex Job versum commentans Corderius ait: Deum in nobis efficere duplicem aurium apertionem. (a) *Vnam quidem ita, ut cogamur sentire, ipsum esse, qui loquitur; sed tamen interim obstinati sumus; doctrinam, & correctiones ipsius repellimus. Alteram verò; dum ita Deus emollit, & flectit animi nostros, ut ultro, quæ proponit, accipiamus, & nos ejus admonitioni subjiciamus.* Itaque quando admonitio contingit, etiam si per somnium, ad correctionem, & ad emendationem vitæ directâ, studeat tunc

(a) Corarr. sic.

admonitus utilitatem indè capere, non quidem superstitiosè somniis inhærendo, sed cum Dei timore confugiendo ad orationem persuadeat sibi, & agnoscat, Deo reluctandû non esse. Et ita facienti, quod est in se, Deus non denegabit gratiam.

14. Tertius Dei modus alloquendi peccatorem, ut convertatur, est (b) per ærumnas, infortunatos casus, aut ægritudines. Sic DEUS impium Regem à patre suo degenerem Manassén, religiosissimi Regis Ezechie filium, per omnia religioni patris adversantem egregiè castigavit: quando captum à Principibus exercitûs Assyriorum, vincitû catenis, & in compedes conjectum in Babylonem deduxerunt. Non potuit fera belua, tot scelerum, & summæ impietatis erga divinum cultum à patre suo laudabiliter, & mirificè quondam instaurationum reus, aliter frugiferi, nisi gravem Dei manum inter captivitatis ærumnas experiretur. Igitur ubi regno exutus in hostium potestate ca-

(b) 3. modum vocandi ad penit.

ptivus catenas, compedes, & carcerem expertus est; tunc primum ad Dei legem, vocalissimam scelerum admonitricem, qui surdus erat, aures aperuit, ad flagella, quibus ad sensum benè pulsatus est, agnovit hanc esse vocem DEI vocantis ad pœnitentiam.

(*a*) *Qui postquam coangustatus est, (ait sacer Historicus) oravit Dominum Deum suum, & egit pœnitentiam valde coram Deo patrum suorum. Deprecatusq; est eum, & obsecravit intentè. Et cognovit Manassès; quòd Dominus ipse est Deus. Ecce insolens, & sine disciplina impius adolescentulus, (duodecim enim annorum erat, cum regnare cœpisset) infelix quidem, quòd à patre suo degener ad Dei legem obstipus obsurduerit; sed postea vir felicissimus, quòd cordis aures ad ærumnarum, per quas ad conversionem Deus ipsum vocabat, gravissimos ictus aperuerit.*

15. Eadem methodo vocavit Deus ad pœnitentiam Nabuchodonosorem memoratum superius, monitum prius per somnia, per prodigia,

(*a*) 2. Paral. 35. 12.

per Daniele Prophetam sapientissimum. Sed ubi nihil profectum est; ad extremam calamitatem, & ærumnam Deus adhibuit manum, ut Rex in mentis insaniam versus, è regia, è regno, & ex omnium hominum consortio eijceretur; in feram belluam conversus per montium deserta palabundus (*b*) *Fenum ut bas comedit; & rore Cœli corpus ejus infectum est; donec capilli ejus in similitudinem aquilarum crescerent, & ungues ejus quasi avium.* Huius monstrum deformè! non jam Rex, non homo, non hominis figura; sed delirus, sed montivagus erro, sed bellua. Quare autem? Non, ut in ærumna tanta periret; sed ærumnosus ut emendaret; emendatus, in posterum ut non peccaret.

16. Quod expendens S. Johannes Chrysostomus, & divinæ providentiæ sapientiam in Rege convertendo prius per prodigia, per somnia, per Prophetam admonito, nec tamen statim converso; sed deniq; benè castigato, considerans, alicubi sic philosopha-

(*b*) Dan. 4. 30.

tur. Deum videlicet post adhibitas multas admonitiones, quibus ipsum frugificeret, deniq; durius admovisse flagellum, ut hac ratione non tam vindicaret ejus antea facta scelera, quam ut conversum à delictis in posterum lucraretur, ad iniquitates ejusmodi non amplius rediturum. Do Sancti Doctoris genuina verba (a) Sic, inquit, ubi nihil melior est factus, tum inducit Deus in posterum flagellum: nec illud velut ultor praeteriti delicti; sed ut futura incommoda praescindat; ut reliquam malitiam arceat. Necdum tamen omnino extinxit; sed paucis armis erudito pristinum reddidit honorem. Deniq; divinam in hoc bonitatem suspiciens ita concludit: *Pœna, quam Deus irrogat, nihil damni dat, sed lucrificat; quod est inter bona omnia maximum.* Sic ille sapientissimè. Nimirum Deus ubi videt hominem frugi futurum, nec reluctaturum voci suæ, tamdiu pulsât ejus cor, donec tandem, ubi non profunt alia, per ærumnas, & per inusitatum aliquod flagellum erudiat, nunquam ut du-

(a) S. Joan. Chryf. Paraphrasi ad Theobaldum Leporem.

rus aliquis exactor, & peccatorum implacabilis vindex; sed ut bonus Pater ad correctionem flagella non solum intentat, sed etiam imponit, verberat, & affligit: *Ut futura incommoda, & damna, praescindat*: id est; damnationis æternæ sententiam ut subtrahat; *Quod est inter bona omnia maximum.*

17. Cæterum quidquid dictum est de flagellis, & ærumnis, quæ nihil sunt aliud, quam divina quædam oracula, & voces ad penitentiam invitantia; idem & de ægritudinibus, aliisq; casibus infortunatis intelligendum est. Loquitur per hæc omnia Deus, & ad frugem peramanter invitat. Sunt autem & alii modi, ac viæ, præter hasce tres hic recensitas, plures, vocandi, & invitandi ad penitentiam: quas omnes hic enumerare & longum esset, & minimè necessarium; cum ferè omnes ad jam descriptas possint referri. Jam quod ad propositum nostrum est, spectatur hic, & ex dictis colligi potest præcipuè: nullum tam scele-

sceleratum esse peccatorem, quem Deus aliquo ex hisce modis non erudiat, moneat, ad pœnitentiam vocet, etiam in extremam planè malitiam devolutum; modò peccator voluntatem suam ad pœnitentiam sincerè, seriòq; convertat. Id quod idem os aureum urgere cum emphasi pergit, dicitq;: *(a)* *Tanta est Dei humanitas, & erga nos amor! Nunquam aversatur pœnitentiam sincerè factam. Si quis ad malitiæ fines olim penetrarit; illic eum ad virtutis viam reducere conatur, & suscipit redeuntem, & suaviter amplectitur; nihilq; non facit, quo pristinam dignitatem reformet.* Ex qua sententia patet liquidò; Religiosum, qui de suæ statu vocationis excidit, etiamsi prorsùs in ultimum malitiæ devolutum genus, vocari nihilominùs ad pœnitentiam, & suaviter invitari, moneriq; modò cordis aures ad Dei vocem aperiat: invitari ipsum ad conversionem, & rursùs ad pristinum religiosi spiritus, ac fervoris redire posse tenorem. Nulli deest Clementissimi Dei

miseriordia. Dicit, minatur, punit; semper autem in bonum: *Pœna, quam irrogat, nihil damni dat; sed lucrificat;* modò correptus, vocatusq; redire ad cor non refugiat, ac seriò velit, studeatq; resipiscere.

§. II.

Vocatio ad pœnitentiam non est procrastinanda.

1. Etsi certum sit; ab homine, per lapsum in mortale peccatum, auferri gratiam, ipsamq; ejus animam ab amicitia Dei alienam, esse quodammodò mortuam; & propterea in lapsum ex lapsu proclivior, tanquam ex putore magis, ac magis in delictorum sordibus instar cadaveris exanimati putrescentè, ideò, quia non amplius illa vivit vità, quæ Deus ipse est, inhabitans animam per gratiam suam, sed per mortale peccatum amissam; & sicut humanum corpus nullatenus movetur, nec ullum exercere potest vitalem actum, cum est animà destitutum; ita vicissim

(a) Idem ubi supra.

anima corpori quidem unita, sed lethali culpâ sedata non potest in virtutis exercitium, præcipuè verò ad lapsus alterius evitacionem, & ad vincendas tentationes, viribus suis sufficere; quando caret vitâ, id est, gratiâ Dei; quæ sola confert vires, excitat, juvat, & elevat ad superandas tentationes, & voluntatem inclinât, fortemq; reddit ad non consentiendum in peccatum: attamen homini tendenti ad conversionem, *per quam aliquis præparat se ad habendam gratiam*, (a) ut Doctor Angelicus ait, non deest misericordissimi Dei operatio ad se animam convertentis; & ideo nunquam non suggerit media, materiam, & viam, ac modum; quo possit, ac debeat lapsus ad cor redire.

2. Enimverò sicut in ætatis humanæ triplici differentia contingere potest Religiosi lapsus in peccatum mortale; videlicet vel in ætate juvenili, vel in media, vel in senectute; in qua, sicut & in ætate media, Deus occulto iudicio suo, vel ad humiliandam

superbiam plerumq; aut nimiam fiducia, aut aliquâ curiositate prurientem; vel simpliciter ad ostendendum ei, æquè ipsum hominem esse, sicut & alii sunt, in peccatum labi permittit pro libertate arbitrii sui; in quo non vult ipsi facere violentiam: ita quovè voluntas, interveniente semper operatione Dei, habet se ad conversionem. In juventute post lapsum plerumque temeraria est, & inconstans. Jam vult converti; jam non vult: jam derestatur admissum; jam iterum obortâ minimâ occasione in eundem impingit scopulum: nunc cordis aperit aures; nunc iterum claudit: jam fugit periculum; jam ferocius contemnit: hodiè proponit in orbitam redire bonam; cras in admissio peccato sibi egregiè blanditur. Et hoc ex duplici causa: cum ob infirmatam ex antea acto lapsu bonum vel honestum amplectendi, malum autem fugiendi, rationis vim; tum ob ætatem, aut potius in ea ætate voluntatem, nimis flexibilem. In ætate verò me-

(a) S. Tho. 1. 2. q. 62. a. 2. ad 3.

dia jam constantior animus alterutri parti tenacius adhæret, sic, ut post lapsum vel ad conversionem sit fortior, vel ad perseverantiam in peccato pertinacior. Perseverantiam intelligo non illam, quæ nullatenus flecti vult ad bonum, & ad declinandum à malo; sibiq; semper non tantum in perpetrato, sed & in perpetrando delicto complacet; & est idem, quod obduratum habere cor in malo: sed illam intelligo perseverantiam; quæ licet fortiter proponat, in posterum non peccare; tamen in pugna victoriam tenet voluntatis ad consensum, & ad prosequendum malum inclinatio. Quæ non solum ex lapsu quendam in voluntatem inflectendam ad malum accipit dominatum; sed etiam partim ex aliqua (sic ut dicam) præsentia, partim ex radicata, quæ mens semel infecta est, voluptate inducit facile consuetudinem difficile deserendam; nisi ad seriam, quam inferre sibi debet in resistendo, violentiam adsit auxilium Dei singulare, quod in

pugna (contra carnem præcipue; nec enim facile, quidnam aliud religiosam mentem infestet, magis, inuenio) impensissimè debet implorari. In senectute, si post multos exantatos in vita spirituali, pugne semper obnoxia, labores contingat labi; quia nihilominus ad bonum jam inclinatio est voluntas, & firmiter, cum propter experientiam, & diuturnam exercitationem disciplinæ; tum propter brevem, & in singula momenta jam imminentem vite finiendæ terminum; tum & propter pudorem, & ruborem, quem exercitata diu inculcat disciplinæ honestas; ideo propensior etiam est ad conversionem.

3. Jam sive facilior, sive difficilior; durior, aut mollior ad conversionem, & penitentiam sit voluntas; Deus tamen quamvis in mortale peccatum lapsò subtrahat gratiam, & neget auxilium ad superandas tentationes, offensus eâ temeraria culpâ, nihilominus non cessat pulsare, & operari ad præparationem gratiæ

gratiæ recuperandæ. Quæ operatio Dei volentis animam convertere nihil est aliud, quam vocatio ad pœnitentiam. Eaqvè operatio potissimum mirabiliter mentem excitat quibusdam motibus interioribus, excitando eor cum ad detestationem delicti, licet per consuetudinem aliquam frequentati, radicatiqvè; tum ad amorem ipsius Dei super omnia diligendi, proponendo hinc quidem pulchritudinem, & beatitudinem amicitie cū amabilissimo Creatore conciliandæ; conscientie à turpitudine peccati liberatæ serenitatem, & felicitatem; eorū, cum quibus in Religione laudabiliter vitam tranſigentibus habitat, jucundum consortiū, à quo moraliter, quamdiū non convertitur, separatus est; Beataram mentium in Cœlis, & eorū præsertim, qui quondam in ejusdem Instituti professione fortissimos sustinuerunt agones, tam felicitatem, quā jam in illa beata, & interminabili de summi boni, qui Deus est, conspectu, regione fruuntur; quam

inenarrabile gaudium, quod illis accidit de conversione fratris, qui seductus evanidâ voluptate, diaboli secutus castra, denuò tanquam ovis errabunda redit in pristinum per bonam conversationem cum contubernalibus suis consortium, jam Christo supremo duci suo strenuè militaturus: indè verò peccati turpitudinem, reiç; scditatem obijciendo menti; cujus deformitas omni monstro inferior, & horrendior, omnibus spiritualibus donis, & gratiis animam spoliât, ac denudat; eam non solum ipsius Optimi Dei, sed etiam universæ curiæ Cœlestis inimicam constituit; abominandam, detestandam, & exosam in conspectu DEI reddit, ut mirum sit; naturam universam, & ipsa elementa contra tam execrandam animam non armari, nec vel Cœlum ignibus in rebellem hanc belluam fulminare; igne, & sulphure ad interitum pluere; vel terram hiante rictu non absorbere.

4. Quid, si in ipso peccandi actu mors occupet subitanea?

nea? Si Deus iratus jamjam omni remotâ misericordiâ vitam eripi, animam autem ad inferos subito rapi, proturbariq; permittat? Et meretur hoc peccandi pertinacia; nec tamen Deus justitiam suam præcipitat, & forsân ideò; quia ruentem voluntariè ad interitum, ipse mittere non vult in gehennam. Hi, & similes alii cogitatus, qui solent incidere, non sunt ex nobis, quasi ex nobis; sed sunt ex Deo; sed sunt instinctus, & motiones Dei; sunt operatio Dei volentis animam convertere; pulsantis, & conscientiam admonentis; sunt synderefeos animam perurgentis à Deo motæ stimuli, malum continuè detestantis, & rectû respicientis; sive (sicut (a) Divus Thomas ait) instigantis ad bonum, & murmurantis de malo; sed tamen à Deo, qui primus horum cogitatum motor est, excitatæ.

5. Igitur cogitatus isti, dum oboriuntur, boni, sunt quædam voces ipsius Dei vocantis ad poenitentiam. Quam Vocationem ultrò sese per in-

teriores instinctus etiam cum importunitate insinuantem, ubi semel, iterumq;vé, sed & crebriùs excitulat mentem, non oportet in aliud, atq; aliud differre tempus: neq; juventuti, neq; robustæ valetudini, neq; crastino fidendum est. Nam & dives ille, qui dixit animæ suæ: (b) *Anima; habes multa bona posita in annos plurimos. Requiesce, comede, libe, epulare*; talia blanditus sibi quid audit? Audivit illud, quod noluit: *Stulte; hâc nocte animam tuam repetent à te: quæ autem parâsti, cujus erunt?* In quæ verba commentans Euthymius ait: (c) *Hæc ei dixit, Deus, per conscientiam: tunc enim conscientia mortem sentiens ita disserit.* Quâ sententiâ satis indicatur; Conscientiam, sive Synderesin, quæ sentit, hominem morti singulis momentis obnoxium, disserere, secumq;vé disputare; quanti sit periculi in statu peccati mortalis perseverare, & in eo cum quadam animi voluptate pertinaciter manere; nec ad resipiscendum faciliè consentire. Ideòq; nequaquam sibi blan-

(a) *S. Tho. 1. p. q. 29. a. 12. in C.*
 (b) *Luc. 12. 19.* (c) *Euthym. hie.*

diendum; neque ſtimuli iſti permittendi ſunt tempori futuro; tùm quòd futurum in hominis poteſtate non ſit; tùm quòd inſtinctus hujusmodi, & impuſus ſint indicia, & præparatio ad gratiam accipiendam; ideòq; non ſecus, ac ipſa gratia, cuſtodienda.

6. Nam in primis dies, quos aut vixit, aut victurus eſt homo, totumq; vitæ ſuæ tempus, quantumcunq; ſit, quantum tamen eſt? Momentum unum: id eſt; hoc ſolum, quod nunc eſt: & hoc tantum *Nunc* homini in lucro eſt, vel eſſe poteſt. Undè ſapienter Ariſtoteles: (a) *Nihil*, inquit, *habemus de tempore, niſi Nunc: id eſt; præſens tempus.* Ac mox, quid ſit iſtud *Nunc*, definit, aitq;: *Nunc, eſt ſubſtantia temporis.* Hanc ergo ſubſtantiam temporis, id eſt, *Nunc*, magni faciat, quiſquis Dei per conſcientiam pulſantis, excitantis, & vocantis ad converſionem, ac poenitentiam ſentit motionem, ac vocem audit. Quod ipſum etiam divinus inculcat Pſaltes: (b) *Hodiè, ſi*
 (a) *Ariſtos. lib. 4. Phyiſic. (b) Pſ. 94. 8.*

vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda veſtra. Non dicit tibi *Cras*; ſed *Hodiè*; ſed *Nunc.* Quo ſatis indicatur; divinæ voci celeriter, & ſine procratiſtinatione auſcultandum eſſe. Si præteritum tempus accidens elapſum eſt tibi ſine fruictu; futurum autem incertum eſt: præſens, & *Nunc*, quod non eſt accidens, ſed eſt ſubſtantia temporis, & quo pulſat, movet, & excitat Deus, in lucro ſit. *Hodiè, Hodiè*, dum audis vocem ejus; *Nolite obdurare corda veſtra.* Deindè quod attinet ad cuſtodiam operationis divinæ; ad hanc æquè ſunt aures aperiendæ, ſicut & ad ſuſcipiendam ipſam gratiam. Hæc tantò conſertur promptius, quantò majore diligentia locus eſt præparationi. Nam & Principem quempiam ibi libentius hoſpitaturum certum eſt, & majori propenſione dignari locum illum, ubi vel per ephebos, aut quoscunq; curiæ ſuæ miniſtros ſtationem ſibi parari jubet; vel ubi humanitate, & deſiderio excipiendi prævenitur. Sic & Deus gratiam ſuam promptius, &

us, & liberalius offert, ac impertitur; ubi celerius, & alacriore desiderio pulsus ipsius excipiuntur.

7. Exemplum hujus divinæ propensionis ad animam pulsibus ejus minimè reluctantem, ipsa præbuit incarnata Dei Sapientia. Hierosolymam proficiscenti cum Discipulis, Urbs Hiericho contigit hospitii causâ ingredienda. Ingressus ergò Dominus eam civitatem *perambulabat*, & fortè circumspiciebat hospitium, suscipiendus haud dubiè, quocunq; divertisset; ipse nihilominus *perambulabat*, & quasi de industria moram perambulandi sibi imponebat, donec incidit in Zachæum ex arbore Sycomoro, Dominum ut videret, prospectantem. Vix Optimus JESUS vidit hominem, statim, & quidem festinanter ut descenderet, jussit: (a) *Zachæe; festinans descende: quis hodie in domo tua oportet me manere.* In qua Christi Domini prompta suimet ipsius invitatione tria veniunt strictim advertenda. *Primum*, quòd jubeatur festinans de-

(a) Luc. 19. 5.

scendere. *Alterum*, quòd dicit: *Hodie in domo tua oportet me manere.* *Tertium*, quòd ait: *Oportet me manere.*

8. In primo signatur id, quòd nostrum urget propositum. Nimirum noluit Dominus interiorem operationem suam, quâ Zachæus ad suscipiendam gratiam præparabatur, in tempus aliud nè minimâ quidem etiam in arbore differri, protrahiq; morâ: sed tunc festinanter executioni mandari voluit, dum ardentissimo flagrabat desiderio videndi Christum; nec est dubium, quin etiam ad ipsum convertendi; siquidem tunc *querebat* videre JESUM. In altero, præter festinandam Vocationis executionem, per particulam *Hodie*, etiam additur, *in domo tua.* Cur non in alia quacunq; domo, sed potius *in domo tua?* Cur ad ipsum Zachæum, & non ad alium quempiam divertit hospes? S. Ambrosium quæstionem hanc acutè, planè autem & ad rem nostram, expedientem audiamus. Dicit igitur: (b) *Sciebat, Dominus, uberem ho-*

(b) S. Ambr. lib. 8, Com. in Luc. c. 19.

spiritus sui esse mercedem. Sed tamen etsi nondum vocem invitantis audierat, jam viderat affectum. Id est: Parabat Dominus Zachæo convertendo dare gratiam, quæ est uberrima merces ipsum desideranti. Affectus, & desiderium, quo cupiebat videre JESUM, erat motio, & operatio Dei vocantis ad conversionem, præparans ipsum ad gratiam justificantem, & gratum facientem; idedò domum ipsius ultroneè dignatus est ingredi, in eaque manere, & statim gratiam secum intulit ad salutem: *Hodie salus huic domus facta est.* In tertio, quod ait: *Oportet me manere.* Per quod significatur decretum, liberalitas, & charitas immensa, quâ voluit Dominus Zachæum interiori motui, vocationiq; respondentem salvare. Undè factum, ut Dominus hortaretur ipsum ad celerrimè descendendum, & donum gratiæ suscipiendum; & Zachæus eam divinæ miserationis operationem minimè sit moratus. Quam ejus alacritatem, festinationemq; noluit silentio præterire sacer

Historicus; ubi discretè testatur: *E: festinans descendit, & excepit illum gaudens.*

9. Hinc jam ex dictis patet manifestè; quàm & Deus operari non cesset, propensusque sit ad hominis conversionem; & homo, præsertim autem Religiosus lapsus, in cujus hic causâ potissimum laboratur, quàm esse debeat festinus ad respondendum DEO per interiores instinctus, & impulsus ad gratiam præparanti, vocantiq; ad conversionem, & pœnitentiam quàm non sit reluctandum; nequedum excitat, ac movet, ad respiciendum, in futurum ea dignatio differenda. Quia quàm promptum se quis exhibet inspirationi vocationique divinæ; tam promptus, imò longè paratior, propensior, & liberalior Deus est in porrigenda ad resurgendum adjutrice dexterâ suâ. (a) *Vocabi me,* (ad Deum Job ait) *& ego respondebo tibi: operi manuum tuarum porriges dexteram.* Quibus verbis etiam vocationem intelligat, sibiq; vaticinetur illam, quâ vocabitur in no-

(a) Job. 14. 15.

viffimo die, cùm omnes è monumentis in juffu, in voce Archangeli, (recenfente (*) Apoftolo, fcribente Theffalonicenlibus) & in tuba Dei vocabuntur ad judicium; tamen non minus etiam intelligi debet prompta, feftinaqve refponfio peccatoris ad pœnitentiam à Deo vocati. Cui feftinè refpondenti ftatim etiam adefl divinum auxilium porrigens ipfi dexteram ad refurgendum.

10. Si enim Job è pulvere fuo refponfurum fe promittit; Lazarus quatrividuanus è monumento; viduæ filius è loculo, mortui ftatim refponderunt, obediveruntq; divinæ Chrifti Domini voci; & Dominus illis furgentibus dexteram porrexit fuam; quanto alacrius refpondere, & obedire debet è peccatorum fe pulchro vocatus ad vitæ novitatem, & Chriftus infatibilis animarum lucrío dexteram promptiffimè porriget obedienti? Non igitur, five per interiores inftinctus, five per alios monendi, loquendiqve modos alibi jam memo-

(*) 1. Thoff. 4. 15.

ratos vocet Deus, cunctandū est: fed feftinanter, hodiè, nunc, dum vocat, dum pulfat, dum vox ejus auditur, refpondendum. Pulfat, & vocat Deus; tu refponde: tu furge; dexteram ipfe porriget: *Operi manuum tuarum porriges dexteram.* Undè concludit religiofus in Verfum hunc Jobi Scholiaftes, & ait: (b) *Felices ij, qui, dum mortalem vitam agunt, hujus vocis divine, vocantis ad pœnitentiam, nunquam oblivifcuntur; fed ei prompto animo refpondent.*

§. III.

Cùm Deus ad pœnitentiam vocat; fignum eft, vocatum etiam adjuvari.

1. Si quod aliud ad alacriter, feftinanterq; Deo refpondendum Religiofus lapsus habere potefl incitamentum, ficut certè vel ex fola Vocatione ad ftatum perfectionis habet incitamenta plurima, hoc eifl debet præcipuum; quòd Deus ipfum, ficut à ftatu malo revocat tam vocatione ex-

(b) Corder. Com. in Job. c. 14. 15.

ternâ, puta per correptiones, adhortationes spirituales, quarum in Religione frequentissimus est usus; item per exempla, flagella, perq; alios, qui sæpius ex inopinato sese offerunt, modos, & vias; quàm potissimum internâ vocatione per operationem, & gratiam prævenientem, & excitantē, externæ vocationi commensam ex liberalissima Dei ordinatione: sic etiam statim bonam cogitationem iuvat, ac promovet auxilio suo non solum ad incipiendum, sed etiam ad proseguendum, & perficiendum opus conversionis, aded quidem secretè, suaviter, ac mirabiliter, ut nec ipse, quem ad pœnitentiam stimulat conscientia, quidnam secum agatur, & quomodo sensim antea sua displicere sibi incipiant, qualiter peccandi pristinas occasiones, & alias, aut ipse jam subterfugiat, aut Deus admirabili providentiâ, dispositioneq; suâ eas summoveat, satis animadvertere possit. Ex hoc est, quod incarnata Dei Sapientia exposuit Nicodemo, cum dixit:

(4) *Spiritus, ubi vult, spirat*: id est; Spiritus Sanctus, ubi vult, spirat, & quibus vult, aspirat impulsus suos. *Et vocem ejus audit*: id est; per inspirationem, & motionem interiorum, sicut & per exteriorum prædicationem, & exhortationem, aut etiam lectionem. *Sed nescis, unde veniat, aut quò vadat*. Nescis, inquam, unde, & quomodo animam hominis immutet, ad pœnitentiam convertat, & ad vitæ novitatem impellat. Unum tantum hoc potest dicere pulsatus, & excitatus: velle se resipiscere, quamvis adhuc in membris suis repugnantem sentiat legem; cui tamen divinæ legis, & votorum suorum integram observantiam opponere strenuè disponit, seseq; præparat: quod totum est Dei ex infinita misericordia sua operantis.

2. In hoc sancto cogitatu, studio, & voluntate dum versatur Religiosus lapsus, indicium habet præsentissimum, quod Deus ipse promptissimè ad miserendum ulterius, & ad conferendam gratiam adsit ampliori auxilio suo, studi-

(4) *Joan. 3. 8.*

umq; respiscere volentis adjuvet; animam ad renuntiandum pravis antea actis operibus excitulet, & confirmet; modos, & vias suggerat, quibus illa bona voluntas effectui detur. Hujus autem bonæ dispositionis indicium manifestum est; quòd displiceat peccatum in ordine ad offensam Dei summè, seu super omnia diligendi commissam; placeat verò per admissorum odium, & detestationem, in viam rectam, divinæ legi conformem, & Deo placentem, referre pedem: voluntatem Dei omni, quo fieri potest, studio explere; & per humilem delictorum confessionem subijcere se illi supremo Domino, cujus imperium hucusq; per summam ingratitude detrectabat.

3. Jam verò cogitatum, & voluntatem ejusmodi ex Dei vocantis ad pœnitentiam nutu, ordinatione, & auxilio respondentem juvare parati, proficisci ut ostendatur; sufficiat ad consolationem, & confirmationem lapsi, quod Apostolus ad Romanos scribens

ait: (a) *Quos autem prædestinavit, hos & vocavit.* Id est; idèd vocavit Deus, & vocat ad conversionem, & pœnitentiam, dando videlicet gratiam; quia prædestinavit dare gratiam eandem; consequenter, ubi cooperatus fuerit homo ad prædestinationis effectum, & gloriam conferre: tanquam ea vocatio certum sit indicium (aliquà videlicet certitudine morali, non tamen infallibili scientificà) prædestinationis; & auxilium illud, per quod vocatur lapsus ad pœnitentiam, testimonium sit indubitatum animæ ad DEO respondendum prædestinatæ. Idèd; S. Ambrosius expendens Apostoli recitata jam verba non incongruè explicat, ac dicit: (b) *Vocare, est cogitantem de fide (quidni etiam de conversione, ac pœnitentia?) adjuvare, aut compurgare cum, quem sciat audire.* id est; de conversione, & de pœnitentia dum urget cogitatio; hæc ipsa præfens est auxilium Dei misericordis, & nolentis deserere plima suum æternæ vitæ destinatum: dum lapsus agnoscit,

(a) Rom. 8. 30. (b) S. Ambr. hie.

ac dispicit malum, ac miserum statum suum; hoc ipsum agnoscere, & dispicere, est Dei conversionem juvantis argumentum.

4. Id quod expertus in sui conversione disertè confitetur Augustinus, ubi sic ad Deum: *(a)* Manus, inquit, tuæ, DEVS meus, in abdito providentiæ tuæ non deserebant animam meam. Et egisti mecum miris, & occultis modis. Tu illud egisti Deus meus.

Nam & à Domino gressus hominis dirigentur, & viam ejus volet. Aut quæ procuratio salutis, præter manum tuam. Et alibi:

(b) Cogitabam hæc, inquit, & aderas mihi; suspirabam, & audiebas me; fluctuabam, & gubernabas me; ibam per viam sæculi latam, nec deserebas me.

Quibus omnibus verbis innuitur; à DEO vocari, juvari, nec deseri hominem converti cogitantem. Et hoc Dei vocantis auxiliū, esse quoddam prædestinationis ad æternam vitam testimonium, & arrhabonem; uti Sanctus idem Doctor testatur alibi, cum ait: *(c)* Nemo nisi illius gratiâ erigitur;

nemo nisi illius gratiâ stabilitur. Et concludit deindè: Dei ergò est voluntas, ut in bona voluntate maneat; qui &, priusquam deseratur, neminem deserit, & multos desertores ad se convertit. Vocando, inquam, & conscientiam vellicando suggerit lapsis, & ab ipso deficientibus, auxilia ad resurgendum: Quia non vult mortem impij; sed ut convertatur, & vivat.

5. Itaq; Religiosus lapsus ubi sentit motiones, & incitamenta ad poenitentiam, sicut auxilii divini habet indicium, ita quoq; sperare debet, se de illorum esse numero, quos Deus ad vitam prædestinatos perire non permittit. Cujus indicium magnum est, si vocatus, & motus ad deserendū peccatum in voluntate hæc bona perseveret. Nam aliud est de illo, qui durus, & divinæ vocationi refractarius, aurem cordis ad Domini vocem obturat. Hic vocatur quidem, sed tanquam unus ex reprobis semper, & ubiq; Deo vocanti reluctans. Undè rursū ex eodem S. Augustino duplicem constat esse vocationem.

(a) S. Aug. lib. 3. Confess. *(b)* lib. 6. *(c)* Idem. Tr. 4. de articulis, respons. ad 7m.

onem. Unam eorum, qui Deo propitio, & auxilium suggerente volunt converti, & convertuntur, ad Deum, & ad pœnitentiam, prædestinati conformes fieri imaginis Filii sui. Alterum eorum, qui vocantur, & venire nolunt, & idè nolunt; quia non sunt ex prædestinatis: quales fuerunt, & adhuc sunt, Judæi; coram quorum oculis Christus crucifixus est, & tamen in ipsum credere noluerunt. Ad hujus assertionis evidentiam do ipsa Sancti Doctõris verba libro de Prædestinatione Sanctõrum Cap. 16. sic scribentis: (a) *Vocat enim DEVS prædestinatos multos filios suos, ut eos faciat membra prædestinati unici Filij sui non eâ vocatione, quâ vocati sunt, qui noluerunt venire ad nuptias. Illâ quippe Vocatione & Judæi vocati sunt, quibus Christus Crucifixus scandalum est, & gentes, quibus Christus Crucifixus stultitia est. Sed eâ vocatione prædestinatos vocat, quam distinxit Apostolus dicens: Ipsis autem vocatis, ut illos ostenderet non vocatos, sciens esse quandam certam vocationem eorum, qui secundum*

propositum vocati sunt, quos præseivis, & prædestinavit conformes fieri imaginis Filij sui. Quam vocationem significans ait: Non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei; quia major serviet minori. Hucusq; S. Augustinus. Cujus sententia benè si ponderetur, satis addit animum Religioso lapsõ non tantum ad heroicè resipiscendũ, sed etiam ad de prædestinatione sui, atquè de auxiliis efficacibus, cum humilitate tamen, & metu filiali, benè sperandum.

6. Nam tribuat quidem miseriam suam, fragilitati, & inconstantiam; quod notabiliter à benè cœpto desciverit; à probi Religiosi spiritu, & fervore, in improbum turpiter degeneraverit; violando Vota religiosa sacrilegus esse non sibi duxerit Religionem vel obcæcatus passione, vel fraude diaboli deceptus, vel personæ cuiuspiam lenocinio seductus, & suaviloquentiâ persuasus; vel quacumq; tandem ratione fidem Domino Deo datam fregerit. Sed ut vocatus ad pœnitentiam, & volens resipiscere, de vita æterna non de-

(a) Idem.

spondeat animum, habet hujus rei duo validissima fundamenta. *Primum* est, ipsa quondam ad Vocationem Religio. Cui dum libenter assensus est, seq; DEO per vota religiosa obtulit in holocaustum, jam tunc quoddam prædestinationis ad æternam gloriam accepit pignus; de quo cum alibi, videlicet in Prima Parte sit dictum, aliud hic non addo, quam religiosi status electionem, & professionem esse medium peculiare prædestinationis à DEO porrectum ad vitam æternam consequendam.

7. Et hoc eruitur ex doctrina Theologorum Angeli Divi Thomæ; qui docet: (*) *In prædestinatione duo esse consideranda: scilicet ipsam prædestinationem divinam, & effectum ejus. Quantum ad primum, scilicet præordinationem Dei; hanc nullo modo juvari posse vel precibus Sanctorum, vel aliis bonis operibus. Siquidem dona Dei, in quibus est & Vocatio, sunt (ut ex S. Paulo Doctor idem Angelicus asserit) sine pœnitentia, id est, gratis, & sine prævisis ullis*

(*) S. Tho. 1. 2. q. 23. a. 8. in C.

meritis. Aliter verò de prædestinationis effectu dicendū esse. Nam iste tanquam causa secunda, quam non subtrahit divina providentia, sed potius ejus effectus ita prævidit; ut etiam ordo cause secundæ subjaçeat eidem providentiæ; & idè prædestinationis effectum juvari posse tam precibus Sanctorū, quam aliis bonis operibus à DEO prævisis, & à Vocato ad Religionem exercendis. Concludit itaq; Sanctus Doctor: *Sicut igitur sic providentur naturales effectus, ut etiam cause naturales ad illos naturales effectus ordinantur, sine quibus illi effectus non provenirent; ita prædestinatur à Deo salus alicujus, ut etiam sub ordine prædestinationis cadat, quidquid hominem promovet in salutem, vel orationes proprie, vel aliorum, vel alia bona opera, vel quidquid hujusmodi; sine quibus aliquis salutem non consequitur.*

8. Secundum de prædestinatione benè sperandi fundamentū habet Religiosus hoc, quod jam superius hic etiam attigimus; ipsam videlicet secundam post lapsū vocationem

nem

nem ad pœnitentiam. Non enim vocaret Deus, aut lapsi conscientiam pulsaret sive per interiores, sive per exteriores impulsus, nisi vellet convertere, & sanare. Hinc S. Ambrosius expendens illam Domini vocem, quâ ad protoplastum post prævaricationem usus est, eiq; dixit: (a) *Vbi es?* ait: (b) *Hoc ipsum, quod vocat, indicium sanaturi est. Quia Dominus quos miseratur, etiam vocat.* In eundem sensum etiam Theophylactus eam Domini vocem vocantis interpretatur, ac dicit: (c) *Non tanquam ignarus Deus interrogat, ubi es? sed cum esset misericors, ipse arguit, præbens pœnitendi occasionem, & confitendi.* Et S. Joannes Chrysostomus: (d) *Vocavit, inquit, Dominus Deus Adam: & ipsum vocare magnæ, & ineffabile est misericordiæ.* Cum igitur Religiosus lapsus iterum vocetur ad pœnitentiam, ad respondendum reseram habet certam auxilii divini, ut concludere possit apud se; non se deserti, licet ipse prior deseruerit Deum, & rursus

ad eandem sperandæ, quin & consequendæ salutis vocari sortem, & consequenter ad promovendum prædestinationis effectum; in qua sorte fuerat olim, dum vocationi divinæ promptè obtemperans elegit, & alacriter suscepit statum religiosum, in eaqvè mansit tamdiù, donec in prævaricationem est prolapsus. Alacriter itaqvè, celeriterqvè surge, qui dormis, & exsurge à mortuis; & illuminabit te Christus. (e)

CAPUT II.

§. I.

Fiducia in Deum, animum, & alacritatem addit conversioni.

I. Ponere solet humani generis inimicus non exiguos ad relapsendum, & ad seriam conversionem obices, illi præsertim, qui vel nimis in profundum prolapsus est; vel in eodem vitiorum cœno diutius hæsit; vel post multam in Religione virtutum exercitatio-

(a) Gen. 3. 9. (b) S. Ambr. lib. de Parad. 6. 14. (c) Theophylact. (d) S. Joan. Chrysost.

(e) Ephes. 5. 14.

nem in ætate sive jam ad senium vergente, sive jam in ipsa senectute, mortalem quampiam, quæ sit contra vel divinam, vel naturæ legem, admittit animo deliberato culpam. Suggestit nimirum veterator stygius, ut animam sibi lucrari possit, hinc quidem peccatorum enormitatem, & multitudinem: indè difficultatem ex tot flagitiis in statum pristinum emergendi; sed & ex alia parte consequendæ veniæ diffidentiam. Deus siquidem auxilii, gratiæq; suæ certum præfixit pondus, & numerum: eò quòd dona, & gratias ordinarias ad mensuram dispensat ponderis; extraordinarias autem ad mensuram numeri; & quis scit, an ego præstitutum numerum jam non excesserim? Ex alia verò parte; certum est, penitus ignorari punctum, seu momentum illud, in quo mortale peccatum deliberatè admissum extorserit è divinæ justitiæ manibus sententiam reprobationis; & ita nec amplius superesse spem auxilii ad resurgendum, nec veniæ locum, quantumcunq;

detestetur aliquis peccata sua; nec jam tantum vitæ reliquæ superesse spatium, ut vel peccandi consuetudo in ultimam usq; producta senectutem, vel in senili jam ætate lapsus exiguo, quòd reliquum est, vitæ tempore condignâ possit elui pœnitentiâ. Quæ omnia, & alia plurima his similia, confiderantis animum nimium quantum conturbant, & volentem resipiscere confundunt, ipsamq; voluntatem bonam vehementer infringunt: & ita miser in eo cogitationum fluctu (præsertim apostata, vel diuturnâ peccatorum, quam in omne flagitium effrenatus admittere per ingens sacrilegium solet, retentiâ gravatus) tantum abest, ut aliquid boni speret, ut nec patrem aliquem spiritualem, quantumvis ignotum, pro sano adire consilio; nec ad sinceram peccatorum confessionem animum applicare; nec ad Deum pro imploranda venia confugere, sibi satis sit constitutum.

2. Verùm in hoc genere quidquid obtrudit inimicus, aliud non est; quàm illius impostu-

postu-

postura, malignitas, versutia, & ars ingeniosa, quæ conatur animam laqueis suis irretitam penitus interimere, secumq; pertrahere in gehennam. Etenim peccatorum enormitatem, & multitudinem quod attinet; nullum peccatum tam est enorme, quod ignoscere pœnitenti nolit Deus, aut non possit. Nulla multitudo tanta peccatorum est; quæ possit immensam Dei misericordiam superare. Est quidem & ipsa Dei offensâ infinita, in quantum adversus illius infinitam admissâ Majestatem, ac bonitatem: non tamen dici potest ex parte ipsius actûs. Nam, ut docet S. Thômas, in peccato mortali duo veniunt consideranda: (a) *Vnum, quod est aversio ab incommutabili bono; & ex hac parte peccatum est infinitum. Alterum, quod est in peccato, est inordinata conversio ad commutabile bonum; & ex hac parte peccatum est finitum.* Ideò quæ perperam obstrepit diabolus vel enormitatem, vel multitudinem peccatorum. Peccata nec enormitate, nec multitudine superant magni-

(a) S. Thom. 1. 2. q. 87. a. 4. in C.

tudinem, & multitudinem miserationum Dei. Nullum, puto, majus inveniri potuisse, vel posse, peccatum sacrilegio Judæ traditoris; & tamen si verâ pœnitentiâ ductus ab enormi scelere conversus ad Deum fuisset, non est dubium, quin & veniam impetraverat. Rectè propterea S. Johannes Chrysoström ad Theodorum Monachum lapsum: (b) *Equidem, ait, dico, quod supra fidem alijs apparet; nec illud quidem peccatum Judæ esse majus, quàm auxilium, quod nobis à pœnitentia venit.* Quoniam verò Sanctus hic Præsul auxilium veniens à pœnitentia majus asserit esse, quàm Judæ sacrilegium: certè multò major (est enim infinita) Dei misericordia est; quàm cujuscunquæ sceleris, aut flagitii sit malignitas, enormitas, & magnitudo.

3. Multitudinis etiam peccatorum est eadem ratio, quæ & enormitatis. Etenim sit peccatorum tantus numerus, ut nullâ numerari possit humanâ facultate: nihilominus Domini miserationum adhuc

(b) S. Joan. Chrysostr. ad Theodor. lapsu.

major est numerus; quia infinitus. Undè rogat celebris ille pœnitens, iniquitatem suam omnium peccatorum suorum numerum sub uno iniquitatis nomine comprehensum deleri secundum multitudinem miserationum Dei. Secundum multitudinem, ait, *miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.* (a) In quem vericulum commentans S. Hieronymus ait: (b) *Miserationum dixit: quia multa sunt peccata mea, & miserationes tuæ multæ, scilicet infinitæ.* Nam etsi multa, imò æquè infinita sunt alia opera Dei; tamen (c) *miserationes ejus super omnia opera ejus; ut jam nihil dubitationis remaneat; miserationum ejus multitudinem esse super omnem multitudinem peccatorum.* Idcirco diabolus tantum, & ejus angeli desperari debent, & desperare, confirmati videlicet in malo, jamq; per definitivam sententiam ad infernum damnati; Non autem homo, qui convertibilis adhuc est, quamdiù vivit, à statu malo ad bonum; uti sapienter Divus Augustinus

ait: (d) *Diabolus, & angeli ejus in scripturis sanctis manifestati sunt nobis; quod ad ignem æternum sint destinati. Ipsorum tantum desperanda est correctio: desperanda simul ipsis & venia: non autem homini; qui & corrigi, quamdiù vivit, potest; & damnationis sententiam nondum accepit; & propter quem salvandum Deus homo factus est: Qui propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de Cælis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & Homo factus est.*

4. Difficultatem ex peccatis in statum pristinum emergendi, id est; hinc quidem pravam, eamq; radicatam consuetudinem deserendi; inde verò ad eandem, in quas olim totus incumbibat, sensuum & carnis afflictationes, & ad disciplinæ, pœnitentiæq; exercitationem sedulam redeundi post tantam indulgentiam, quod attinet, etiam hoc impostor ille nequam oggannit tanquam (sic ut dicam) impossibile. Sed quàm impudenter id suggerat, advertete.

(a) Psalm. 50. 3. (b) S. Hieron. hic.

(c) Psalm. 144. 9.

(d) S. Aug. in Psal. 54. v. 1.

Videlicet aliud extorquere non adnititur, quàm obstinam in malo perseverantiam; & auxilii divini, quod implorantibus adest præsentissimū, desperationem. Tum & imbecillitatem corporis, ac virium debilitatem obtrudit: ut à bono proposito mentem in parvum animum penitus abjectam deturbet. Verùm sive divinum auxilium; sive corporis, & virium spectetur imbecillitas ad exuendum malum habitum, ad deserendam pravam consuetudinem diuturnitate radicatam, ad vincendas, affiones, & affectus inordinatos, ad subeundas alacriter, quas aut regula præferibit, aut religiosæ vitæ status fert ordinarius, aut ob pœnitentiæ fructum ultroneè suscipere suadet conscientia, mortificationes; utrumq; mira expedit in Deum fiducia; siquidem auxilium Dei, multò majus est; quàm omne vel maximum peccatum; imò quàm omnia vel maxima peccata, & alii pœnitentiæ propositum impediētes obices quicunqve.

5. Hoc cum primis Apostoli Divi Pauli docet auctoritas ad Philippenses ita scribentis: (a) *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Quæ verba prorsus omnipotentem ostendunt hominis animum fieri tam ad passionum, sensuumq; victoriam; quàm ad aspera quæcunq; propter pœnitentiam opera suscipienda, sicut & ad deserendos malos habitus ex diuturna consuetudine contractos. Undè S. Bernardus in Sermone quodam assumens hunc Apostoli textum aliqua cum admiratione sic ait: (b) *Quanta fiducia vox! Omnia possum in eo, qui me confortat. An non omnipotens, cui omnia possibilis sunt? Nihil omnipotentiam Verbi clariorem reddit, quàm quòd omnipotentes facit omnes, qui in se sperant. Deniq; omnia possibilis sunt credentibus. Ita animus si non præsumat de se, sed si confortetur à Verbo, poterit utiq; dominari sui, ut non dominetur ei omnis iniquitas. Ita, inquam, Verbo inuixum, & indutum virtute ex alto nulla vitæ, nulla fraus, nulla jam illecebra poterit vel stantem*

(a) *Philip. 4. 13.* (b) *S. Bern. Serm. 85. in Cant.*

deijcere, vel subijcere dominantem. Ita S. Bernardus.

6. Deindè suffragatur etiam, & mentem ad poenitentiam mirificè erigit, atq; roborat exemplum illud Augustini. Qui de viribus suis ad fortiter è vitiorum cæno resurgendum diù disputans, ac pravà consuetudine identidè suggerente: *Putane sine istis esse poteris?* In ecstasi quandam raptus, vidit Continentiam habitu speciosè, simul & honestè virginis allicientem, ac blandè vocantem ad se, multà omnis ætatis, & sexùs utriusq; coronà cinctam, adhortantem autem eorundem continentium exemplo ad ferriam conversionem. Quod quidem oblatum sibi visum ipse Sanctus ita describit: (a) *Aperiebatur, inquit, ab ea parte, quã intenderam faciem, & quò transire trepidabam, casta dignitas continentie, serena, & non dissolutè hilaris, honestè blandiens, ut venirem, neq; dubitarem; & extendens ad me suscipiendum, & amplectendum piar manus, plenas gregibus exemplorum. Ibi tot pueri, & puellæ: isti juvenus mul-*

(a) S. Aug. Confess. lib. 3.

*ta, & omnis ætas, & graves viduæ, & virgines, anus, & in omnibus ipsa Continentia nequam sterilis, sed fecunda mater filiorum gaudiorum de marito te, Domine. Et irridebat me irrisione exhortatoriã, quasi diceret: Tu non poteris, quod isti, & istæ? An verò isti, & istæ in semetipsis possunt, ac non in Domino DEO suo? Dominus Deus eorum me dedit eis. Quid in te stas, & non stas? Projice te in eum; noli metuere; non se subtrahet, ut cadas. Projice te securus; excipiet te, & sanabit te. Et erubescibam nimis; quia illarum murmur adhuc audiebam; & cunctabundus pende-
bam. Et rursus illa, quasi diceret: Obsurdesce adversus immunda illa membra tua super terram, ut mortificentur. Narrant tibi delectationes, sed non ut lex Domini Dei tui. Ista controversia in corde meo non nisi de meipso adversus mei sum. Ita de se Divus Augustinus.*

7. Ex cujus acerrima pugna pravam inter consuetudinem, & respiscendi voluntatem liquet; quanta sit in Deum ad plenam sui victoriam habenda fiducia, cum dicit:

cit: *Proijce te in eum*: Et quàm promptum sit divinum auxilium resurgere serivò volenti; dum adhortatur: *Noli timere; non se subtrahet, ut cadas*. Igitur frustra dæmon obtrudit in statum pristinum, & ad frugem redeundi quamecunqve difficultatem. Deus est, qui operatur in corde conversionem: in ipso tota sit spes, & fiducia. *Non se subtrahet, ut cadas*. Omnia poteris in eo, qui te confortat. Quam in rem etiam S. Joannes Chrysostomus ad Theodorum Monachum lapsam: (a) *Hominibus*, inquit, *hoc esse supra viros apparet; Deo tamen omnia in manu sunt*. Itaque ne desperet ad optima committari. *Quod si cocodæmon tantum potuit, ut te à vertice illo, & fastigio virtutis in extremum malitiæ detruderet; multò magis Deus in pristinam te poterit vindicare libertatem; neq; in eam solam, sed tibi multò feliciorém, quàm fuit prior, perficere*.

8. Jam verò peccatorum veniam quod spectat consequendam; etiam ad hujus evertendam spem omnes adhibet machinas, in Deum blasphemus ini-

(a) S. Jo. Chry. Paran. ad Theod. lapsum.

micus, in animam pœnitentis infidiosus. Sed validum hunc diabolicæ persuasione arietem validior, imò validissim9 Christi Domini Servatoris nostri retundit ad lividos Pharisæos ictus, ita respondentis: (b) *Euntes discite, quid sit: Misericordiam volo, & non sacrificium*. Non enim veni vocare iustos, sed peccatores. Equis desperet veniam, quando pro solis peccatoribus salvandis Christus venit? Audet propterea ex hac sententia S. Paulus Apostolus Dei misericordiam ad omnium peccatorum informationem in uno se plurimum exaltare: & nè quis enormitatem criminum de venia desperet, se peccatorem primum, id est, maximum appellat; & tamen misericordiam, ac veniam consecutum.

(c) *Fidelle*, inquit ad Timotheum, *sermo, & omni acceptione dignus; quod Christus IESVS venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. Sed idèò misericordiam consecutus sum, ut in me primo ostenderet Christum IESVS omnem patientiam ad informationem eorum*.

(b) Matth. 9. 13. (c) 2. Tim. 1. 15.

qui credituri sunt illi in vitam æternam.

9. Ubi premendum est bene, quod dicit, ut in me primo ostenderet patientiam. Id est: Cum multi fuerint, & sint in mundo peccatorum ægritudine laborantes, inter quos ego primus, & maximus sum, in me quoque primo, & maximè ægroto Christus JESUS maximam exercuit miserationis suæ potentiam, & bonitatis suæ patientiam ad me sanandum, & convertendum; ut exemplo meo cæteri quantumlibet flagitiosi veniæ spem non abijcerent; sed consideratâ Domini JESU in me patientiâ discerent veniam non desperare. Undè Theodoretus expendens hæc Apostoli verba, pulchrâ similitudine sumptâ à sapiente Medico loquentem Apostolum aliâ paraphrasi inducit sic: (a) *Quemadmodum Medicus, cum in una domo multi simul ægrotant, & omnes de salute desperant, si unum pessimè affectum acceperit, & datu ei medicamentu ad perfectissimam sanitatem deduxerit, facit, ut omnes alij bono sint ausi-*

(a) Theodoretus.

mo, ac fiduciam concipiant; Ita Dominus Christus animarum Medicus, cum factus esset homo, pro salute peccatorum, me, qui eram iniquissimus, & omnium sceleratissimus, non solum à prioribus liberavit maculis, sed maximè donis obruit, omnibus hominibus in me ostendens suam patientiam, & clementiam; ut nemo eorum, qui maxima perpetraverint, ad me respiciens, de salute desperet. Id ipsum etiam urget aureum os in sua Parænesi: (b) *Cave dicas; q̄s tantum veniæ locum concedi, qui modicè deliquerunt. Nam: sringe, si lubet, aliquem universâ malitiâ redundantem, & patrârit omnia, quæ à regno excludunt; si, ut demus, non sit extra fidem, sed fidelis aliquando fuerit, acceptusq̄ Deo, postea verò factus scortator, mollis, pædico, fur, ebrius, calumniator, aliq̄, id genus flagitia sedulo committat; equidem illi non ero desperationis auctor, neq̄, si perseveravit ad extremam usq̄ senectutem cum infandis illis, maximisq̄ vitij. Inculcat hæc oratione suâ Sanctissimus Præsul; nullum etiam sceleratissimum, & omnium, quæ cogitari possunt, flagitiorum*

(b) S. Joan. Chrysol. ubi supra.

patratorem maximum ad ultimum planè senium in consuetudine peccandi perseverantem, non tamen debere veniam desperare.

10. Nam de illa auxilii divini, gratiæq; mensura, & numero, unicuiq; præfixo, sicut & de puncto, in quo mortale peccatum admissum extorserit è divinæ justitiæ manibus reprobationis sententiam, disputent, ut volunt, alii. Satis sit hinc persuaderi; sceleratissimo cuique, quamdiù spirat, veniam non esse desperandam, modo verè, seridq; pœniteat; nec ferri damnationis sententiam in aliquem, quantumcunq; desertum, & derelictum à gratia, nisi postquam sine pœnitentia spiritum exhalavit. Similiter & de brevitate temporis, & jam in extrema senectute, in qua non superfit amplius ad condignam pœnitentiam spatium, quod adversarius insufurrat. Nam verum quidem est; non solum hoc breve, quod superest, tempus vitæ; sed etiam longissimam ætatem in maxima pœnitentia transactam, non

sufficere ad condignam pro Dei offensa, quæ est infinita, satisfactionem; attamen conjunctam meritis passionis, & mortis Christi, pro maximis quibusvis, plurimisq; flagitiis, esse plusquam sufficientem. Quia Christus per mortem, & passionem id sibi meritus est; ut, sicut non solum pro unius hominis, sed etiam pro omnium, & pro totius mundi peccatis satisfecit, ita opera pœnitentiæ conjuncta meritis ejusdem abundè satisfacerent pro quibuscunq; peccatis. Idcirco S. Joannes in prima sua Canonica: (a) *Ipse est, inquit, propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.* Itaque quam pro peccatis suis suscipit aliquis pœnitentiam; eam infinitis meritis acerbissimæ passionis, ac mortis Christi jungat, & humiliter in balneo sanguinis amabilissimi JESU Christi totam immergat; & veniam in serja, sinceræq; pœnitentia consequetur. Sed neq; temporis aliquid evincere potest brevitatis. Dei misericordia non diutur-

(a) 1. Joan. 2. 2. Titus

nitatem præscribit, sed intentionem respicit pœnitentiæ. Cui, si vera sit, unum etiam sufficit momentum. Unde sene- hex, an juvenis; sanus, an infirmus; validus, an debilis; parum jam, an multum adhuc victurus sis, hoc non attende; sed simpliciter, & cum omni humilitate ad Deum convertere; detestare peccata, nec amplius ad ea redire constitue firmiter: Cætera, tempus, ætatem, valetudinem, DEO committe. Propositum hoc erigit Divi Joannis Chryso- stomi aurea sententia; quæ, postquam plurimum com- mendavit Dei amorem erga pœnitentem, quamvis ex pro- fundissima peccatorum abys- so, redeuntem tamen ad se in paternum amplexum per- amanter admittit, addit deni- que: (a) *Quodq; est majoris faci- litatæ argumentum; etiamsi non omnem præ se fert pœnitentiam, brevem illam, & exiguo tempore factam non abnuitt, sed magnâ pensitat mercede. Non est quis aut per ætatem, aut per vi- rium imbecillitatem, tanti, ut jam nec rigidâ mace- rare possit corpus inediâ, nec*

(a) S. Joan. Chrysost. ubi suprâ.

miseram carnem duris ad san- guinẽ usq; concidere flagris; nec nudâ humo singulis, vel saltem alterois noctibus abje- cta membra chameuniâ duri- us exercere? Equidem hæc, & plura, majoraq; si mortali peccato commeteris uni, nè dum plurimis, iisq; gravissi- mis perpetratis, ob offensâ Dei magnitudinem, exigua sunt; & cum æterno suppli- cio, quod mortalis commere- tur culpa, si conferantur, punctum unum exiguum, imò nihil sunt: attamen Deus in pœnitente non hæc magis re- spicit, quàm cordis, & animi pœnitentis intentionem. Non potes illa magnâ pœnitentiæ, quæ desideras, exercere ope- ra? Fac, quod potes; quan- do non potes, quod, & quan- tum desideras. *Non enim ad temporis rationem, (iterum Chrylostomus ait) sed juxta affectum animæ solet dyjudicari pœnitentia. (b) Audi, quid dicat Deus apud Joël Prophe- tam æquẽ tibi, atq; omni præ- varicatori: (c) Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & in fletu, & in planctu: &*

(b) Idem ibid. (c) Joël. 2. 12.

scindite corda vestra, & non vestimenta vestra; & convertimini ad Dominum Deum vestrum. Quia benignus, & misericors est, patiens, & multæ misericordiæ, & præstabilis super malitiâ.

12. Deniq; quidquid in hoc genere possit inimicus in contrarium oggerere; ruit impostoris omne argumentum. Quia Dei benignitas, & misericordia multa est, & præstabilis super omni malitiâ. Oganniat veterator; excidisse te gratiâ. Verum est: sed eam ruinam reparat pœnitentiâ. Oclamitet; non mereri te posse, de quo excidisti, regnũ Cœlorum. Verum est: sed Christus illud meritis est, & donat pœnitenti. Hoc argumento Divus olim Bernardus oggantem confudit caco-dæmonem. Permolesta catarthi vis Sanctum virum pœnè suffocavit; & tunc ecstasin passus ad divinum sibi visus est rapi tribunal: & mox accusatorem diabolum adfuisse, omniaq; peccatorum capita accuratiùs recensuisse; dedisse verò & defendendi sui copiam. At vir Sanctus nihil eâ

turbatus accusatione totus in Christi meritis confusus ita reposuit: (a) Fateor, non sum dignus ego; nec proprijs possim meritiũ regnum obtinere Cœlorum. Ceterum duplici jure illud obtinent Dominus meus IESVS Christus, hæreditate scilicet Patris, & merito passionis possidet; cum quod sit unigenitus Patris æterni, regniq; Cœlestis. Altero ipse contentus, alterum mihi donat: ex cuius dono jure illud mihi vendicans, non confundor. Ad hæc audita Stygius impostor fædo rubore suffusus disparuit, & omnis illa iudicii species cum tribunali suo evanuit. Sed jam omnia hoc paragrapho dicta claudat illa cum affectu per Ecclesiasticũ pronuntiata adhortatio: (b) Respicite filij nationes hominum, & scitote: quia nullus speravit in Domino, & confusus est.

§. II.

Quò majores, & plures culpe sunt; eò major in Deum habenda fiducia est.

I. Contingat miserum Re-

(a) S. Bernard. ut in eius habetur vita apud Petr. Ribad. die 20. Aug.

(b) Eccl. 2. 11.

ligiosum aliquem in eam vitiorum multitudinem, & enormitatem prolabi, (sicut in præcedenti Parte Secunda passim, & sparsim videri potest) ut flagitiorum ejus, iniquitatum, & malitici vix nomen inveniatur. Dices sacrilegum? Parum est. Quia Religiosus in omni votorum violatorum genere tot admittit sacrilegia; quot votorum ab eo transgressiones admittantur. Dices iniquum? Minus est. Quia nomen hoc unicuique; etiam extra religiosum statum competit prævaricatori. Dices impium? Nihil est. Quia non soli Religioso, qui sacra, qui divina, qui Deum ipsum contemnit, imputatur impietas. Invenies post protoparentum superbiam, post Israëlitiçi populi in deserto ingratitude, post Saulis sacrilegam impietatem, alios infinitos impietatis calculo notatos. Quid dicam post novam nature humanæ per Incarnati Verbi, veri Dei, & hominis incomprehensum mysterium instauracionem? sic, ut in ipso Dei Filio (ô dulceni tanti my-

sterii, beneficii; memoriam! ô inexplicabilem in commemorando dulcedinem!) ut in ipso, inquam, Dei Filio tota hominis natura in admirabilem vitæ novitatem adscita non jam carni, sed Deo, & iis, quæ Dei sunt, militaret. Et ecce, hem, quantis iterum peccatorum enormitatibus, & blasphemis in Deum, in Religionem, in sacra omnia sit vitum est! adeo, ut enumerandis, & supputandis hæresibus, blasphemis, Apostatis, & Atheis librarius nullus sufficiat. Et hi omnes æquè sacrilegorum, impiorumque, titulos sortiti sunt.

2. Igitur Religiosus immemor vocationis suæ cum omnia illorum nomina, nomina autem? imò res, id est, nefanda flagitia, scelera, & impietates veluti compendio collecta sibi conflet; nescio, quonam titulo sit vocandus. Qui vocatus ad religiosum statum, hunc contemnit; divini luminis, gratiæ, donorumque Cœlestium factus confors, hæc omnia conculeavit; corpus, & animam, suavissimum Deo

Deo per votorum nuncupationem semel oblatum holocaustum suffuratus est; templum Spiritus Sancti, summiqve Dei sedem, animam videlicet suam olim fidelem, turpissimè profanavit; in Dei domesticum, amicum, & hæredem adscitus, eam dignationè abjecit. O scelus omni sacrilegio majus! ô sacrilegium! cujus enormitati par aliud non invenias: & tamen postquam omnem impietatis immanitatem in suum unius admisit animum, etiam omnium sacrilegiorum genera postquam unus ipse patravit, adhuc Dei bonitati, misericordięq; comparatus, eam non superavit malitiã, non exhaustit, non extinxit in se ita, ut benè sperare non debeat, aut veniam desperet.

3. Erigit in hanc fiduciam ipse Spiritus Sanctus apud Sapientem, cum ait: (a) *Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis querite illum.* Scio sententiam hanc inculcari præsertim illis, quibus incumbit sedere pro tribunali- bus, & omnia ad divinæ sapi-

(a) Sap. 1. 1.

entiæ, simul & justitiæ normam, lancem, & regulam arbitrari; præmittitq; propterea: *Diligite justitiam, qui judicatis terram.* Quæ parænesi monentur judices, tam justitiam, quam bonitatem Dei non seigniter imitari. Nihilominus unusquisque privatus etiam conscientię suæ, vel potius enormium peccatorum suorū, arbiter potest in partem suam hæc verba Salomonis accipere; & dum compunctus ad conversionem omnes inspexit conscientię suæ latebras, vitamq; suam, & admissa flagitia sua perscrutatus, adverterit eò scelerum se pervenisse, ut suamet sententiã non unum, sed mille damnatorum ad æterna supplicia se commeruisse cognoscat inferos; nec suppetere modum, quo Deum flagitiosissimã vitã placare possit offensum, indignūqve se judicet omni misericordiã: sciat nihilominus, his omnibus agnoscere bonitatem Dei majorem, & ad eam confugere cum fiducia: *Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis querere illum.*

Quia

*Quia nullus speravit in Domino,
& confusus est.*

4. Fortalsè dices: Indignus omni venià sum: divini judicii rigor ab omni me jam excludit clementia: ipsa peccatorum enormitas, & multitudo, teste conscientia meà, suppliciiis me deputat sempiternis, absq; eo, quòd ad Dei tribunal sistendus, aliam non sim sententiam accepturus, quàm æternæ damnationis. Infelicem me! miserum me! quòd me vertam? Perii: æternum perii. Sed paulatim. Tu quidem rigidus esto contra te judex; at non desperabundus actor. Occurrit enim Spiritus Sanctus, & inculcat: *Sentite de Domino in bonitate.* Non tam crudelem existima Deum, ut plasma suum ire perditum velit. Ibi te salvat Deus; ubi te ipsam ex æquo damnas: ibi te dignum misericordià decernit; ubi tu rigidus es adversum te judex: ibi clementiæ tibi calculum offert; ubi te pœnas omnes commeruisse pronuntias. Et quò major iniquitas est tua; eò major in te propendet bonitas;

si bonum, si misericordem, si præstabilem super malitia cõfiteris: *Sentite de Domino in bonitate.* Qui sensus ut uniuscujusq; peccatoris altius infidat animo, S. Hieronymus pro voce hac *Sentite*, legit, *Sapite.* Quæ vox non solum ad judicium, sed etiam ad affectum pertinet: id est; *Sentite*, & *sapite de Deo*, non quòd sit severus, maleficus, crudelis, ac rigidus exactor, & tyrannus: sed quòd sit benignissimus, beneficentissimus, optimusq;vè.

5. Ut autem magis ad propositum nostrum veniamus; eò videlicet majorem habendam esse fiduciam in Deo, quòd major est prævaricatoris iniquitas, & quo pluribus est obnoxius culpis: Erigit in hanc fiduciam illa Divi Pauli Apostoli sententia, quâ scribens ad Romanos, ideo docet subintrasse legem, ut abundaret peccatum: id est; non ut homines ex occasione legis tantò magis peccarent; sed ut ex lege venirent in cognitionem peccatorum, quæ ante legem non cognoscebant esse peccata. Dicit itaq; (*) *Lex au-*

(*) Rom. 5. 10.

tem subintravit, ut abundaret delictum. Vbi autem abundavit delictum; superabundavit gratia. In qua sententia duo sunt observanda. Primum, quod dicit: Abundavit delictum. Alterum, quod addit: Superabundavit gratia. Primum quod attinet, sciendum est: quod ex occasione legis adeo delictum invaluit, ut ad summum malorum, & peccatorum venerit mundus in statu legis. Et quia tantis à malis non poterat ullà jam ratione liberari, Deus secundum infinitam misericordiam suam, exseruit potentia suæ virtutem ad eum salvandum; misitq; Filium suum unigenitum, ut per hunc tandem salvaretur. Et hæc

fuit illa plenitudo temporis, (id est, delictorum in summo gradu abundantia) de qua loquitur Apostolus ad Galatas, inquiens: (a) Vbi venit plenitudo temporis; misit Deus Filium suum. In quæ verba S. Bernardus opportunè: (b) Nimirum, inquit, plenitudo, & abundantia temporalium, oblivionem,

(a) Gal. 4.4. (b) S. Bern. Ser. 1. de Adventu.

obstinatio) abundantia, inquam, temporalium, oblivionem, & inopiam fecerat æternorum. Opportunè tunc advenit æternitatis, quando magis temporalitas prævalebat. Quod etli quibusdam videatur magis symbolicum, quàm ad literam, secundum quam significatur adimpletio temporis à Deo Patre præfixa; tamen planissimè referri potest etiam ea præfinitio temporis ad plenitudinè, quæ prævalebat iniquitas; ut tunc Pater Filium suum mittere constituerit, miseritq; cum abundaret, & ad summum quendam apicem evaderet delictum. Itaq; Sanctorum Patrum, qui ante Christi natiuitatem fideles ex hac vita decesserant, tota spes, & fiducia fuit in Verbi æterni incarnatione tunc quidem futura, Deumq; tunc maximè tantum iri misericordiã, missurumq; Filium suum unigenitum ad salvandum, redimendumq; mundum: cum mundus idem in summum peccatorum prolapsus jam tandem divinæ potentia manibus, quas misericordiæ viscera salvandæ natu-

ræ humanæ relaxârunt, ab extrema calamitate, id est, ab æterna morte, ab Erebi faucibus, & à peccatorum durissimis, quibus attinebatur, vinculis in libertatem filiorum Dei assereretur, verè tunc, quando *abundavit delictum*.

6. Alterum, quod in eadem S. Pauli sententia venit observandum, & opportunissimè facit ad propositum nostrum, est; quod dicit: *Superabundavit gratia*. Videlicet abundantia delicti, seu peccatorum gravitati, ac multitudinì tribuitur *Abundavit*; Gratia verò *Superabundavit*. Ut vel inde constet, majorem esse divinæ gratiæ, & misericordiæ abundantiam; imò (ut divinæ Scripturæ verbo respondeat nomenclatio) superabundantiam, infinitis omninò parafangis abundantiam delicti superasse. Est hæc observatio Gvillielmi Estii super Apostoli recitatam sententiam ita scribentis: (a) *Dicitur autem de peccato, Abundavit; de gratia, Superabundavit. Quia gratia peccatis etiam multum abundantibus prevaluit, ac potentior fuit.*

(a) *Estii Comm. in Ep. Rom. t. 5.*

Et, *Misit Filium suum* (idem ait) *inseffissimis inimicis opportunè* (nimirum in plenitudine temporis) *benè faciens*. Quam gratiæ superabundantiam ad summam peccatorum abundantiam Dei Filius ut amplius testaretur, quid non egit? Tunc, cum malitia usq; ad ipsum patrandum evasit Deicidium, quo jam peccatum, scelus, & sacrilegium majus inveniri non potuit, ipse gratiæ, charitatisq; maximum exhibuit argumentum, quo in præfenti vita nihil majus, & salubrius inimicis suis exhibere potuit, semetipsum in Eucharistiæ reliquit Sacramento, in perpetuum immensæ charitatis, imò & in æternæ gloriæ, quam conversis ad pœnitentiam daturus esset inimicis licet, mnemosynon, & pignus; ut verè, postquam peccati malitia ad summum in genere suo pervenit apicem, in summo quoq; superabundaret gratia, & misericordia. Patheticè sensum hunc expressit Joannes de Sylveira, dum in eadem Apostoli verba sic scribit: (b) *Cum Christus Dominus*

(b) *Sylveir. 10.5. lib. 7. c. 5. q. 3. Nu. 22.*

suorum

suorum inimicorum acerbissimum odium ad extremum furorem erupisse conspexisset, seq̄ a discipulo suo ad necem venditum, à Judæis ad mortem machinatum, à Pontificibus, ac Principibus tanquam reum divinæ læsæ Majestatis, ut reum accusatum, cumq̄ jam inspexisset ipsum temporis articulum, ac horam (hic nota plenitudinem temporis, & summam abundantiam delicti) non in ipsos inimicos fulgura, ac ignes coniecit; sed eis intimè sui amoris pignus, summumq̄ ornatum beneficium in ipso temporis puncto eis confert, divinum scilicet Eucharistiæ Sacramentum; in quo non ad horam, sed ad finem usq̄, sæculi eis sese manducandum apponit, commutans eis amaritudinem fellis in miram divini epuli suavitatem; & opprobria propria, ac injurias, in supremum honorem, ac dignitatem, hominibus concessum.

7. Jam ex hac universa ratiocinatione colligitur, & patet manifestè, ad quantam Mundus, & postremo Judæorum populus enormitatem evaserit delictorum, adeò, ut nec pejus, nec majus ab impiis admitti potuerit delictum:

ubi nec ipsum Deum humanà carne vestitum, suavissimèq̄; cum hominibus conversantem suscipere, prædicantem, ac docentem audire voluerunt: (a) In mundo erat, (Divus ait Joannes in Historia sua) & mundus eum non cognovit. In propria venit; & sui eum non receperunt. Et, quod amplius, opprobriis, calumniis, aliisq̄; pessimis habitum modis innocentissimum ad ignominiosissimam condemnarunt mortem: Mortem autem Crucis. (b) Quæ tam enormis hominum malignitas, quid aliud merebatur, quàm iterum vel cataclysmo consumi; vel fulminibus, sulphure, & igne de Cælo missis, in cinerem, & favillam redigi? quàm inexplicabili confusione, Cælo, terrâ, mariq̄; permixtis, omnia in antiquum quoddam reduci chaos, nec amplius in novam formam, & faciem reformari? Et tamen, cum ob summam malitiam desperata jam essent (secundùm hominem loquendo) remedia, summa divinæ charitatis, emittit efficacia; ut misericordissimus DEUS

(a) Joan. 1. 10. (b) Philip. 2. 8.

mitteret Filium suum unigenitum, & ipse plasmatis sui misertus porrigeret dexteram pereunti: *Misit Filium suum unigenitum, & ita verè, ubi abundavit delictum, superabundavit gratia* sic, ut divina bonitas infinitè major emereret, quàm erat enormitas, & numerus peccatorum. Non ergò desperet Religiosus, in quantamcunq; flagitiorum prolapsus profunditatem. Ex hac enim cum nemo sit hominum, qui possit eruere, ad Deum convertatur, veniam humiliter imploret; sentiat de Domino in bonitate, & quærat illum in simplicitate cordis; sapiat, & intelligat; quòd incomparabiliter ipse sit major in misericordia, quàm inveniri possint ulla delicta; & tunc immensam quoque misericordiam consequetur. Quia DEUS ad manifestandam gloriam, & bonitatem suam, ibi tantum, & quidem promptissimè succurrit; ubi secundum hominis æstimationem omnia desperantur: *Nullus speravit in Domino, & confusus est.*

§. III.

Fiduciam in Deum moderetur amor, & timor.

1. Et si maximo cuiq; peccatori convertenti se ad Deum fiducia debeat esse non secus, atq; in æstuoso mari, tentationum ferventibus undiq; procellis jactato, (cacodæmone tunc maximè salutem animæ impedire conante) firmissima quædam anchora, quæ tempestates eludat omnes, & ita conversionis, imò salutis, portum feliciter contingat: tamen nè quid nimis fiat in ea confidendi constantia, animusq; medium excedens in præsumptionis extremum facile, tanquam in scopulum, impingat; præcipuè verò, nè quis existimet, in spem infinitæ misericordiæ Dei securius etiam peccari posse, sit hic operæ pretium, argumento superiori hoc adnectere; nimirum fiduciæ temperamentum aliquod adjiciendum esse, quo veluti fræno quodam intra fines suos contineatur. Est quidem

dem certum; nullum peccatum esse tam enorme; nec ullam esse tantam peccatorum multitudinem, quam Dei misericordia non superet infinite; ideoquæ de paternis ejus visceribus miserendi, nunquã est desperandum: sed fiducia, quam Deus in unoquoque requirit, habeat, est necesse moderatores suos, quorum ductu sic incedat pœnitens, ut evitet excessum. Et in hoc primas obtinet partes erga Deum amor. De quo licet alibi, quantum fieri poterat, jam dictum sit; hic tamen etiam brevibus eandem materiam, sed in alio sensu, attingemus. Ibi quã religioſe vocationis amor commendatur custos, (idem & de timore dicendũ) hic quã ductor fiduciæ, quam conversus ad pœnitentiam habere debet.

2. Est igitur in anima pœnitente tam fortis excitanda dilectio, ut Deum suum amet non propter bonum suum aliquod privatum, id est; quatenus misericordiam consecuturam se sperat, & peccatorum veniam: sed purè propterea,

quod Deus summè dilectus amari sit dignus, etiam quatenus justè de peccatis vindictã sumit, castigat, punit, & nè minimæ quidem indulget culpæ; multò minùs connivere vult gravissimis illis antea actis flagitiis, propter quæ factus est alienus à Deo. Et hic verus, ac purus erga Deum est amor, quem post lapsum, & post gravissimã ruinam suam concipere debet Religiosus. Ex hoc amoris affectu nullam temporaneam de quacunque creata re, nisi in quantum ad Dei gloriam, honorem, & cultum pertinet, consolationem admittere velit: inter adversã, quæ Deo permittente patitur in fama, in æstimatione, in corpore per ægritudinem, in animo per anxietatem, inter contemptus, & injurias; inter calumnias, & vexationes, & opprobria; maximè verò in spiritus ariditate, ac desolatione, constanter dicat cum patientissimo Job: (a) *Et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non parcat; nec contradicam sermonibus Sancti. Hæc enim esse debet con-*

(a) Job. 6. 10.

verſi ex malo ſtatu ad poenitentiam indoles, ut per contemptum ſe, totus ad Deum, & ad ejus honorem tendat; & quantum divinæ Majeſtati per inſolentem vitam derogavit, tantum, quin etiam multò plus, ſi fieri poſſit, ex ſui deſpicientia ſtudeat compenſare laudi, honori, gloriæquæ Dei, totum ſe manibus, ac voluntati divinæ permittendo; nec ampliùs vel in minimo contradicendo ſermonibus Sancti.

3. Qui quidem amor in eam affectionem DEI ſummè diligendi effuſus hinc aliud non deplorat, quàm offenſas, quibus in Dei Majeſtatem tantà bonitate, totq; beneficiis etiam de peccatore benè meritam fuit injurioſus; indè charitatis ardentiores erga tam beneficum conceipit, elicitquæ flammas; quibus æquè juſtū, ac miſericordem amabiliter ambit, & amplectitur Deum. Faciat, quantum ad offenſarū deplorationem, exemplo parturientis illius Socrus ſummi Sacerdotis Heli; quæ uno, eodemq; die & loco deſtitu-

ta, & marito viduata, & in edita cum inexplicabili doloris vehementia prole, animam quoq; jamjam effuſura, nec vitæ ſuæ diſpendium, nec ſoceri repentinam mortem, nec mariti miſerandum interitū, ſed cum arca Dei capta gloriam Domini tranſlatam de Iſraël luxit. Cum enim jam ageret animam, & adhuc dici ſibi audiret (a) in ipſo momento mortū: *Nè timeas; quia filium peperisti*, lugubrem illam cum migrante ſpiritu emiſit vocē: *Translata eſt gloria de Iſraël: quia capta eſt arca Dei*. Sic verus amor nulla præſentis temporis lugeat, quæ ſubit, diſpendia: non calamitates, anxietates, & miſerias ſuas ob peccatorū enormitatem conſtatas deſſeat: non pœnas, & ſupplicia delictis ſuis debita deploret; ſed graviffimas in Deum Optimum ſletibus expiari ſtudeat offenſas, quarum cauſa tranſlata eſt gloria Dei ab anima ſua; blaſphemiam nominis Dei in anima ſua admiſſam, amariffimis eluere lacrymīs pergat. Unde fiet, ut fortis hæc dilectionis operatio

(a) 4. Reg. 4. 20.

fiduciam mirabiliter moderatur, & in Deo firmet, nè possit vel præfidere nimium, vel nimis diffidere; ut hæc aptissimè quadret illud Apostoli ad Romanos: (a) *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Et illud, quod Divus ait Gregorius: (b) *Electi, (in quorum numero verè pœnitens etiam censendus est) Electi, inquam, in tentatione proficiunt; & quod eis diabolus præparavit ad ruinam, hoc Deus eis convertit ad gloriam.* Nimirum præparabat misero Religioso certam ruinam inimicus, ubi seductum per multa flagitiorum trahebat præcipitia: sed jam per pœnitentiam converso Deus omnia convertit ad gloriam. Quod totum operatur ejus immensa bonitas, quæ conversum, & jam seridè diligentem vicissim diligit, dirigit, protegitque. Et hæc quidem de amore fiduciam moderante, aut verius ducente.

4. Timorem verò quod attingit; etiam hic ad fiduciam moderationem summè necessarius est, idèò, nè conversus ad pœnitentiam, immemor

timoris aut lapsum iteret, aut minus esse putet, quod timeat, & ita securius in culpam mortalem iterum consentiat. Nam ad Deum post gravem ruinam Religiosus ubi conversus est; & delictorum enormitatem dispicere, ex eaq; confundi plurimum debet; & severum, justumq; Judicem metuere: cujus iram post conversionem denuò per aliquem lapsum mortalem irritare gravioris est periculi, quàm olim ante conversionem licentiosius deliquisse. Quare S. Cyprianus in Sermone quodam ad lapsos appositè monet, ac dicit: (c) *Vos verò fratres, quorum timor in Deum pronus est, & in ruina licet animus constitutus malitia memor est, pœnitentes, ac delentes peccata vestra perspicite; gravissimum conscientie crimen agnoscite; ad intelligentiam delicti vestri oculos cordis aperite; nec desperantes misericordiam Domini; nec tamen veniam vendicantes. Deus, quantum Patris pietate, indulgens semper, & bonus est; quantum Iudicii majestate, metuendus est.* Ita Præsul Carthaginensis. Cujus sensus,

(a) Rom. 8. 28. (b) S. Greg.

(c) S. Cyprianus Serm. 5. ad lapsos.

& intentio tota in hoc est, ut ostendat eos, qui lapsi sunt, & post lapsum ad Deum conversi, dispicere peccata sua, continuèq; deplorare debere; & dum ex amore Dei turpitudinem deplorant anteaactam, & Deum ut Patrem amantissimū, ac misericordissimū diligunt, sciant etiam ut justum Judicem metuendum esse; atque hanc ratione fræno quodam contra sensiles appetentias licentiae quondam assuetas, & forsitan adhuc more suo semper ad illicita pronas, utantur; easq; non solum à lapsu, verum etiam à nimia fiducia, quæ potius in superbiam, & præsumptionem delineret, studeant continere.

5. Est namq; timor DEI novæ structuræ, post ingentē animæ ruinam, fabricandæ certissimus architectus; quo moderante fiducia pulcherrimam efficit fabricæ designationem, regulam, ac modum; quo singuli pœnitentis actus, & affectus animi ad justam consequendæ veniæ symmetriam diriguntur. Ad quod propositum Fortunatus in vi-

ta S. Hilarii ad Pascentium Episcopum sapienter ait: (a) *Culmen fabricæ Cœlestis continuare festinas, non sine timore divino.* Quòd si ille, qui vixit innocens, & Deo pro virili sua placere studuit, timorem Dei tanquam certam regulam ad culmen Cœlestis fabricæ continuandum semper adhibuit; multò magis Religiosus è ruina sua ad novam exstruendam fabricam accinctus ædificet strenuè; fabricando laboret assiduè; novam constanter prosequatur molem ad culmē continuandum; sed *non sine timore divino*; nec desperans misericordiam Domini, nec tamen etiam veniam vendicans. Ad hujus autem divini timoris in pœnitentis animo radicandi considerationem melius apprehendendam remitto Lectorem ad dicta superius in Parte Prima Cap. 13. §. 2. Num. 5. ut ita hoc timore architectonicen moderante, fabrica pœnitentiæ, ad structuræ Cœlestis culmen strenuè prosequendum ad Dei gloriam, Deo semper eodem auspice, perficiatur.

(a) Fortunatus in vita S. Hilarii.

§. IV.

Etiam relapso, minimè desperandum.

1. Notabilis est periculi post assumptam pœnitentiam, & post peccatorum detestationem, in idem, vel in eadem plura peccata recidisse. Ut enim post diuturnam ægritudinem pristina sanitate recuperatâ recidivus morbus jam vix evadit mortem: sic post recuperatam animæ sanitatem si quis ad pristina redeat vitia, vincaturq; relapso, tam veniæ desperationem, vel saltem abjectionem respiscendi facilius incurrit, quàm plerumq; spem adimit emendationis omnem. Hoc quidem judicium est humano conceptui commune: ac propterea canonico jure constitutum est; Religiosum, qui ter canonicè monitus, nec tamen emendatus, per anni spatium (in anni medii, sive sex mensium, spatium contraxit Innocentius Papa XII.) carcere in jejunio & pœnitentia probatus, dimissus au-

tem è carcere rursus in crimè vel idem, vel aliud, fuerit relapsus, per sententiam corû, ad quos de jure spectat, sex Patrum, tanquam desperatâ jam emendatione, ceu morbidam pecudem, nè cæteros inficiat, ejiciendum esse ex consortio Religionis. Quia quæ ante pœnitentiam admisa sunt crimina, fragilitatis esse videntur: quæ verò post pœnitentiam, non tam humanæ tribuuntur imbecillitati, quàm radicatæ per pravum habitum malignitati.

2. Ita quidem humanum fert judicium non ad destructionem, sed ad ædificationem; ut cæteri justitiæ rigorem arbitrati vivant cautius, hinc ad æquitatis lancem humana ponderari; indè parvum, aut nullum reperiri malitiæ patrociniæ æstimantes. Interea tamen alia sunt judicia Dei etiam relapso viscera misericordiæ non claudentis. Assuetus enim alicui vicio per diuturnitatem sicut ex antecessorum memoria, magis autem ex veteri, diuturnaque frequentatione, etiam postquam

quam ad Deum conversus licet abjecit omnia, constanterq; male consuetudini renuntiavit, tamen assiduam, eamq; graviolem sustinet pugnam: ita sine vulnere aliquo continuare certamen, saltẽm ad initium, vix potest. Acrius oppugnat dæmon, quem elapsum è castris suis militem videt, & Christi castris iterum adscitum esse; quàm illum, quem aut nunquam potestati suæ subegit; aut victum, subactumq; diu tenet; & ipsi sensus procliviores sunt ad expertam semel ac iterum voluptatem, quàm cujus nullam unquam experientiam habuerunt.

3. Itaq; sicut nihil est novi, militem multis vulneribus acceptis, etsi jam sanatis, debilitato tamen corpore vel cedere hosti, vel cadere; ita nihil est peregrini, Religiosũ antea licentiæ, vitiisque confvetum, sed jam DEi gratiã conversum, & amplexum pœnitentiæ scutum, nihilominus iterum, ubi strenuè depugnat, ictum aliquem gravem, aut etiam vulnus aliquod reporta-

re. Nam magis irritavit hostem, quàm alias, non tam validum, quàm vastrum: & dum vires ad vincendum non ipsi suppetunt, acrius ad dolos ingenium convertit, & acuit, ut aut vulneret, aut prosterнат. Rectè propterea Salvianus: (*) *Sicut exercitus, inquit, pugnaturi ea loca, per quæ venturas hostium turmas sciunt, nunc fovem interciderẽ, aut sudibus præfigere, aut tribulis infestare dicuntur, scilicet ut etiamsi non in omnia ea quispiam incidat, nullus tamen penitus evadat; ita etiam dæmones tam multas in vita ista humano generi illecebrarum insidias prætenderunt, ut, etsi plurimas earum aliquis effugiat, tamen quascunq; capiatur.* Hæc ille. Felix igitur pancratiastes, cui vulnus aliquod antea sanatum, in acriore pugna non recruduerit.

4. Interea tamen si contingat seu plagam accipere denovo, seu vulneratum cadere; ad Cœlestem archiãtrum citò confugiat; lapsus iterum, generosè resurgat; Deum pugnae parùm felicis arbitrum deprecetur; supplex imploret

(*) Salvian. lib. 6.

veniam, & non desperet; certus iterum instaurare pugnam, iterum vincere; dolum eludere; arma valerrimè pugnantis elidere, doctus experimento non jacere prostratū, sed tantò generosiùs surgere, quantò per inimici fraudem turpiùs est circumventus. In quo denuò miserabili casu nihil vehementiùs urgebit hostis, quàm ut fiduciam evertat, & desperationem in animum inducat, iterum iterumquè post pœnitentiam relapsi. Ad quod propositum eleganter aureum os: (a) *Malignus, inquit, nihil non tentat, quo nobis hanc diffidentem cogitationem inferat. Etenim non est sudandū ei, neq; modo opus habet industriā, ut nos oppugnet nimirum denuò lapsos, & jacentes, quibus nec reluctandū consiliū superest. Qui verò vinculis magnā vi ruptis (uti fit in conversione serua) receperit pristinum robur, & in rebus istis perditissimis non est acturus quietem, sedulo diabolo reluctans, sit miles lapsus; surget iterum, & hostem conficiet.* Ita S. Joannes Chrysostomus. Id-

circò cū nunquam non oppugnare pergat diabolus, & quidem majore semper impetu, quàm antea, Religiosum lapsū ad pœnitentiam conversum, si reluctando fortiter, iterum cadat vulneratus, ac victus; non propterea debet animo concidere, & desperationem admittere, tanquam non ampliùs aut veniam consecuturus, aut auxiliū Dei ad pugnam, & victoriam posthac nullum habiturus: sed, *sit vel miles lapsus, surgat iterum, & hostem conficiat.*

5. Enimverò non nego; quædam esse Sacræ Scripturæ testimonia, quæ post conversionem denuò lapsū non mediocriter perturbant, consternant, & aliquam desperationis iniiciunt cogitationem ita, ut miser animus hinc divinam gratiam, quæ excitante, juvante, & comitante conversus ad Deum superiora flagitia generosè deseruit, & pœnitentiæ scutum fortiter arripuit; indè novam insaniam suam, quæ vel in ipso pœnitentiæ statu, victus aliquâ passione, rursus in relapsū

(a) S. Joan. Chrysost. Paran. ad Theodorum Monachum.

consensit, expendendo, jam nesciat sibi consulere, veritus, nè jam hoc ipso, quòd vincere consuetudinem non possit, aut illecebræ cedens facilè, nolit, reprobatus indulgentiam non consequatur ampliùs, ac veniam peccatorum. Id quod unicè diabolus infusur- rat, & evincere conatur in relapso; tanquam justo Dei judicio jam sit datus (ut Apostolus ait) *in reprobum sensum; ut faciat ea, quæ non conveniunt.* (a) Itaq; inprimis horrendum est illud apud Ezechielem effatum: (b) *Si averterit se justus à justitia sua, & fecerit iniquitatem secundùm omnes abominaciones, quas operari solet impius, numquid vita vivet? Omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur: in prævaricatione, quâ prævaricatus est, & in peccato suo, quod peccavit, in ipsis morietur.* Deindè, non minùs horrendum est illud, & unumquemq; consternare potest, quod habetur in Epistola ad Hebræos: (c) *Impossibile est; eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum Cælestè, & participes facti sunt Spiritus*

Sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesquè sæculi venturi, & prolapsi sunt, rursum renovari ad penitentiam. Postremò Sanctus etiam Joannes Chryostomus ad Theodorum Monachum lapsum, idem serè videtur innuere, dum ipsam à desperatione dehortatus, hoc tamen addit pro cautela: (d) *Tantum nè relabaris, nè excindas spes amplas; nè in te admittas, quæ impijs accidunt.* Quibus verbis quid aliud inculcat Sanctus hic Præsul, quàm ut à lapsò removeat peccatum recidivum? quod mentem reddens impiam à veniæ spe possit excludere.

6. Non est ergò dubium, quin hæc, & his similia testimonia relapsum vehementer affligant, & novâ contra dæmonem, & assaultus ejus, susceptâ pugná consternent, fiduciam omnem adimere pergant tam veniæ, quàm auxilii divini ad hostem acerrimum superandum. At nihilominus animo sit bono millies etiam ex infirmitate magis, quàm ex malitia relapsus; tùm quòd nulla possit esse (sicut jam ali-

(a) Rom. 1. 28. (b) Ezech. 18. 24.

(c) Hebr. 6. 4.

(d) S. Joan. Chrysost. ubi suprâ.

hi dictum est) peccati tam gravis, ac multa malitia, quam Deus aut non possit, aut nolit ignoscere. Non tamen hoc ideo dicitur, ut quis in spem divinæ misericordiæ relabi, non ducat sibi Religioni, peccandiq; consuetudinem frequentet audacius. Hoc enim esset peccare in Spiritum Sanctum, & graviolem vindictam incurrere, difficilioremque veniæ causam ultrò præbere, dicente præsertim Christo Domino: *(a) Qui dixerit verbum (idem existima, qui sece- rit peccatum) contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neq; in hoc seculo, neq; in futuro.* Atque ita relapsum ex malitia, & in spem divinæ misericordiæ, certum est, magnum, nec facilè superandum ponere obicè veniæ consequendæ.

7. Cæterùm illa testimonia superius allegata quod attinet, atq; imprimis illud apud Ezechielem, sumitur ad paritatem impii convertentis se ad Deum: quòd sicut impius, id est, usq; eò malitiæ prolapsus, ut peccasse contemnens ultra quoq; peccare pergat, ac per

(a) *Matth. 12. 32.*

contemptam Dei bonitatem non cogitet resipiscere, sed tamen postea compunctus agat pœnitentiam de peccatis suis omnibus, quæ operatus est, *vita vivet*; vitâ, inquam, spiritali, quæ per charitatem restituit hominem amicitiaæ Dei; nec amplius recordatur Deus iniquitatum illius, ut eas æterno puniat supplicio; sed benè pœnâ quâpiam castiget temporali sive in hac vita, sive in futura piacularibus expurgandum destinet flammis: ita justus, etiam post conversionem si à justitia, & pœnitentia sua averterit se, rursùm moritur in suis injustitiis, & in prævaricatione, morte spiritali, constitutus iterum Dei inimicus. Quæcunq; autem interim exercuerit opera bona, & opera pœnitentiæ, mortificat illa per aversionem à Deo, & justitia: nec aliter ea tunc reputantur, quàm si nunquam operatus aliquid boni fuisset; donec iterum resipiscat, & conversus ad Deum agat denuò pœnitentiam; & sic justitiæ, & pœnitentiæ opera, per mortale

peccatum mortificata reviviscunt, juxta communem Sanctorum Patrum, & Theologorum doctrinam. Ideòq; nihil evincit inimicus ad inducendam in animum quantumcunq; relapsi desperationem. Ut enim omnis impius, conversus autem ab impietate sua promissam habet veniam: sic omnis justus, omnis etiam Religiosus lapsus, aut relapsus, aversus à justitia sua constitutam habet pœnam; sed denuò conversus indulgentiam desperare non debet.

8. Illa verò S. Pauli ad Hebræos sententia meritò terrorem incutit: cum disertè satis exponat, ostendarq; ad pœnitentiam (id est, per pœnitentiam) eos renovari non posse, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum Cœlestè &c. Quæ verba quadrant aptissimè Religioso de seculari translato ad statum religiosū; qui in perpetua pœnitentia continuum quoddam martyrium est, quanto magis ex religiose professionis exercitatione, quæ Deo reddit amicissimum, ad pristinas absurde

conversationis ineptias relapsus, pœnitentiam denuò suscipere volenti quadrare debent? An non de tali dicas aptissimè; quòd illuminatus gustaverit donum Cœlestè, & particeps factus sit Spiritus Sancti, gustaverit etiam bonū Dei verbum, virtutemq; sæculi venturi; jam autem turpiter in pristinas sæculi vanitates, ac desideria carnis, & sensuum relapsus, iterum ut renovetur per pœnitentiam, est impossibile? Ille, (a) qui ad Cœlum pervenit, (cum S. Joanne Chrysofomo dico) qui sæculi hujus vanitates irrisit; qui formam corporum non aliter, atq; lapideam simulacrum inspexit; qui aurum, ut lutum; delicias omnes, ut cenam contempsit; ille nobis ex insperato febre correptus absurde concupiscentiæ, sanitatem, virile robur, speciem omnem perdidit, servusq; factus est voluptatū, mancipium vanitatum, præda carnalium desideriorum. Quis certus esse non potest, utrum pro antiquis, & antea actis in sæculo, condignam egerit pœnitentiam; quomodo rursum pro novis aliis, atq; aliis

(a) S. Joan. Chrysof. ubi supra.

oporteat ipsum, & possit pœnitere? Quà ratione renovari poterit per pœnitentiam, & restitui pristino statui gratiæ, cum id Apostolus asserat esse impossibile? An non ex Spiritu Sancto locutus est ille; qui *Vas electionis* (*) non nisi puram dicebat veritatem? Igitur relapsum Religiosum *impossibile est rursus renovari ad pœnitentiam.*

9. Ita certè scripsit Apostolus non tantùm ad terrorem, sed etiam ad veritatem. Nè tamen ex hac occasione laqueum desperationis injiciat inimicus, etiam hic solvitur nodus ex duplici, quem Interpretes adferunt, & jam alibi dictum est, sensu. *In primis* enim asserunt, Apostolum ibi loqui de pœnitentia baptismi, cujus iteratio damnatur, & est illicita. Undè tam veteres, quàm recentes omnes Theologi cum Ecclesia Catholica docent, Baptismum, sicut Ordinem, & Confirmationem iterari non posse. Quod Hebræi, quondam facti Christiani putabant aliter fieri posse, atq; post singula pecca-

(*) *Ad. 9. 15.*

ta baptizari, perq; baptismum iteratum ea debere expiari. *Secundò*, & quidem communiter, dicunt; Apostolum ibi propriè de pœnitentia loqui, præcipuè post relapsum: quæ sit impossibilis, id est, valdè difficilis, peccatoribus illis, qui gravissimi, & ingratiissimi sunt; quales sunt Apostatæ. Hi enim post tam inigne lumen, & donum Cœlestis Spiritûs Sancti, si denuò relabantur in Judaïsmum, & ad infidelitatem desciscant, vix amplius ad pœnitentiam converti possunt, & est quasi inauditum; eò quòd in malo sint obfirmati. Jam ergò sic acceptus sensus Apostoli, cujus tempore nondum erant Ordines religiosi, non habet locum in Religioso; sive lapsò, sive relapsò. Negari tamen non potest; æquè difficillimum esse ei, qui ab Ordine religioso, vel etiam à fide, apostataverit, & in omne flagitiorum genus desciveris, per pœnitentiam renovari. Neq; facile redit talis ad pristinum Ordinis religiosi, vel fidei desertæ statum, eò quòd hanc no-

væ conversionis gratiam Deus non conferat ordinariè: attamen secundùm extraordinariam gratiam, & per novum quoddam prodigium, quod rarissimum est, conversio talium possibilis est; modò vocanti, excitantiqve ad pœnitentiam Deo velint cooperari.

10. Jam ad S. Joannis Chrysostomi sententiam venio. Qui lapsum Monachum dum hortatur, ut susceptâ pœnitentiâ caveat, nè postea relabatur; vel nondum susceptâ pœnitentiâ labi progrediatur, non idcirco docet, imò nec innuit, desperandum esse, si contingeret ipsum relabi, vel ante conversionem, peccatum prosequi. Neque, cum dicit; *Nè excindas spes amplas*, intelligit secururam ideò desperationem. Sed hoc monet Sanctus Antistes, nè spes, quas de ipso concipiunt illi, qui pro ipsius conversione solliciti sunt, & orant, relabendo faciat irritas; & dum ij, cum quibus antè vixerat religiosè, sperant ipsù conversum iri, ejusq; præstolantur emendationem, in ma-

lè cœpto ipse perseveret, atq; peccatum, in quod turpiter est prolapsus, iteret. Hoc enim esset non tantùm fieri peccati reum, sed etiam fieri prorsùs impium: id quod solis accidere solet in peccatum ex peccato ruentibus, ut dicantur impii, & præcidant apud homines emendationis spem.

11. Qui deniq; licet ita procedendo contumaciter peccent; non tamen ideò, talibus etiam, desperandum esse, quantumlibet eam induant mentem, ut habeantur, & dicantur impii. Hoc enim sibi tantùm consciscunt nomen, imò & re ipsâ sunt impii; non verò quòd debeant desperare. Undè mox subdit idem Sanctus: (a) *Nunquam enim peccatorum quantumlibet exuberans copia in desperationem conjicere solita fuit; sed cum illis impiam habere animam. Id est; illa peccatorum exuberans maxima copia non adhuc inducit causam desperationis; sed hoc efficit, ut cum peccatis multoties iteratis anima dicatur, & sit, impii. Sit au-*

(a) S. Joan. Crisost. ubi suprâ.

tem utcumque. Religiosus iterum iterumque; relapsus adhuc non debet desperare veniam: cum non tantum ipsi, sed etiam cuicumque; maximo peccatori semper suffragetur illa Dei apud Ezechielem contestatio: (a) *Si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & c. vitâ vivet, & non morietur. Omnium iniquitatum ejus, quæ operatus est, non recordabor. Et: (b) Nolo mortem impij, sed ut convertatur impius à via sua, & vivat. Et: (c) Impietas impij non nocet ei; in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua.*

§. V.

Dicta superius exemplis aliquot confirmantur.

I. Merito S. Joannes Chrysostomus, ut lapsum Theodorum Monachum ad sanio-rem mentem reduceret, ab eoque desperationis averteret cogitationem, proponit ipsi magnum illum Babylonici regni Monarcham Nabuchodonosorem. Qui post admonitio-

(a) *Ezech. 18. 21. (b) c. 33. 11.*
(c) *v. 12.*

nem, quam per somnium accepit, quamvis interprete Daniele sapientissimo, Deum agnovit, dixitque: (d) *Verè Deus vester Deus decorum est, & Dominus Regum; non tamen diù tenuit ea superbi Regis in agnoscendo Deo confessio. Ad primam brevi rediit sui fastus indolem, & auream statuam (haud dubiè, quæ Regis ipsius figuram, personamque referret) à se sumptuosissimè erectam voluit adorari. Cui sacrilegio tres Hebræi, Sidrach, Misach, & Abdenago dum refragarentur, eos in fornacem septuplùm succensam, quàm succendi consueverat, ligatis pedibus injici præcepit. Verùm prodigiòse, salvis quidem tribus pueris, aliis autem ab erumpente flamma consumptis, ita ut Rex tanto miraculo totus attonitus iterum confiteretur, prædicaret, & sanctione pragmaticà juberet: *Vt omnis populus, tribus, & lingua, Deum puerorum Sidrach, Misach, & Abdenago non blasphemarent; sed agnoscerent omnes Deum excelsum, quòd signa ejus magna**

(d) *Dan. 3. 47.*

sint, & mirabilia: *Et regnum ejus regnum sempiternum; & potestas ejus in generationem & generationem.* Prodigiosè, inquam, salvis tribus Hebræis in tanta flammarum glomerata voragine denuò rediit Rex ad saniolem mentem, & ad Dei confessionem est conversus. Sed quid? Paulò post iterum ad eundem rediit factum; iterum Deum contempsit, & agnoscere noluit, & tanquam inemendabilis (ut idem aureus orator loquitur) iterum in veterem est reversus malitiam, jam tertio lapsus, & relapsus. Numquid propterea desperari jam aut emendatio debuit, aut Dei auxilium, & venia? Non equidem.

(a) *Estne post tantum casum (urget aureum os) reditus? post morbum tam desperatum, quando reversus in belluam in montibus oberrabat, iterum sanitas, iterum prudentia speranda, post mentem scilicet adeo motam?* Sed invenit Deus remedium. Nam & Rex in se reversus oculos ad Cælum levavit; pro paterna castigatione Altissimo gratias egit, benedixit, vi-

(a) S. Joan. Chrysostr. ubi supra.

ventem in sempiternum laudavit, & glorificavit; & delictorum veniam impetravit; sensus ejus redditus est ei; ad regni sui thronum, honorem, decoremq; pervenit, & magnificentia amplior est ei redita. Totum autem hoc in relapsò multoties, ac demùm ad pœnitentiam seriò redeunte, Dei miserentis infinita bonitas est operata.

2. Alia duo narrat idem S. Joannes Chrysostr. exempla. Unum de juvene cujusdam prædivitis Urbani filio; qui contemptis omnibus consuetæ vitæ commodis, & divitiis, omnium bonorum magnâ consolatione vitam est auspicatus eremiticam. Sed homines quidam ejus amici (verius inimici) consideratâ generis ejus nobili prosapia tamdiù laborârunt, donec is abjecto vili professionis habitu (b) à montibus in medium forum se conferret, & equis vectus, & magno stipatus famulitio totam urbem obiret. Cui neq; sapere, neq; temperatè vivere libuit. Nymys delicijs incallescens in absurdos amores ceu nolens propelleba.

(b) Idem.

tur. Alterum narrat de quodam sene, *Post multos labores Eremiticæ conversationis. Cui duntaxat unus fuit convictor, cum quo vixit planè Angelicam vitam ad senectam usq; perseverante. Is aliquando ex verjusia diaboli velut oscitans, & remissior factus accessum dedit maligno ad concupiscentiam, & lapsus est cum muliere, qui nunquam vidit mulierem ab eo tempore, quo se ad monasticam vitam contulit, &c. &c.* Jam juvenis ille post monasticam vitam ad voluptates pristinas, & ad perditissimam vitam retractus amicorum persuasione; senex etiam iste post tot sudores in eremo pro Dei amore fortiter toleratos deniq; turpissimè lapsus, annè salutem desperare, sibi deesse, pœnitentiam non resumere, Deo diffidere, ad frugem minimè converti, debuerunt? Imò graves errores uterque correxit; & veniam consecuti sunt. Juvenis quidem abjectis iterum omnibus mundi vanitatibus, & distributis in pauperes amplissimis opibus, omnem occasionem, quæ potuit insidias tendere, abscedit; viam,

quæ ducit ad Cælum, incedens ad apicem virtutis jam dudum penetravit. Concludit deniq; rem totam aureum os hoc epiphonemate: En ille, cum esset juvenis, excidit, & iterum surrexit. Senex autem pariter reversus ad saniozem mentem, aded dedit se pœnitentiæ; ut in arcto solitudinis ad seram tuguriolo clausus, ab omnium colloquio, commercioq; semotus, altero socio panem tantum, & aquam ministrante, peccati sui pœnitens, in reliquam vitam perseverarit in jejuniis, in precibus, in lacrymis animam à sorde peccati repurgare. Deus autem ut manifestaret, ipsum consecutum esse veniam, & pristino sanctitatis statui restitutum, factum est; ut oborta per viciniam ficitate, cum populus impetrare multis lacrymis, ac precibus non posset pluviam, bis in somnio revelarit cuidam, ipsum esse, qui suis orationibus ariditatem dissolvat. Igitur à populo quesitus, & post multam industriam repertus, perfracto pariete (nam saxit obstruxerat januam) rogatus,

eti plurimum oblectatus, deniq; Deum precatus est, & desideratam pluviam impetravit. Ita, sed aliis verbis, S. Joannes Chrysoftomus narrat. Igitur isti ex Asceterio lapsi; conversi, pœnitentiamqve amplexi, denuò veniam, gratiam, (quidni & Cœlestem gloriam?) consecuti sunt.

3. Possent adhuc alia plurima recenseri exempla; ex quibus constet, quàm fortiter, constanterq; Vocationis, & professionis suæ religiosæ, vel eremiticæ ruinam instaurarint alii; puta Jacobum Eremitam, æquè jam annis plurimis in eremo, & voluntaria pœnitentia virum emeritum, & ideò gratiâ cacodæmones ex energumenorum corporibus exturbandi plurimum valentem. Neptem etiam Abrahami senis Eremitæ, Mariam nomine, lapsam. Istam post unum lapsum ex eremo clam patruo profugam ad profligatæ vitæ genus in urbe quadam sese prostituentem: illū post expletam concupiscentiam in miseræ, cum qua peccaverat, puellæ cædem

prolapsam, & æquè jam ab eremo sua in pejus abire parantem. Et tamen (ô Dei bonitatem, & misericordiam!) tam hic, quàm illa, rursū ad Deum conversi in pœnitentiâ sanctè finiverunt. Sic isti, sic alii plurimi in Eremo, in claustris, in aliis vitæ sanctissimæ institutis haud leviter in carnis illecebras, & alia peccandi genera per fugam, per apostasiam, per alia projectæ vitæ flagitia, impegerunt. Nihilominus ad Deum conversi, piacula sua per pœnitentiam eluerunt, & à venia exclusi non sunt. Interim exemplis aliis omisissis, ex plurimis ad ulteriorem doctrinam, fortitudinem, & fiduciam, hæc duo tantum adnecto.

4. Narrat Palladius (a) de quodam Monacho. Quòd is pergens pro aqua, inciderit in peccatum cum muliere ibidem deprehensâ. Reversus ad cellam cœpit vehementer (& certè causam habuit) animo conturbari, diabolo identidem suggerente: Quò miser jam abis? De salute tua jam actum est. Cur ultrà vives?

(a) Pallad. in sue lib. 3. No. 41.

Hæc, & his similia, veterator stygius infufurrabat, eo nimirum proposito, ut ad desperationem ipsum adigeret, non tantum corpus, sed jam in prædam accepturus & animam. At Monachus hanc artem esse diaboli subodoratus ad perditionem urgentis, generosè surgens, & in DEUM conceptâ fiduciâ, cogitationibus importunis ita reposuit: Undè vos malæ cogitationes venistis, & contristastis me? Hoc quæritis, ut me perdatis? Ecce, non pecca i: Et iterum dico vobis: Non peccavi. Sicq; cellam suam ingressus animo perstitit constanti, sicut heri, & nudius tertius. Deus autem revelavit cuidam seni non procul indè habitanti, quòd lapsus ille frater in ipso lapsu vicerit, & perdiderit diabolium. Hucusq; & in hunc sensum, Palladius. Ex quo concluditur; Religiosum quantumcunq; lapsum, magnâ fiduciâ redire posse ad poenitentiam, Deo bonæ voluntati nunquam defuturo.

5. Aliud exemplum in Vitis Patrum exstat, apud Petru

Sanchez: quod multoties relapsus esse potest ad in pugna fortiter persistendum, atq;ve, si cadere contingat, ad generosè resurgendum. (a) Silodès Abbas roganti cuidam Monacho: quid agere debeat post lapsum? respondit: Surge. Cùm diceret Monachus, se surrexisse; sed iterum cecidisse, respondit: iterum surge. Quærenti denudò: Quoties tandem surgendum est? respondit: Donec mors aut stantem te, aut jacentem inveniat. Nimirum innuere voluit anxio de lapsu, non semel, sed iterum, ac iterum iterato, non esse propterea despondendum animum: sed cùm hominis vita, Religiosi præsertim, nihil sit aliud, quàm perpetua militia, pugnandum esse continuè. Et, si contingat in certamine vulnerari, vel cadere, non idcirco jacendum jam esse, & instar desperantis in vulnere, lapsuq; contabescendum; sed animo generosè resumpto rursùm arripienda sunt arma; tandiù verò inter vulnera, lapsuq; fortiter depugnandù,

(a) *Petr. Sanchez. in Vit. Patr. Par. 4. c. 7.*

donec in pugna vel stantem mors occupet; vel victorem coronet. Itaq; Religioso nec lapsa, nec relapsa desperandum est: sed ad Deum, & ad pœnitentiam majore, quàm tunc, cùm religiosum accepit habitum, animo est redeundum. Pro cujus consolatione præclare S. Joannes Chrysostomus hic concludat: *(*) Qui per respicientiam iterum exsurgunt, magnâ claritate resplendent; & non rarò majore, quam alij, qui nunquam ceciderunt. Sed principem auctoritatem hic obtineat ipsius Incarnatæ Veritatis assertio: Dico vobis; quòd ita gaudium erit in Cælo super uno peccatore pœnitentiam agente; quam super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentiâ.*

CAPVT III.

§. I.

Ruinam Vocationis reparaturus, super omnia spiritualibus exercitijs decem saltèm dies impendat.

1. Quemadmodum ille,

() S. Joan. Chrysost. ubi supra.*

qui collapsam fabricam, extruaturus firmius, ab ipso planè fundamento reparationem suscipit, & orditur stabiliendo: sic Religiosus fabricæ suæ spirituali, seu statui, vocationiq; suæ per lapsum, aut etiam per diuturnam licentiam, & pessimam consuetudinem vehementer infractis, & ad notabilem ruinam proturbatis, quàm optimè consulturus, ab ipso, necesse est, incipiat fundamento. Conversionem videlicet sic adeat, & exordietur, tanquam hodiè primùm ingressus Religionem; nec unquam alias in ea fuisset: tanquam hodiè primùm incipiat Deo servire, seq; divinæ Majestatis obsequio consecrare; corpus, animam, omnes corporis & animi facultates in holocaustum non per aliquam etiam moralem cærimoniam; sed sincerè, sed ex toto corde, sed ex vera charitate, Omnipotenti DEO promptissimè offerendo. Jam verò fundamentum hoc non erit aptius, quàm spiritualia per inclusionem sui in cella exercitia. Et sicut Novitius habitu

habitu religioso suscepto novum religiosæ vitæ institutum à spiritualibus incipit exercitiis; ita Religiosus per multa vitiorum, imò flagitiorum, ac sacrilegiorū devia postquam palabundus ad interitum animæ diù oberrabat, in recessu à vanitatis, & tumultuantium desideriorum carnalium turba, tanquam cum Christo pro totius humani generis instauratione jejunaturo, ipse verò pro gravissimis peccatis & flagitiis suis, pro perfidia, quam adversus amabilissimum JESUM animæ suæ Sponsum admisit; pro perditissima vita, quam multis annis sacrilegus egit, in deserto pœnitentiam acturus; vel tanquam ex Sodomis perfugus alibi refugiū, & salutem non reperturus, quàm in monte, nunc in solitudinis, & contemplationis abdito, salutem quærat: tanquam sibi dicatur ab Angelo: (a) *In monte salvum te fac*: id est; in solitario cellæ recessu salutem, & ruinæ tuæ instaurationem quære. Vel cum filio prodigo (si præsertim Vocationis suæ desertor existit)

(a) *Gen. 19. 17.*

in se reversus, ita secum reputet: (b) *Quanti mercenarij in domo patriæ mei abundant panibus; ego autem hic fame pereor! Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater, peccavi in Cælum, & coram te; jam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut unum de mercenarijs tuis.*

2. Sic itaq; comparatus, & jam recessui deditus, per diei totius horas in aliqua scheda disponat accuratè, quid agere, quovè modo tempus illud utiliter ad spiritus, & vocationis suæ collapsæ feriam reparationem impendere; ex quonam Authore, & super qua materia, quibus horis instituere meditationem; quo tempore, vel quibus horis vocales preces, officium divinum, & horas diurnas, libri cujuspiam spiritualis lectionem, & alia ad piam occupationem pertinentia, debeat expedire, sibi describat; & ab ea benè prius examinata præscriptione, quantum fieri potest, toto exercitiorum tempore nè latum quidem recedat ungvè. Ubi præter fervidam orationem tam mentalem, quàm

(b) *Luc. 15. 17.*

etiam

etiam vocalem, in amaritudine animæ suæ recogitet annos suos, & totum illud pessimæ conversationis suæ tempus, quo tam sibi, quàm aliis occasio fuit, & causâ ruinæ. Cui non satis erat crudelem in semetipsum, in Deum autem Creatorem & Patrem suum Optimum, contumeliosum, & injuriosissimum fuisse; nisi alios etiam secum in exitium, & perditionem animæ traxisset: præter fervidam orationem, inquam, & meditationem (eâ tamen adhibitâ moderatone, quæ phantasiâ fervet illasam) antea vitæ recogitet etiam admissâ; eaq; crebrâ animi contritione, & lacrymis deplorare studeat; sequè per id tempus ad generalem diligenter præparet confessionem delictorum; quæ majoris, & gravioris considerationis sunt, & circumstantiæ, in chartâ quapiam annotando. Atq; si per Superioris, aut patris Spiritualis arbitriû liceat, etiam à Sacra Communionem, si non sit Sacerdos; si verò jam initiatus Sacerdotio, à Missæ celebratione, quâ se

judicabit indignissimum, (sicut & ille Sanctissimâ Venerabilis Eucharistiæ sumptione) vel abstineat; vel, si non permittitur, quantum fieri potest, in oratorio privato, vel saltem eo tempore, quo minor, aut nulla est in templo, sive Sacello, populi frequentia, sacris mysteriis operetur cum profundissima semper suimet abjectione.

3. Cæterum ad hanc vitæ novitatem, & ad novam lapsi spiritus in se reparationem plurimum juvabit stas horis, v. g. tempore antemeridiano quidem unâ, pomeridiano verò alterâ, spiritualis alicujus libri lectio, non cursim, & festinanter, sed lentè magna cum animi, sensuumq; collectione per modum meditationis, instituenda, sic, ut ad unam, alteramvè periodum perlectam, præsertim ubi sentit cor, & mentem inardescere, subsistat; atq; tunc vel cum Deo, vel cum amabilissimo JESU in crucem probrosissime pro peccatis nostris acto, & in eodem infami stipite inter acerbissimos dolores

res extincto, dum vel in ejus amorem inflammari se, vel in affectuosam animi (sic ut dicam) compassionem experitur accendi, tantisper commoretur: vel cum anima sua ingratiſſima, tam perditè vivere, & in Optimi Dei, dulcissimiqve JESU contumeliam tanta flagitia patrare quòd sit auſa, expoſtulet; ac reputet peccatorum ſuorum enormitatem, culparum enormium gravitatem; divinæ bonitatis, quæ peccantem ad hoc uſq; tempus, quo poſſit admiſſa deplorare, conſervavit magnitudinem, & patientiam admiretur; laudet, & ei gratias agat; vel, ſi materia ferat, beatarum in Cœlo mentium contempletur felicitatem; in qua Deum ſuper omnia dilectum incommutabiliter jam extra periculum, & perturbationem inceſſabiliter amant, laudant, & benedicunt. Vel animarum in præcularibus ignibus longè majora tormenta pro levioribus culpis, quàm ego miſerabilis, ingratiſſimus, & perditiffimus pro graviſſimis flagitiis meis, & ſacrile-

giis, hic ſuſtineo, patientium; ardentiffimam nihilominùs erga Deum juſtiſſimum Judicem, commeriti ſupplicii exactorem æquiſſimum, dilectionem; cum ego deſes, & frigidus ipſi mihi nimium blandiens, interea tantus, & tam enormium flagitiorum reus, heu, quàm parùm, aut nihil ſuſtineo! Hæc, & id genus alia meditando materiam ſubminiſtrante lectione dum cor, & animum accendunt, immoretur legens huic ardori ad ſingulas ſuggeſtæ materiæ periodos, tandiù, donec vel ardor incipit ſenſim imminui; vel ad proſequendam lectionem ſentit ſe excitari. Neq; tunc æſtinet, quàm multum, ſed quàm bene, quantoqve cum animæ fructu legat. Si quidem ejuſmodi lectio non ſolùm faciendæ meditationis ſupplet locum; ſed etiam utilior eſt multò, quàm illa, quæ prælectâ priùs meditando materiâ mentem vel in varias, etli fortatſe non extra proſiſſimum, trahit ratiocinationes, vel in quandam abripit, licet ſuaviſſimam, contem-

plationem, profectui non magno per se servientem.

4. Jam autem ad hæc spiritualia vacanti exercitia propter renovationem spiritus, & instaurationem ruine, per quam religiosa vocatio, professioq; diu collapsa jacuit, et si multi sint, & esse possint in promptu libri, ex quibus per id tempus exercitiorum ordinariè bis orandi quotidie mentaliter, manè quidem mysteria Christi Domini pro nobis indignissima passi, vel Dei beneficia, tam in genere, quam in specie, & in peculiari collata; vespere autem mundi vanitatem, vel hominis quatuor novissima considerandi possit materia sumi: bis item cum lectione pariter unâ antemeridiano tempore horâ; alterâ post meridiem, eo modo, quo proximè dictum est, meditationem instituendi: nihilominus sufficient pro matutina, vespertinaq; contemplatione Meditationes S. Petri de Alcantara; vel hæc si desint, alicujus alterius Auctoris pii eadem Dominicæ passionis mysteria, sicut & quatuor

novissima, considerationi proponentis. Pro secunda verò cum lectione instituenda meditatione, Divi Augustini Meditationes, vel Soliloquia, vel Confessiones ad propositum ex licentiosa vita ad Deum converſi, maximè facientes: aut libellus Spiritualium exercitiorum à S. Ignatio Soc. JESU Patriarcha conscriptus. Cæterum sicut hæc altera meditando ratio commendabilis est ad profectum; sic & prima sive mysteriorum Christi Domini, sive quatuor novissimorum consideratio institui solita, plurimum confert seridò applicanti se ad vitæ reformationem.

5. Nec hoc etiam videatur peregrinum; quod, cum exercitia spiritualia fieri debeant, si non amplius, saltem decem dierum spatio, Meditationes autem Divi Petri de Alcantara non nisi septem contineant dies, & ita pro reliquis tribus, aut pluribus diebus nulla suppetat materia. Non, inquam, peregrinum, aut mirum videatur. Quia Capita, quæ Sanctus ille, & altissimæ contem-
pla-

plationis munere singulariter illustratus vir proponit, non tantum in septem, sed etiam in decem, & in plures alios dies prorogari possunt, ita, ut, dum ille uni diei præscribit quatuor, aut plura Capita, devotus, diligens, & addictus meditationi contemplator ea proferre possit etiam in duos, aut tres dies. Nam quod de lectione dictum est, idem & de meditatione planè judicium esto. Non quamdiù, nec quàm multa Capita; sed quàm benè, quàmq; cum animæ fructu meditetur aliquis, interest.

6. Quodd autem horum trium Sanctorum, videlicet Augustini, Ignatii, & Petri de Alcántara lectio, meditationesq; commendentur ad religiosi spiritus, & vocationis instaurandam ruinam; hoc non idèò fit, tanquam alii minds idoneè scripserint, & tradiderint ad hoc propositum: siquidem liberum unicuiq; relinquitur quemcunq; Auctorem in animæ rem fauberrimam adhibere: Sed cum hi tres satis nervosè, prorsusq; ad vivum (ut ita dicam) scripto

subijciant intellectui, voluntatiq; satis amplam meditando materiam; ac præsertim S. Augustinus in Confessionum suarum libris, animæ vanitatibus, & carnis illecebris seductæ vivam in semetipso depingat imaginem, in qua legere, ac pervidere licet tanquam in tabula descriptum hominis, & præcipuè Religiosi lapsi, relapsiq; statum, & miserabilem peccandi consuetudinem diù frequentare perseverantis; vanitatibus, & carnis voluptatibus immergi; per apostasiam, vel quocunq; tandem modo licentiam sibi permittentis, ac per neglectam, contemptamq; vocationis, & instituti sui professionem illicita plurima patrantis, sed jam ad Deum serio convertentis se, errores, miseriam, luctam, difficultates experti, nihilominus & victoriam tandem, divinâ scilicet gratiâ mirabiliter adjuvante, est videre. Devotionis autem spiritum, amorem, & timorem Dei, odium sui, turpitudinem peccatorû, humanæ vitæ vanitatem, inconstantiam, antea dorum dese-

stationem, dolorem, & fletū; gaudium etiam, consolationem, fiduciam item de misericordissimi Dei vocantis ad pœnitentiam bonitate; gemitus, suspiria, lacrymas in dulcedine spiritûs abundantissimè lectio suppeditabit. Sed & S. Bonaventuræ, S. Anselmi Meditationes; S. Francisci de Sales Philothea, Pugna Spiritualis P. Joannis Castaniza Benedictini, Solitudo Agiophila; P. Pauli de Barry, & aliorum divino planè spiritu ad vitæ novæ institutionem scribentium, non mediocrem adferent utilitatem. Præstabit tamen attentè legere, vel adhibere paucos; at proficere multam.

§. II.

Hæc exercitia spiritualia, sunt totius reliquæ vitæ provisio.

I. Memini quidem, alibi me spiritualium exercitiorum attigisse materiam, & necessitatem; atq; inter alia, ab horum primo impendio totius tyrociniū, imò & totius reli-

quæ religioſæ vitæ pendere compendium; ideòq; vix opere pretium videri potest, hic eandem propè cramben recoquere, forsitan etiam in eodem sensu. Verùm quia diversa sunt, differuntq; plurimum hæc duo: Ex sæculo vocatum ad Religionem accedere, & in Religione lapsū, diabolicāqvè fraude circumventum in pristinas sæculi vanitates, ineptias, & carnis illecebras relapsū, ad novam, eamq; rigidiorē pœnitentiæ redire disciplinam; ideò etiam aliter illi, aliter isti ordinandum est: Ex sæculo plerumq; innocentes ad Religiosū statum accedunt adolescentuli, nec multi negotii est, ex illo, qui bonus fuit, fieri meliorem; vel ex illo, qui malus fuit, mutari in bonum: ille virtutis amans, spontè virtutem esurit, ac sitit amplius; iste vitiorum quādam nausæa tandem amplectitur probitatem. Sed qui semel ex improbo factus erat probus, aut ex bono melior; ac deinde per inconstantiam animi, pedem refert à tramite virtutis ad vitia;

quanti sit negotii, Religiosum post primam conversionem suam rursùm ad seculares ineptias, ad desideria carnis, ad improbitatem reversum in bonam orbitam denuò revocari. Ideòq; novis ipsum exercitiis, & jam sub alia quadam ratione faciendis applicandum esse.

3. Igitur, operante divinà gratià, postquam lapsus, sive relapsus, iterum ad frugem redit; sive professionis, ac votorum temerariis violator, in Religione scandalosè vixerat hucusq; sive desertor Instituti profugus, & apostata fuerat vagatus, hic non tantùm pristinum religiosi spiritus fervorem studeat recuperare; sed etiam reliquum vitæ suæ magis, quàm antè, ad seriam à Deo sibi concessum pœnitentiam impendendum, persuasum habeat, non modò pœnitentiæ, verùm & fructui digno pœnitentiæ. Quem fructum Divus Gregorius explicans, egregie docet à pœnitentiâ differre, cum ait: (a) *Aliud, est fructum facere pœnitentiæ; aliud dignum pœnitentiæ fructum.*

(a) S. Greg. Hom. 20. in Evang.

fructum facere. Et paucis interjectis, ostendit; parem operis boni fructum non debere esse ejus, qui minùs, & ejus, qui plus deliquit; aut ejus, qui in nullo, & ejus, qui in quibusdam, & ejus, qui in multis est lapsus: uti contingit in Religioso sive per illicita omnia professionem suam violante, licèt in Religiosorum consortio perseverante; sive per apostasiam ad extrema prolapsò. Huic tali non tantùm ad pœnitentiam, & ad pœnitentiæ fructum; sed etiam ad fructum pœnitentiæ dignum enitendum est: ut, cum alii, qui minùs, aut nihil deliquerunt, possint licitè sibi subindè indulgere in his, quæ ad honestam aliquam animi recreationem permittit religiosa professio, reus ipse multorum nè licita quidem sibi, quantum est ex parte sua, permittat; multoq; rigidius, quàm alii, Vocationis suæ prosequatur statum, ut majora quoq; per majorem pœnitentiam, & dignum, pœnitentiæ fructum, faciat lucrata; sicut idem Sanctissimus os concludit Pater, cum ait:

ait: *Per hoc ergò, quod dicitur, facite dignos fructus pœnitentiæ, ut iniquus & conscientia convenitur; ut tanto majora acquirat bonorum operum lacra per pœnitentiam, quanto graviora sibi intulit damna per culpam.*

4. Hoc quidem Magnus ille Pontifex, & virtutum cultor inclytus inculcat. Sed ego non temerè dubito, ut Religiosus in profundum peccatorum prolapsus hoc à se possit impetrare, quo parem pœnitentiæ fructum, pedem majorem, & dignum fructum pœnitentiæ culpis antea actis exhibere possit, præsertim jam attritus ætate, per multas vitæ, licet parùm religiose, exortationes, & per illicita plurima fatigatus, in via divitiarum licentiæ lassatus: (a) *Lassati sumus in via iniquitatis, & perditionis; & ambulavimus vias difficiles.* Interea tamen sit utcumque, nihil omittere debet, quo rigidiùs agat seculum, quàm ante; seq; magis observantia religiose, rigoriq; addicet, ac semper minus sibi licere, quàm aliis, existimet in licitis; ut ita saltèm in

(a) Sap. 5. 7.

eo, quod potest, non autem quod vult, & ad quod magis obligatus est, respondeat digno fructui pœnitentiæ. Hanc autem de se existimationem aded firmiter impressam animo teneat, & exerceat; ut eam toto reliquæ vitæ suæ tempore servet inviolatam; nec aliud sibi convenire putet, quàm vitam agere verè pœnitentis. Et ideo non solum hunc tenorem sibi posthac servandum inviolabiliter constituat; sed etiam cetera in spiritualibus his exercitiis sic jam ordinet, ut pro tota vita sua reliqua verè pœnitentis sibi faciat provisionem non amplius antea acta bona opera, vel rigorem ante lapsum, nisi in quantum ea converti possunt, & adhiberi ad austeriorem vitæ methodum prosequendam.

5. Hic sibi disponat, & veluti quadam in cella penuria reponat ordinatè, quid posthac in dies singulos, & horas agere, præter communia Religionis exercitia, debeat etiam supererogatoriè: quomodo, si in occasionem incidat caden-

cadendi, eam ſubterfugere, vel eludere, ſocietatem malam vitare, foris cum ſecularibus, ubi neceſſitas adegerit, & obedientia, converſari; quid peculiaris operis, aut devotionis, ad placandam Majeſtatem divinam graviffimè offenſam, orando; carnem, inclinationem naturæ, paſſiones, & affectus inordinatos edomando, non ſolum per hoc exercitiarum, ſed jam & per omne vitæ reliquæ tempus, exercere proponat, accuratè ſecum diſpicat, dègerat, firmiſſimèq; conſtituat. Et ſicut is, qui peregrinè profecturus omnes circumſpicit occaſiones; itinera incommoda; caſus, & id genus alia, diligenterq; ſe ad omnibus obviandum, quantum per induſtriam humanam fieri poteſt, armat, inſtruit, & ſibi proſpicit; vel qui in unius, aut plurimorum annorum, ſpatium parat annonam; ſingula certo loco, & ordine diligenter recondit; ſic, immò accuratiùs, & majori cum animi collectione proviſionem ſibi jam in poenitentia victuro, pluri-

mis poſt primam converſionè culpis iterum contaminato neceſſariam præparet; ita videtur in poſterum, & Vocationi, profeſſioniq; ſuæ advigilaturus, ac ſi nunc primùm in Religionem ingreſſus ad nihil pertineat aliud, quàm ut perpetuum tyronem agat; Superioris, & Patris ſpiritualis arbitrio per omnia ſubjaceat; ſuave Chriſti jugum, & onus ſine recalcitratu vel minimo conſtanter portet. Nec opus eſt hic ſuggerere quidpiam in peculiari, quidnam ſibi conſtituere debeat, & quomodo propoſitam proviſionè ordinare; tùm quia in eo caſu Spiritus Sanctus ipſe Magiſter optimus in abſcondito docet; tùm quia tam ex dictis ſuperiùs, in Prima Parte potiſſimùm; quàm ex dicendis inferiùs, facile colligi poteſt; quid, & quomodo in reliquam ordinare debeat vitam, quam Deus ad poenitentia ſpatium dignabitur prorogare.

ſ. III.

§. III.

In hisce spiritualibus exercitijs haud aliter gerat se, quam si pro morte jam se disponat.

1. Est quatuor novissimorum consideratio; mortis, inquam, iudicii, gloriae Coelestis, & inferni, sufficientem suggerat causam inspiciendi suam ex hac mortali vita migrationem, & statum; tamèn ad utiliter, attentè, diligenterquè tempus exercitijs impendendum spiritualibus, efficacissimè procedet ratio, non aliter eorundem exercitijs tempore, imò in horas, & momenta singula dispositum esse, quam si jamjam mundo, rebus, & vanitatibus hujus vitæ omnibus, iis autem præcipuè nugis, & inaniis, quibus hucusquè totus ad vanam carnis, & carnalis animi voluptatem miser inhiabat, valedicturus; vitam cum morte, præsentaneum tempus cum æternitate, evanida cum immutabilibus; vel gaudium, cui se totum dederat, cum immutabili mœrore, & luctu; vel

luctum, pœnitentiamquè; brevem, ad quam ultrò totum se condemnat, cum interminabili gaudio æternum, æternum, æternum debeat commutare. Idcirco quidquid agget interea, sive orabit, sive meditabitur, sive leget, scribet, aut quidpiam aliud manuale propter evitandum otium faciet, non est dubium, quin ita sit expediturus omnia, cum ea mentis, & sensuum etiam interiorum æquè, ac exteriorum collectione, tanquàm nullus amplius ad hæc, quæ sunt in mundo, vel in tota mortali vita, pertineat: apprehendetquè; facillè; nihil aliud sibi superesse, quam ut benè comparatus ad æternitatem migret. Quod autem reliquum suspicari potest ad eam migrationem superesse tempus, id totum in misericordissimi Dei concedentis aliquod spatiolum agendi pœnitentiam, & pro tam enormi vivendi genere, quod egit hucusque, non quantum desideret, nec quantum commuerit, sed solummodo jam, quantum possit, satisfaciendi, relignet manus.

2. Ex qua consideratione continua sequitur in primis hoc emolumentum; quod animus induat perfectum mundi, sui, vitæq; contemptum. Dicit enim, & quidem sapientissimè, S. Hieronymus ad S. Paulinum scribens: (a) *Facile contemnit omnia; qui se semper cogitat esse moriturum.* Quod si ille, qui tantum semper cogitat se moriturum esse, facile contemnit omnia; quid non faciet ille, qui jam in ultimo vitæ suæ termino constitutus aliud non expectat, quam præsentissimam mortalitatis suæ cum immortalitate commutationem? Valeat mundus; valete sidera, Sol, Luna, stellæ omnes, & quidquid admirabilium operum Dei spectandorum, oculi mei (sed ah, quam nimis ad vanitatem!) hætenus contemplati sunt; ego jam hæc admiranda naturæ duo lumina claudio: vobis ego, vos mihi, æternum evanesco: ego spiritum, quem adhuc traho, jam hac in cella Deo redditurus, hic loculum, hic tumulum habeo; hic me totum includo. Alterum ex

(a) S. Hieron. Ep. ad Paulin.

ea præsentissimi tumuli consideratione emolumentum est: quod per id tempus ea, quæ facit, cum magna sensuum, animiqvè collectione, & præsentia sine faciendorum confusione, minimè tumultuariè, sicut olim in aliarum rerum expeditione subindè factitabat, perficiat; utpotè qui opus omne etiam minimum arbitratur jam ultimum esse, cætera jam aliis incumbere facienda, perficiendaqvè, non sibi. Ut enim illi, qui licet infirmi corpore, mente tamen sani, plerumq; tam in testamento condendo, quam in reliqua substantia à DEO sibi credita ad filios, ad consanguineos, & ad cognatos, aliosq; ordinanda, disponendaqvè, sunt accuratissimi; sed de domo, deq; rebus aliis in posterum administrandis, omnem curam deserunt; contenti, bonum ordinem eorū, quæ suis mandant, & relinquunt, constituisse: sic Religiosus in hoc exercitiorum spiritualium statu, imò jam in ultimo quodam vitæ suæ puncto, non quid postea, quid

cras,

cras, quid perendiè, quid anno toto facturus sit, esse debet sollicitus; sed quàm benè, quàm intimè cum Deo conjunctus; quàm accuratè, quàmq; sedulò æternitati suæ, quam ingressurus est hâc die, hâc horâ, hoc momento, consulat, prospiciatq;vè.

3. Videmus insuper moribundos; quàm anxie singulos inspiciant, & circumspiciant parietes, & angulos; quàm fixis oculis contueantur adstantes; quàm omnibus jam omis- sis aliis ea tantùm, quæ circa se sunt, sudaria, lintea, tegeticulam, & id genus, exportectis jam huc, jam illuc, manibus, vel sub axillam, vel ad latus alterutrum, vel supra pectus attrahant, colligant, convolvant, & accumulent, veluti convasatis in unam sarcinulam reculis jamjam peregrè profecturi, suis omnibus eo contuitu, cum ipsos jam loquela deserat, non amplius videndis ultimum dicant Vale. Sic Religiosus in exercitiis spiritualibus, mortem sibi jam imminere, supremumq;, quod adhuc in manibus ha-

bet, opus adesse suspicatus in ea, quæ circa ipsum sunt in promptu, simul & in æternitatem fixis mentis oculis, haudquaquam in crastinum, vel saltèm in horam alteram, propositum agendi, peragendiq; benè, pœnitendiq; differat, aut elabi permittat. Sed quod nunc agendum incumbit, summa cum diligentiaprehendat, & colligat jam nunc in æternitatis immensâ regionem secum asportatur.

4. Tertium emolumentum ex ea perficiendorum operû in spiritualibus exercitiis accurata ratione sequitur: quòd habitum quendam contrahat à diligenti bonorum actuum frequentatione in reliquum etiam vitæ suæ temp9 omnia, singulaq; opera, & exercitationes ad professionem & vocationem suam, tum verò maximè ad Dei cultum, ad animi culturam, & ad Instituti formam laudabiliter exercendam spectantia non perfuntoriè, sed semper cum accurata mentis intentione peragendi. Quæ quidem operum, & exercitationum diligens, & exacta

exacta peragendorum ratio magnam perfectionis, ad quam tendit Religiosus, partem, imò ferè totam perfectionis exercendæ viam continet. In cuius studio non quæritur, quid, & quam multum facias; sed quam benè, quam diligenter, quâ charitate, quâvé mentis, & animi devotione.

CAPVT IV.

§. I.

Exactis exercitijs spiritualibus, sincera peccatorum Confessio instituenda.

1. Postquam, Deo propitio, spiritualia peracta sunt exercitia, negotium erit præcipuum peccatorum, quorum sibi per id tempus accuratè scripto notaverit numerum unà cum circumstantiis gravioribus, aut etiam mutantibus speciem, instituere sinceram, & integram confessionem, æquè non aliter, quàm si jam hæc esset ultima, ad migrandum ex hac vita mortali ad æternitatem, ac præcipuè jam ad tribunal expeditionalis,

Pertinebit igitur ad confitentem de singulis intensum animi dolorem concipere, simul & elicere, non quòd propter enormia delicta sua supplicium æternum cum apostatis angelis commeruerit, neq; quòd propter eadem Cælo sese reddiderit indignum; sed purè puteq; propterea, quòd Dominum Deum, summum bonum suum, Creatorem & Patrem suum tam enormiter, ac per summam ingratitude offenderit. Nec operæ pretium hic existimo, de Confessione præscribere methodum, regulam, ac per singula tam serii negotii capita quandam instituere catechesin. Hoc enim & extra susceptæ foret institutum opellæ, & ad Religiosum quantumcunq; lapsū, atq; à monasticæ vitæ devium instituto, conversum tamen, minimè pertinet, ut ei, tanquam ignoranti legem, proponantur ejusmodi rudimenta. Sed satis sit, hoc tantum innuisse, ut præmissâ diligenti conscientia examinatione cum pleno suimetipsius contemptu, cumq; sincera de-

licto.

lictorum suorum detestatione, purè ex amore Dei, se coram Confessario, enormium nozarum arbitrum acturo sistat; nec ut patronum, sed ut æquum, quin & rigidum iudicem experturus, in nullo blandiri sibi constituat. Ideò què tantò magis sibi prævaricatori maxime temerario succensens, accusator sui verus, at minimè patronus excusationum indutus palliastro culpas suas expositurus accedat, nihil fragilitati suæ, nihil aliorum, per quos seductus sit, fraudi; nihil vel ipsius etiam diaboli machinationibus, aut mundi, carnisq; fascinationi; sed uni, soli què inconstantia suæ, temeritati, pravitati, superbie, & contumaciae, omnia tribuendo.

2. Hic autem sinceritatis, humilitatis, & sui cognitionis actus hoc apud Deum efficiet, quòd non solum peccatorum veniam clementissimus tribuet; sed etiam pœnas imminuet. Id quòd Divus Ambrosius disertè docet, dum interrogantem Deum super cæde innocentis Abelis, & Ca-

ini mendacium, tanquam nesciret, occisum à se fratrem, expendens, postquam dixit, à Deo quidem argui negantem, & veluti à sciente responderi inficianti: (a) *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me*, peccantes autem admoneri ad pœnitentiam, mox appositam subditerationem, ac dicit: (b) *Confessio enim, pœnarum compendium est*. Tanquam dicat Sanctissimus Pontifex: Confessionem esse tanti valoris, ut maximam suppliciorum pro peccatis commeratorum sustineat partem; imò tanquam Confessio pœnas omnes exhauriat, quas sibi prævaricator consciverat sustinendas. Idq; probat à iudicii secularis consuetudine; quòd commiseratione citius Iudices erga confitentem moveantur, quàm erga pertinaciter negantem: Inde, inquit, *in iudicijs secularibus impositi æquales torquentur negantes; & quedam tangit miseratio confitentis*. Ac prosequitur ultra: *Est quedam in peccatis vprecondia, & pœnitentia portio, crimen fateri, nec derivare culpam, sed re-*
Z z z z 3 cogno-

(a) Gen. 4. 10. (b) S. Ambr. de Cain, & Abel, l. 2. c. 9.

cognoscere. Nimirum ipsa verecundia, pudor, & confusio, quam confitens ad conscientiae tribunal sustinet coram iudice Sacerdote, miseras, & feditates suas auribus excipiente magna quaedam est poena, & omnium poenarum compendium. Ideoq; Deus ob eam criminum sinceram confessionem, in qua neminem alium, quam semetipsum accusat poenitens, & omnem culpam uni sibi tribuit, acceptat in maxima poenitentiae portione. Sapientissimè propterea S. Gregorius: (a) *In hoc, inquit, mentis nostrae iudicio tanto citius absolvimur, quanto nos districtius iudicamus.* Id est; si rigidum suimetipsiq; agat poenitens accusatorem, & iudicem; si culpis suis in nullo blandiatur; si lapsus suos nec in societatem malam, nec in mundi fallacias, & fascinationem, nec in ipsius etiam diaboli fraudes, aut in ullum alium, quam in semetipsum retorqueat, & unius suae tribuat inconstantiae, & ingenii sui malignitati, quod est districtissimè iudicare semetipsum, & condemna-

re; Deus ex infinita misericordia sua benignum, & clementem aget Iudicem; sinceramq; confessionem magni supplicii loco reputabit, & citius absolvet: *Quia Confessio, poenarum compendium est.*

3. Quam in rem appositisimè scripsit S. Paulus Apostolus ad Corinthios, cum ait: (b) *Quod si nosmetipsos ad iudicaremur, non utiq; iudicaremur.* Scilicet oportet illum, qui convertitur ad Deum, inspicere benè conscientiam suam, & illam examinare, non ut vafsum, & ad legum interpretationem ex jurisprudentia mitius excusantem peccata patronum, sed ut severum, rigidum, & implacabilem iudicem; si vult & malo suo verè mederi, & Deum placatum iudicem experiri. Idcirco refert S. Augustinus: (c) *Peccata, inquit, sive parva, sive magna, impunita esse non possunt. Quia aut ab homine poenitente, aut à iudicio, Deo vindicante, plebuntur. Cessat autem vindicta divina, si conversio praecurrat humana. Amat enim Deus confiten-*

(a) S. Greg. l. 12. Moral. c. 7.

(b) 1. Cor. 11. 31. (c) S. Aug. in Sententijs. Sent. 210.

tibus parcere; & qui semetipfos
judicant, non judicare. Undè
quod Tertullianus dixit de pœ-
nitentia, hoc idem quadrat
etiam Confessione: (a) Cum
provokvit hominem pœnitentia,
magis revelat; cum squalidum fa-
cit, magis mundatum reddit; cum
accusat, excusat; cum condemnat,
absolvit. Semper autem intel-
ligendum est de Confessione
tali, qualem hic descripsimus:
id est; humiliter, & sincere
confitens extra blandimentum
omne conscientiam ut aperi-
at, rigidior in se judex, & ex-
actor; quàm omnis alius. Ide-
òq; S. Augustinus inculcat,
ac dicit: (b) Peccata nostra judi-
ces nos sentiant, non patronos. Tu
agnosce, & Deus ignoscit. Et ex
eodem S. Anselmus: (c) A-
scendat, inquit, homo adversum
se tribunal mentis suæ; constituat
se ante faciem suam, atq; ita con-
stituto in corde judicio adsit accu-
satrix cogitatio, testis conscientia,
carnifex timor, indè quidam
sanguis animi confitentis profluit
per lacrymas, versetur ante ocu-
los ejus imago futuri judicij; &

quidquid in se viderit, quod à ju-
dice venturo reprehendi possit,
aut puniri, ipsemet in se repre-
hendat, & puniat.

§. II.

*Sincera Confessio non solum
peccatorum veniam impetrat,
sed etiam gloriæ Cœlestis ali-
quam comparat securitatem.*

1. *Veniabilis culpa, quam se-
quitur confessio delictorum,* ait S.
Ambrosius. Est enim ferè na-
turà comparatum, ut læsum
occupet miseratio, & ad igno-
scendum mirifice provocet a-
nimum, quem sincera culpæ
confessio studet emollire. Et
causas hujus rei cum adferre
possint alias alii, mihi non
inepta videtur hæc: quòd, si-
cut intellectus hominis ultra
veritatis non tendit cognitio-
nem, sed eam consecutus jam
totus acquiescit, ita voluntas
etiam intellectui facilè con-
formatur, eidemq; consentit
ad inhærendum veritati; &
ita non procedens ulterius
vindictam quoq; vel minuit,
vel penitus intermittit, con-
tenta

(a) Tertull. de Pœnit. c. 9. (b) S. Aug.
Serm. 11. de Temp. (c) S. Anselm. in
cap. 11. Ep. 1. ad Corinth.

tenta cum intellectu cognoscere veritatem amare. Hinc in magno illo Imperatore Theodosio duo fuerunt admiranda. *Primum*; quod tunc ad veniam erat facilior, cum magis irasceretur. *Alterum*; quod nulli non daret veniam, qui culpam confiteretur. Utrumque hoc Divus Ambrosius in Oratione, quam in illius habuit morte, eximie deprædicat, ac dicit: (a) *Beneficium se putabat accepisse angustæ memoriæ Theodosius, cum rogaretur ignoscere: & tunc propior erat veniæ, cum fuisset commotio major iracundiæ. Et paulò post: Vincere volebat, non placere; æquitatis iudex, non pænæ arbiter: qui nunquam veniam confitentis negabat. Quod si tantum apud hominem mortalem valebat Confessio, ut nunquam frustraretur speratâ veniâ: an non magis etiam apud Deum, qui totus bonus; imò ipsa bonitas est, locum & vim habebit veniam impetrandi?*

2. Propositum hoc illustret illa divini Psalmæ Ariænelis ad prævaricatorē, sic cum compellantis, & ad Confessionem

(a) S. Ambrosii, *Tr. 3. Orat. in morte Theodosii.*

adhortantis: (b) *Revela Domino viam tuam, & spera in eo; & ipse faciet.* Quem in versum scribens S. Hieronymus interrogat; quidnam sit hoc, quod dicit; *Revela!* (c) *Numquid aliquid nescit Deus, ut opus omnino sit, illi revelare? Et respondet: Non: sed tu, quod habes in corde tuo, patefacere debes in sermone per confessionem tuam. Confitere ei actiones tuas, & spera in eo semper; & ipse dimittet tibi peccata tua.* Idipsum S. Ambrosius eleganter affirmans ait: (d) *Hoc solo versiculo, qualis esse debeas, declaravit. Quis enim revelat viam suam, nisi qui Deo occultorum suorum arbitro interna sui pectoris confitetur? Sequitur autem: Et ipse faciet.* Quid verò faciet Dominus occulta sua peccata sincerius revelanti? Respondet, ac mysterium pandit Hugo Cardinalis, cum ait: (e) *Faciet: non dicit quid. Unde intelligendum est de proprio opere suo, quod est misericordia. Unde dicitur in Collecta: Deus, cui proprium est misereri semper, & parcere.*

(b) Psalm. 36. 5. (c) S. Hier. hic.

(d) S. Ambrosii, *Enarrat. in Psalm. 36.*

(e) Hugo Card. hic.

cere. Et hoc quidem, quantum ad veniam sinceræ Confessionis operâ facillimè impetrandam.

3. Videamus nunc, an etiam ad gloriæ Cœlestis aliquâ securitatem idem ipse DEUS faciet? *Faciet* certè. Additur enim continuò: (*) *Educet quasi lumen justitiam tuam, & judicium illud tanquam meridiem.* Jam autem queri potest hoc loco; quænam sit illa justitia, & judicium hominis in vera pœnitentia confitentis, quæ Deus educet, justitiam quidem quasi lumen, judicium verò tanquam meridiem? Quæstionem hanc egregiè solvit idem Hugo, dum versiculum istum ad propositum nostrum sic explicat: *Iustitiam* possimus intelli- gere vindictam, quam sumit homo de seipso pro peccatis: *judicium* autem prudentiam, quâ bonam à malo separavit; & bonum plusquam malum elegit, ut sumatur hic *judicium* & pro *judicio* discretionis, & pro *judicio* electionis. Et concludit deniq; vir eruditissimus: *Educet* ergo quasi lumen justitiam tuam, & judicium tuum tanquam meridiem, quando

hæc omnia in futuro judicio omnibus revelabit, & pro his luce perpetuâ ditabit. Quibus ex verbis non obscure licet animadvertere, quantum apud Deum impetret sincera Confessio; quòd, si alia pœnitentiæ opera sunt vindicta de peccatis, multò magis ipsa Confessio vindicta maxima est, in qua totum se despicit, contemnit, & exinanit homo pœnitens ita, ut omnes aliæ pœnæ committæ pro peccatis in una Confessione ceu compendio comprehendantur. Et propterea, cum talis pœnitens humilliter confitendo peccata sua sit iudex, & vindex in semetipsum, Cœlestis etiam gloriæ propositam habet aliquam securitatem. Siquidem hæc omnia in futuro judicio omnibus revelabit Deus, & pro his luce perpetuâ ditabit.

4. Doctrinam hanc confirmat collateralis innocenti Christo Domino pendenti è Cruce latro. Hic pro delictis suis etiam ipse pendens è probroso stipite postquam aspirante divinâ gratiâ non solum flagitia sua penitus inspexit;

sed etiam ipsum mundi Servatorem, & salutem nostram Christum coelitus illuminatus agnovit, ut ab innocente Domino, nocens ipse tam veniam delictorum, quam gloriae Coelestis, & patriæ securam, ut potè morti jam in extremo supplicio vicinus impetraret hæreditatem, aliud spei suæ remedium, solatiumquè non quaesivit, quam Confessionem: publicè sceleratam vitam suam in Cruce tanquam in tribunali confessus, id supplicii genus justissimè peccatis suis infligi: (a) *Nos quidem justè patimur; nam digna factis recipimus.* Et potuit latro pœnitens magis heroicam actionem exhibuisse, quam palam, & sincerè confiteri, se criminum suorum dignas, & justas in patibulo dare pœnas. *Digna factis recipimus.* Dixit, confessus est, & peccatorum veniam, simul & gloriam paradisi sub his imploravit verbis: (b) *Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum:* In hoc nimirum totam impetrandæ veniæ, & æternæ vitæ consequendæ constituens energiam, si Do-

minus in regno suo meminisset sui. At clementissimus JESUS & veniam mox indulgit, & Coelestis gloriae certum reddidit: (c) *Amen dico tibi; hodiè tecum eris in paradiso.* Ecce sincerae Confessionis & meritum simul, & præmium. Gratiam, & gloriam consecutus est: *Hodiè tecum eris in paradiso.*

5. Id ipsum S. Cyprianus in Epistola quadam eleganter in hæc confirmat verba: (d) *Sic in Cruce latro confitens non tantum indulgentiam meruit; sed familiaris effectus, præmissus est in paradysum, & factus est participes regni per Confessionem, factus collega martyrij.* Divum Cyprianum imitatus Petrus Damiani loquens de Confessione, paulò prolixiore sententiam hanc exponit oratione, dicitquè: (e) *Hæc via communis ad Deum; fons tam justis, quam peccatoribus patens, puteus, qui criminum abundantiam abundantiore liquore detergit; primam reddidit innocentia stolam; & fugitivum filium in paternos reduxit ample-*

(a) Luc. 23. 41. (b) v. 42.

(c) v. 43. (d) S. Cyp. Ep. ad Fabian. citat. à Cornelio bic. (e) Petrus Damiani Serm. 21. de Dedicat.

amplexus. &c. In hoc fonte felix ille volutatus est latro, qui brevi fonte, Crucis de patibulo ad regnum, de supplicio in paradysum, translatus est: Consummatus in brevi explevit tempora multa; scilicet per fontem Confessionis & veniam consecutus, & gloriæ securitatem.

§. III.

Sincera Confessio mentem serenat, & in obsequio DEI reddit alacriorem.

1. Ex sincera Confessione major fructus etiam vix vel expectari, vel expectari jam deberet, quam expensus hic superius; eò quod ultra veniam, & vitam in Cælo beatam, aliud non querat pœnitens, Qui postquam Deo reconciliatus, indulgentiam consecutus est, nec terrena jam curat commoda, quibus impensissimè totus inhiabat olim, nec ipsa Cæli gaudia tantoperè jam habet in pretio, contentus majore portione, Cælum, terram, & omnia comprehendente, Deo videlicet summo bono, cujus gratiam, ami-

citiam, & possessionem, in hac etiam mortali vita, mundatus à peccatorum sorde, quodammodo jam prægustat; idèdè; cum sancta illa exclamat anima: (a) *Quid enim mihi est in Cælo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea, Deus in æternum.* Ubi defectio, secundum S. Hieronymum, non pro diminutione, sed pro desiderio, accipienda est, ita ut anima pœnitens per sinceram expurgata confessionem, divinæ gratiæ splendore plena nihil amplius extra Deum desiderat, ipso tanquam verà, perfectà, & incommutabili possessione contenta. Etsi, inquam, fructus alius, quàm hic omnium excellentissimus ex Confessione sincera vix jam vel expectari, vel expectari deberet; tamen adhuc alius indè promanat animæ convertiæ maximè necessarius ad reliquum vitæ non solum utiliter, sed etiam alacriter in obsequio Dei perseverandum. Et hic est mentis serenitas, & mira quædam alacritas animi; quæ tam in-

(a) *Psalm. 72. 25.*

ceptam novam poenitentiam, quam vocationem ſuam deinceps ſine tædio proſequatur.

2. Mentis ergo ſerenitatem ex ſincera Confefſione ſequi ſolitam quod attinet: naſcitur hæc ex divinæ gratiæ præſentia, mentem luce ſimul, & amore divino mirabiliter illuſtrantis, & accendentis. Habent enim peccata præter alias, etiam hæc tres qualitates, miſeræ, quam occupant, animæ importuniſſimas. *Primus* eſt; quod eam obſcurâ vanitatis, & mendaciorum caligine teneant oppreſſam, ita ut, quod rectum eſt, pervidere nequaquam poſſit. Undè queritur alicubi talis anima, ſuamq; miſeriam deplorans, ait: (a) *Comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui, ut viderem.* Et alibi: (b) *Cor meum conturbatum eſt; dereliquit me virtus mea: & lumen oculorum meorum & ipſam non eſt mecum.* Cauſam hujus obſcuritatis, cæcitatatis, & tenebrarum exponit ſua paraphraſi S. Hieronymus, & in perſona conquerentis ait: (c) *Quia poſtpoſito veritatis lumine in te-*

(a) *Pſalm. 39. 13.* (b) 37. 11. (c) S. Hieron. *hic.*

nembras decideram peccatorum. Similes accuſant tenebras illi, quos jam condemnationis in æterna ſupplicia præcipites egiſt ſententia: *Ergo erravimus, ajunt miſeri, à via veritatis; & juſtitie lumen non luxit nobis, & Sol intelligentie non eſt ortus nobis.* Adedò nimirum crudelis eſt peccatorum tyrannis, ut animum Cœleſti gratiâ deſtitutum in obſcuriſſimo ignorantie carcere, nè lumen veritatis ad operandum bene, poſſit conſpicere, teneat intercluſum.

3. *Alter*a peccati qualitas æquè animæ oneroſiſſima, eſt: quod præter teterrimum carcerem, graviſſima quoq; injiciat vincula, ceu manicis, & pedicis conſtricto peccatori, adedò, ut nullum ad bonum aliquod movere ſe poſſit opus. Id quod eleganter exponit Oraculum Mediolanenſe Divus Ambroſius, cum dixit: (d) *Qui facit peccatum, ſervus eſt peccati; ſemper in laqueis, ſemper in vinculis eſt; nunquam liber à compedibus; quia ſemper in criminibus.* *Quam miſera ſervitus ſervire peccati! Nature ipſius*

(d) S. Ambr. *lib. de Nabub. c. 6.*

nescit munia, nec somni ipsius novit vices, aut cibi fruitur survive. Pariter os illud aureum S. Joannes Chrysostomus idipsū egregiā similitudine illustrans ait: (a) *Quemadmodum, si Rex quispiam barbarorum servus fiat, omnium est miserrimus: sic qui in peccato vivit. Barbarum namq; peccatum est. Quod cum animam semel captam ita, ut contra suadere nesciat, in suis sordibus demerserit, sub tyrannidem redigit. Sub tyrannidem, inquam, durissimam, in qua miser peccator vincetus, & compedibus, atq; catenis oneratus, alligatusq; serviendo miseram servitutem, nature ipsius nescit munia, nec somni ipsius novit vices.*

4. Tertia peccatorum indoles, & qualitas est; quod incumbant animæ instar gravissimi cujusdam oneris ita, ut continuè gemat quidem peccator, sed nunquam experiri possit aliquod levamentum. Hinc illa suspirantis animæ sub delictorum onere ponderosissimo lamenta: (b) *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum: & sicut onus grave gravatæ sunt super me. Sicut pondus*

(a) S. Joan. Chrysof. Homil. 4. in 1. Corinab. (b) Psalm. 37. §.

grande (S. Hieronymus (c) aliter effert) sic peccata mea super me. Et S. Joannes Chrysostomus ad Theodorum Monachum lapsus: (d) *Benigno, inquit, jugo dissipato, abjectoq; onere levi, in vicem illorum ferreis vinculi collum insertasti; & quod amplius est, lapidem molarem, quem asinariam nominant, de tua ipsius cervice dependisti.*

5. Jam igitur omnem hanc tyrannidem peccati tollit sincera Confessio. In primis enim lumen, & splendor divinæ gratiæ mentem illustrat, & totam reddit serenam, simul atq; revelaverit peccator injustitiam suam. Ad quod propositum observat Divus Ambrosius in illo Psalmi versu, quo confitetur David pœnitens; se conceptum in iniquitatibus, & peccatis, at continuè post eam Confessionem lumine veritatis illustratum, cum ait: (e) *Ecce enim veritatem dilexisti; incerta, & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Dicit ergo Sanctissimus Pater: (f) Dum hæc dicit, & peccato-*

(c) S. Hieron. bic. (d) S. Jo. Chrysof. ad Theod. laps. (e) Psalm. 50. v. (f) S. Ambrosij, Apolog. David. cap. 12.

catorum specialium, atq; communitum colluviem confitetur, subito ei splendor veritatis, & candor gratiae spiritualis effulsit. Et inferius paulo Davidem introducit ita gratulantem sibi: *Ecce jam non in umbra, nec in figura, nec in typo; sed in veritate lux aperta resplendet. Ecce nunc veritatem afficio; splendorem veritatis agnosco; nunc te majori, Domine Deus noster, veneror affectu: Ecce enim veritatem dilexisti, non per speciem, non in aenigmate, sed facie ad faciem te mihi, Covisse, demonstrasti: in tuis te invenio Sacramentis.*

6. Undè verò tanta gratia, tanta lux, fulgor, & splendor affulsit animæ? Indè: quia Deus in delictorum Confessione dilexit veritatem: illam scilicet veritatem, quæ conscientiam humiliter, verè, ac sincerè confitetur, & aperit; agnoscendo, se vel ab ipso statim sui conceptus in utero matris exordio non aliud, quàm iniquitatum, & immunditiae fuisse vas, & adhuc esse: *In iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Hanc, inquam, veritatem,*

quia de se dixit fidelis anima, Deus respexit, & dilexit: *Ecce enim veritatem dilexisti.* Et indeò quoq; subsecuta statim, & exorta Cœlestis lux, & illuminatio mentem mirificè serenavit, illuminavit, & divinarum illustrationum participem cumulatissimè fecit, dispulsisq; omnibus undiq; mendaciorum, fallitarum, & fascinationum carnalium tenebris, incerta, & occulta sapientie tue manifestasti mihi. Igitur pœnitens anima, postquàm peccata sua sincerè confitetur, verè Christum invenit in Sacramentis pœnitentiæ, & Venerabilis Eucharistiæ cum mentis serenitate; quem ante Confessionem invenire non poterat; jamq; Cœlestis illustrata gratiæ splendore tota fertur in Deum, & absorbetur in illo: majore jam affectu, ac desiderio, quàm alias unquam: quod inter offusas peccatorum tenebras non poterat impetare.

7. Solvit & vincula peccatorum Confessio sic, ut, quæ fuerat antehæc pigra, ad virtutum exercitia prorsus immobilis anima;

anima; quia sensibus ad iniquitatum laqueos, & vincula carceratis, aliud agere non potuit, quàm quòd instar mancipii cogebatur volvi de peccato in peccatum, nec manus, nec pedes ad opus aliquod bonum movere; jam per Confessionem criminum in libertatem asserta gratias agit Deo liberatori suo, seq; totam illi dedicat, & offert in holocaustum, atq; cum regio Psalte festivum concinit epinicion: (a) *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.* In quæ verba scribens S. Hieronymus ea quidem solis tribuit Martyribus, ac dicit: (b) *Martyr, si & post baptismum peccaverit, tamen secundo baptis-
mate martyrii absolutus, securus vadit ad Dominum.* Mox autem alacritatem martyris ad tormenta pergentis, & magno animo exclamantis: *Tibi sacrificabo hostiam laudis*, exponens, etiam de Religiosis martyrii quoddam genus sectantibus in vitæ puritate, continuaq; mortificatione, sic addit: *Hæc est laus martyrum. Sicut enim martyres laudant Deum pure in*

(a) Psalm. 115. 17. (b) S. Hier. hic.

regione vivorum; ita & Monachi, qui die, & nocte psallunt Domino, debent eandem puritatem habere martyrum: siquidem ipsi martyres sunt. id est; quorum tota vita prolixum martyrium est. Ex qua Sancti Doctoris sententia rectè demùm concluditur; Religiosum lapsum, sed Dei miseratione conversum, & pœnitentem, post vincula peccatorum per Confessionem dirupta, verè ad novum martyrium tam corpus, quàm animam offerre in gloriam Dei. Et ita Martyr etiam sine sanguine lætus ad religiosæ professionis exercitia coram Domino protestatur: *Dirupisti vincula mea; tibi sacrificabo hostiam laudis.*

8. Deponit tandem & gravissimum peccatorum onus, ac molam asinariam è collo pendentem præcidit, & abruptit Confessio. Hinc Doctorum Aquila Divus Augustinus acutè de latrone de Cruce pendulo advertit; ipsū non ausum fuisse prius in regno Christi Domini rogare memoriam sui, nisi postquam grande peccatorum per Confessio-

fessionem deposuit pondus: *(a)* Et dicebat, (argute vir Sanctus ait) non est ausus ante dicere; Memento mei Domine, cum veneris in regnum tuum, quam per Confessionem iniquitatis praterita sarcinam peccatorum deponeret. Nimirum Confessio delictorum fecit, ut exoneratus gravissimâ scelerum sarcinâ jam audentior fuit ad orandum, ad implorandam veniam, ad in Cruce Christum Dominum, ejusq; divinitatē, & potestatem regiam confitendum, ad cum ipso in acerbissima probrosi supplicii poenitentia moriendum. Cæterum totam propositi hujus materiam expedit pulcherrimè S. Laurentius Justinianus, cum ait: *(b)* Confessionis Sacramentum velut sinus pacatissimus est; in quo hominum conscientia religantur, nè à procellis absorbeantur delictorum: dejecta eriguntur; amissa reparantur; & quidquid immunditiæ inundantibus tentationum procellis, aut operante malitiâ, in navim conscientie perfusum est, rejettur; & purgatur.

9. Tantis ergo sublatis ab

anima per Confessionem peccatorum impedimentis; illâ videlicet atrâ caligine, quæ mentem hætenus intra delictorum obscuritatem offundebat; illo teterrimo carcere, vinculis, & cætenis, quæ miseram animam in summa vivendi licentia, flagitiorumq; fœditate tyrannicè attinebant; illo gravissimo onere, & molâ alinariâ, quæ lapsum, & fortassè centies, & amplius lapsum, aut relapsum Religiosum in profundum iniquitatum, absurdarumq; fœditatū, ac scelerum mare demersum, jamjam præfocabat, tandem per sinceram Confessionem liberatus, & quantum subito divinæ lucis, & gratiæ fulgorem in anima experitur! Tot manicis, pedicis, sed & mole onerosissimâ, quæ sibi misero incumbibat, jam expeditus, & in libertatem assertus, & quàm alacriter viam mandatorum Dei, religiose vocationis, & professionis, exercitationum, & actionum heroicarum jam pergit currere! In rebus arduis imperterritus, in difficilibus invictus; in horridis,

(a) S. Aug. Serm. 130. & Temp. *(b)* S. Laur. Festin.

dis, acerbis, & asperis alacer, ac lætus. Verè jam tunc impletur in ipso illud Evangelici vatis Oraculum; quòd non ampliùs in homine, carne, aut mundo confidet: sed *sperabit in Domino; mutabit fortitudinè; assumet pennas, ut aquilæ; curret, & non laborabit; ambulabit, & non deficiet.* (a)

CAPUT V.

§. I.

Etiam qui malè cœpit, & meliores etatis annos in sua Vocatione perperam impendit, potest benè finire.

1. Ea solet esse propositorum humanorum inconstantia, ut, quod bonum in animo suo probat, & constituit homo, vel levitate potiùs, quàm consilio serio, muturâq; deliberatione ductus adit institutum, fortassis etiam genio suo, & indoli minimè adæquatam, facili postmodum de causa mutato proposito, sicut isto semper in iisdem vitiis, quæ secum in claustrum intulit, hærens, nunquam bona ponit

initia, sic & ille mutabilis, in alium, abeat sensum; & ita neuter incipiat benè; mores, & inclinationem, ac vitia retineat eadem; & inter mala principia boni quoq; finis oblitus, habitu solùm, & nomine Religiosum agat, non autem vitæ, morum, instituti, & regulæ professione: planè sicut ille, qui ducturus in tabulam rectam lineam rudi tantùm, & absq; regula sicut incipit extra rectum à primo puncto deflectere manu, calamo, vel penicillo; sic nonnisi sinuosam huc, & illuc, sursum, deorsum evagando producet, nusquam initiali puncto rectè, & è diametro respondentem. Ad eundem modum iste seu tyro, seu professus quia prima statim manu quodammodò fallere cœpit initia, nec unquam spiritum religiosæ vocationi consentaneum animo concepit; sed communi vivendi generi, causa tantum, non autem ex deliberato, professioni, & exercitiis religiosis intentus; idèd benè quoq; progredi nequaquam potest, sed neque vult,

B b b b b

Quia

(a) 1/a. 40. 31.

Quia malum exordium nec bonum propositum, nec bonum ducit progressum. Et est deniq; verum, quod Spiritus Sanctus in libro Sapientiae notatum esse voluit: nempe quod *Fascinatio nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentiae transvertit sensum sine malitia.* (*) Sit aliquis adolescens etiam innocentissimus, & omnis expertus malitiae: nihilominus ea est concupiscentiae, cum qua nascitur homo, inconstantia; ut tanquam fascino quodam circumventa juvenilis indoles ex bono facile transvertatur in malum; & ibi fingat sibi propositi sui rectum tramitem, quod temerarius animi rapit impetus; & quaedam experiendi curiositas; non autem quod Spiritus Sanctus, qui semper agit suaviter, & nunquam violentus est, vocat, & ducit.

2. Contingit igitur ex hac humanae mentis ob nugacitatis fascinum vera bona plerumque obscurantem, inconstantia; quod vel non serio bonum sibi propositum aggre-diatur; vel non eò, quod

(*) Sap. 4. 11.

divinus impellit Spiritus, mentem, & acta sua dirigat homo, vel non eum finem, ad quem religiosa tendit vocatio, sibi proponat; vel media, quae ad sanctum hunc finem, qualis est vitae perfectioris consecutio, pertinent, multum improbet; vel denique sub ratione boni cujusdam alterius, quod nihilominus aut malum, aut saltem ab aliqua specie mali non alienum est, seductus mutet propositum ex proposito, & ita nullum instituti suscepti bonum ponat principium, contentus vivere secundum sensum, & persuasionem humanam; non autem secundum spiritum, qui semper carnis illecebrosis sensibus adversatur, vitam instituere. Unde nihil mirum est; quempiam, etsi duci quidem videatur, quin & ducitur, curam, studioq; Magistri, vel Patris Spiritualis, qui certum divinae operationis instrumentum est, bonum quae potest industria instillantis, male tamen incipere; nec percipere ea, quae sunt spiritus, & ita perperam Vocationis opus pro-

prosequi. Nam inconstantia concupiscentiæ dominatum obtinet, ut humana mens instar rhombi in gyrum circumacta nusquam consistat firma tamdiu, donec ad veritatis lumen (quod divinæ miserationis, & gratiæ peculiare donū est) aperiat oculos, ibiq; divinitus illustrata in manifesto Cœlestis lucis fulgore clarum pervideat, perspiciatq; tam suum ad Dei comparisonem nihilum, & inanē; quàm rerum omnium creaturarum, quas summo studio sectabatur hætenus, putissimam vanitatē.

3. Hæc autem ad semetipsū, & ad vitæ suæ, quam parum ex decoro secutus est Religiosus, inconstantiam, & evandas sensuum illecebras ex quacunq; tandem occasione, causa, & impulsu sive interiore, sive exteriori, (sic ut dicam) reflexio non habet initium à naturæ semper ad malum ab adolescentia sua pronæ impulsu; sed est instinctus, & motio Dei vocantis ad pœnitentiam, & nolentis animam in bonæ professionis malè cœpto perire. Cùm igitur semel, i-

terum, ac pluries animum, & conscientiam hæc admonitio, sive motio vellicat, & pullat; tanquam Dei singulare donū, & gratiam, pullum hunc agnoscat malus hucusque, solumq; nomine tenus, & habitu Religiosus; & corrigat malè cœptum, ac pedem referat in eum tramitem, qui cæteros, cum quibus vivit, ad studium ducit perfectionis. Nequè putet is, qui malè cœpit, & fortassis etiam diu in perversa sua perseveravit, exercitationem aliquam bonam animo sincerè Deo serviendi nunquam exsecutus semper idem, qui cum malis habitibus in claustrū venit, inconstans, insolens, hypocrita, cuticulæ, non autem spiritus curator, impostor, & vanitatis sectator; non putet, inquam, hic talis esse sibi præclusam viam ad probitatem, ad religiosæ professionis serium exercitiū, ad malè cœpta corrigenda, & ad emendationem. Sicut enim invitamentum ad pœnitentiam, Dei vocatio est; nam (a) *Omne datum optimum, & omne donum perfectum desus sum est,*

(a) Jac. 1. 17.

descendens à Patre luminum, Divus Jacobus Apostolus ait; ita qui inspirat, pulsatur, & benignè vocat, dare paratus est gratiam ad benè tandem incipiendum, proficiendum, & perficiendum. Ideòque quantumcunq; malè quis incepit, & benè, religiosèq; vivendi rudimentorum incapax hucusq; se præbuit, non est, cur propterea non corrigat errorem. Sed cognito, quòd procul aberret à via veritatis, in se reversus audiat dicentem sibi Prophetam: (a) *Derelinquat impius viam suam à malo principio in absurdissimos errores ad hæc usq; tempora ducentem, & vir iniquus derelinquat cogitationes suas; & revertatur ad Dominum, & miserabitur ejus: & ad Dominum Deum nostrum. Quoniam multus est ad ignoscendum.* Audiatur, inquam, & dicat ex animo cum illo convertente se ad Deum: (b) *Dixi; nunc coepi: hæc mutatio dexteræ Excelsi.*

4. Undè nullum jam dubium est; quin Deo bonam voluntatem per prævenientem gratiam & concomitantem

(a) *Isa.* 55. 7. (b) *Psal.* 76. 11.

promovente, benè finiturus sit. Incepisse malè, humanum erat: jam malè cœptum corrigere, & in bonam orbitam reduci, & redire, sicut DEI gratiâ suâ prævenientis est; ita benè prosequi, & finire, tam Dei miserentis, & adjuvantis est, quàm & hominis liberè agentis, ita ut Deus operetur in liberè agente perficere, continuando videlicet eandem gratiam, quâ misericorditer operatus est velle. Hinc rectè Divus Paulus Apostolus, postquam patheticè Philippensibus inculcavit, ut cum metu, & tremore salutem suam operentur, hanc adhortationis subdit rationem: (c) *Deus est enim, qui operatur in vobis & velle, & perficere pro bona voluntate sua. Velle, inquam, præveniendò, excitandò, & promovendò; perficere autem non sine vobis cooperantibus continuandò: idq; pro bona voluntate sua, & immensa liberalitate erga salvandos.* In eadem Apostoli verba scitè S. Augustinus: (d) *Deus, inquit, est, qui operatur in nobis Velle, & operari.* Cer-

(c) *Phil.* 2. 13. (d) *S. Aug. de grat. & lib. arb.* c. 16.

tum est; nos facere, cum facimus; sed ille facit, ut faciamus, qui dixit: *Faciam, ut in justificationibus meis ambuletis.* Luculenter autem, & pulcherrimè docet etiam S. Bernardus; quomodo Deus hæc tria, videlicet *Cogitare, Velle, Perficere*, operetur in nobis: (a) *Primum*, ait, scilicet *Cogitare, sine nobis; Secundum, scilicet Velle, nobiscum; Tertium, scilicet Perficere, per nos facit.* Ac statim seipsum explicans ait: *Siquidem immitendo bonam cogitationem, nos prævenit; immutando etiam malam voluntatem, sibi per consensum jungit; ministrando consensui facultatem, foris per apertum opus nostrum interius opifex innotescit.*

§. Cum igitur cerum sit; quod Deus suaviter pulsando, *Velle* præveniat illius, qui malè cœperat; eodemq; DEO suggerente cogitat jam incipere benè, proficere, & perficere; superest, ut præventus, & excitatus humiliter cooperetur Deo ministranti facultatè consensui, & bonum opus perficere pro bona voluntate sua intendenti: ita tamen cooperetur, nè id opus attribu-

(a) S. Bern. de Grat. & lib. arbitr. ad fin.

at vel suæ voluntati, vel necessitati Dei liberum arbitriū cogentis. Sed diligenter auscultet, quid iterum dicat Divus Bernardus; qui superiore doctrinam suam, cum *Cogitare, & Perficere* sæpè non sit in potestate nostra, sic concludit: (b) *Cavendum ergo; nè, cum hæc invisibiliter intra nos, ac nobiscum acitari sentimus, aut nostræ voluntati attribuamus, quæ infirma est; aut Dei necessitati, quæ nulla est; sed soli gratiæ, quæ plenus est. Ipsa liberum excitat arbitrium, cum seminat appetitum; sanat, cum immutat affectum; roborat, ut perducatur ad actum; servat, nè sentiat defectum. Sic autem ista cum libero arbitrio operatur, ut tantum illud in primo præveniat; in ceteris comitetur, ad hoc utiq; præveniens, ut jam sibi deinceps cooperetur; ita tamen, quod à sola gratia captum est, ab utroq; perficiatur; ut mixtim, non singillatim; simul, non vicissim; per singulos profectus operentur: non partim gratia, partim liberum arbitrium; sed totum singula opere individuo peragunt.* Hucusq; S. Pater Claravallensis adeo disertè, ut ejus verba

(b) Idem ibidem.

ulteriore non indigeant explanatione ad benè velle, operari, & perficere illi, qui malè cœpit, conversus autem, aliter, id est, benè profecutus est, & finivit benè suam professionē.

§. II.

Malum principium subinde major est ad benè finiendum stimulus.

1. Est certè commiseratione dignum, videre quempiam ad ipsā religiosæ vocationis initia minùs religiosè vivere, nec ad ea, quæ suscepti requirit instituti status, animum applicare: videturq; Religiosus ejusmodi nullam inter secularem, & religiosam, quam obligatus est profiteri, vitam ponere differentiam; mores, quos secum intulit in claustrum, pravos; affectus, & passiones inordinatas, habitus alienos à religiosa professione, consuetudinem malam secum attulisse, non ut ista corrigat, frenet, ac succidat; sed ut cum aliis etiam communicet, in alios diffundat, & novam quandam Libertinorum

erigat Synagogam. Qui licèt principio, præsertim in tyrocinio, non solum pravam indolem, & sinistram propositū magnā quādam arte scit occultando dissimulare, sed etiam specioso modestiæ, scilicet violentæ, pietatis, & devotio- nis pallio tegere, (secus enim ad professionem non haberet successum) & omnibus, quibuscum agit, egregiè velum obtendere; quin etiam per actionum indoli prævæ contrariarum frequentationem, aliquam morum mutationem sensim in meliùs (ut videtur) induere: cum interea, quia nihil serii fuit in proposito, nec nisi respectus quidam ad virtutis, & bonarum exercitationum speciem induxit; idedò fictum, commentitium, & violentum studium durable saltè est tamdiù, donec ad professionem admissus, in commune cum professis consortium susceptus, ad studia promotus, & ad scientias, aliquantò liberiores contingit sibi magis, quàm habet, campum. Et tunc ingenii pravi se jam explicat inclinatio; mores,

mores, habitus, & mala consuetudo prædeunt in apertum; linguæ procacitas, animi fastus, affectuum inordinatorum effrenatio, cervicis ad obediendum durities, amoris, & iudicii proprii pertinacia, in omnem denique licentiam effusa petulantia, magno Superiorum dolore, contubernalium infirmiorum ruinam, communis totius dispendio, secularium eam licentiam considerantium offendiculo.

2. Nec alia conversationis hujus insolentissimæ causa est; quam quod malè cœperit; & ubi probitatis ingenue ponendum erat solidum fundamentum, ibi radicem in claustrum improbitatis illatæ magis solidavit hypocrisis. Vivit igitur sine lege, correptionis impatiens, disciplinæ refractarius; culpæ, vel poenæ pro culpis impolitæ, contemptor, & durus detrectator, observantiæ religiose corruptor. Sed Deus, qui prædestinationis ejus effectum juvandum, ac promovendum aut gratiæ Religionis reservavit, aut sanctis orationibus aliorum permittere voluit; aut ipsius

postea convertendi pro multorum ædificatione sapienter ferventiori studio dissimulavit, (*novit enim Dominus, qui sunt ejus*) tandem ita mutat, & ad poenitentiam vocat efficaciter, ut refractarii voluntatem emolliat, & ad assentiendum bonis instinctibus inflectat. Id quod verè Dei gratiâ suâ suaviter prævenientis, non hominis ipsius, est opus, dicente Threnico Prophetâ: (a) *Converte nos Domine ad te, per gratiam scilicet prævenientem, & excitantem; Et convertemur ad te per voluntatem adjuvanti gratiæ cooperantem.* Ideoque scitè Corderius super illud apud Joëlem invitamentum suavissimum, ac planè paternum, *Convertimini ad me in toto corde vestro,* (b) scribens ita Deum alloquentem inducit: (c) *Prius quidem ego converti me ad vos, à somno peccatorum excitando, & vestram molliendo duritiem. Convertimini igitur & vos ad me, vocationi meæ respondendo, & meam inspirationem accipiendo; ut ego tandem convertar ad vos, justificando,*

gr. 1.

(a) Thren. 5. 21. (b) Joël. 2. 12.
(c) Corder. in Job Elucid. c. 29. 2.

gratiam, atq; amicitiam meam vobis dando. Et inferius paulò: Primò, inquit, clementiſſimus Dominus, & veriſſimus miſerationum Pater, peccatorem in peccatù dormientem excitat; fugientem vocat; & nullis ejus poſcentibus meritis, imò multis divinam indignationem provocantibus demeritis, ad ſupernaturalem amicitiam ſuam, & familiaritatem invitat.

3. Religioſus igitur hucusque malè moratus, & peſſimè converſatus, ac ſine ſpiritu, ſine regularum obſervantia, ſine ullo ſpirituale animæ fructu, poſtquam vel malè cœpit, vel à benè cœpto deſcivit, & initia bona mox invertit, ſed tandem in ſe reverſus, excitante Deo, vitam, & conſcientiam ſuam inſpicit, malæq; ſuæ converſationis examinat ſtatum; ſalutis etiam periculum, in quod ſe conjecit, diſpicit; ingratiſſimam ſuam erga Deum Optimum pro tam maniſeſto divinæ gratiæ teſtimonio, quòd è medio mille discriminum animam perdendi ſit ad Religionem vocatus, ſecurum videlicet ſalvandi

ſui portum, agnoſcit; abuſionem etiam divinarum illustrationum, aliorumq; donorum tam naturalium, quàm ſupernaturalium diligenter advertit; quomodo bona conſilia, monitaq; ſalutaria contempſerit hucusque; tempus acceptabile, diesq; ſalutis inutiliter effluere permiferit; majorem melioris, ac vegetioris ætatis partem obſequio divino ſubtractam, vanitatum apinis impenderit; Deum vocationis ſcopo, Religionem optimâ ſpe, ſeipſum ultimo fine, beatitudine videlicet æternâ, fruſtratus ſit. Hæc, & id genus alia, Deo pulſante, excitante, movente, & mirabiliter adjuvante dum penitens inſpicit; oritur in voluntate quædam anteactorum abominatio, deteſtatio, neglectorù bonorum dolor, & pœnitudo; futurorum timor; aspirantis, præſentisq; divinæ gratiæ delectatio, Dei moventis, & vocantis humiſſima veneratio; bonitatis ejus, qui tamdiù recalciſtrantem ſuſtinuit, admiratio; erga Deum, ejuſq; ſanctiſſimâ legem

legem prompta summissio, & mentis, ac voluntatis obedientia; erga beneficium Creatorem, & ad hæc usq; tempora Conservatorem providum gratitudo, ita ut omnino constituat apud semetipsum non alii, quam uni tantum, paternam planè providentiâ vitæ suæ transactæ statum ad meliora dirigenti servire Deo; qui etiam improbissimum se à beneficiis suis, & gratia, non exclusit.

5. Hæc ergò seria consideratio, quam Dei gratia præveniens excitat, conversionem inculcat, animam ad respondendum motioni divinæ provocat; ad apprehendendam disciplinam, ac pœnitentiam excitat, Deo videlicet interius operante; & dum ob sinceram delictorum detestationem, & confessionem justificans accedit gratia, removetur omnis asperitatis horror; amor in Deum effervescit ardentior; odium, & despicientia sui nascitur efficacior; & qui nuper in observanda regula fuit nullus, in oratione rarus, in culpis admittendis assiduus, in e-

xercitiis ad religiosum institutum pertinentibus hypocrita, in edomandis inordinatis affectibus peregrinus, in votorû custodia prævaricator subdulus; jam repente mutatus, illos etiam anteit, & superat, quorum probitatem, & probatam vitam à multis annis nemo non probabat, laudabat, & suspiciebat. Et hoc Dei miserentis opus est; qui de lapidibus facere potest filios Abrahæ, & de tenebris educere lucem. Miraculum hoc (sic enim dicere licet) fecisse videtur Deus in Religiosis olim monasterii Fontanensis. Qui tepidum, & ignavum vitæ genus sectati cum fuissent diu, haud dubiè Vocationis suæ vel nullo bono principio posito, vel à bono principio desciscientes, in pristinam, secularium more, conversationem degenerarunt, eos deniq; S. Bernardus admonitionibus suis ad fervidam, & perfectam religiose disciplinæ reduxit vitam, Deo scilicet per ipsum mirabiliter operante. Ideòq; postea Sanctus idem Pater ad ejus monasterii scribens Ab-

batem, in hæc erupit verba: (a) *Digitus Dei est iste. Qui dabit mihi, ut transeam, & cum Moysè videam visionem hanc magnam? Nec enim minus mira, minusq; jucunda ista promotio, & miraculum est; quam quod in rubo illo ardente, incombusto tamen, Moyses conspexit. Et paucis interpositis: Multo facilius, inquit, reperies multos secularæ converti ad bonum, quam unumquempiam de Religiosis transire ad melius à vita tepida, remissa, & licentiosa.*

5. At hi divinâ gratiâ postmodum præveniente, excitante, & mirabiliter promovente illuminati, & adjuti, ubi disciplinam apprehenderint, aled tenaces ejus sunt, tantoq; prosequuntur fervore, ut, quantum antea Superiores in eorum frenanda licentia laboris adhibere conati sunt, ac desudabant; tantum operæ necesse sit in eorum cohibendo fervore nimio collocare. Alacres, generosi, fervidi, ad opera pœnitentiæ præmi, ad actiones heroicas excitati; ut jam magis oporteat eorum mutationem admi-

(a) S. Bern. cit. à Roderic. Part. 1. Tract. 2. c. 7.

rari, quàm nuper arduum erat eorum segnitiam, ignaviam, & licentiam refrenare. Nimirum in erroris, & vanitatis adducti cognitionem compensant alacrius intermissa, & antea actam licentiam rigidiorè cohibent disciplinâ. Rectè propterea quidam è nostris Patribus in suo manuscripto, in quod fortè incideram: (b) *Sit inglorium, inquit, errasse; tamen multum proficuum, imò etiam post erratum in orbitam justitiæ redactum gloriosissimum.* Adducit deinde Mendozam ad hoc propositum eleganter alicubi disserentem in hæc verba: (c) *Sacerdotes, & Levitæ Zorababele filio Salathielis, & Josue filio Josedech, qui ante captivitatem Babylonicam in suis ministerijs erant negligentis, post captivitatem diligentissimi exstiterunt.* Non ablimilem Bachiani cujusdam ad eandem materiam recitat idem Pater sententiam ita scribentis: (d) *Nonne sic fecit ille Nazareus (intelligit Samonem) ex promissione natus? Quem cum in perniciem sui, mulieris blandimenta vicissent; post-*

(b) P. Joseph à Matre Dei Polou.
(c) Mendozæ. (d) Bachian.

modum in fine obitus sui sub martyrij passione majorem inimicorum exercitum prostravisse, quam antè, quando Nazareus, hoc est, immaculatus, fuerat, reperitur.

6. Ita & Religiosus, qui tanquam alter Samson immaculatæ vitæ, quam profitendâ fufceperat, infregit initia, à concupiscentia sua abstractus, & illectus, parùm modestè, nihil ad regule præscriptum, per omnem verò licentiam instituit vitam, deniq; suos agnoscens, ac detestans errores, surgit majore cum spiritu jam major seipso, fortior omnibus hostibus animæ, pugnat generosius, ac velut alter Samson vincit, ac *sub martyrij passione majorem inimicorū exercitum prosternit gloriosius; & qui nec unum hucusq; vitium emendare studuit, jam adversus omnes vitiorum cuneos alacrius, & potentius irruit, prosternit, & fugat, verè jam oblitus sui sub martyrij passione, (qualis est religiosâ professio) majorem infernalium hostium, quam antè, quando Nazareus, hoc est, immaculatus, sive* (materie nostræ accommo-

datus ut dicam) quando claustrum ingressus, religiosum habitum indutus, per sacram Confessionem à peccatis admittis in sæculo mundatus, & immaculatus, vota religiosa professus fuerat, vicissè reperitur.

7. Et est fervoris hujus, acriorisq; spiritus in respiscente ad disciplinam ratio ferè triplex. *Primo*, quòd vehementius accendatur in vindictam negligentie, vel potius effrenatæ licentiæ suæ, quam tunc, quando vitam auspiciatus est religiosam, partim gratiâ divinâ fortius operante, partim sanctâ quâdam verecundiâ, rubore, & zelo contra tantam ignaviam, & malitiam stimulante. Ibi namq; temerarius inter secularem, & monasticam vitam vix aliquid discriminis habuit; hic factâ jam comparatione, Deo efficacius adminiculante, gratiam Optimi Creatoris omni hominum favori, disciplinam omni libertati, seu licentiæ, æterna bona momentaneis, & caducis omnibus anteponit. *Deinde*, quòd consuetudine quâ-

quâdam licet valdè languidâ, religioſe mortificationes uſu quotidiano, quamvis ad externam tantum ſpeciem, ſenſim redditæ familiariores, gratiâ voluntatem ad easdem ſolidiùs adjuvante, non ampliùs illum adferunt horrorè, quem antea, dum per ſocordiam exigua, vel etiam nulla ſpiritualium exercitiorum habebatur ratio, & cura: & jam illa Jobi verba de ſe quoq; dicere poteſt in ſenſu morali: (a) *Quæ prius volebat tangere anima mea, nunc præ anguſtia cibi mei ſunt.* id eſt: quæ propter ſuperſuperam deſidiam meam, & ignaviam, propter licentiam, & diſciplinæ contemptum, exercitia ſpiritualia, mortificationes, inediaſ, & jejunia, paupertatis experientiam, & incommoda; precandi quoque, carnem affligendi, paſſiones, & affectus inordinatos edomandi ſtudio horrebam adeò, ut nè digito quidem ea, niſi coactus ob aliquem reſpectum, tangere voluerim; jam nunc præ temporis anguſtia, quod mihi reliquum eſt ad pœnitentiam agendam, præ-

anguſtia etiam animi Deum meum anxie quærentis, & divinam iram juſtè in me parantem ad vindicandum ſupplicia placare adnitentis; etiam præ rubore, pro vindicandi inſaniam meam deſiderio, *cibi mei ſunt*; ut iſtis inſtar delicatiſſimarum epularum animû meum paſcam; atq; contra omnia carnis ſuperanda lenocinia magis convaſcam, ita, ut pro amore Dei, veritatis, & virtutis, *preſentis vitæ cruciatuſ*, (ait (b) S. Gregorius) aſperitates, & incommoda, tanto poſt fortiùs appetam, quanto priùs infirma fugiebam.

8. *Poſtremo* ratio eſt; quòd ob reliquæ vitæ brevitatem (ſemper enim moriturum ſe jam expectet, & omnem diem, horam, ac momentum ſuſpectum habeat) quandam ſpiritualium exercitationum, & operum pœnitentiæ concipiat avaritiam, ita, ut quàm plurimum intra breve tempus congregare deſideret. Et quemadmodum avarus in ſæculo, quidquid pecuniæ, auri, argentiq; corradere poteſt, non cogitat, quantum habeat,

(a) Job. 6. 7.

(b) S. Greg. I. 7. Moral. c. 7.

sed quantum habere cupit, insatiabili nummorum fame, sitiq; flagrans undiq; desiderata colligit, & in magnarum divitiarum spem accumulatur, ut sibi sit bene, nullum interea sibi præfigens terminum fruendarum opum, semper egenus, inops, & ipsis etiam, quas habet, opibus destitutus. Ita Religiosus inopiam suam, virtutum, bonorum operum, & sanctarum exercitationum, egestatem, in quam per neglectum, & summam incuriam suam incidit, arbitratus angitur vehementer, & quantumcunq; facit, & congregat, nihil facere se, nihil etiam congregare putat, non contentus unquam eo, quod facit, aut fecit; sed in illud semper intentus, quod sibi faciendum incumbit; dispiciendo, quam inops, & egenus operum bonorum sit; quam hucusq; nihil eorum, quæ sibi necessaria sunt, fecerit ad contingendum finem suum.

9. Figuram hujus rei præferunt illa quatuor apud Evangelicum Vatem, & in Apocalypsi Joannis, animalia:

quorum unumquodq; tanto divini obsequii solerter explendi fervebat desiderio, simulq; desiderium hoc suum ferventissimum tantâ promovebat efficaciam, ut (a) *in circuitu, & intus plena oculis ad prodivinis laudibus, & majestatis supremæ jussibus invigilandū ibi jam essent affectu, quò gressibus adhuc minimè contingebant. Horum alacritatem, & promptissimum, indefessumq; animum obsequendi, graphicè non sine magna energia satis innuit illa Isaia phrahs: (b) Unumquodq; eorum coram facie sua ambulabat. Vbi erat impetus spiritus, illuc gradiantur; nec revertentur, cum ambularent; scilicet aliò non intenta, quam ut metam contingerent, ad quam spiritus impetus impellebat, ac dirigebat. Sic & Religiosus iste jam Dei miserante gratiâ postquâ in orbitam rediit bonam, præ desiderio proficiendi, sed & perficiendi, quod incumbit, reliquum indefessus ambulat; nec unquam ad nuperrimum, aut hesternum, aut hodiernū, & quodecunq; præteritum re-*

(a) Apoc. 4. 8. (b) Isa. 2. 12.

spectat; sed tanquam uno passu totum, quod superest, perfectionis iter perfecturus, omnia tam intermissa, quam in posterum facienda comprehendere cupit; & ibi jam est desiderio, quod tendit proficendo.

10. Cæterum pro spiritualis hujus avaritiæ praxi solidius inspicienda, atq; condiscenda, sicut & exercenda, remitto religiosum Lectorem ad *Provisiones Senectutis per tres Partes distributas*, operâ, studio, spirituq; verè religiosi P. Gasparis Druzbicki Soc. JESU, viri in hoc genere illuminatissimi. Et cum omnes, ac singulæ non sine magno animæ profectu, fructuq; legi possint, tum præcipuè Primæ Partis Provisionem decimam; Secundæ verò Partis Provisionem primam Religioso sive Vocationis, professionisq; suæ principia negligenter, & malè auspiciato; sive per annos aliquot institutum laudabiliter profecuto quidem, sed postea per humanam inconstantiam lapsio, relapsioq;, dilu etiam malè converfato, dili-

genter, & accuratè legendas, expendasq; commendo. Disceet cum ex aliis omnib9, tum ex his duabus præcipuè; quid compensare, quid ad perfectionis studium desiderare, quònam cum omnibus actionibus suis, bonis propositis, exercitationibus, aspirationibus, ac desideriis collineare debeat; quo compendio propter imminentem vitæ terminū multa, magna, suāq; facultate prorsus insolubilia debita, quibus obstrictus est Majestati divinæ persolvere, non jam quantum vult, & debet, & desiderat; sed per humanam infirmitatem potest.

11. Hujus Authoris adhortationem pro conversi, pœnitentis, & vitam suam ad meliora dirigentis instructione sit è re huc inferuisse. Sic igitur ille: (a) *Ergo inveteratè dierum tepidorum, & ignavia consecratorum, vel nunc in effluentibus istis vitæ annis te respice, & saltè ut eos assequare, quos longè præire, atq; post te relinquere & putabaris, & potuisti, & debuisti, inter tanta, inter tot auxilia divina, Sanctorum exem-*

(a) *Part. 1. Provif. 5.*

pla, statûs tui mediâ, annorumq; curricula. Quibus omnibus si ad usq; hæcenus non ex æquo, debitoque respondisti, imò penitus, ut responderes, intermisisti, in hoc quidem vitæ residuo non tantum respondere, verum etiam præteritas jacturas compensare, nec tantum compensare, sed etiam superare toto anni conatu elabora. Et alibi sic exponit: (*) *Ex his autem luculenter constat; quid hac in parte faciendum sit illi, qui per tot annorum vitæ suæ decades tantis gratijs Dei abundavit, & eis non utiq; satû respondit hæcenus. Hoc utiq; restat, ut, invocato Dei adiutorio totum se ad hoc convertat, simulq; aliquam rationem ineat; hoc est: talem ad acquisitionem perfectionis in Dei obsequio conatum assumat, & adhibeat per hoc, quod adhuc residuum habet vitæ, ac temporis; ut & præteritarum, & præsentium gratiarum, beneficentiarumq; Dei vastitatem, capacitatemque exæquet. Quod quidem etsi forsitan re ipsâ minus præstabit; non parum tamen coram bono Domino suo faciet, si totam, quod in se est, exclusâ omni negligentia, & cessatione, adhibito omni, quo prævalet, conatu, &*

instantiâ faciet. Sed ad hoc ipsum præstandum exuere omnem præteritum inconsideratiûs, & negligentius, inordinatiûsq; vivendi modum, induore autem, & exercere ordinatum, accuratum, præmeditatum, sollicitum, & fatigari, cessareq; nescium oportet, existimante ad id semper semperq; tum brevitate remanenti adhuc ad laborandum vitæ; tum obligationis, & debitorum jam explicitâ immani, & immensâ mole, atque magnitudine.

12. Et hæc quidem inculcat memoratus Author iis, qui licet gravius lapsi non sint, sed tamen negligenter, & parum accurate vocationem tractabant suam: lapsus autem gravius, & per summam licentiam professionis, & instituti sui religiosi per unam alteramve decadem annorû plus, aut minus, contemptor applicet eundem negligenter exactum statum ad suum pervicacissimum, in quo diutius perditè vivendo, Deum gravissimè offensum ibat, & videat; ad quanti damni, jacturæ, ruinæq; suæ reparationem sit obligatus; & quantâ contenti-

(*) Part. 1. Prouis. 10.

entione totum animum, omnes etiam cum animi, tum corporis vires, ac studia debeat applicare; & his etiam acrius expensis, denique dum semetipsum impense, diligenterque colligit, magis ad avidè, fervidè, cæteris autem contubernaliibus suis, solertiùs obsequio Dei, maximè pœnitentiæ, residuum vitæ suæ tempus impendendum extimulatus accenditur, exardescit, & inflammatur.

§. III.

Qui propter respectum aliquem, puta propter admissum flagitium, aut aliam ob causam sicut Religionem ingressus, aut etiam professus, malè cœpit; potest nihilominus finire benè.

I. Quocumque proposito, vel quacumque de causa religiosum habitum suscipere, vel demùm etiam vota nuncupare quempiam contingat, non illi propterea via præcluditur ad benè finiendum, postquam malè cœperat, & ad salutem animæ consequendam. Cum

enim tam hic, quàm ille, quàm omnis homo creatus sit à Deo, non ob alium finem, quàm ut Creatorem suum amet, laudet, eoque fruatur in æterna beatitudine, non est dubium, quin Deus Optimus tam illi, qui desiderio perfectiùs eidem Optimo Creatori suo serviendi, quàm huic, qui non expenso religiosæ vitæ statu, sed potius, aut miseriam suam sublevandi, aut hypocrisin suam exercendi, & hominibus egregiè imponendi, (quamquam paucissimos hujus generis imitatores sit reperire) aut admissi flagitii pœnam commeritam effugiendi, aut importunitati parentum satisfaciendi causâ, temerariè, fictè, & hypocriticè Religionem ingressus est; non est, inquam, dubium, quin Deus Optimus paratus sit dare, sicut & dare solet, gratiam ad propositum male conceptum in melius commutandi. Cum enim Deus communis omnium Pater, in omnes benignus, clemens, & misericors sit, faciens (a) *Solem suum oriri super bonos, & malos, & pluens super justos, &*

(a) *Matth. 5. 45.*

injustos; & cùm velit omnes fieri salvos; simul etiam omnes ad pœnitentiam vocat, impostores, hypocritas, blasphemos, publicanos, sacrilegos, & nescio quibus aliis flagitiis, ac sceleribus infames, non requirit aliud ab unoquoque peccatore, quàm conversionem, & pœnitentiam. Venit Dei Filius in hunc mundum, mortalitatis humanæ sagam indutus; circumivit Judæam, Galilæam, & alias circa regiones, & quàm multos, in Judæa præsertim, & Hierosolymis invenit hypocritas! quàm multi venerunt ad ipsum non tam doctrinæ Cœlestis avidi; quàm ut vel caperent ipsum in sermone, vel tentarent, vel curiosius observarent; vel ut à docente peregrini quidpiam audirent, vel signum aliquod divinitatis ejus ut experirentur! non tamen ideò, quia tales erant, ipsos vocare; mentes, & conscientias eorum pulsare; conversionis offerre gratiam destitit: nequè, conversos ad pœnitentiam, repudiavit; imò qui misericorditer ad ipsos

dixit, *(a)* *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos*, idem omnes, quotquot ad ipsum venerunt & conversi sunt, misericordissimè suscepit, gratiam contulit, veniam impertivit, amicitia suâ dignos effecit.

2. Jam sicut tunc se propitium omnibus exhibuit; sic & hodiè sinum suæ pietatis aperit omnibus, & in omnes. Sed multò liberaliùs in eos, qui relicta improbitate viam arripiunt veritatis, ad justitiæ lumen aperiunt oculos, & ad Solem intelligentiæ convertunt cor pœnitens, adedò quidem, ut *(b)* *ita gaudium sit in Cælo super uno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentiâ*. Undè quicumq; demùm, qualis, & quantuscunq; peccator est; convertatur ad Dominum, & convertetur Dominus ad ipsum. Ideòq; monet Divus Ambrosius, ac dicit: *(c)* *Nè vereare, nè te non recipiat. Non enim delectatur Deus perditione vivorum; jam occurrens venienti tibi cadit supra D d d d d*
collum:

(a) c. 11. 28. *(b)* Luc. 15. 7. *(c)* S. Ambros. Com. lib. 7. in Luc. c. 15. ad fin.

collum : Dominus erigit elisos : Osculum dabit , quod est pignus amoris , pietatis . Stulam , annulum , calceamenta , proferri jubebit . Tu adhuc injuriam metuis ; ille restituit dignitatem : tu supplicium vereris ; ille osculum desert : tu convitium timet ; adornat ille convivium . Ita S. Ambrosius . Ex quo liquidè patet : nemini , etiam illi , qui fictè , vel necessitate quâpiam compulsus , perverso proposito , Religionem ingressus est , & professus , ad conversionem , & pœnitentiam , ad gratiam & veniam , atque justificationem , ad salutem , & beatitudinem æternâ , aditum intercludi . Nec hoc terrere quempiam debet ; quod auspiciatus malè nihil hucusq; boni fecerit ; imò fortassis pejor fuerit , quàm olim in sæculo ; quod hypocrita vixerit ; habitum religiosum pro forma tantum gestarit ; propositum nullum bonum habuerit , & id genus alia . Sed bonum principium tunc reputet , cum declinare cœperit , & declinârit à malo , fecerit autem bonum . Non enim stanti surgendum est , sed ja-

centi . Non imponitur justo pœnitentia , sed peccatori : & quod lapsus de statu justitiæ , relapsus , malam consuetudinè diu secuto remedium est ; hoc & isti , qui nunquam benè cœpit , semper malè vixit , agere benè nunquam cogitavit : & hoc in magna parte bonitatis , & probitatis censendum est , malo renuntiâsse , probitatem apprehendissè , bonum jam nunc inchoâsse .

3. Post mortem religiosissimi Regis Ezechiæ successit in paterni regni sceptrum , sed non virtutum , hæres impius Manassès . Regnandi principia profectò mala posuit : (a) *Edificavit excelsa , quæ dissipaverat Ezechias pater ejus . Erexit aras Baal , & fecit luces , sicut fecerat Achab Rex Israël , impium Achab , non patrem religiosissimum imitatus . Adoravit omnem militiam Cæli , & coluit eam . Fecit amplius : templum Domini profanavit , & exstruxit altaria universæ militiæ Cæli in duobus atrijs templi .* Multa paucis ut comprehendam : Fecit abominaciones pessimas super omnia , quæ fecerant A-

(a) 4. R. 2. 21. 3.

morrhæi ante eum. Et peccare fecit etiam Judam in im-
munditiis suis, monstrum impietatis, universo Judæ scandalum; Dei, divinorum, & factorum omnium hostis. Hæc fuerunt Regis Manassæ, dum regnare cœpisset, initia. Quid igitur? an Rex principio pessimus, esse postea bonus non debuit? Impius initio, finire desperatus? Paternæ, veræq; Religionis everfor, flagitiosissimam vitam debuit non corrigere? Absit. Nec casui tribuat aliquis, aut rerum humanarum mutabilitati; quod exorto bello contra Jerusalem ab Assyriis captus, catenis vinctus, in duram captivitatem à barbaris abductus; regno, & regni insignibus exutus sit: à Deo factum est ipsum ad san-
norem mentem vocante; qui *superinduxit principes exercitus Assyriorum, ceperuntq; Manassæ, & vinctum catenis, atq; compedibus duxerunt in Babylonem.* (4)
Methodus ea fuit, quâ Deus impij Regis insolentiam arguere voluit, & castigare; castigando ad pœnitentiam vocavit; ad gratiam, & justifica-

(4) 2. Par. 33. 11.

tionem ipsum disposuit; catenæ, vincula, & compedes, erant camus, & frænum, quibus illius indomitæ, ferocissimæq; bellæ maxillas constrinxit; recalcitrantem in bonam orbitam reduxit, & ferocitatem ejus compescuit. Subdit propterea sacer Historicus de Manassæ; quoddam (b) *postquam angustatus est, oravit Dominum Deum suum, & egit pœnitentiam valde coram Deo patrum suorum.* Non quia malè cœperat, perseveravit in pessime cœptis; nec quia tanta mala perpetraverat, desperatâ veniâ, salutis remedia querere; pœnam, in qua se deprehendit, libenter tolerare; catenas, & compedes, quibus erat constrictus, Dei manum ad saniora ducentem agnosce-
re, noluit. Non ita: sed ad Deum conversus, audi, quid dicat; quàm humiliter oret; quàm culpas agnoscat suas, & confiteatur. (c) *Tu igitur, ait, Domine Deus justorum, non posuisti pœnitentiam justis Abraham, Isaac, & Jacob, is, qui tibi non peccarunt; sed posuisti pœnitenti-*

D d d d d 2

am

(b) v. 12. (c) Oratio Manassæ, quæ habetur extra scripturam Canonicæ libror.

am propter me peccatorem. Quoniam peccavi super numerum: a tenebris maris. Multiplicate sunt iniquitates meae, Domine; multiplicatae sunt iniquitates meae; & non sum dignus intueri, & aspicerre altitudinem Caeli pro multitudine iniquitatum mearum. Non feci voluntatem tuam; & mandata tua non custodivi. Stitui abominaciones, & multiplicavi offensiones. Peccavi, Domine, peccavi; & iniquitates meas agnosco. Sic oravit Manasses vincens; sic peccata confessus est; sic ad poenitentiam conversus est; & Deus (a) exaudivit orationem ejus, (uti sacra testatur historia) reduxitq; eum Ierusalem in regnum suum. Et cognovit Manasses, quod Dominus ipse est Deus.

4. Jam & Religiosus quocunq; proposito claustrum ingressus, & vocationem suam perperam auspiciatus, imò fortasse diutius malè cœpta profecutus, in religiosæ disciplinæ catenas, compedes, & carcerem, velut alter Manasses, incidit; persuadeat sibi, non casu, neq; temeritate quâpiam magis, ac sine consilio, si-

(a) 2. Par. 33. 17.

ne deliberatione id evenisse, quàm Dei nutu, consilio, sapientissimâq; providentiâ, hunc injectum esse collo suo veluti funem, seu catenam, quâ traheretur exorbitans anima ad poenitentiam, & occulto Dei judicio monasticæ professioni, tanquam inextricabili cuidam inclusum esse labyrintho; sicq; captum de peccatorum vinculis in meliorem assertum esse libertatem, quàm in licentiosâ vita si permisus fuerat interire. Quod dum agnoscit Religiosus quantumcunq; invitus, aut (ut ipse putat) temerè sive religiosum habitum suscepit, sive professus, at parùm religiosè, nisi tantum ad speciem instituti regulam, asperitates, & id genus alia, sensui carnis plurimum adversa, progressus; & partim lectione spirituali, partim adhortationibus, exemplis, tum & internis inspirationibus, ac impulsibus excitatus, (quæ Dei miseratio, & vocatio est) advertit errorem suum; hanc autem, cui se intricavit professionem etsi moribus, & genio suo contrariam,

am, asperamqvè; salutem tamen æternæ comparandæ necessariam: dico plus; etiamsi nondum habeat hoc lumen, quòd religiosa professio sit ultimo fini, qui Deus est gloriosus, perquam congrua, sed tantum ut honestam vivendi rationem, & divinæ legi conformiorem, quam fuerat vita sua, dum erat in sæculo, probaret: sciat nihilominus, hanc esse DEI Vocationem ad pœnitentiam ducentis: ideòq; dicere potest cum pœnitente Manasie: *Domine Deus, posuisti pœnitentiam hanc propter me peccatorem. Peccavi, Domine, peccaui, & iniquitates meas agnosco.* Atque hoc dicto jam novum incipiat vivendi genus: nec difficultatem horreat, nec veniam desperet, nec adjuvanti gratiæ diffidat; sed alacriter vota religiosa tanquam injecta sibi vincula sulcipiat, exercitia spiritualia adeat, per sacram Confessionem antea cta delicta sua eliminet; & ita reduret in regnum suum, rex futurus non populi, sed affectuum, & passionum suarum inordinatarum; sed concupi-

scitæ suæ, cujus ipse mancipium hucusq; miseram sustinuit servitutem.

5. Nec ipsum deterreat, aut in animum ejus inducat desperationem emendationis hætenus flagitiosa vita, inter innumera Dei beneficia sine gratitudine, sine sedula beneficiorum Dei memoria, sine spiritu, sine divinæ legis, & consiliorum Evangelicorum observatione traducta. Rex, quem hic commemoravimus, hem, quantus prævaricator fuit! quam impia regnandi post Ezechiam patrem piè demortuum in juventute principia posuit! & Dominus ad pœnitentiam conversum non rejecit; deprecationem ejus audivit; pœnitentem, & sincerè confitentem à captivitate liberavit; regno restituit; gratiam, & auxilium ad vitam in melius mutandam, traducendamq; non negavit. Quare S. Joannes Chrysostronus id expendens, ita Theodorum Monachum lapsum erigit ad pœnitentiam, & ad optimam spem, ac dicit: (*) *Post Achab*

D d d d d 3

Manas-

(*) S. Jo. Chrysi. Paran. ad Theod. Mon. lapsum.

Manasses cunctos insaniam anteivit, ac tyrannide. Legalem evertit cultum; templum clausit; idolorum errorem Deo adversum invexit, universis, qui ante se vixerunt, impietate praestans. Is posteaquam aliquando resipuit, relatus est in numerum amicorum Dei. Si conspectam imagine suarum iniquitatum de reditu desperasset, ac de immutatione; decidisset profectio ab his bonis, quae postea obvenerunt. Nunc vero quia perpendit, quam exiguum sit vel excessus tantus suorum peccatorum respectu insuavis commiserationis Dei, diaboli vincula dissipavit, evasit victor, bonum cursum consuminavit. Hucusque; S. Joannes Chrysostomus. Eadem prorsus est in claustrum male, & licentiosè vitam suam transigentis ratio. Qui demum ad poenitentiam vocatus, etiam si per aliquam temeritatem, inconsiderantiam, (sicut nonnulli subinde suam aliquam accusare solent suspectam professionem) per hypocrisin, imposturam, & neficio quo nomine vocandam alias malitiam, ingressus Religionem, aut etiam professus; tamen in se reversus ubi divi-

nam in hoc agnoscit, & adorat providentiam, heroicè suum institutum persecuturus, ad poenitentiam confugit, & conspectam imagine suarum iniquitatum de reditu, ac de immutatione sua non desperet; sed auxilio Dei confusus, pro Dei gloria strenuè militare constituat: quidquid in religioso instituto arduum est, fortiter aggrediatur, & diaboli vincula dissipabit, evadet victor; cursum, quem male coeperat, bene feliciterque consuminabit.

CAPUT VI.

§. I.

Ad strenuè reparandam Vocationis ruinam plus desideret facere poenitens, quam opere possit exequi.

1. Quia superius innue-ram aliquid super avaritia spirituali, materiam subministret praesens paragrahus aliquid prolixius adferendi: ubi de Religiosi lapsi, poenitentis autem, agendum est studio, voluntate, ac desiderio, quo ipsum flagrare necesse est ad
repa-

reparandam, quam intulit sibi, jacturam, & ruinam. Postquam enim sive dæmonis fraude, sive prævæ indolis inclinatione, sive communi naturæ humanæ semper ad malum pronæ inconstantia, & corruptelâ; sive rerum mundanarum, vanitatum, & voluptatum fascino deceptus, seductus, & in sensuum illecebras abreptus, majorem ætatis, & professionis suæ partem in sæculi, carnisq; vanitatibus absumpsit, & instar filii prodigi portionem, ac substantiam suam omnem abligurivit miser Religiosus, factus ab omni parte per id tempus asectationis suæ vanissimæ spiritū egentissimus, eò quòd hucusq; quidquid ad divinæ Majestatis honorem, & gloriam in se, in proximo, in aliis, promovendum, augendumve per Dei gratiam poterat operari, totum penitus intermiserit, tanquam negotiator olim quidem lucri fortasse studiosus, sed mox in torporem, supinamq; desidiam prolapsus, non solum lucrandi studium abiecit omne; verum etiam

antè comparata, per summam incuriam, perditè vivendo, perdidit. Jam autem Dei miseratione rursùm ad meliorem pœnitentiæ statum vocatus, & in Dei, Patris Optimi, admixtus amplexum duo cogitare debet.

2. Primum quidem, anteaetam ætatem in appetentiarum inordinatarum nugis, & vanitatibus sine lucro ad beatam æternitatem spectante, maximo verò damno suo, miseram, non beatam, æternitatem inducente, consumptam. Quo tempore ò quantum animæ suæ commodare poterat! quantum divinæ gratiæ, donorum Cœlestium, illustrationum, bonarum exercitationum, operum quoq; honorum, spiritualium divitiarum thesaurum accumulare! quàm in sublimem perfectionis, & sanctitatis evadere gradū! quàm multis etiam ferventissimè DEO servientibus antecire! quàm multis heroicis actionibus in Dei conspectu fieri gloriosus! Cum interea totum illud tempus instar fumi sine lucro spirituali, sine fructu,

Et, sine profectu prorsus evanuit; ut verè de se conqueri possit, ac dicere cum Regio Psalte: (a) *Defecerunt sicut fumus dies mei, in vanitatibus, & mundi, carnisq; desideriiis explendis ossa mea sicut cremium aruerunt.* Vel cum patientissimo Job: (b) *Habui menses vacuos, (ah! menses, annos, dies, & horas habui vacuas) & noctes laboriosas enumeravi mihi;* quibus ad hæc usq; tempora quàm multum divinæ gratiæ, Cœlestis etiam gloriæ comparare mihi poteram! Et interea, ah, infelicem me! (c) *Dies mei transierunt; cogitationes meae dissipatae sunt, nunc jam torquentes cor meum.* Vecors ego, negligens, & socors præterquam quòd per multa flagitia bonam beneficiorum, donorum, & gratiarum mihi Cœlitus antea concessarum partem, ac substantiam pergræcatum stolidissimus ibam, omne quoq; lucrum aliud spirituale per tantum temporis spatium penitus negligebam, & verè plurimos annos, menses, dies, & horas habui vacuas, & noctes laboriosas enumeravi mihi.

(a) Psal. 101. (b) Job. 7. 3. (c) c. 17. 15.

3. Alterum verò, quod post conversionem suam Religioso pœnitenti considerandum venit, est ipsa vitæ brevitatis: cujus reliquum ò quàm exiguum est! tam ad compensandum amissa, neglecta, & per summam vecordiam consumpta; quàm ad consequendam per opera pœnitentiæ gratiam, & vitam in æternitate beatam. Quæ duo in comparatione ad actiones, exercitationes, & studia per pœnitentiam, & quidem intra tam breve tempus, quod superest, exercenda prorsus aliud non sunt, quàm stipula quædam exigua, vapor ad modicum parens, imago vultus in speculo præsentata citissimè dissipans, vanitas, nihil. Et tamen oportet tam ad compensationem neglectorum, quàm ad expiationem perperam admissorum; culparum, inquam, offensarum enormium, & injuriarum; quibus indignationem divinam provocando, cumulatissimè in se coacervavit, satisfactionem, sicut & ad Dei misericordiam, gratiam, eamq; præcipuè finalem impetran-

petrandam; ad promerendam quoq; vitam æternam, quæ tota pendet à Dei miserentis inexplicabili bonitate, ac liberalitate, adniti. In qua consideratione prorsus illud divini Psaltes conscientiam urget effatum: (a) *Cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui.* Dies, inquam, meos antiquos illos, in veteris Adami turpiter olim lapsi, non illius secundum Deum creati, neq; in Christo renovati, desiderii, & in vanitatibus rerû caducarum consumptos cogitavi: *Et annos æternos*, illam scilicet æternitatem sive beatam pro diebus ad Dei gloriam, & ad animæ tam suæ, quàm proximi salutem impensis; sive miseram pro flagitiis, in divinarum miserationum abusione patratâ, utramq; interminabilem, *in mente habui*; hinc æternum terret supplicium; indè beatitudo, si verè pœnitens vocationem, & professionem meam ad finem usq; vitæ fideliter, & constanter profèquor, consolatur, & erigit. Et quoniam confido, quòd non (b) *in æternum profè-*

ciet Deus, & apponet, ut complacitior sit adhuc; nec in finem misericordiam suam abscindet; nec obliviscetur misereri Deus; nec continebit in ira suas misericordias suas; idè ad misericordissimû Creatorem, & Patrem meum supplex confugio; & jam illi soli, cujus in me dextera fecit admirabilem mutationem, totus adhæreo. Ah, Deus meus! Dixi, & dico: Nunc cœpi; hæc mutatio dextere Excelsi.

4. Jam in hac cùm malè actorum dierum, tùm etiam reliquæ vitæ, sed jam brevissimæ, & incertæ, nihilominus ad pœnitentiam, ad compensationem, ad amissæ gratiæ, donorum, & beneficiorû Dei recuperationem concedendæ consideratione desiderium vehemens, insatiabilis fames, & sitis extimulet mentem ad strenuè reparandam spiritûs, & vocationis suæ ruinam ita, ut multò plus jam desideret facere, quàm vires, & facultates animi, corporisq; quàm temporis, & vitæ brevitatis permittant; plus, quàm naturæ dona, quàm gratiæ mensura (quamvis hæc sine

(a) Psalm. 76. 6. (b) v. 5.

mensura sit) patiantur: ut, si charitatis erga Deum eliciat actum, velit, cupiat, & desideret amare Deum toto ipso Deo, cui ex animo, per affectum uniri desideret; velit, ac desideret amare Deum toto se; omnibus totius curiæ Deum ardentissimè, & verè amantium cordibus, & excessivis Cherubinorum, & Seraphinorum amoris affectibus complecti. Item si ad recitandum Officium divinum, ad Laudes, & Horas Canonicas, ad Deum laudandum, in ipso Deo, in Beatissima Deipara Virgine MARIA, vel in quocunq; Sancto jam secundum animam in Cælum recepto, accingitur; optet, cupiat, & desideret laudare Creatorem suum toto pariter ipso DEO, toto se, toto universæ Deum in veritate laudantium curiæ excessivo charitatis affectu; laudare, & orare pro se, pro universa Ecclesia sancta militante, & purgante; totum autem in balneo infinitorum meritorum acerbissimæ Passionis, & mortis, in pretiosissimo sanguine amabilissimi Filii Dei JESU Christi,

5. Si gratiarum actionem pro omnibus tam generaliter, quam peculiariter in se, in universa creata collatis, & conferendis instituit bonis, & beneficiis, eam sic instituere, Deoq; gratias agere cupiat, ac desideret, secundum omnem modum intensivè, & extensivè; sicut, & quo modo Deus ipse magis scit, & vult, & dignus est, ut sibi gratiæ agantur. Si pœnitentiæ, doloris, & contritionis actum pro peccatis, & culpis suis elicit; eum elicere sic desideret, & eliciat, ut purè, putèq; propter Deum summè bonum offensum, ex amore Dei solius, non autem ex metu gehennæ, vel ob hæreditatis æternæ amissionem doleat, nisi quatenus ea amissio excludit ab amore, & fruitione Dei, quem & hic, & in æternum amare desiderat, amando possidere, possidendo frui. Cupiat insuper eo intentissimo, & perfectò doloris, & contritionis sensu, affectu, & actu dolere; quo & divina Majestas ipsa gravissimè offensa requirit, & peccata sua expostulant; eo intensissimo,

ssimo, & perfecto doloris, & contritionis sensu, affectu, & actu dolere; quo magni quondam poenitentes Maria Magdalena, Petrus Apostolus, Zachæus, Maria Ægyptiaca, Jacobus Eremita, Pelagia, Thais, Augustinus, & doluerunt, & peccata sua deploraverunt. Deniq; cupiat, & desideret totius Curie verè poenitentium corda, intensissimos, & perfectos doloris, contritionis, & poenitentiae sensus, affectus, actus, & lacrymas habere, & elicere, atque his omnibus deplorare peccata sua.

6. Sic in his, sic in aliis quibuscunq; divinum cultum, amorem, timorem, honorem, adorationem Dei, religionemq; spectantibus actibus procedere studeat. Et licet ea consequi, habere, elicere, & præstare, quantum ad effectum ob humanam imbecillitatem minimè sciat, intelligat, possitq; poenitens, imò nec ullus alius; quia Deus incomprehensus, ac summè bonus ut satis ametur, in hac præsertim mortali vita, honore-

tur, laudetur, & superexaltetur, cognoscaturq; secundum gustum, & sanctissimum cor suum, hoc quidem omnem naturæ præsertim jam corruptæ facultatem excedit; desiderandum tamen est semper, & adnitendum voluntate, & ardentissimo desiderio facere, quod infirmitas humana opere præstare non potest. Sic unum Dei amantem hominem habere multa, imò omnia totius curie verè Deum amanti; unum poenitentem, habere omnia verè poenitentium, corda, desideria, affectus, & actus est quidem impossibile: sed tamen desiderare, si fieri possit, ut habeat, nihil implicat. Atq; hæc est illa spiritualis avaritia, quam non solum Religiosi poenitentis anima; sed & omnis Christianus vitæ suæ fini sensim appropinquans concipere debet, ita ut, si fieri possit, unâ die, unâ horâ, uno momento, singulos, & omnes simul virtutum, & exercitationum spiritualium actus exteriores, & interiores, elicere, & exercere velit, ac desideret; velit etiam, ac desideret

uno die, unâ horâ, uno momento totum, quod sibi reliquæ superest vitæ, fideliter, integrèq; explere; desideret uno die, unâ horâ, ac momento millies mille annos, imò totius æternitatis, pœnitentiæ actus, uno virtutis alicujus exercendæ actu, omnium virtutum animo, voluntateq; complexarum, elicere, & exercere, non aliter, quàm si dies omnis, omnis hora, omne momentum jam ultimum sibi foret: nec aliter vivat, & omnes actus, ac singulos exercere studeat, quàm linguli jam forent ultimi. Quod ipsum non ad solum pœnitentem, & ex plurimo vitiorum cæno, & tenebris rursùm in Dei lumē, & gratiam, emergentem; sed ad omnem etiam, cui perfectio religiosa cordi est, pertinet: ita nimirum omni die, horâ, momento vivere; ut semper unicuiq; bono operi, omnium honorum operum, actuum, & affectuum voluntate explendorum, per desiderium summam imponat manum. Quam in rem æquè sapienter, ac eleganter Seneca Lucilium suum instituens ait:

(a) *Qui quotidie vitæ suæ summam manum imponit, non indiget tempore. Ex paucis interjectis: Ideo, inquit, mi Lucili, propere vivere, & singulos dies, (horas, & momenta) singulas vitas puta. Qui hoc modo se optabit, cui vitæ suæ quotidie fuit tota, securus est.* Ita Seneca Christianè.

7. Jam si omnis bonus Christianus ita vitam suam ad securitatem instituere debet, multò magis Religiosus, ac maximè post lapsû notabilem conversus ad pœnitentiam, ita vivat necesse est, & avaritiam spiritualem, de qua hic egimus, concipiat, exerceatq;. Ad quod propositum memoratus antè P. Gaspar Drużbicki Soc. JESU præsentem materiam aptè prosequitur alibi, cum ait: (b) *Hæc igitur sit una etiam senectutis, declinantisq; ad occasum (in eo præsertim, qui Vocationis suæ jaçturam lubiit, & ruinam) ætatis, ac vitæ provisio; ut, siquidem desideret multarum uno labore, ac tempore, conatusq; spirituales opes meritorum tam gratiæ, quàm gloriæ, conquirere,*

(a) Senec. Ep. 101. (b) P. Gaspar Drużbicki Pars. 2. Previs. 6. Num. 1.

rere, plurimum simul virtutum actus exercere, plura simul poscere, & obtinere, plures obligationes exsolvere, plures simul perfectiones operi suo etiam unico adhibere, det operam; ut per voluntatem suam plura, & plura simul intendat; plurimum virtutum motiva operi suo præfigat; plura promovenda Dei dona designet; plura postulanda sive naturalia, & temporalia, sive supernaturalia, & spiritualia proponat; plures obligationes explere statuat; pluribus personarum Religionis honorem juxta cujusque gradum exhibere desideret, plures perfectiones, perfectionumve sublimitates operi unico annectat, totumque hoc solius voluntatis sue efficaciam faciat; & , quod desiderat, totum pro latitudine, simulque, fervore, & conatu voluntatis (quod devotionem spirituales vocant) assequatur. Hucusque; vir ille bonorum, ac sublimium desideriorum, sed & operum, actuumque; heroicorum plenus.

§. II.

Totum hoc intra breve tempus plurima, imò omnia exercendi, exhibendiq; penitentiae, virtutum, perfectionum, & obligationum opera desiderium consistit in intentione, & effectum suum consequitur per voluntatem vivam.

I. Jam, sicut ex dictis hucusque; facile potest colligi, tamen famis, sitis, & insatiabilis spiritualium rerum, operum, & opum avaritia expleri, voluntas etiam ac desiderium unico opere omnia complectendi, connectendi, implendi, exercendi, præstandi in effectum deduci minime possit; totam nihilominus horum omnium uno actu consequendorum, aut exhibendorum efficaciam supplet intentio, voluntas ardens, & viva, ac desiderium adeò quidem, ut, quantumcumque; Deus animam sic affectam gratiam suam, donis, ac meritis cumulet, quantumcumque; etiam ho-

mo sic comparatus in perfectione proficiat; illustrationibus, & inspirationibus sanctis ad opera poenitentiae exercenda, ad actus charitatis tam erga Deum, quam erga proximum affectu simul & effectu heroicè eliciendos; ad exteriores, interioresq; virtutum, & perfectionum generaliter, peculiariter; affectu, actu, desiderio, voluntateq; exercendos excellere pergat, non tamen fieri possit, ut simul omnia uno perficiat opere, & actione; suamq; famem, sitim, ac sanctam avaritiam in hac mortali vita expleat; sed benè semper magis, ac magis velit, desideret, ac concupiscat; scilicet minimè satiandus, nisi in illa beata, quam per Dei misericordiam, & per infinita Christi Servatoris, ac Domini merita, quib9 omnes, & singulas actiones suas, intentiones, & desideria semper conjungere studeat, & unire, consecuturum se sperat, æternitate: in qua Deus in omnibus omnia est, & ubi nulla jam est vicissitudinis obumbratio: sed perpetua lux, &

claritas omnes, ac singulos in lumine gloriæ suæ beatos efficit, (lux, inquam, increata, quæ Deus est) suaq; claritate sic ambit, ut nihil aliud amplius aut desiderare velint, aut habere, quam id, quod effectu jam ipso desideratissimum habent, ac possident plenè; Deum scilicet ipsum essentiâ, majestate, gloriâ, æternitate, bonitate, sapientiâ, incomprehensum, nulliqvè rei creatæ comparandum, ipsum summū bonū, ac summam ipsissimam bonitatem; ut verè cum insatiabili pariter illa anima continuè, dum vivit adhuc in terris, suspiret, ac dicat: (a) *Satiabor*, (*Cælesti refectioe*, S. Hieronymus addit) *cum apparueris gloria tua*. Et hic est verè beatus esuriens, (b) & sitiens justitiam; quoniam ipse saturabitur, sed non nisi in illa justitia consummata *in gloria*, non jam per speculum, & in ænigmate, neq; per imaginè, aut per quamecunq; speciem, sed *in gloria* perfectâ, sed in ipso Deo, qui solus est gloria, & tota, perfectaq; beatitudo beatorum. Huc ferè videtur

(a) *Psal. 16. 15.* (b) *Matth. 5. 6.*

reſpexiſſe Apoſtolus, ubi ſcribens ad Coloſſenſes ait: (*) *Cum Coeſtus apparuerit vita noſtra, tunc & vos apparebitis unum cum ipſo, ſatiabimini, & omnia bona deſideria veſtra, fames, litis, & inexplebilis Cœleſtium, ac divinarum rerum avaritia, plenè ſatiabuntur in gloria.*

2. Cùm ergò, quidquid in hac mortali vita fecerit, ac facere boni deſideret anima pœnitens, nunquam in exercendis, exſequendis, & exhibendis operibus ad Dei gloriam, ad ædificationem, & ſubſidium proximi, ad animæ ſuæ ſalutem; cùm etiam centum, mille, bis mille, & ampliùs hinc in mundo ſi viveret annos, nunquam pro neglectis, amiſſis, à ſe quoq; perperam admiſſis, pro Dei gratia concilianda, impetrandaq; faceret ſatis; quia bona, quæ neglexit, amiſit, ac perdidit; quæ etiam recuperare, compenſare, exercere, impetrare, perfectè implere deſiderat, nec huius tam brevis, quod ſuperest, temporis anguſtia permittit; nec imbecillitatis hu-

manæ facultas, in ætate præfertim jam proveſta, & ad occaſum jam declinante, patitur; Cùm, inquam, ita ſe res habeat, ut nunquam, quantum eſt ex ſe, ſatiſfacere, & exſequi omnia, ac ſingula poſſit, quæ deſiderat, & ad quæ obligatus eſt pœnitens Religioſus; ideò nihilominùs deſiderio, voluntate vivà, & intentione per ea, quæ adhuc poteſt facere, & facit, quantumvis exigua, ſemper, & in omnibus actionibus iſtis, quas in reliqua religioſe profeſſionis exercet vita, tam diligenter, & exactè ſtudeat exercere ſingulas, ut uno eodemq; ſimplici precatationis, adorationis, honorationis, laudationis, gratiarum actionis, ſuper omnia verò charitatis, & alio quolibet erga Deum amandum, colendum, adorandum, deprecandum, & placandum actu, ſtatim omnes alios, quos tantum poteſt complecti, vel deſiderat complecti, nec tamen jam in tota reliqua vita ſua, multò minùs uno eodemq; die, horà, vel momento exercere, & exſequi; ſimul o-

(*) Coloj. 3. 4.

mnēs animo, voluntate vivā, & intentione, quantum homini fas est, comprehendat, & in actum producere velit, desideret, & intendat; pœnitentiæ, virtutum tam exteriorū, quàm interiorum, & bonarum exercitationum actiones. Atque hoc est, quod religiosissimus Asceta superius inculcat: *Vt, siquidem desideret multas uno labore, ac tempore, conatunque spirituales opes meritorum tam gratiæ, quàm gloriæ conquirere; plurimos simul virtutum actus exercere, plura simul poscere, ac obtinere; plures obligationes exsolvere, plures simul perfectiones operi suo etiam unico adhibere, det operam, ut per voluntatem suam, & ardens, efficaciq; desiderium, plura, & plura simul intendat, plurium virtutum motiva operi suo etiam unico præfigat; plura promerenda Dei dona designet; plura postulanda proponat, &c.* Quæ omnia, & singula non nisi vivæ voluntatis, intentionis, ac desiderii sunt efficiaciâ.

3. Hinc jam luculenter patet; non solum, cur Sancti Patres, & omnes Magistri

spirituales orationi, & omni operi bono præmittendam intentionem esse suadeant, sed etiam omnino, si non possit intentio præmitti per omnium, & singulorum, quæ impetrare, implere, exsequi, & exsolvere desiderat: unico opere, commemorationem, & enumerationem expressam voce, saltèm mente, sive unico ardente suspirio simul omnia comprehendens, uti subindè propter ingruentes occupationes, & negotia multa, & gravia usuenit, offerat Deo cum addito hanc, aut illam, v. g. Dominicam orationem, vel aliam; meditationem, Rosarii, Divini Officii, B. V. MARIÆ horarū recitationem; hoc jejunium, flagellationem, chameuniam, aut aliam quamcunq; castigationem corporis, & opus pœnitentiæ, ad eandem offerre se velle, & offerre intentionē, quâ solet alias, & desiderat semper; item quâ Deus ipse magis scit, & vult, secundum voluntatem, gustum, & sanctissimum cor suum. Secus Oratio, vel opus quodlibet bonum

bonum sine intentione factū, vel est tantum tentare Deum, vel nuda, casu tantum exercita, sine fructu, & sine effectu, operatio. Propterea monet sapientissimè Ecclesiasticus, aut potius per hunc ipse Spiritus Sanctus: (a) *Ante orationem prepara animam tuam; & noli esse quasi homo, qui tentat Deum.*

4. Undè S. Joannes Chrysofostomus expendens illa duorum fratrum Caini, & Abelis sacrificia, videtur hanc eandem materiam scitè tangere, dum Caini sacrificium idèd minùs fuisse Deo gratum observat; quòd is sine voluntate viva, sine intentione, DEO placendi de terrè fructibus ea sacrificarit, quæcunq; fuerunt obvia. Abel verò semper voluntate vivà, cum delectu, & diligentia, consideratè, cum intentione sacrificabat, & offerebat (b) *non tantum de ovibus, sed de primogenitù,* (Sancti Doctoris sunt verba) *hoc est, de pretiosissimù, & maximè eximiu, & ex illis ipsis primogenitù pretiosissima queque; & de adi-*

pibus eorum, hoc est, pingvissimù, & optimù. Idq; faciebat Abel cum magno delectu, cum voluntatis, & mentis, animiqvè intentione; ut ita Dei gloriam, honorem, & cultum eximè, non autem perfunctoriè, & casu fortuito, sicut faciebat Cain, expediret. Prosequitur ergò Sanctus Doctor, & ait: *Contemplare hic obsecro, dilecte, quam merito pœnas luit is, qui ab sua ignavia amittit salutem. Neq; Abel doctorem aliquem habuit, neq; Cain suggestorem, & consiliarium; sed uterq; conscientie sue magisterio, & sapientià divinitus humano generi suppeditatà ad hanc oblationem excitatur: sed varietas mentis, & voluntatis (certè & intentionis) illius quidem acceptissimam fecit oblationem; hujus autem repudiatam. Deus enim acceptor personarum non est: sed à voluntate examinans mentem, & intentionem coronat.* Hucusq; S. Joannes Chrysofostomus.

5. Igitur à mente, voluntate, & intentione tam oratio, quam quodlibet opus aliud bonum ad Dei cultum, ad pœnitentiam, & ad virtutum

F f f f f

EXER-

(a) Eccl. 17. 23. (b) S. Jo. Chryf. cit. in Men. Spirit. cibor. Verba, Intentio. Num. 1.

exercitationem exhibitum, aut exhiberi desideratum, efficaciam suam habet, aded, ut, quantum impetrare voluerit, & intenderit homo, etiam si plurimum, tantum ex intentionis effectu, Deo voluntatem examinante, mentem, & intentionem coronante, feliciter impetrabit. Jam si voluntas, & intentio omni Christiano, omni etiam Religioso pernecessaria est ad non otiosè, neque per cæremoniam (quod ajunt) orandum, & operandum benè, quanto magis est necessaria Religioso illi, qui post multam in sua vocatione socordiam, post magnam spiritus, & religiosæ professionis jaçturam, atque per gravem lapsum, aut lapsus plures, ruinam, iterum Deo miserante vocatus ad conversionem, & pœnitentiam adniti debet, ut plurima compenset, plurima impetret, plurima lucretur, & quidem si ætate jam ad occasum inclinante? Qui non triginta, non viginti, non decem, sed nè duos quidem annos, dico minùs: nè duos quidem men-

ses, aut diem unum audet, vel potest, sibi promittere. Quia deniq; verissimum est, quod ex patientiæ suæ cathedra pronuntiavit Job: (a) *Brevés dies hominis sunt; numerus mensium ejus apud te, Deus, est. Constituisti terminos ejus, qui præteriri non poterunt.* Videlicet à Dei nutu pendet hominis uniuscujusq; vita, non ab arbitrio, voluntate, ac vòto, vivere cupientis, aut proponentis. Et hoc quidem omnia in hac mortali vita firmissimè tenere debet.

6. Quod cùm ita sit, quid jam ille, qui consenuit in vitis, nec antè ad suæ religiosæ professionis orbitam rediit, quam ubi multos annos impenderat vanitati, & sensuum voluptati? Hic, præterquam quòd à Deo numerum mensium suorum minui commeruit, etiam ipse sibi vivendo licentiosè, perq; multa illicita dies agendo vacuos attrivit valetudinem, & Deo permitte præstituto mensium numero plurimum ademit: & tamen in tanta vitæ infirmitate, atq; incertitudine, in tam

(a) Job. 14. 5.

exiguo vivendi tempore, anno, mense, aut die, quem divinam fretus misericordiam sperat utcunq; sibi superesse ad poenitentiam, sic ipsi vivendum, sic operandum, sic pro animæ suæ salute laborandum est; ut amissa plurima recuperet, multos annos neglecta compenset; plurima facienda expleat; debita, & obligationes exsolvat. Hoc autem aliter jam fieri nullâ ratione potest; quam per vivam inter exigua, quæ adhuc adnitiur facere, opera, & exercitationes, voluntatem, & intentionem; ut scilicet velit, cupiat, ac desideret uno opere, quod hodiè, quod nunc facit, omnia imploratoria, satisfactoria, impetratoria, ad veniam, ad gratiam, ad gloriam, & ad horum similia plurima, quæ sibi jam ad mortem properanti incumbunt, adimplere.

7. Et ideò studeat Religiosus, qui de statu suæ professionis miserabiliter prolapsus incomparabilem perdidit thesaurum, & multos annos in abusione vocationis absumpsit, jam autem Deo miseran-

te denuò conversus ad poenitentiam, quam avidissimus esse debet spiritualium exercitationum, & eorum, quæ sibi necessaria sunt ad salutem, ita, ut nullum orationis, virtutis, & poenitentiae exerceat actum sine multorum simul exercendorum desiderio, voluntate vivâ, & intentione. Cum enim per humanam conditionem omnia simul explere non possit; Deus tamen voluntatem, & intentionem sic accipiat in unico opere, tanquam cætera omnia exhiberentur. Nam *Deus acceptor personarum non est; sed à voluntate examinans mentem, & intentionem coronat.*

§. III.

Intentionum multipliciter, & spiritualium divitiarum accumulationem supplet una Charitas.

1. Divus Paulus Apostolus postquam Corinthiis scribè commendavit charismatū meliorum æmulationem; id est: ut sectarentur, & peterent à Deo dona, quæ meliora sunt,

eaq; studerent in mutua quadam & sancta contentione per æmulationem exercere; in Dei donis, in spiritu, in studio, vitaq; Christianæ perfectionis proficere, mox subdit: (a) *Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.* Quam deinde viam sequenti Capite non aliam esse docet, quam charitatem; adeò quidem, ut, quidquid Christianus homo faciat, & operetur, quantumcunq; laboret in obsequio divino, cultuq; ad suam, ad proximorum, aliorumq; salutem, nihil omnino putet à se fieri, nisi charitatem, quæ Dei donum gratum faciens, & sanctificans est, habeat, eaq; jugiter ferveat. Charitas enim est forma, quæ rebus, & operibus omnibus, ac singulis dat esse, formam, & vitam; est aurum optimum, quod omni bonæ exercitationi dat pretium, æstimationem, & excellentiam; & propterea vocat ipsam Apostolus *excellentiorem viam* ad virtutum omnium complementum, ad omnium bonarum intentionum consequendum, contingendum-

(a) 1. Cor. 12. 31.

quæ scopum; ad Deum pro modulo præsentis status, & capacitate, comprehendendum; ad capeßendam beatitudinis æternæ possessionem: Charitas est, sine qua perfectio omne studium est inane, sine qua omnis intentio aberrat à scopo suo; labor omnis exercitationi spiritualium divitiarum assequendarum impensus irritus, ac mercede, seu præmio suo destitutus est. Ad quod disertissimè docendum satis erat Apostolo linguas hominum, & Angelorum, prophetiam, mysteriorum omnium, omnisq; scientiæ cognitionem, fidei magnitudinem, ac sublimitatem, quæ montes etiam transferantur, omnium facultatum in pauperum cibos erogationem, deniq; corporis ipsius exustionem, hoc uno complecti aphorismo: *Charitatem si non habuero; nihil sum, nihil mihi prodest.* (b)

2. Benè propterea scribitur Angelo, sive Episcopo Laodicæ Ecclesiæ jaçtanti se, ac dicenti: (c) *Dives sum, & locupletatus, & nullius egeo.* Et ne-

(b) c. 13. 2. & 3. (c) Apoc. 3. 17.

scis; quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus. Fuerit Episcopus ille doctus; fuerit & dives opum; ac etiam in pauperes erogaverit facultates multas; excelluerit & castimoniâ; virtutum aliarum quasi chorum aliquem ducere probatus fuerit plurimarum: sed quia caruit charitate; ideò virtutes illæ, quibus eminere videbatur in populo, nullius fuerunt pretii; per hypocrisin ad ostentationem plus ipsum jactantiæ, quàm sinceritatis, & veræ virtutis habere probavit Deus. Nè tamen qualitates, quæ reperiebantur in illo Præsule, satis ad hominum æstimationem sublimes, suo pretio præmioq; destituerentur, suadetur ipsi, (a) *emere sibi aurum ignitum probatum, ut locuples fiat, & vestimentis albis induatur, & non appareat confusio nuditatis ejus.* Ubi per aurum ignitum Richardus, & alii Interpretes intelligi volunt charitatem, quæ sola virtutes omnes, & opera bona vestit, ornat, & decorat in Dei conspectu. Hinc & Regius Psal-

(a) v. 18.

tes describit reginam, id est, animam adstantem à dextris Cœlestis Regis (b) *in vestitu deaurato*; ubi per vestitum intelliguntur opera, (inquit (c) Cardinalis Hugo) *sine quibus homo nudus est.* Per aurum autem charitas, quæ est optima inter virtutes, sicut aurum inter metalla. Concludit denique: *Vestitus ergo deauratus, sunt opera in charitate facta.* Ideòq; rectè Corinthios hortatur Apostolus: (d) *Omnia vestra in charitate fiant.* Ex quo satis intelligitur; nullum esse bonum opus aliquod sine charitate; ita, ut homo quantumlibet abundet bonis operibus, ac donis tam naturalibus, quàm supernaturalibus, careat autem charitate, coram Deo sit nudus: *Nescis; quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus.*

3. Igitur & intentionum multiplicitas, ad honorem, & cultum Dei, ad exercitationes, ad virtutes, ad exsolvendarum coram Deo obligationum, & operum pœnitentiæ multitudinem tendentium,

(b) Psal. 44. 10. (c) Hugo hic.

(d) 1. Cor. 16. 14.

voluntas & desiderium multa simul uno opere explendi opera, divitiarum Cœlestium thesaurum intra breve tempus, & per exercitationum paucarum, quas ætas ad occasum declinans adhuc permittit, disciplinam Religiosus ad pœnitentiam post lapsum, & ruinam suam conversus ut plurima comprehendat simul, aliam compendiosiorē, & excellentiorē non habet viam, quàm charitatem; ad quam omnia collineare debent opera, & tanquam auro purissimo deaurata splendere. Amet Deum anima; & omnium intentionum, quas habere, & elicere desiderat ad suppletionem, & compensationem negligentiarum, ad expiationem gravissimarum culparum, ad impetrationem veniæ, gratiæ, & gloriæ, pro se, pro aliis, in communi, in peculiari, pro nunc, pro semper, pro omni momento, pro tota æternitate compendium habet; modò charitatis hanc intentionem, seu charitatem intentionis (ut loquitur memoratus antea R. P. Gaspar

Družbicius) unius, solius, simplicis, nudæ, & puræ, frequenter exerceat, exercendo frequentet is, qui Cœlestium honorum thesauro locupletari, & plurima simul, uho licet opere, ad gratiam, & gloriam sibi necessaria contendit accumulare.

4. Qua in re, si quis alius, ille certò, qui meliorem, ac nobiliorem partem ætatis in Religione sine disciplina, sine timore Dei, sine serio religioso vocationis, & professionis exercitio consumpsit, & à sua vocatione totus descivit, allaborare debet; ille, inquam, qui tantorum Dei beneficiorum, gratiarum, donorumq; tam naturalium, quàm supernaturalium contemptorem, & afortum egit; sed jam denuò respectus à misericordissimo Deo, & ad pœnitentiam conversus, intelligat: quantum, & intra quàm breve tempus, quanto labore, contentione, intentione, precibus, & cumulatione plurimorum erga Deum obsequiorum implorare, & impetrare; quàm ad multa cum sibi, tum

tum aliis, sed super omnia Deo, cui, per id tempus ô quantum honoris, & gloriæ (licet is semper in se gloriosissimus, ac ditissimus bonorum nostrorum non egeat) derogavit, subtraxit, & in profanos abusus suos convertit, obligatus maneat, & obstrictus! Nec opus est obligationis hujus enumerare causas: siquidem ex dictis hucusq; crebrò commemoratæ sufficientissimè colliguntur. Hæc autem compensatio, sicut & thesauri, quem perdidit, & quem ad beatam æternitatem promerendam sibi comparare debet, collectio, cumulatio, & avidissima congestio, non nisi per intentionum ardentissimam charitatem, & per charitatis intentionem opera plurima in uno tantum opere perficiendi crebrius exercendam potest exhiberi.

5. Itaq; Religiosi pœnitentis anima dum aliquid vel agit, vel patitur; orat, vel operatur; castigat, vel mortificat se; in omnibus, & singulis intendat, velit, ac deside-

ret in charitatis simplicitate, & unitate ea agere, pati, orare, operari, omnia, & singula, ad quæ agenda, patienda, imploranda, operanda, vel impetranda, ad Summi DEI gloriam, & honorem, ad sui-metipsum pro delictis plurimis contemptum, castigationemq; ad veniæ, gratiæ, & gloriæ impetrationem obligatus est, simul exsequi; atq; pro omnibus, & singulis facere satis pro nunc, pro tota die, pro omni momento, pro tota vita, pro tota æternitate. Quam charitatis intentionem, ac desiderium omnium, ac singulorum Deo exhibendorum non poterit idem Deus Optimus ob infinitam bonitatem suam ab infimo plasmate suo non acceptare. Qui cum benè cognoscat figmentum suum, nos, inquam, non esse tanti, ut ei pro omnibus, & singulis satisfaciendo respondeamus, amantis flagranti desiderio placatus, affectum censeat in effectu.

§. IV.

Hæc intentionum per charitatem unitas consistit in omnimoda suimetipsius in Dei voluntatem resignatione.

1. Quoniam charitatis est proprium; nihil sibi retinere sui; totam se ad amati DEI nutum effundere; omni, quod natura, seu potius philautia ad proprium commodum quærit, ac desiderat, interesse exspoliare se, ac nudare non aliter, quàm ipse Dei Filius hominum amore salvandorum totum exinanivit semetipsum; sic & anima Deo per charitatem conjuncta, præcipuè verò divinâ miseratione non solum ad novam pœnitentiam, sed etiam ad suavem Dei misericordissimi Patris amplexum admissa, totam se propter Deum omni privato commodo, seu bono exspoliet, nudet, & evisceret. Id quod nec melius, nec facilius, nec compendiosius fieri potest, quàm ut totam se divinæ permittat voluntati tam in iis, quæ ad præsentis vitæ per-

tinent statum suum, quàm in iis, quæ totam spectant æternitatem, in publicis, & communibus; in privatis, & singulis; in prosperis, in adversis; in omnibus quibuscunq; sine omni exceptione: atque ita totam Deo se tradat, ut nihil omnino sit, nihil habeat, nihil retineat sui tam in tempore, quàm in æternitate, ne minimum quidem gustum, satisfactionem, & in re quacunq; desiderabili quietudinem: sed ita rebus omnibus, desideriis, ac voluntate suâ propriâ nudata sit; ut solus Deus Optimus secundum sanctissimam voluntatem suam, desiderium, gustum, & cor suum omnia tam secum, & in se, quàm cum omnibus, & in omnibus aliis rebus creatis, ordinet, disponat, & dirigat ad laudem, honorem, & gloriam suam maximam.

2. Nec aliud Cœlestis ipse Magister Christus Dominus in oratione, quam discipulos suos, & consequenter in discipulis suis, omnes in ipsum postea credituros, & credentes, & in quibus nunc per fidē regnat,

regnat, postea verò per consummatam charitatem æternum regnaturus est, docuit, innuere voluit, quàm hoc ipsum, quod hic est in argumento, sicut memoratus jam sæpius, R. P. Druzbickius advertit; & est hæc doctrina verissima: Nimirum ut in omnibus, & ab omnibus, & per omnia nostra sanctificetur nomen Dei, ac Patris nostri; (a) qui est in Cælo; Adveniat regnum ejus, in omnes creaturas, & propagetur magis, ac magis, semper inter eas; & fiat voluntas ejus sicut in Cælo, & in terra; sicut in corde Dei, ita in corde omnis creature, idq; totum ob aliud nihil, nisi ut sanctificetur nomen ejusdem Dei, & Patris, & adveniat, floreatq; regnum, & gloria majestatis ejus; & fiat voluntas ejus sicut in Cælo, & in terra. Quia hæc est dignitas voluntatis ejus, & voluntas dignitatis illius. Quod totum impletur intentione simplici, unâ, & nudâ, & defecata; operari videlicet, aut pati ad unum, soliusq; Dei Optimi, Maximi, dignissimi voluntatem, ad exaltationem ejusdem, & gloriam, ad contentationem,

nem, expletionem, gustum, & voluptatem puram, solam, quatenus ejus, & quia ejus, & quomodo ejus est. Et (sicut jam dictum aliquoties) sine ullo vel ad suum, vel alicujus creati beneplacitum respectu; sine ullo ad ipsius operantis, agentis, patientis, aut intendentiis proprium gustum, commodum, & bonum intuitu; sine ulla ad semetipsum conversione; sine ulla suimetipsum in operando, & operatione ope, questionem, consolationem; sed purè, putèq;, ut solus glorificetur, & regnet in omnibus Deus; ut impleatur, & fiat ab omnibus, & in omnibus perfectius, & perfectius semper voluntas Dei; nec ob aliud quidquam, nisi quia Deus ipse dignus, & ejus voluntas imperant, dirigunt, informant, seu transformant est.

3. Jam qui sic comparatus, & sic in Dei voluntate transformatus, à semetipso totus exivit, seq; per charitatem, ac voluntatem perfectè Deo permiserit totum, & quodammodo cum ipso univerit; sibi, omni rei creatæ, toti mundo, secundum omnes, & singulas ejus atomos fuerit mortuus:

G G G G G

hic

(a) P. Gasp. Druzbicki Part. 2. Provis. 7. num. 6.

hic omnem, imò omnes intentiones bonas, licet unius operis intentione, & expletione, tam ad operandum, quam ad patiendum, ad orandum, exsecutus est; hic veniam, gratiam, æternam vitam in futuro scilicet possidendam; hic Deum ipsum non essentiã, sed charitate, nondum gloriã, sed gratiã tantum complexus est. Benè propterea S. Franciscus in Ecstasi raptus exclamabat: *Deus meus, & omnia?* Quia in Deo, & cum Deo omnis gratia, quies, beatitudo per voluntatis, ex charitatis intentione, abnegationem, atq; per plenam sui in Dei voluntate resignationem acquisita. Quod ipsum religiosissimus ascetici spiritus magister Thomas à Kempis egregiè advertit, dicens: *Statim, ut te Deo ex toto corde tradideris, nec hoc, vel illud pro tuo libito, seu velle, quaesieris, sed integrè te in ipso posueris, unitum te invenies, & pacatum. Quia nihil ita benè sapiet, & placebit; sicut beneplacitum divinae voluntatis. Quisquis ergo intentionem suam simplici corde sursum ad Deum levaverit, seq;*

ab omni inordinato amore, seu dissollicitia, cujuslibet rei create evacuaverit; aptissimus gratia percipiendæ, ac dignus devotionis munere erit. Hucusq; Thomas à Kempis.

4. Ceterum quia titulus huic paragrapho præfixus, quin & ipsum paragraphi totius argumentum innuit plenam, & perfectam sui per omnia resignationem per charitatem, & ex charitate in Dei voluntatem tam in vita, quam in morte; in tempore, in æternitate; verbo, in omnibus; hujus integræ, perfectæq; resignationis, & nudationis actum graphicè suggerit iste neutiquam prætereundus, qui sub nomine S. Francisci Xaverii circumferitur in hæc verba: *O Deus! ego amo te. Nec amo te, ut salvos me; aut quia non amantem te, æterno igne punies me. Tu, tu, mi IESU. totum me amplexus es. In Cruce tulisti clavos, lanceam, multamq; ignominiam, innumeros dolores, sudores, & angores, & mortem; & hanc propter me, ac pro me peccatore. Cur igitur non amem te, ô IESU amantissimi me?*

me? Non ut æternum salvet me; nec præmij ullius spe; sed sicut tu amasti me, sic amo, & amabo te, solum quia Rex meus es, & solum quia Deus meus es.

§. V.

Intentionum ad unum opus multiplicandarum aliquot proponuntur praxes.

I. Cum, sicut dictum est, intentio multiplex esse possit etiam in uno tantum opere perficiendo, & nihilominus plurimis, æquè ad communes, ac privatas uniuscujusq; necessitates intentionibus, vel pluribus operibus, quæ simul omnia fieri, perficiq; non possunt, unâ intentione applicando; operæ pretium erit, intentionum ejusmodi praxes aliquot inseruisse. Quarum prima fit illa, quam Venerabilis Thomas à Kempis ad tremendum Missæ Sacrificium celebrandum, quo uno opere plura per intentionem multiplicatam exhiberi possunt, proponit, & est hujusmodi:

(a) Domine Deus meus! omnia

(a) Thom. à Kemp. lib. 4. c. 9. de imit. Christi.

tua sunt, quæ in Cælo sunt, & quæ in terra. Desidero, volo, & intendo meipsum tibi hodie in spontaneam oblationem offerre, & tuus perpetuo permanere. Domine, in simplicitate cordis mei offero me ipsum tibi hodie in servum sempiternum, in obsequium, & in sacrificium laudis perpetuæ. Suscipe me cum hac sancta oblatione tui pretiosi Corporis, & Sanguinis, quam tibi hodie in præsentia Angelorum invisibiliter assistentium offero, ut sit pro me, & pro cuncto populo tuo in salutem. Domine, offero tibi omnia peccata mea, & delicta mea, quæ commisi coram te, & Sanctis Angelis tuis à die, quâ primum peccare potui, & peccavi usq; ad horam hanc, super placabili Altari tuo; ut tu omnia pariter incendas, & comburas igne charitatis tuæ, & deleas universas maculas peccatorum meorum, & conscientiam meam ab omni delicto emundes, & restituas mihi gratiam tuam, quam peccando amisi, omnia mihi plenè indulgendo, & in osculū pacis me misericorditer assumendo. Offero tibi etiam omnia bona mea à te mihi misericorditer concessa; & si quæ ego feci, ut tu ea

G B B B B ?

emun-

emundes, & sanctifices; ut grata habeas, & accepta tibi facias, & semper ad meliora trahas, nec non ad beatum, & laudabilem finem me pigram, & inutilem hominacionem perducas. Offero quoq; tibi omnia pia, sanctaq; desideria devotorum, necessitates parentum, amicorum, fratrum, sororum, omniumq; charorum meorum, & eorum, qui mihi, vel alijs propter amorem tuum benefecerunt, & adhuc bene faciunt; & qui orationes, & Missas pro se, suisq; omnibus dici à me desiderant, & petunt, desideraverunt, & petierunt, sive in carne adhuc vivunt, sive jam saeculo defuncti sunt; ut sibi auxilium gratiae tuae, opem, consolationem, protectionem à periculo, liberationem à poenis advenire sentiant; & ut ab omnibus malis erepti gratias tibi magnificas leti persolvant. Offero etiam tibi procos, & hostias placationis pro illis specialiter, qui me in aliquo leserunt, conturbaverunt, aut vituperaverunt, vel aliquid damnum, vel gravamen intulerunt, mihi nocuerunt, nocere conati sunt, nocent, & nocere conantur. Pro his quoq; omnibus, quos aliquando contristavi, con-

turbavi, gravavi, scandalizavi verbis, factis, scienter, vel ignoranter; ut nobis omnibus pariter indulgeas peccata nostra, & multas offensiones; auferas autem à cordibus nostris omnem suspicionem, indignationem, iram, & disceptationem, & quidquid potest charitatem ledere, & fraternam dilectionem minuere.

2. Altera intentionum in uno opere bono quocunque vel quotidie generaliter ante omnia, quae tota die sunt, & occurrent facienda, (imò & patienda) praxis esse potest, quam saepe memoratus R. P. Gaspar Druzhicius inter intentionum paradigmata sua fecundior probat, hanc videlicet: (*) Per omnes, ac singulas actiones, & passiones meas universaliter, & incessabiliter, & irretrahabiliter toto me Privò intendo unam, solam, semper, ubique, per omnia momenta majorem Sanctissime Trinitatis DEI nostri gloriam, gustumq; voluntati, & exaltationem dignitatis ejus propter illum ipsum per IESUM Christum, juxta intentiones Dei, atque Christi, erga se, & erga nos, ad intra, & ad extra.

(*) P. Gaspar Druzh. Parte 2, Provis. 6.

Secundò, intendo exaltationem Domini nostri IESV Christi, pretiosissimæ parentis ejus, omniumq; electorum propter Deum per eundem IESVM Christum. Tertio, intendo animarum in purgatorio auxilium, quantum ego possum, & illæ capaces sunt, juxta, & propter voluntatem, voluptatemq; Dei, & Christi, & pretiosissimæ parentis ejus, Electorumq; omnium. Quarto, intendo dispositionem meam omnimodè perfectam ad gratiam, & charitatem, & ad dona Spiritus Sancti, ejusq; fructus, & ad omnem virtutem in omni gradu congruo. Quintò, intendo dispositionem meam ad gratias actuales omnes, opportunas, copiosas, efficaces, finales, tam in sacrificio, quam in Sacramento, quam extra illud in omni actione, & passione. Sextò, intendo emundationem meam coram Deo ab omni tam culpæ, quam pænæ, præsertim spiritualis, obligatione in Sanguine IESV Christi Domini nostri. Septimò, intendo auxilium agonizantium, & in peccato mortali, ejusq; periculo, & in gravi calamitate existentium. Octavò, intendo auxilium totius Sanctæ Ecclesie militantis, Religio-

ni, & domus, omniumq; meorum, quos Deus scit, & vult, amicorum, & benefactorum; imicorum quoque, & malefactorum persecquentium me, Religionem, & domum. Nonò, intendo preparationem meam ad sanctam mortem, ad penitentiam, unctioque extremæ Sacramentum, & ad finalem in bono perseverantiam. Decimò, intendo deniq; omnem affectum, & effectum adoratorium, laudatorium, gratiarum actionem, impetratorium, satisfactorium, meritorium, imitatorium, suppletorium indulgentiarum; non tamen propter ullum bonum meum quatenus privatum meum, sed pure, nude, totaliter propter suavissimum gustum Dei: & omnia toto me, toto universa totiq; atomis universalizati, toto deniq; super omnia Deo meo, ut sit id, quod est, & quia est id, quod est; in cibano ignis Seraphici, Mariani, Theandrici, in IESV Christi Sanguine: & volo, intendoque; ut omnis motus meus sit renovatio, & ratificatio hujus totius intentionis, atq; approbatio illius æterna. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

3. Potest etiam alia praxis,
GGGGG3

præ-

præsertim ante recitationem
 Officii Divini, & B. V. MA-
 RIÆ, adhiberi manè semel
 pro tota die, hæc v. g: *Domine Deus meus; ego miser peccator*
has Laudes, & Horas Canonicas,
quas nunc ex infinita misericordia
tua recitaturus sum, & hodiè quo-
cunq; tempore recitatarum me spe-
ro ad majorem gloriam tuam, San-
ctissime Virginis Matris MA-
RIÆ honorem, Sancti, vel San-
ctæ N. N. & omnium Sanctorum
tuorum, totiusq; Curie Cœlestis,
offerre volo, & offero, in primis
ad intentionem Sanctæ Ecclesiæ
tus, laudando te, benedicendo te,
adorando te, & gratias agendo ti-
bi, sicut intendit Ecclesia Sancta
tua; (a) deprecando te, supplican-
do tibi pro omnibus necessitatibus,
& secundum omnes necessitates
Ecclesiæ Sanctæ tus militantis;
pro omnibus statibus, & ordinibus
in Ecclesia Sancta tua militan-
te, secundum omnes eorum, &
singulorum necessitates; pro omni-
bis fidelibus vivis, & defunctis,
sicut intendit Ecclesia Sancta tua.
Deinde etiam offerre volo, & of-
fero (b) pro me misero peccatore.
Et quidem ex parte mea in primis

(a) Pro S. Ecclesia militante.

(b) Pro se.

in plenum, & perfectum actum a-
 dorationis, honorificationis, &
 glorificationis Sanctissime tus
 Majestatis; in plenum, & perfe-
 ctum actum gratiarum actionis
 pro omnibus & universis benefi-
 cijs tuis, inde jam ab instanti cre-
 ationis mei hucusq; mihi præstitis
 secundum sanctissimum beneplaci-
 tum tuum, specialiter tamen pro
 beneficijs Creationis, Redemptio-
 nis, illuminationis, & Vocationis
 ad sanctum servitium tuum, &c.
 &c. Cupiendo Majestati tus di-
 vine gratias agere, & gratias ac-
 tum esse secundum omnem mo-
 dum intensivè, & extensivè, si-
 cut tu Domine magis scis, & di-
 gnus es, ut tibi gratiæ agantur;
 in plenum etiam, & perfectum ac-
 tum perfectissime charitatis ab u-
 niversa creatura tua rationali ti-
 bi debitæ elicitum, & elicendū:
 idq; nunc semel pro semper, pro
 tota die, pro tota vita mea, pro o-
 mni momento, pro tota æternita-
 te, atq; totum in balneo infinitorū
 meritorum acerbissime passionis,
 & mortis dilecti Filij tus Domini
 Nostri IESV Christi. Deinde e-
 tiam in plenum, & perfectum de-
 precationis pro omnibus gravissi-
 mis culpis, & peccatis meis, &
 nescio

nescio qualiter adhuc confessione expiatis, nullâ adhuc pœnitentiâ defletis, ut tu clementissime Deus ea mihi clementer dimittere digneris: in expiationem eorundem, & in satisfactionem pro ipsâ, uniendo, & immergendo hanc meam indignissimi actionem infinitis meritis acerbissimæ passionis, & mortis dilecti Filij tui Domini nostri IESU Christi. Deniq; in plenum, & perfectum actum implorationis, & impetrationis donorum ad salutem mihi necessariorum, specialiter tamen doni N. N. veræ pœnitentiæ, perseverantiæ, & gratiæ. Idque totum in cibano ignis Seraphici, Mariani, Theandrici, in IESU Christi Sanguine. Offero etiam volo, & offero (*) pro parentibus meis, (si vivant) consanguineis, &c. ut tu clementissime Deus in curam tuam paternam susceptor fovere, & protegere digneris succurrendo clementer eorum necessitatibus omnibus, tam temporalibus, quam spiritualibus, ad salutem eorum in vitam æternam. Pro nostris etiam, & meis omnibus benefactoribus, & amicis vivis, & defunctis N. N. illis etiam omnibus, qui se meis commenda-

verunt, vel adhuc commendant precibus: ut tu clementissime Deus vivis consolationem tuam, auxilium tuum opportunum largiri digneris, gratiam tuam, & misericordiam, veniam, & remissionem peccatorum ad salutem eorum in vitam æternam; defunctis, qui decesserunt in gratia, beatitudinis æternæ refrigerium. Pro nostris etiam, & meis omnibus inimicis, & persecutoribus; sed præsertim pro meis privatis inimicis, persecutoribus, obrectatoribus, calumniatoribus, & quomodocumq; mihi nocentibus, & nocere conantibus, & qui mihi jam hucusq; nocuerunt, & nocere conati sunt: pro diffamantibus me; odio, & invidia persequentibus me, & quomodocumq; mihi male affectis, & mali quâpiam de me sentientibus, opinantibus, suspicantibus, & spargentibus quibuscumque, tibi, Domine, magis notis, quam mihi; ut tu, misericordissime Deus, omnibus illis peccata sua dimittere digneris; ipsis omnia dare bona tam in præsentem, quam in futura vita; nosque, & me ab eorum inimicitijs, odijs, & persecutionibus, potenti virtute tuâ eripere, & liberare digneris. Pro uni-

(*) Pro suis.

verso etiam populo, & exercitu Christiano pugnante contra Turcas, hereticos, & infideles quoscunque; ut populum, & exercitum tuum Christianum erueret, & liberare digneris ab omni paganorum nequitia, incursione mala, periculo, & anxietate; & dare ipsi victoriam ad maiorem gloriam tuam, ad populi tui Christiani consolationem, totiusq. Ecclesiae tuae Sanctae Catholicae consolationem, pacem, & tranquillitatem. Pro illis etiam omnibus, quibus aliquando fui scandalo, vel per temeritatem meam occasio sui peccati, vel perditio cum ipsis conversatus sum: ut pariter omnibus illis peccata sua dimittere digneris; eorum, qui adhuc vivunt, corda à mundi, & cuiuscumq. rei creatae amore avertere, & ad te convertere, meq. posthac ab eorum, & horum similium commercio liberare. Deniq. offerre volo, & offero pro defunctis meis parentibus, fratribus, sororibus, consanguineis, propinquis. Pro Religionis nostrae defunctis N. N. N. Ac demum univèrsè pro omnibus fidelibus defunctis; ut etiam his sit in refrigerium, solatium, & auxilium, secundùm divinae tuae di-

positionis ordinationem; idq. totum in elibano ignis Seraphici, Mariani, Theandrici, in IESU Christi Sanguine.

Possent adhuc alia proponi paradigmata intentionis, aut intentionum. Sed haec sufficiant. Quibus addere, demere, alia mutare, pro devotionis affectu, vel pro arbitrio, licet. Sic & in his pauca quidem addita, dempta, mutata sunt. In eis autem Spiritus Sanctus, illi praecipuè, qui graviter lapsus, at divinà miseratione denuò conversus est ad poenitentiam, Optimus erit Magister.

CAPVT VII.

§. I.

Quò magis à poenitentia sensus abhorret, eò generosius est amplectenda.

1. Assverus diuturnae licentiae, forsitan & flagitiis patrandis, ubi demùm adjuvante Deo animum applicuerit ad conversionem, majorem in modum incipiet averfationem ad poenitentiam experiri, quàm

quàm tunc, dum habitum suscepit religiosum, aut in perpetuum religiosæ professioni se votis obstrinxit. Hujus autem majoris averfationis causam est deprehendere duplicem. Prima est ab ipsâ diuturna consuetudine, quæ jam in alteram ob habitum malû, & frequentatos actus abiit quasi in naturam, quam superare velle, penitusquè præcidere, perindè est; ac ipsam animâ à corpore avellere, & exturbare. Quòd si S. Cyprianus asserere non dubitavit; (a)

Quosdam, quod semel imbiberint, nolle deponere, nec propositum suum facile mutare; sed salvo inter collegas paci, & concordie vinculo quædam propria, quæ apud se semel sint usurpata, retinere:

Eaq; fuerint sub tempus illud in Ecclesiis consuetudine recepta; videlicet de Baptizandis illis denuò, qui baptizati fuerant ab hæreticis, aut jam non baptizandis; & de Sacerdotibus, qui deficientes ab Ecclesia accesserunt ad sacrilega sacrificia paganorum, recipiendis quidem, si resipiscant ad pœnitentiam; non tamen am-

(a) S. Cypri. lib. 2. Ep. 1. ante finem.

plius ut Sacerdotio fungantur: cum tamen id in quibusdam Ecclesiis aliter usurpatum fuerit. Quòd si de his, inquam, consuetudine recepris, quæ nihil in corporis, & animæ sensus invehunt voluptatis, asseveravit Sanctissimus Præsul, tenacissimos esse propositi sui homines, nec facile mutare morem, ac ritum, quem semel imbitum usurpatione, & consuetudine firmarunt diuturnâ; quantò magis ea, quæ corpus simul, & animam oblectando vitæ cujusdam delicatioris illecebrosam propinant escam, & pulpa-mentum, vel potius irritamentum, non dimittet homo? Libertas, & licentia per plurimos annos usurpata, cor & animam ipsam adeò devinciunt; ut, ubi consuetudo fuerit ressecanda, cordi, animæq; vis adferenda sit ea, quæ mortem, si non statim adferre, saltem accelerare videatur; tum quòd consuetudo licentiosè vivendi, peccandiq; sit quidam carcer firmissimus, ex quo difficillimum sit erumpere, & ex malè vivendi usu ad

vita probitatem evadere. Undè non immeritò Sanctus ait Gregorius: (a) *Omni homo per id, quod malè agit, quid sibi aliud, quàm conscientia suæ carcerem facit? Qui cum, judicante Deo, in malitiæ cecitate relinquitur, quasi intra semetipsum clauditur; nè evadendi locum inveniat, quem invenire minimè meretur. Nam sæpè nonnulli à pravis actibus exire cupiunt; sed quia eorundem pondere premuntur, in malæ consuetudinis carcere inclusi, à semetipsis exire non possunt.*

2. Altera horroris à pœnitentia causa est; Quia diabolus illum, qui semel ejus evasit vincula, si rursùm capiat, sicut fit cum Religioso, qui semel spreto mundo statum adiit ducentem ad perfectionem, rursùm autem in adversarii laqueos incidat, jam arctius multò, quàm antea vincit, carcere vitiorum includit, & compedibus innectit durioribus, veritus, nè denuò tam bonam, qualis est in ruinam lapsus iterum Religiosus, deperdat oñam. Ad hoc propositum scitè S. Patianus: (b) *Si*

*quis, ait, redemptionis ignarus rursùm ad angelorum (videlicet apostatarum) servitutem transferit, antiquis illis compedibus, & catenis, id est, peccati vituculis, alligabitur, & fiet novissima ejus deteriora prioribus. Quia diabolus cum quasi perfugum vitum, & vincum vehementius alligabit. Quæ verba latius exponens in historiam Job interpret, eleganter ait: (c) *Et enim ille, qui contritis demoni laqueis, & mundi contemptu illecebris, ad exercitum, & partem filiorum Dei victor, & ovans transierat, si postliminiò rursùm per peccatum, quasi terga datus Christo, & socios despiciens Angelos, ad Satae vexillum evolarit; dux impius, & animarum hostis antiquus, servum recognoscens, & perfugam militem superiori custodia claudens, durioribus compedibus, & strictiori vinculo neciit, nè iterum fugam meditetur. Fit nimirum cum Religioso lapsò, ab instituti sui professione deficiente, novaq; licentiosè vivendi consuetudine irretito; quod cum servo quopiam captivo. Qui solis compedibus innexus, & levi-**

(a) S. Greg. lib. 11. Moral. c. 19. citat. à Cordier. in Job. 12. 14. (b) S. Patian. Orat. de Baptismo, circa finem.

(c) Cordier. in Job. c. 12. 14.

ori carcere custoditus, si ruptis pedicis fugiat, captus iterum, jam & pedicis, & manicis, & ad collum catenâ fortius alligatus, arctiorq; carceri inclusus amplius effugere non potest. Sic Religiosum ad pristina relapsum arctius constringit diabolus, & majorem ad pœnitentiam redeundi suggerit horrorem, quàm olim, dum spreto mundo religiosum adiverat institutum; nè rursus eadem facilitate, quâ olim, ipsum eludat. Habet igitur Religiosus ejusmodi duplicatum injectum sibi vinculum, & carcerem. Quia & superiore dæmon ipsum arctius includit custodiâ, scilicet & desertæ quondam libertatis, voluptatis, & illecebrarum ipsi nova licentiæ sub specioso Religionis titulo reverentiam, honorem, & auctoritatem non tam conciliantem sibi, quàm vendicantem per arrogantiam inserat vincula, mentemq; catenat; & horrorem magis ingerit ad resipiscendum, atq; ad novam suscipiendam pœnitentiæ vitâ, quàm olim, dum simplici tan-

tum quodammodò carcere, & vinculo attinebatur in mundo.

3. Verùm hæc quantò fortius illigant; tantò majorem vim, robur, & alacritatem ad ea confringenda jam exserat, est necesse, diabolus hæc generositate, & heroico spiritu, magis exterritum, & conternatum victurus, attonitum certè, tum novo certaminis, ad quod in arenam descendit pœnitens, ausu; tum gratiæ divinæ auxiliū operosius subministrante fiduciâ, sic, ut nihil huc requiratur amplius, quàm, ubi voluntas anteactorum conscientia vehementius in delictorum vindictam inflammata exarserit, fortiter incipere, atq; contra pravam consuetudinem collectis animi viribus omnibus in hostem irruere; quod unicè veterator stygius extimescit. Nam hoc primo facto per animi generositatem impetu, cætera versutissimi hostis omnia ruunt machinamenta. Præclare S. Joannes Chrysostomus ad hoc propositum pro consolatione lapsorum, & denuò re-

spifcentium animos addendo perorat in hæc verba: (a) *Adversarius cum his rebus cognitis planè intelligit eos, qui malè facta quantumlibet immania perpetraverunt, ut primum cæperint pœnitere, quòd majore studio id facient, tanquam conscj delictorum suorum, vehementer timet, ac formidat; nè quando rem exordiantur. Gradu enim factò, amplius detineri nequeunt: conflagrant per pœnitentiam, tanquam vehemens ignis, & auro puto, puroq; animas suas puriores efficiunt, tanquam vento rapido conscientie, ac memoriã precedentium peccatorum in virtutis portum converbuntur. Addit insuper idem aureum os, ac dicit: Et hoc est, quòd peccatores plus possident, quam qui nunquam ceciderunt.*

Quoniam majore alacritate reditum tentant, tantum rem, ut sic dicam, sufficiuntur. Quasi dicat: Assueto licentiose vitæ, peccandiq; consuetudini, nihil esse difficilius, quam incipere pœnitentiam: at postquam primum elivum (ut Sanctus idem loquitur) & vestibula contigerit pœnitentiæ; jam deinceps majori cum alacritate, multaq; facilitate pulcherrimam depugnabit pugnam: ideòq; ad horrorem, quem primã fronte concipiunt sensus ad asperiores vitam, infringendum, majore jam opus est animo, & generositate, quàm tunc, dum ex sæculo religiosum aggressus est statum. Ibi namq; solum extimulabat status aliquod perfectioris desiderium: hic autem & amissi status ejusdem verecundia, & recuperandi cupiditas impellit, tanquam militem pro duplici pugnaturum corona: Videlicet, ut & illam, quam in prima pugna temerarius amisit, recuperet; & istam, pro qua denuò Christi castris adscriptus fortiter decerit, certa victoria consequatur.

§. II.

Majorem horrorem pœnitentiæ, victoria sequitur gloriosior.

I. Pulcherrimum est; inde sibi victoriæ texere coronam, undè victoriam sperat adversarius. Ideò nequam

spiri-

(a) S. Joan. Chryf. Paran. 1. ad Theod. lapsum.

spiritus horrorem pœnitentiæ suggerit animo, nec aliam ob causam asperioris vitæ fastidium movet, quàm ut ex concitato tædio pugnantis adversus carnem, & sensuum illecebras enervet, ac penitus extinguat vires. At sicut in re militari ars eluditur arte, & unū stratagemata stratagemate retunditur altero, veluti dum actus ab hoste cuniculus alio paulò superiùs, actò obruitur, & ibidem opprimitur hostis non sine victoris ingenti gloria; vel cum incursionem ex insidiis facturus inimicus, in iisdem ex inopinato præoccupatus occumbit: ita quò majus animum pulsat fastidium pœnitentiæ, & nihilominùs etiam hoc contempto dum contra vaserrimum veteratoris astum itur audentiùs, ignominiosum adè est diabolo, ut penitus omnem artem ipse quidem desperet, doleatqvé, se deprehensum, & captum in eo, in quo capere voluit: pugnans autem in pœnitentia, victorqvé, majorem indè sibi parat gloriam, & coronam. Vicit enim & tentatorem dæ-

monem; & naturam, geniumq; suum aspera semper refugientem superavit.

2. Hinc observatione dignum est, quàm subtili Christus Dominus in deserto Satanam triumphavit arte. Super baptizatum diebus abhinc quadraginta Dominum in Jordane Cælo delapsam diabolus audierat vocem: *(a)* *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui*, captavit hinc occasionem opportunam, ut esuriuntem post quadraginta dierum, totidemq; noctium in ediam aggredereetur, ac tentaret. Validius autem ab ipso Patris æterni testimonio sumpsit initium: & sicut ibi vox intonuit de Cælo: *Hic est Filius meus dilectus*; sic iste blandus inimicus ut exploraret, Deiné Filius, ac verus Deus naturam indutus humanam; an verò tantum sit purus homo; idèq; tot jam dierum in ediam maceratum haud dubiè esurire, ab eadem Cœlesti voce tentationem orditur: *(b)* *Si Filius Dei es*, & gulam ut irritaret in homine esuriente, productis lapidibus ait: *Dic*

(a) Matth. 3. 17. *(b)* i. 4. 1.

ut lapides isti panes fiant. Quasi diceret tentator; Jam non sum dubius Cœlestis oraculi, quod te Filium Dei pronuntiavit; hoc enim audiui. Sed tu da tuæ divinitatis indicium, ut credam: *Dic*, & loquere lapidibus istis; ut te vel ipsa insensibilis natura Deum confiteatur, obediendo voci tuæ; *Dic*. Cum verò te videam & hominem, & quidem esurientem, *dic*, ut lapides isti panes fiant; ut naturam hominis famentis panes isti reficiant, ac sustentent, ex quo mysterium possim intelligere; quomodo, qui Dei Filius es, simul etiam sis homo; qui sine pane vivere non potest. Hæc nequam spiritus, & deinde plura, suggestit, per quæ Christi humanam ad gulam, ad vanam gloriam, ad idololatriam sollicitare ausus exploraret, an verò Dei Filius esset; an verò purus homo tantum dictus filius Dei per similitudinem, sicut & alii homines iusti, & sapientes; quos Sacra Scriptura Dei filios appellat. Quid autem Dominus? Tam in prima, quam in altera, & tertia

tentatione semper Satanam elusit adeò cautè; ut nihilominus semper dubius, confusus, & victus succumberet; cum aliqd non accepit ad machinationem suam responsum, quam *Scriptum est.* Oraculum Cœlesti diabolus adhibuit, & Scripturam: sed æquè Scripturæ testimoniis, tanquam ex iisdem principiis, ex quibus ille tentandi sumpsit occasionem, convictus ita fuit, ut nec Dei Filium verè confubstantialem Deo Patri, nec verè purum hominem esse potuerit intelligere; captus, confusus, & cum ignominia sua victus pari stratagemate, quo vincere parabat ipse, palmam, & gloriam Victori Christo Domino vel invitus relinquens. Id quod Divus Gregorius egregiè videtur advertisse, cum ait: (a) *Portat Dominus, quem punire poterat; ut hoc in laudem ejus altius cresceret, si hostem suum non extinguendo, sed interim patiendo superaret.* Astutus impostor machinationibus suis, & quibusdam quali cuniculis expugnare Dominum voluit: sed pari-

(a) S. Greg. Hom. 16. in Evang.

bus ipse cuniculis circumventus, imò suis in insidiis captus, & oppressus, majorem humanitati Christi gloriam paravit: *Ut hoc in laudem ejus altius cresceret, & Domino gloriosior esset victoria; quò Deum, aut hominem experiri voluit inimicus.*

3. Ita planè Religiosus lapsus, ubi pœnitentiã assumit, certam videlicet salutis suæ lucrandæ suscipit pugnam, quò magis ipsum horror quidam à proposito retrahit; eò magis strenuè tali fastidio resistens, gloriosiore indè reportat palmam, quàm si nullam per inimici dolum sensisset repugnantiam, horrorem superans forti suimetipsum contemptu, sensilem appetentiam ausu magnanimo, ignaviam strenuite; & tanquam ex ipsis adversarii machinis fortiter pugnandi, vincendiq; materiam sibi confertans. Et sicut ille, qui plus laborat, plus etiam mercedis accipit; sic qui pugnat fortius, & per magis ardua reportat victoriam, victor meretur ampliorem gloriam; & *crescit in laudem*

altius, quod difficilioris ferit pugnae materiam.

4. Propositum hoc illustrat egregiè illa de magno Credentium omnium patre Abraham historia. Bis illi mandata dederat Deus, & quidem difficilia. *Primum* erat; (*) quòd ipsum egredi jusserat de terra sua, & de cognatione sua, & de domo patris sui, & peregrè proficisci in terram alienam, à Deo sibi monstrandam: proponitur statim & promissio præmii pro exantlato per obedientiam labore. *Alterum* mandatum erat durissimum; & à quo exsequendo vel ipsa debuit abhorrere natura, filium suum unigenitum, sibiq; dilectum, Isaac ut tolleret, in montem pariter à Domino sibi monstrandum pergeret, ibiq; senectutis suæ delicias, in holocaustum offerret: (b) *Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis Isaac; & vade in terram visionis, atq; ibi offeret cum in holocaustum super unum montium, quem monstravero tibi*, Deus ad Abraham dixit. Durum erat exire de terra sua patria; patrem, matrè,

(*) Gen. 12. 1. (b) e. 22. 2.

& cognationem deserere; domum hereditariam sibi, relinquere; peregrinum in aliena terra sibi quærere mansionem. Sed longè durius, imò durissimum erat, filium unigenitum, prolem sibi charissimam, propriâ manu suâ interimere; in holocaustum offerre; & tamen utrumq; jussu Abraham fide integrâ, alacritate summâ primum quidem explevit; alterum educto gladio, manu jam in ictum extentâ paratus erat explere, nisi promptam voluntatem Angelus anteverterat, & ictum sustinuerat.

Obedientiam hanc utramq; Deus certis est prosecutus, & consolatus promissis præmiis; sed multum disparibus. In primo, ita Deus ad Abraham: (a) *Faciam te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisq; benedictus.* In altero; postquam dixerat: (b) *Nunc cognovi, quòd times Deum, & non pepercisti unigenito filio tuo propter me,* prorsus (ut ita dicam) eviscerat se Deus cum promissa benedictione: neq; contentus promississe, dato ju-

ramento fidem insuper suam interponit, dicitq; (c) *Per memetipsum juravi: Quia fecisti rem hanc, & non pepercisti unigenito filio tuo propter me; benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas, & velut arenam, quæ est in litore maris; & benedicentur in nomine tuo omnes gentes terræ, quia obedisti voci meæ.* Promissio maxima. Quâ major an dari potuit, aliis examinandum permitto. Cur autem hæc altera priorè major, imò maxima?

5. Sed antequam rei hujus edicam causam, in duobus hisce promissis occurrunt duo ponderanda. Primum; quòd Abraham licèt ad unguem Dei mandatum exsecutus, exiverit de terra, de domo, de cognatione sua; non tamen ad factum hoc satis heroicum audivit, Deum cognovisse, quòd ipsum timeret, sicut audivit, cum filium suum offerre paratus erat in holocaustu: *Nunc cognovi, quòd times Deum.* An non & ibi cognovit, quòd timeat, ubi vix accepto mandato, *Egredere de terra tua,* statim obediens, egressus est?

Certè

(a) c. 12. 2. (b) c. 22. 12.

(c) v. 16.

Certè cognovit ille, cujus oculis aperta, & nuda sunt omnia; & tamen nulla cognitionis hujus ibi fit mentio; sed primùm hìc: *Nunc cognovi.* Alterum, quod expendendum inferunt hęc promissã, est: Cur hìc Dei testimonio magis acceptatur, & æstimationem obtinet voluntas, quàm ibi factum? An non præclarius erat, reliquissè domum, patrem, matrem, & omnia; quàm hìc voluisse tantum, & non fecisse? Ita quidem videtur. Nam facta rem commendant ipsam; voluntas effectui minimè data, suo valore destituitur.

6. Primam hanc quæstionem, cur videlicet Deus ibi non dixerit; se cognovissè, quòd Deum timeret Abraham; hìc autem luculenter contestatus sit: *Nunc cognovi.* Interpretum varis solvunt sententiæ, singulæ verò Scripturæ Sacræ testimoniis innixæ, & firmatæ. Et quidem non ignoro; quid Sancti Joannes Chrysostomus, Augustinus, Gregorius, Hilarius, & cum his Interpretes alii re-

spondeant; sed illorum nemo pandit mysteriũ, cur in oblatione filii, licèt tantum voluntate, primùm sit illi dictum: *Nunc cognovi, quòd times Deum,* & non etiam tunc, cum parentes, & omnem terram, atque cognationem suam deseruit? Respondeant alii pro suo quisq; ingenio. Ego quæstionem hanc, aut potius Abrahamæ factum ad perfectæ obedientiæ lancem examinando, putarem sic expediendam. Ibi Abraham terram suam reliquit, & cognationem, sed non omnem. Nam, ut sacra testatur historia, *(*) tulit Srai uxorem suam, & Lot filium fratris sui, universamq; substantiam;* eratq; illa peregrinatio, licèt in terram alienam longinqua, honestum quoddam spatium. Cum uxore, cum nepote, cum ejus filiis, cum cognatis, cum vernaculis suis, cum universa substantia peregrinatus obedivit voci Domini; sed ubiq; dives, opulentus, ubiq; dominus, & majoribus insuper promissis invita us: *Faciam te in gentem magnam, benedicam tibi, magnificabo nomen tu-*

(*) Gen. 12. 5.

um. At nondum sic ad vivum probata fuit ejus obedientia, sicut hic in offerendo unigenito filio, quem diligebat, Isaac. Hic terribilis, & durissimus ei frangendus erat cortex; ubi Deo præcipiente dilectum filium, unigenitum, divitiarum ac possessionum amplissimarum hæredem; primam, & ultimam posteritatis suæ spem, senectutis suæ solatium, sine ullo præmii promisso; tantum nudè; *Tolle filium tuum, quem diligis, Isaac; offeres eum in holocaustum*; hunc, inquam, ipse pater manu suâ occidere, in partes secare certas, in holocaustum offerre debuit. Quod ipsum nihil erat aliud; quam uxorem, cognationem, universam substantiam, deniq; semetipsum pariter ire perditum; & tamè ob Dei timorem, amorem, & cultum, nihil hæsitans, aut moratus, alacer ad explendû mandatum ivit Abraham cum charissima sibi victima in montem, pyram exstruxit, filium ligavit, imposuit lignis, educto gladio manum extendit, lectum jamjam daturus, ni

Deus per Angelum celeriter inhibuisset. Igitur in egressa de terra, & cognatione sua, nepos, & cognatus Lot, peregrinationis socius, obedientiæ præceptum nonnihil lenierat, illudq; reddiderat tolerabile. Sed hic filius unigenitus, & dilectus Isaac immolandum in holocaustum omnia secum rapere solatia debuit, & simul æternum sepelire. Atq; hoc erat ab omni parte perfectissimè, sine solatio, sine promisso præmio, sine ulla spe vel minimi præmii obedire. Quæ demum res, & heroica actio in tanto fuit apud Deum pretio; ut, cum in deserenda terra, & cognatione arbitratus ejus obedientiam, sed accepti secum nepotis lenocinio conditam, idèq; nondum satis probatam, & perfectam explorarat Dominus, hic jam non tantum à cognatione, sed etiam à semetipso Patriarchâ expertus exivisse, virtutem ejus in obtemperando sic probavit, ut, quam ibi silentio, nondum licet ab omni parte perfectam, acceptavit tamen, hic jam numeris omnibus absolu-

solutam collaudaverit: *Nunc cognovi*: id est, (ut Divus Augustinus explicat) Nunc feci, ut tibi planè innotesceres, quòd timeas Deum; sive, juxta S. Joannem Chrysostrum: *(a) Nunc omnibus declarasti, quomodo sincere colas Deum.* Hucusq; Sanctus Patriarcha per innumera probatus adversa, quòd, & quàm sincerè timeret Deum, & coleret, expertus in se non fuit: sed ubi perfectissimam obedientiam exhibuit in suimetipsum difficillima, sed & gloriosissima, victoria; tunc primùm perfectè quoq; cognovit, se obediuisse Deo; se timere, & colere Deum: tunc, inquam, cum in tam ardua cum affectu paterno pugna seipso fortior, divinæ obediens voci, dignus fuit audire: *Nunc cognovi quòd times Deum.*

7. Ad alteram textus hujus quæstionem venio: cur videlicet Deus hic magis acceptaverit voluntatem, quàm ibi factum? Et ad hoc respondet S. Ambrosius: quòd nimirum Deus non habuerit, nec habeat, opus humano san-

(a) S. Joan. Chrys. citat. à Porerio hic.

guine; sed neq; voluerit adolescentulum occidi: sed experiri tantùm voluit, vel potiùs ipsi Patriarchæ cognitum, & experimento probatum esse; Deumne plus amaret, quàm unigenitum, & impensissimè dilectum filium Isaac? Igitur sic Mediolanensè definit, ac dicit, oraculum: *(b) Non volebat Deus à patre immolari filium, nec impleri hoc manus volebat, qui ovem pro filio immolandam obtulit. Sed tentabat affectu patris, si Dei præcepta præferret filio; nec paternæ pietatis contemplatione vim devotionis sceleret.* Et quia Patriarcha prætulit amorem, & timorem erga Deum, ejusq; mandatum amori, & pietati erga filium præposuit, paratus illum omninò occidere, & in holocaustum offerre Deo; ideò voluntas heroica, parata, nisi Deus ipse vetuerat, explere mandatum, accepta fuit pro factò. Undè & dicitur; non, quia facere voluisti, sed quia fecisti rem hæc, & non pepercisti (non autem; non parcere voluisti) filio tuo unigenito propter me. (c)

lilii 2 8. Itaq;

(b) S. Ambros. Tam. 4. lib. 1. de Abrab. cap. 1. (c) Gen. 22. 16.

8. Itaq; jam expeditis duabus hisce questionibus, nunc videamus; quàm Deus in duobus Abrahamæ promissis, quibus ejus obedientiam remuneraturum se pollicitus est, diversâ methodo exhibuit se erga Patriarcham. Ad primâ illam obedientiam nonnihil langvida, simplex, & (ut ita dicam) jejuna fuit promissio: *Faciam te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum.* (a) Ad alteram verò, se (sicut jam dixi) quodammodo totum eviscerat Deus, & promissionem suam insuper juramento firmat: *Per memetipsum juravi: tùm verò totum se liberalissimè in benedictionem effundit: Benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum; & super omnia: (b) Benedicentur in semine tuo omnes gentes terre.* Hæc secunda promissio primam illam infinitis superat parasangis. Nam præter immensam ejus seminis multiplicationem promittit insuper Deus id, quo majus illi polliceri non potuit: nempe nasciturum ex Abrahamæ semine Christum Filium Dei u-

(a) Gen. 12. 2. (b) c. 22. 17.

nigenitum, mundi totius Servatorem. Promissio, & benedictio maxima. Quare Burgensis explanans hæc duo promissâ, sic ait: (c) *Licet utroq; in loco idem sit Latium verbum Benedicentur; Hebraicè tamen illic est verbum non aliud significans, nisi fore, ut alij precantes sibi, vel alijs benedictionem dicerent: Deus benedicat mihi, vel tibi, sicut benedixit Abrabæ. In hoc autem loco pro Latino verbo, benedicentur, est Hebraicum verbum significans cum, in quo dicitur benedicendas esse omnes gentes, fore principalem causam efficientem illius benedictionis: quod sanè perspicuum est, in alium neminem, nisi in Christum Dominum convenire posse. Deniq; promissionis hæc verba Pererius ita pergit exponere: (d) *In semine tuo, id est; per, vel propter semen tuum benedicentur omnes gentes: id est; benedicent se, & affirmantes, & predicantes se benedictas, & beatas esse propter Christum; quod erit semen tuum secundum carnem.**

9. Quod cum ita sit; quare
Deus

(c) Burgens. citat. à Pererio Tom. 3. in Gen. c. 12. v. 12. Dissut. 13. nu. 37.
(d) Perer. ubi supra.

Deus hic tam liberalis, etiam per juramentum, ad remunerandam obedientiam Abrahamæ profecutus est promissionem, ut præter seminis in immensum multiplicationem, etiam Verbum æternum, Filium suum sibi consubstantialem promitteret assumpturum carnē ejus ex semine; Christum, inquam, nasciturum, in quo, & propter quem omnes gentes benedicerent, æstimatorum, & prædicarent se benedictas, & beatas? Causam, quæ nunc occurrit, aperio. Propterea Deus in secundo promissio liberalissimus fuit. Quia non tantum horrorem in obediendo fuit expertus Patriarcha, quando cognationē, patriam, & terram suam deseruit, quantum hic, ubi filium unigenitum in holocaustum offerre jussus est. Longè plus in hujus, quàm in illius, expletionem mandati, certare secum, & cum ipsa natura debuit, ac laborare. In quo tamen nihil tenerrimus in prolem suam affectus, nihil adolescentuli ætas florida, nihil Saræ conjugis pro filio anxietas, & mœ-

stitia; nihil Abrahami sanguinis, & seminis in unigenito dilecto Isaac interitus, quæ singula paternum cor, & viscera lancinabant, & lacera-
bant, evincere potuerunt; tantum jam trucidandus erat dilectus Isaac; fundendus paternā manu filii sanguis; immolandæ in holocaustum patris deliciae: Deus jussit: *Tolle filium tuum unigenitum. Abraham nihil reluctatus; extendit manum, & arripuit gladium, ut immolaret filium suum.* (*) Holocaustum igitur, ad quod vel ipsa horrere debuit natura, perfectissimā obedientiā, & voluntate promptā, licet factō minimè completum, ampliore Deus honoravit promissio; promissam benedictionem amplissimam in ejus semine adimplevit, hoc ipso protestatus; hanc Abrahamæ victoriam sui multò gloriosiorē fuisse, quàm dum paternam domum, cognationem, deseruerat, ad mandatum factus à suis omnibus exul, & peregrinus. Jam sicut Abraham majore coronatus est gloria, quò magis ab immolando

(*) Gen. 22. 10.

filio refugiebat natura, ipse nihilominus alacriter ad Dei vocem, naturæ vicit affectum: ita Religioso, seu cuiuscunq; demùm occurrit labor, & horror pœnitentiæ; eò gloriosior commendat victoria pœnitentem.

CAPVT VIII.

§. I.

Conuersus ad pœnitentiam, memoriâ peccatorum confundi non intermittat.

I. Inter alia pœnitentiam constanter prosequendi, nec ad peccatum denudò reuertendi mediâ præcipuum sibi constituat pœnitens Religiosus, peccatorum suorum, ac perditæ vitæ frequentem memoriâ, non ut eorum sordibus animum oblectet, hoc enim esset ultrò pristinæ peccandi consuetudini cor inferere, sed ut horum memoriâ, partim diuinam in se laudet, adoretq; misericordiam, partim in semetipso confusus, & delicta sua detestatus, intra limites verè pœnitentis ut se contineat; de se pessimè semper sen-

tiat; semetipsum assiduè condemnet; magis semper, ac magis in cognitione sui proficiat: Verbo; jam non alium se cognoscat, quàm maximum peccatorem, miserum, miserabilem, nudum, cæcum, & claudum. Huc spectasse videtur celebris ille, totoq; mundo proclamatus pœnitens, qui coram Deo sæpè contestabatur (*) *Quoniam iniquitatem meam ego cognosco; & peccatum meum contra me est semper.* Hoc videlicet præsentissimum habuit Rex ille remedium sensus suos formandi; quod & cognoverit se peccasse, maiestatisq; diuinæ gravissimè læsæ reum agnouerit; & peccatum suum adulterii, simul & homicidii fœdissimum semper tanquam in tabula descriptum ante mentis oculos versari sibi voluerit, ut eâ continuâ gravissimæ noxæ recordatione hinc quidem ad vindictam de semetipso sumendam accenderetur, & exardesceret; inde provocatam in se diuinam indignationem placaret, veniamq; facilius impetraret; ac denique tam atrocis criminis

(*) *Psalms. 50. 5.*

admissi memoriâ, peccandi fugeret occasionem; eâ crebrâ gravissimi peccati sui verfatone veluti carcere quodam inclusos, vinctosq; contineret sensus. Hinc S. Gregorius recitata verba Davidis, & peccatum meum contra me est semper, exponens, ipsum ita loquentem inducit: (a) *Non posui super dorsum, quod feci; non intueor alios oblitus mei. Non affecto de oculo fratris festucam eijcere, & trabem, quæ in oculis meis est, considerare. Peccatum meum contra me est semper.* Hanc iniquitatum recordationem inculcat & Galfridus haud inutilem pœnitenti, cum ait: (b) *Sicut in corpore suo Christus retinuit cicatrices certâ quâdam dispensatione; sic in nostris etiam animabus cicatrices patitur residere Salvator. Siquidem ex recordatione peccatorum suorum magis, magisque sibi quisque valet; erga proximum mitescit; dulcescit ei Salvator suus; iniquitatem præteritam exsecratur; præsentem amplectitur gratiam; securitatem futuræ beatitudinis amplius concupiscit.*

(a) S. Greg. Exposit. quartæ Psal. pœnit. (b) Galfrid. citat. in Men. Spirit. tib. verbo: Peccatum, num. 79.

2. Itaq; sicut cognovit iniquitatem suam David, & peccatum suum semper coram facie sua constituit, sibiq; magis indè semper, ac magis viluit, ut de se diceret: (c) *Ego autem sum vermis, & non homo: opprobrium hominum, & abjectio plebi;* sic & Religiosus olim, per superbiam, vocatiōis suæ contemptor, ac desertor, & in gravia peccata lapsus, ubi denuò conversus ad Deum inspicit conscientie suæ latebras, & illuminante divinâ gratiâ mentem, pervidet peccata sua clariùs, aliud de se jam non potest pronuntiare, sed nec existimare, quàm quòd sit vermis ex fiedâ putredine generatus: *Putredini dixi; pater meus es, & mater mea. Vermis, & non homo præditus intellectu; sed propter sensuum appetentiam in peccata prolapsus enormia, jumentum, & bestia; verè opprobrium hominum, & abjectio plebi, utpotè qui gravissimè peccando naturæ prævertit ordinem, & invertit. Et licet totus hic Psalmus, ex quo desumpta sunt hæc verba, sit de*

(c) Psalm. 22. 7.

Christo Domino à morte resuscitato, quod ipsum praefixus indicat titulus: *In finem pro assumptione matutina David*, eò quòd (uti S. Hieronymus exponit) *matutina assumptio resurrectionis Dominicae, & ascensus ad Patrem significat Sacramentum*: (*) tamen moraliter etiam omni homini post peccatum justificato possunt attribui. Siquidem à peccati morte resuscitatus ad vitam spiritualem, dum reminiscitur peccatorum suorum non potest habere causam aliquam aliè de se vel in minimo sapiendi; sed re verà perspectis, & probè cognitis iniquitatibus suis, centies millies inculcat sibi: *Ego sum vermi, & non homo: opprobrium hominum, & abjectio plebi.*

3. *Ubi vermi, & non homo, significat humilitatem*, (ait (b) per quam peccator in sui cognitionem absorptus, abyssum miseriarum suarum agnoscit: *Opprobrium hominum, & abjectio plebi*, indicat ipsam peccatoris, etsi jam ad Deum conversi, praeteritam, in qua jacebat, abjectionem, factus opprobrii

(a) S. Hier. in Psal. 21. (b) Hugo hic.

non solum coram Deo, & Angelis ejus, universaq; Coelestia curia; sed etiam coram hominibus, in quorum oculis ob peccandi cum scandalo ignominiosam fedtatem factus est opprobrium, & abjectio, ita, ut videntes homines ipsum à statu vitæ perfectioris ad probrosam vivendi descivisse genus, insaniam ejus, etiam nolentes, per risum exploserint; aut parùm prudenter humanam imbecillitatem reticentes sine commiseratione cachinnum sustulerint dixerintq;vè: (c) *Ecce, qui docuit multos, & manus lassas roboravit; vacillantes confirmaverunt sermones ejus; & genua trementia confortavit: nunc autem defecit. Vel: (d) Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus? Et ita jam in reminiscencia peccatorum verè de se dicere potest: *Omnes videntes me, deriserunt me; locuti sunt labijs, & moverunt caput. (e)**

4. Hæc igitur secum meditantem crebrius, occurrit odium sui, despicientia, & (ut ita dicam) displicentia, nec melius, nec efficacius in hanc

(c) Job. 4. 1. (d) Tite. 2. 1. (e) Ps. 22. 8.

profundam sui cognitionem, ac despectionem venturo; quàm dum præteritam in peccatis miseriam suam in mentem sibi revocat, eamq; diligenter versat. Undè & Job, postquam in se reversus agnovit, se nonnulla parùm prudenter coram Deo locutum fuisse, mox subdit; (a) *Idcirco me reprehendo, & ago poenitentiam in favilla, & in cinere.* Quæ versum Septuaginta Interpretes exponunt ita: *Quam ob rem sprevi meipsum, & extabui: putavi autem me terram, & cinerem.* Quasi diceret: Antequàm conscientiam meam exactius inspexi; multa perperam locutus sum, & justitiam meam ad nimium exaggeravi, meq; justiore præ cæteris, & esse me aliquid existimavi: sed postquam tu DEUS oculos mentis meæ aperuisti mihi, & ego permotus adhortatione tuâ me diligenter examinavi; deprehendi me culpâ obnoxium; hominem, sicut & alios, fragilem, è lutosa materia formatum; ideòq; sprevi meipsum, & contempsi; & verè cognovi, me terram, cinerem,

(a) Job. 42. 6.

ac pulverem esse, & tanquam nihilum ante te.

5. Scitè propterea S. Gregorius ad hoc propositum ait: (b) *Quanto se quis minus videt, tanto minus sibi displicet: & quanto majoris gratiæ lumen percipit, tanto amplius reprehensibilem se esse cognoscit.* Igitur & Religiosus post inveteratam peccandi consuetudinem, & notabilem vocationis suæ jaçturam, ac ruïnâ, iterum ad Deum conversus non obliviscatur miserabilis sui status, in quo miserandum in modum multo versabatur tempore; crebròq; sibi statuat coram oculis admittas iniquitates. *Ascendat tribunal mentis suæ,* (S. Gregorius (c) iterum ait:) *constituat se ante se; videat fedilitatem suam, & corrigat; ne nolens tandem videat, & erubescat. Sit sibi judex incorruptus; torqueat eum timor, & exagitet reminiscencia peccatorum.* Undè & S. Hieronymus in persona Davidis ait: (d) *Quia non trado peccatum meum in oblivionem: propono illud semper ante*

K k k k k te occu-

(b) S. Greg. l. 35. Moral. c. 5. (c) Idem Explanat. Quarti Psalmi Psalms. (d) S. Hieron.

te oculos meos. Et demùm addit: *Quia tu si ponis illud*, id est, peccatum, *ante te*; *Deus illud non ponit ante se.* Semper itaq; Religiosum pœnitentem arguat culpa sua ante mentis oculos posita; ut semper humilis, libiq; contemptus, elementem Judicem Deum experiatur.

§. II.

Peccatorum memoria magis accendit ad virtutem.

1. Ex hætenus dictis facile quidem liquet; quàm multos in animo verè pœnitentis adferat peccatorum reminiscencia fructus: sed inter alios iste non postremus est; quòd ex crebra delictorum in mente versatio tantò magis accendat animum ad virtutum exercendarũ heroicis actiones, quantò melius ea quis in se dispererit; eorumq; turpitudinẽ, ferociam, & adversus Optimum Deum audaciam, quã divinam Majestatem offendere non sibi ducebat Religioni, studuerit pervidere. In quodum semetipsum odisse, contemnere, & prorsus ad nihi-

lum coram Deo redigere pœnitens adnititur anima; pariter in id incumbit tota, ut per actus vitiis iisdem, in quibus hætenus contabescebat, contrarios, naturæ suæ motus, & affectus inordinatos, atq; carnis appetentiam oppugnet; carnem spiritui subijciat, viti-orum satellitium expugnet, vincat, & opprimat. Hoc autem aliter fieri non potest, nisi virtutum inveteratis adversantium vitiis exercitio, Deiq; gratiã jam efficacius operante, quidam stimulus animum ad heroicè resistendum sive tentatori diabolo, sive domestico inimico, quod est peccatum in carne dominans, excitet: ideò virtutum robur in subsidium consequendæ victoriæ mens ut adhiberi possit, earum desiderium accendit peccatorum recordatio; quæ tantum addit (imò plus) animi ad strenuam, pulcherrimamq; contra vitia pugnam, quantum olim erat ferocior, & excitatior in consuetudine carnis sensibus obtemperandi, adeò quidem, ut quò quis enormius excesserat, & divi-

nam,

nam, humanamq; legem contemptum ibat, eò generosius in vindictam de tanta contra Deum, hominesq; injuria extimuletur.

2. Hanc animadversionem suggerit Divus Joannes Chrysoſtomus, aliiq; Sancti Patres, qui passim eam reminiscentiæ culpas enormes in mentem revocantis advertunt indolē: ideòq; Sanctus idem Joannes Chryſostomus hoc ipsum Theodoro Monacho lapsò innuit argumentum, quo persuaderet eidem per opera pœnitentiæ peccatis adversa, virtutem animo generosius inferi, quàm si penitus oblitus iniquitatum suarum peccatorem se non agnosceret. Undè postquam ostendit ad Deum patere per pœnitentiam aditum, deniq; sic ad propositum nostrum concludit: (a) *Atqui maximè resurgentes inveniemus post lapsus enormes; qui magnum impetum in malitia præ se tulerunt, eundem rursus adhibuerunt sæpè numero rebus optimis, perpensis apud se debitum, quibus sunt velut obrati per sua ipsarum malefacta.* Nimirum à simili videtur aureus

Orator argumentum adferre. Sicut enim debitor multis obratus, summà sollicitudine corrogare conatur undiq; pecuniam debitis exsolvendis necessariam, quâ & fidem suam apud creditorem liberet, ejusq; animû in aliam denuò necessitatem sibi devinciat, & tam perfidiæ, quàm pœnæ, quâ plerumq; debitor per chirographum obligatur, periculum evadat: sic in animæ suæ negotio procedere debet Religiosus ille, qui suæ vocationis immemor per illicita magnam vitæ partem exegit. Plurimis obratus in Dei conspectu dum per peccatorum recordationem dispicit, ac perpendit debitorum, quæ contraxit multitudinem, & enormitatem, majore jam sollicitudine, & majore impetu feratur oportet in peccatorû vindictam, in virtutum exercitationem, in exsolvenda maxima debita sua, quàm olim malitiâ ferociebat. Nempe qui magnum impetum in malitia præ se tulit; eundem rursus adhibet sæpè numero rebus optimis; perpensis apud se debitum,

(a) S. Jo. Chryſ. Paran. 1. ad Theod.

quibus est velut obaratus per sua ipsius malefacta.

3. Cæterum ad roborandam magis assertionem propositi nostri, diligenter observandus est hic Sancti Doctoris loquendi modus. Qui licet dicat; eos, qui magnam impetum in malitia præ se tulerunt, eundem rursus adhibuisse rebus optimis; non tamen idem putandum est; parem tantum, & non potius majorem impetum postea rebus optimis, id est, virtutibus, & earum exercitationi, adhibendum esse. Cum enim dicit, *maximè resurgentes invenimus*, fulgorem exercitationis ad res optimas in superlativo ponit gradu; lapsus autem enormes in positivo; etiam alioqui sat graves. Ex quo colligitur; impetu majore penitentes ex peccatorum consideratione ad virtutis exercitium ferri, quam ferebantur olim in vitia. Unde post hanc sententiam suam, paucis interjectis, ab exemplo mulieris ad lavandos Domini pedes in domum Simonis Pharisei irruentis, concludit in hæc verba: (a) *Quare adversarius cum*

(a) *Idem qui supra.*

his rebus cognitis planè colligit, eos, qui malefacta quantumlibet immania perpetrarunt, ut primum ceperint penitere, majore studio, (nota hic ad propositum) majore, inquam, studio id facturos, tanquam confictos delictorum suorum. &c. &c. Ita quidem Sanctus Pontifex Byzantinus. Satis autem indicat; ex enormium delictorum reminiscencia magis ad virtutis exercitium animum extimulari, & inflammari; quam olim in vitiorum voraginem ferebatur; nec obesse memoriam præcedentium criminum assectanti penitentiam, sed plurimum facere potius ad virtutis extimulationem.

4. Non alius etiam fuit sensus Magni Gregorii; qui ponderans illam mulieris, quam superius memorat S. Joannes Chrysostomus, in civitate peccatricis sanctam impudentiam, & importunitatem; quod intellecto, Dominum JESUM ad mensam in domo Pharisei discumbere, statim eò convolarit; & neque discumbentium conspectum, eorumque; judicia pertimescens, neque;

neq; temporis intempestivam circumstantiam dispiciens, ardente flagrans obsequendi Domino deliderio, sine exteriori verecundia, quâ tamen interiorius ex vitiorum suorum considerata fœditate confundebatur, venit in domum Pharisæi, & ibi, quidquid olim in mundi vanitates, ac desideria carnis impenderat, id totum in criminum suorum adhibuit abluitionem; quâ pariter & Domini pedes amantissimè complexa lavit, osculata est, absterfit, sibi totos devinxit. Nam quia semetipsam graviter erubescerat, (Sanctissimus (*) ait Pontifex) nihil esse credidit, quod verecundaretur foris. Interior scilicet flagitiosæ vitæ recordatio mulierem sic exstimulabat; ut omnem erubescentiam sui contemneret in publico, quam de criminibus in occulto concipiebat. Indè factum, ut iisdem ipsis instrumentis omnibus ad pœnitentiam uteretur, quibus in gravem Dei injuriam, & offensâ per id tempus instructa incedebat. Id quod graphicè describere pergit summus Ec-

clesiæ moderator, cum ait: *Liquet, fratres, quoddam illicitis actibus prius mulier intenta, unguentum sibi pro odore suæ carnis adhibuit. Quod sibi turpiter exhibuerat, hoc Deo laudabiliter offerebat. Oculis terrena concupierat; sed hos jam per pœnitentiam conterens fiebat. Capillos ad compositionem vultus exhibuerat; sed jam capillis lacrymas tergebat. Ore superba dixerat; sed pedes Domini osculans, hoc in Redemptoris sui vestigia figebat. Quot ergo in se habuit oblectamenta, tot in se invenit holocausta. Convertit ad virtutum numerum, numerum criminum; ut totum serviret Deo in pœnitentiam, quidquid ex se Deum contempserat in culpa. Hucusque S. Gregorius.*

§. Jam quid mulierem ad tam effusam exstimulârat, & accenderat pœnitentiam, ut omne, quod ex se converterat ad contumeliam Creatoris, jam sanctiore impudentiâ in holocaustum adhiberet Optimi Redemptoris? ut ad vitia quondâ esset impudens, nunc ad pœnitentiam multò impudentior? Certè non aliud ad tam heroicum illam excitavit

(*) S. Greg. Hom. 3. in Evangel.

fui contemptum, quàm delictorum alta consideratio per assiduam eorum reminiscen-
tiam inculcata. Quidquid peccatorum in se materia deprehendit, totum id in ablucendos amabilissimi JESU pedes adhibuit. Vicit in ea verrecundiam, humiliandi sui inenarrabile desiderium; timorem major in Deum fiducia; publicam infamiam publica quam sperabat, absolutio; Phariseorum reprehensionem major sui contemptus; discumbentium sarcasmos immane conscientie pondus; spargendam per Urbem, & Orbem universum famam vehementior criminum detestatio. Ad pedes ergò Domini prostrata, abjecta, despecta publicè procumbere maluit, quàm dissimulatà culparum teditate veniam desperare. Et absolvit misericordissimus Juxta per misericordiam, quam interior stimulus ex delictorù memoria vehementius ad pœnitentiam animabat, ita, ut jam magis totum serviret Deo in pœnitentia, quàm quidquid ex se Deum contempserat in culpa,

§. III.

Pœnitentie studium acuit memoria peccatorum.

1. Et si quæcunq; Dei offensa sufficiens sit materia pœnitendi propter malitiam ejus infinitam contra DEUM infinitum admittam, & ideo non sit opus alio stimulo, qui peccatorem ad sumendam de se vindictam assiduè debeat excitare: quia tamen ea est imbecillitas hominis in peccatum lapsi, ut faciliè post expiatis homologuei culpas, & post expletam, quam arbiter conscientie decrevit, pœnitentiam, quæ certè nunquam æqualis imponi potest, aut æquivalens culpis, in aliquam indulgentiam declinet; id quod ortum suum habere solet tum à philautia, sive ab amore sui, tum ab oblivione statùs, in quem miserabiliter prolapsus indignationem DEI provocaverat contra se, atq; tamdiu vixerat in continua cum Deo inimicitia, quamdiu non reliquit ab infania: ideo necesse est, ut adsit monitor aliquis, & quidam veluti no-

men-

menclator auricularius, qui continuè mentem vellicet, excitet, & contractæ moneat obligationis. Hujus autem monitoris officium egregie subit peccatorum recordatio; quæ non finit animum à disciplina deficere, seu torpescere. Nam quò plus inspicit semetipsum homo, suamq; explorat, & ponderat conscientiam; eò semper inveniet amplius, quod in se plangat, deploret, ac puniat: vel certè, quod nondum satis planxerit, puniverit, ac vindicàrit; non aliter, quàm Deus Ezechieli Prophetæ mandaverat; ut aspectu primo visis multis Hierosolymitarum abominationibus, (a) foderet parietem, quem quò perfoderat amplius, eò majores, atq; majores semper filiorum Israël vidit abominationes, scelera, & sacrilegia, ita, ut aspectus ejus ferretur à magnis in majores, à majoribus ad maximas. Quod spectaculum Prophetæ propositum in spiritu certa fuit cordis humani figura, præsertim in Religioso, qui Vocationem suam perditum

(a) Ezechiel. 8.

ibat. Nam initio telam suam texere cœpit à parvis imperfectis: at postmodum, hem! in quantas abominationes infelix prolabebatur! nec erat majora semper, & majora patrandi finis; donec maxima, præcipitio quodam actus, in summam divinæ Majestatis contumeliam etiam sacrilegia perpetraret. Quæ omnia, & singula clarum ipsi pervidere licebit tunc, eum mentem ad perpetrata reflexerit, calcar inde quoddam ad pœnitentiam, ad disciplinam, & ad sedulam in spiritu exercitationem experturus.

2. Hoc studium, & exercitium apprehendisse videtur magnus ille pœnitens, qui palam de se pronuntiavit: (b) *Meditatus sum nocte cum corde meo: & exercitabar, & scopebã spiritum meum.* In quæ verba commentans Divus Hieronymus, ea phrasi suâ sic effert: (c) *Fodiebam cor meum quasi agrum.* Jam quid est fodere cor, quasi agrum? Responderi posse videtur: quòd sit, parietem conscientiæ tanquam stylo ferreo fodicatum pro-

(b) Psalm. 76. 7. (c) S. Hieron. sic. suu-

funditus inspicere, ac penetrare: peccata tua, quæ divinâ miseratione paulò antè deseruisti, accuratius explorare; memoriam eorum reficere; diligentij consideratione gravissimas in offensas inquirere, & examinare, examinando nullam illis indulgentiam permittere, semper vestigare, quod punias; semper invenire, quod desleas; semper deprehendere, quod doleas. Et hoc est, quod de se protestatur ille: *Et exercitabar, & scopebam spiritum meum. Fodiebam conscientiam, cordisq; mei parietem, quasi agrum.* Quod certè non tam crebrò fecisset, nisi meditaretur cum corde suo, nisi recordatus, & crebrà peccatorum consideratione ad exercitationem pœnitentiæ efficaciter extimulatus. In qua profunda meditatione vehementer deprehendebat, & confundebat semetipsum adedò, ut præ pudore nec oculos in Cœlum elevare præsumeret. Nam ubi dicit de se: *Anticipaverunt vigilias oculi mei,* (Sanctus Hieronymus ex Hebræo legit,) *Prohibebam su-*

spectum oculorum meorum: Conspuebam, & non loquebar: id est, (sicut idem Doctor maximè exponit) *Considerans peccata mea, oculos ad Cœlum erigere non audebam. Peccatori enim dicit Deus: Vt quid tu enarras justitias meas?*

3. Jam quod postea concludit Sanctus idem Didascalus ex hoc vericulo: *Anticipaverunt vigilias oculi mei,* dicens: Ergò Monachus, qui non vigilat, hunc verum non potest dicere, appositissimè dicitur Religioso post lapsum ad Deum per pœnitentiam converso. Si enim anticipare vigilias, Monachum etiam inculpabilis vitæ justum est; oratione, vel aliquâ sanctâ meditatione matutinas vigilias anteverire; quanto magis ille, qui gravissimarum culparum reus divinam Majestatem offendit, vigilias anticipare debet Religiosus? nè mendax inveniat, & solum per ceremoniam (ut ajunt) coram Deo dicat: *Anticipaverunt vigilias oculi mei.* Profectò vericulum istum injuriâ dicit, si non vigilat, si somno suo non aliquid adimit,

adimit, si peccatorum suorum memoriâ, & sedulâ consideratione, conscientiæ parietem nocte quoq; subindè fodicare non pergit, si non meditatur die, & nocte cum corde suo. Secus pudeat ipsum, & audiat obstrepentem sibi contiaue vocem illam, & increpantem: *Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?*

4. Hæc quidem etsi magis illi convenient verba, qui perseverat in peccatis, & de pœnitentia neq; cogitat; tamen etiam is, qui jam ad DEUM conversus est denuò, crebrius ad humiliationem sui, vocem eandem inculcet sibi, dicatq; cum pœnitente Rege Manasse: *Peccavi super numerum arena maris; & non sum dignus intueri, & aspicere altitudinem Cœli præ multitudine iniquitatum mearum.* Ad quam confessionem, & sui confusionem, sufficientem suggerit stimulum ipsa peccatorum reminiscencia; in qua si creber, sedulus, & assiduus sit Religiosus pœnitens, non est dubium, quin semper magis, ac magis existi-

muletur ad exercitium pœnitentiæ; nec aliud inter omnia, quæ vel agit, vel patitur, in religiosa professione opera, poterit unquam sibi proponere, quàm quòd ex miserrima peccandi consuetudine, statutaq; divina miseratione liberatus, agere debeat pœnitentiam. Hæc diriget omnes actiones, & passiones suas; hic ipsi post Deum, ad quem per omnia tendere obligatus est, unus sit scopus, & meta; pœnitere, dolere, ac plangere peccata sua.

5. Typum hujus & egit, & ad imitationem proposuit religiosissimus ille Rex Ezechias; qui licet innocentem duxerit ab infantia sua vitam, nihilominus quia multa suspicabatur imputari sibi, quorum ipse vel per injuriam aliquam, fortalsè minimè voluntariam, inter regni ardua negotia administrati non fecerit animadvertionem; vel per oblivionem ea pensi non habuerit: idè liberatus à morte, quam ipsi comminatus fuerat Iaias, jam ingenuè spondet in posterum omnia, quæ sibi possent im-

imputari, toto reliquæ vitæ suæ tempore ad annos quindecim prorogato se deploraturum. Dicit igitur: *(a)* *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime meæ.* Non in otio certè; non in desidia, & oblivione delictorum, nec in deliciis, & commodis hujus vitæ: sed *in amaritudine anime meæ*, in lachrymis, in pœnitentia, omnes annos meos non tantùm in culpis aliquibus elapsos, sed etiam annos futuros, & ad pœnitentiam mihi reliquos *recogitabo in amaritudine anime meæ.* Per omnem, inquam, vitam meã deinceps *recogitabo peccata mea præterita, & agam pœnitentiam.* *Hic enim est spiritus Sanctorum pœnitentium,* (ait ad hunc Scripturæ locum *(b)* Cornelius) *ut peccatum semel admissum* (quanto magis autem plurima peccata multoties admittit?) *per omnem vitam luceant, & defleant.*

6. Quod ipsum plurimi pœnitentes quia fecerunt, unus in hoc præluxit præcipuè S. Augustinus. Hic, teste Possidonio in ejus vita, *(c)* *dicere*

inter familiaria colloquia consueverat; post perceptum baptismum etiam laudatos Christianos, & Sacerdotes, absq; digna, & competentis pœnitentia exire de corpore non debere. Quod etiam ipse fecit ultimã, quã defunctus est, ægritudine. Nam sibi jusserat Psalmos Davidicos, qui sunt paucissimi de pœnitentia, scribi; ipsosq; quaterniones jacens in lecto contra parietem positos diebus suæ infirmitatis intuebatur, & legebat, & jugiter, ac ubertim flebat. Jam Sanctus hic Pontifex. ac Doctor, si Christianos post perceptum baptismum etiam laudatos, & Sacerdotes absq; digna pœnitentia & competentis, judicavit ex hac vita migrare non debere, quid censurum, dicendumq; fuisse putamus, de Religioso, qui non solum post perceptum baptismum, sed etiam post assumptam religionis statum professionem ad pristina reversus vitia perditè vixit in Dei, in Religionis, in suæ vocationis contumeliam? Næ iste crebro cogitare debeat *omnes annos suos in amaritudine anime suæ.* Et cum (sicut idem ipse testatur *(d)* Augustinus) *ve*

(a) Isa. 38. 13. *(b)* Cornel. hic.
(c) Possidon. in vita S. Augustini.

(d) S. Aug. lib. 9. Confess.

etiam laudabili vita hominum, si remotâ misericordiâ discutiat eam Deus, ô quod iudicium manet vitam flagitiosam! vitam per multos annos in vanitatibus, in hypocrisi, in superbia, in luxu, & luxuria transactâ! Va, ve; si remotâ misericordiâ discutiat eum Deus. Ideoq; continua peccatorum, & perditæ conversationis memoria stimulet mentem ad pœnitentiam: & non solum intueatur ac legat Psalmos de pœnitentia; sed etiam cum intelligentia lectos in exercitio, (quantum fas est, & per vitæ præsentis statum fieri potest) studeat exhibere.

CAPUT IX.

§. I.

Opera pœnitentiæ quamlibet parva, non sunt intermittenda.

I. Quoniam Religiosus semel, & quidem graviter lapsus, aut etiam in multos annos vocationem suam ceu magnam thesaurum inter vitiorum illecebras pergræcatus, ac propè irreparabilem profectionis

sue iacturam passus, sed denique Dei miseratione rursùm ad frugem revocatus, ad magnam obligatur pœnitentiam; uti sæpissimè contingit; eos, qui verè Spiritu Dei aguntur, post flagitiosam vitam ad magnos actus pœnitentiæ incitari; nec esse contentos ordinario, quem religiosa professio communem omnibus imponit, vivendi modo; qui nihilominus etiam ipsè perpetua pœnitentia est; sed ad supererogatoria, duriora, & asperiora, peculiari quodam impulsu ferri: attamen ad extraordinaria cui vires non suppetunt vel propter ætatem jam vehementer attritam, inque occasum inclinantem; vel propter complexionis teneritudinem, quantumvis olim ad vitia, patrandaq; peccata validam; vel propter alias, quas adferre corpori solet proveستا jam ætas novis semper, ac novis ægritudinibus obnoxia, affectiones: hic præterquam quod satis magnam susceperit pœnitentiam, ruborem videlicet, atq; confusionem sui tunc, cum sincerè,

integrè, simpliciterq; peccata sua Sacerdoti confessus est; quòdq; reliqua vita sua, quam Deus ipsi fortassè prorogaturus est in Religione, nihil futura sit aliud, quàm assidua pœnitentia, certumq; martyrium, fortassis etiam diuturnum; insuper alia quoque quantumlibet parva, sed ad pœnitentem vitam pertinentia, non refugiat, nec intermittat opera, certus eadem in casum minimè cessura. Cùmquè ad magnas, & asperrimas exercitationes animo quidem promptum, & parem, non autem jam corpore viribusquè sufficientem, se deprehendat; minima quæq; vel ab alio, vel à semetipso, sibi imposita, vel imponenda, non prætermittat.

2. Undè S. Joannes Chrysostomus ut pœnitenti planam ostenderet viam quàm tenditur ad perfectum fastigium pœnitentiæ, duo præscripsit media. *Primum*; ut vitentur ea, quæ rursùm ad relapsum aliquem facillè possunt inducere. *Alterum*; ut etiam parva, quæ spectant ad pœnitentiam, non

refugiantur: ut tam hoc, quàm illud medium semper esse possit lucrosus. Verba Sancti Pontificis adfero: (*) *Id unum, inquit, curæ sit; nè ad eam desectamus materiam, quam ignis cito corrumpit. Deinde cum videmus egregia facinora superare captum nostrum, minora perficisse nihil pudeat. Et mox assertionis suæ causam annexit: Rejicere enim parva, ubi magna consequi non valet, extrema est dementia. Quod ipsum illustrat pulchrà similitudine desumptà ab iis, quorum tota cura est in corrogandis opibus, ac dicit: Quemadmodum enim opes corporis accumulatur, cum amatores illarum nè minimùm quidem lucellum negligunt: sic spirituales divitiæ. Hucusque Sanctus ille Patriarcha. Jam in spiritualibus divitiis, quæ sunt ad temporales opes incomparabilis thesaurus, avarum esse cùm oporteat, quod jam alibi satis ostendimus, ac semper plurium, ac plurium cupidum, profectò nec minima quoq; negligenda res est, quæ pœnitentiæ spiritualem thesaurum pro consequenda*

(*) S. Jo. Chrysost. Ep. 5. ad Theod.

peccatorum venia, pro compensandis iis, quæ neglecta sunt, & intermissa; pro gratia, & gloria Cœlesti comparanda, possit accumulare. Parva res est; semel saltèm nocte somnum interrumpendo è lecto surgere, in genua procumbere; Deum oratione quâpiam, aut paucis ad pœnitentiam pertinentibus Psalmis, aut horum aliquo saltèm uno deprecari; vel etiam inter cubandum mentem ad Deum erigere; contritionis, ac detestationis actum de peccatis admissis elicere; vel interdù idem in Cella facere; consilio, obsequio, auxilio cupiam, cum id postulat necessitas, adesse; ad mensam, vel alibi, si quid non sit ad gustum, patienter, & æquo animo tolerare; & alia plura his similia, quæ passim occurrunt etiam non expectanti, nec cogitanti, casu fortuito, vel ex allicujus industria, vel temeritate, vel ex regulæ præscripto. In quibus patientem, constantem, & animo præsentis semper esse, non minor est virtus ad pœnitentiam dire-

cta, quàm heroica quædam exercitationum, aut pœnitentiæ opera exercuisse. Nam æquè in his, etsi parvis, ac in magnis illis, est suimetipsius victoria: cum tam in istis, quàm in illis animum oppugnet amor proprius, & voluntas: intereà tamen nihil evincit, imò succumbit virtus, non sine vincentis gloria, & corona.

3. Ad hæc, & alia licet exigua, sed tamen ob amorem Dei per sinceram pœnitentiã placandi, præstanda opera Christus Dominus ut fidelibus animos adderet, videtur quidem ob solam erga Discipulos suos exhibitam charitatẽ pro perquam exigua re, qualis est, aquæ frigidæ calicem præbuisse, proptereà, quòd sit discipulus Christi, videlicet Ecclesiastes, ac verbi divini seminator, quòd pauper Religiosus, ac Dei servus, mercedem promisisse: Verùm tamen ad eos quoq; mercedem, seu promissionem illam extendi nullum est dubium; qui, quantumvis exigua, non refugiunt, eaq; libenter, & animo

prompto exercent, opera poenitentiae. Qui enim dixit: (a) *Quicumq; patrum dederit uni ex minimis istis calicem aquae frigidae tantum in nomine discipuli; Amen dico vobis, non perdet mercedem suam;* idem etiam opus aliud quodecumq; bonum, quamlibet exiguum, sed propter amorem Dei exhibitum, noluit, nec vult frustrari mercede sua.

4. Zachaeus ille publicanorum princeps tantum videre Dominum, quis esset, desideravit, & consecutus est id, ut in domum ejus ipse se Dominus non invitatus invitaret, ejusq; toti domui salutem intulerit: *Hodie salus domui huic facta est.* (b) In Cruce latro quia blasphemantem redarguit socium, pro innocente Christo paucissimis, id est, quinque tantum verbis, quia peroravit: *Hic vero nihil mali gessit,* (c) mercedem uberem statim accepit; plenam peccatorum omnium indulgentiam, eadem die paradisi possessionem: *Hodie mecum eris in paradiso.* (d) Pauper vidua, jactantibus ali-

is opulenti in gazophilacium multa, solum (e) *misit duo minuta;* & haec à Domino pluris aestimata sunt, quam omnis illa divitum quantacumq; pecunia; quidni mercedem quoq; majorem, quam omnes illi, consecuta est? Igitur & operibus poenitentiae magna, & heroica praestare vel propter imbecillitatem virium, vel propter infirmitatem, vel propter affectam aetatem, qui non potest; facere parva non contemnat: & in quo magnis ad incredibilem poenitentiam claris aequari viris, aut etiam mulieribus, tolerantia corporis non potest, animi magnitudine desideret superare.

5. Ut autem, in parvis etiam non esse debere negligentem, compertum sit magis, ponderant Sancti Patres hoc, quod superius à Christo Domino promissam habet mercedem in aquae frigidae poculo, & quaerunt: *Cur Christus Dominus dixit: Calicem aquae frigidae, & non calidae?* Respondent vero; hoc ideo factum, ut tanto levius exhibitum, nec tamen mercede sua destitutum,

(a) Matth. 10. 42. (b) Luc. 19. 9.
(c) v. 23. 41. (d) v. 42.

(e) Marc. 12. 42.

intelligatur beneficiū; quāto facilius est, frigidam, quā calidam aquam alicui præbuisse, ita, ut nē paupertimus quidem ab ejusmodi charitatis opere possit excusari. Dicit igitur S. Hieronymus; aquæ frigida mercedem proponi; (*) *Nē quis in calida sumptum lignorum causari possit.* Divus etiam Augustinus id ipsū paulō clariū exponens, ait: (b) *Quis erit, qui se possit excusare; cum etiam pro calice aquæ frigida mercedem se Dominus redditurum promiserit? Et quare frigida dicit? Nē fortē se possit aliquis pauper de lignorum penuria excusare; aut certē dicere; se vasculum, ubi aquam calefaceret, non habere.*

6. Jam ad Religiosum pœnitentem, sed ad magna pœnitentiæ opera, quin & ad ordinaria, quæ sunt Instituti sui, vix validum, veniamus. Non illi forsitan imperatur, ut flagris in corpus suum usq; ad sanguinem diebus, aut noctibus singulis animadvertat, & illud excruciet; qualiter multi fecerunt, & adhuc faciunt,

etiam innocentissimi. nē dum per illicita multa qui diffluerant: non ut in pane duracino, mucidoqve solū, & in aqua frigida per reliquum vitæ suæ tempus alternis saltem diebus affligat carnem, & maceret; quod aliās etiam immunes ab omni culpa mortali plurimi generosē præstiterunt, & præstant; nē dum Vocationis suæ profligatissimi perditores; non ut horrendā illam subeat pœnitentiā, quā ultrō sibi Jacobus Eremita gravissimē lapsus, imposuit: quod patulum quoddam sepulchrum ingressus ibidem se clausit, atq; decem annos in planctu, fletu, jejuniō, his tantum infra septimanam herbā collectā victitabat. Necessaria quidem, & ardua fuit inter ossa mortuorum ea pœnitentia: sed tamen non extorta, nec ab hominum aliquo imperata; sed spontē suscepta; deniq; peccati gravissimi veniam, gratiam, & sanctitatem pristinam consecuta; non ut pro nutritis hucusq; sensibus in deliciis, illecebris, & propria voluntate, jam in ægro-

rum

(*) S. Hieron. in Matth. c. 10.

(b) S. Aug. Serm. 62. de Temp.

rum obsequio vel naribus te-
tram mephitim, quam canero
laborantes expirant; vel ore
tabem putidam, & elutam
carcinomate laborantium pa-
tinâ quâpiam exceptam hau-
riat; quod tamen fecisse S.
Catharinam Senecam Virgi-
nem innocentissimam, à Chri-
sto Domino propter innocen-
tiam vitæ singulariter dilectâ,
legimus. Hæc enim, & his si-
milia, potius admiranda,
quàm imitanda videntur, &
ea deprecari posset unusquis-
que debilioris, & delicatioris
indolis, ac nature. Sed nè lo-
cus sit excusationi; parvis, &
vix ullius momenti, aut cen-
sus operibus merces in Cælo
destinatur.

7. Indè jam sequitur; ad
magna, heroica, & extraordi-
naria cui vires non suppetunt
opera pœnitentiæ; is saltèm
parva non omittat mercedi
ac præmio certò destinata.
Non potest Religiosus pœni-
tens ob ætatis, & virium in-
firmitatem per flagrorum gra-
vissimos ictus ad sanguinis ef-
fusionem, & ad vulnerum hi-
atus in corpus suum animad-

vertere? Equidem nec Deus,
nec religiola professio (ethi
fortassis iniquitatum enormi-
tas id mereatur) hanc exigit
carnificinam: sed tamen cum
animi ad anteaactam perditè
vitam reminiscencia, castiga-
tionem, seu flagellationem,
quam communiter certis in-
fra septimanam ex regulæ
præsripto diebus omnes e-
xercent Religiosi rigidioris
observantiæ, dum sanitas, &
vires suppetunt, alacriter ex-
sequatur; & pœnitentiæ ve-
rum explevit opus. Non po-
test per asperrimam in mul-
tos annos, menses, & dies,
exercitationem inedix corpus
affligere? Communem tam
ex S. Matris Ecclesiæ, quàm
ex Instituti, quod profitetur,
præcepto, jejunandi, vel ab-
stinendi consuetudinem huc-
usque, ô quàm crebrò viola-
tam! sedulo servet. Item ubi
cibus aliquis aut non in tem-
pore, aut non ad gustum, mi-
nistratur, aut parcius, quàm
ad sedandam famem sufficiat:
eam incommoditatem, quin
& latratum ventriculi, nec
coco, nec Oeconomo substo-
macha-

machatus adscribat; sed pro peccatorum suorum, quibus nihil debeatur, quàm pœna, expiatione patienter, & hilariter toleret; & magnæ pœnitentiæ partes explevit. Non potest, imò forsitan nec licet per Superioris, aut Patris spiritualis animadversionem ad subditi sanitatem respicientis, per assiduas in oratione vigilias, ac per importunissimam in algida terræ nuditate chameuntiam, aut in duris, scabrosis, asperisq; faxis, aut stipitibus molestissimum cubatum, membra fatigare? Somni defectum, quem subindè pati cogitur invitus, aut aliud quodcunq; seu casu, seu quacunq; causâ emergens incommodum, ægritudinem corporis, injuriam, aut calumniam irrogatam, opprobrium, & exprobrationem, justè pro peccatis suis immittam existimet à Deo, humiliter autem, & patienter sustineat: & acceptum obtulit Deo pœnitentiæ sacrificium. Dicit enim: (a) *Sacrificium laudis honorificabit me*; id est; in adversis, in opprobriis, in omnibus sensui

(a) *Psal. 49. 23.*

carnis contrariis, si Deum laudet; illi gratias agat; ipsum in hoc glorificet; ad ejus honorem, & ejus ob amorem mansuetè perferat: hoc gratum erit DEO sacrificium laudis pro heroicis operibus pœnitentiæ. Sic in his, sic in aliis etsi parvis, semper sit comparatus; & magnam egit pœnitentiam. Quia majorem, asperioresq; nec potest agere, nec sibi fortalsè licet.

§. II.

Ab exiguis operibus pœnitentiæ proficit animus ad majora.

I. S. Joannes Chrysostomus ad Theodorum Monachum lapsam scribens, his ipsum ad pœnitentiam invitat verbis: (b) *Si uno velut nisu ad summum illud fastigium conscendere juberem, haud injurià gravatim tentarem propter permixtam rei difficultatem. Quando verò tantulum duntaxat in presentia requiro, non dico quantum malis peccatis debetur; sed quantumcunq; enim, qui hoc loci consistit, retinere sufficit, nè in contrarium relabatur, quid tùm cunctari?*

(b) *S. Jo. Chrys. Ep. 5. ad Theodor. laps.*

M m m m m

quid

quid refugium? quid teipsum retraham? Eadem omnino verba possunt ad Religiosum lapsu, & quem vivendi licentia multos annos attinuit, usurpari, eiq; dici: Si requireretur à te, ut uno velut nisu ad summum illud fastigium pœnitentiæ conscendas, & quæ mentis imaginatione vel maxima pœnitentiæ concipi possunt opera, uno statim impetu apprehendas; profecto causam haberes tergiversandi, tanquam aliud non exigatur à te, quam ut per nimium ardua, & quæ supra vires humanas sunt cruciatuum tormenta temetipsu interimendi periculum subeas. At cum nihil horum requiratur; neq; quantum debetur flagitiis admittis; sed tantum suadetur, ut ita cedere te studeas, nè contrariam viam teneas, & ad vitia rursum per indulgentiam redeas; certè neq; cunctandi, neqve refugiendi causam habes; cum parva, tolerabilia, etiam non pœnitentibus communia suadeantur. Cur igitur moraris? quid horres? cur pœnitentiæ te dare refugis? Religiosus la-

plus ut ruinam suam repareret, ac instauret, non equidem ei consultum est, aut ab eo facile potest impetrari, statim ut ad nimis arduam, rigidamqve se totum applicet pœnitentiã: est enim hoc tam corpori, quam animo cum periculosu, tum parum utile. Corpus quidem in grave conijcitur discrimen ægritudinis; animus autem repentina, ac violenta remedia facile deserit, & rei difficultate perterritus, aut etiam fractus relabitur in contrarium. Sed consultius est, id, quod sibi propositum habet iter pœnitentiæ, sensim à parvis, & tolerabilibus ut ordiatur: ut paulatim & corp9, & anim9 ad majora pertingat.

2. Ut enim celeriter ambulantes non solum in montem arduum, sed etiam in plano, principia citò destituunt, & fatigatum primu ad respiciaria, mox ad quietis aliquam intercapedinem, tandem etiam ad lassitudinem, & ad itineris suscepti, vel saltè festinationis inceptæ detestatione, & quod amplius est, ad cum desperatione reditum retrahunt;

hunt; sic omnem poenitentiae molem, quantum in operum aspera nimis executione, qui vellet uno veluti nisu apprehendere, quantumlibet spiritus in coepto promptus, & fortis esset; tamen attrito repente corpore, plus adierri plerumque detrimenti solet, quam emolumenti ex poenitentia sperari possit. Idcirco Sancti Patres, & spiritus Magistri, licet animum ad rigidam poenitentiam probent; principia tamen nimis ardua, praefervida, & quae violentum ad ejusmodi virtutis fastigium arguunt nisum, non improbat modò, sed etiam prohibent; eò quòd optatum finem non facitè assequantur. Id quod Veteres ingeniosò quodam innuere volebant hieroglyphico. Nimirum depingebant asinum cum hac, quae indolè ejus egregiè notabat, epigraphe: *Egregium principium; sed cito destitutum.* Jumentum enim hoc principio celerem glomerat gressum; sed brevi defatigatum à cursu deficit, & jam lentè, pedetentimq; reliquam profequitur viam, nec

nisi stimulo sæpius incitatus. Ita solet usavenire cum iis, qui principio conversionis suæ statim ad summum poenitentiae, cæterarumq; virtutum pertentant eniti fastigiù. Paulatim, & omni remotà importunitate, ac violentiâ ordiendum est: ac sufficiat primùm dolor, detestatio, & Confessio peccatorum. Corporis autem afflictationes moderetur Patris spiritualis consilium, & propriarum virium facultas. Rigidissimam poenitentiam, quæ patris malis debetur, animus concipiat magis, quàm ut statim arripiat.

3. Et quidem lentum hunc ad poenitentiam procedendi modum, ut postmodum ad majora pertingi possit, Deus ipse videtur comprobare. Numerari jusserat David populum Israël, & Juda. Peccatum hoc, grande propter insignem superbiam censebatur admissum. Quia numerus virorum fortium, qui gladium educerent, octingentorum millium de Israël, de Juda verò quingentorum millium pu-

gnatorum repertus animum Regis inflavit typho. Sed ecce mox Regem facti poenituit. At monente, moventeq; Deo undè poenitentiam orsus est? Non ab asperrimo cilicio, & cinere; non ab intolerabili jejunio; non à durissimis adhibitis in carnem flagris; verùm à sola cum animi dolore cordis percussione, & à confessione peccati. Dicit enim Scriptura - (a) *Percussit autem cor David cum*: id est; statim ut excitante Deo, cum cor, seu conscientia admonuit peccati, ipsumq; tetigit, ac percussit, etiam ipse David poenitudine tactus percussit pectus suam; *Et dixit ad Dominum: Peccavi valdè in hoc facto: sed precor, Domine, ut transferas iniquitatem servi tui; quia stultè egi nimis.* Ab exigua re poenitentiam cœpit Rex; videlicet à dolore, à confessione peccati, à sui contemptu; ita, ut, qui paulò antè magnificum, sapientemq; se Regem existimavit ob populi pugnatoris, & quidem exactè numerati, multitudinem, jam stultum se confiteatur: *Stultè*

(a) 1. Reg. 14. 10.

egi nimis. Parvus, & infimus quidam hic erat poenitentiae gradus: sed ad quantum, & ad quàm sublime postea fastigium ascendit! Ad mortem victima cadere paratus fuit. Cùm non famem, non bellũ, optionem dante Domino per Prophetam, sed pestilentiam elegit, ipse pro peccato suo statim ipsam occidionem sui non refugit. Audiamus S. Joannem Chrysostomum scitè sententiam suã super id proferentem: (b) *Propterea, inquit, in optione suppliciorum illorum non famem elegit; non hostilem persecutionem; sed immensam à Domino mortem; per quam sperabat alios quidem fore securos, se verò ante reliquos omnes è medio tollendum.* Ita solet Deus non repentinã quãdam vi ad ardua poenitentiae opera peccatorem impellere, sed ipsum suaviter ad parva primùm excitat, ut deinde provehat ad majora. Huc spectasse videtur idem Aureum Os, cùm ait: (c) *Deus vehementer corruptos non impellit maguã vi ad virtutem, & ad poenitentiam:* sed

(b) S. Jo. Chrys. Homil. 19. in Ep. ad Rom. (c) Idem Ep. 5. ad Theodor. laps.

sed mansuetè, & sensim promovet; imò plerumq; portat, nè immajor scissura fiat, aut error productior.

4. Itaq; sicut in vitis, nè ea pullulent ex parvis defectibus in majora, vitandis esse pervigilem oportet aded, ut etiam minima fugiantur; & existimetur, æstimeturq; permagni eorum fugiendorum negligentia, & contemptus, eò quòd ex minimis ad magna deindè flagitia fiat progressus: sic etiam ad virtutù, ac præcipuè pœnitentiæ, gradum aliquem magnum ascensuro à parvis incipiendū est, ita, ut nè minima quidem contemnantur, quæ spectant ad exercitationem pœnitentiæ, opera. Sic enim ex minimis utivescit animus, imò & corpus ipsum, majoribus exercendis, & tolerandis. Undè non immeritò rursùm S. Joannes Chrysostomus ait: (a) *Minima qui non despiciat; acuturto studio vel maxima perficiet. Qui verò illa fastidit, ab his interim excidet*: tanquam asserat disertè: eum, qui virtutis, ac etiam pœnitentiæ vi-

(a) Idem ubi supra.

am à minimis exercitationibus inchoat, reddi facilem ad maxima quoq; perficienda: Contrà, qui minimis omisissis, & neglectis, ad magna statim adniti studeat, cum non solum ad hæc minimè perventurum; sed etiam fore, ut à majoribus inchoatis, aut maximis, ad quæ præcoci festinabat impetu, deficiat; & neq; minima possit deinceps exercere.

5. Hinc Christus Servator noster, ut Discipulum suum Petrum principio nimis ardua spirantem, nempe statim in carcerem, & in mortem cum Magistro ruere volentem; (b) (*Domine, tecum paratus sum & in carcerem, & in mortem ire*) nec tamen prius experientiâ probatum in minoribus; ut, inquam, discipulum in minimis adhuc non exercitatum, & in maximis postea deficientem, lapsumq; ad magnam erudiret pœnitentiâ, ac sensim disponderet, animadvertimus, quàm ab exiguo cœpit. Primò namq; postquam Petrus lapsus est graviter, ita, ut non solum in carcerem, & mortem cum Domino paratus ire non

(b) Luc. 22. 33.

fuerit; sed etiam nè Discipulum quidem ejus se voluerit confiteri, Dominus suo tantum aspectu perjurum dignatus est, & subito egressus foras *Petrus flevit amare.* (*) Ab ea deinde lachrymarum, parva licet, amaritudine; Petrus ad tantam venit lacrymandi perfectionem, ut deinceps in tota vita sua (uti notat S. Clemens ejusdem S. Petri discipulus, & in Pontificia Cathedra Successor) quoties audivisset nocte galli cantum, in genua proci-dens, amarissimas uberrimè fuderit lachrymas; & peccati, licet jam remissi, veniam iterum postulavit. Ideoque, teste Nicephoro Callisto, plorantis oculi semper quasi sanguine respersi apparuere. Neque hic stetit illius pœnitentia; sed ab assidua fletu consuetudine, que parva sibi videbatur pro sacrilego negati Domini perjurio pœnitentia, tandem etiam ad altiorem pervenit gradum, à fletu videlicet ad gustus asperitatem, quando tantum lupinis, teste S. Gregorio Nazianzeno, vescabatur; ab amaro lupinorū

(*) v. 62.

esū, & usu, ad ingentem laborum, persecutionum, & ærumnarum pro Christo progressus est tolerantiam; ab hac deniq; ad summum pœnitentiae fastigium, id est, ad ipsum probrosæ Crucis supplicium toleratum constantissimè, pervenit.

6. Ad hanc autem summam pœnitentiae, martyriiq; perfectionem Dominus ut ipsi animam adderet, iterum admodum leucà cum ipso processit methodo. Post gloriosam enim anastasia suam non ipsi statim Crucis acerbissimam denuntiavit mortem: sed ipsum ab eo, quod est facillimum, id est, à dilectione voluit experiri: (*h*) *Simon Joannis*, inquit, *diligis me plus hi?* à dilectionis exploratione progreditur ad curam pascendorum agnorum: *Pasce agnos meos*: A tenellis, & manuctis agnis ad grandiorum ovium laboriosam pascionem, *Pasce oves meas*, hortatus est. Ab his demùm ad summum virtutis, & perfectionis, atq; dilectionis argumentum, id est, ad summum pœnitentiae in Cruce

(*h*) Joan. 21. 15.

fastigium, cum illi dixit: (a) Amen, amen, dico tibi; cum a-
 ses junior, cingebas te, & ambu-
 labas, ubi volebas. Cum autem
 senueris, extendes manus tuas, &
 alius cinget te, & ducet, quò tu
 non vis. Nimirum Dominus
 innuere voluit Petro; marty-
 rium ejus, & summum fasti-
 gium pœnitentiæ gradatim:
 Extendes manus tuas ad vincu-
 la, quæ nuper fugiebas, quan-
 do videbas me vinciri. Et ali-
 us cinget te, catenis in carcere,
 quem tu nimium formidabas.
 Et alius ducet te ad Crucem,
 quò tu nondum Spiritu Sancto
 confirmatus equidem iturum
 te mecum promittebas; sed
 ubi meum tempus advenit in
 Cruce moriendi, non tibi suf-
 ficiebat animus, & timore
 Crucis victus obijcere caput
 periculo refugiebas: volens
 autem jam postea; probro-
 sumq; supplicium libenter, a-
 laacriter, & fortiter amore mei
 sustinebis. Hanc in rem scitè
 S. Joannes Chrysostomus: (b)
 Quia Petrus, inquit, semper vo-
 lebat pericula subire pro Christo;
 dicit se (Christus) impleturum e-

jus desiderium; ut, quæ juvenis
 non est passus, patiatur senex. Ni-
 mirum juvenis in minimis
 tantum, & non in magnis
 probatus fuit; senex autem
 jam annorum numero, quàm
 sensibus, summum virtutis a-
 picem per Crucis humilitatem
 ad ipsam usq; mortem con-
 stantissimè assertam ascendit.
 Id quod S. Maximus egregiè,
 sed brevi, perstrinxit oratione,
 cum dixit: (c) Hic est Petrus;
 qui, cum ad Crucem tanquam
 Christi Discipulus duceretur, ver-
 so se poscens corpore crucifigi, pas-
 sionem non timuit; sed equalita-
 tem Crucis Dominicæ declinavit;
 ut ostenderet universis, admiran-
 dæ se humilitatù virtutem, noviq;
 mysterij disciplinam & inter tor-
 menta servasse.

7. Sic igitur ad arduæ pœ-
 nitentiæ, licet & ad aliarum
 virtutum fastigium post gra-
 vem lapsum, aut etiam post
 diuturnam licentiosæ vitæ
 consuetudinem, contingere,
 & ascendere qui desiderat, ru-
 inamq; suam in pristinum re-
 staurare; non tantum ab exi-
 guis, quæ pertinent ad pecca-
 torum expiationem, incipiat

(a) v. 18. (b) S. Jo. Chryf. citat. à Cor-
 nelio hic.

(c) S. Maxim. Ser. 1. de Natal. Apost.

operibus, in iisq; sedulo defudet; sed etiam ea nullatenus aut contemnat, aut intermitat; faciatq;vè, quod militiæ solet usuvenire tyronibus. Hi principio quibusdam imaginariis exercentur præludiis vero conflictui similibus. In quibus facile contingit subinde levem aliquem ictum excipere, nec tamen idèd levia hæc intermittunt certaminum præludia: sed unusquisq; vel in imaginaria superare connititur pugna, ut ita leviori velitatione exercitati postmodum in serio conflictu nec ictus, nec vulnera, nec mortem excipere pertimescant. Ita Religiosus ad Deum per pœnitentiam conversus minora non refugiat, non omittat, neque contemnat opera pœnitentiæ. Per hæc enim sensim assuescit, & induratur tam corpus, quam animus ad majorum, quæ saltèm ipsi contingere possunt ex inopinato, si non etiam spontè suscipi, tolerantiam. Et, si denique rigidioris pœnitentiæ tenorè non potest assequi propter indolis, ætatis, & corporis im-

becillitatem, ad magna quidem animo, desiderioq; semper aspiret, cupiatq; summorum pœnitentium exercitationem æquare; sed ordinaria exercitia, quæ semper cum ex regulæ præscripto, tum ex rerum humanarum volubilitate sunt obvia, sedulo student frequentare.

§. III.

Expenduntur due præcipue conditiones pœnitentiæ.

I. Ut ea, quæ sunt dicta superius, adhuc enucleatius edisserantur, duas adfero pœnitentiam opere leviore, quam per magnos corporis cruciatus expediendi condiciones, & quidem magis præcipuas, necessarias, & sine quibus alioquin non subsisteret pœnitentia, eò quòd sint de necessitate mediæ ad veniã, gratiam, & gloriam, seu vitam æternam consequendam. *Prima* est; sincera, perfectaq;vè contritio, seu dolor animi de lapsu, vel lapsibus, ac peccatis per malitiam, per insolentiam, negligentiam, & quendam
etiam

etiam Dei contemptū admisis. Dolor hic, & contritio promptum quoddam est unguentum, (ut docet S. Bernardus) imò & sacrificium, quod offertur Domino in suavitatis odorem. Undè Clara-vallensis idem Pater super illa Evangelicæ historix verba, *Domus impleta est ex odore unguenti*, disserens ait : (a) *Sane pretiosum unguentum contritionis, quo non solum terrena domus, sed etiam Cælestis aspergitur. Viliissimæ sunt species, quibus conficitur, & magna earum copia intra nostros hortos poterit inveniri. Peccata nostra plantata in conscientijs nostris, quorum numerositas præ multitudine numerari non potest, species ejus sunt. Ipsa igitur mortuario penitentiae, macerationis pistillo contusa, & respersa discretio-nis oleo, doloris igne supposito, & in aheno disciplinæ coacta unguentum exhibent pretiosum, & acceptum pedibus Salvatoris, Compendiosè autem illud conficimus, sapienter occasionem (peccandi) penitus relinquentes. Et licet materia videatur indignior; tamen bonum est unguentum illud, quod*

(a) S. Bernard. citat. *Manf. Spirit. cib. / verbo: Penitentia. Num. 41.*

*domum replet, penetrat Cælos, Angelos laetificat, & beata civitati letitiam refundit, & gaudiū. Hoc est sacrificium justitiæ: quia sacrificium Deo spiritus contribulatus. Hucusq; S. Bernardus. Et est verissimum; quòd cor contritum, & humiliatum Deus non despiciat. Que quidem Conditio penitentiae tantum illi difficilis, intolerabilis, & gravissima est, quem omnis ægritudinem animæ suæ sanandi cura deferit; sive qui peccandi consuetudinem deferere nec vult, nec cogitat. Quod ipsum sapienter, & quidem ante Evangelium advertit Aristoteles; quando verè Christianum ea de re protulit hoc theorema: (b) *Quem factorum suarum non penitet, in nunquam ad sanitatem revertitur. Nec multum ab Aristotelis aphorismo diversum Lucilio suo scripsit Romanus Sapiens, cum ait: (c) In tium salutis notitia peccati. Nam qui peccare se nescit, corrigi non vult. Ideò quantum potes, teipsum argue; inquire in te; accusatoris primum partibus fungere, deinde judicis,**

(b) *Aristot. Ethic. lib. 7. c. 5.* (c) *Sen. Ep. 19.*

postea deprecatoris. Igitur quem peccatorum urget cognitio, detestatio, & cujus animum dolor ad pœnitentiam pulsât; is in re perfacili jam invenit remedium, & in tuto reposuit animæ sanitatem.

2. Altera pœnitendi Conditiō priori statim annexa, est peccatorum Confessio; de qua jam alibi prolixius egim⁹: hic pauca tantum, quæ pertinent ad ejus facilitatem, brevissimè commemoranda superfunt. Est autem Confessio certa peccatorum panacea non ex peregrinis, aut transmarinis advehenda pharmacopollis; sed ex cordis intimo, domesticâ nimirum pharmaceutrice, per oris sinceritatem depromenda. Nam (a) *ore confessio fit ad salutem.* Quâ in sententiam scitè Corderius: (b) *Quid verò facilius, ait, quam animo humili, & abjecto, & constanti voluntate dicere? Peccavi.* Et hoc quidem uno verbo confessionem expediverit David Rex pœnitens; quia, Deo revelante, Propheta Nathan peccatum illius jam sciverat, confitentemquè rei patratae,

(a) Rom. 13. 10. (b) Corder. in Job. Edit.

summèq; culpabilis exprobratione prævenerat, & idè nec erat opus admittæ culpæ novam serere narrationem: sed satis erat objectum sibi neque negasse, neq; excusasse crimē; reum se agnoscere, & dicere: *Peccavi.* Jam verò cum is, qui pro tribunali conscientie sedet, Propheta non sit, nec esse velit, nec conveniat, ut peccata prius exprobret, quàm pœnitens ea confiteatur; necesse est, ut confitendo narrentur, & confitens se reum in singulis agnoscat, nominatim omnium, ac singulorum, quorum sibi conscius est, accuset; ut hoc verbo *Peccavi* pro singulis humiliet se. Cujus rei facilitatem ipsum cor contritum, & os sincerum præbet; eò quòd hæc unicuiq; domestica sint, non aliunde quaesita per multam difficultatem, aut industriam, instrumenta: *Ore confessio fit ad salutem.* Exclamat propterea Cassiodorus. (c) *O ingeniosa simplicitas, & mille tergiversationibus cautior puritas, manifestare delictum! Illi non Iudex, sed Advocatus est Christus, qui se pro-*

(c) Cassiodor. in Psalm. 11.

priâ confessione damnârunt. Hinc & S. Leo quodam in Sermone: *(a)* *Non remanet, ait, iudicio condemnandum, quod fuerit confessione purgatum.*

3. Est igitur Confessio certæ veniæ consequendæ via; quam (sicut & totam pœnitentiæ rationem) non alibi quærat peccator, quam in semetipso. Non equidem dubitò; pœnitentiam, sive contritionem in ea spectes, sive confessionem, esse veluti quandã alôên amarã: Utraq; cor, & animum non sine amaritudinis sensu conterit, confundit, & ad terram usq; profundissimè præsternit: sed ejus amaritudo, quia dulcedinem indulgentiæ parit; animæ sanitatem adfert; mortem æternam arcet; ô quàm dulcis esse debet illi, qui medicinæ hujus amaritudinem non refugit degustare! jamq; multò gratior esse debet; quia in domi, quia in corde, quia in animo nascitur. Et sicut herbæ quædam domesticæ in hortis nostris enasci solitæ minùs acerbiores videntur ad usum medicandi, cum quòd nullo com-

(a) S. Leo.

parentur pretio, tum quòd ob sui copiam notæ sint; quàm peregrina, pretioq; comparanda de pigmentariorum officinis propinata; quæ plerumque nauscam, & indignationè ventriculi provocant aded, ut ægritudinem alii pati ferè malint, quàm porrectas admittere potiones: sic pœnitentia; dolor, inquam, & Confessio peccatorum cum in corde, & ore proprio posita sit, non est, quod horrorem incutiat, quantumlibet amaras lachrymas, & verecundiæ ruborem excitet; dulcescit amaritudo, quam charitas, & amor Dei, & sui coram Deo, ejusq; ministro præparat, & condit humilis abjectio. Sapienter itaq; Divus Augustinus ait: *(b)* *Melius est modica amaritudo in faucibus, quàm æternum tormentum in visceribus.* Et in alio quodam Sermone: *Quando sic peccatis, ut tibi amarum sapiat in anima, quòd antè dulce fuit in vita; & quòd te prius oblectabat in corpore, ipsum te cruciet in corde; jam tunc bonè ingemiscit ad Deum.* Felix igitur amaritudo pœnitentiæ;

(b) S. Aug. de 10. Chord.

quæ in pœnitentis animo peccatoris enata suspirantem, & ingemiscentem animam in spem erigit optatæ sanitatis, & salutis æternæ.

CAPVT X.

§. I.

Occasionum peccandi fuga, collapsam Vocationis instaurationem fabricam.

1. Non sine causa Divus Joannes Chrysoſtomus illud præcipuum (quod paulò antè (a) jam recitavimus) pœnitenti suo præscripsit monitum, ut *id unum cure sit, nè ad eam deſectamus materiam, quam ignis citò corripit*. Materiam, quam ignis citò corripere possit, credo, Os aureum intelligere voluisse; occasiones illas, quæ gravissimæ ruinæ, pretiosissimiq; thesauri, qualia sunt in religiosa Vocatione Vota, perditæ fuerunt causa. Quorum omnes, & singulas enumerare, mihi perdifficile; Lectori verò fortassis etiam fastidiosum esset, Interea semetipsum circumspiciat, qui lapsus

(a) *Suyrà Cap. 9. §. 1. num. 2.*

est, ac multo tempore Vocationem suam neglectui habuit; & sicut peccatorum jugis ad humiliationem sui recordatio pulsât animum, ac vehementer excitat ad anteaكتورū detestationem, ita vel ipsa quoq; peccandi, quæ magni præcipitii causa fuit, occasio, vel occasiones debent obversari menti, non ut eas repetat, & denuò periculum adeat; sed tantò sollicitius ut fugiat; quantò facilius, & crebrius velut igne, attactu materiæ dispositæ, corripiebatur ad peccatum. Quem nimia cum hominibus (ipse melius scit, cum quibus) agendi se duxit familiaritas; is omnium hominum ejusmodi posthac commercium, eorum præsertim, horumq; similium, qui fuerant olim, & adhuc esse possunt certa materia, certissimus etiam peccandi fomes, & incitamentum, cane pejus, & angve fugiat.

2. Quod enim Spiritus Sanctus per Ecclesiasticum monuit: (b) *Quasi à facie colubri fuge peccata; & si accesseris ad illa, suscipient te; hoc & de*

(b) *Eccli. 21. 2.*

peccandi occasionibus firmis-
simè tenendum est; quæ ni-
hil sunt aliud, quàm materia
citò corripiciens ignem. Vix
ad pestilentem occasionis, &
periculi cujuscunqve materi-
am, quæ peccatum olim sug-
gerebat, accesseris; jam ignè
cordi subjectum habes, qui
flammam excitabit subitò, non
facilè extinguendam; plagam,
& vulnus ad gehennæ incen-
dium insanabile, nisi, dum in
vivis es, iterum congruà sa-
netur, & expietur pœnitentiã,
inflicturum. Cui pecuniæ ad-
ministratio, vel cupiditas ad
clandestinam collectionem,
possessionem, & peculatum;
ad licentiam, luxum, & luxu-
riam, ad comestationes, &
comotationes, ad omnia gula,
sensuumq; illicita fuit oc-
casio; is in posterum, quantum
est ex parte sua, nec aspicere,
nec tangere pecuniam aude-
at. Quem prava societas ad
ultimam Vocationis suæ ruinã
induxit, ac præcipitem egit;
is omne commercium aliud
(præterquam cum Christo
Cruci affixo, cum ejus Matre
Sanctissima stante juxta Cru-

cem, cum Angelo Custode,
cum sanctis Patronis suis tute-
laribus in Cella, cum probis
in Christo fratribus) vitet, ac
fugiat sedulò. Non enim fru-
strà Spiritus Sanctus hortatur,
& inculcat: *Quasi à facie colu-
bri fuge peccata.*

3. Nam peccata verè instar
colubri vel in petræ, seu terræ
foramine, vel in densò quopi-
am vepreto, aut fruticeto;
vel inter arborearum frondiũ
condensã latentis, habent lati-
bula sua, quæ non sunt aliud,
quàm occasiones, & certissima
peccandi irritamenta. Ad ista
si vel modicum accedat, qui
semel, & iterum ab illis, tan-
quam à colubro morsum ali-
quando lethalem accepit, sed
Dei propitiã medicante mise-
ricordiã sanatus, & liberatus
est, vix fieri poterit, ut peri-
culum evadat. Non enim er-
rare potuit divina Sapiencia,
quæ dixit: *Si accesseris ad ea, sus-
cipient te*: id est; vel minimã
peccatorum, quæ commiseras
olim, materiam si tetigeris,
aut eorum occasionem appreh-
enderis, & non potius ab ea
te summovertis; iterum *susci-*

piant te vetera delicta tua vel solà refricante memoriã blandã sensib9 occasione. Fuge igitur, fuge quasi à facie colubri peccata, & non solum peccata, sed ipsam etiam peccatorum occasionem. Sapienter ideo Galfridus in hæc Ecclesiastici verba disserens ait: (a) *Lubrica res est occasio peccati, seu peccatum ipsum: Pectore & ventre graditur plena veneno mortifero. Anima enim, quæ peccaverit, ipsa morietur. Noli ergo sustinere, donec mordeat; mox ut videris, fuge à facie ejus; nè expectaveris morsum ejus. Non dicas: quid mihi nocet, si proximus est coluber tantum, & me non mordeat, non occidat? Imò vero, quod de colubro non diceret, minus dixerit de peccato. Nè accedentis lenocinia ferres, sed uti fugeres à facie colubri etiam longè positi; sic multo magis à peccato; & faceres hoc, si tibi charior foret animæ vita, quam corporis. Non sis contentus, non incurrere mortem; fuge etiam tactum: imò etiam non sufficiat tactum evadere; sed etiam accessum. Parum est; serpentem non senti-*

(a) Galfrid. citat. in Men. Spirit. cib. verbo: Peccatum, num. 79.

re contiguum; periculosum est vel habere vicinum. Hucusq; religiosissimus Asceta.

4. Ex horum verborum sensu Scripturæ textui graphicè accommodato satis colligitur; non aliter occasionem, & materiam peccandi fugiendam esse, quàm ipsum peccatum, Hoc enim mortem animæ certissimè adfert; illa fomitem mortis indubitanter ministrat, & subijcit ignem, flammam, & incendium excitaturum. Nec scio, an magis ad cautelam, & pressius aliquid dici potuit hæc tota sententiã; quàm ubi dictum est: *Non sis contentus non incurrere mortem; fuge etiam tactum*: id est; non satis tibi sit, nec satis rectè agere te putes; si lethale peccatum non admittas: nisi fugias etiam mortiferam peccati materiam sic, ut eam nè attingas quidem; ad occasionem, & periculum non accedas. Hoc enim nisi feceris; peccas. Quia voluntariè occasionem adire, perindè est; atque ad peccatum ipsum accedere. Nam si accesseris ad peccata, suscipient te: ideoq; fuge etiam tactum.

tactum. Tangis, & attingis aspectu; tangis auditu; tangis odoratu; tangis & gustu; & quod perniciosius est, tangis & ipso contactu. Propterea monet, occlamatatq; peritus hic Magister: *Fuge etiam tactum.* Oculi tui, manus, aures, os, lingua, & gula tua, heu! quantorum tibi fuerunt, & sunt, occasio peccatorum! *Fuge jam etiam tactum.* Et qui sensuum tuorum occasione corrueras, noli jam eorum experiri periculum; sed fuge. *Non sis contentus non incurrere mortem, non peccatum ipsū admittere, ad quod est occasio: sed fuge etiam tactum; fuge vel ipsam occasionem; ut ita, qui per illicita plurima dimittendo, graviter hucusque Deum offendebas, jam & illicitorum materiam non attingas; non aspicias ea, quæ quondam oculum, & cor tuum seducebant; non adeas locum, qui te minimè cautum nuper illaqueabat; non tangas materiam, quæ tibi peccati fuit irritamentum; noli sibilos audire, qui blandè peccatum insusurrabant. Fuge, fuge, quasi à facie colubri.*

5. Hinc S. Joannes Chrysofomus, aut quisquis alius author Operis Imperfecti, considerans illud Sapientum, qui Christum recens natum in cunis ut adorarent, venerant, in regionem suam redeundi mysterium; quòd videlicet responso in somnis accepto, nè redirent ad Herodem, ^(a) *per aliam viam reversi sunt in regionem suam, scitè disserens ait: (b) Quis à diabolo venit ad Deum, nunquam debet per illam viam ambulare, per quam venit ad diabolum. Venisti per viam fornicationis? ambula de cetero per viam castitatis. Venisti per viam avaritiæ? ambula de cetero per viam eleemosynarū. Si autem per ipsam viam redieris; iterum sub regnum Herodis vadis.* Sic in proposito nostro dicendum. Ibas in omnem licentiam per indulgentiam appetentiarum tuarum? jam post conversionem ad Deum pergendo, frena sensus, & appetentias tuas, & totum te compone ad temperantiam, ad modestiam, ad disciplinam, imò in omnibus per disciplinam.

(a) Matth. 2. 12. (b) S. Jo. Chrysof. Hom. 2. citat. à Cornelio dic.

nam. Te nimis amando, voluntatem propriam faciebas? Jam nunc temetipsum oderis, & in omnibus solam Dei, Superiorumq; tuorum, quin & aliorum, in quo non est peccatum, sequere voluntatem. Uno verbo: *Abnega temetipsum*. Regulam Instituti, quod profitebaris, infringebas, & conculcabas? Jam quo potes arctiore modo, studio ferventiore non solum in te, sed in aliis etiam, ejus observantiam promovere stude.

6. Sed melius ad sensum dicat tibi S. Gregorius: qui pariter illum Magorum in regionem suam reditum expendens sic ait: *(a) Regio nostra Paradisus est; ad quam IESU cognito redire per viam, qui venimus, prohibemur. A regione etenim nostra superbiendo, inobediendo, (notet hoc benè Religiosus pœnitens) visivilia sequendo, cibum vetitum gustando, discessimus. Sed ad eam, necesse est, ut flendo, obediendo, visivilia contemnendo, atq; appetitum carni frenando, redeamus. Per aliam ergo viam ad regionem nostram regredimur; quoniam qui à Pa-*

radisi gaudijs (addamus etiam hic, qui à religiosa vocatione, & professione, quæ spiritualis quidam animæ Paradisus est) per delictamenta discessimus; ad hæc per lamenta revocamur. Et paucis interjectis ait: Puniamus fletibus culpas, & cum Psalmistæ voce, præveniamus faciem ejus in Confessione. Concludit denique: Voluptatum nos ergò fallacia nulla decipiat, nulla vana letitia seducat. Hactenus Magnus ille Pontifex. Igitur quia per voluptates, per illicita, per risum, per summam licentiam discessit procul à regione Vocationis suæ Religiosus; idè voluptatem omnem quamcunq; risum, & licentiam, quæ fuerunt, & sunt semper occasio peccandi, jam vitet, fugiat, eaq; se privet; ut revocatus ad animæ Paradisum, id est, ad meliorem religiosè vivendi formam, Cœlestis etiam patriæ contingat regionem.

7. Id quod alibi disertius idem Sanctus expressit Gregorius. Qui ponderans illa S. Joannis Baptistæ verba: *(b) Facite ergò fructum dignum pœni-*

(a) S. Greg. Homil. 10.

(b) Matth. 3. 8.

sentia, sic ait: (a) *Vt enim secundum dignos pœnitentiæ fructus loquamur, sciendum est; quia quisquis illicita nulla commisit, huic jure conceditur, ut licitis utatur. At si quis in fornicationis culpam, vel fortassè, quod gravius est, in adulterium lapsus est, tanto à se licita debet abscindere, quanto se meminit & illicita perpetrassè. Mox paucis interpositis concludit: Per hoc ergò, quod dicitur, facite dignos fructus pœnitentiæ, uniuscujusq; conscientia convenitur; ut tanto majora acquirat bonorum operum lucra per pœnitentiam, quanto graviora sibi intulit damna per culpam. Quæ verba Sanctissimi Patris expendenda sunt diligenter unicuiq; pœnitenti Religioso; seq; ex his metiatur, intellecturus apprimè, quantum sit reus, aut fuerit hucusque admissorum; & quâ viâ redire debeat ad Deum ille, qui per nimiam licentiam ipse sibi profusissimus dispensator conscientia abibat à Paradiso.*

(a) S. Greg. Hom. 20. in Evang.

§. II.

Occasiones ut fugiantur, principia duo stabiliant: Declinare à malo; & facere bonum.

1. Divinus Psalter propositum materix nostræ brevissimo decernit aphorismo, cum ait: (b) *Declina à malo; & fac bonum.* Duo nimirum præcipua post conversionem ponit principia, quibus, cum omnis alius, tum & Religiosus ad pœnitentiam, & per pœnitentiam conversus, post vitam enormiter licentiosam, insistere debet ad affectandam seriam anteaكتورum emendationem. Quæ maximè consistit in eo, ut in primis, ac super omnia, *declinet à malo.* In quo non solum intelligitur peccatum, & ejus malitia; sed etiam ipsa species, occasio, & materia peccati, seu mali. Undè Magister gentium benè monet Thessalonicenses, ut ad Christum conversi, quatenus in ejus adventu possint occurrere securi, caveant, & absti-

(b) Psalm. 36. 17.

O o o o o

neant

neant non solum à malo, sed etiam ab omni specie mali, cum ait: (a) *Ab omni specie mala abstinete vos*: id est; ab omni occasione, quæ certa quædam imago, species, & illecebra mali est, & ducere solet incautos ad peccatum, *abstinete vos*. Et hoc nili fiat, & quasi fundamentum extruendi boni constituatur, à malo *declinatio*; non tam facile virtutum, veræq; penitentiae fructui sit consultum. Quod ipsum Divus Ambrosius sapientissimè videtur innuere, dum scribens in recitatum Psalmi versum ait: (b) *Nè bona, malaq; confundas, prius est, ut crimine careat; postea ut innocentie fructum deserat*. Quasi dicat Sanctillimus Antistes; Erudire vis animum ad disciplinam virtutis? prius de vitiorum tollenda materia cogita: *Declina à malo*. Vis exercitatione bonorum operum esse tibi familiarem, & bonum facere? primum sit studium tuum, ut declines à malo; nec simul & facere bonum, & declinare à malo compendium reputa: sed illud cum oporteat facere,

(a) 1. Thess. 5. 22. (b) S. Ambrosii Enarrat. in Psalm. 38.

hoc ante omnia non omitte: *Nè bona, malaq; confundas. Prius est, ut crimine careas*; hoc est, occasionem, quæ crimen facile conscisci possit, cum & ipsa occasio species mala, & culpa sit, antè tibi fugiendâ constitue, sed & fuge: postea verò cures, *ut innocentie fructum deserat*; id est, bonum facias. Igitur ante omnia *declina à malo*. In hoc enim situm est innocentie fundamentum; cum & ipsum declinare à malo bonum sit: postea virtutis, & perfectionis exercitationi studium adhibeto.

2. Alterum occasionem fugiendi principium est; facere bonum: *Et sic bonum*. Hoc enim altero firmatur primum: ut, qui non vult facere malum, & omnes malum faciendi laqueos evitare desiderat, faciat bonum: id est; in eo disciplinæ constituat exercitationem, ut odium, & fugam mali, seu peccati fuiciat, promoveat, & in animo firmet studio perfectionis, virtutis, omnisq; boni. Cæterum Hugo duas in Davidis monito principales, ad perfectionem maxime

rimè necessarias; observat virtutes: videlicet *timorem*, & *amorem*; quibus adnuitur anima religiosa Deo complacere. Dicit enim: (a) *Declinatur à malo per timorem: bonum autem fit per amorem*. Et confirmat utriusq; virtutis hujus ad hoc exercitium Sacræ Scripturæ testimoniis. Timoris quidem illo Proverbiorum verù: (b) *Per timorem Domini declinat omnis à malo*. Amoris autem illà Divi Pauli Apostoli ad Galatas assertione: (c) *Fides, quæ per charitatem operatur*; tanquã neq; Theologica, neq; moralis aliqua virtus alia, neq; bonum aliud quodeunque fieri possit, & valorem suum habeat, nisi per charitatem. Deum igitur timendo, declinat omnis à malo, & ab omni specie, & occasione mali: amando autem exercetur bonum: & sic utraq; hanc virtute comite, atque (juxta Sacræ Scripturæ phrasim ut loquar) assistrice, videlicet *timore*, & *amore*, fugam occasionis, quæ est quædam materia, & via ad malum, & peccatum, sapienter aggreditur animus, ut *inhabitet in secu-*

lum sæculi; id est: Cœlestem ut possideat in æternum hæreditatem. Hæc enim causa, & finis est; propter quem Deus ex malo vivendi statu vocat ad penitentiam; nè videlicet moriatur peccator; sed ut convertatur, & vivat.

3. Ut autem ad occasionum fugam hæc duo, *declinare à malo*, & *facere bonum* plurimum pertinere planius ostendatur, ipsius Christi Domini, qui veritas est æterna, magisterio res sit in comperto. Duo venerant ad Cœlestem Magistrû, seq; perhumaniter in ejus insinuârunt sequelam, uti describit S. Lucas. Horum alterius ut desiderio Dominus responderet, annuit, dixitq; *Sequere me*. (d) Sed iste, nè patrem suum sepulturæ destitueret obsequio mortuum, prius abiire voluit, & patrem sepelire: *Domine*, inquit, *permittite mihi primum ire, & sepelire patrem meum*. Sed Christus hanc illi permittere noluit humanitatem, brevissimoq; juvenem expedivit responso: (e) *Sine, ut mortui sepeliant mortuos suos; tu autem vade, & annuntia regnû*

(a) Luc. 9. 59. (b) Ps. 119. 112.

(c) Gal. 5. 22. (d) Luc. 9. 59. (e) v. 60.

(a) Hugo in Psalm. 36. (b) Prov. 15. 17. (c) Gal. 5. 8.

Dei. Alter, nescio, quid aliud moræ causabatur, & paratum se quidem esse non gravatè sequi dixit; sed velle priùs renuntiare, & vale dicere tam domesticis, quàm iis, quæ domi habuit: (a) *Sequar, ait, te Domine: sed permitte mihi primum renuntiare his, quæ domi sunt.* Huic Dominus (an autè ad animum? nescio) respondit: (b) *Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei.* Jam hinc quæro: peccatumné fuerat, sepelire patrem mortuum? Non equidem. Imò potiùs & conforme legi naturæ fuit, & divinæ tam Veteris, quàm Novi Testamenti Scripturæ testimoniis inter opera misericordiæ censetur, mortuum sepelire; quantò magis, si patri filius hoc supremum præstitisset obsequium? Alter ille si redierat, si domui, si amplissimæ possessioni coram iudicio renuntiaverat; si politicè jam moriturus, testamentum condere constituerat, numquid hoc ipsi culpæ dari deberat? In nullum, credo, peccasset jus: & tamen Dominus

(a) v. 61. (b) v. 62.

nec huic permisit renuntiare suis, nec illi patrem sepelire. Cur autem ita? Quia tam patris sepultura, quàm eorum, quæ domi sunt, renuntiatio, culpabilia quidem non erant; sed erant occasio, & materia culpæ. Pater mortuus, fratres, sorores, & cognati superstites, movere poterant, & movissent lacrymas; affectum mutare, bonum desiderium extinguere; forsitan & rixas, contentiones, & lites excitare. Amplissima domus substantia, opes, & commoda poterant alteri animum illaqueare, capere, forsitan & pervertere. Et ita tam hunc, quàm illum ex occasione, licet exigua, & alioquin probata, facillimè non unam, sed plurimas culpas consciscere contigisset. Ideò Dominus eorum petita non probavit. Est igitur certum; occasionis, & materiæ, quæ facilè peccatum insufurrat, fugiendæ principia esse: *Declinare à malo, & facere bonum.*

§. III.

Occasionum fuga certum est emendationis argumentum.

1. Non sine causa Spiritus Sanctus hominem beatum prædicat, qui semper, & omnia timet, ea præsertim, quæ possunt ad peccatum aliquod invitare; occasiones, inquam, etiam minimas, etsi non easdem, in quibus antea versabatur, & se quodammodò ultrò ingerebat; sed tamen similes iisdem, nec differentes aliter, quàm loco, tempore, personis. Ab his omninò timeat sibi semper Religiosus, qui post gravissimum lapsum, aut etiam post diuturnam perditæ vitæ conversationem, deniq; per sinceram pœnitentiam ad Deum est conversus. Dicitur ergò Proverbiorum vigesimo octavo capite: (a) *Beatus homo, qui semper est pavidus*: id est; qui semper metuit, & metuendo fugit omnem occasionem, beatus est idè: quia non facilè conscientiam contaminabit aliquo delicto, mundum cor semper habitu-

(a) Prov. 28. 9. 14.

rus, & Dei præsentis gratiâ fruiturus, secundùm illud Christi Domini pronuntiâtum: (b) *Beati mundo corde; quoniam ipsi Deum videbunt*, hîc quidem in terris per gratiam, & dulcem mentis contemplationem; in Cœlis autem in gloria per essentiam. Hæc occasionum formido, consequenter & fuga, oritur ex Dei casto timore, qui cum charitate conjunctus (uti jam dictum est alibi) Deum offendere non vult. Hinc rectè sententiam sapientissimi Salomonis Auctor Catenæ Græcorum ex Septuaginta Interpretum expositione expendens ait: (c) *Qui Dei timorem obtinet, ille omnia, quæ aliquod contagium, vel detrimentum animæ adferre poterant, formidat, suspectaq; habet; idèq; beatus censendus est.*

2. Jam si omnis homo sit pavidus oportet; paveat multò magis Religiosus ille, qui turpiter deceptus, & illaqueatus ab insidiatore diabolo Vocationem, & professionem suam peni non habuit multos annos; at denuò, adjuvante Deo, meliorem arripiens di-

(b) Matth. 5. (c) Cat. Græc. c. 1. à Cornel.

seiplinam ad frugem rediit. Non cessat autem inimicus insidias illi struere, ubiq; advigilat; infestat undiqve; materiam, occasioneq; peccandi nunquam non obtrudit. Hinc Eusebius Emisianus ad Monachos: *(a)* *Tanti lapidei, inquit, obseci sunt ante pedes anime nostre; tam innumerabiles observant, & custodiunt iter nostrum; tante foree, & tanta prærupta; tante rariæ difficultates interjacent inter nos, & sicut nostram! Via ipsa, quæ per se ardua, & arcta est, tantis spiritualium latronum insidijs obsidetur; tantos scopulos, tantos fluctus transire necesse est, & videre! antequam anchoram optato in litore collocemus, & putamus nos de præteritis esse secures, & sine quotidiana cura, & sine quotidiano timore, & tremore, diem nostrum transigere posse? Suspecta videlicet esse vult omnia illi, & quidem semper, qui religiosam profitetur vitam: sed magis adhuc, imò maximè Religioso illi, qui sexcentas expertus occasiones, & pericula, post lapsum, & relapsum, deniq; viam suam pravam cor-*

(a) Euseb. Emisian. Hom. 5. ad Monach.

rexit. Id quod expendens Hugo de Foileto non minus sapienter, quàm eleganter ait: *(b)* *Iam si gratia repropitiata redierit, multo amplius tunc timendum est; nè fortò contingat recidivum pati; quod utiq; deterius est.*

3. Hinc quidem èd sint dicenda, quò intelligat is, qui tam per acceptam gratiam in salicepta vocatione religiosa, quàm per amissam eandem gratiam in professionis suæ vel neglectu, vel etiam desertione, latis est expertus, quàm undiqve, semper, & ubiqve circumspicere debeat omnes occasiones, easq; fugere; quas etiam in re minima potest liboſorari. Nam hoc si facit, & accuratus est in omnem partem ad sui tutelam explorator; certum argumentum est, ipsum non solum emendare velle vitam suam, sed etiam serio jam emendasse, & semper in melius proficere. Insuper eum, qui non amat, nec adit occasionem, non amare quoqve, nec admissurum aliquod peccatum. Deniq; quia scrutatur jam potius

(b) Hugo de Foileto cir. in Men. Spir. cit. verbo: Timor, num. 34.

tius in lege Domini, diligenter ut eam custodiat, quam ut vel in minimo infringat; ideo & materiam omnem, occasione, & viam iniquitatis averfatur, & odit. *A mandatis tuis intellexi; propterea odivi omnem viam iniquitatis,* (a) ait ille nuper ex infirmitate carnis humane lapsus; at mox iniquitatem suam confessus, non reavit agere pœnitentiam: *Quoniam iniquitatem meam,* ait, *ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper.* (b) Sed quo modo pœnitentiam ager? In amaritudine, in afflictationum acerbitate. Protestatur enim: *Asperges me hyssopo, & mundabor:* id est; humilitate pœnitentiæ ab omni peccati malignitate, & immunditia purgabor. Et inde semper jam memor, quam graviter divinam Majestatem offenderit, & quantum animæ suæ nocuerit; intelligens etiam, quam dulce sit incedere in via mandatorum Dei, non amplius ullam iniquitatis adire voluit occasionem, & viam: sed *omnem viam iniquitatis odio habuit.* Itaq; S. Ambrosius in (a) *Pfal. 118. v. 104.* (b) *Pf. 50. 5.*

hunc Psalmsi versiculum dissecrens egregiè philosophatus ait: (c) *Benè odisse possimus inimicos Dei, odisse iniquitatem, odisse perfidiam, odisse turpitudines, odisse istius mundi vanitates.* His autem diètis, statim perstringit occasiones aliquas; quæ sicut peccandi sunt certa materia, sic etiam tantò magis odio monet habendas esse. Dicit igitur: *Odio igitur esse debent, quæ seculi sunt; ut securis affectibus, & otiosis, blanda conciliatricula voluptatis irrepat illecebra. Facile capit oculos petulantis forma meretricis, nisi eos odia premant justa, & impuritatem indignatus avertat affectus.*

4. Et in alio sermone ponderans idem S. Antisthes alium ejusdem Psalmsi versum, quo protestatur Psalter Regius: (d) *Ad omnia mandata tua dirigebar; omnem viam iniquam odio habui;* docet: illum, qui diligit Dei præcepta, jamq; serio per viam perfectionis incedit, non amplius affectum aliquem ad peccatum habere, & esse certissimum emendationis argumentum. Dicit itaque:

(c) S. Ambrosius, Serm. 13. in Pf. 115.
(d) Psalms. 118. v. 128.

que: (a) *Si u, qui praecepta iustitiae diligit, facit illa, quae diligit: utiq; u, qui odit iniquitatem, non facit, quod exosus est. Nec immerito ad omnia praecepta corrigitur. Quia omnem viam odit iniquitatis. Nam nisi omnem viam iniquitatis odere, non potes in omnibus praeceptis Dei corrigi. Ex qua Sanctissimi Praesulis doctrina liquet; signum esse manifestissimum, verè jam odio peccatum haberi, consequenter emendari, corrigiq; vitam in illo, qui vel umbram peccati, videlicet minimam ejus occasionem, & materiam averfatur, ac fugit.*

5. Hujus rei documentum insignis S. Gregorius observat in Matthaei telonarii conversione. Qui vocatus à Christo ad sequelam, statim secutus ipsum à telonio multarum divitiarum lucroso, sed simul etiam multarum iniquitatum laqueis obnoxio, nunquam ad idem officium, sed neq; ad aliud quodcunq; negotium occasionem peccandi opportunum rediit amplius; cum tamen Petro, aliisque Discipulis antea piscatoribus ad piscationem,

(a) S. Ambr. Serm. 16.

quà sibi victum antea lucrabantur, redire licuerit. Quærit igitur: (b) *Cur Petrus, qui piscator ante conversionem fuit, post conversionem ad piscationem rediit? Ac respondet ipse: Quia negotium, quod ante conversionem sine peccato existit, hoc etiam post conversionem repetere culpa non fuit. Nam piscatorem Petrum, Matthæum verò telonarium, scimus, & post conversionem suam ad piscationem Petrus rediit; Matthæus verò ad telonei negotium non resedit. Quia aliud est victum per piscationem querere; aliud autem telonei lucris pecunias augere. Et post pauca concludit: Quæ ergo ad peccatum implicant; ad hæc, necesse est, ut post conversionem animus non recurrat. Hucusque S. Gregorius. Igitur conversus ad Christum Matthæus, amplius ad telonium post conversionem, tanquam ad certam peccandi materiam, noluit redire. Quia enim omnem viam iniquam odio habuit, ideo ad occasionem iniquitatis, avaritiæ, fraudis, & concupiscendæ, corrogandæque pecuniæ, Deum offendendi,*

(b) S. Greg. Homil. 24. in Evang.

homines injuriâ afficiendi fomitem contingere neutiquam voluit: *Ad telonei negotium non refedit.*

6. Undè jam concludi potest etiam de Religioso post licentiosam vitam ad Deum converso; ipsum ad negotia, quæ sunt instituti sui, per Superioris præsertim mandatû, si quod interveniat, ad sanctæ obedientiæ meritum, in qua tota religiosa perfectio sita est, posse, imò & debere redire, scilicet ad illa, quæ sine peccati periculo exercentur licitè: qualia sunt docere, concionari, peccatorum homologesi aurem dare; doctrinam Christianam populum, aut parvulos docere. Hæc enim, & his similia, aded non sunt occasio culpam aliquam consciscendi, ut etiam apud Deum sint meritoria. Siquidem teste S. Dionysio, *Opus omnium divinatorum divinissimum est, animarum saluti cooperari.* Nam quidquid sit de occasione, & periculo, præsertim in sacris Confessionibus audiendis; hoc non debet, imò nec potest Religiosus, quantum-

libet communi obnoxius humanæ fragilitati, deprecari. Sanctum enim hoc opus nec directè, nec indirectè tendit ad occasionem lapsus. Sed si quid in hoc præsumi potest periculi, id non nisi per accidens sequi potest; non tamen ided subterfugiat ad Deum feridè conversus. Hinc illa S. Ignatii Patriarchæ Societatis JESU prorsus heroica fuit, ac summæ charitatis contestatio; quâ auditus est dicere aliquando: *Si optio daretur; malle se beatitudinis incertum vivere, & interim Deo inservire, & proximorum saluti; quam certum ejusdem gloriæ statim mori.* (a)

7. Quin potius persuadeat sibi Religiosus; se post vitam, quam multis annis parùm religiosè, nec sine multorum, etiam sæcularium, scandalo vixit, operâ suâ, quam ad Dei gloriam impendit animarum saluti, duo præstare valdè commendabilia. *Primum*, quòd illos, quibus olim offendiculo fuit, multum ædificet, aded, ut & admirentur, & laudent in ejus conversione divinam misericordiam. *Alte-*

(a) *Brev. Roman. die 31. Julij*

rum, quòd augeat sibi meritū ad Cœlestem gloriam. Etenim qui ad justitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates. Jam si uspiam est campus erudiendi multos ad justitiam, habet illum Religiosus amplissimum in conscientis ad virtutem, & ad justitiam, ad vitiorum detestationem formandis, in docendo, (sicut fert institutum nostrū) in concionando, & aliis ad erudiendum proximum pertinentibus.

8. Igitur ad negotium, quod ad Dei gloriam, & ad proximi salutem spectat, non solum licitè, sed etiam majore merito suo redeat Religiosus. Illa verò, quæ fuerunt occasio, & irritamentum ad sæculi vanitates, ad carnis illecebras, & ad inordinatæ vitæ licentiam, non tantum debet subterfugere; sed etiam, quantum est ex parte sua, odisse: qualia fuerunt, & sunt, prava societas, amicitia mundi, nimia familiaritas, è domo religiosa creber egressus ad illicita, privata cum uno, alterovè de rebus parum utilibus colloquia; ci-

bi, potionisquè, item extra communem mensam omnium, & sine facultate Superioris, intemperatus usus; indulgentiæ gulæ; pecuniæ contactus, aspectus, administratio; cum mulieribus familiaris conversatio, conviviorum cum secularibus, & in domibus eorundem frequentatio. Hæc; & alia enumeratis similia, vel difficilè, vel minimè sine conscientie læsione solent, aut possunt peragi. Quæ dum Religiosus pœnitenti subterfugit, argumentum est evidentissimum, ipsum emendasse.

9. Quòd si murmuret, ac ægrè ferat; hæc, & horum occasiones sibi subtrahi, quod plerumq; fit per Superiores in subditi bonum, docere verò propterea, concionari, confessiones audire nolit etiam jussus, dicatq; cum stomacho: Quandoquidem sciunt improbam vitam meam; sciant etiam ad alia instituti exercitia me adhiberi minimè debere. Jam in ejusmodi murmuratore non est spiritus emendationis, sed neq; Spiritus Christi; sed in eo regnare propriam

am voluntatem, pertinaciam, & rursùm ad occasiones redeundi desiderium. Diceret potius: Sciunt improbam vitam me egisse; refractarium, inobedientem, ebriosum, luxuriosum, petulantem, & licentiosum fuisse: sciant etiam, & totus videat mundus, me ad Deum conversum, verè pœnitentiam agere; solitudinem colere; laboribus, & exercitiis professioni meæ congruis anteaquam improbitatem meam expiare.

10. Nec illum post correctionem, & conversionem verè pœnitet, ac emendat; qui videns aliqua sibi subtrahi, mox vel eremum, vel aliam quampiam Religionem, vel apud Garamantas, & Indos exilium agere aspirat potius, & optat sibi domiciliū; quàm in Ordine, quem semel amplexus est, vel in domo, vel in officio, ad quod per Superiorem adhibetur, manere. Falsus hic, tanquam ægritudine laborantis, appetitus est. Ibi eligat Deo dilecto vivere, & mori, ubi Superioris ipsum constituit extra periculum De-

um offendendi providentia. Mutare domum, Institutum, aut regionem, non pœnitentis, sed impatientis inane propositum, ac desiderium. Quia tantum

*Auram, non animum mutant,
qui trans mare currunt.*

Secum habitet Religiosus ad Deum post multam improbitatem conversus; cum Superiore, cum conscientia benè conveniat; & verè pœnitentis evidens exhibuit argumentum.

CAPUT XI.

§. I.

Religiosus verè pœnitens ad opprobria perferenda, & ad injurias, semper sit paratus.

1. Et si Religiosus omnis ad imitationem Christi Domini, cujus sequenda vestigia suscipit, injurias, exprobrationes, & opprobria debeat humiliter tolerare; facta nihilominus inter se, contubernalesq; suos, qui in sua Vocatione hucusq; constanter, & sine nota perseverarunt, & perse-

verant, comparatione, tantò æquiori jure sibi insectationes, injurias, & opprobria deberi existimet; quantò licentiosius ipse præ aliis in Deum, in institutum, & in suam Vocationem fuit injuriosus; non tanquam ejusmodi tolerantia devolvenda sit in ipsum solū ob anteaactam perditè vitam, siquidem ad Deum per pœnitentiam conversus in majori solet haberi æstimatione, quàm ejus improba communitatem offendebat conversatio, eò quòd in Religione semper majoris admirationis, & pretii sit virtus, & disciplinæ exercitatio, licèt per rationem pœnitentiæ suscepta; quàm vitiorum, & sensuum profusā indulgentia spectatores exasperet: sed quòd offensæ, quæ divinam indignationem hætenus provocabant, hoc mereantur. Ideòq; jam sive spontè, sive per legis excusationem in pœnitentiæ redactus statum, ita semper sit comparatus, ut in abyssum divinæ voluntatis, & misericordiæ semetipsum totus immergat; & injurias, opprobria,

contemptum, omnemq; sui despicientiam patienter toleret, & tolerare sit paratus; imò etiam, ubi contigerit hæc experiri, non aliter, quàm si aliud sibi non debeatur, libenter accipiat; præsertim postquam duriori, quàm in carnē suam exercere pro peccatis obligatus est, disciplinæ jam per ætatem, aut per corporis infirmitatem par esse non possit; nec etiam plus sibi liceat in carnem affligendam animadvertere, quàm quantum Superioris, aut Patris Spiritualis permittitur arbitratu.

2. Quæ quidem humilis injuriarum, contemptuum, & opprobriorum tolerantia, licèt crebrò contingere possit præter patientis expectationem; nihilominus tam expectata minimè, quàm optata, jam illi sit, oportet, familiaris. Undè S. Ambrosius in Psalmum trigésimum, qui septimus est inter Psalmos pertinentes ad pœnitentiam, scribens, sic ait: *(a) Qui pœnitentiam agit, paratus esse debet ad opprobria perferenda, injuriasquè subeundas: nec commoveri debet,*

(a) S. Ambros. in Psalm. 37.

si quis ei peccati crimen obijciat. Hoc dicto, mox assertionem suam æquissimo confirmat argumento. *Cum enim ipse accusare se debeat, quemadmodum alium non sustinet arguentem?* Nimirum perindè jam sit pœnitenti, criminofum, multorumquè criminum reum haberi, & ab alio argui; atq; semetipsum, ut talem, agnoscere, & accusare. Hujus autem ultionæ tolerantix duplex assignari posse videtur ratio.

3. *Prima;* quòd pœnitentem jam semper esse deceat humilem. Quòd si multæ innocentes animæ propter profundissimam sui cognitionem, & abjectionem, aliud se non esse confitentur, quàm immunditiæ vasa, sicut olim S. Franciscus ille magnus Ordinis Seraphici Patriarcha, peccatorem maximum appellitare se solebat; S. Francisca Romana vidua vasis immunditiæ sibi titulum usurpabat: alii alia sibi criminoforum nomina tribuebant, ad humilitatem in se non solum conservandam, sed etiam semper magis augendam; quid jam

de se non sentire debet ille, audire, & confiteri; quem ipsa res, non autem adscititia quædam humilitatis umbra, verè peccatorem, & immunditiæ vas, conscientia teste dicit, & condemnat? Profectò, nolle se talem agnoscere, dicere, fateri, insignis quædam superbia, & dementia est. Cur enim erubescam ab homine damnari, cùm & ipse ego damnationis sententiam tuli, ut Dei consequerem misericordiam? Imò quem Deus olim peccantem me, justo judicio suo jam inimicum suum constituit, misertus autem mei rursus in disciplinæ viam, ut gratiam, & gloriam in æterna beatitudine mihi per eam conciliarè, vocavit, & reduxit; & quem conscientia plurimorum criminum, sacrilegiorumq; reum assidue redarguit, & accusat. Frustrà refugio confiteri, audire, dici de me; quod in rei veritate coram Deo sum; nec possum negare, quod jam toto Cælo proclamatum est: *In terra Sanctorum iniqua gessit.* (a)

4. *Atera tolerandorum op-*

(a) *Isa. 26. 10.*

probriorum causa est; quam S. Ambrosius in Enarratione Psalmi superius hic commemorati scite attingit; quod videlicet (a) *condemnatio presentium, absolutio futurorum sit*. Ex quo deniq; pulchre concludit: *Ergo, qui poenitentiam agit, offerre se debet ad poenam; ut hic puniatur a Domino, non ad supplicia servetur; nec expectare debet, sed occurrere divinae indignationi*. Certum enim est; à Domino donari quidem, & remitti cuiquam, non tamen poenam vel hic in presenti vita, vel post mortem in igne piaculari luendam. Nè igitur poenitenti servetur culpa post mortem in igne purgatorio expianda; non horreat eam expiare in vita. Idedq; dum opprobria, contemptus, & injurias offert occasio sustinendas, sciat hæc omnia, firmissimèq; teneat, suis hæc deberi culpis, que in comparatione ad poenas in altera vita tolerandas umbra tantum sunt, non res, aut supplicia vera. Per quam opprobriorum tolerantiam, & paratum ad perferendas injurias animum,

(a) S. Ambr. ubi supra.

prevenitur indignatio divina, imò & sententia.

5. Hinc David fugiens à facie perduellis, & parricidii machinantis filii, cum occurreret illi Semei, malediceret, ac lapides in transeuntem mitteret, interemptiq; Saul à Philisthæis ei sanguinem exprobraret, cum dicto: (b) *Egredere, egredere vir sanguinum, & vir Belial; reddidit tibi Dominus universum sanguinem Domus Saul*. Hæc, & alia plura exprobranti cum Abisai vellet amputare caput, non permisit religiosissimus Rex; sed opprobria tanquam à Deo justè peccatis suis indignante permissa non solum æquanimitè, & humiliter, sed etiam summa cum patientia, tulit; certus eà tolerantia peccatorum veniam, gratiam, & remunerationem à Deo se accepturum; *Dimitte, inquit, (c) eum, ut maledicat juxta præceptum Domini, si forte respiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodie tua*. Ecce Rex ad filii perduellionem, ad illatam à subdito sibi contumeliam, ad op-

(b) 2. Reg. 16. 7. (c) Ps. 11. 12.

probria toleranda quàm comparatus incedebat, memor peccati sui cum Bersabee, & propter Bersabee admissi, vindictam de maledico sumere noluit, à Domino remunerationem bonam, id est, peccatorum veniam pro toleratis opprobriis humiliter præstolatus. Sic & Religiosus pœnitens ad hujusmodi perferenda semper sit paratus: & dum experiri contigerit, dicat intra se, & hâc se confoletur adhortatione: *Maledicat mihi juxta præceptum Domini; injurias inferant homines adversum me; insectentur opprobriis; contemnunt, & in nullo censu habeant me; libenter accipio: Si fortè respiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hâc hodiernâ.*

§. II.

Abjectionem sui, & opprobria tolerare, majoris est perfectionis, & efficacis, quàm patrare miracula.

1. Habet opprobriorum tolerantia, & vera sui in conviciis, injuriisq; subeundis

abjectio, multa ad sui commendationem encomia: sed illud inter omnia præcipuum est; quòd is, qui contemptum, & præsertim criminis exprobrationem cum patientia tolerat, censeatur majoris perfectionis, & efficacis ad ædificationem, quàm si miracula patraret. Quia miraculorum patratio, gratia quædam est gratis data, quæ ad Ecclesiæ utilitatem collata consistit etiam cum peccato mortali; sed mansuetudo, & patientia in perferendis opprobriis & injuriis est gratiæ gratum facientis effectus; qui cum peccato nullam habet communicationem, sicut & ipsa gratia gratum faciens nequaquam consistit cum peccato. Nam licet etiam in politicis viris aliquando sibi vendicet virtus patientiæ locum aliquem, videamusq; nonnullos ad eò sibi temperare vel ab ira, vel à vindicta eorum, quæ sibi sive per injuriam, sive per admittæ culpæ cujuspiam veritatem obijciuntur, ut etiam aut lepidò quopiam aphorismo convicium explodant; aut e-

gre-

gregio factò aliquo conviciatore sibi devinciant, eiqvè quasi bonum pro malo reputant: non tamen effectus hic est gratiæ gratum facientis, sed præcisè virtutis alicujus naturalis, politicis in rebus ob certam rationem statûs sui ex naturali motivo animum moderantis. At sicut in omni Religioso, sic multò magis in pœnitente locum alia ratio non habet, nec habere debet; quàm quòd purè propter Deum, & ex amore Dei, ad peccatorum vindictam, & expiationem, contemptus, opprobria, & injurias libenter sustineat, semper existimando, se majoribus, aut deterioribus esse dignum, peccatisq; suis majora deberi convicia, & reprehensiones, quàm quæ unquam ab aliquo sibi possint irrogari. Quam pœnitentis animæ religiose tolerantiam Divus Paulus Apostolus effectum, & fructum charitatis esse sufficienter docuit, cum scribens ad Corinthios soli charitati tribuit benignitatē, patientiam, & omnium adversariorum tolerantiam, cum ait:

(a) *Charitas patientis est, benigna est; omnia suffert; omnia sustinet.* Quæ dum in corde Religiosi fixa producit fructus suos, inter quos hic censetur præcipuus, in adversitatibus, opprobriis, & injuriis patientia; plus aliquid præstat, quàm si miracula faceret. Quia, Sanctus idem Apostolus ait; (b) *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum, nihil mihi prodest.* Jam verò patientiam, charitatis fructum, adhuc manifestiùs ostendit, ubi scribens ad Romanos, postquam docuit, quòd (c) *tribulatio operatur patientiam, patientia autem probationem, probatio autem spem*, non aliam hujus eminentissimi fructûs assignat causam, radicem, ac velut matrem, quàm charitatem; *Quia charitas, inquit, Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum.*

2. Quare non immeritò, quod idem Magister gentium dixit alibi, (d) *spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus*, hùc etiam ad propositum

(a) 1. Cor. 13. 4. (b) v. 2. (c) Rom. 5. 4.

(d) 1. Cor. 4. 9.

fitum hoc adferri potest. Nam re verâ malorum, injuriarum, & opprobriorum, quæ ibi commemorat Apostolus, tolerantia, totum mundum, & Angelos ipsos, & homines, in admirationem, & tanquam ad prodigium quoddam in publico theatro spectandum provocat, & rapit. Spectat, & admiratur universa quodammodò natura; hominis in ejusmodi re heroicam fortitudinem, & patientiam ita, ut Mundus, Cælum, & Angeli tam boni, quàm mali; & homines probi æquè, ac improbi hinc quidem ad imbecillam naturæ humanæ compagem, indè ad invictam constantiam supra naturæ vires, gratiâ supernaturali confirmante virtutem magnanimam, obstupescant; uti rectè S. Bernardus in hæc Apostoli verba, *Spectaculum facti sumus mundo, &c.* scitè disserens ait: (a) *Ita planè malis, & bonis pariter. Illos enim sollicitat invidia passio, istos compassio misericordie; ut in nos incessanter intendant; illi quidem defectum nostrum, isti profectum desiderantes.* Hanc eandem

(a) S. Bernard. Serm. 3. inter parvas.

spectaculi admirationem etiam ad Hebræos Epistola commendat: ubi dum illorum laudat in plurimis adversis admirandam patientiam, fortissimū etiam certamen corundem statim commemorat in hæc verba: *Rememoramini pristinos dies, in quibus illuminati magnum certamen sustinistis passionum. Et in altero quidem opprobrijs, & tribulationibus spectaculum facti; in altero autem socij taliter conversantium effecti.* (b)

3. In qua Epistolæ sententia tria potissimū notanda veniunt. *Primum*, quòd aduersitatum, & opprobriorum tolerantiam appellet *magnum certamen*, eò quòd in horum perpessione non minus sit *magnum certamen*, quàm in theatro cum robustissimis bestiis, & ad bestias pugnare. Nec aliud enim facit lingua procax, ac petulans; quàm quòd venenosus anguis, horrendus draco, terribilis leo, rapax lupo, molossus rabidus. Quò nimirum non corpus, sed cor, animumq; mordet, lancinat, lacerat, confoditq; Sed in hoc magno certamine victorē

(b) Hebr. 10. 34.

folâ coronat patientia; quam egregiè suggerit pœnitenti Religioso peccatorum suorum reminiscencia, sæpè sæpiùs inculcando verba, licèt jam in alio sensu: *Rememoramini pristinos dies; Quæ pristinorum dierum in delictis deperditorum recordatio ad abjectionem sui justam peccatis suis agnoscit pœnam, Atq; hoc fuit, quod latronis in cruce supplicium leniebat, cum dixit: (a) Nos quidem justè in eadè damnatione sumus. Nam digna facta recipimus.* Toleravit eam damnationem peccatis suis justè debitam, quæ tunc ille crimina latrocinii rememorabatur. Undè S. Gregorius exemplo Davidis ad patientiam sic hortatur: (b) *Qui verborum contumelijs pressus virtutem patientiæ servare non potest, vel non sufficit, factum David ad memoriam revocet, qui ait: Dimitte eum, ut maledicat juxta præceptum Domini. Quibus verbis indicat, quia pro Bersabee insurgentem contra se filium pateretur, fugiens reduxit ad animum, malum quod fecit, & contumeliosa verba non tam convicia, quàm adjutoria esse*

(a) Luc. 23. 4 (b) S. Greg. l. 10. Mor. c. 9.

credidit, quibus se purgari, sibiq; misereri posse judicavit. Tunc enim illata convicia bene toleramus, cum in secreto mentis ad mala perpetrata recurrimus. Hucusq; Sanctissimus Pontifex.

4. *Alterum, quod in eadem sententia notetur, est; quòd opprobria passi, fiant spectaculum aliis exemplare ad sustinenda similia: In altero quidem spectaculum facti.* Ex quo plus in alios ad eorum ædificationem redundat fructus, quàm si miracula patrarent; eò quòd miraculorum patratio sit tantùm utilitas ad solam Dei gloriam in Ecclesia Christi proferendam; opprobriorum autem tolerantia præter gloriam Dei, naturam gratiæ roborantis, etiam ædificat proximum, erudit, & docet, non tam verbo, quàm opere. Tertium observandum; quòd opprobria passi efficiantur socii Martyrum: qui in confessione Christi, veriq; DEI, opprobria, & gravissima tormenta passi, coronam æternæ gloriæ meruerunt, & consecuti sunt.

5. Igitur & Religiosus inter opprobria, injurias, & humiliationem sui patiens non tantum socius est Martyrum, sed etiam est alter quidam Martyr, martyrii lauream in via pœnitentiæ consecutus; utpotè, qui seipso major naturam ipsam, sive semetipsum vicerit, cæteroqui corporis viribus imbecillus; at animo, urbium, & Orbis expugnatore fortior, validiorquè, factus *spectaculum*, & omnibus in publico opprobriorum teatro admiratio, ceu thaumaturgus aliquis, & inusitati miraculi patratior. Hinc dignum est consideratione, quod in probrosa Christi Domini morte, quæ nihil à latronum ignominiosissimo supplicio differēbat, contigit. Propter populi Israël conversionem, ut crederent esse verum in ipsorum lege promissum Messiam, multa patrabat miracula idem Filius Dei. Sanabat vel contactu suo, vel solo verbo morbos ægrorum à Medicis depositorum; mortuos ad vitam resuscitabat; super tumentes maris undas licco pedum in-

ambulabat vestigio; quinque panibus alibi, duobusqu; piscibus; alibi septem itidem panibus, & paucis pisciculis, hominum multa millia satiabat; (*) ac deniq; plurima faciebat, suæqu; divinitatis ostendebat signa. Sed nusquam in tota Christi Domini super miraculis ejus historia reperire possum id, quod in ejus probrosa morte notat beatus Lucas Evangelii Scriptor; quod videlicet (b) *omnis turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant, quæ fiebant, percutientes pectora sua revertēbantur.* In qua descriptione duo observo.

6. *Primum*, quod dicitur: *Aderant ad spectaculum istud.* Hic enim quæro. Nonne Christus Dominus non solum quantum ad innumera, quæ patrabat, miracula; sed etiam ipse, quæ Deus, & homo, totus in hac mortali vita, quæ

(*) *in terris visus est, & cum hominibus conversatus est, fuit quoddam spectaculum?* Ita certe. Nam ad v'surpandum oculis hoc *spectaculum* totus

Q q q q q 2 con-

(a) *Matth. 14. 13. Marc. 6. 32. Jean. 6. 11.* (b) *Luc. 23. 48.* (c) *Bar. 3. 38.*

confluebat mundus; id quod vel ipsa Phariseorum confitebatur invidia: (a) *Ecce mundus totus post eum abijt. Spectaculum fuit & Angelis; quando ad ejus admirabilem Nativitatem Cœlo delapsi divinam ejus Majestatem membris humanis velatam ut adorarent, certatim convolarunt: (b) Facta est cum Angelo multitudo militiæ Cœlestis laudantium Deum. Postea quando magni certaminis illius in deserto contra tentatorem diabolum suscepti, spectatores aderant, & gloriosâ ei victoriam gratulando accesserunt, & ministrabant ei. (c) Spectaculum fuit & hominibus; quando longinquis à regionibus Orientis advolaverunt, & jacentem in cunis Cœli terræquæ Regem adoraverunt Magi; Intrantes in domum invenerunt puerum cum Maria matre ejus, & procidentem adoraverunt eum. (d) Deniq; in omnibus admirandis operibus suis ubiq; Christus verè fuit Spectaculum mundo, & Angelis, & hominibus; & tamen Sacri Scriptores huic Cœlesti thauma-*

turgo nunquam spectaculino-
men adscribunt, nisi in ejus
supplicio probrosissimo, ac
morte, non præteriit S. Lucas;
quin hæc uteretur phrasi: *Qui
simul aderant ad spectaculum.*

7. Alterum, quod in eadem
observo descriptione, est;
quòd *percutientes pectora sua re-
vertebantur.* Bone Deus! Pro-
digia magna, & multa vide-
rant aliàs à Domino patrari;
viderunt, & admirati sunt eti-
am multi, Deum in ejus mi-
raculis glorificaverunt; sed
nunquam *percutientes pectora
sua.* Cur autem in solo pro-
broso supplicio Dominus *spe-
ctaculum factus est? Aderant ad
spectaculum, & percutientes pe-
ctora sua revertebantur?* id est,
(sicut exponit Barradius (e)
in Concordia sua Evangelica)
*Revertuntur à vitijs ad virtutem;
pœnitentiam agunt; pectora per-
cutiunt; corpora verberant; ac
macerant?* Respondeant, &
sententias edicant suas, ut vo-
lunt alii, & rationes inveni-
ant, scio, subtiliores; ego pro
judicii mei tenuitate causam
hanc puto. Christus Dominus
in patrandis miraculis, & in

(a) Joan. 12. 19. (b) Luc. 2. 13.

(c) Matth. 4. 21. (d) e. 2. 11.

(e) Barrad. Tom. 4. Concord. lib. 7. c. 21.

omnibus aliis operibus, quin & ipse totus, certè fuit *spectaculum*: & ad ejus prodigia, atq; propter prodigia ad ipsū videndum, cognoscendum, & audiendum verè tanquam ad *spectaculum* confluebant. Sed in his nunquam ipsi speculi appellationem Sacri tribuerūt Historici propterea, quòd in miraculis sola manifestabatur ejus divinitas, quam nullus hominum assequi posset.

8. Et licèt Judæi, maximè verò Pharisei, calumniabantur; & opprobriis, atq; conviciis ejus doctrinam, & miracula proscindebant; semper tamen blasphemis eorum verbis, sicut & cogitationibus, sapientissimè respondebat, eosq; redarguebat; & ita solùm admirationem sui, non autem, quod imitari possent, vel deberent, exhibebat. At in probrosissimo supplicio suo, ac morte, quia inter innumera illata sibi opprobria, blasphemias, & injurias, patientissimus fuit, ita, ut nè verbum quidem unum reponeret blasphemantibus inimicis; quando ^(a) *stabat populus spectans*, (ut Sanctus ait Lucas) & de-

(a) Luc. 23. 27.

ridebant eum principes cum eū dicentes: Alios salvos fecit, se salvum faciat. (b) *Alij dicebant, & exprobrantes ei blasphemabant: Vah! qui destrui templum DEI, & in triduo illud reedificas; salva te metipsum. Si Filius Dei es; descende de Cruce.* Sic principes populi, sic Pontifices, sic Sacerdotes clamabant, illudebant, & exprobrabant ei. Quid autem ad has enormes blasphemias, ad injurias, & exprobrationes mitissimus JESUS? Tacebat. Ingeminabant injurias, multiplicabant opprobria; linguas exacuebant in convicia; patientem, & jamjam exspiraturum inter gravissima tormenta conviciabantur, proscindebant, & divexabant sine misericordia: & JESUS ad hæc omnia tacebat. Igitur inter hæc omnia mansuetissimus JESUS inauditum à sæculis universo populo quia patientiæ suæ præbuit *spectaculum*, *stabat populus spectans*: ideo Spiritus Sanctus in historia Lucæ, supplicium, & mortem illam spectaculi nomine est dignatus: *Aderant ad spectaculum.*

(b) Matth. 27. 40.

9. Quod autem percutientes pectora sua revertebantur, ex hoc jam liquet, quod est propositi nostri, uti mox dicam. Non poterant durissima Judaici populi corda, quando JESUS suscitabat mortuos, langventes persanabat, illuminabat cæcos, leprosos mundabat, paralyticos, & hydropicos integre sanitati restituebat; non poterant, inquam, pertinacissimi populi corda, visis tantis signis, quanta (*) nemo potuit facere, quæ fecit ipse, ad pœnitentiam emolliri. Admirationem movebant prodigia, non conversionem, nec pœnitentiam in illis operabantur. Sed ubi spectatores facti sunt incredibilis ejus inter opprobria patientiæ; tunc primum provocabantur ad peccatorum detestationem, ad pœnitentiam: *Percutientes pectora sua revertebantur* ab hoc spectaculo in domos suas. *Revertentur*, inquam, à vitij ad virtutem, à licentia ad pœnitentiam; à cachinnis, & irrisione ad lacrymas: *Corpora sua verberabant, ac macerabant.*

10. Jam igitur ex hac The-

(*) *Jean. 3. 2.*

oria manifestum est; contemptum, & abjectionem sui, contumeliarum, & exprobrationum, injuriarumq; cum silentio tolerantiam multò majoris esse perfectionis, & efficacis, quàm miraculorum patratiorem. Nam etsi Christus Dominus non pro suo delicto aliquo, (peccare namq; non potuit humana ejus natura divino Verbo hypostaticè unita) sed pro nostrum omnium peccatis factus ipse (sicut Apostolus ait) peccatum; passus & mortuus, *Æterno Patri* semetipsum obtulit Cruentum in Cruce Sacrificium: tamen quia tanquam impostori, blasphemæ, reoq; mortis, Judæorum nequam populus exprobrabat peccata, & instar sceleratissimi supplicium, ac mortem omnium probrosissimam ei imposuit, & exprobravit, ideo majorem inter hæc omnia habuit efficaciam ejus inexplicabilis in summa taciturnitate patientia, quàm ubi signa, & prodigia patra- ret, ut *percutientes pectora sua reverterentur*, jam pœnitentes; planè Religiosi pœnitentis optimo

ptimo documento: nunquam ipsum etiam per miraculorū ostenta, perfectionis eum habiturum profectum, quem tam erga Deum, quàm erga proximum, tum & erga se, per humilem opprobriorum, & iniuriarum tolerantiam consequetur.

II. Sed ego jam, ut huic opellæ finem imponam, manum de tabula. Scio, me nec Lectoris ingenio, nec meo respondisse voto. Negotium hoc majoris illuminationis, sublimioris etiam eruditionis, quàm ego sim, requirit virum. At tu, Religiosè Le-

ctor, Vocatio tua si tibi cordi est, sicut esse debet, quidquid hic deesse iudicas, si placet, vel calamo deprome, & usui publico sive nutantium, sive constanter agentium in sua Vocatione, expone; vel in cordis tui arcano cum Deo animi tui senta fideliter age, ac devotè postula, ut per Sanctorum Tutelarium tuorum continuata suffragia tam tibi, quàm mihi tribuat finalem gratiam non solum in religiosa vocatione perseverandi, sed etiam in eadem finali gratia feliciter moriendi.

CHAPTER 1

The first part of the book is devoted to a general
 introduction of the subject. It is divided into
 three main sections: the first dealing with the
 history of the subject, the second with the
 principles of the subject, and the third with the
 applications of the subject. The first section
 is the most important, as it shows the
 development of the subject from its
 earliest beginnings to the present time.
 The second section is also of great
 importance, as it explains the
 fundamental principles of the subject.
 The third section is the most practical,
 as it shows how the principles of the
 subject can be applied to various
 situations. The book is written in a
 clear and concise style, and is
 suitable for students of the subject.
 It is also suitable for those who are
 interested in the subject for general
 information. The book is a valuable
 addition to any library, and is
 highly recommended.

